OLVASÓKÖNYV

a marxizmus-leninizmus tanulmányozására

II

KLASSZIKA ARCHAEOLOGIAI INTÉZET

202/12

Szikra

447 b/1957.

A TUDOMÁNYEGYETEM
KLASSZIKA-ARCHEOLOGIAI
KÖNYVTÁRA

Leltári szám: _____

Szak.: _____

EÖTVÖS EGYETEM
RÉGÉSZETI INTÉZET
ctl. 442, 2 chaux

Felelős kiadó: dr. Czóbel Ernő

Szikra Nyomda Rt. Budapest, VIII. Rökk Szilárd-utca 4.
Felelős vezető: Radnóti Károly

A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM

AZ OKTÓBERI FELKELÉS — A GYŐZELMES PROLETÁRFELKELÉS KLASSZIKUS PÉLDÁJA

(„A polgárháború évei a Szovjetunióban 1917—1922" c. könyv 2. kötete negyedik fejezetének 8. pontja[1])

Az októberi felkelés klasszikus példája a fegyveres felkelés ama taktikájának, melyet a tudományos szocializmus megalapítói, Marx és Engels és nagy utódjuk, művük folytatója, Lenin teremtettek meg. Az Októberi Forradalom összefoglalta a világ proletariátusának összes harci tapasztalatait, összegezte a bolsevik párt forradalmi útjának eredményeit. A petrográdi proletárok hősies harca újra megerősítette azt, hogy a fegyveres felkelés a politikai harcnak *sajátos* formája, mely *sajátos* törvényeknek van alávetve. A marxizmusnak talán éppen ezt az igazságát ferdítette el leginkább a II. Internacionále. A nemzetközi mensevizmus lázadóknak bélyegezte mindazokat, akik át akarták ültetni a gyakorlatba Marx forradalmi gondolatait, blanquistáknak nevezte mindazokat, akik a felkelés sajátos törvényeinek gondos tanulmányozását követelték. Az ismert francia forradalmár, Blanqui, a forradalmat olyan politikai átalakulás formájában képzelte, melyet az összeesküvők szűk és jól konspirált köre készít elő és visz végbe. Blanqui azt bizonygatta, hogy ha egy kisszámú, erősen összekovácsolt csoport váratlanul fellép, akkor ez a csoport első sikereivel képes magával ragadni a tömegeket és így végbevinni a forradalmat.

A marxizmusnak semmi köze az „összeesküvő" forradalom ezen elméletéhez és gyakorlatához.

Az októberi proletárforradalom ragyogó példája annak, hogy a fegyveres felkelés marxista elméletét gyakorlatilag hogyan kell alkalmazni. Melyek hát az 1917-es októberi fegyveres felkelés legfontosabb politikai és taktikai tanulságai?

1. A győzelem sohasem jön „magától", hanem csak nehéz, kitartó, szervezett harc árán. Bármily fokú is a bomlás az ellenség táborában, bármily jelentős is az ingadozás soraiban, az ellenséget szét kell verni, az ellenséges osztályt szét kell zúzni.

Ez pedig rendkívül gondos előkészületet követel.

A bolsevik párt minden alkalmat megragadott, hogy mozgósítsa erőit, hogy erősítse kapcsolatait a vidékkel. A Központi Bizottság minden konferenciára, kongresszusra, értekezletre elküldötte kép-

[1] A polgárháború évei a Szovjetunióban 1917—1922. 2. köt. Moszkva: Idegennyelvű Irodalmi Kiadó 1947. 266—272. old.

viselőit, hogy informálják a bolsevikokat, megbeszéljék velük, hogyan kell csoportosítani az erőket. Az északi szovjetkongresszus küldötteit felhasználta arra, hogy eljuttassák a párt utasításait az egyes helyekre. A városok moszkvai kongresszusán a bolsevik frakció megállapította, hogy az egyes vidékek milyen szerepet fognak játszani a készülő felkelésben. A vidékre központi bizottsági tagokat, vagy bizalmi embereket küldtek. Az ipari központokból pedig eljöttek a helyi pártmunkások. A központ és a vidék a legszorosabb kapcsolatban állt egymással. A Központi Bizottság meghatalmazottait, leveleket, újságokat, telefonbeszélgetéseket — mindent számbavettek, mindent felhasználtak arra, hogy a párt vezetőemberei az érlelődő eseményekről tájékozódhassanak, hogy az egész pártot harci készültségben tartsák.

Rendkívül nagy szerepet játszott a felkelés előkészítésében a megalkuvó pártok elszigetelése. Ez az elszigetelés a fővárosokban és az ipari központokban abban nyilvánult meg, hogy a szovjetek a bolsevikok kezébe kerültek. Lenin azt javasolta, hogy a falvakba agitátorcsoportokat küldjenek, akik megmagyarázzák a bolsevik politikát. A szabadságolt katonák rövid tanfolyamokat végeztek, ellátták őket bolsevik irodalommal.

A megalkuvó pártok elszigetelése megkönnyítette az *egységfront* létrejövését a forradalmi proletárok és a többi dolgozók között. Az Októberi Szocialista Forradalom *nép-forradalom* volt, a szó marxista értelmében A bolsevikoknak sikerült elhódítaniok a tömegeket az eszerektől és a mensevikektől. A megalkuvó pártok sok közkatonája búcsút mondott vezéreinek és a bolsevikokat követte. A dolgozók túlnyomó többsége a bolsevik párt vezette proletariátust támogatta.

> „Velünk az *osztálynak*, a forradalom élcsapatának, a nép élcsapatának többsége — írta Lenin —, amely magával tudja ragadni a tömegeket. Velünk a nép *többsége*. És ez a forradalom általánosan népi jellegének legfőbb tényezője."*

Az Októberi Szocialista Foradalom megmutatta, hogy milyen rendkívüli hozzáértéssel harcol a bolsevik párt, hogy a maga oldalára vonja a hadsereget. A forradalom kiszakította a hadsereget az ellenforradalom kezéből. A burzsoázia csak az osztályszempontból megválogatott fehérgárdista csapatokat: a hadapródokat, önkénteseket, tiszti alakulatokat stb tudta felhasználni.

Hatalmas munkát végeztek a bolsevikok az ellenség sorainak bomlasztása körül. A bolsevik agitátorok állandóan behatoltak az Ideiglenes kormány csapatai közé. A tiszti-iskolákban a hadapródokat kiszolgáló legénység nagy része a bolsevikok befolyása alatt volt.

---

* *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Szikra 1948. 331. old. — *Szerk.*

Még az ostromlott Téli palotában is igen gyakran le-letartóztattak bolsevik agitátorokat.

Lenin javaslatára és Sztálin közvetlen irányításával előre megszervezték a felkelés vezérkarát, elosztották az erőket, kidolgozták a tervet. Külön osztagokat jelöltek ki a döntő pontok elfoglalására. Rendkívül nagy figyelmet fordítottak arra, hogy minden oldalról értesítéseket kapjanak a Petrográd alatt és Petrográdon állomásozó katonaság létszámáról, elhelyezéséről, gondoskodtak a Vörös Gárda és a forradalmi ezredek katonai kiképzéséről. Lenin ezt írta:

„Nevetséges és ostoba helyzetbe kerülhetünk, ha ezt nem csináljuk: megmaradnak a szebbnél szebb határozatok és a szovjetek, de — *hatalom nélkül!!*"

„*A felkelés, miként a háború, művészet*",* — ezt a marxi-engelsi megállapítást tette a bolsevik párt működésének alapjává. A párt egész előkészítő munkája Lenin követelése szellemében folyt:

„Sohasem szabad *játszani* a felkeléssel, de miután már megkezdtük, határozottan tudatában kell lenni annak, hogy *végig kell vinnünk*."**

2. A felkelés megvalósításában rendkívüli jelentőségű volt *magának a felkelés pillanatának a megválasztása.* Lenin továbbfejlesztette és kiegészítette Marx tanítását a forradalmi helyzetről, jellemezte a forradalmi helyzetet létrehozó és a forradalomra való átmenetet meghatározó feltételeket. Az általános válság, mely harcra készteti a legszélesebb néptömegeket, az uralkodó osztályok képtelensége arra, hogy a régi módon kormányozzanak, amit még fokoz a kormány táborában dúló marakodás és a néptömegek vonakodása attól, hogy tovább tűrjék az elnyomást és kizsákmányolást — ezek a forradalmi helyzet alapvető, jellegzetes vonásai, amelyek híján minden felkelés rövid fellobbanássá, puccsá válik. Lenin nemcsak kiegészítette és továbbfejlesztette a forradalmi helyzet marxi gondolatát. Kimutatta, hogy csak öntudatos, fegyelmezett, eszmeileg tömör *párt léte* változtathatja át a forradalmi helyzetet forradalommá. Lenin pontosan elhatárolta egymástól a forradalom és a fegyveres felkelés kérdéseit, melyeket a mensevikek és a trockisták összezavartak. A mensevik árulókkal vitatkozva — akik ellenezték a fegyveres felkelés előkészítését, időpontjának megállapítását és megvalósítását, azzal érvelve, hogy a népforradalom időpontját nem lehet kitűzni, hanem azt a társadalmi viszonylatokban beálló fordulat készíti elő —, Lenin ezt írta:

„Hogy a népforradalom időpontját kitűzni nem lehet, az igaz... De teljesen megvalósítható dolog kitűzni a felkelés idő-

* *Lenin* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiadás 335. old. — *Szerk.*
** Ugyanott.

pontját, ha azt valóban előkészítettük és ha a társadalmi viszonyokban már *beállott* változások következtében a nép felkelése lehetséges."

Az Októberi Szocialista Forradalom nagyszerű példáját mutatta meg a bolsevik párt abbeli képességének, hogy a felkelés pillanatát megválassza. Trockij, a nagyszájú fecsegő és áruló, valamint a Trockijt támogató árulók, Zinovjev és Kámenjev azt javasolták, hogy a felkelést halasszák el a szovjet-kongresszusig és ezzel elárulták a felkelés tervét az ellenségnek. Elárulták a forradalmat, mert lehetővé tették az ellenségnek, hogy összegyűjtse erőit

Lenin zseniálisan átlátott az ellenség szándékain. A párt vezére számos jelből látta, hogy milyen lázas készülődés folyik az ellenség táborában. A forradalom vezetője, aki nagy mestere volt a forradalmi dialektikának, felfedte a burzsoázia és a kormány terveit. Lenin elérte azt, hogy a felkelést a szovjetkongresszus előtt kezdték meg és hajtották végre. A harc konkrét menete megmutatta, hogy milyen lángész volt a forradalom vezetője. Ha a bolsevik párt október 24-én nem ment volna át támadásba, akkor a forradalom egész menete teljesen más lett volna: a kezdeményezés átment volna az ellenség kezébe.

3. A forradalom sikeres végrehajtásához az erők nagy túlsúlyának a döntő helyre való összpontosítása szükséges. A letűnő osztály mindig jobban fel van fegyverezve és több katonai szakemberrel rendelkezik. A pusztulásra ítélt osztály uralmának hosszú évei során tapasztalt katonai parancsnokokat tudott kinevelni. Ennek az osztálynak az oldalán volt a technikai fölény, igen gyakran a jobb szervezet és a jobb felkészültség is. Ez pedig a felkelők részéről rendkívüli önfeláldozást és odaadást követelt. A felkelés a jobb technikával, a nagy katonai fölénnyel nagyobbszámú erők összpontosítását helyezte szembe. Lenin nem egyszer követelte a párttól:

„... *óriási túlerő összpontosítását* 15—20 000 főből álló (és talán még erősebb) ‚burzsoá gárdánkkal' (a tiszti iskolások) és ‚Vendée-csapatainkkal' (a kozákok egy része stb.) szemben."*

A felkelés e törvényeiről Lenin a következőket írta:

„A döntő helyen, a döntő pillanatban az *erők nagy túlsúlyát* kell összpontosítani, mert különben az ellenség, melynek jobb kiképzése, jobb szervezete van, a felkelőket megsemmisíti.**

4. A felkelésnek a siker érdekében ellenállhatatlan erejű támadást kell kibontakoztatnia.

Az októberi fegyveres felkelés elejétől végig ezt a lenini sza-

* *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiadás 336. old. — *Szerk.*
** Ugyanott.

bályt erősítette meg, mert az ellenség ellen vezetett ellenállhatatlan erejű támadás taktikája öltött testet.

A felkelt munkásosztály elsősorban a város azon pontjait és épületeit szállta és erősítette meg, melyeknek a későbbi hadműveletek szempontjából gyakorlati jelentősége volt.

Ebben a tekintetben bámulatos pontossággal került kivitelre Leninnek az az útmutatása,

> „hogy feltétlenül meg kell szállni és *bármily veszteségek* árán tartani kell: a) a telefonközpontot, b) a távírót, c) a pályaudvarokat és d) főképpen a hidakat."*

A felkelés során a forradalmi katonai bizottság mindezt pontosan teljesítette.

Milyen előnyöket adott ez a felkelőknek? Azáltal, hogy a hírszolgálati eszközöket és elsősorban a telefonközpontot a felkelők kezükbe kerítették, ki tudták azokat használni az Ideiglenes kormány és fegyveres erői elszigetelésére. Az októberi felkelés körülményei között óriási jelentősége volt a pályaudvarok megszállásának, mert minden percben várható volt a frontról az Ideiglenes kormány segítségére küldött csapatszállítmányok megérkezése. Végül pedig, tekintve azt, hogy a harc olyan városban folyt, ahol a központot széles folyó választja el a külső negyedektől, a központ és a külváros kapcsolata szempontjából rendkívül nagy jelentőséggel bírt a hidak megszállása.

Miután a város taktikai szempontból fontos kiindulópontjait és intézményeit megszállták, fokozatosan következett a többi intézmény megszállása. A felkelők minden órában a főváros újabb és újabb pontjainak megszállásáról kaptak hírt, az Ideiglenes kormány állandóan növekedő elszigetelődéséről.

Lenin alapvető útmutatása a fegyveres felkelés taktikáját illetően így hangzott:

> „Ha a felkelés már megkezdődött, a legnagyobb *határozottsággal* kell cselekedni és okvetlenül, feltétlenül *támadásba* kell átmenni. ‚A védekezés a fegyveres felkelés halála'."**

5 Hogy a felkelés sikeres legyen, váratlanul kell érni az ellenséget. Az akció megkezdése előtt a sajtó napokig tele volt a felkelést illető hírekkel, a kormányt megrémítették a minden oldalról érkező értesítések. A kormány tagjait mindenütt — a minisztertanács ülésein, a fronton, ahová segítségért szökött Kerenszkij, a megalkuvó intézményekben — üldözték a hírek, hogy összeesküvés készül. Nap-nap után várták a felkelést. Minden reggel rémüldözve ébredtek: „Megkezdődött!" A megalkuvók egyik lakásról a másikra futottak, kikérdezték az embereket, igyekeztek megtudni, hogy mikor

---

* *Lenin*, Marx, Engels, marxizmus. Id. kiadás 336. old. — *Szerk.*

** Ugyanott.

következik már be ez a múlhatatlan dolog. A bolsevik párt pedig nyugodtan várta a percet, hogy váratlanul csaphasson le az ellenfélre.

„Igyekezni kell az ellenséget meglepni — tanította Lenin — és azt a pillanatot kilesni, amikor még csapatai szét vannak szórva."*

6. A sikeres felkelés folyton új meg új sikereket követel, még ha jelentékteleneket is.

Az Ideiglenes kormányhoz rendszeresen érkező hírek arról, hogy a forradalmi katonai bizottság csapatai újabb és újabb intézményeket foglaltak el, mindjobban fokozták a Téli palota védelmezőinek és az Ideiglenes kormány tagjainak rémületét. Kerenszkijhez minden percben érkeztek a baljóslatú hírek: a hadapródiskolások (junkerek) küldöttsége közölte, hogy ultimátum érkezett a Forradalmi Katonai Bizottságtól, melyben követeli a palota kiürítését. A kormány tagjai a kronstadti matrózok érkezését adták hírül. A kerületi parancsnokság tisztjei fejvesztetten értesítették Kerenszkijt arról, hogy az ezredek vonakodnak támogatni az Ideiglenes kormányt, Kerenszkij nem bírta ki és „elébe ment" a frontról érkező katonaságnak.

Mindezeket a híreket azonnal közölték a felkelő csapatokkal. A győzelmi hírek büszkeséggel töltötték el a felkelőket, emelték hangulatukat, harcra lelkesítették őket. Minden újabb siker csökkentette az ellenfél számát és növelte a forradalmi csapatokét. Minden lépés növelte a pánikot az ellenfél soraiban és az önbizalmat a felkelők között. Minden újabb pont elfoglalásával reményvesztettebbek lettek a kormány védelmezői és erősödött a proletárcsapatok győzelmi hite.

A felkelők ezekben a harcokban rendszeresen valósították meg Lenin útmutatását.

„*Naponként* (ha egy városról van szó, mondhatnánk, óránként) új sikereket kell elérni, ha csak kicsinyeket is s minden áron fenn kell tartani az *,erkölcsi túlsúlyt'*."**

Az októberi győzelem megmutatta, hogy milyen erővé válnak a néptömegek, ha kipróbált, harcos proletárpárt vezeti őket. A megalkuvók és a burzsoázia azzal ijesztgették a proletariátust, hogy a polgárháborúban „patakokban fog folyni a vér". De a sikeres felkelés száz- és százezer katonát mentett meg attól, hogy az imperialista háborúban elpusztuljon, millió és millió szegényparasztot szabadított meg a földesurak jobbágyi elnyomásától, millió és millió proletárt a munkanélküliség rémétől, az éhhaláltól és kizsákmányolástól.

Soha a világon felkelés nem volt olyan megszervezett és egy-

* *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiadás 336. old. — *Szerk.*
** Ugyanott.

séges, olyan rendezett és összeegyeztetett, oly gondosan és alaposan előkészített, mint az Októberi Szocialista Forradalomban Mindezt a gondos előkészítést, szervezettséget és fegyelmezettséget, mindezt a merészséget, merészséget és újra csak merészséget — ahogy Danton mondotta — a bolsevik párt Központi Bizottsága biztosította, Lenin és Sztálin vezetése alatt. Nem volt a felkelésnek olyan kérdése, melyet a Központi Bizottság jóelőre meg ne vitatott volna. A Központi Bizottság pontosan és egész teljességében kidolgozta az általános tervet, az összeköttetést, a rejtjelkulcsokat, biztosította az összeköttetést a hátországgal, kiadta a jelszavakat. Ez a magyarázata annak, hogy ennek az óriási forradalomnak, ennek a hatalmas felkelésnek, ahol óriási erők csaptak össze s a résztvevők száma százezrekre rúgott, olyan kevés áldozata volt: a Téli palotáért folyó harcban csak nagyon kevesen estek el.

A Párizsi Kommün nagy hősei Párizs városán belül védekeztek, ahelyett hogy teljes erejükkel az ellenségre vetették volna magukat. Az 1848-as és 1871-es nyugateurópai forradalmakban, valamint az 1905-ös oroszországi forradalomban rengeteg harcos esett el anélkül, hogy harcukat győzelem koronázta volna, mert eltértek Marx és Engels ama követelésétől, hogy a felkelést mint művészetet kell kezelni. Az Októberi Szocialista Forradalom, melyet Lenin és Sztálin pártja szervezett és vezetett, kijavította a Párizsi Kommün harcosainak hibáját, tekintetbe vette valamennyi felkelés tapasztalatait s ezért, mint a gyakorlati cselekvés ragyogó vezérfonala íródott bele a forradalmi proletár világmozgalom történetébe.

A NAGY PROLETÁRFORRADALOM DEKRÉTUMAI

(„A polgárháború évei a Szovjetunióban 1917—1922" c. könyv 2. kötete ötödik fejezetének 2. pontjából[1])

A bolsevik küldöttek többsége a Szmolniban* töltötte az október 26-ára virradó éjszaka hátralevő részét. A következő nap — október 26-a — lázas munkában telt el. A távíró és telefondrótokon az egész országba és az összes hadseregekhez repült a II. szovjetkongresszus felhívása. A Forradalmi Katonai Bizottság majdnem szünet nélkül ülésezett. Határozatait Leninnel való megállapodás értelmében hozta, gyakran maga Lenin fogalmazta őket. Lenin azt kívánta, hogy minél gyorsabban állítsák helyre a város normális életét. Reggel megjelent a Forradalmi Katonai Bizottság rendelete:

---

[1] A polgárháború évei a Szovjetunióban 1917—1922. 2. köt. Moszkva: Idegennyelvű Irodalmi Kiadó 1947. 284—287; 287—288; 289—296. old.

* A volt Szmolni intézet („nemes" hajadonok nevelőintézete) épületében volt az Októberi Forradalom főhadiszállása. — *Szerk.*

október 27-től kezdve megnyitandók az összes üzletek A Forradalmi Katonai Bizottság lefoglalta az üres helyiségeket és lakásokat.

A legtöbb figyelmet az ellenforradalom végleges szétzúzására fordították. A Forradalmi Katonai Bizottság elrendelte, hogy az összes Petrográd felé vonuló csapatszállítmányokat útközben állítsák meg és tartsák fel.

„A Forradalmi Katonai Bizottság a jelen rendeletet kibocsátva abbeli reményét fejezi ki, hogy az Összoroszországi Vasutas Szövetség teljes mértékben támogatni fogja, és éberségre hívja fel a forradalomhoz hű vasutas alkalmazottakat és munkásokat" — így hangzanak a rendelet befejező sorai.

A vasutasokhoz a Forradalmi Katonai Bizottság külön felhívást intézett. Közölte, hogy a forradalmi szovjethatalom meg fogja javítani a vasutasok anyagi helyzetét.

Ennek a felhívásnak, a vasutasok és az Ideiglenes kormány között nemrégiben lejátszódott konfliktus után, igen nagy szerepe volt. Éket ütött a magasrangú és az alantasabb vasutasok közé Megakadályozta, hogy a vasutas-szakszervezet vezetői az egész tömeget magukkal rántsák a forradalom elleni harcba

Lenin, Sztálin és Szverdlov sok időt szenteltek az élelmezés, a Petrográdra és a frontra való gabonaszállítás megszervezésének.

A viharos nap estéjén összegyűlt a bolsevik párt Központi Bizottsága. Ezen az ülésen jelölték ki az új, a szovjetkormány tagjait. Az új kormány neve Népbiztosok Tanácsa lett.

A szovjetkongresszus második, utolsó ülése október 26-án este 9 órakor nyílt meg. Óriási történelmi jelentőségű határozatokat hoztak ezen az ülésen. Az első határozat: a szovjetkongresszus eltörölte a frontokon a halálbüntetést, amit Kerenszkij újra bevezetett és elrendelte, hogy a letartóztatott katonák és forradalmár tisztek szabadon bocsáttassanak. Azután határozatot hozott a földbizottságok tagjainak szabadlábrahelyezéséről, akiket a Kerenszkij-kormány tartóztatott le, és arról, hogy a vidéken minden hatalom a szovjetek kezébe megy át

„Minden hatalom mostantól fogva a szovjetek kezében összpontosul. A kormánybiztosok eltávolíttatnak. A szovjetek elnökei közvetlenül a forradalmi kormánnyal tartják a kapcsolatot."

A kongresszus külön határozatban meghagyta a hadsereg összes szervezeteinek, hogy intézkedjenek Kerenszkij azonnali letartóztatását és Petrográdba való szállítását illetően.

A kongresszus a határozat megerősítése után áttért az alapvető kérdés, — a béke és a föld kérdésének megtárgyalására. E kérdések előadója Lenin volt. Lenin a kongresszuson mindeddig nem jelent meg. A Szmolniban dolgozott, teljesen igénybevette a felkelés szer-

vezése. Most nemcsak mint vezér és tanító lépett a kongresszusok szószékére, — ebben a minőségében a tömegek eddig is ismerték — hanem mint az az ember, aki megszervezte a proletariátus győzelmét az ellenforradalom egyesült erői felett.

A kongresszus elnöke alig ejtette ki ezt a világrengető nevet, s az egész terem mennydörgött, olyan hallatlan erővel tört ki a tapsvihar. Mintha hirtelen orkán söpört volna végig a termen. A küldöttek felugrottak helyeikről. Az egész kongresszus talpon volt. Viharos tapssal, ujjongó kiáltásokkal fogadták a világ legnagyobb forradalmának vezérét.

Száz és száz szempár szeretettel és lelkesedés- ' tapadt a szószékre, ahonnan egy alacsonytermetű, nyílt, magashomlokú és figyelő, éles szemű ember nézett le a teremre.

Lenin várt, amíg elül a tapsvihar. Végre többszörös kérésére elcsendesedett az ovváció. Lenin megkezdte jelentését.

Beszéde, amely mintha egész tartalmával azt hangsúlyozta volna: „sokat beszéltünk, most térjünk át a tettekre" — határvonalat jelentett két korszak között.

„A béke kérdése — mondotta Lenin — a mai nap égető, fájó kérdése. Erről a kérdésről már sokat beszéltek, sokat írtak és önök valószínűleg nem egyszer megvitatták. Engedjék meg tehát, hogy áttérjek a nyilatkozat felolvasására, melyet az önök által választott kormánynak kell majd kibocsátania."

Ezt a nyilatkozatot — a békéről szóló dekrétumot — a szovjetkongresszus „Felhívás valamennyi hadviselő ország népéhez és kormányához" címen fogadta el. A „Felhívás" a következő szavakkal kezdődött:

„A munkás- és parasztkormány, amelyet az október 24—25-i forradalom teremtett meg és amely a munkás-, katona- és parasztküldöttek szovjetjeire támaszkodik, valamennyi hadviselő ország népének és kormányának javaslatot tesz, hogy azonnal kezdjék meg a tárgyalásokat az igazságos, demokratikus béke megkötésére."

A „Felhívás" rámutatott arra, hogy

„a kormány igazságos, illetve demokratikus békének az azonnali, annexió (vagyis idegen földek elfoglalása, idegen népek erőszakos bekebelezése) és hadisarc nélküli békét tekinti."

A „Felhívás" azonnali békekötést javasolt és kifejezte a kormány abbeli készségét, hogy a maga részéről késedelem nélkül megteszi a döntő lépéseket,

„amíg a béke összes feltételeit valamennyi ország és valamennyi nemzet képviselőinek teljhatalmú gyűlései végleg meg nem erősítik".

A „Felhívás" ugyanakkor kimondotta, hogy a szovjetkormány „egyáltalán nem tekinti végérvényesnek a fent megnevezett békefeltételeket, azaz hajlandó minden más békefeltételről tárgyalásba bocsátkozni, csak ahhoz ragaszkodik, hogy a hadviselő felek minél gyorsabban közöljék javaslataikat és hogy ezek a javaslatok teljesen világosak legyenek, vagyis feltétlenül kizárjanak minden kétértelműséget és titkolózást."

A szovjetkormány egyúttal kinyilatkoztatta, hogy eltörli a titkos diplomáciát, kifejezte határozott szándékát, hogy a tárgyalásokat teljesen nyiltan, az egész nép szemeláttára fogja folytatni A szovjetkormány ígéretet tett, hogy azonnal meg fogja kezdeni a titkos szerződések nyilvánosságrahozatalát és e szerződéseket feltétlenül azonnal hatálytalannak nyilvánította.

A „Felhívás" javaslatot tett azonnali háromhónapos fegyverszünet megkötésére és befejezésül felhívással fordult a leghaladottabb kapitalista országok — Anglia, Franciaország és Németország proletariátusához.

„Ezeknek az országoknak munkásai meg fogják érteni, hogy rájuk vár a feladat, hogy megszabadítsák az emberiséget a háború és következményeinek borzalmaitól . és segíteni fognak teljes sikerre juttatni a béke ügyét és ezzel együtt a lakosság dolgozó és kizsákmányolt tömegei felszabadítását minden rabság és minden kizsákmányolás alól."

„A békéről szóló dekrétum"-nak, melyet a II szovjetkongresszus fogadott el, nagy nemzetközi jelentősége volt.

Az ország gazdasági fejlődése, népeinek nemzeti érdekei megkövetelték, hogy Oroszország kilépjen az igazságtalan háborúból. Az imperialista háború folyamán Oroszország mindinkább a külföldi tőke félgyarmatává lett A burzsoá ideiglenes kormány alatt fokozódott az ország gyarmati függősége. Az angol és francia imperialisták kölcsönök útján teljesen rabbá akarták tenni az országot. Oroszországnak kellett volna megtérítenie a külföldi imperializmus kiadásait, az imperialista Németország Oroszország rovására igyekezett engedményeket kapni Nyugaton De az oroszországi burzsoázia nem tudta megakadályozni, hogy Oroszországot gyarmattá ne tegyék. Az oroszországi burzsoázia önző osztályérdekeinél fogva belebonyolódott a kölcsönök hálójába és mindjobban a külföldi imperializmus ügynökségévé vált Nem tudta megmenteni az országot a kispolgárság sem, amelynek felső rétege teljesen a nagytőkések oldalán állt.

Ezenkívül majdnem az egész parasztság békére vágyott. A parasztság nem a szocializmus jegyében harcolt a békéért. A parasztság egyáltalában nemcsak „demokratikus" békét követelt annexió és hadisarc nélkül, a parasztságnak mindenekelőtt a földesúri földek felosztására kellett a béke.

Az ország nemzeti fejlődésének kérdését csak egy osztály oldhatta meg, — a proletariátus.

... Az oroszországi proletariátus lett az ország nemzeti érdekeinek kifejezője Az oroszországi proletariátus testesítette meg a demokratikus rétegek reményeit. De a proletariátus nem a kormánnyal való békés megegyezés útján oldotta meg az ország nemzeti demokratikus feladatait, hanem az egyedüli lehetséges forradalmi módon: az imperialista háborút polgárháborúvá változtatta. Az oroszországi proletariátus szocialista forradalmat vitt végbe és közben befejezte a burzsoá-demokratikus forradalom meg nem oldott feladatait.

A „békéről szóló dekrétumban" megformulázták a szovjetállam egész külpolitikájának alapját. A dekrétum szabatosan kifejtette és félreérthetetlenül kijelentette, hogy a szovjetkormánynak nincsenek hódító céljai. A „békéről szóló dekrétum" döntő csapást mért a háború imperialista céljaira, leleplezte az egész világ előtt a háború rabló jellegét. Lenin a szovjetkongresszuson a békéről tartott beszédében kijelentette:

„Egyetlen kormány sem mondja ki mindazt, amit gondol. Mi pedig a titkos diplomácia ellenségei vagyunk és nyiltan, az egész nép szemeláttára fogunk cselekedni."

A proletárállam békeprogramja világos és elejétől végig határozott volt. Állami aktusként egyidejüleg a hadviselő országok kormányaihoz is, népeihez is volt intézve. Lenin a szovjetkongresszuson ezt külön kiemelte. Ezt mondotta:

„A kormányokat nem mellőzhetjük, mert különben elhúzódik a békekötés lehetősége, a népkormány pedig ezt nem teheti, de semmiesetre sincsen jogunk ahhoz, hogy ugyanakkor ne forduljunk a népekhez is. A kormányok és a népek mindenütt eltérő álláspontonvannak és ezért segítenünk kell a népeknek, hogy beavatkozhassanak a béke és a háború kérdéseibe."

... Leninnek minden egyes szava úgy hatott, mint üdítő eső a kiszáradt, az olvadt vérrel borított földre. A Szmolni termében száz meg száz küldött mohón figyelt minden lenini szóra. Lenin beszédének és a „Felhívás"-nak egyszerű, mesterkéletlen szavai a különböző nemzetiségű embermilliók fájó szívére balzsamként hatottak. Lelkük mélyéről fakadt vágyaikat és reményeiket fejezték ki.

Az elnyomott nemzetek képviselői egyöntetűen támogatták a bolsevikok békéről szóló dekrétumát.

... A forradalmat követő nap hajnalán a rádió az egész világon kihirdette az imperialista háború vasbilincseit szétzúzó szovjet „béke-dekrétum" nagy és bölcs szavait E szavak hallatára sírva fakadtak az emberek és szemükben újból kigyulladt a rég kihúnyt remény sugara.

A szovjetkongresszus küldöttei lelkesen fogadták el a Szmolniban ezt a történelmi jelentőségű dekrétumot. Az ülésen a rend meg-

bomlott. Az emberek felugráltak helvükről, a küldöttek az elnökség tagjai közé vegyültek Sapkák repültek a levegőbe, az arcok kipirultak, a szemek lelkesedéstől égtek.

Az „Internacionále" — a proletárhimnusz hangjai összeolvadtak a forradalom nagy vezérét üdvözlő mennydörgő „hurrá" kiáltásokkal.

A tribünön megjelent az egyik kongresszusi küldött és általános tetszésnyilvánítás közepette javasolta, hogy a kongresszus üdvözölje Lenint, mint „a Felhívás szerzőjét és a győzelmes munkás- és parasztforradalom rendíthetetlen harcosát és vezérét".

A küldöttek felálltak és ovációt rendeztek Leninnek.

Az elnök kihirdette, hogy a kongresszus áttér a napirend második pontjára. Viharos tapstól kísérve Lenin ismét a kongresszus szószékére lép. Napirenden — a földkérdés.

„Felolvasom önöknek a dekrétumot, amelyet az önök szovjetkormánya kibocsátani szándékozik" — mondja Lenin és az elcsendesedett teremben felhangzanak a „Földről szóló dekrétum" megrázó szavai:

A dekrétumban a következők álltak:

1. „A földnek földesúri tulajdona azonnal, minden megváltás nélkül eltöröltetik.

2. A földesúri birtokok, valamint az összes koronabirtokok, kolostori és egyházi földek, egész élő és holt felszerelésükkel, beltelki épületeikkel és minden tartozékukkal együtt az Alkotmányozó Gyűlésig a járási földbizottságok és parasztküldöttek kerületi szovjetjeinek rendelkezésére bocsáttatnak."

A dekrétum továbbá megállapította, hogy „az elkobzott, mostantól fogva az egész nép tulajdonát képező vagyon bárminemű rongálása súlyos bűn, amelyet a forradalmi bíróság büntet" A kerületi szovjeteket a dekrétum arra kötelezi, hogy a földesúri birtokok elkobzásánál gondoskodjanak a rend legszigorúbb fenntartásáról és a nép kezébe átmenő gazdaság forradalmi őrizetéről

„Az Alkotmányozó Gyűlés végleges határozatáig a földet illető nagy átalakulások dolgában mindenütt az a közös utasítás veendő alapul, amelyet a parasztoktól kapott 242 helyi utasítás alapján állított össze ‚A Parasztküldöttek Összoroszországi Szovjetjének Értesítője' c. újság szerkesztősége . . ."

Végül a dekrétum megállapítja, hogy „az egyszerű parasztok és egyszerű kozákok földje nem kobzandó el".

A békéről szóló nyilatkozat mellett ez a földről szóló dekrétum főhelyet foglal el a szovjethatalom legfontosabb határozatainak sorában.

A parasztság óriási tömege már régen várta a földesurak kisajátítását. Ezt a feladatot, amelyet a polgári demokratikus forradalom képtelen volt megoldani, megoldotta a földről szóló dekrétum.

A dekrétum alapgondolatát Lenin a II. szovjetkongresszuson a következő szavakban fejezte ki:

„A lényeg az, hogy a parasztság határozottan tudja, hogy a faluban nincsenek már földesurak, hogy maguknak a parasztoknak kell eldönteniök az összes kérdéseket, maguknak kell berendezniök életüket."

A „földről szóló dekrétum" megmutatta a parasztságnak, hogy a szovjethatalom végleg és visszavonhatatlanul megsemmisíti a faluban a földesurat az elnyomással és kizsákmányolással együtt és ugyanakkor biztossá tette a paraszt számára, hogy a földdel tényleg ő fog rendelkezni.

A „földről szóló dekrétum" 4. pontja, mely „a földre vonatkozó nagy átalakulások végrehajtásának vezérfonala gyanánt" az úgynevezett „Parasztutasítást" javasolta, alapul szolgált az eszereknek és mensevikeknek arra, hogy újra nekitámadjanak a bolsevikoknak. Az eszerek 242 utasítás alapján, amelyet a parasztok a parasztküldöttek I. összoroszországi kongresszusa küldötteinek adtak, egy „Mintautasítást" állítottak össze, melyben összegezték a paraszti követeléseket. Az eszerek az utasítást „A Parasztküldöttek Összoroszországi Tanácsa Értesítőjének" 1917 augusztus 19-i számában tették közzé. Ebben az utasításban a parasztok kimondták, hogy a föld az egész nép tulajdonává válik és „átmegy azok használatába, akik rajta dolgoznak"; „egyenlősítő földhasználatot" állapítottak meg, megtiltották a bérmunka alkalmazását a mezőgazdaságban. Az eszerek programja eltért a bolsevikok programjától, akik a föld nacionalizálását akarták A bolsevikok visszautasították az egyenlősítő földhasználatot, a bérmunka eltiltását és az „Utasítás" néhány más pontját.

De egy kérdésben — és pedig a döntő kérdésben — az „Utasítás" megegyezett a bolsevikok áprilisi konferenciáján megformulázott programmal. Ez a 17. pont volt. A bolsevikok is, az „Utasítás" is, az összes földesúri, kincstári és kolostori földek elkobzását követelték és átadásukat a helyi szovjet-szervek: a szovjetek és járási bizottságok kezébe. És éppen ez volt az az alapvető és legfontosabb forradalmi rendszabály, amelyet a parasztság várt. Az volt a fontos, hogy a földet elvegyék a földesuraktól és kihirdessék, hogy a parasztoknak joguk van a föld használatára, hogy a földesúri elnyomás megszűnt. És miután a parasztság többsége szervezetten ama kívánságát fejezte ki, hogy az elfoglalt föld használatát az „Utasításban" kifejezett módon rendezze, az Októberi Szocialista Forradalom első aktusa a földre vonatkozóan az kellett, hogy legyen, hogy elismerje a parasztoknak ezt a jogát.

Meg kell állapítani, hogy a dolgok ilyetén állása nem érte váratlanul sem Lenint, sem az egész pártot. Már jóval az októberi forradalom előtt, a párt IV. kongresszusa előtt, Lenin „Az agrárprogram revíziója" c. brosúrájában rámutatott erre:

„Hogy senki se gondolhassa, hogy a munkáspárt bármilyen reformtervezetet is rá akarna kényszeríteni a parasztságra, függetlenül annak akaratától, függetlenül a parasztságon belüli önálló mozgalomtól, a programtervezethez csatoljuk az ‚A' *variánst*, ahol nem követeljük közvetlenül a föld nacionalizálását, hanem egyelőre arról beszélünk, hogy a párt támogatja a forradalmi parasztság törekvéseit, amelyek a föld magántulajdonának megszüntetésére irányulnak."

Lenin tudvalevőleg mindig ezt a gondolatot védte, valahányszor az agrárprogramot vitatták, és hangsúlyozta, hogy ez a program „semmiesetre sem szolgál majd viszály okául a demokráciáért harcoló parasztság és proletariátus között".

Ezért Leninnek minden oka megvolt arra, hogy a II. szovjetkongresszuson komolytalannak minősítette a vádat, hogy a bolsevikok idegen programot valósítanak meg. Lenin ezt mondotta:

„Itt arról beszélnek, hogy magát a dekrétumot és az ‚Utasítást' a szociálforradalmárok fogalmazták. Ám legyen Hát nem mindegy-e, hogy ki fogalmazta? De nekünk, mint demokratikus kormánynak, tudomásul kell vennünk a nép alsó rétegeinek határozatát, még ha nem is értünk egyet vele. A parasztok az élet tüzében, a gyakorlatban, a helyszínen megvalósítva határozatukat, maguk rájönnek arra, hogy hol az igazság és még ha a parasztok továbbra is a szociálforradalmárokat fogják követni és ha ennek a pártnak juttatják is a többséget az Alkotmányozó Gyűlésben, akkor is azt fogjuk mondani: — Ám legyen! Az élet a legjobb tanító és az élet majd megmutatja, hogy kinek van igaza és hadd oldják meg a parasztok ezt a kérdést az egyik végről, mi pedig a másikról."

A lenini politikának egész bölcsessége, éleslátása és reális volta ebben a kérdésben éppen abban nyilvánult meg, hogy a bolsevikok bár nem titkolták, hogy az „Utasítás" egyes pontjaival nem értenek egyet, azt mégis az Októberi Forradalom agrárprogramjának alapjául vették. A párt előrelátta, hogy a parasztok, ha majd gyakorlatban alkalmazzák a törvényt, maguk is eljutnak a „másik végről" a kérdés bolsevik megoldásához, hogy maguk fognak lemondani a kispolgári eszer „egyenlősítésről" és áttérnek a mezőgazdaság új formáinak szervezésére. A parasztság saját tapasztalata alapján meggyőződik majd arról, hogy egyedül a föld egyenlősítése segítségével a szegényparaszt nem szabadul fel a kulák-járom alól. Mihelyt megszűnt a földesúri elnyomás, kitör a harc a falu szegényparaszt rétegei és a kulákság között, a föld felosztásának, megmunkálásának, a felszerelésnek stb. kérdésében.

Az „Utasításban" vázolt program lényegében már megszűnt eszerprogram lenni, mert éppen az eszerek lelkesen támogatták az Ideiglenes kormányt, amikor fellépett a parasztok ama kísérlete

ellen, hogy elvegyék a földbirtokosoktól a földet, vagyis a saját „Utasításuk" követelését keresztülvigyék. A földről szóló dekrétum ilyen körülmények között sajátos formája volt az eszerek *elszigetelésének* a parasztságtól. A szovjethatalom egyetlen csapással óriási tömegeket ragadott ki a megalkuvó eszerek befolyása alól. A szovjethatalomnak, amely előtt az a feladat állt, hogy a tömegeket a burzsoáziától és a kispolgári pártoktól elhódítsa azzal, hogy *„forradalmi módon kielégíti legégetőbb gazdasági szükségleteiket" (Lenin)*, első intézkedése az volt, hogy kielégítse a parasztságnak éppen ezt a követelését.

A parasztok „Utasítását" augusztus 19-én tették közzé az eszerek és két hónap mulva — október 18-án — ugyanazoknak az eszereknek, a Kerenszkij-kormány tagjainak részvételével nyilvánosságra hoztak egy miniszteri föld-törvénytervezetet, amely gyökerében ellentmondott az „Utasításnak". A paraszti „Utasítást" több mint két hónapon keresztül senki sem vette figyelembe. Csak a proletárforradalom keltette életre. Lenin javaslatára a II. szovjetkongresszus a „földről szóló dekrétumban" rendíthetetlen törvénnyé emelte a parasztok „Utasítását". A bolsevikok azáltal, hogy az „Utasítást" törvénnyé tették, megmutatták a parasztoknak, hogy Lenin-Sztálin pártja egy nap alatt többet tett a dolgozókért, mint az eszerek a forradalom hét hónapja alatt.

A „földről szóló dekrétumot" a kongresszus egyöntetűen elfogadta. Csak egy küldött szavazott ellene és nyolcan tartózkodtak a szavazástól A kongresszus hangulatát szemléltetően kifejezte a tveri kományzóság egyik parasztküldötte. Kijelentette, hogy „a parasztok mélyen meghajolnak a jelen gyűlés előtt és üdvözletüket küldik".

A paraszt választói nevében „üdvözölte Lenin elvtársat és köszönetét fejezte ki a szegényparasztság legállhatatosabb védelmezőjének".

Beszédét a küldöttek lelkes üdvrivalgással fogadták.

Évszázadokig harcoltak a parasztok a földért. Oroszország népeinek parasztjai évszázadokon keresztül millió és millió hektár szűzföldet szántottak fel. Hihetetlen munka árán irtották az óriási sűrű erdőségeket, tették termőfölddé a pusztaságot, a mocsarakat.

De évszázadokon át a paraszttól elvették a nemzedékek munkája árán szerzett földet. A feudális földesurak elrabolták a földet és a parasztokat jobbággyá tették. A kapitalisták, földesurak és kulákok gazdasági kényszer útján, a tőke segítségével kergették a parasztokat „a homokra". A parasztok nem egyszer keltek fel a rablók, a földesurak ellen. De akkor még nem volt proletariátus, ez az egyetlen, mindvégig következetes forradalmi osztály, amely képes a parasztmozgalom élére állni. Csak az Októberi Szocialista Forradalom váltotta valóra a dolgozó parasztság évszázados, ködös, gyámoltalan vágyait: a győzedelmes elnyomott osztályok a prole-

tariátus vezetése alatt elkobozták a földet, megváltás nélkül elvették a földesuraktól.

A „földről szóló dekrétum" megsemmisítette a földesúri Oroszországot. De a földesurak elzálogosították földjeiket és újra meg újra kölcsönöket vettek fel rájuk a bankokban. A földesúri tulajdonra mért csapás ilymódon a kapitalizmus egész rendszerére csapást jelentett. A föld magántulajdonának megszüntetése aláásta az összes termelési eszközök magántulajdonát. A föld-magántulajdon megszüntetése ezenkívül aláásta a parasztok évszázados előítéletét a magántulajdont illetően. Megnyílt az út a gazdaság új, szocialista formájához a régi, feudális formák helyett, amelyek a parasztság legnagyobb részét arra kárhoztatták, hogy egy talpalatnyi földön nyomorogjon és éhezzen. Ez volt a „földről szóló dekrétum" szocialista arculata.

A „földről szóló dekrétum" éppúgy mint a „békéről szóló dekrétum", végigvitte a polgári demokratikus forradalmat, megoldotta azokat a feladatokat, amelyeket a polgári demokratikus forradalom nem fejezett be, de „menetközben, mellesleg" oldotta meg

> „... hogy Oroszország népei számára megszilárdítsuk a polgári demokratikus forradalom vívmányait, tovább kellett mennünk és mi tovább mentünk. A polgári demokratikus forradalom kérdéseit menetközben, mellesleg oldottuk meg, mint a mi legfőbb és valóságos, *proletár*forradalmi, szocialista munkánk melléktermékét."

Így írt Lenin a Nagy Proletár Forradalom vívmányairól.

A kongresszus napirendjének utolsó pontja a hatalom felépítésének a kérdése volt. E kérdésben a kongresszus dekrétumot fogadott el a munkás-paraszt kormány, a Népbiztosok Tanácsa megalakításáról. A dekrétum így hangzott:

> „A munkás-, katona- és parasztküldöttek szovjetjének összoroszországi kongresszusa elhatározza.
>
> Az ország kormányzására az Alkotmányozó Gyűlés összehívásáig ideiglenes munkás- és parasztkormányt alakít, Népbiztosok Tanácsa elnevezéssel.
>
> A népbiztosok ellenőrzésének és elmozdításának joga a munkás-, paraszt- és katonaküldöttek szovjetje összoroszországi kongresszusát, valamint annak Központi Végrehajtó Bizottságát illeti."

A Népbiztosok Tanácsának elnökéül Lenint, a nemzetiségi ügyek népbiztosává pedig Sztálint választották meg.

Az első szovjetkormányt kizárólag a bolsevikokból állították össze. A „baloldali" eszerek visszautasították a bolsevikok ajánlatát, hogy a kormányban résztvegyenek. Képviselőjük a kongresszuson kijelentette, hogy

„a bolsevik minisztériumba való belépésük szakadékot nyitna köztük és a forradalmi hadseregnek a kongresszusról távozott csapatai között, olyan szakadékot, mely kizárná a lehetőségét, hogy közvetítőként lépjenek fel a bolsevikok és ezen csoportok között."

A „baloldali" eszerek, akik a falu jómódú felső rétegeinek ideológiáját és egyszersmind a paraszt földéhségét tükrözték vissza, a bolsevikok és a kispolgári pártok között ingadoztak. Ideológiailag az utóbbiak közelebb állottak hozzájuk, de a „baloldali" eszerek ugyanakkor kitűnően megértették, hogy a parasztok csakis a bolsevikok kezéből kaphatják meg a földet Innen a „baloldali" eszerek ide-oda futkározása a bolsevikok és a kispolgári pártok között. Ők a proletárforradalom útitársai voltak ideig-óráig, akik válságos pillanatban cserbenhagyhatták és elárulhatták a forradalmat.

A kongresszus végül megválasztotta a 101 főből álló Központi Végrehajtó Bizottságot, köztük 62 bolsevikot, 29 „baloldali" eszert, 6 egyesült internacionalista szociáldemokratát, 3 ukrán szocialistát és 1 szociálforradalmár maximalistát.

Október 27-én reggel 5 óra 15 perckor befejeződött a II. szovjetkongresszus. A delegátusok viharosan éltették a forradalmat, a szocializmust és az „Internacionálét" énekelve szétoszlottak.

Így született meg a szovjethatalom, a világ első munkás- és parasztkormánya.

Már hajnalodott, mikor a delegátusok elhagyták a Szmolni épületét. Friss újságokkal és röplapokkal, bolsevik irodalommal megterhelten siettek az állomásra, igyekeztek haza, hogy minél gyorsabban hírül adhassák az egész országnak, hogy győzött a proletárforradalom.

HALADÓ ÉS REAKCIÓS ERŐK HARCA A II. VILÁGHÁBORÚ UTÁN

HOGYAN KEZDŐDÖTT A NÉMET AGRESSZIÓ ELŐKÉSZÍTÉSE?

(A Szovjetunió Tájékoztatási Irodája által kiadott „Történelemhamisítók" c. könyv I. fejezetéből[1])

Az amerikai történelemhamisítók angol-francia segédtársaikkal együtt azt a benyomást igyekeznek kelteni, hogy a második világháborúba torkolló német agresszió előkészítése 1939 őszén vette kezdetét. De akad-e napjainkban valaki, aki az ilyesminek felül? — nem számítva ide a minden felfújt szenzációnak hitelt adó egészen együgyű embereket. Ki nem tudja, hogy mihelyt Hitler hatalomra jutott, Németország azonnal megkezdte a háború előkészítését? Ki nem tudja továbbá, hogy a német monopolista körök a Hitler-kormányzatot Anglia, Franciaország és az Egyesült Államok kormányzó köreinek teljes helyeslésével hozták létre?

Ahhoz, hogy Németország felkészülhessen a háborúra és ellátthassa magát a legkorszerűbb fegyverzettel, helyre kellett állítania és ki kellett fejlesztenie nehéziparát és mindenekelőtt a Ruhr-vidék vas-, fém- és hadiiparát. A versailles-i szerződés nyomása alatt álló Németország az első imperialista világháborúban elszenvedett veresége után saját erejéből ezt nem tehette volna meg ilyen rövid idő leforgása alatt. Ezen a téren a német imperializmus hatalmas támogatást kapott az Egyesült Államoktól.

Ki nem tudja azt, hogy az amerikai bankok és trösztök, amelyek a kormánnyal teljes egyetértésben jártak el, a Versailles utáni időszakban sok milliárd dollárt kitevő összeget fektettek a német gazdaságba és nyújtottak hitelképpen Németországnak. Ezeket az összegeket a német hadipotenciál helyreállítására és fejlesztésére fordították.

Köztudomású, hogy a Versailles utáni időszakban Németország a német nehézipar, de különösen a német hadiipari erőtartalékok helyreállítására irányuló intézkedések egész rendszerét valósította meg. Ezen a téren óriási szerepe volt a Németország számára kidolgozott úgynevezett Dawes-féle jóvátételi tervnek. Az Egyesült Államok és Anglia e terv segítségével akarták a német ipart függő helyzetbe hozni az amerikai és brit monopóliumokkal szemben. A Dawes-terv egyengette az utat ahhoz, hogy a külföldi, főleg az amerikai tőke mind nagyobb mértékben hatoljon be a német iparba. Így aztán

[1] Történelemhamisítók. (Történelmi megállapítás.) Moszkva: Idegennyelvű Irodalmi Kiadó 1948. 7—16. old.

már 1925-ben megkezdődött a német gazdaság fellendülése, amit a termelő apparátus felújításának intenzív folyamata indított meg. Egyidejűleg jelentősen növekedett a német kivitel, amely 1927-ig elérte az 1913-as színvonalat, sőt a készárucikkek tekintetében (1913-as árakban számítva) még 12%-kal túl is lépte azt. Hat év alatt, vagyis 1924—1929-ig a Németországba beözönlött külföldi tőke több, mint 10—15 milliárd márkát tett ki hosszúlejáratú befektetések és több mint 6 milliárd márkát rövidlejáratú befektetések formájában. Egyes források szerint a befektetett tőke összege még ennél is jóval nagyobb volt. Ez azt eredményezte, hogy Németország gazdasági, de különösen hadi potenciálja óriási módon megerősödött. Ezen a téren elsőrendű jelentőségük volt az amerikai beruházásoknak, amelyek az összes hosszúlejáratú kölcsönök összegének legalább 70%-át tették ki.

Köztudomású, hogy milyen szerepet játszottak a német nehézipar finanszírozásában, az amerikai és német ipar közötti rendkívül szoros kapcsolatok létrehozásában és elmélyítésében az amerikai monopóliumok, melyeknek élén a Dupont, Morgan, Rockefeller, Lamont és más amerikai iparmágnás családok állottak. A vezető amerikai monopóliumok a lehető legszorosabb kapcsolatba kerültek a német nehéziparral, a hadikonszernekkel és bankokkal.

... Az ilyen kapcsolatok nemcsak az amerikai kapitalista monopóliumokra jellemzők. Így például közvetlenül a háború előtt a legszorosabb gazdasági viszony állott fenn a Brit ipari szövetség és a Német birodalmi ipari csoport között, olyan viszony, amelynek nemcsak kereskedelmi, hanem katonai jelentősége is volt.

... R. Sasuly 1947-ben New-Yorkban megjelent könyvében hangsúlyozza, hogy mihelyt Németországban a Versailles utáni időben az inflációt megállították és a márka megerősödött, a külföldi kölcsönök valósággal elárasztották Németországot. 1924 és 1930 között Németország külföldi adóssága több mint 30 milliárd márkával növekedett.

A német ipart, különösen a „Vereinigte Stahlwerke"-t (német cég) külföldi, főleg amerikai tőke segítségével széles alapokon újjászervezték és korszerűsítették. Egyes kölcsönöket közvetlenül olyan cégeknek juttattak, amelyek az újjáfegyverzésben a főszerepet játszották.

... Az amerikai dollároknak ez az aranyesője termékenyítette meg Hitlernémetország nehéziparát s nevezetesen hadiiparát. Azok az amerikai dollármilliárdok, amelyeket tengerentúli monopóliumok fektettek be Hitlernémetország hadigazdaságába, feltámasztották a német katonai potenciált és a Hitler-rezsimnek kezébe adták azt a fegyvert, amelyre agressziója megvalósításához szüksége volt.

Németország főképpen az amerikai monopóliumok pénzügyi segítségére támaszkodva, rövid idő alatt újjáépítette a hatalmas hadiipart, amely óriási mennyiségben tudott gyártani elsőrangú

fegyverzetet, sokezer harckocsit, repülőgépet, ágyút, legújabbtípusú hadihajókat és a fegyverzet más nemeit.

...Nem szabad tehát elfelejteni, hogy a Hitler-agresszió első és legfontosabb előfeltétele a német nehézipar és hadiipar felélesztése és újjáépítése volt, ami csupán az Északamerikai Egyesült Államok kormányzó köreinek közvetlen és nagyméretű pénzügyi támogatása révén vált lehetségessé.

De ez még nem minden.

A másik döntő körülmény, amely a Hitler-agresszió kirobbanását előmozdította, az angol és francia kormányzó köröknek az a politikája volt, amely mint Hitlernémetország „megbékéltetésének" politikája, mint a kollektív biztonságról való lemondás politikája volt ismeretes. Ma már mindenki előtt világos kell, hogy legyen, hogy éppen az angol-francia kormányzó köröknek ez a politikája, amely abban nyilvánult meg, hogy lemondtak a kollektív biztonságról, nem akartak szembeszállni a német agresszióval és a fasiszta Németország agresszív követeléseinek malmára hajtották a vizet, — ez a politika vezetett a második világháborúhoz.

Térjünk a tényekre.

Már rövidesen Hitler hatalomrajutása után az angol és francia kormány erőfeszítései eredményeként Rómában 1933-ban aláírták a négy nagyhatalom: Nagybritannia, Németország, Franciaország és Olaszország „Egyetértési és együttműködési egyezmény"-ét. Ez az egyezmény azt jelentette, hogy az angol és francia kormány megegyezett a német és olasz fasizmussal, amely már akkor sem titkolta támadó szándékait Ez a fasiszta államokkal kötött egyezmény azt is jelentette, hogy lemondtak a békeszerető országoknak az agresszív államokkal szemben való egységes frontja megszilárdításának politikájáról. Nagybritannia és Franciaország csapást mértek a népek békéjének és biztonságának ügyére, amikor az akkoriban folyó leszerelési konferencián résztvevő többi ország megkerülésével megegyeztek Németországgal és Olaszországgal Ezen a konferencián azt a szovjet indítványt tárgyalták, hogy kössenek megnemtámadási egyezményt, valamint a támadó fél meghatározásáról szóló egyezményt.

Nyomban ezután 1934-ben Anglia és Franciaország segítettek Hitlernek abban, hogy kihasználja a velük szövetségben álló páni Lengyelország ellenséges magatartását a Szovjetunióval szemben. Ennek eredményeként német-lengyel megnemtámadási egyezmény jött létre, amely egyik komoly állomása volt a német támadás előkészítésének. Erre az egyezményre Hitlernek azért volt szüksége, hogy megbontsa a kollektív biztonság híveinek sorait és ezzel a példával megmutassa, hogy Európának nem kollektív biztonságra, hanem kétoldalú egyezményekre van szüksége. Ez módot nyujtott a német agressziónak arra, hogy maga állapítsa meg, kivel és mikor lép egyességre, ki ellen és mikor intéz támadást. Nem kétséges, hogy

a német-lengyel egyezmény volt az első komoly rés a kollektív biztonság épületén.

Hitler ezen felbátorodva, több intézkedést foganatosított Németország haderejének nyílt visszaállítására, ami Anglia és Franciaország vezetői részéről semmiféle ellenintézkedést nem váltott ki. Ellenkezőleg, röviddel ezután, 1935-ben, Londonban, ahova ebből a célból megérkezett Ribbentrop, angol-német tengerészeti egyezményt kötöttek, amelynek értelmében Nagybritannia beleegyezését adta a német tengeri haderő olyan mérvű helyreállításához, amely a francia hadiflottával csaknem egyenlővé tette. Hitler ezenkívül megkapta a jogot a brit tengeralatti flottának 45%-ával egyenlő össztonnázzsal bíró búvárhajók építésére. Ugyanerre az időszakra esnek Hitlernémetországnak azok az egyoldalú lépései is, amelyek a versailles-i szerződés által megállapított, a német haderő növelését korlátozó mindenféle rendszabály felszámolására irányultak és amelyekkel szemben Anglia, Franciaország és az Egyesült Államok semmiféle ellenintézkedést nem tettek.

A fasiszta támadók étvágya napról-napra fokozódott, ami felett az Egyesült Államok, Nagybritannia és Franciaország nyilvánvalóan szemethunytak. Magától értetődően nem véletlen jelenség az, hogy Németország és Olaszország olv könnyen megúszta ebben az időben katonai beavatkozását Abesszíniában és Spanyolországban.

Csak a Szovjetunió folytatott következetes és szilárd békepolitikát, és vette védelmébe Abesszínia egyenjogúságának és függetlenségének elveit, azét az Abesszíniáét, amely azonfelül még a Népszövetség tagja is volt. A Szovjetunió ugyancsak kiállott amellett, hogy a törvényes spanyol köztársasági kormánynak joga van arra, hogy a demokratikus országok támogassák a német-olasz fegyveres beavatkozás ellen.

Molotov, a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottsága ülésszakán 1936 január 10-én az Abesszinia ellen intézett olasz támadásra vonatkozólag a következőket mondotta:

„A Szovjetunió az egyik kis ország, Abesszínia példáján mutatta be a Népszövetségben, hogy híven követi ezt az elvet, minden állam állami függetlenségének és nemzeti egyenjogúságának elvét. A Szovjetunió a Népszövetségben való részvételét felhasználta arra is, hogy a gyakorlatban juttassa érvényre irányvonalát az imperialista támadókkal szemben."*

V. M. Molotov akkor kijelentette:

„Az olasz-abesszín háború azt mutatja, hogy a világháború veszélye mindinkább növekszik, mindjobban kiterjed Európára."**

---

* *V. M Molotov.* Cikkek és beszédek 1935—1936. 176. old. (oroszul).
** Ugyanott, 177. old

De mit tettek ebben az időben az Egyesült Államok, Nagybritannia és Franciaország kormányai, amelyeknek szemeláttára a fasiszta rablók egyre arcátlanabbul bántak el áldozataikkal? Egy ujjukat sem mozdították, hogy megfékezzék a német és olasz agresszort, hogy megvédjék a népek lábbal tiport jogait, hogy fenntartsák a békét és megállítsák a közeledő második világháborút.

Egyedül a Szovjetunió tett meg minden lehetőt a fasiszta agresszió megakadályozására. A Szovjetunió a kollektív biztonság kezdeményezőjeként és bajnokaként lépett fel. M. M. Litvinov, aki a Leszerelési Főbizottságban a Szovjetuniót képviselte, már 1933 február 6-án javasolta egy az agresszió és a támadó fél fogalmát meghatározó deklaráció elfogadását. A Szovjetunió a támadó fél meghatározását ajánlva, abból indult ki, hogy az általános biztonság érdekében és a fegyverkezés maximális csökkentésére irányuló egyesség megkönnyítése céljából a lehető legpontosabban meg kell határozni a „*támadás*" fogalmát, hogy ezáltal „elejét vegyék minden a támadás igazolására irányuló ürügynek". De az Anglia és Franciaország vezetése alatt álló konferencia elutasította ezt az ajánlatot, hogy így kedvében járjon a német agressziónak.

Közismert az az állhatatos és hosszas küzdelem, melyet a Szovjetunió és M. M. Litvinov elnöklete alatt működő népszövetségi küldöttsége a kollektív biztonság fenntartása és megszilárdítása érdekében folytatott. A háborúelőtti időszak egész tartama alatt a szovjet küldöttség a Népszövetségben a kollektív biztonság elvét védelmezte és a Népszövetség majdnem minden ülésén, a Népszövetség majdnem valamennyi bizottságában felszólalt ennek az elvnek a védelmében. De mint ismeretes, a szovjet küldöttség szava a pusztában kiáltó szava maradt. Az egész világ előtt ismeretesek azok a javaslatok, amelyeket a szovjet küldöttség a kollektív biztonság megszilárdítását célzó intézkedésekre vonatkozólag tett s amelyeket a szovjet kormány megbízásából 1936 augusztus 30-án azzal a kéréssel küldtek el Avenol úrnak, a Népszövetség főtitkárának, hogy azokat a Népszövetség tárgyalja meg. De ismeretes az is, hogy ezeket a javaslatokat sehova sem utalták, hanem a Népszövetség irattárába temették.

Világos volt, hogy Anglia és Franciaország, amelyek akkoriban a Népszövetség irányítói voltak, lemondanak a német agresszióval való kollektív szembeszállásról. Mégpedig azért mondanak le a kollektív biztonságról, mert az zavarja őket az általuk bevezetett új politikának, — a német agresszió „megbékéltetése", a Hitler-agressziónak teendő engedmények politikájának gyakorlásában. Természetes, hogy ilyen politika nem vezethetett másra, mint a német agresszió megerősödésére, de az angol-francia kormányzó körök úgy vélték, hogy ez nem veszélyes, mert a Nyugaton tett engedményekkel kielégített Hitler-agressziót azután Keletre lehet irányítani s a Szovjetúnió ellen eszközként felhasználni.

J. V. Sztálin 1939-ben a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja XVIII. kongresszusán a Hitler-agresszió megerősödésének okait magyarázva, a következőket mondta:

„A fő ok abban rejlik, hogy a nem-agresszív országok többsége és elsősorban Anglia és Franciaország elvetette a kollektív biztonság politikáját, az agresszorral szemben való kollektív ellenállás politikáját és áttért a benemavatkozás, a ‚semlegesség' álláspontjára."*

... Nem volt véletlen, hogy a nyugati hatalmak elutasították a kollektív biztonságról szóló egyezményt. Abban az időben megkezdődött a harc a nemzetközi politika két irányzata között. Az egyik irányzat a békéért, a kollektív biztonság megszervezéséért harcolt, azért, hogy a békeszerető népek egyesült erővel szálljanak szembe az agresszióval. Ezen az úton haladt a Szovjetunió, amely következetesen és állhatatosan védelmezte minden békeszerető nagy és kis nép érdekeit. A másik irányzat az volt, hogy le kell mondani a kollektív biztonság megszervezéséről, le kell mondani az agresszióval szembeni ellenszegülésről, ami a fasiszta országokat elkerülhetetlenül agresszív tevékenységük fokozására ösztökélte s ezzel hozzájárult az új háború kirobbantásához.

Mindebből látható: a történelmi igazság abban rejlik, hogy a Hitler-agresszió azért vált lehetővé, mert először is az Egyesült Államok segítséget nyujtottak a németeknek abban, hogy rövid idő leforgása alatt megteremtsék a német agresszió katonai és gazdasági bázisát, s ilymódon felfegyverezték ezt az agressziót; másodszor azért, mert az angol-francia kormányzó körök a kollektív biztonság elutasításával megbontották a békeszerető országok sorait, megtörték ezen országok agresszióellenes egységfrontját, megtisztították az utat a német agresszió számára és lehetővé tették Hitlernek a második világháború kirobbantását.

Mi történt volna, ha az Egyesült Államok nem finanszírozták volna Hitlernémetország nehéziparát, ha Anglia és Franciaország nem mondtak volna le a kollektív biztonságról, hanem ellenkezőleg, a Szovjetunióval együtt megszervezték volna a német agresszió kollektív visszaverését?

A Hitler-agresszió kellő fegyverzet híján maradt volna. A hitleri hódító politika a kollektív biztonság rendszerének harapófogójába került volna. A minimumra csökkent volna az az esély, hogy a fasisztáknak sikerülni fog kirobbantani a második világháborút. És ha a hitleristák e számukra kedvezőtlen viszonyok ellenére mégis szánták volna magukat a második világháború kirobbantására, akkor már a háború első évében szétverték volna őket.

---

* *J. V. Sztálin.* Beszámoló a SzK(b)P Központi Bizottságának munkájáról a XVIII. pártkongresszuson. Lásd: *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948 595. old. — *Szerk.*

Ez azonban, sajnos, nem történt meg azon kárhozatos politika következtében, amelyet az Egyesült Államok, Anglia és Franciaország a háborúelőtti egész időszakban folytattak.

Látnivaló, hogy ki a bűnös abban, hogy a fasiszták nem minden siker nélkül robbantották ki a második világháborút, amely csaknem hat évig tartott és millió meg millió áldozatot követelt.

NEM A NÉMET AGRESSZIÓ ELLENI HARC, HANEM A SZOVJETUNIÓ ELSZIGETELÉSÉNEK POLITIKÁJA

(A Szovjetunió Tájékoztatási Irodája által kiadott „Történelemhamisítók" c. könyv II. fejezetéből[1])

Az események további fejlődése még világosabban megmutatta, hogy az angol és francia kormányzókörök, amikor engedményeket tettek és elnézők voltak az 1936-ban a „Berlin—Róma-tengely" elnevezés alatt ismeretes katonai és politikai blokkban egyesült fasiszta államokkal szemben, ezzel csak bátorították és területrablásokra ösztökélték Németországot.

Anglia és Franciaország, miután elutasították a kollektív biztonság politikáját, az úgynevezett benemavatkozás álláspontjára tértek át, amelyről J. V. Sztálin a következőket mondta:

> „ ... a benemavatkozási politikát így lehetne jellemezni: hadd védekezzék minden ország az agresszorral szemben, hogyan akar és ahogyan tud, miránk ez nem tartozik, mi keveskedni fogunk az agresszorokkal is, áldozataikkal is'. A valóságban azonban a benemavatkozási politika az agressziónak való kedvezést jelenti, a háború kirobbantását — következésképpen ennek világháborúvá való átváltozását."*

Ennek kapcsán Sztálin rámutatott, hogy

> „ez a nagy és veszélyes politikai játék, amelyet a benemavatkozási politika hívei kezdtek, rájuk nézve komoly kudarccal végződhetik".**

Már 1937-ben teljesen világos volt, hogy Hitler nagy háborúra készül, amit Nagybritannia és Franciaország egyenesen elősegítettek.

A német külügyminisztérium okmányai, amelyek Németország szétzúzása után a szovjet csapatok kezébe kerültek, feltárják az

---

[1] Történelemhamisítók. (Történelmi megállapítás) Moszkva· Idegennyelvű Irodalmi Kiadó 1948. 17- 29 old.

* A SzK(b)P XVIII. kongresszusának gyorsírói beszámolója. Egyesült Állami Kiadó 1939. 13. old. (oroszul).

** Ugyanott, 14 old.

akkori angol és francia külpolitika lényegét. Mint az okmányokból kitűnik, az angol-francia politika lényegében nem a békeszerető államok erőinek egyesítését akarta az agresszió elleni közös harc céljából, hanem azt, hogy a Szovjetuniót elszigetelje és Hitlert saját céljainak eszközéül kihasználva, a Hitler-agressziót kelet felé, a Szovjetunió ellen irányítsa.

Megjegyzendő, hogy az angol és francia kormányvezetők teljesen tisztában voltak a hitleri külpolitika alapirányával, amelyet Hitler a következőkben határozott meg:

„Mi, nemzeti szocialisták, tudatosan végzünk a háborúelőtti külpolitikai irányzatunkkal. Ott kezdjük, ahol hat évszázaddal ezelőtt abbahagytuk. Megállítjuk a germánoknak Európa déli és nyugati része felé irányuló örökös törekvését és tekintetünket a keleti földekre szegezzük. Végül szakítunk a háború előtti idők gyarmati és kereskedelmi politikájával és áttérünk a jövő területpolitikájára. De amikor most Európában új földekről beszélünk, elsősorban csak Oroszországra és a fennhatósága alatt álló határmenti államokra gondolhatunk. Mintha csak maga a sors mutatna nekünk utat."

A legutóbbi időkig az volt az elfogadott vélemény, hogy a müncheni árulás politikájáért az egész felelősség az angol és francia kormányzóköröket, Chamberlain és Daladier kormányát terheli. Az, hogy az amerikai kormány vállalkozott a német levéltári anyagok közzétételére s a gyüjteményből kirekesztette a müncheni egyezményre vonatkozó okmányokat, azt mutatja, hogy az Egyesült Államok kormányának érdekében áll tisztára mosni a müncheni árulás hőseit és ugyanakkor megkísérelni, hogy a bűnt a Szovjetunióra hárítsa.

Anglia és Franciaország müncheni politikájának lényege már azelőtt is elég világos volt. De a német külügyminisztériumnak azon levéltári okmányai, amelyek a szovjet kormány kezében vannak, számtalan olyan kiegészítő ténnyel szolgálnak, amelyek feltárják, hogy mi volt a háborúelőtti időszakban a nyugati hatalmak diplomáciájának igazi célja, megmutatják, micsoda játék folyt a népek sorsával, hogyan bocsátottak minden szégyenkezés nélkül áruba idegen területeket, hogyan szabdalták át titokban a világ térképét, hogyan biztatták a Hitler-agressziót és milyen erőfeszítéseket tettek, hogy ezt az agressziót kelet felé, a Szovjetunió ellen irányítsák.

Ékesszólóan mutatja ezt például egy német okmány, amely egy Hitler és Halifax angol miniszter között, von Neurath német külügyminiszter jelenlétében 1937 november 19-én Obersalzbergben lefolyt megbeszélés feljegyzéseit tartalmazza.

Halifax kijelentette:

„Őt (vagyis lord Halifaxot) és az angol kormány más tagjait az a tudat hatja át, hogy a Führer nem csupán Német-

országban ért el sokat, hanem annak következtében, hogy országában a kommunizmust megsemmisítette, ez utóbbi elöl elzárta az utat Nyugat-Európa felé s ezért Németország joggal tekinthető a bolsevizmussal szemben a Nyugat bástyájának."

Chamberlain angol miniszterelnök nevében Halifax rámutatott arra, hogy megvan a teljes lehetőség még a nehéz problémák megoldására is, ha Németországnak és Angliának sikerül Franciaországgal és Olaszországgal is megegyeznie.

... Halifax az angol kormány nevében már 1937-ben felajánlotta Hitlernek, hogy Anglia s vele együtt Franciaország is csatlakozik a „Berlin-Róma-tengely"-hez.

Hitler azonban erre az ajánlatra azt felelte, hogy szerinte egy ilyen megegyezés a négy hatalom között nagyon könnyű, ha egymás iránti jóindulatról és szívélyes viszonyról van szó, de a dolog komplikálódik, ha Németországot nem fogják „olyan államnak" tekinteni, „amely nem viseli többé magán a versailles-i szerződés erkölcsi és anyagi bélyegét".

Halifax erre kijelentette — mint azt a feljegyzés mutatja:

„Az angolok realisták s talán másoknál is jobban meg vannak győződve arról, hogy a versailles-i diktátum hibáit jóvá kell tenni. Anglia a multban is mindenkor ilyen realisztikus értelemben vetette latba befolyását. Halifax rámutatott arra, hogy Anglia milyen szerepet játszott a Rajna-vidék határidőelőtti kiürítésénél, a jóvátételi kérdés megoldásánál, úgyszintén a Rajna-vidék újramegszállásánál."

A Hitler és Halifax közötti megbeszélés további feljegyzéséből kitűnik, hogy az angol kormány helyeselte Hitlernek azt a tervét, amely Danzig, Ausztria és Csehszlovákia „megszerzésére" irányult. Halifax, miután Hitlerrel megvitatta a leszerelésre és a Népszövetségre vonatkozó kérdéseket és megjegyezte, hogy e kérdésekről a továbbiakban még tárgyalni kell, kijelentette:

„Az összes többi kérdéseket olyképpen lehet jellemezni, hogy azok az európai rendben előbb-utóbb valószínűleg bekövetkezendő változásokra vonatkoznak. E kérdésekhez tartozik Danzig, Ausztria és Csehszlovákia. Anglia csupán abban van érdekelve, hogy ezek a változások a békés fejlődés útján menjenek végbe s hogy elkerülhetők legyenek azok a módszerek, amelyek további megrázkódtatásokat okozhatnak, amelyeket sem a Führer, sem más országok nem óhajtanának."

Amint látjuk, ez a megbeszélés nem egyszerű puhatolódzás, nem a partner kitapogatása volt, ami néha politikai szükségszerűség, hanem az angol kormánynak Hitlerrel való megállapodása, titkos egyessége volt arra vonatkozólag, hogy az utóbbi hódító törekvéseit harmadik országok rovására kielégítik.

Ezzel kapcsolatban megemlítendő Simon angol miniszternek 1938 február 21-én az angol parlamentben tett azon nyilatkozata, hogy Nagybritannia sohasem nyujtott külön garanciákat Ausztria függetlenségére vonatkozólag. Ez tudatos hazugság volt, mert a versailles-i és a saint-germain-i szerződés igenis nyujtott ilyen garanciákat.

Ugyanakkor Chamberlain brit miniszterelnök kijelentette, hogy Ausztria a Népszövetség részéről nem számíthat semilyen védelemre.

„Nem szabad igyekeznünk félrevezetni magunkat — mondotta Chamberlain — s még kevésbbé szabad a kis, gyenge nemzeteket azzal a reménnyel ámítani, hogy a Népszövetségtől majd védelmet kapnak az agresszióval szemben és hogy ennek megfelelően lehet majd eljárni, ha egyszer tudjuk, hogy semmi ilyesmi nem történhet meg."

Így biztatták Hitlert területrablásra a brit politika vezetői.

... 1938 március 12-én Hitler magához ragadta Ausztriát anélkül, hogy Anglia és Franciaország a legcsekélyebb akadályt gördítették volna útjába. Abban a pillanatban csak a Szovjetunió emelte fel intő szavát és újból az agresszió által fenyegetett országok függetlensége kollektív védelmének megszervezésére hívott fel. A szovjet kormány már 1938 március 17-én a nagyhatalmakhoz intézett jegyzékben kifejezte készségét arra, hogy „azonnal tárgyalásokba bocsátkozik más hatalmakkal a Népszövetségen belül vagy azon kivül gyakorlati intézkedésekről", amelyeknek „az lenne a céljuk, hogy feltartóztassák az agresszió továbbfejlődését és kiküszöböljék egy új világmészárlás megnövekedett veszélyét". Az angol kormánynak a szovjet jegyzékre adott válasza arról tanuskodott, hogy az angol kormány nem kíván akadályokat gördíteni a hitleri agresszió ezen tervei elé.

E válasz szerint egy konferencia, amelyet

„az agresszió elleni összhangzatba hozott akció megállapítására hívnának össze, őfelsége kormányának véleménye szerint nem okvetlenül gyakorolna kedvező befolyást az európai béke kilátásaira."

A németek agressziójának és az európai háború előkészítésének következő láncszeme az volt, hogy Németország magához ragadta Csehszlovákiát. S ezt az Európában a háború kiváltásához vezető feletfébb fontos lépést Hitler csak Anglia és Franciaország egyenes támogatásával tudta megvalósítani.

... Szükségtelen a már közvetlenül a müncheni egyességre vonatkozó közismert tényekre emlékeztetni. De nem szabad megfeledkezni arról, hogy 1938 szeptember 19-én, vagyis négy nappal azután, hogy Hitler találkozott Chamberlainnel, aki evégett repülő-

géppel Berchtesgadenbe, Hitler rezidenciájába utazott, az angol és francia kormány képviselői azt követelték a csehszlovák kormánytól, hogy adja át Németországnak azokat a csehszlovák körzeteket, ahol főleg szudéta-németek laknak. Ezt azzal indokolták, hogy enélkül, úgymond, lehetetlen a béke fenntartása és Csehszlovákia életbevágó érdekeinek biztosítása. A hitleri agresszió angol-francia védnökei azzal igyekeztek árulásukat leplezni, hogy ígéretet tettek a csehszlovák állam új határainak nemzetközi biztosítására, ami — mint mondották, — „hozzájárul Európa megbékélésének ügyéhez".

A csehszlovák kormány szeptember 20-án válaszolt az angol-francia ajánlatokra. A csehszlovák kormány kijelentette, hogy „ilyen jellegű ajánlatok elfogadása egyenlő lenne az állam önkéntes és teljes, minden irányban való megcsonkításával". A csehszlovák kormány felhívta az angol és a francia kormány figyelmét arra, hogy „Csehszlovákia megbénítása egész Közép- és Délkelet-Európában mély politikai változásokat eredményezne".

...A csehszlovák kormány még egy „utolsó felhívással" fordult az angol és a francia kormányhoz, hogy azokat álláspontjuk megváltoztatására bírja, kihangsúlyozván, hogy ez nemcsak Csehszlovákiának, hanem barátainak, valamint „a béke egész ügyének és Európa egészséges fejlődésének" érdeke.

Az angol-francia vezetők kérlelhetetlenek maradtak. A következő napon az angol kormány válaszjegyzéket küldött a csehszlovák kormánynak, amelyben azt ajánlotta, hogy a csehszlovák kormány vonja vissza az első angol-francia javaslatokra adott válaszát és „sürgősen és komolyan vegye fontolóra válaszát", mielőtt olyan helyzetet teremtene, amelyért az angol kormány nem vállalhatná a felelősséget. Befejezésül az angol kormány hangsúlyozta, hogy nem hiheti el, hogy a döntőbíróságról szóló csehszlovák tervezet most elfogadható lenne. Az angol kormány nem tételezheti fel — mutatott rá az angol jegyzék —, hogy „a német kormány olvannak vélné a helyzetet, amelyet döntőbírósággal lehetne megoldani, mint ahogyan ezt a csehszlovák kormány ajánlja".

Végül az angol jegyzék fenyegetőleg figyelmeztette a csehszlovák kormányt, hogy az angolok tanácsának elutasítása esetén a csehszlovák kormány „szabad kezet kell, hogy kapjon arra, hogy a később bekövetkező helyzetnek megfelelően tetszése szerint járjon el".

Hitler, Chamberlain, Mussolini és Daladier 1938 szeptember 29-én és 30-án Münchenben megtartott tanácskozása betetőzte azt a szégyenletes alkut, melyre vonatkozólag a békeellenes megállapodás részesei között már régebben teljes megegyezés jött létre. Csehszlovákia sorsát annak minden közreműködése nélkül döntötték el. Csehszlovákia képviselőit csak a célból hívták meg Mün-

chenbe, hogy alázatosan bevárják az imperialisták közötti alku eredményeit.

Anglia és Franciaország egész magatartása nem hagyott semmi kétséget aziránt, hogy az a hallatlan árulás, amelyet az angol és francia kormány a csehszlovák néppel és köztársaságával szemben elkövetett, egyáltalán nem véletlen epizódja, hanem egyik legfontosabb láncszeme volt ennek a politikának, amely a hitleri agressziót a Szovjetunió ellen akarta irányítani.

J. V. Sztálin már akkor leleplezte a müncheni egyezmény igaz értelmét, azt mondván erről, hogy „Csehszlovákia körzeteit annak fejében adták oda a németeknek, hogy azok kötelezték magukat arra, hogy háborút indítanak a Szovjetunió ellen".

J. V. Sztálin 1939 márciusában a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja XVIII. kongresszusán a következőképpen tárta fel az angol-francia kormányzókörök e politikájának lényegét:

„A benemavatkozás politikája — mondotta J. V. Sztálin — az agressziónak való kedvezést jelenti, a háború szabadjára engedését, — következésképpen világháborúvá való átváltoztatását. A benemavatkozás politikáját ez a törekvés, ez a kívánság hatja át: nem zavarni az agresszorokat abban, hogy elvégezzék sötét munkájukat; nem zavarni, mondjuk, Japánt abban, hogy háborúba bonyolódjék Kínával, de még jobb, ha a Szovjetunióval; nem zavarni, mondjuk, Németországot abban, hogy az európai ügyek hínárjában elmerüljön, hogy háborúba keveredjék a Szovjetunióval; hadd süppedjenek az összes hadviselő felek mélyen a háború mocsarába, titokban biztatgatni őket erre, hadd gyengítsék és merítsék ki egymást, azután pedig, amikor már eléggé legyengültek, — friss erőkkel lépni ki a színre, természetesen ‚a béke érdekében' s feltételeket diktálni a legyengült hadviselő feleknek."*

... Az összes nagyhatalmak közül egyedül a Szovjetunió volt az, amely a csehszlovák tragédia minden szakaszán erélyesen fellépett Csehszlovákia függetlenségének és nemzeti jogainak védelmére. Az angol és a francia kormány, hogy a közvélemény előtt igazolja magát, képmutatóan olyan kijelentéseket tett, hogy nem tudja, vajjon a Szovjetunió eleget tesz-e majd Csehszlovákiával szembeni, a kölcsönös segélynyujtási szerződésből folyó kötelezettségeinek. De tudatosan valótlanságot állítottak, mert hiszen a szovjet kormány nyilvánosan kijelentette, hogy kész Csehszlovákia védelmére kelni Németország ellen, e szerződés pontjainak megfelelőleg, amelyek megkövetelik, hogy egyidejűleg Franciaország is Csehszlová-

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Id. kiadás 596. old. — *Szerk.*

kia védelmére keljen. Franciaország azonban megtagadta kötelezettségének teljesítését.

A szovjet kormány mindezek ellenére a müncheni alku előestéjén újból kijelentette, hogy egy nemzetközi konferencia összehívása mellett foglal állást azért, hogy Csehszlovákiának gyakorlati segítséget nyujtsanak és a béke megőrzésére irányuló gyakorlati intézkedéseket tegyenek.

Amikor Csehszlovákia elfoglalása ténnyé vált és az imperialista országok kormányai egymásután kijelentették, hogy elismerik a befejezett tényt, a szovjet kormány március 18-án kelt jegyzékében Csehszlovákia elfoglalását, amelyet Hitlernémetország Anglia és Franciaország segítségével hajtott végre, mint az önkény, erőszak és agresszió aktusát bélyegezte meg. Ugyanazon jegyzékében a szovjet kormány hangsúlyozta, hogy Németország cselekedetei előidézték és fokozták az általános békét fenyegető veszélyt, „megbontották a politikai egyensúlyt Közép-Európában, fokozták az Európában már régebben beállott izgalmat és újabb csapást mértek a népek biztonságérzetére".

De a dolog nem ért véget azzal, hogy Csehszlovákiát kiszolgáltatták Hitlernek. Az angol és francia kormány egymást túllicitálva siettek széles alapon nyugvó politikai egyezményeket aláírni Hitlernémetországgal. Chamberlain és Hitler 1938 szeptember 30-án Münchenben angol-német nyilatkozatot írtak alá, amely a következőképpen hangzott:

> „Ma folytattuk megbeszélésünket és egyhangúlag arra a meggyőződésre jutottunk, hogy a német-angol viszony kérdése elsőrendű fontossággal bír mindkét ország és Európa számára. A tegnap este aláírt egyezményt és a német-angol tengerészeti egyezményt úgy tekintjük, mint mindkét nép azon óhajának jelképét, hogy soha többé ne viseljenek háborút egymás ellen. Szilárdan eltökéltük, hogy a két országra vonatkozó más kérdéseket is tanácskozás útján vizsgáljuk meg és arra törekszünk, hogy a továbbiakban a nézeteltérésekhez vezető minden néven nevezendő okot kiküszöböljünk, hogy ilymódon járuljunk hozzá a béke biztosításához Európában."

Ez volt Anglia és Németország nyilatkozata a kölcsönös megnemtámadásról.

1938 december 6-án Bonnet és Ribbentrop egy az angol-német nyilatkozathoz hasonló francia-német nyilatkozatot írtak alá... A nyilatkozat leszögezte, hogy Franciaország és Németország közt többé semmiféle területi jellegű vitás kérdés nem áll fenn és hogy az országaik közti jelenlegi határ végleges. Végezetül a deklarációban kijelentették, hogy mindkét kormány szilárdan eltökélte, hogy nem érintve harmadik hatalmakkal való külön viszonvukat, összeköttetést fog fenntartani egymással az országaikra vonatkozó min-

den kérdésben és tanácskozni fog egymással olyan esetben, amikor e kérdések további fejlődésükben nemzetközi bonyodalmakhoz vezethetnének.

Ez volt Franciaországnak és Németországnak a kölcsönös megnemtámadásra vonatkozó nyilatkozata.

Ezen egyezmények aláírása lényegében véve azt jelentette, hogy úgy Anglia, mint Franciaország megnemtámadási szerződést írt alá Hitlerrel.

Ezekben a Hitlernémetországgal kötött egyezményekben tökéletes világossággal látható az angol és francia kormánynak az a törekvése, hogy elhárítsa magáról a hitleri agresszió veszélyét, arra számítva, hogy a müncheni egyezmény és a hozzá hasonló egyezmények már kitárták a hitleri agresszió előtt a kaput keletre, a Szovjetunió felé.

Így teremtették meg azokat a politikai előfeltételeket, amelyekre „Európának Oroszország nélküli egyesítéséhez" szükség volt.

A dolog a Szovjetunió teljes elszigetelése felé haladt.

A NEMZETKÖZI HELYZETRŐL

(Zsdánov előadói beszédéből, melyet több kommunista párt képviselőinek 1947 szeptemberében tartott tájékoztató tanácskozásán mondott[1])

Amerikai terv Európa leigázására

Az, hogy az amerikai imperializmus a második világháború után a támadás és a nyilt terjeszkedés irányzatára tér át, az Egyesült Államoknak mind belső, mind külső politikájában kifejezésre jut. Az amerikai imperializmus támogatja az antidemokratikus erőket az egész világon, meg akarja hiusítani a Németország demilitarizálására és demokratizálására irányuló potsdami határozatokat, támogatja a japán reakciósokat, egyre kiszélesíti a háborús előkészületeket, felhalmozza az atombombatartalékokat: mindezt, az Egyesült Államokon belül, a dolgozók elemi demokratikus jogai ellen irányuló támadás kíséri.

Bár az Egyesült Államokat aránylag kevéssé érintette a háború: az amerikaiak túlnyomó többsége mégsem akarja, hogy a háború és vele kapcsolatos áldozatok és korlátozások megismétlődjenek. Ez arra késztette a monopolista tőkét és az Egyesült Államok uralkodó köreiben fellelhető lakájait, hogy eszközöket keressenek arra, hogy megtörjék az országon belül a támadó és terjeszkedő

---

[1] A nemzetközi helyzetről. A. A. Zsdánov beszámolója és 9 kommunista párt nyilatkozata .. Szikra 1947. 18—40. old.

irányzattal szemben megnyilvánuló ellenzéket és szabaddá tegyék saját kezüket ennek a veszélyes politikának a megvalósítására.

De a kommunisták elleni hadjárat, amit a kapitalista monopóliumokra támaszkodó amerikai uralkodó körök meghirdetnek, logikai szükségszerűséggel vezet az amerikai dolgozók életbevágó fontosságú jogainak és érdekeinek megtámadására, az Egyesült Államok politikai életének belső fasizálására, a legvadabb embergyűlölő „elméletek" és fogalmak terjesztésére. Az amerikai körök terjeszkedési vágya egy új, harmadik világháború előkészítéséről álmodozik, tehát érdekük az, hogy az országon belül elfojtsanak minden ellenállást a külső kalandorokkal szemben, érdekük, hogy a soviniszta és militarista méreggel megmételyezzék az amerikai közemberek politikailag elmaradt és kevésbbé művelt tömegeit, érdekük, hogy a szovjet- és kommunistaellenes propaganda változatos eszközeivel, mozival, rádióval, egyházzal, sajtóval, becsapják az amerikai nyárspolgárt. A terjeszkedő külpolitika, amelyet az amerikai reakció sugalmaz és hajt végre, ezzel egyidejűleg minden irányban való intézkedést tűz ki maga elé. Ezek: 1. katonai, stratégiai intézkedések, 2. gazdasági terjeszkedés, 3. ideológiai harc.

A jövendő támadások stratégiai tervének megvalósítása kapcsolatban van azzal a törekvéssel, hogy maximálisan kihasználtassék az Egyesült Államok hadiipari apparátusa, amely a második világháború végéig rendkívüli módon meggyarapodott. Az amerikai imperializmus az ország militaristáinak következetes politikáját valósítja meg. Az Egyesült Államok hadseregre és hajóhadra előirányzott kiadásai felülmúlják az évi 11 milliárd dollárt. Az Egyesült Államok fegyveres erőinek fenntartására 1947—48-ban az ország költségvetésének 35%-át szavazták meg, vagyis az 1937—38-as hadiköltségvetés 11-szeresét.

... Noha a háború már régen végetért, továbbra is fennáll a katonai szövetség Anglia és az Egyesült Államok között, sőt a fegyveres erő egyesített angol—amerikai vezérkara is. Azzal az ürüggyel, hogy a fegyverkezést standardizálja, az Egyesült Államok kiterjesztették ellenőrzésüket más államok, elsősorban Anglia és Kanada fegyveres erőire és haditerveire is A nyugati félteke együttes védelmének ürügye alatt folyik Latin-Amerika országainak az Egyesült Államok terjeszkedési körébe való bevonása. Az Egyesült Államok kormánya hivatalos feladatául tűzte ki a török hadsereg modernizálása érdekében való közreműködését. A reakciós Kuomintang hadsereget amerikai oktatók képezik ki és amerikai felszereléssel látják el. A militarizmus aktív politikai erővé válik. Az Egyesült Államokban egyre nagyobb a katonaságból vett államférfiak és diplomaták száma, akik az ország egész politikájában a támadó militarista irányt valósítják meg.

Az Egyesült Államok gazdasági terjeszkedése fontos kiegészítése a stratégiai terv megvalósításának. Az amerikai imperializmus

arra törekszik, hogy uzsorás módjára kihasználja az európai országok háború utáni nehézségeit, különösen a nyersanyag, fűtőanyag, az élelmiszerek hiányát, a háború alatt legtöbbet szenvedett szövetséges országokban. Ennek az a célja, hogy a „segéllyel" kapcsolatban elviselhetetlen feltételeket kényszerítsen rájuk.

... Végül az Egyesült Államok világuralomra és antidemokratikus irányra való törekvése magába foglalja az ideológiai harcot is. Az amerikai stratégiai terv ideológiai részének főfeladata az, hogy megfélemlítse a világ közvéleményét azzal a rágalommal, hogy a Szovjetunió és az új demokrácia országai állítólag támadni akarnak. Ez a propaganda az angolszász blokkot védekező szerepben tünteti fel és elhárítja az Egyesült Államokról a felelősséget az új háború előkészítéséért. A második világháború évei alatt a Szovjetunió népszerűsége óriási mértékben megnőtt a külföldön. A Szovjetunió az imperializmus elleni önfeláldozó hősi harcában mindenütt kiérdemelte a dolgozók szeretetét és tiszteletét. Az egész világ előtt szemmelláthatóan megnyilvánult a szocialista állam katonai és gazdasági hatalma, a szovjettársadalom erkölcsi és politikai egységének elpusztíthatatlan ereje.

... Az Európa leigázásának tervét kísérő ideológiai „hadjáratok" egyik iránya a nemzeti szuverénitás elleni támadás. Ez felhívja a népeket arra, hogy mondjanak le szuverén jogaikról. A szuverénitással szembeállítja a „világkormány" eszméjét. E hadjáratnak az a célja, hogy tetszetőssé tegye az amerikai imperializmus féktelen terjeszkedését, amely minden ceremónia nélkül megsérti a népek szuverén jogait, az Egyesült Államokat az általános emberi törvények bajnokának tünteti fel, azokat pedig, akik ellenállást tanusítanak az amerikai terjeszkedéssel szemben, úgy állítja be, mintha az idejét múlt „egoista" nacionalizmus hívei volnának. A „világkormány" eszméjét, melyet a fasiszták és pacifisták soraiból kikerülő polgári intellektuellek kaptak fel, nemcsak azoknak a népeknek ideológiai lefegyverzésére használja fel, amelyek függetlenségüket védelmezik az amerikai imperializmus támadásaival szemben, hanem, mint jelszót szembeszegezi a Szovjetunióval is, amely lankadatlanul és következetesen védelmezi minden kis és nagy nép tényleges egyenjogúságának és szuverénitásának elvét. A jelenlegi viszonyok között az imperialista országok, mint az Egyesült Államok, Anglia és a hozzájuk közelálló országok: a nemzeti függetlenség és a népek önrendelkezési joga veszedelmes ellenségei. A Szovjetunió és az új demokrácia országai pedig a népek egyenjogúságának és a népek önrendelkezésének biztos támaszai.

... A Marshall-terv homályos, szándékosan ködös formuláinak lényege az, hogy meg kell teremteni azoknak az államoknak a blokkját, amelyeket kötelezettségek fűznek az Egyesült Államokhoz és amerikai kölcsönöket fizetésképpen kell adni annak fejében, hogy az európai államok lemondanak gazdasági és politikai önálló-

ságukról. Ugyanakkor a Marshall-tervnek az az alapja, hogy az amerikai monopóliumok által ellenőrzött nyugatnémetországi ipari területek helyreállíttassanak.

... A Marshall-terv arra volt hivatva, hogy közreműködjék az amerikai program egyik legfontosabb feladatának megvalósításában: az imperializmus hatalmának az új demokrácia országaiban való helyreállításában és, hogy ezeket az államokat rászorítsa arra, hogy lemondjanak a Szovjetunióval való szoros gazdasági és politikai együttműködésről.

... Természetes, hogy az amerikai imperialisták étvágya komoly nyugtalanságot kelt Angliában és Franciaországban. Az Egyesült Államok félreérthetetlenül megmutatták, hogy el akarják venni az angoloktól a Ruhr-medencét. Az amerikai imperialisták követelik a három megszállási övezet egyesítését is és nyiltan legalizálni akarják azt, hogy Németország amerikai ellenőrzés alatt politikailag elkülönüljön. Az Egyesült Államok ragaszkodnak ahhoz, hogy a Ruhr-vidéken az acéltermelés mennyiségét felemeljék, éspedig a kapitalista üzemeknek az Egyesült Államok vezetése alatt való megmaradásával. Azokat a hiteleket, amelyeket Marshall Európa helyreállítására ígért, Washingtonban, mint elsősorban a német kapitalizmusnak nyujtandó segítséget értelmezik.

Ilymódon az amerikai „nyugati blokk" összekovácsolását nem Churchill elgondolása szerint viszik végbe, nem úgy, hogy az európai egyesült államok az angol politika végrehajtói legyenek, hanem úgy, hogy amerikai protektorátus jöjjön létre. Ebben a protektorátusban az európai szuverén országoknak — Angliát sem véve ki — olyan szerepet szán, amely már nincs is messsze a hírhedt 49-ik amerikai államtól. Az amerikai imperializmus egyre arcátlanabbul és minden ceremónia nélkül bánik Angliával és Franciaországgal. Nyugatnémetország ipari termelési színvonalának meghatározására tartott kettős és hármas tanácskozások (Anglia, Egyesült Államok, Franciaország), egytől-egyig a potsdami határozatok önkényes megsértését bizonyítják. Az Egyesült Államok a vele tárgyaló felek életbevágó érdekeit teljesen figyelmen kívül hagyják, Anglia és legfőképp Franciaország kénytelen meghallgatni a amerikai diktátumot és azt alázatosan elfogadni. Az amerikai diplomácia londoni és párizsi magatartása már sokban emlékeztet ennek a diplomáciának a görögországi viselkedésére, hol az amerikai képviselők már egyáltalán nem tartják szükségesnek a külső formák megőrzését. Tetszésük szerint váltják le és nevezik ki a görög miniszterekét és úgy viselkednek, mintha hódítók volnának. Ilymódon Európa „amerikanizálásának" új terve lényegében Európa népeinek legfontosabb érdekei ellen irányul és nem más, mint Európa kiuzsorázása és leigázása az Egyesült Államok javára.

... A Szovjetunió fáradhatatlanul védelmezi azt a tételt, hogy az államok egymáshoz való politikai és gazdasági viszonyát kizárólag

a felek egyenjogúsága és szuverén jogainak tiszteletbentartása alapján szabad felépíteni. A szovjet külpolitika és különösen a már meglévő szovjet gazdasági kapcsolatok a külföldi államokkal, azon nyugszanak, hogy a megkötött szerződésből folyó mindkét oldalú előnyöket biztosítani és az egyenjogúság elvét tisztelni kell. A Szovjetunióval kötött szerződések olyan megegyezések, amelyek a felek számára kölcsönösen előnyösek és soha nem foglalnak magukban semmi támadást a szerződő felek állami függetlensége és nemzeti szuverénitása ellen. A Szovjetunió szerződéseinek ez a lényeges sajátossága különösen szembetűnik most, azoknak az igazságtalan, nem egyenjogú szerződéseknek a fényében, amelyeket az Egyesült Államok kötnek és készítenek elő. A Szovjetunió külkereskedelmi politikája nem ismer egyenlőtlen szerződéseket. Sőt, a Szovjetunió és az összes érdekelt államok gazdasági viszonylatainak fejlődése mintája annak, hogy milyen alapokra kell felépíteni az egyes államok közötti normális viszonyt. Elég, ha emlékeztetünk a Szovjetuniónak Lengyelországgal, Jugoszláviával, Csehszlovákiával, Bulgáriával és Finnországgal kötött szerződéseire. Ezzel a ténnyel a Szovjetunió világosan megmutatta, hogyan találhatja meg Európa a kivezető utat nehéz gazdasági helyzetéből. Ugyanilyen szerződést kaphatott volna a Szovjetuniótól Anglia is, ha a munkáspárti kormány, kívülről jövő nyomásra, nem akadályozta volna meg a már kialakulóban lévő megegyezést a Szovjetunióval.

A Szovjetuniónak és az új demokrácia országainak elvitathatatlan érdeme, hogy leleplezte az európai országok gazdasági leigázására irányuló amerikai terveket.

Azt is figyelembe kell venni, hogy magát Amerikát is gazdasági válság fenyegeti. Marshall hivatalos bőkezűségének megvannak a maga komoly okai. Ha az európai országok nem kapnak amerikai hitelt, akkor csökkenni fog az amerikai áruk iránti kereslet, ez pedig sietteti a közeledő gazdasági válság kitörését az Egyesült Államokban. Ezért, ha az európai országok az amerikai kölcsönök uzsorafeltételeivel szemben a szükséges kitartást és ellenállást tanusítják, akkor Amerikát visszavonulásra lehet kényszeríteni.

A kommunista pártok feladatai a demokratikus, antifasiszta, békeszerető elemek tömörítésében, a háború és a támadás új terve ellen irányuló harcban

A Komintern felszámolásának, amely az akkori új történelmi helyzet feltételei között megfelelt a munkásmozgalom fejlődési követelményeinek, megvolt a maga pozitív szerepe. A Komintern feloszlatása egyszer s mindenkorra végetvetett a kommunizmus és a munkásmozgalom ellenségei által terjesztett mindama rágalmaknak, amelyek szerint Moszkva állítólag beleavatkozik egyes államok belső ügyeibe és a különböző országok kommunista pártjai

állítólag nem az egész nép érdekében működnek, hanem kívülről jövő parancsot teljesítenek.

A Komintern az első világháború után alakult, amikor a kommunista pártok még gyengék voltak, a különböző országok munkásosztályai között a kapcsolat csaknem teljesen hiányzott és a kommunista pártok soraiban nem voltak még a munkásmozgalom által általánosan elismert vezetők. A Komintern érdeme az, hogy helyreállította és megerősítette a kapcsolatot a különböző országok dolgozói között, kidolgozta a munkásmozgalom elméleti kérdéseit az új háború utáni fejlődési foknak megfelelően, megállapította a kommunista eszmék propagandájának és agitációjának általános szabályait és megkönnyítette a munkásmozgalom vezetőinek kifejlesztését. Ezáltal létrejöttek annak a feltételei, hogy a fiatal kommunista pártok munkás tömegpártokká lehessenek. De amikor már a munkás tömegpártok megvoltak, lehetetlenné és célszerűtlenné vált a pártoknak egy központból való vezetése. Ennek folytán a Komintern a kommunista pártok fejlődését előmozdító tényezőből, a fejlődést fékező tényezővé kezdett átalakulni. Az új fejlődési szakasz a kommunista pártok közötti kapcsolatok új formáit követelte meg. Ezek a körülmények tették szükségessé a Komintern feloszlatását és a pártok közötti kapcsolatok új formáinak megszervezését.

A Komintern feloszlatása óta eltelt négy év alatt a kommunista pártok jelentősen megszilárdultak. Európa és Ázsia csaknem minden országában befolyásuk megerősödött. A kommunista pártok befolyása nemcsak Kelet-Európában nőtt meg, hanem Európának csaknem összes országaiban is, ahol a fasizmus került uralomra és ott is, ahol fasiszta német megszállás volt, Franciaországban, Belgiumban, Hollandiában, Norvégiában, Dániában, Finnországban stb. A kommunista befolyás különösen megszilárdult az új demokrácia országaiban, ahol a kommunista pártok a kormányzásban a legnagyobb befolyásra tettek szert De a kommunista pártok mai helyzetében hiányok is észlelhetők. Néhány elvtárs úgy értelmezte a dolgot, hogy a Komintern feloszlatása mindennemű kapcsolat, mindennemű érintkezés felszámolását is jelenti a kommunista testvérpártok között. Holott a tapasztalat megmutatta, hogy a kommunista pártoknak ilyen elkülönülése nem helyes, káros és lényegében természetellenes. A kommunista mozgalom nemzeti keretekben fejlődik és egyúttal a különböző országok pártjai számára vannak közös feladatai és érdekei. Itt a következő furcsa kép adódik: a szocialisták, akik minden erejük megfeszítésével be akarták bizonyítani, hogy a Komintern állítólag a világ kommunistáira rákényszerítette Moszkva utasításait, helyreállították internacionáléjukat — a kommunisták pedig még attól is tartózkodnak, hogy egymással találkozzanak és még inkább attól, hogy tanácskozzanak egymással az őket kölcsönösen érintő kérdésekről. És pedig azért tartózkodnak tőle, mert félnek az ellenség rágalmaitól, melyek „Mosz-

kva kezét" emlegetik. A legkülönbözőbb tevékenységi körök képviselői, tudósok, szövetkezetek emberei, ifjúság, diákok lehetségesnek tartják, hogy nemzetközi érintkezést tartsanak fenn. Kicserélik tapasztalataikat, tanácskozásokat folytatnak egymással munkájuk kérdéseiről, nemzetközi konferenciákat és gyűléseket rendeznek, de egyes országok kommunistái, még az egymással szövetséges országoké is, feszélyeztetik magukat abban, hogy baráti kapcsolatokat tartsanak fenn egymással. Kétségtelen, hogy ez a helyzet, ha folytatódnék, fölötte káros következményekkel járna a testvérpártok munkájának fejlődésére. Kölcsönös tanácskozások és az egyes pártok tevékenységének önkéntes egymásmellérendelése feltétlenül szükséges és ez különösen most érlelődött meg, amikor már a folytatódó elkülönülés a kölcsönös megértés meggyengülésére, sőt időnként komoly hibákra is vezethet.

Mert a szocialista pártok vezetőségének nagyrésze (különösen az angol munkáspártiak és a francia szocialisták) úgy lép fel, mint az Egyesült Államok imperialistáinak ügynöksége: a kommunistákra hárul az a különleges történelmi feladat, hogy az Európa leigázására irányuló amerikai tervvel szemben élére álljanak az ellenállásnak, hogy bátran leleplezzék az amerikai imperializmus összes belső szekértolóit. A kommunistáknak egyszersmind támogatniok kell az összes valóban hazafias elemeket, amelyek nem tűrik, hogy hazájukat bántódás érje, akik harcolni akarnak hazájuknak a külföldi tőke által való leigázása ellen a nemzet szuverénitásáért. A kommunistáknak vezetőerőknek kell lenniök abban, hogy az Európa leigázását célzó új amerikai terjeszkedési tervek ellen harcbavonják az összes antifasiszta, szabadságszerető elemeket.

Szem előtt kell tartani, hogy óriási a távolság az imperialisták ama kívánsága között, hogy szabadjára engedjék az új háborút és ama lehetőség között, hogy egy ilyen háborút megszervezzenek. A világ népei nem akarnak háborút, a béke pártján álló erők annyira jelentősek és hatalmasak, hogy ha ezek az erők a béke védelmében szilárdan és keményen állanak, ha állhatatosságot tanusítanak, akkor a támadók tervei teljes csődbe kerülnek. Nem szabad elfelejteni, hogy az imperialista ügynökök azért csapnak lármát a háború veszélyéről, hogy a gyenge idegzetűeket és ingatagokat megijesszék és szédítéssel engedményeket csikarjanak ki a támadó fél javára.

A munkásosztály számára most az a legfőbb veszély, ha lebecsüli saját erőit és túlbecsüli az imperialista tábor erőit, ahogy a müncheni politika a multban szabadkezet adott a hitleri támadó kedvnek, éppúgy az Egyesült Államok és az egész imperialista tábor új irányzatának tett engedmények is még arcátlanabbá és agresszívebbé tehetik a támadó terv mozgatóit. Ezért a kommunista pártoknak állami, politikai és ideológiai téren egyaránt élére kell állniok az ellenállásnak az imperialista terjeszkedés és agresszió

terveivel szemben, tömörülniök kell egy közös antiimperialista és demokratikus program alapján, egyesíteniök kell erőfeszítéseiket, maguk köré kell gyűjteni a nép minden demokratikus és hazafias erejét.

Franciaország, Olaszország, Anglia és más országok kommunista testvérpártjaira különleges feladat hárul. Saját kezükbe kell venniök nemzeti függetlenségük és országaik szuverénitásának védelmét. Ha a kommunista pártok szilárdan megállják helyüket, ha nem hagyják magukat megfélemlíteni és szédíteni, ha férfiasan őrt állnak a tartós béke, a népi demokrácia, országaik nemzeti szuverénitása, szabadsága és függetlensége védelmében, ha képesek lesznek országaik gazdasági és politikai leigázására irányuló kísérletek ellen folytatott harcokban mindazoknak az erőknek élére állni, melyek készek megvédelmezni becsületük és nemzeti függetlenségük ügyét, akkor Európa leigázásának semmiféle terve nem valósulhat meg.

NYILATKOZAT A NEMZETKÖZI HELYZETRŐL[1]

1947 október

Elfogadta Jugoszlávia Kommunista Pártja, a Bolgár Munkás (Kommunista) Párt, Románia Kommunista Pártja, a Magyar Kommunista Párt, a Lengyel Munkáspárt, a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja, a Francia Kommunista Párt, Csehszlovákia Kommunista Pártja és Olaszország Kommunista Pártja képviselőinek tanácskozása

Jugoszlávia Kommunista Pártja, a Bolgár Munkás (Kommunista) Párt, Románia Kommunista Pártja, a Magyar Kommunista Párt, a Lengyel Munkáspárt, a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja, a Francia Kommunista Párt, Csehszlovákia Kommunista Pártja és Olaszország Kommunista Pártja képviselői a nemzetközi helyzetről folytatott véleménycsere után a következő nyilatkozatban egyeztek meg.

A nemzetközi helyzetben a második világháború eredményeképpen és a háború utáni időszakban lényeges változások mentek végbe.

Ezeket a változásokat a világpolitika színterén működő főerők új elhelyezkedése, a második világháború győztes államai közötti viszony megváltozása és átcsoportosulásuk jellemzi.

Amíg folyt a háború, a Németország és Japán elleni háborúban szövetséges államok együtt haladtak és egy tábort alkottak. A szövetségesek táborában azonban már a háború alatt, mind a háború céljai, mind pedig a világháború utáni berendezkedés feladatainak

[1] A nemzetközi helyzetről. A A. Zsdánov beszámolója és 9 kommunista párt nyilatkozata... Szikra 1947. 36—40. old.

meghatározása tekintetében eltérés volt. A Szovjetunió és a demokratikus országok a háború főcéljának Európában a demokratikus rend helyreállítását és megszilárdítását, a fasizmus felszámolását és a Németország részéről fenyegető új agresszió lehetőségének megelőzését és az európai népek között minden téren a tartós együttműködés megteremtését tekintették. Az Egyesült Államok és vele egyetértésben Anglia, más célt tűzött maga elé a háborúban: a világpiaci versenytársaktól (Németország, Japán) való megszabadulást és saját uralkodó helyzete biztosítását. Ez az eltérés a háborús célok és a háború utáni berendezkedés feladatainak meghatározásában a háború utáni időszakban kezdett elmélyülni. Két ellentétes politika alakult ki: az egyik oldalon a Szovjetunió és a demokratikus országok politikája, amely az imperializmus alássására és a demokrácia megszilárdítására irányul, a másik oldalon az Egyesült Államok és Anglia politikája, amely az imperializmus megerősítésére és a demokrácia megfojtására irányul. Minthogy a Szovjetunió és az új demokrácia országai a világuralomért való harc imperialista terveinek és a demokratikus mozgalom szétzúzásának akadályává váltak, hadjáratot hirdettek meg a Szovjetunió és az új demokrácia országai ellen, amit az Egyesült Államokban és Angliában a legbuzgóbb imperialista politikusok új háborúval való fenyegetésekkel is alátámasztanak.

Ilymódon két tábor alakult ki: az imperialista és demokráciaellenes tábor, amelynek főcélja az amerikai imperializmus világuralmának megteremtése és a demokrácia szétzúzása és az imperialistaellenes, demokratikus tábor, melynek főcélja az imperializmus alássása, a demokrácia megszilárdítása és a fasizmus maradványainak felszámolása.

A két ellentétes tábor — az imperialista és az imperialistaellenes — harca a kapitalizmus általános válságának további kiéleződése, a kapitalizmus erőinek gyengülése, a szocializmus és a demokrácia erőinek gyarapodása közepette megy végbe.

Ezért az imperialista tábor és annak vezető ereje, az Egyesült Államok, különösen támadó aktivitást fejt ki. Ez az aktivitás egyidejűleg bontakozik ki minden irányban — a katonai és sztratégiai intézkedések, a gazdasági terjeszkedés és az ideológiai harc irányában A Truman—Marshall-terv csupán alkatrésze, európai fejezete a nemzetközi terjeszkedés általános politikájának, amelyet az Egyesült Államok a világ minden táján folytat. Az amerikai imperializmusnak azt a tervét, hogy Európát gazdaságilag és politikailag leigázza, kiegészítik a Kína, Indonézia, Dél-Amerika államainak gazdasági és politikai leigázását célzó tervei. A tegnapi agresszorokat, — Németország és Japán kapitalista magnásait — Amerika új szerepre készíti elő, arra, hogy az Egyesült Államok imperialista politikájának eszközévé váljanak Európában és Ázsiában.

Felette változatos az imperialista tábor taktikai eszközeinek

fegyvertára. Egyaránt alkalmazza az erőszakkal való nyílt fenyegetést, a szédítést és zsarolást, a politikai és gazdasági nyomás, a veszteegetés legkülönfélébb módjait, kihasználja a belső ellentéteket, a széthúzást saját pozícióinak megerősítésére és mindezt a politikában járatlan emberek becsapására és megtévesztésére szánt liberális, pacifista álarc mögé rejti.

Az imperialisták taktikai eszközeinek fegyvertárában különleges szerepet tölt be a jobboldali szocialisták áruló politikájának felhasználása, akiknek típusa Franciaországban Blum, Angliában Attlee és Bevin, Németországban Schumacher, Ausztriában Renner és Schärf, Olaszországban Saragat stb. Ezek az imperialista politika rabló lényegét a demokrácia és a szocialista frazeológia álarca mögé igyekeznek rejteni, de a valóságban mindenben az imperialisták hűséges szekértolói, akik bomlást visznek a munkásság soraiba, megmérgezik öntudatát. Nem véletlen, hogy az angol imperializmus külpolitikája Bevin személyében a legkövetkezetesebb és legbuzgóbb képviselőjére akadt.

Ily viszonyok között az imperialistaellenes, demokratikus tábornak tömörülnie kell, egybehangolt akcióprogramot kell kidolgoznia, ki kell dolgoznia saját taktikáját, az imperialista tábor főerői, az amerikai imperializmus ellen, annak angol és francia szövetségesei ellen, a jobboldali szocialisták ellen, mindenekelőtt Angliában, Franciaországban.

Az imperialista agresszió terveinek meghiúsításához arra van szükség, hogy Európa összes demokratikus, imperialistaellenes erői latbavessék minden erejüket. A jobboldali szocialisták ennek az ügynek árulói. Az új demokrácia ama országainak kivételével, ahol a kommunisták és szocialisták blokkja más demokratikus, haladó pártokkal együtt az alapját képezi az ország ellenállásának az imperialista tervekkel szemben, a szocialisták a legtöbb más országban és elsősorban a francia szocialisták és az angol labouristák — Ramadier, Blum, Attlee és Bevin — szolgalelkűségükkel és szolgálatkészségükkel megkönnyítik az amerikai tőke számára céljai elérését, zsarolásokra gerjesztenek benne étvágyat és saját országaikat az Egyesült Államoktól való szolgai függőség útjára taszítják.

Ebből következik, hogy a kommunista pártokra különleges feladat hárul. Saját kezükbe kell venniök nemzeti függetlenségük és országaik szuverénitásának védelmét. Ha a kommunista pártok szilárdan fogják megállani helyüket, ha nem hagyják magukat megijeszteni és szédíteni, ha férfiasan fognak őrt állani a demokrácia, országaik nemzeti szuverénitása, szabadsága és függetlensége védelmében, ha képesek lesznek országaik gazdasági és politikai leigázására irányuló kísérletek ellen folytatott harcukban mindazoknak az erőknek élére állni, melyek készek megvédelmezni becsületük és nemzeti függetlenségük ügyét, akkor nem valósulhat meg Európa és Amerika leigázásának semmiféle terve.

Ez most a kommunista pártok egyik főfeladata.

Szem előtt kell tartani, hogy óriási a távolság az imperialisták kívánsága között, hogy szabadjára engedjék az új háborút és a lehetőség között, hogy egy ilyen háborút megszervezzenek. A világ népei nem akarnak háborút A béke pártján álló erők annyira jelentősek és hatalmasak, hogy ha ezek az erők a béke védelmében szilárdak és kemények lesznek, ha állhatatosságot és hajthatatlanságot tanusítanak, akkor az agresszorok tervei teljes csőddel fognak végződni. Nem szabad elfelejteni, hogy az imperialista ügynökök azért csapnak zajt a háborús veszélyről, hogy a gyenge idegzetűeket és ingatagokat megijesszék és szédítéssel engedményeket csikarjanak ki az agresszor javára.

A munkásosztály számára a legfőbb veszély most saját erőinek lebecsülése, az imperialista tábor erőinek túlbecsülése. Miként a müncheni politika a múltban szabad kezet adott a hitleri agressziónak, úgy az Egyesült Államok és az imperialista tábor új irányzatának tett engedmények is még arcátlanabbá és agresszívebbé tehetik annak mozgatóit. Ezért a kommunista pártoknak állami, politikai, gazdasági és ideológiai téren egyaránt élére kell állniok az ellenállásnak az imperialista terjeszkedés és agresszió terveivel szemben, tömörülniök kell közös imperialistaellenes és demokratikus program alapján, egyesíteniök kell erőfeszítéseiket, maguk köré kell gyüjteniök a nép minden demokratikus és hazafias erejét.

KOMMUNISTA PÁRTOK A BÉKEFRONT ÉLÉN

(Farkas Mihály elvtárs azonos című, a MKP Politikai Akadémiáján 1948 április 23-án tartott előadásából[1])

A békéért harcolni kell!

A békéért, tisztelt Hallgatóim, *nem könyörögni, hanem keményen harcolni kell!* Igen, vannak imperialista körök és elsősorban Amerikában, *melyek tudatosan dolgoznak egy harmadik világháború előkészítésén!* Ezt nem látni és ebből nem vonni le a tanulságot, hiba lenne. S ezért mindenféle pacifizmussal fel kell számolnunk, *mert ez az imperialistákra nem tesz komoly benyomást és ezért a hibák forrása lehet. Az erő az, ami számít!* Tehát *a népek ellenállásának az erejét kell oly hatalmassá fejlesztenünk, hogy az elvegye a háborús uszítók kedvét attól, hogy a háború tüzével játsszanak!*

A lengyelországi értekezlet óta komolyan *megnőtt a békefront*

[1] *Farkas Mihály.* Kommunista pártok a békefront élén. Szikra 1948. 20—21. old.

és a demokrácia ereje szerte a világon. Magyarország is azóta *mélyreható politikai és gazdasági változásokon ment át.* Az amerikai imperialisták, Nagy Ferencék, Sulyok Dezsőék, Pfeifferék segítségével Magyarországot *az imperializmus és a háború előretolt bástyájává* akarták kiépíteni. Az imperialisták és a magyar reakció ebbeli tervei azonban meghiúsultak. Magyarországon végérvényesen *győzött a népi demokrácia* és *ennek következtében hazánk nem a háború, hanem a béke és a szabadság, a népek függetlenségének egyik szilárd bástyája lett!* Bizony, bennünket is komoly veszélyek fenyegettek az amerikai imperializmus részéről. *Nemzeti függetlenségünk és kivívott szabadságunk sorsa forgott kockán.* Ezeket a veszélyeket közös erővel, mint tudják, elhárítottuk hazánkról. *De engedjék meg, hogy minden túlzás nélkül ezzel kapcsolatban kijelentsem azt, hogy ha ezeket a veszélyeket sikerült Magyarországról elhárítani,* úgy az elsősorban *a Rákosi Mátyás által vezetett nagy és harcos Magyar Kommunista Párt érdeme.* Erős Kommunista Párt nélkül a felszabadulás *után újra elvesztettük volna függetlenségünket, mint ahogy elvesztette függetlenségét Görögország, mint ahogyan Olaszország és Franciaország most függő helyzetbe kerül Amerikától.* A mi tapasztalatunk és a nemzetközi tapasztalat tanít bennünket arra, hogy *csak népi demokratikus kormányok tudják megvédeni a nemzeti függetlenséget!* Magyarország függetlensége *össze van forrva a népi demokráciával, ezért az is a feladatunk, hogy erősítsük a magyar népi demokráciát nemcsak politikailag és gazdaságilag, hanem katonailag is.* Igen, hangsúlyozom, tisztelt Hallgatóim, *katonailag is!* Eddig még nem beszéltek nyiltan a népi Magyarország katonai megerősítéséről a felszabadulás után. *Én azonban azt hiszem, hogy elérkezett annak az ideje, hogy a magyar demokrácia a jövőben többet törődjön honvédelmi erőink növelésével és korszerűsítésével!*

Fejleszteni kell hadseregünket!

A szabadságot, nemzeti függetlenségünket *nemcsak szép, nemes eszmékkel, nemcsak a nép jólétének fejlesztésével, de bizony, hadsereggel is biztosítani kell!* Mi azt hittük, tisztelt Hallgatóim, hogy a világháború után olyan helyzet alakul majd ki, amely feleslegessé teszi a hadseregek létezését, a fegyverkezést. Ebből az elképzelésünkből *kiábrándított bennünket az amerikai imperializmus támadó politikája.*

Most, miután látjuk, hogy komoly erők veszélyeztetik *a szabad országok függetlenségét, nem lennénk jó hazafiak, ha nem gondolnánk országunk védelmi erőinek fejlesztésére!*

Téves az a nézet, hogy országunk katonai megerősítése *ellentétben állana békepolitikánkkal.*

Ellenkezőleg, ha továbbra is fennmaradna a jelenlegi helyzet, hogy *katonailag még a békeszerződés által engedélyezett haderőkkel*

sem rendelkezünk, ez csak fokozhatja a támadó étvágyát és így csak növelné a háborús veszélyt.

Ma is érvényben marad az a híres latin közmondás, hogy: *ha békét akarsz, légy felkészülve a háborúra!*

Amíg olyan nemzetközi imperialista erők vannak, melyek háborúra törnek és függetlenségünket, szabadságunkat veszélyeztetik, *mi sem mondhatunk le arról, hogy a megengedett keretben kiépítsük honvédelmi szervezeteinket.* Megengedhetetlen bűnt követnénk el hazánkkal szemben, *ha védtelenül hagynánk.* Nem, ezt nem szabad megtennünk. *Miután a magyar haza végre a magyar népé, jobban kell gondoskodnunk védelméről, mint bármikor a múltban.* S mikor a népi Magyarország katonai megerősítésének szükségességéről beszélek, *úgy ezzel kapcsolatban csak az a cél vezet engem, hogy esetleges külső támadás esetén legyen mivel védekeznünk. Mi békét és nem háborút akarunk és katonailag is csak azért kell megerősítenünk Magyarországot, hogy még erőteljesebben tudjunk a békéért, a többi országok népével együtt harcolni.*

[A DEMOKRATIKUS ERŐK BÉKEFRONTJA AZ IMPERIALISTÁK ELLEN]

(Rákosi Mátyás elvtárs „A Magyar Dolgozók Pártjával erős, virágzó Magyarországért" c., a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusán 1948 június 13-án tartott beszámolója I. fejezetéből[1])

A Marshall-terv „áldásai"

Az amerikai imperializmus világuralmi törekvéseinek megvalósítására akarja felhasználni azt, hogy versenytársai a világháború során tönkrementek vagy legyengültek.

Az amerikai imperializmus világuralmi céljait szolgálja az annyit emlegetett Marshall-terv. Ez a terv — az amerikai hírverés szerint — egyedül a gazdasági nehézségekkel küzdő államok megsegítésére irányuló jótékonysági akció. Ennek az ellenkezője igaz. *A Marshall-terv az amerikai tőke terjeszkedését szolgálja.*

A segély feltételei között első helyen szerepel, hogy a segély legalább 50%-át amerikai hajókon kell szállítani. Ez módot ad az amerikai hajós-vállalatoknak, hogy monopólhelyzetüket kihasználva, felemeljék a szállítási díjtételeket s egyúttal angol és egyéb versenytársaikat a falhoz szorítsák. A segélyért a Marshall-tervben résztvevő álla-

---

1 *Rákosi Mátyás.* A Magyar Dolgozók Pártjával erős, virágzó Magyarországért. Szikra 1948. 4—10. old., vagy: Magyar Dolgozók Pártja Egyesülési Kongresszus. Kiadja a MDP Országos Oktatási Osztálya. 4—10. old., vagy: A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusának jegyzőkönyve. Szikra 1948. 140—145. old.

mok kötelesek a gyártás, értékesítés titkaiba betekintést engedni. A segély bármely pillanatban megvonható, szóval zsarolásra használható. A Marshall-terv áruit és nyersanyagait csak azokba az államokba szabad exportálni, ahová az Egyesült Államok megengedik. A tervben résztvevő államoknak nem szabad újabb államosítást végrehajtani. A terv feltételei között szerepel bizonyos iparok fejlesztésének korlátozása. Például a terv értelmében Anglia köteles korlátozni az egyik legnagyobb angol ipart, a hajóépítést, hogy ezáltal az amerikai kereskedelmi flotta fölénye még jobban növekedjék. Olaszországnak például a műselyemgyártást kell korlátoznia.

A segélyben részesülő államoknak elsősorban olyan fogyasztási cikkeket és készárukat küld, amelyek tönkreteszik a „segélyezett" államok iparát, vagy olyat, amit az Egyesült Államokban senki meg nem venne. Ennek megfelelően a segélyezett államok például hús helyett csak amerikai lóhúskonzervet kaphatnak, vagy olyan kávét, amelyet Braziliában egyébként eltüzelnének. Nemrég hallottuk, hogy Ausztria nagymennyiségű szunyoghálót, melltartót és hasonló értékes árut kapott. Mindezek következtében *a Marshall-terv „áldásaiban" részesülő államok között egyre nagyobb az elégedetlenség és a kiábrándulás.*

Kik állanak a háborús usztítók mögött?

A háborús usztítás mögött elsősorban az amerikai nagytőkések és nagybirtokosok állanak, akik a második világháború vértengeréből nehéz dollármilliárdos hasznot merítettek. Az ő usztításuk hatására az amerikai szenátus egyre-másra szavazza meg az újabb hadikiadásokat, az újabb hadikiadás pedig újabb hadinyereség a trösztvezéreknek. A repülőgépiparnak például sikerült elérnie, hogy jövőre már háromszor annyi repülőgépet gyárt az amerikai hadseregnek, mint az idén. Természetes, hogy ezek az intézkedések az amerikai munkások, parasztok és nők között megfelelő ellenhatást váltanak ki, annál is inkább, mert a hadsereg felszerelése természetesen a polgári lakosság életszínvonalának rovására megy és inflációs jelenségeket, drágulást okoz.

Az árak emelkedésére a munkások sztrájkokkal válaszolnak és ezért az Egyesült Államokban egymást érik a nagy sztrájkok. Aki az amerikai lapokat olvassa, meglepődik, hogy mennyire mindennapos bennük az olyan fénykép, amelyben a rendőrök munkásokat vernek, taposnak rajtuk, könnyeztető gázzal vagy gumibotokkal lépnek fel a sztrájkolók ellen, belelovagolnak a munkástömegekbe és a mi reakciósaink által oly nagyratartott amerikai demokrácia egyéb eszközeivel igyekeznek letörni a sztrájkokat.

Az amerikai demokrácia természetesen nem nézi tétlenül a reakció garázdálkodását, a szakszervezetek, a Kommunista Párt, a

demokrata szervezetek elleni sorozatos támadásokat. Wallace fellépése, bátor harca, az a nagy visszhang, amelyet küzdelme okoz és az amerikai reakció tajtékzó támadásai ellene, mutatják, hogy *az Egyesült Államokban is szervezkedik, növekvőben van a népellenes erőkkel szemben a demokratikus mozgalom.*

Ellentétek az imperialisták táborában

Az amerikai világuralomra való törekvés természetesen megfelelő ellenhatást vált ki, még azokban az elgyengült államokban is — mint Anglia vagy Franciaország —, amelyek gazdaságilag rá vannak szorulva az Egyesült Államokra. Anglia egyre nyugtalanabbul nézi, hogyan szorítja ki az amerikai versenytárs a világpiacokról, hogyan fészkeli be magát olyan régi angol érdekterületekre, mint Görögország, Egyiptom, India. Az ellentétek már nyiltan megmutatkoznak. Abban a körülményben például, hogy az Egyesült Államok azonnal elismerték az új zsidó államot, Anglia és Franciaország pedig nem ismeri el, ez az ellentét és benne a közelkeleti olaj fölötti marakodás nyilvánul meg. Hogy a palesztinai krízis milyen ellentéteket rejt magában, arra vonatkozólag szabadjon a legtekintélyesebb angol közgazdasági lap, a „The Economist" május 29-i számából idézni a következőket:

> „Semmi kétségünk ne legyen a jelenlegi válság következményei felől. Ha ez tovább gátlás nélkül fejlődik és az amerikaiak megszüntetik a fegyverkiviteli tilalmat, hogy a zsidókat fegyverekkel lássák el; és ha Anglia tartja szerződéseit az arabokkal és fenntartja speciális kapcsolatait Abdullah király katonai erejével, úgy Anglia és Amerika már a valóságban közvetítők útján, de egymás ellen harcol a Közel-Keleten."

A francia közvélemény egyre nagyobb nyugtalansággal tekint arra az amerikai tervre, amely Nyugat-Németországot új-fasiszta alapon talpra akarja állítani, hogy ugródeszkául szolgáljon a Szovjetunió ellen. A franciák még nem felejtették el, hogy annakidején Hitler-Németország felfegyverkezését a Szovjetunió elleni érvekkel kezdte meg. A franciák külön nehezményezik azt, hogy a Marshall-terv segélye ellenében le kell mondaniok a német jóvátételről. S hogy mennyire kíméletlenül él az amerikai imperializmus a Marshall-terv zsarolási lehetőségeivel, azt mutatja, hogy az óvatos formában megnyilvánuló angol és francia dohogásra egyszerűen 25%-kal csökkentették a segély összegét, mire a brit oroszlán csak úgy, mint a francia kakas, azonnal kezdte behúzni a farkát. *Az amerikai világhódító törekvéseknek hű szekértolói a jobboldali szociáldemokraták,* mint Bevin, Blum, Saragat és nálunk azok, akiket a szociáldemokrata testvérpártból kizártak s akik feladata, hogy a demokrácia főerejének, a munkásosztálynak egységét megbont-

sák, öntudatát elhomályosítsák és a harmadik út megtévesztő hirdetésével tisztánlátását megzavarják. *Nem véletlen, hogy azokban az országokban, amelyekben az amerikai imperializmus befolyása érvényesült, állandó a bizonytalanság, a pesszimizmus, a csüggedés, szakadatlanok a válságok, lassan megy, stagnál vagy éppen visszaesik a termelés és a gazdasági fejlődés.* Minél nagyobb és minél tartósabb a bizonytalanság ezekben az országokban, annál nagyobb lehetőségei nyílnak az amerikai imperializmusnak, hogy gazdasági és katonai erejét tovább növelje és újabb piacok meghódítására használja fel.

A Szovjetunió a demokratikus békefront élén

A világuralomra törő, kardcsörtető, atomháborúval fenyegető imperialista táborral szemben áll a demokrácia tábora, a Szovjetunióval az élén. Ez a tábor a demokratikus haladást, a békés fejlődést és a nemzetek önállóságát védi, szemben áll minden háborús uszítással és minden erejét népei felvirágoztatására fordítja. Ebben a békéért folyó küzdelemben az élen jár a Szovjetunió, amely békés szándékainak demonstrálására éppen akkor csökkentette hadseregét, amikor az amerikai imperialisták a legféktelenebbül követelték a fegyverkezés újrakezdését. A Szovjetunió gyorsan kiheveri a világháború okozta sebeket és az ötéves tervnek négy év alatt való befejezésével túlhaladja a békebeli termelést. Gazdasági megerősödését mutatja, hogy elsőnek törölte el a jegyrendszert s nemcsak politikailag, hanem gazdaságilag is egyre jelentősebb támogatást tud nyujtani a népi demokráciáknak.

Ezért összpontosul az amerikai imperializmus dühe a Szovjetunió ellen: érzi, hogy ezen a szilárd bástyán megtörik minden rabló szándéka. Viszont a népi demokráciák, de az egész haladó emberiség azért támogatja, azért sorakozik fel mögéje, mert tudja, hogy mint a fasiszta barbárság elleni harcban, most *a világuralomra törő imperialistákkal szemben a Szovjetunió a biztos, az áttörhetetlen gát.* A népi demokráciák a Szovjetunió segítségével egészséges, gyors fejlődést mutatnak, tervszerűen fejlesztik gazdaságukat és a Szovjetunióra támaszkodva, egymással megbékélve, szilárdan állnak az imperialista törekvésekkel szemben. Ebben a tekintetben *a világ valóban két táborra van szakadva: a népi demokráciák, a haladásért küzdők táborára, ahol egészséges a fejlődés, a jövőbe vetett bizalom és béke honol és az amerikai imperialisták táborára, ahol elégedetlenség, félelem, válságok, bizonytalanság uralkodik.*

Az amerikai háborús uszítók terveire hatalmas csapást mért *Sztálin generalisszimusz béke-offenzívája,* amely nemcsak leleplezte az amerikai reakció világuralmi terveit, hanem megmutatta azokat az utakat és módokat, melyek a béke biztosításához vezetnek. *Sztálin fellépését az egész békét követelő, haladó világ nagy örömmel és*

megkönnyebbüléssel fogadta. Ez a hatás különösen az Egyesült Államokban mutatkozott, ahol fellelkesítette az imperialisták ellenségeit és leleplezte, megzavarta a reakció terveit. Bár a hivatalos amerikai körök igyekeztek jelentőségét lekicsinyelni, hatása világszerte érezhető és mindenütt a feszültség csökkenéséhez vezetett. Sztálin fellépésének hatása azt mutatja, hogy *az amerikai erők politikai befolyása távolról sem olyan szilárd és megingathatatlan, mint ahogy azt nálunk sokan szeretnék elhitetni.*

Hatalmasak a demokratikus tábor erői

A demokrácia fejlődő erőinek bizonyítékai azok a fegyveres szabadságharcok, amelyeket Görögországban, Hátsó-Indiában, Kínában s egyebütt az ottani kommunista pártok vezetése alatt vívnak az imperialistákkal szemben az elnyomott népek. A kínai népfelszabadító hadsereg a fasisztáknak nyujtott amerikai segítség ellenére napról-napra nagyobb területeket szabadít fel. A görög partizánok, Markosz tábornok vezetésével az amerikai-angol beavatkozás dacára egyre sikeresebben küzdenek a monarcho-fasiszták ellen. Fellángol a partizánharc, a dolgozó nép önvédelmi szabadságharca magában Spanyolországban is.

Franciaországban a Kommunista Párt maga mögött tudja az ipari munkásság zömét, a francia nép 30 százalékát. A reakció minden támadási kísérletével szemben elszántan védelmezi a dolgozó nép érdekeit. Az olasz választások megmutatták, hogy a Kommunista Párt két év alatt több mint 50 százalékkal emelte szavazóinak számát. Finnországban, ahol a reakció közvetlenül a választások előtt ki akarta szorítani a kommunistákat a kormányból, a munkástömegek talpraszöktek és ezt a reakciós kísérletet sikerrel visszaverték.

A demokráciák erősödését mutatja *a kilenc kommunista párt összefogása.* Ezek a pártok azzal, hogy tapasztalataikat kicserélik, működésüket egybehangolják, egyre eredményesebben folytatják a küzdelmet a béke megvédéséért, népeik függetlenségének és önállóságának biztosításáért.

A Magyar Kommunista Párt büszke arra, hogy háromesztendős harcainak s eredményeinek következtében őt is meghívták a kilenc párt közé. A kilenc kommunista párt kötelékébe való tartozás természetesen megnöveli nemzetközi felelősségünket a békéért és az emberi haladásért vívott küzdelemben s mi rajta leszünk, hogy ennek a felelősségnek tudatában a munka ránkeső részét jól el is végezzük. Mi tudjuk, hogy *a demokratikus tábor erői, ha összefognak, hatalmasabbak, mint az imperialisták. Azt is tudjuk, hogy békénk, demokráciánk, függetlenségünk és felvirágzásunk elválaszthatatlanul összefügg a világ haladó, imperialistaellenes erőinek összefogásával és győzelmével.* Ezért vetjük latba a magyar dolgozó nép minden erejét e küzdelem győzelmes megvívására.

A magyar demokrácia a béke védelméért

A magyar demokrácia külpolitikai célkitűzései ennek megfelelően a békének, a népi demokrácia vívmányainak, a magyar nemzeti függetlenségnek védelme és biztosítása. Ezért kötöttünk szövetséget a demokratikus szomszédainkkal, elsősorban a Szovjetunióval, a nemzeti függetlenség és társadalmi haladás őrével. Ezért törekszünk a legszorosabb együttműködésre és barátságra a népi demokráciákkal és mindent megteszünk arra, hogy a szlovákiai magyarság helyzetét a megerősödött csehszlovák népi demokráciával a lenini-sztálini nemzetiségi politika elveinek megfelelően rendezzük.

A magyar demokrácia ugyanakkor rendezett és békés gazdasági és politikai kapcsolatok szükségességét vallja minden országgal, ha azok nem avatkoznak belső ügyeinkbe és nem támogatják demokratikus rendünk ellenségeit. Ennek bizonyítására hivatkozom az Egyesült Államokhoz való viszonyunkra. Az Egyesült Államok részéről néhány héttel ezelőtt felvetődött az az óhaj, hogy rendezzük a két ország közötti vitás kérdéseket. Ennek nyomatékául egy-két konciliáns gesztus is történt. Mi természetesen hajlandók vagyunk tárgyalásra, de szóvá kell tennünk, hogy az ilyen javaslatok értékéből nagyon sokat levon az, hogy *az Egyesült Államok minden rendelkezésükre álló eszközzel hátráltatják újjáépítésünket, visszatartják a németek által az amerikai zónába hurcolt magyar értékeket és hivatalosan is támogatják a magyar demokrácia reakciós és fasiszta ellenségeit.*

A MAGYAR MUNKÁSMOZGALOM 1919-IG

[A MAGYAR MUNKÁSOSZTÁLY KIALAKULÁSA]

(Szántó Béla elvtárs „A magyar munkásmozgalom 1914-ig" c. könyve V. fejezetéből[1])

Milyen körülmények között egyesült a magyar munkásmozgalom a szocializmussal?

A magyarországi munkásmozgalom kezdetei a mult század derekáig nyúlnak vissza. Adatok vannak arról, hogy az 1848-as forradalom idején a kovácsok, lakatosok, földmunkások, kereskedelmi alkalmazottak bérmozgalmat folytattak. Politikai jelentőségű bérharcot kezdtek a nyomdászok és bányamunkások. A nyomdászok tarifát követeltek, a nyolcórás munkaidő és az üzemi bizalmiférfiak megválasztásának bevezetését. A nyomdászok bérharca iránt nagy érdeklődést tanusított a forradalom egyik ismert vezető alakja, Táncsics Mihály, aki a munkássághoz igen közelállónak érezte magát. A bérmozgalom Táncsics közreműködése folytán kollektív szerződés megkötésével ért véget. Ez volt az első kollektív szerződés Magyarországon. A bányamunkások a béremelésen kívül követelték még olyan fölötteseik elbocsátását, akik velük rosszul bántak, követelték fölötteseik választásának bevezetését, a bányaművek kisajátítását és azoknak a munkások igazgatása alá helyezését.

De általában a munkásság a magyar polgári demokratikus forradalomban kisebb szerepet játszott, mint pl. a német vagy osztrák munkásság saját országaik polgári forradalmában. Azért volt ez így, mert az ipar gyenge fejlettsége következtében, a polgári forradalom idején Magyarországon az ipari munkásság politikai súlya még nagyon kicsiny volt, — még nem lépett fel mint önálló osztály.

A forradalom után, a reakció éveiben a munkásmozgalomban hanyatlás állott be. A 67-es kiegyezés meglassította és korlátok közé szorította a kapitalizmus fejlődését Magyarországon. Ennek megfelelően meglassult a munkásosztály kialakulása és fejlődése is. Az 1872-ben alkotott ipartörvény formálisan megszüntette ugyan a céhrendszert, de a munkásoknak nem adott egyesülési és gyülekezési jogot. Az 1884 évi ipartörvény is csak ipartársulatok alakítását engedte meg, tehát a munkások csupán a munkáltatók egyesületeiben szervezkedhettek. A magyar munkásmozgalomnak ebben

[1] *Szántó Béla.* A magyar munkásmozgalom 1914-ig. Athenaeum 1947. 107—112; 122—124; 126—127; 149—154. old.

az időben túlnyomórészben lassalleánus jellege volt. Lassalle hívei mesterük tanításainak megfelelően, nem tartották helyesnek szakszervezetek alakítását. A szakszervezetek Lassalle szerint az erők szétforgácsolását jelentették. A lassalleánusok azon a véleményen voltak, hogy minden erőt államilag segélyezett munkás termelőszövetkezetben kell összpontosítani. A magyar munkásságnak az a része, amely közelebb állott a németországi eisenachiakhoz, szükségesnek tartotta szakszervezetek alakítását, mert a szakszervezet harci szervezet és a szakszervezethez való tartozás osztálytudatosságot jelentett. A hatóságok azonban mindenáron távol akarták tartani a munkásságot a szakszervezetektől és legfeljebb azt engedték meg neki, hogy legényegyleteket, önképzőegyleteket vagy önsegélyzőegyleteket alakítsanak, hogy azokban táncoljanak, énekeljenek és vigadjanak. Sztrájkok szervezése pénz- és fogházbüntetést vont maga után De a munkásság erősen fejlődő osztálytudata leküzdötte a hatóságok támasztotta nehézségeket. Ha nem engedélyeztek szakszervezeteket, szakegyleteket, — hát alakítottak azt, amit engedélyeztek: legényegyleteket, önképző-egyleteket és önsegélyző-egyleteket. A 80-as években az egész ország ilyen egyletekkel volt tele, melyeknek egyrésze soviniszta, sőt felekezeti alapon állott, de sok közülük osztályharcos szellemű, az osztrák és a németországi szociáldemokrata mozgalom hatása alatt szocialistajellegű volt.

Magyarországnak Ausztriával és Németországgal való évszázados együttélése következményeképpen az osztrák és a német szociáldemokrata mozgalmak hatása a magyarországi munkásmozgalomra közvetlenül, főleg két formában nyilatkozott meg. Az egyik, hogy az ország iparosítása a külföldről nemcsak tőkét, hanem Ausztriából és Németországból szakmunkásokat is hozott be. Ezek a szakmunkások nemcsak szakismereteket hoztak magukkal, hanem átplántálták Magyarországra a németországi és ausztriai munkásmozgalom szervezkedési és politikai tradícióját, szellemét és sajátosságait is. A másik formája az u. n. „valcolás" volt „Auf die Walze gehen", vándorolni, bejárni a világot, valcolni — erkölcsi kötelessége volt abban az időben minden szakmunkásnak Enélkül nem tekintették a munkást igazi, valódi munkásnak. Ezek az Ausztriából és Németországból bevándorolt, meg a valcolásból visszatért munkások lettek a magyar munkásság és magyarországi munkásmozgalom első szervezői.

A magyarországi munkásmozgalom szoros kapcsolatot tartott fenn az I. Internacionáléval és nagyon élénken reagált a nemzetközi eseményekre. A Párizsi Kommün kikiáltása több tüntetést váltott ki Magyarországon és azok a szolidaritás-akciók, amelyeket a Kommün bukásával kapcsolatban rendeztek, valamint a mozgalom kapcsolatai az I. Internacionáléval oda vezettek, hogy a magyar kormány hűtlenségi pert indított a mozgalom vezetői ellen.

A legelső munkásgyűlést Magyarországon 1869-ben Pozsonyban tartották s ezen programot fogadtak el, amely követelte az általános választó-, egyesülési és gyülekezési jogot, a szólás- és sajtószabadságot stb. Ebben az évben alakult meg az első munkásszervezet, a Pesti Általános Munkás-Egylet. Egy évvel később, 1870-ben megalakult az Általános Munkás-Betegsegélyző Pénztár. A mozgalom legismertebb vezetői Farkas Károly, Külföldi Viktor és Ihrlinger Antal voltak. 1870-ben jelent meg az „Általános Munkás Ujság". Ebben az időben 12—14—16 óra volt a napi munkaidő és a munkabérek nyomorúságosan alacsonyak voltak. Igen nehéz volt a munkásság helyzete s ezt még súlyosbította a munkásmozgalom belső, válságos állapota. Hiányzott az osztálytudatos szocialista vezetés. Szocialista párt akkor még nem volt, a vezetők egymás között a betegsegélyzőpénztár vezetése körül forgó kérdések fölött civakodtak. A betegsegélyzőpénztár a mozgalom központja és pénzügyi bázisa volt. A mozgalom vezetői általában a betegsegélyzőpénztár alkalmazottai voltak. Az agitációs és szervezkedési költségeket a betegsegélyzőpénztár fedezte.

A munkásmozgalomnak és a betegsegélyzőpénztárnak ez a szervezeti és pénzügyi kapcsolata igen hátrányos következményekkel járt. A betegsegélyzőpénztárak élén kispolgári elemekből álló bürokrácia alakult ki. Legnagyobb részük nem volt szocialista és ez határozta meg viszonyukat a munkásság törekvéseivel, a bérharcokkal, sztrájkokkal, politikai kérdésekkel és politikai harcokkal szemben. Mint kispolgárokhoz illik, tevékenységük segélyezésben merült kil Két csoportra szakadtak és elkeseredett harcot folytattak egymással a betegsegélyzőpénztár fizetéses hivatalnoki állásaiért. A politikai kérdések háttérbe szorultak! A mozgalom figyelmét és erőit lekötötte a kispolgári vezetők állásvadászata és így a mozgalom végül a polgári pártok uszályába került.

Ilyen volt a munkásmozgalom helyzete, amikor Frankel Leó, aki a Párizsi Kommün munkaügyi minisztere volt, hosszabb távollét után 1876-ban hazatért Magyarországra. Frankel Leó a Kommünt megelőző években Párizsban élt, ott a németnyelvű szocialista mozgalom vezetője volt. Frankel Leó ebben az időben lassalleánus volt, de a Kommün alatt Marx hívévé lett és az is maradt, noha a lassalleánus tradiciókat sohasem tudta végképpen leküzdeni. Frankel Leó 1876-ban átvette a magyarországi mozgalom vezetését és a németnyelvű munkáslap az „Arbeiter Wochen-Chronik" szerkesztését. Frankel Leó új életet hozott a munkásmozgalomba. Az eddigi kispolgári vezetők egyetértést és megértést hirdettek, Frankel Leó ellenben osztályharcot. Természetes, hogy a munkásság bizalma gyorsan feléje fordult. Frankel Leó munkáspárt alakításához fogott. Kötelezővé akarta tenni minden párttag számára a pártlap előfizetését és a tagdíjfizetést. Ezekben a kérdésekben Külföldi Viktor vezetésével ellenzék alakult ki Frankel ellen.

Külföldit végül is kizárták a pártból, mire ez „Népszava" címen külön lapot adott ki és új pártot alakított. A Frankel Leó vezetése alatt álló párt 1878-ban kongresszust tartott: ez volt az első szociáldemokrata kongresszus Magyarországon. Pártprogramról, szocializmusról, szocialista párt alakításáról a kongresszuson nem lehetett beszélni. A rendőrség, amely Magyarországon minden munkásgyűlésen, szocialista kongresszuson stb. mint az állami felsőbbség képviselője jelen volt — nem engedte ezt meg. A párt ennek következtében a választásra nem jogosultak pártjának nevezte magát.

Két éven át tartott a harc a két irányzat között, míg végre Külföldiék elfogadták a Frankel-irányzat platformját. 1880 május 16—17-én Budapesten megtartották az egyesülési pártkongresszust. A rendőrség pártkongresszuson jelenlevő képviselője folyton terrorizálta a felszólalókat, egyre a kongresszus feloszlatásával fenyegetőzött és megakadályozta, hogy az egyesülési kongresszus felvehesse a szociáldemokrata párt nevet. Ezért az egyesült pártot Magyarországi Általános Munkáspártnak nevezték el. A pártkongresszus programot fogadott el, melynek elvi része nem marad el, de alapjában véve nem is halad túl a többi európai szociáldemokrata pártnak abból az időből való platformján. A német gothai programtól mindenesetre előnyösen különbözik annyiban, hogy a Lassalle-féle úgynevezett „vasbértörvény" és a Lassalle-féle „egy reakciós tömeg" elmélete ebből az elvi nyilatkozatból hiányzik.

Frankel Leó működése előtt a mozgalom vezetése korrupt, kispolgári elemek kezében volt, akik mindent elkövettek, hogy távoltartsák a mozgalomtól a szocialista befolyást. Frankel a magyar mozgalmat szocialista mederbe terelte, és olyan nívóra emelte, mely megfelelt a nemzetközi szocialista mozgalom akkori színvonalának. De Frankel Leó nem volt következetes marxista. Principiális kérdésekben gyakran tévedett és éppen ez a tény magyarázza meg a mozgalom vezetése körül elkövetett hibáit is. A párt belső válságának likvidálását Frankel a két egymás ellen harcoló csoport vezetőinek kibékítésével próbálta elérni, ahelyett, hogy a korrupt, kispolgári elemeket egyáltalán kiszorította volna. Frankel tevékenysége idején a magyar ipar még fejletlen volt, a mozgalom még nem támaszkodhatott nagy tömegekre: a szociáldemokrata mozgalom ekkor még nem volt tömegmozgalom.

Frankel Leó magyarországi működése nem volt nagyon hosszú tartamú. A korán kialakult betegsegélyzőpénztári bürokráciának nem volt ínyére a puritán jellemű Frankel a mozgalom és a párt élén. A bürokraták összefogtak ellene, hogy kiszorítsák a mozgalomból. Frankel Leó a betegsegélyzőpénztári állásvadászok és a rendőrségi és bírósági üldözések keresztitüzébe került és miután a reá kirótt börtönbüntetést kitöltötte, a 80-as évek közepén elhagyta Magyarországot.

Frankel távozása után a mozgalomban hanyatlás állott be. A párt vezetése ismét Ihrlinger és társainak kezébe került, olyan emberekébe, akik a szocializmust és a nemzetköziséget már Frankel idejében titokban is, nyiltan is támadták. A mozgalom megint a „radikális" soviniszta polgári pártok uszályhordozója lett.

•

Abban az időpontban, amikor Popp budapesti cipészmunkás a II. Internacionále alakuló kongresszusának a szószékére lépett, noha új körülmények között, de még mindig — úgy mint 1848-ban —

1. a demokrácia,
2. a földkérdés,
3. a nemzeti kisebbségek kérdése

voltak a magyar politikának a megoldásra váró alapkérdései.

Ezek az alapkérdések a következetes demokrácia követelményeinek megfelelően abban az időben már csakis a proletariátus vezetése mellett voltak megoldhatók. Magyarország jövő fejlődésének sorsa most már attól függött, hogy milyen körülmények között megy végbe a magyarországi munkásmozgalom egyesülése a szocializmussal, vagy más szóval milyen lesz a proletariátusnak, a proletariátus pártjának, melynek vezetése alatt ezeket az alapkérdéseket meg kellett volna oldani — az ideológiai színvonala. Szükség volt egy pártra, amelyik elsajátította a marxizmus elméletét és gyakorlatát, amelyik meglátja a problémákat és azokat helyesen tudja megoldani.

Miután a magyarországi munkásmozgalom és az értelmiség soraiban nem emelkedtek ki olyan személyiségek, akik a szocializmust mint tudományt elsajátítva, azt a munkásmozgalommal összekapcsolták és egybeforrasztották volna — a munkástömegek félretolták a kispolgári „vezéreket" és Popp budapesti cipészmunkás, kongresszusi küldött útján közvetlenül a II. Internacionále párizsi alakuló kongresszusához fordultak támogatásért, segítségért. De az Internacionále alakuló kongresszusán képviselt szocialista pártok nem voltak képesek arra, hogy a magyar proletariátusnak, Magyarországnak és a magyar nemzetnek megadják a szükséges támogatást. Már megmutattuk, hogy milyen úton haladt az európai szocialista pártok akkor még vezető pártjának, a németországi szociáldemokrata pártnak az ideológiai fejlődése. Az olyan párt, mint a németországi szociáldemokrata párt és azok a pártok, amelyek vele egy vonalon haladtak, tanácsaikkal, útmutatásaikkal nem segítették és nem is segíthették elő, hogy a magyarországi munkásmozgalom rátérhessen a következetes marxizmus útjára.

A II. Internacionále vezető egyéniségeinek megbízásából, néhány héttel a párizsi kongresszus után, az osztrák szociáldemokrata párt vezetősége a magyarországi mozgalom vezetőit értekezletre hívta meg Pozsonyba. A pozsonyi értekezlet az addigi Ihrlinger-féle

kispolgári vezetőséget eltávolította és új vezetőséget alakított. A mozgalom élére az osztrák szociáldemokrata párt bizalmi embere, Engelmann Pál került.

Az új pártvezetőség első ténykedései nem hagytak kétséget a felől, hogy nem a következetes marxizmus útján fog haladni. A német parlamentben ez időben játszódott le Bebel és Bismarck között a szocializmus kérdései körül forgó ú. n. „szocialista vita". Az egész világ felfigyelt erre a vitára, az egész világsajtó erről cikkezett — erről írt a „Pester Lloyd" is, melynek támadásaira az akkori központi pártlap, az „Arbeiter Wochen-Chronik" 1889 november 24-i számában válaszolt. Ebben a cikkben a marxizmus legfontosabb kérdéseiben: az erőszaknak és a hatalomnak a proletariátus által való meghódítása kérdésében az új pártvezetőség a következőképpen körvonalazta álláspontját:

„... Ami pedig a minden stilisztikai cifraságtól mentes állítást illeti, hogy a szocialista munkáspárt a céljait törvényteren úton, tehát erőszak segítségével akarná megoldani, úgy ezt a német szociáldemokráciának nemcsak eddigi egész fejlődése, hanem a pártnak számtalan hivatalos nyilatkozata is megcáfolja...

A szociáldemokrácia törekvéseinek minden alapja, programja, annak az erőszak-elméletnek a tagadásán nyugszik, melyik méreggel, tőrrel és dinamittal vél világtörténelmi átalakulásokat előidézni. Forradalom alatt mi nem olyan törekvéseket értünk, amelyek politikai berendezkedések, tehát külső formák megváltoztatására irányulnak."

Ez az idézet a legklasszikusabban tükrözi vissza azt az opportunista felfogást, amely a politikai hatalom meghódításáról és a szocializmusba való ú. n. „belenövésről" már abban az időben a németországi szociáldemokrácia kispolgári értelmiségi köreiben el volt terjedve és amely felfogás a legkülönfélébb csatornákon keresztül átszivárgott Magyarországra is. Ez a filiszter-irányzat — amint ezt már egyik előző előadásunkban kifejtettük — azt hirdette, hogy íme egyetlen eddigi társadalmi rendszer sem bizonyult örökkévalónak, hogy a kapitalista társadalmi rendet is elkerülhetetlenül egy új társadalmi rendszer fogja felváltani és hogy ez a szocializmus lesz, hogy feltétlenül ide visz minket a társadalmi fejlődés! Ehhez tehát — így mondották — nem kell erőszak, nem kell forradalom. Amikor majd a kapitalista társadalom megérik arra, hogy áttérjen a szocializmusra, akkor a szocializmus majd harc nélkül is meg fog valósulni. A szocializmusba egyszerűen bele fogunk nőni! De ez még messze van, nagyon messze! Hogy hogyan és miként fog ez végbemenni, kár azzal ma bajlódni, ma a gyakorlati, a mindennapi munka, a reálpolitika a fontos, — ez a szocialista párt feladata. Marx és Engels természetesen élesen harcoltak ez ellen a kispolgári

felfogás ellen, de a németországi szociáldemokrata párt vezetői és más országbeli követőik nemigen törődtek ezzel.

Nevetséges filiszter-felfogásra mutat a cikknek a forradalomra vonatkozó értelmezése. A marxizmus szerint a forradalom nem egyéb, mint egyik osztály uralmának felváltása a másik által és nem egyszerűen az a libaböröző, hátborzongató felfogás, amelyik „méreggel, tőrrel és dinamittal" azonosítja a forradalmat.

Az „Arbeiter Wochen-Chronik" fentidézett cikkében kifejezésre jutó kispolgári opportunista ideológia volt az a hozomány, melyet a magyarországi munkásmozgalom a szocializmussal való egyesülésének időpontjában a németországi és az osztrák szociáldemokrata pártoktól kapott. Ez a filiszter-irányzat, amely szembehelyezkedett a marxizmus legalapvetőbb tanításaival, a magyarországi munkásmozgalom e sorsdöntő választúján helytelen vágányra terelte az újonnan alakult szociáldemokrata pártot, amely Engelmann Pál vezetése alatt nem a következetes marxizmus útját választotta.

Az 1890 december 7-én és 8-án Budapesten megtartott pártkongresszus által elfogadott „elvi nyilatkozat" a politikai hatalom meghódításának kérdésében nem korrigálta a fenti álláspontot, ellenben magáévá tette a Lassalle-féle tételt a termelő szövetkezetekről, amit így fogalmazott meg: „... A magyarországi szociáldemokrata párt a mai bérrendszeren alapuló termelőmódot szövetkezeti munkává (in die genossenschaftliche Arbeit) akarja átfejleszteni, amely minden munkásnak a teljes hozadékot biztosítja."

Összehasonlítva az új pártvezetőség tényked ését a régivel, melynek élén Ihrlinger állott, megállapíthatjuk, hogy az új pártvezetőség mégis hasznos munkát végzett. Harcot folytatott a munkásság szervezése érdekében, azért, hogy a magyarországi munkásmozgalmat önálló osztálymozgalommá és a magyarországi szociáldemokráciát tömegpárttá fejlessze. A régi vezetőség ellene volt a szakszervezetek alakításának. Az új pártvezetőség viszont a meglevő szakegyleteket maga köré gyűjtötte és erős kampányt folytatott új szakszervezetek alakításáért. A szakszervezeti munka ideológiai és gyakorlati vezetése révén a szociáldemokrácia lett a szakszervezeti mozgalom tényleges vezetője.

•

Kivételes állapotok köszöntöttek be 1897-ben a magyar munkásmozgalomra. Ez volt a hírhedt Bánffy—Perczel korszak, amikor a szociáldemokrata párt és a szakszervezetek funkcionáriusait összefogdosták, lefotografálták, fényképeiket megküldték az ország összes rendőri hatóságainak, őket magukat pedig hatósági felügyelet alá helyezés céljából illetőségi helyükre toloncolták. Ez a módszer azonban nem használt semmit, mert a letartóztatottak és eltoloncoltak helyeit új harcosok, új vezetők foglalták el. Az illetőségi helyre való eltoloncolás nagyon hamar éppen az ellenkező hatást érte el, mert az eltoloncoltak új tartózkodási helyeiken sem maradtak tétle-

nek és így az történt, hogy a kormány és hatóságai „jóvoltából" az ország minden sarkába kerültek szociáldemokrata agitátorok.

A kormány betiltotta pénzadományok gyüjtését és a tilalom megszegőit szigorú fogházbüntetéssel sujtotta. A kormánynak ez a rendelkezése a sztrájkok ellen irányult, a sztrájkalap gyüjtését és a sztrájkok anyagi támogatását akarta megakadályozni. Üldözték a szakszervezeteket. A kormány és hatósági szervei most már nem elégedtek meg azzal — amint ez eddig is történt —, hogy szakadatlanul „ellenőrizték" a szakszervezetek működését, hanem mindent elkövettek, hogy azok működését lehetetlenné tegyék. A szakszervezeteket a rendőrség rajtaütésszerűen megtámadta, „tiltott" pénzgyüjtések és „sztrájkelőkészítés" anyaga után kutattak és a szakszervezeti funkcionáriusokat letartóztatták, elítélték.

Ugyanilyen módon üldözték a párt- és a szakszervezeti sajtót is. A munkáslapokat elkobozták, a nyomdákat, melyekben a munkáslapokat nyomták, a rendőrség üldözte és mindazokat, akiknek ezekkel a nyomdákkal dolga akadt, zaklatta, letartóztatta stb.

Ez az idő a magyarországi szociáldemokrata munkásmozgalom hőskora volt. A magyarországi munkásság ezek alatt az üldözések alatt olyan áldozatkészséget és elszántságot tanusított, annyira megerősödött és ellenállóképessé vált, hogy a kormány minden üldözési rendszabályát hatálytalanná tette, megedződött a később elkövetkezett nagy harcokra.

Ezekben az években lényegesen megváltozott a munkásmozgalom képe és új agitátorok és szervező erők kerültek előtérbe. Budapesten és az egész országban rendkívül megnőtt a szakegyletek száma. A szociáldemokrata mozgalomban a vezetőszerepet most már nem a betegsegélyzőpénztárak, hanem a szakegyletek játszották. Két oka volt ennek: az egyik, hogy a szakegyletek megszaporodásával a szociáldemokrata mozgalom vezetésében előtérbe került a proletár — és némiképpen háttérbe szorult a betegsegélyzőpénztári kispolgári, kisiparos stb. — elem; a másik, hogy a kormány időközben a betegsegélyzőpénztárakról törvényt hozatott, mely a betegsegélyzőpénztárak vezetésében befolyást biztosított a munkáltatóknak is, — a kormánynak is. A szociáldemokrata mozgalom súlypontja ilyképpen a betegsegélyzőpénztárakról átcsúszott a szakszervezetekre. De azért a betegsegélyzőpénztárak nem veszítették el jelentőségüket a szociáldemokrata pártra nézve, — az első hegedűt azonban most már a szakszervezetek játszották. A betegsegélyzőpénztárak jelentősége abban állott, hogy a szakszervezetek és a szociáldemokrata párt agitátorainak és szervező erőinek igen jelentékeny része, az a része, amelyik nem volt a szakszervezetek és a szociáldemokrata párt fizetett alkalmazottja, otthagyva az üzemet, a betegsegélyzőpénztár alkalmazottja lett és így — amint ezt akkor mondani szokták — „felszabadult" a mozgalom számára. A szakszervezeti mozgalom az elaprózott szakmai szakszervezetek jellegével bírt. Az egyesülési jog

akkori állása mellett ez nem is lehetett másképp, minek következtében egy- és ugyanazon üzemben például csupán a vas- és fémmunkásoknak néhány szervezete működött. Külön szervezete volt az öntőknek, a lakatosoknak, az esztergályosoknak, a bádogosoknak stb. Ezen elaprózódás következtében a szakszervezeti és szociáldemokrata mozgalomban a vezető szerepet nem a nagyüzemi munkások, hanem a kisipariak, az asztalosok, a szabók, a cipészek, a kőfaragók stb. játszották. Ebben az időben alakult ki az a vezetőgárda, amelyik most már végérvényesen meghatározta a magyarországi szociáldemokrata szakszervezeti és pártmozgalom irányát, útját. Matós Jenő és Saly Endre (szabók), Klárik Ferenc és Pelczéder Ágoston (asztalosok), Farkas István (cipész), Bokányi Dezső (kőfaragó), Groszmann Miksa, Jászai Samu és Peidl Gyula (nyomdászok), Teszárz Károly (vasöntő), Horovitz Gábor (kárpitos), Vanczák János (lakatos), — ezek voltak ebben az időben a magyarországi szociáldemokrata szakszervezeti és pártmozgalom legismertebb agitátorai és szervezői. A mozgalom folyton nőtt és fejlődött és ezért a vezetés megerősítésére 1897-ben Németországból hazahívták Garami Ernő villanyszerelőt és Weltner Jakab asztalost. Ők lettek azután a szociáldemokrata szakszervezeti és pártmozgalom tulajdonképpeni vezetői.

Garami és Weltner — különösen Garami — képzettebbek voltak, mint az akkori többi magyar vezető. Eredetiben olvasták Marx és Engels írásait. Ideológiai tekintetben a németországi szociáldemokrata pártvezetőség politikai vonalát követték. A marxizmus reformátoraival, a revizionizmus fejével, Bernsteinnel szemben ők is Bebel, Wilh. Liebknecht, Kautsky stb. mellett állottak — de éppen úgy mint azok, Garami és Weltner is a marxizmus fontos alapkérdéseiben eltértek Marx és Engels tanításaitól.

Garami a párt politikai, Weltner pedig szervezési ügyeinek lett a vezetője. Látták, hogy az eddigi felemás állapotokkal szemben a párt szervezeti formáját végre meg kell oldani. Magyarországon azonban a németországi állapotoktól két lényegesen eltérő mozzanatra bukkantak. Az egyik: Magyarország dolgozó népének, elsősorban a munkásságnak nem volt választójoga, a magyar szociáldemokrata párt tehát választási győzelemre való legkisebb kilátás reménye nélkül, csupán a propaganda- és agitációs lehetőségek kihasználása végett vett részt az országgyűlési választásokban. A szociáldemokrata párt tehát nemcsak hogy nem látta szükségét annak, hogy úgy mint Németországban vagy más nyugati országban, választókerületi pártszervezeteket alakítson, melyek a választások idején a választási apparátus szerepét töltötték volna be, hanem mert Magyarországon a munkásságnak nem volt egyesülési és gyülekezési joga sem, nem is volt kilátása arra, hogy a kormány az ilyen legális pártszervezetek működését, létezését meg fogja tűrni. A másik: Magyarországon a szakszervezetek szintén akadályozva voltak működésükben és fejlődésükben. A szakszervezeteknek a kormány el-

tiltotta a sztrájkok szervezését és vezetését, a sztrájkalap létesítését, a sztrájkolók segélyezését, a sztrájktörők elleni harc szervezését és vezetését stb., vagyis éppen a szakszervezet tulajdonképpeni harci feladatainak teljesítését. A kormány által jóváhagyott alapszabályok szerint a szakszervezetek kulturális, segélyző és munkaközvetítő szervezetek voltak.

Garami és Weltner előtt, Németországból hazatérve, legális tömegpárt képe lebegett, olyan szervezeti formákkal, amilyet ők Németországban és más nyugati országokban láttak. Ilyen tömegpártra törekedtek ők Magyarországon is. Olyan megoldást kerestek tehát, amely átsegít a pillanatnyi magyarországi nehézségeken. Azt remélték, hogy ez képessé teszi majd a pártot arra, hogy kiharcolja a választójogot és bejutva a parlamentbe, ott kiharcolja az egyesülési és gyülekezési jogot, azután átépíthetik majd a szociáldemokrata pártot németországi típus szerint. Úgy oldották meg tehát a kérdést, hogy minden szakszervezetben alakítottak egy láthatatlan szervezetet, az ú. n. szabadszervezetet. A szabadszervezet minden szervezetben betöltötte a harci szakszervezet szerepét: előkészítette, szervezte, vezette a sztrájkokat, kezelte a sztrájkalapot, segélyezte a sztrájkolókat, vezette a harcot a sztrájktörők ellen stb. Ez a szabadszervezet lett aztán a szociáldemokrata pártnak is az alapszervezete. A szakszervezeti tagdíjjal és a sztrájkalapra befizetett járulékokkal együtt a szabadszervezetek beszedték a szociáldemokrata párt számára a pártadót is.

Minden szakszervezeti tag köteles volt nemcsak szakszervezeti tagsági díjat, de a sztrájkalapra szóló járulékot és pártadót is fizetni. Minden szakszervezeti tag tehát automatikusan tagja lett a szociáldemokrata pártnak.

Amikor a szociáldemokrata párt akkori vezetősége a szakszervezeteket tette meg alapszervezeteivé, nem volt tekintettel arra, hogy a munkásság szervezeteinek a jellege és feladatai különfélék, hogy más a hivatása és feladata a proletariátus pártjának és más a szakszervezeteknek és a munkásság egyéb tömegszervezeteinek. A szakszervezetek a munkásság osztályszervezetei, amelyeknek tagja lehet minden munkás, párt-, vallás- és nemzeti különbségre való tekintet nélkül, a párt viszont a munkásosztály szervezett marxista élcsapata, melynek a legelőrehaladottabb, legképzettebb, legfegyelmezettebb, legönfeláldozóbb egyének a tagjai és az a feladata, hogy a munkásosztály többi szervezeteit vezesse.

Amikor összezavarták az osztályt a párttal — összezavarták a pártot a szakszervezetekkel. Ahelyett hogy a proletariátus és a proletariátus szervezeteinek vezetésére alkalmas élcsapatot, önálló pártot szerveztek volna — és ha ezt legális formák között nem tudták megvalósítani, illegális formák között kellett volna megteremteniök —, összeolvasztották a pártot a szakszervezetekkel. Az első imperialista világháborút megelőző periódusban a magyarországi

szociáldemokrata párt olyan párt volt, melynek alapjában véve nem voltak saját, önálló pártszervezetei és saját párttagjai. A szociáldemokrata párt kongresszusai alapjában véve a szakszervezetek küldötteiből állottak, a pártvezetőség pedig alapjában véve a szakszervezetek vezetőségi tagjai voltak. Akarva, nem akarva: szervezeti felépítésénél fogva a szociáldemokrata párt a szakszervezetek politikai csúcsszervezete volt.

DEMOKRÁCIA ÉS SZOCIALIZMUS 1918—19-BEN

(Andics Erzsébet elvtárs „Demokrácia és szocializmus 1918—19-ben" c. cikkéből[1])

Közel három évtizede, hogy az 1918—19-es forradalmi események a magyar társadalmon átviharzottak. Ennek ellenére nemcsak hogy kielégítő összefoglaló munka nem áll e korszakról rendelkezésünkre, de még legalapvetőbb kérdéseiben sem beszélhetünk nemcsak egységes, de akárcsak a szélesebb közvélemény előtt megvitatott és többé-kevésbbé tisztázott felfogásról. Hogy történelmünk ezen kétségtelenül nagyjelentőségű szakaszára vonatkozólag mindmáig a legzavarosabb, legellentmondóbb, többnyire egészen helytelen nézetek vannak még demokratikusabb rétegeink körében is forgalomban, abban döntő szerepe kétségtelenül annak a körülménynek van, hogy az 1919-es vereséget követő ellenforradalmi korszak egy negyedszázadon át nem szűnt meg a forradalmak emlékét gyalázni, tényleges történetük megismerését megakadályozni.

A „forradalmak szégyenteljes periódusáról" beszél a modern magyar történetírás olyan reprezentáns műve, mint az ötkötetes „Magyar történelem" (V. kötet, 603. oldal). „A magyar nemzet süllyedésének mélypontjaként" jelöli meg ezt a korszakot Pethő Sándor („Világostól Trianonig"), amikor „... a lógósok, a pesti csőcselék és hadi neurózis megdöntötte a törvényes kormányt".

Mindezeknek az írásoknak egy volt a konkluziója: 1918—19-ben a magyar történelem menete kisiklott, a forradalmak nem a magyar társadalom talajából nőttek ki, nem voltak szerves részei a nemzeti fejlődésnek, csupán bűnös elemek maffiája idézte azokat elő.

Ennek a felfogásnak a tudományos megalapozottságáról kár volna beszélni; ilyennek minden tekintetben híján volt. Behúnyta a szemét a nemzet fejlődésének legégetőbb kérdései előtt, tagadta a magyar társadalom alapvető tényeit, a magyar történelmet kiszakította a nagy nemzetközi összefüggésekből, lényegében nem ismerte el

[1] *Andics Erzsébet.* Demokrácia és szocializmus 1918—19-ben. Társadalmi Szemle. 1947. II. évf. 12. sz. 1; 2; 3; 4—12; 16. old. Megjelent külön brosúrában is.

a társadalmi haladásnak az elvét, fittyet hányt azoknak a nagy történelmetformáló erőknek, amelyeknek előbb-utóbb érvényesülniök kellett és érvényesültek is.

„Minden változásért és újért kiált itt" — írta korának Magyarországáról Ady Endre. Ő, akire teljes mértékben ráillettek Petőfire vonatkoztatott szavai, miszerint „tízmillió magyarnál jobban látott, messzebb látott", mint a szabadítót várta az „új márciust", a forradalmat. Élet és halál, a magyar nemzet életének vagy halálának kérdését látta abban, hogy a régóta esedékes, de végzetesen késlekedő forradalom végre elkövetkezik-e.

Mert a világ siet, s most kerül dűlőre:
Érdemesek vagyunk életre, s jövőre?

A nemzet legégetőbb problémáinak megoldatlansága, az uralkodó osztályok cinikus elzárkózása minden legkisebb engedmény elől is, a népen napról-napra elkövetett fizikai és szellemi erőszak a háborút közvetlen megelőző években az elviselhetetlenségig fojtogatóvá tette a levegőt az országban.

Minden mindegy már! Zúgjon fel a tengerek alja!
Hányódjon föl a genny! Jöjjön a forradalom!

A politikamentes „elefántcsonttorony"-költészet klasszikus mesteréből, Babits Mihályból tört ki ez a kiáltás 1912 májusában, miközben a munkások Budapest utcáin barikádokat emeltek. Mindezeket a tényeket ignorálni, mint ahogy azt a fent idézett munkák teszik, — egyszerűnek elég egyszerű módszer, de mi köze a történelemtudományhoz?

1867, helyesebben 1849 óta, amikor a nemzeti függetlenségi harccal együtt a magyar polgári forradalom is vereséget szenvedett a megoldásra váró gazdasági és politikai feladatok halmazát hagyva maga után, az egész magyar fejlődés egy új forradalom felé tendált. Még az is a kérdés leegyszerűsítése volna, ha azt hinnők, hogy maga az 1914—18-as háború és az általa előidézett gazdasági, politikai és katonai összeomlás volt a forradalom kitörésének 1918 október 31-én a tulajdonképpeni vagy akárcsak legdöntőbb oka. Hiszen a háborúban való részvételünk a császári Németország oldalán, vak kitartásunk a nyilvánvaló túlerővel szemben csaknem az utolsó emberig és az utolsó lőszerig csupán következménye volt annak a kül- és belpolitikának, azoknak a gazdasági és társadalmi viszonyoknak, amelyek a kiegyezés utáni Magyarországot jellemezték. A háború természetesen még inkább kiélezte a magyar társadalom rendkívül sokrétű belső ellentmondásait és az 1867 óta fennálló rendszer lehetetlenüléséhez vezetett. Azonban a háború előtti Európában is, amelynek legszolídabban megalapozott és aránylag demokratikus államait is ebben az időben — a XX. század első évtizedeiben — hatalmas szociális és politikai konfliktusok rázkódtat-

ták meg, a cári Oroszországon kívül kétségtelenül Magyarország volt leginkább „forradalomtól terhes". Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a magyar nép csak forradalmi úton lesz képes megoldani azokat a halaszthatatlan feladatokat, amelyeknek a megoldatlansága kezdte zsákutcába vinni az országot. Ezek közül a feladatok közül a legfontosabbak a következők voltak:

1. A jelentékeny feudális maradványokkal való felszámolás, az ország demokratikus átalakítása, mindenekelőtt a földkérdés demokratikus megoldása.

2. Az Ausztriával szembeni félgyarmati viszony megszüntetése, az ország függetlenségének megteremtése.

3. A több mint tíz milliónyi idegen nemzetiséggel való viszony demokratikus rendezése.

Az 1918-as Károlyi-forradalom előtt tehát hatalmas, jellegüket illetően *polgári demokratikus és egyben nemzeti* feladatok állottak.

Ennek a forradalomnak szükségszerűségét bizonyítja az az elemi erő is, amellyel 1918 októberében bizonyos mértékben a vezetők akarata ellenére is spontánul utat tört magának. S ha a forradalom első rohamaira kártyavárként dőlt össze az addig megingathatatlannak látszó régi rendszer, úgy ez nem azt mutatja-e éppen, hogy az utóbbi úgy belső értékét, mint külső tekintélyét ekkor már elvesztette? Ha Lukachich tábornok, Budapest akkori szomorú nevezetességre szert tett városparancsnoka, aki a háború utolsó hónapjaiban tucatjával lövette agyon a katonaszökevényeket, nem tudta megakadályozni a forradalom győzelmét, mert — mint emlékirataiban elmondja — „a legjobb csapatok fellázadtak és nem voltak hajlandók fegyvert használni" (br. Lukachich Géza: Magyarország megcsonkításának okai. Budapest 1932. 131. old.), úgy ez is a magyar októberi forradalom hatalmas sodráról, mélyen és szélesen elágazó gyökereiről tanuskodik.

* * *

A forradalom előtti Magyarország a rendkívül éles szociális és nemzeti ellentétek országa volt, amelyben a jogfosztottság, az anyagi és szellemi nyomor, a kapitalista rendszerrel párosult jelentős feudális maradványok rendkívüli súllyal nehezedtek a dolgozó tömegekre. A nem nagy, de modern szerkezetű, erősen koncentrált magyar gyáriparban dolgozó munkásosztály korán magas szervezettségre tett szert és jelentősebb demokratikus beállítottságú polgári réteg híján hamar megszokta a politikai önállóságot, miközben a háborút megelőző évtized folyamán egész sor politikai tömegsztrájkban, barikádharcig menő utcai tüntetésekben mérte össze erejét a magyar reakcióval. Ezekben a harcokban a magyar munkásság politikailag élesen szembekerült nemcsak a feudális nagybirtok, hanem a legmodernebb nagyipar és banktőke képviselőivel is, és látnia kellett, hogy nemcsak az arisztokrácia, hanem a nagypolgárság is ellenségesen áll szemben a polgári demokratikus átala-

kulással. Ez a körülmény a munkásság demokratikus törekvéseinek kezdettől fogva nemcsak antifeudális, hanem bizonyos mértékben antikapitalista jelleget is kellett hogy adjon.

„Nálunk a harmadik rend győzelmet sem aratott s máris lejárta magát — írta 1903-ban Ady Endre —, de emellett a feudalizmus majdnem olyan, mint Dózsa György idejében, amihez aztán szinte őrült hallucinációképpen hangzik a modern proletárok új Marseillaise-e." („Nostra res agitur.")

A magyar társadalomnak ezekből — általában az elkésett fejlődésű keleteurópai országokat jellemző — vonásaiból indult ki Ady Endre, amikor ugyanott azt írta:

„Nekünk elől kell kezdeni a dolgot, az első rendnél, azután a másodiknál s a harmadiknál végre. A rangokkal, kiváltságokkal, ősdurvaságokkal, arisztokráciával és klérussal s a kiszipolyozó tőkével egyszerre kell végezni."

Ő jegyezte meg (1903-ban!): „Lelkében ma már minden dolgozó magyar ember szocialista." Adynak ezek a megállapításai több szempontból is szimptomatikusak voltak: mindazok, akik félve vagy ujjongva, de várták a forradalmat, mint ami egyedül képes megváltani az országot, nem kételkedtek abban, hogy ez a forradalom sok tekintetben másképp fog lezajlani, mint a nyugatibb országokban, elsősorban ama kizárólagosan nagy szerepnél fogva, amelyet a magyar munkásosztály benne játszani fog. S ha a polgári jakobinus Ady, sőt azok is, akik még a polgári jakobinizmushoz sem jutottak el, így látták a dolgot, mennyivel inkább így kellett látnia a szocialista munkásságnak.

A magyar munkásosztály abba a küzdelembe, amelyet az ország demokratikus átalakulásáért folytatott, tényleg belevitte a maga specifikus harci módszereit és mindenfajta kizsákmányolás ellen irányuló szocialista szellemét. Az 1918/19-es forradalmak vizsgálatánál ezt a sajátos körülményt egy pillanatra sem szabad szem elől tévesztenünk. Ebben rejlik egyik mély gyökere annak, hogy a Károlyi-forradalomban a népi tömegek kezdettől fogva olyan törekvéseket nyilvánítottak, amelyeknek megvalósítása túl kellett hogy vigye a mozgalmat a polgári forradalom hagyományos keretein. Nem véletlenség, hogy Magyarországon 1918 november 16-án a *népköztársaságot* proklamálták, a kormány pedig magát *népkormánynak* nevezte. A magyar nép széles rétegei, ha ösztönösen is, de népi uralom megteremtésére törekedtek, olyan politikai rend megteremtésére, amely meg fogja szüntetni, vagy legalábbis korlátok közé fogja szorítani a kizsákmányolás minden fajtáját.

Hogy az 1918 októberi polgári demokratikus forradalom igen erős szocialista törekvéseket hozott felszínre, nemcsak az segítette elő, hogy a munkásság került mint egyetlen szervezett erő a forradalom élére. A magyar nagyburzsoázia egészen nyílt ellenforradalmi

egységfrontja 1918-ban a nagybirtokos arisztokráciával hozzájárult ahhoz, hogy a demokratikus népi tömegek már első forradalmi megmozdulásaikban nemcsak a feudalizmus, hanem bizonyos mértékben a kapitalizmus ellen is forduljanak.*

Nyilvánvaló, hogy ilyen erőviszonyok és sajátosságok mellett a magyar nép elképzelésében a demokratikus köztársaság nem fedte a francia vagy az amerikai köztársaság típusát, amelyeknek a tekintélyét a magyar nép szemében amúgyis alaposan megtépázta az antanthatalmaknak az országgal szemben tanusított imperialista magatartása. A wilsonizmus, melyet megteremtői a bolsevizmus ellenszerének szántak, igen gyorsan elveszítette hatóerejét a magyar munkásságra.

Annál nagyobb vonzóerőt gyakorolt a magyar népi tömegekre az 1917-es orosz októberi szocialista forradalom példája.

A magyar munkásság a forradalmi Oroszország iránt kezdettől fogva nagy rokonszenvvel viseltetett. Erről tettek tanúságot az 1918 januári tömegsztrájk jelszavai és lefolyása, nevezetesen illegális munkástanács megalakulása ezen sztrájk folyamán. A munkás- és katonatanácsok, amelyek a Károlyi-forradalomban olyan nagy szerepet játszottak, ugyancsak az orosz forradalom hasonló nevű szerveinek példájára jöttek létre.

Az 1917-es orosz októberi forradalom nagy hatással volt az összes rákövetkező forradalmakra és nem is lehetett másként. Magyarországra gyakorolt befolyása azonban egész sor objektív körülmény következtében különösen erős volt. Hogy a „reakciós földesurak mindenhatósága tekintetében — Magyarország legközelebb áll Oroszországhoz" — erre Lenin már 1913-ban rámutatott. (Lenin Művei. XVI. köt. 557. old. oroszul.) De más tekintetben is — jelentékeny különbség mellett — egész sor fontos vonatkozásban nagymértékű hasonlatosság állott fenn a forradalom előtt Magyarország és a cári Oroszország között. Ilyen hasonlatosság volt: a szociális ellentétek sokrétűsége (feudális plusz kapitalista elnyomás), amelyek élességét még erős nemzetiségi ellentétek fokozták az ország félgyarmati függő helyzete, a rendkívül koncentrált nagyipari munkásság csaknem gyarmati méretű kizsákmányoltsága, amely lehetetlenné tette jelentősebb munkásarisztokrata réteg kialakulását Mindezek a körülmények oda hatottak, hogy az 1917-es orosz szocialista forradalom problémáit a magyar munkásság és szegényparasztság igen közelieknek és érthetőknek, megoldásukat rokonszenvesnek találta. Ezzel magyarázható, hogy miért épp a magyar hadifoglyok vettek olyan nagy számban — tízezres tömegekben — és olyan nagy lelkesedéssel részt az orosz munkások és parasztok forradalmi küzdelmeiben az orosz polgárháborúban.

* „Már a forradalom első napjaiban felhangzott a gyárak szocializálásának jelszava" — írja Weltner emlékirataiban. („Forradalom, bolsevizmus, emigráció" 78. old.)

A fogságból hazatértek azután — nemcsak az ismert vezetők, akik 1918 novemberében döntő szerepet játszottak a kommunista párt megteremtésében — hanem a még előzőleg a breszt-litovszki különbéke következtében visszatért hadifogolytömegek lelkes hirdetői lettek az orosz forradalom eszméinek és különösen a földosztásnak a hírét elvitték az ország legtávolabbi zugaiba. Ez volt az alapja annak, hogy amint Jászi Oszkár írja: „a bolsevizmustól való félelem dominálta a magyar közéletet a háború utolsó hónapjaitól kezdve". (Magyar kálvária — magyar feltámadás. 70. old.)

1918 november első felében, azaz még a kommunista párt megalakulása előtt, a Népszava szinte napról-napra hozza a cikkeket, amelyeknek az a céljuk, hogy a tömegeket óva intsék attól, hogy az orosz munkások és parasztok példáját kövessék, attól, hogy az adott forradalomtól szocialista rendszabályokat várjanak. A Népszavának minden oka megvolt arra, hogy olyan nagy figyelmet szenteljen ennek a kérdésnek: a tömegek szocialista törekvései nem hagytak kétséget maguk iránt.*

Amikor hangsúlyozzuk, hogy a magyar népi tömegek, elsősorban a munkásság szükségszerűen erős szocialista törekvéseket mutatott fel, már akkor is, amikor a magyar kommunista párt még meg sem alakult, ezt nem azért tesszük, hogy a magyar kommunista párt hatalmas felvilágosító, kezdeményező és szervező szerepét a munkáshatalomért folytatott harcban kisebbítsük. Kommunista párt nélkül a magyar tanácsköztársaság megteremtésére nem került volna a sor, vagy ha igen, az nem tudta volna magát négy és félhónapon keresztül fenntartani. A fentiekre azért mutatunk rá, hogy világossá tegyük, milyen volt a magyar munkásság hangulata, milyenek voltak politikai és szociális törekvései akkor, amikor épp ezen törekvések következményeképp, mint ezeknek a törekvéseknek öntudatos képviselője 1918 novemberének második felében megalakult a magyar kommunista párt.

Itt van a forrása nemcsak a kommunista párt megalakulásának, hanem annak is, hogy a kommunista párt hihetetlenül rövid idő alatt hatalmas tömegbefolyásra tett szert. Önálló kommunista pártnak a megalakulása objektív szükségszerűség volt, hiszen az összes alapvető kérdésekben a munkásmozgalmon belül nyilvánvalóan két irányzat harcolt egymással, amelyek között az ellentétek a forradalom által felvetett problémákkal kapcsolatban különösen

* „... Akadtak... egyesek, akadtak tömegek, amelyek szent felbuzdulással azt hitték, hogy az adott kereteket messze túllépően lehet kifejleszteni" — állapította meg a Népszava 1918 november 5-én. Erről panaszkodik Jászi Oszkár is: „Post equitem sedet atra cura: a bolsevizmus veszélye első pillanattól kezdve ott kísértett a Károlyi-kormány feje fölött... Már a forradalom első napjaiban megindult az a lavina, amely öt hónap mulva elsöpörte az októberi forradalom rendszerét." („Magyar kálvária — magyar feltámadás." 50. old.)

kiéleződtek: abban a kérdésben, hogy a forradalom milyen célokat tűzött maga elé, milyen erőkre támaszkodjék stb.

A Nemzeti Tanácsot alkotó három demokratikus párt, a Károlyi-párt, a Szociáldemokrata Párt és a Radikális Párt legismertebb vezetői tulajdonképpen — mint erről Garami Ernő, Weltner Jakab, Jászi Oszkár és mások emlékiratai tanuskodnak — nem óhajtották a forradalmat s ez bizonyos tekintetben akaratuk ellenére következett be. A forradalom győzelme után is minden módon azon vannak, hogy annak menetét, amennyire lehet, mérsékeljék. A népkormányban résztvevő három párt vezetőit sok tekintetben csak magával sodorta a nép mozgalmának az árja, mint ez a köztársaság kérdésében is történt. Ők a népi tömegektől eltérően az ország új politikai rendjét nagyjában a régi nyugati demokráciák mintájára képzelték el. Innen az állandó divergálás a tömegek törekvései és a vezetők politikája között, aminek a tényét a Károlyi-kormány vezető politikusai feljegyzéseikben kihangsúlyozzák. Angol, francia vagy amerikai típusú demokrácia megteremtésének azonban Magyarországon hiányzott a legalapvetőbb előfeltétele: erős, független és demokratikus beállítottságú polgárság, mint az új rend alapja, amely mind a nagybirtokosság feudális, mind a munkásság szocialista törekvéseivel szembehelyezkedve biztosíthatta volna a polgári demokráciát abban a formában, ahogy az a nyugati országokban 150—200 évvel ezelőtt kialakult.

A Károlyi-forradalom vezetőinek az elképzelése a kiépítendő demokráciáról tehát egy nemlétező tényezőre épült. Márpedig az új demokratikus rendnek, ha életképes és szilárd akart lenni, a meglevő demokratikus erőkre kellett felépülnie. Ilyen erőket Magyarországon, a kevéssé számottevő középpolgárságon, haladó polgári intelligencián kívül (polgári radikálisok) csak a munkásság és a parasztság képviselt. A történelem ezt a kérdést Magyarországon úgy állította fel: *vagy utat tör magának a munkásság és parasztság által vezetett igazán népi köztársaság, azaz egy olyan demokrácia, amely a munkásság és parasztság politikai és szociális felemelésére orientálódik, vagy a demokratikus rend nem tud fennmaradni.* Ezt a tényt nem akarták tudomásul venni a Károlyi-rendszer vezetői. Innen származott alapvető doktrinerségük, a valóságos élettől való elszakadottságuk, ami álláspontjukat az összes döntő kérdésekben jellemezte. Külpolitikájukban sem bizonyultak nagyobb reálpolitikusoknak, mint belpolitikai téren, bizonyítja ezt az antanthatalmakhoz való feltétlen orientációjuk, amelyhez — még hozzá — a legvérmesebb reményeket fűzték.

A Károlyi-kormányzat ahelyett, hogy határozottan és céltudatosan azokra a népi tömegekre támaszkodott volna, amelyektől egyedül lehetett várni a demokrácia megvalósítását és annak védelmét, ide-oda ingadozott a reakciós úri és demokratikus népi erők között és ezzel saját maga alatt vágta a fát. Az állandó ingadozás meg-

bénítja a kormány cselekvőképességét, ez okozza mindenkinek szembeötlő tehetetlenségét és végső fokon ez eredményezi azt, hogy a népkormány mintegy „két szék között a pad alá esik": a reakciós erőknek túl radikális, a népi tömegeknek nem elég radikális és mind a két tábortól egyre inkább elszigetelődik. *Harmadik tábor pedig nem volt Magyarországon.*

A népkormány határozatlansága, a földreform körüli huzavona, a demokratikus jogok nem elég hatályos volta, az államapparátus nem kellő eréllyel való megtisztítása a reakciós elemektől, tétlen tűrése annak, hogy az ellenforradalmi erők lázasan szervezkedjenek és úgy az országon belül, mint az országon kívül támadásba menjenek át; mindez nem jelentett sem többet, sem kevesebbet, mint azt, hogy a polgári-demokratikus forradalom a közvetlen előtte álló történelmi feladatokat vagy egyáltalán nem, vagy csak részben volt képes megoldani.

Ennek hatása alatt a munkás- és paraszttömegek a népkormány iránti bizalmukban egyre inkább meginogtak. Ezeknek a rétegeknek a népkormánytól való fokozatos eltávolodása nyilvánult meg azokban a spontán tömegakciókban, amelyek 1919 januárjától kezdve egyre inkább elhatalmasodtak az országban. A munkásság egész sor nagyüzemben, így pl. a Ganz-gyárban, a Fegyvergyárban, a Weiss Manfréd üzemekben, a Schlick-gyárban stb. eltávolította az igazgatóságot. Szerte az országban megindultak a paraszti spontán földfoglalások. Az ellenforradalmi erők egyre szemérmetlenebbé váló és büntetlen szervezkedése a tömegelégedetlenség kirobbanásaihoz, tömegakciókhoz vezetett.

Milyen következtetéseket von le ezekből a tényekből pl. Böhm Vilmos könyvében?

Megállapítja, hogy az egész csupán a kommunisták által szított „tömeghisztéria" volt.

> „Valóságos tömeghisztéria vonult végig az országon... A tömeghisztéria behatol a gyárakba, kiterjed a mezőn dolgozó munkásokra, megakasztja a termelést, lázas állapotba kergeti az egész társadalmat." (Két forradalom tüzében. 2. kiadás. 141. old.)

A kommunista pártnak kétségtelenül nagy szerepe volt abban, hogy a polgári demokratikus kormány helytelen politikájának hatása alatt a tömegek nem a reakció karjaiba vetették magukat, hanem a demokratikus feladatok végrehajtásával, a forradalom továbbfejlesztésével és elmélyítésével igyekeztek a régi rendszer visszatérését megakadályozni. A forradalmi földfoglalások azonban éppúgy, mint a munkásellenes, a termelést szabotáló igazgatók elűzése a gyárak éléről egyáltalában nem voltak a kommunisták pártakciói. A kommunista pártot sokszor csak közvetve vagy egyáltalában nem ismerő tömegek ösztönös mozgalmai voltak ezek, de éppen azért különös súllyal bizonyították a kommunista párt igazát.

Ha a fiatal kommunista párt olyan bámulatos rövid idő alatt hatalmas tömegbefolyásra tudott szert tenni, ha a magyar munkás és szegényparaszttömegek egyre inkább felfigyeltek szavára, úgy ez nemcsak azért történt, mert a kommunista párt a széles népi tömegek legtitkosabb vágyát és óhaját fejezte ki azzal, hogy a szocialista forradalomra és a munkáshatalom megteremlésére törekedett, hanem azért is, mert napról-napra nyilvánvalóbbá lett, hogy a kommunista párt látja helyesen az erőviszonyokat és a forradalom törvényszerűségeit. A dolgozók azon rétegei is, amelyek eleinte kritikusan, sokszor ellenségesen álltak szemben a kommunistákkal, azokat „egységbontóknak", „demagógoknak" stb. tartották és mint ilyeneket elítélték, rövid pár hónap alatt meg kellett, hogy győződjenek arról, hogy a kommunista pártnak igaza volt, amikor éles bírálat tárgyává tette a népkormány ingadozó bel- és külpolitikáját, az ellenforradalmi erőkkel szembeni engedékenységét és rámutatott arra, hogyha a munkásság nem veszi kezébe az ország gyeplőjét, az ellenforradalom győzelme kikerülhetetlen.

A tények kérlelhetetlen logikával a kommunista pártnak adtak igazat. A gyárosok szabotálták a termelést és tömegesen lökték ki a munkásokat az utcára, fokozva ezáltal a leszerelés és a menekültbeáramlás következtében amúgy is roppant nagy munkanélküliséget. A földbirtokosok húzták a tavaszi mezőgazdasági munkálatok megkezdését. Ellenforradalmi jellegű politikai tömegszervezetek, (Ébredő Magyarok, MOVE stb.), sőt fegyveres alakulatok jöttek létre, amelyek a polgárháború elemeit szították. A régi világ emberei kezdtek újra a színpadra lépni és nyiltan szembehelvezkedni a demokratikus renddel. (Lásd gróf Károlyi József, Bethlen István és mások ellenforradalmi fellépését a demokratikus köztársaság ellen.) Ugyanezek a körök gondoskodtak arról is, hogy messze elágazó külföldi kapcsolataikat felhasználva minél ellenségesebbé hangolják a győztes antanthatalmakat a demokratikus Magyarországgal szemben. Ez annál inkább sikerült nekik, mert Anglia, Franciaország és Amerika kezdettől fogva nem jó szemmel nézték a Magyarországon végbemenő komoly népi forradalmat — Franchet d'Esperay tábornok ezt tudomására is hozta a magyar fegyverszüneti delegációnak 1918 novemberében Belgrádban — és egyre szemérmetlenebb és teljesíthetetlenebb követeléseket támasztottak a fiatal demokratikus köztársasággal szemben, míg végül is a hírhedt Vyx-jegyzék átadására került a sor.

A belső és külső ellenforradalmi erőknek ez az egyesített támadása 1919 márciusában olyan méreteket öltött, amelyek a fiatal magyar demokráciát immár létében fenyegették. A népkormány, amely felemás politikával egyrészt lehetővé tette a reakciós erők önbizalmának visszatérését és csatasorba való felsorakozását, másrészt ugyanezen politikájával egyre inkább eltaszította magától a népi tömegeket és egyre inkább elszigetelődött, semmiképp sem

tudta volna átvészelni azt a csapást, amelyet a Vyx-jegyzék átadása jelentett: akár elfogadta volna az antant feltételeit, akár visszautasította volna, a nacionalizmus hullámain felülkerekedő ellenforradalom kétségtelenül elsöpörte volna. A közvetlen ellenforradalmi veszéllyel szemben egyetlen biztos hátvéd volt az országban és ezt a dolgozó tömegek alkották, elsősorban a politikailag iskolázott, jól szervezett, jogaikért folytatott évtizedes harcokban megedződött magyar ipari munkásosztály.

Az országban két reális erőtényező volt: az egyik az ellenforradalmi nagybirtokos, nagykapitalista tábor fullajtárjaival együtt, a másik a magyar munkásság és parasztság, azaz a népi tömegek. Nyilvánvaló volt, hogy amennyiben a demokratikus kormány nem tudja magát elszánni arra, hogy a forradalmi népi erőkre támaszkodjék, akkor kikerülhetetlenül az előbbiek, az ellenforradalmi erők kerülnek előbb vagy utóbb diadalra.

Erre a tényre 1919 március 20—21-én mintegy rádöbben az egész ország. A kormány önkéntes lemondása, a hatalom átadása a munkásosztálynak, az a körülmény, hogy a szociáldemokrata párt vezetői, akik az utolsó pillanatig késhegyig menő harcot folytattak a kommunisták ellen, lettek a kommunistákkal való együttműködés, sőt közös kormányalakítás kezdeményezői, vajjon mindez nem azt bizonyítja-e, hogy a népkormány addigi politikája csődöt mondott, és hogy 1919 márciusában a forradalom vívmányainak megmentésére a magyar nép előtt objektíven nem volt más út, mint a polgári demokratikus forradalomnak szocialista forradalomra való átfejlesztése, munkáshatalom szervezése? A szociáldemokrata pártvezetőség március 21-i délelőtti üléséről, ahol a párt állásfoglalása eldőlt, Böhm Vilmos a következőket írja:

> „Nem kísérelte meg senki annak az indítványozását, hogy alakuljon egy tiszta szociáldemokrata kormány a kommunisták támogatása nélkül, mert mindenki érezte az adott helyzetben ennek az esetleges kísérletnek a meddőségét és tarthatatlanságát." (Id. mű 196. old.)

A budapesti munkástanács, amelyben tudvalevőleg a szociáldemokrata pártnak a legmegbízhatóbb káderei foglaltak helyet, akik innen a kommunistákat még januárban kizárták, a pártvezetőség és a pártválasztmány fenti határozatát — Böhm szavai szerint — „példátlan lelkesedéssel", „örömujjongással" fogadta. (Id. mű 200. old.)

De nemcsak a magyar munkásság és szegényparasztság legöntudatosabb és legtevékenyebb elemei, akik döntő többségükben ebben az időben már a kommunista párt eszméinek a hívei voltak akkor is, ha nem tartoztak szervezetileg a kommunista párthoz — fogadták érthető örömmel a hírt, hogy a munkásság vette át a kormányzást, hanem még a kis-, sőt középpolgárság is, főkép a haza-

fias érzésű intelligencia, legalábbis jóindulatú semlegességgel fogadta a munkáshatalom létrejöttének a hírét. Böhm különben erről a következőket írja:

„A proletárdiktatúra proklamálása nemcsak a munkásság körében keltett orkánszerű örömujjongást és lelkesedést; a polgárság és tisztek legnagyobb része is, legalább az első órákban hallatlan lelkesedéssel fogadta az új rendszert." (Id. mű 221. old.)

Azt a körülményt, hogy Magyarországon a munkásság nem fegyveres felkeléssel, nem polgárháború árán került hatalomra, hanem a nép széles rétegei a tanácsrendszer megvalósításában látták az ország megmentésének egyetlen biztosítékát, a nagy Lenin méltán tartotta világtörténelmi jelentőségű ténynek, nevezetesen a „kommunisták nagy morális győzelmének". (Lenin Művei. XXIV. kötet, 178. old. oroszul.) A magyar Tanácsköztársaság kikiáltása szabadságuk megvédésére irányuló kísérlet volt a magyar dolgozó tömegek részéről. Ha a magyar nép nem talált volna elég erőt magában ennek a lépésnek a megtételére, az ellenforradalom nem augusztus 1-én, de már hamarabb győzedelmeskedett volna.

A tanácshatalom megszervezése, annak összes politikai, gazdasági és szociális következményeivel, nem volt kétségbeesésszülte esztelenség, fejjel a falnak rohanás, mint azt egyes „októbrista" szerzők állítják. Böhm Vilmos elvtárs pl. könyvében többek között arról beszél (1947-ben), hogy a „bolsevizmus csillogó délibábja a megvalósítás stádiumában a társadalmi és gazdasági erők szikláin szerte kellett, hogy zúzódjon". (Id. mű 316—317. old.) A magyar dolgozó nép 1919 tavaszán és nyarán végeredményében ugyanolyan társadalmi rend, gazdaság, állam, hadsereg és közigazgatás felépítésén fáradozott, amilyen a Szovjetunióban immár harmincadik esztendeje fennáll és a világtörténelem legválságosabb korszakában nemcsak hogy megállotta, de jobban megállotta helyét, mint egész sor régi polgári állam és az általános emberi szabadság, kultúra és civilizáció elsőszámú megmentőjévé lett.

Ha a magyar kommunisták ma 1919-től eltérően nem a szocialista forradalom megvalósítását tartják közvetlen feladatuknak, úgy ezt nem azért teszik, mert „megváltoztatták ideológiájukat", hanem azért, mert a történelmi helyzetnek, a társadalmi erőviszonyoknak marxista tudományos elemzése más politikát követel meg ma a munkásosztály érdekében, mint megkövetelt néhány évtizeddel ezelőtt. Éppen azért, mert a finánctőkének sikerült — nem a kommunisták jóvoltából — az első világháborút követő válságból újra kilábolnia és „megajándékozta" az emberiséget a fasizmussal, a második világháború után egészen új helyzet állott elő, amely a munkásosztály elé is új feladatokat állított. Az új történelmi helyzet új lehetőségeket is teremtett a munkásosztály számára, amely lehetőségek

az első világháború utáni korszakban nem álltak rendelkezésre: *a népi demokrácián keresztül eljutni a szocializmushoz.*

A fasizmus elleni élet-halálküzdelem nagy, habár drága áron szerzett tapasztalatain okult az egész jobbsorsra vágyó dolgozó emberiség. Világossá vált olyan rétegek előtt is, amelyek ennek felismerése elől eddig elzárkóztak, hogy a finánctőke hatalma és a békére vágyó emberiség érdekei összeegyeztethetetlenek, hogy a weimari típusú demokrácia nem tudja biztosítani és még kevésbbé megvédelmezni a nép szabadságát, hogy csak a haladó erők teljes összefogása tudja lehetővé tenni, hogy az átélt rémségek soha többé meg ne ismétlődhessenek. Ebben, az 1919-től gyökeresen különböző új világhelyzetben eltüntek a munkásmozgalom egységének legnagyobb akadályai, kiszélesedett a munkásosztály szövetségeseinek tábora, legyőzhetetlenné vált a népek szilárd elhatározása, hogy saját kezükbe vegyék sorsuk intézését. Ezzel a szenvedésekben megedződött, tapasztalataiban gyarapodott munkásosztály számára megnyílt a lehetősége annak, hogy a népi demokrácián keresztül békés fejlődéssel vezesse el az emberiséget a szocialista társadalomhoz.

1919 tavaszán a magyar munkásosztály csak két út között választhatott: aközött, hogy tétlenül engedi diadalmaskodni a reakciót vagypedig forradalmi úton kezébe veszi az ország kormányzását.

A magyar munkásosztály ezt az utóbbi utat választotta, noha tisztában volt azzal, hogy emberfeletti nehézségekkel kell majd megküzdenie. S tényleg így történt. Az antanthatalmak azonnal a kiéheztetés fegyveréhez nyúltak: gazdasági blokád alá vették az országot. Már április közepén megkezdik a csehek, majd a románok katonai támadásaikat és ettől kezdve a magyar munkásság állandó fegyveres harcban kénytelen megvédeni a munkás-paraszt köztársaságot. Miközben a túlerőben levő ellenséges csapatok soha nem állottak messzebb, mint 80—100 km-nyire a fővárostól, a munkáskormány átszervezi az egész gazdasági életet, egy új államiságnak veti meg alapjait, egész sor nagyjelentőségű kulturális és szociális intézkedést hoz, amely intézkedéseknek kétségbevonhatatlan célja a magyar népi tömegek anyagi és erkölcsi felemelkedésének elősegítése volt.

Természetes, hogy az újítások pozitív eredményei négy és fél hónap alatt nemigen tudtak megmutatkozni. Annál érezhetőbb volt a kihatása annak a terhes örökségnek, amit a népuralom a régi rendszertől kapott: megszállt ország, szétzüllött gazdasági élet, éhség, munkanélküliség. Az ellenforradalmi szervezkedések által előidézett polgárháborús atmoszféra ugyancsak súlyosan nehezedett a lakosságra. Ehhez járultak még tévedések és hibák is.

A magyar kommunistáknak kétségtelenül nem egy olyan tévedése volt, amely hozzájárult a munkásforradalom sikertelenségéhez. A „baloldaliság gyermekbetegsége" bizony nagyon erős volt a magyar kommunisták között, akik egész sor alapvető jelentőségű elvi

és politikai kérdésben 1918—19-ben nem rendelkeztek azzal a forradalmi, marxista tisztánlátással, amely Lenin és az orosz kommunista párt politikáját olyan legyőzhetetlenné tette.

Mindenekelőtt végzetes hiba volt az akkori helyzetben a kommunista párt egyesülése a szociáldemokrata párttal, ami az adott körülmények között a kommunista párt de facto feloszlatásával volt egyenlő. Ebből a tényből a helytelen lépések egész sora következett. Hibásan értelmeztük a munkás-paraszt szövetség gondolatát is, amelyet pedig Lenin a munkásosztály politikájának egyik alapvető pillérévé tett. Ha 1919-ben felosztottuk volna az úri birtokokat a parasztság között, hatalmas szövetségesre találtunk volna a földmíves milliókban, ehelyett helytelen parasztpolitikánkkal — nagybirtokoknak szocialista termelőszövetkezetekké való átalakításával — ezeket egyenesen az ellenforradalom karjaiba hajtottuk. Földosztással valószínüleg meg tudtuk volna akadályozni az ellenforradalom győzelmét. De még ha máskép fordult volna is, a feudális nagybirtok szétverésével olyan tény elé állítottuk volna az ellenforradalmat, amelyet aligha tudott volna egészen visszacsinálni és a magyar parasztságban a munkássággal való szövetség erős hagyományait tudtuk volna megteremteni. Mint tudjuk, mindennek az ellenkezője történt Helytelen volt ugyancsak, hogy az „azonnali szocializmus" káros illuzióját osztottuk. A túlnagyméretű „szocializálás" megoldhatatlanul nehéz feladatok elé állította az államot, növelte a gazdasági bajokat, elidegenítette tőlünk a város dolgozó rétegeit — kisiparosokat, kiskereskedőket — amelyeket helyesebb politikával meg lehetett volna és meg kellett volna nyerni.

Amellett ezek a hibák nem voltak csupán a „baloldaliság gyermekbetegségének" a megnyilvánulásai, legalábbis ami a kommunista párt legismertebb vezetőjét, Kun Bélát illeti. Kun Béla valójában nem Lenin, hanem Bucharin tanítványaként működött. „Radikalizmusa" leplezett opportunizmus volt, a lenini forradalmi marxista politika teljesen idegen maradt számára, rengeteg kárt okozott a magyar kommunista pártnak és végül is a forradalmi munkásmozgalom ellenségeinek soraiba került.

A vereség után hosszú időn keresztül a fehérterror és a Horthy-rendszer bekövetkezését a tanácsköztársaság és a kommunisták számlájára volt szokás írni. Az azóta eltelt idő ezt a kérdést is tisztázta. Olaszországban és Németországban nem volt proletárdiktatúra, ennek ellenére, avagy talán éppen ezért ezek lettek a totális fasizmus klasszikus országaivá. Sem a noskeizmus, sem a proletárforradalom elől való kitérésnek demokratikusabb formái — gondoljunk csak Ausztriára — nem akadályozták meg az illető országban a fasizmus uralomrajutását. Ami a noskeizmust illeti, ez a nácik hatalomrakerülését Németországban úgy katonai, mint politikai és nem utolsó sorban morális téren egyenesen elősegítette. De a fasizmus győzelmébe torkollott, mint ismeretes, az osztrák demokratikus

köztársaság is. Mind a két országban a szociáldemokraták hosszú időn keresztül döntő befolyással rendelkeztek a kormányban és a kommunisták minden téren vissza voltak szorítva.

Ennek a letűnt korszaknak mérlegét összeállítva megállapíthatjuk, hogy a kommunista pártok visszaszorítása és a forradalmi harcról való lemondás nem tudták megakadályozni a fasizmus győzelmét. Ellenkezőleg: ennek egyetlen módja az lett volna, hogy megdöntik vagy legalábbis lényegesen korlátozzák a finánctőke hatalmát. A hatalmi pozíciók harcnélküli feladása, a kapituláns szellem mindezen felül még óriási mértékben demoralizálta is, különösen Németországban, a munkásságot. Az osztrák munkásságra is igen károsan hatott az 1918—19-ben beléje oltott felfogás, miszerint neki szocialista kötelessége lemondani minden önálló forradalmi cselekvésről, nehogy az antanthatalmak megvonják élelmiszerküldeményeiket Ausztriától. Ausztria ennek a szellemnek a jegyében lett külföldi hatalmak játéklabdájává és ma is ez a szellem kísért Bécs eltakarítatlan romhalmazai között. Ausztria lakossága körében megnyilvánuló tehetetlenség és letargia azt mutatja, hogy ennek az országnak még ma is egyik legnagyobb baja, hogy valamikor dolgozó tömegeit túlságosan arra nevelték, hogy mindent az „amerikai nagybácsitól" várjanak.

Nem, a magyar 1919-es munkásforradalom nem volt hiábavaló. Ha a Horthy-rendszer, minden fasiszta alapvonala mellett, mégis hosszú időn át többé-kevésbbé tartózkodott a „totális" módszerektől, nem mert a munkásság politikai és gazdasági szervezetéhez nyúlni, fenntartotta a parlamentarizmus egynémely maradványát, úgy ezt nem utolsósorban azért is tette, mert „respektusa" volt a magyar munkásosztállyal szemben, amely már egyszer, 1919-ben, nem hagyott kétséget a felől, hogy van benne elég erő és elhatározottság jogainak megvédésére.

Az 1919-es szabadságharc hagyományainak döntő szerepe volt abban is, hogy a magyar munkásság nagy többségében immunis maradt a nyilas fertőzéssel szemben, hogy egy sötét gyászos korszakban a szabadság és haladás gondolatát híven megőrízte, ma pedig az egész demokratikus világ elismerését bírja áldozatkész, önerejére támaszkodó eredményes építő munkájáért. *1919 nélkül mindez nem lett volna lehetséges.*

* * *

A magyar népnek semmi oka, hogy az 1918—19-es eseményeket megtagadja. Nagy nemzeti és ugyanakkor az egész emberiséggel szembeni kötelességeinek tett eleget, amikor 1918—19-ben a haladó politikai és szociális eszmék megvalósításáért harcolt. Hatalmas nemzeti és osztályküzdelem volt ez, az ilyen küzdelmek minden velejáró jelenségével. Nem volt mentes ez a korszak egész sor tévedéstől sem, amelyet nagyobb tisztánlátással és tapasztalattal ren-

delkezve el lehetett volna kerülni. De az egyes tévedések súlyát messze felülmulta az a hatalmas lendület és alkotó erő, amivel a forradalmak az országot megvédeni, a magyar társadalom régóta üszkösödő kérdéseit végre megoldani igyekeztek és még legmesszebbmenő, egyesek előtt utópisztikusnak tűnő intézkedéseikkel sem tévutakra, hanem *előre* akarták vinni az országot. Közel három évtized távlatából visszatekintve, megállapíthatjuk, hogy a forradalmi erőfeszítések minden ideiglenes vereség ellenére sem voltak hiábavalók: az 1918—19-es küzdelmek bizonyos tekintetben a magyar nép jelenlegi nagy szabadságharcának voltak a „főpróbája" és újabb bizonyítékát szolgáltatták annak a régi történelmi igazságnak, hogy valamely nagy népi küzdelem még sikertelensége esetén is hasznosabb, éltetőbb, áldásosabb, mint a harc elől való gyáva meghátrálás olyan helyzetben, amikor csak a küzdelem vállalása segíthet.

Legkevésbbé van oka megtagadni akár az 1918-as, akár az 1919-es forradalom hagyományait a magyar munkásságnak. De erre nem is kapható. A magyar munkásságnak a forradalmak folyamán gazdasági és államigazgatás, kultúr- és szociálpolitika terén szerzett értékes tapasztalatai ma hatalmas erőforrásai a magyar demokráciának, amelyekből sokat merített eddig és fog meríteni a jövőben is. A magyar munkásság 1918—19-ben megtanulta megismerni önmagát: *a munkásosztálynak ez az öntudata, bizalma saját erejében ma az ország jobb jövőjének legfőbb biztosítéka.*

[A KOMMUNISTA MOZGALOMRÓL]

(Rákosi Mátyás elvtársnak a nagybudapesti pártfunkcionáriusok ünnepi értekezletén 1948 november 20-án mondott beszédéből[1])

Elvtársak!

A Magyar Kommunista Párt megalakulásának 30. évfordulóját ünnepeljük. Szabadjon ebből az alkalomból rövid visszapillantást vetnem az elmúlt küzdelmes évtizedekre, kudarcainkra, sikereinkre. Pártunk jelenlegi helyzetére és jövő kilátásaira.

A Magyar Kommunista Párt bölcsőjétől kezdve forradalmi párt volt: 30 esztendővel ezelőtt az osztrák-magyar monarchia összeomlását követő forradalomban született. De gyökerei nemcsak a magyar forradalomba nyúltak: eredetük mélyen bele volt ágyazva az orosz forradalomba is. Mielőtt még Magyarországon formálisan megalakult volna a Kommunista Párt, az Orosz Tanácsköztársaságban már tíz- és tízezrével léptek be a Vörös Gárdába, a Vörös Had-

[1] 30 éves a magyar kommunista mozgalom. Szikra. 1948. 3—9. old.

seregbe magyar parasztok és munkások, akik mint hadifoglyok tanui voltak az Októberi Nagy Szocialista Forradalom és a bolsevik párt küzdelmeinek a békéért, a földért, a szocializmusért és megértették, hogy az orosz bolsevik párt felszabadító forradalma közös ügy, a magyar dolgozók ügye is és az ő kezükről is leveri a láncot.

A magyar hadifoglyok magatartása egyben előrevetített képe volt annak, hogyan fogadja a magyar dolgozó nép a nagy szocialista forradalom eszméit, ha sor kerül arra, hogy megismerkedjék velük és állást foglaljon hozzájuk. Erre a kérdésre ők vérük hullásával adtak pozitív választ. S azok a magyar vörösgárdisták, kiknek csontjai Jakucktól a lengyel határig, vagy a Kreml történelmi falának tövében porladnak, arról tanuskodtak, hogy *a magyar dolgozó nép legjobb fiai a kommunista eszméknek megjelenésük első idejétől kezdve önfeláldozó harcosaivá váltak.*

A hadifogoly, a nincstelen földműves, vagy ipari munkás a magyar viszonyokra, az Eszterházyék, a grófok földjére, vagy a Weiss Manfréd gyárára gondolt, mikor csatlakozott az orosz forradalomhoz. Mert megértette, vagy osztályösztönével megérezte a cári Oroszország és a feudális Magyarország viszonyai közötti hasonlóságot, azt a hasonlóságot, melyet az orosz forradalom lángeszű vezére, Lenin már 1913-ban aláhúzott.

A magyar októberi forradalomban a kommunisták mutatták a helyes utat

A magyar októberi forradalom minden osztályt készületlenül ért. Az összeomlással egyik napról a másikra jelentkeztek és azonnali megoldást követeltek az ország legkülönbözőbb, eddig háttérbe szorított kérdései: a középkori feudális nagybirtok felosztása, az elnyomott nemzetiségek szabadságvágya, a jogtalan ipari munkásság követelései, a háborúból a békébe való átmenés problémái. Mindenki tanácstalan volt, elvesztette a fejét.

Az októberi forradalom zűrzavarában rajtunk, magyar kommunistákon kívül senki sem volt, aki világos, érthető és megvalósítható tanácsokat tudott volna adni. Mint az éjben a világítótorony, mutatta ekkor Pártunk a jó utat. A magyar kommunisták az orosz forradalom tapasztalatai alapján helyesen követelték, hogy adják át a nagybirtokosok földjét annak, aki ezer éve verejtékével öntözte: a parasztnak, — a gyárat a dolgozók államának. A nemzetiségi kérdésben a Szovjetunió teljes nemzeti önrendelkezést biztosító példájára hivatkoztak s a nemzetközi kérdésekben, főleg a béke kérdésében rámutattak arra, hogy az osztrák iga alól felszabadult magyar nép a nyugati imperialistáktól semmi megértést nem várhat s csak a szovjet forradalomra támaszkodhat. Ezeket a nézeteket a fiatal magyar kommunisták a lelkesedésnek és a belső meggyőződésnek olyan hevével képviselték, melynek szinte lehetetlen volt ellenállni

s melynek tüzét frissen táplálta az orosz forradalom éltető lángja és lelkesedése.

A magyar dolgozók e követelésekre azonnal és igenlően válaszoltak. *Rövid néhány hét alatt a magyar kommunista mozgalom hatalmas, országos politikai erővé fejlődött.*

Egymásután csatlakoztak hozzá az ipari munkások, — az ifjak, kiket megkapott a kommunista lelkesedés, — a parasztok, akik megértették, hogy eljött a történelmi alkalom évszázados jogos követeléseik teljesítésére, a földosztásra, — a hadsereg, melynek katonái az imperialista háború vértengerén keresztül jutottak el a kommunista igazságok belátásáig. Kommunista befolyás alá került hamarosan a Szociáldemokrata Párt balszárnya is, melynek legjobbjai, Landler elvtárssal az élükön, nemsokára a Kommunista Párt élvonalbeli vezetőivé fejlődtek. Felénk vett irányt a magyar demokratikus polgárság egy része is, mely kezdte megérteni, hogy a magyarság jogos nemzeti érdekeit csak a dolgozó népre és a Kommunista Pártra támaszkodva lehet megvédeni. Mikor 1919 februárjában a magyar ellenforradalom a jobboldali szociáldemokraták segítségével fegyveresen akarta letörni a kommunista mozgalmat s börtönbe vetette vezetőit, már késő volt. A kommunista gyökerek mélységben és szélességben annyira elterjedtek, hogy ez a kísérlet az ellenkezőjébe csapott át s nem meglassította, de meggyorsította az események menetét. Egy hónappal később, 1919 március 21-én, a magyar dolgozók nagy lelkesedése közepette létrejött a Tanácsköztársaság.

A Tanácsköztársaság a magyar nép többségére támaszkodott

A Magyar Kommunista Pártnak alig négy hónap alatt sikerült megteremtenie a proletárforradalom lényeges előfeltételeit. Sikerült megnyernie az ipari munkásság zömét, elsősorban a nagybudapesti proletariátust, — a falvakban a földéhes parasztságot, — a munkásokból és parasztokból álló hadsereget: a vele szemben álló reakciós erők szét voltak zilálva, demoralizálódtak, képtelenek voltak ellenállásra. A Tanácsköztársaság — ezt a reakciós rágalmakkal szemben le kell szögezni — nem valami kisebbség uralma volt, hanem a Kommunista Pártot követő magyar dolgozó nép többségére támaszkodott.

Ma már nem könnyű megérteni a magyar Tanácsköztársaság létrejöttének nemzetközi jelentőségét. Az 1918 őszén a központi hatalmak Németország, Ausztria-Magyarország összeomlásával kitört forradalmakon az imperialisták és a jobboldali áruló szociáldemokraták összefogásának következtében egyre inkább kezdett úrrá lenni az ellenforradalom. 1919 januárjában a forradalom legfontosabb gócában, Berlinben a német szociáldemokraták vérfürdőt rendeztek a kommunisták soraiban és ezt a példát másutt is kezdték követni.

Az imperialista hatalmak, miután 1918 őszén Németországot összetörték, felszabadult erejükkel a fiatal Szovjetunió megfojtására készültek. 1919 tavaszán Finnországtól Romániáig már létrejött az ellenforradalmi országok antibolsevista sávja, melyről általános rohamra indultak a fiatal Szovjetunió ellen. Ugyanakkor keletről is hasonló támadás készült. *Ebben a történelmi pillanatban lángolt fel a támadó imperializmus fegyveres erőinek hátában a magyar Tanácsköztársaság.*

Nem volt kétséges, hogy a támadásra készülő nyugati imperialisták mindent meg fognak mozgatni arra, hogy a magyar Tanácsköztársaságot, mely terveiket teljesen megzavarta, megsemmisítsék. A Szovjetuniónak, mint arra Lenin rámutatott, az volt a szerencséje, hogy létrejöttének első esztendejében az imperialisták még egymással vívtak élethalálharcot és emiatt nem tudtak teljes erővel az orosz forradalom ellen fordulni. Az így nyert időt a bolsevik párt arra használta fel, hogy megszervezte az országot, s mire nyugatról és keletről megindult az intervenciós áradat, már fel voltak rá készülve és ki tudták védeni. A magyar Tanácsköztársaság ellen, alig három héttel megszületése után, megkezdődött a külföldi ellenforradalom általános támadása. S bár a magyar dolgozók hősiessége az első rohamot vissza tudta verni, a magyar Tanácsköztársaságot végeredményében a külföldi intervenció megölte. De hozzájárult a bukáshoz a számunkra kedvezőtlen nemzetközi erőviszonyok mellett a magyar munkásosztály és a magyar kommunisták politikai és ideológiai felkészültségének hiánya is.

1919 hibái

Lenin a bolsevik párt fejlődésével kapcsolatban elmondotta, milyen áldozatok és szenvedések árán kovácsolódott ki a bolsevizmus forradalmi elmélete: *„Vagy félévszázadon át, körülbelül a mult század 40-es éveitől a 90-es évekig a haladás eszméje Oroszországban példátlanul vad és reakciós cári elnyomás alatt sóvárogva keresett helyes forradalmi elméletet és csodálatos buzgalommal és alapossággal kísérte figyelemmel ezen a téren Európa és Amerika minden ‚legfrissebb szavát'." „A marxizmust, mint az egyedül helyes forradalmi elméletet, Oroszország valóban kiszenvedte magának félszázados hallatlan kínok és áldozatok, példátlan forradalmi hősiesség, hihetetlen energia és korlátot nem ismerő kutatás, tanulás, gyakorlati kipróbálás, csalódások, Európa tapasztalatainak megvizsgálása és a mieinkkel való összehasonlítás árán"... „Másrészről a bolsevizmus, mely ezen a gránitkemény elméleti alapon keletkezett, 1903-tól 1917-ig oly tizenötéves gyakorlati történelmet élt át, melynek, a tapasztalatok gazdagságát tekintve, az egész világon nincsen párja."**

---

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. (A marxizmus–leninizmus kis könyvtára 19–20. sz.) Szikra 1948. 10. old. — *Szerk.*

A magyar kommunisták távolról sem rendelkeztek ilyen múltal. Ők lényegében az ausztro-marxizmusnak, a megalkuvó szociáldemokrata gyakorlatot forradalmi frázisokkal elfödő, Ausztriában nagyranőtt és Magyarországra átplántálódott mozgalomnak voltak neveltjei. Az orosz forradalom tanai és tapasztalatai magukkal ragadták őket. De ahhoz, hogy a marxista-leninista elmélet egy párt vérébe és velejébe menjen át, sok tényező kell, többek közt idő. *A bolsevista elmélet nem hatott a magyar kommunistákra elég mélyen és elég hosszú ideig ahhoz, hogy a Tanácsköztársaság nehéz viszonyai között minden kérdésben helyesen és jól tudták volna alkalmazni.*

Így történhetett aztán, hogy a hatalom megragadása után egy sor döntő hibát követtünk el. A legsúlyosabb hiba az volt, hogy a Kommunista Párt az egyesülés címén lényegében beolvadt az opportunistáktól és árulóktól meg nem tisztított Szociáldemokrata Pártba. Az új, egyesült pártban csakhamar erőre kaptak a megalkuvók, a fegyverletétel hívei. A párt ezzel alkalmatlanná vált arra a vezető szerepre, melyet egy valóban marxista-leninista pártnak a forradalomban vinnie kell. Nem kevésbbé súlyos hibának bizonyult az, hogy az ezerholdakat nem osztották fel.

A Tanácsköztársaság a magyar szabadságharcok szerves része és folytatása

A földet elvettük ugyan a nagybirtokostól, de nem adtuk oda egyéni tulajdonba a parasztságnak. Ez mutatja, hogy nem értettük meg a bolsevik osztály-sztratégiát, a proletariátus tartalékával és osztályszövetségesével való helyes együttműködést és hogy *az orosz forradalom egyik döntő tényezőjét, a munkás-paraszt összefogást nem értettük meg.* Nem zúztuk szét a régi reakciós államrend szervezetét, a hadseregben, rendőrségben otthagytuk a régi reakciós tisztikart. Egész sor egyéb hibát is elkövettünk, melyek mutatják elméleti felkészültségünk hiányosságait, a pártét és az osztályét egyaránt. Mindez nem változtat azon a tényen, hogy a magyar Tanácsköztársaság, a magyar kommün szerves része és folytatása volt a magyar szabadságharcoknak és forradalmaknak. S hiába szórt rá a fekete reakció 25 esztendőn keresztül minden rágalmat és gyalázatot, mint a felszabadító forradalmak egyik kiemelkedő láncszeme foglal helyet a magyar történelemben.

A magyar kommunista mozgalom egyik becsületbeli tartozása, hogy a kommün emlékét megszabadítsa attól a mocsoktól és rágalomtól, melyet az ellenforradalom oly szívósan szórt rá s kijelölje helyét a magyar történelem legfényesebb eseményei között.

HARC AZ ELLENFORRADALOM ÉS A REFORMIZMUS ELLEN

A NEMZETPUSZTÍTÓ HORTHY-RENDSZER HUSZONÖT ESZTENDEJE

(Andics Erzsébet elvtárs „Munkásosztály és nemzet" c. művének II. fejezetéből[1])

A Horthy-reakció egész története iskolapéldáját nyujtja annak a tételnek, hogy mennél reakciósabb egy rendszer, annál nemzetellenesebb is.

A legmélyebben nemzetellenes a Horthy-rendszernek az az eljárása volt, hogy kitűnően képzett szakmunkásokat, szakembereket, nagynevű tudósokat, tehetséges írókat és művészeket az országból kiüldözött, börtönbe zárt vagy elpusztított. A magyar gazdasági és szellemi élet alaposan megsínylette ezt az elvakult, gonosz politikát.

Nemzetellenes volt a Horthy-reakciónak az a fondorlatos eljárása is, mellyel a magyar parasztság tömegeit a földosztásból kisemmizte. Bezzeg 1919 nyarán, amikor rájuk járt a rúd, könyörgő szózatokkal fordultak az urak a parasztsághoz, egekig magasztalva őket. A szegedi ellenforradalmi kormány például a magyar kisgazdákhoz és a magyar földmívesekhez intézett egyik „szózatában" ekkép igyekezett a parasztság rokonszenvét megnyerni:

„Ti tartottátok fenn ezer éven át a történelem legnagyobb viharaiban a magyar hazát, ti vívtátok ki Kossuth zászlója alatt Magyarország szabadságát, ti védelmeztétek a világháború vértengerében is a legkeményebb derékkal a honi határokat.
Nélkületek megáll az élet, a munka, nélkületek nincs állam, nincs nemzet, nincs jövő.
Ti tartjátok fenn az ipart, a kereskedelmet, a kultúrát, enni adtok a haza gyermekeinek: a munkásnak, a szegénynek és a gazdagnak.
A ti munkátok táplálja az élhezőt, a csüggedőt, a fáradtat, a szorgalmast és a dologtalant."*

Szorult helyzetében a szegedi kormány megígéri, hogy:

„... magyar földhöz juttatja majd mindazokat, akik a rögöt szántják és a kalászt aratják..."**

Ez az ígéretük azonban puszta hitegetés maradt. Mennél biztosabban ültek újból a nyeregben, annál kevésbbé voltak hajlandók emlékezni 1919-ben tett ígéreteikre. Amilyen mértékben szűnt meg

---

[1] *Andics Erzsébet* Munkásosztály és nemzet. (Tudomány és haladás.) Szikra 1949. 101—118. old.

* Kelemen: Adatok a szegedi ellenforradalom és a szegedi kormány történetéhez 1919 1923. 596. old.

** U. o.

egyre inkább a közvetlen forradalmi veszély, olyan mértékben zsugorodott össze mind jelentéktelenebbé, jóformán semmivé a nagyhangon beígért földreform. Minden túlzás nélkül mondhatjuk, hogy az egész Bethlen-féle földreform nagy bolondjátjáratás volt a földtelen magyar parasztság millióival. Segítségével a reakciónak sikerült a középkori magyar birtokviszonyokat lényeges változások nélkül fenntartani. De a magyar uralkodóosztályok nem elégedtek meg a földreformnak ezzel az „eredményével". A földreformot úgy hajtották végre, hogy a magyar földtelen Jánosoknak hosszú időre, lehetőleg örökre, elmenjen a kedvük attól, hogy a nagyurak földjére szemet vessenek. A reformföldekkel „boldogítottak" jelentékeny része csakhamar maga sietett megszabadulni a magyar ellenforradalom Danaida-ajándékától, mielőtt még az a kevese is, amije volt: háza, tehénkéje rá nem ment a rendkívül magasan megállapított megváltási ár törlesztésére.

A hétpróbás reakciós Weis István — sok esztendőn keresztül a Magyar Falu Szövetség elnöke — tanulmányaiban a magyar faluról a következőket írja:

„Az 1920-ban megindult földreform lényegesen nem változtatott a falu struktúráján, nem járult hozzá túlméretezett mezőgazdasági munkásosztályunk apasztásához, sőt a falu társadalmának olyan rétegeit is megingatta a teljes kártalanítás és ezen a téren előálló teher következtében, amelyek eddig ugyahogy biztonságban voltak."*

„A földreform legsürgősebb, a tömegeket leginkább kielégítő ágáról", a főkép hadviselt nincstelenek házhelyekkel való ellátásáról a következőket írja:

„A magánjogi alapon nevelt bíróság és a megváltást szenvedőknek a törvény hézagait felhasználó furfangja, népünk könnyen befolyásolhatósága azt eredményezték, hogy nagyon sok helyen a házhelyeket a patakmederben, illetőleg a patak árterületén, vadvizes réteken, a határ legalacsonyabban fekvő pontjain és nemritkán a község központjától olyan messze jelölték ki, hogy az új házhelyen épült házak lakosai a falusi élet előnyétől megfosztattak.

...Nem egy helyen évekig földbevájt veremben lakott a boldog házhelytulajdonos... Nem alaptalan a gyanú, hogy a gümőkór és csecsemőhalandóság terén a huszas évek közepén beállott javulás elapadása bizonyos fokig erre a körülményre is vezethető vissza."**

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom eredményeképp Oroszországban minden földesúri föld maradéktalan felosztása következett be. Az orosz földesúri osztállyal történt teljes felszámolás közvetett kihatásaként rémület fogta el a többi ország földesurait, hogy rájuk is sor kerül. A legtöbb keleteurópai országban kisebb-nagyobb földreformot hajtottak végre. *A magyar földreform volt valamennyi közül a legreakciósabb.* Pedig Magyarország szorult rá legjobban

* Weis István. A magyar falu. 44. old.
** U. o. 40. old.

egy komoly földreformra, hiszen a cári Oroszország után nálunk volt a birtokelosztás a legantidemokratikusabb, leginkább középkori jellegű.

Hogy milyen eredményei voltak a magyar ellenforradalomtól végrehajtott földreformnak, mutatják a statisztikai adatok, amelyek szerint Magyarországon 1935-ben a parasztok 72 százalékának öt holdon alul, de legfeljebb öt holdig terjedt a földtulajdona, ezeknek nagyrésze, több mint a fele, egy holdon aluli vagy maximum egy holdig terjedő földecskén „gazdálkodott". Ugyanakkor a nagybirtok az egész magyar föld 48.3 százalékát tartotta karmai között. Nevezetesen az ezerholdon felüli nagybirtokok honi földünk 30 százalékát (közel ötmillió holdat) összpontosították ezer család kezében.

A különböző Esterházyak több mint félmillió holdnyi birtokai, a Pallavicini-hitbizomány ötvenezer holdja, a Festetics-hitbizomány hatvankilencezer holdja, az egri főkáptalan kilencvenezer holdja, az esztergomi főkáptalan hatvanezer holdja és a többi mammutbirtok a feudális közigazgatási, munka- és személyviszonyok olyan tömkelegét jelentették, ami szinte hihetetlennek látszik: „eszmei községeket", ahol a közigazgatás nem az állam, nem a község, hanem a földesúri hivatalnokok kezében volt, a robotmunka különböző formáinak a megőrzését, az urasági cselédek százezrekre menő tömegeinek, a magyar nemzet dolgos fiainak és leányainak olyan szolgai helyzetét, amely a jobbágyokétól nem sokban különbözött.

Illyés Gyula „A puszták népe" című könyvében olvassuk:

„Az urak, a földbirtokostól le a gazdasági gyakornokig szabadon rendelkeztek a cselédnek nemcsak a két kezével, hanem egész testével, s ez ellen nem lehetett apellálta, nincs is. A gazdasági tisztek, de még a cseléd-házakban fölcseperedett parancsolók is... majdnem minden lányt berendelhetnek magukhoz, ha akarják. Régi, köztudomású, háborítatlan rendben folyó, hagyományos, szinte már idilli jelenség ez..."*

Másutt a következőképpen ír:

„Arculcsapásban a pusztai 30—35 éves koráig részesül Azután rendszerint csak hátulról kap a tarkóra, vagy a nyakba, de leginkább csak egyet... Az öregekkel szemben az ember lehetőleg módjával folyamodik a közvetlen fegyelmezéshez. Hatvan éven túl legtöbb már a kézemelésre elsírja magát. Nem az ijedtségtől, hanem a megaláztatás miatt. Akkorára érik meg ugyanis bennük az emberi méltóság tudata."**

Mi ez, ha nem valódi, hamisítatlan középkor? A XX. század második negyedében! Európa szívében!

A magyar reakció görcsös ragaszkodása a latifundiumok rendszeréhez csak mint nemzetgyilkos politika bélyegezhető meg. A feudális birtokviszonyok elsorvasztják az országot. Elavult, túlélt, a nemzet többségének érdekeivel régesrég ellentmondásba került viszonyokat nem lehet mesterségesen fenntartani anélkül, hogy az

* Illyés Gyula. A puszták népe. 142—43. old.
** U. o. 92. old.

meg ne bosszulná magát. Bünletlenül egyetlenegy ország vagy nemzet sem helyezkedhetik szembe a fejlődéssel.

Mezőgazdaságunk az utolsó félévszázadban jóformán semmit sem fejlődött: gabonatermelő ország létünkre egy-egy holdból csak egyharmadát tudjuk kihozni annak a termésnek, amit Hollandia vagy akár a sokkal rosszabb természeti adottságokkal rendelkező Németország kihoz. A nagybirtokrendszer konzerválta a magyar mezőgazdaság túlnyomóan gabonatermelő jellegét, csökönyösen kitartott a külterjes szemes termelés mellett, aminek következtében a magyar mezőgazdasági munkaerőnek 30%-a parlagon maradt és a falusi tömegek megélhetése ázsiai színvonalra süllyedt. A feudális nagybirtokrendszer fenntartása nemcsak a mezőgazdaságra, hanem egész gazdasági életünkre végzetes kihatással volt. Az ipart megfosztotta legbiztosabb alapjától, szilárd, felvevőképes belső piactól. A magyar népi tömegek rendkívül alacsony vásárlóképessége a magyar ipar fejlődését az ingatag és aránylag szűk lehetőségektől tette függővé. Tőkeszegénységünk és ezzel kapcsolatos eladósodottságunk az első világháborúhoz hasonlítva még súlyosbodott. A magyar gazdaság még sokkal nagyobb mértékben vált a külföldi tőke adófizetőjévé, mint 1914 előtt.

A tömegnyomor (pauperizmus) a városokban és méginkább a falvakban ijesztő méreteket öltött: Magyarország 3 millió koldus országa lett. Az ország 9 millió lakosából nem kevesebb, mint 1 millió volt azoknak a honfitársainknak a száma, akiknek a magyar haza a fennálló népellenes szociális viszonyok mellett nem tudott semmiféle munkát adni. Országunkban, amelyet méltán neveznek Európa éléstárának, a lakosság nagy többségének a táplálkozása messzi a többi ország lakosságáé mögött maradt és nem érte el azt a minimumot, amennyi az erőfenntartáshoz szükséges.

Az ország cukorfogyasztása a nyugateurópai országok cukorfogyasztási átlagának csupán csekély hányada, 25%-a. A magyar népi rétegek táplálkozási viszonyaira vonatkozó kutatásainak eredményét egy konzervatív szerző a következőkben foglalta össze:

„Az alsóbb városi néprétegek táplálkozása sem mennyiségileg, sem minőségileg nem kielégítő. Kisebb értékű tápanyagot fogyasztanak... Táplálkozásukban a hús és gyümölcs alig szerepel. Falusi népünk hiányos táplálkozásának alapoka a szegénység, melynél fogva a rossz kereseti viszonyok miatt a földből kitermelt összes élelmiszereit és állati termékeit is eladni kényszerül. A tipikusan magyar konyha erősen fűszeres, paprikás volta is tulajdonképpen ebben találja magyarázatát: az erős fűszerek tulajdonképpen az éhségérzet csillapítását célozzák. Falusi népünk táplálkozása általában vitaminszegény és a gyermekek táplálkozásánál a vaj- és tejhiány még jobban érezhetővé teszi a vitaminhiányt, amely a meglehetősen elterjedt angolkórral és tuberkulózissal szemben az ellenállóképességet erősen csökkenti. Meglepő népünknél a gyümölcs- és zöldségfélék mellőzése is. Ezeket népünk általában luxusnak vagy torkoskodás-

nak tekinti... különösen szembeötlő a falusi ifjúság helytelen és elégtelen táplalkozása."*

„Az ország legkülönbözőbb vidékein lefolytatott vizsgálatok azt mutatják, hogy a harmincas évek elején a gyermekek pestkörnyéki falvakban napi 800—1000 kalórián éltek. Szeged környékén a városi gyermekek 88 százalékának, a tanyai gyermekek 98 százalékának az étkezéséből hiányzott a gyümölcs. Ugyancsak Pestkörnyéken végzett kutatások mutatták, hogy a gyermekek 46 százaléka üres folyadékot vagy száraz kenyeret reggelizett. És így tovább a végtelenségig."**

A reakció nemzetgyilkos szerepét egész ijesztő meztelenségében mutatja a születések számának megdöbbentő ésése. A népszaporodás az ellenforradalmi korszakban, 1920-tól 1937-ig, tehát 17 év alatt nem kevesebb, mint 37 százalék csökkenést mutatott. (1920-ban a születési ezrelék 31.4 volt, 1937-ben már csak 19.8.)

Az ország szociális struktúrájának egyenes következménye volt a jövedelemmegoszlás rendkívül egyenlőtlen volta. A nemzeti jövedelem eloszlása a legszélsőségesebb végleteket mutatta. Így pl.: az 1930—31-es évekről szóló Matolcsy-féle jövedelemszámítások azt mutatták, hogy Magyarország lakossága 81.1 százalékának az évi jövedelme 300 pengőn alul volt, ugyanakkor a megélhetési minimum évi 1200 pengő. Tehát az ország lakosságának négyötöde a nyomorral küzdött. Amíg a lakosságnak ez a 81.1 százaléka az egész nemzeti jövedelemnek csupán 44 százalékában részesült, a lakosságnak legnagyobb jövedelmű 0.6 százaléka a nemzeti jövedelem 20 százalékát vágta zsebre.

Magyarország egész Európában hírhedt volt a lakosságra nehezedő rendkívül súlyos adóterhekről. Az adózási rendszer ugyanakkor párjátritkítóan antidemokratikus volt. A rendkívül nagy összegre rúgó évi állami adójövedelmeknek kb. egynegyed része származott egyenesadókból, háromnegyed része fogyasztási adókból, azaz olyan adókból, amelyek, mint ismeretes, a dolgozó népi osztályokat különösen sujtják. Az ország alacsony cukorfogyasztása ellenére a magyar állam módját ejtette, hogy a cukoradóból nem kevesebb mint évi negyvenmillió pengő jövedelme legyen. Nem csoda, hogy a városi és falusi szegénység gyermekei nem nagyon ismerték a cukrot, a nagybirtokosok és tőkések állama kihúzta azt a szájukból.

Már sokkal lágyszívűbb volt ez az állam a nagy vagyonok haszonélvezőivel szemben. Ezeket nevetségesen kis adókkal sujtotta, nem ritkán sok százezres adóhátralékot engedett el nekik. 25.000 pengős vagyon után mindössze 25 — írd és mondd — huszonöt

* Gortvay György: Gazdasági válság, néptáplálkozás és közegészségügy. (Magyar Szemle 1935 dec. 294. old.)

** U. o. 295. old.

pengő vagyonadót kellett fizetniök a reakciós magyar állam e dédelgetettjeinek.

Ugyan milyen sorsot érdemelt az az állam, amely leghasznosabb polgárait minden eszközzel nyomorította és ugyanakkor „mentette", becézte, minden eszközzel támogatta a társadalom semmirevaló elemeit?

A rendkívül magas adókra azért volt szükség, mert óriási összegeket emésztett fel az a roppant méretű erőszak-apparátus, amely az ellenforradalmi magyar államot jellemezte. „A 8 milliós kis Magyarországnak háromszorannyi hivatalnoka van, mint a 20 milliós Nagy-Magyarországnak volt" — állapította meg joggal Károlyi Mihály. Amíg a régi Nagy-Magyarország 9 milliót költött évente a rendőrségre, a forradalom utáni kis Magyarországon a rendőrség évente 40 milliót emésztett fel, egyéb karhatalmi alakulatokkal együtt nem kevesebb, mint 100 milliót.

Sokkal szerénvebb helyet foglaltak el az évi költségvetésekben a kultusztárca kiadásai, pedig ezeknek a kiadásoknak is csak egy töredéke ment oktatásügyre. „A magyar népoktatás szégyenletes hajléktalanságáról" volt kénytelen beszámolni maga Klebelsberg.

„Báró Eötvös az általános iskolakötelezettséget 1868-ban hozta be — írja a Bethlen-kormány kultuszminisztere. — Ez az elsőrangú nemzeti szükségletet kifejező törvény megalakítása után 60 évvel is részben még csak papiroson van meg... Az általános tankötelezettség megalkotásától számított 60 év után mégis egy milliónál több hat évnél idősebb analfabétával állunk szemben, a nyolcmilliós nemzet egynyolcadával."*

A tudatlanság istápolása a magyar uralkodóosztályok egyik legfontosabb eszköze volt reakciós hatalmuk fenntartására. Legszívesebben kínai fallal zárták volna el a magyar népet minden haladó áramlattól. A szellemi élet hallatlan süllyedése jellemezte ezt a korszakot, mind az irodalom, mind a művészet, a tudomány, a sajtó terén. A Horthy-reakció mindent megtett, hogy az ország polgáraiból a meglevő népellenes rendszer engedelmes eszközeit nevelje. Ebből a szempontból a tudományok eredményeinek és a világeseményeknek hű ismertetése tényleg veszedelmes lett volna.

A reakció olyan egyéneket igyekezett nevelni, akiknek „nyakkendő a járom". Ami az értelmiséget illeti, ez nem kis mértékben sikerült is. Ez az értelmiség nem értette meg Petőfit és Adyt, nem is ismerte őket igazán, nem vett tudomást József Attiláról, hogy a világirodalom nagyjairól ne is beszéljünk. Megelégedett azzal, hogy egy sötét rendszer bárgyú oszlopa legyen.

Ami a Horthy-reakció által kiépített politikai rendszert illeti, annak vezéreszméje a magyar uralkodóosztályoknak a forradalom megismétlődésétől való halálos rettegése volt. A magyar ellenforradalom teremtette meg az első fasiszta diktatúrát Európában. Horthy,

* Klebelsberg Kunó: Neonacionalizmus. 1928. 10., 206. és 164. old.

Teleki, Kállay és a többiek nem egy ízben kérkedtek azzal, hogy a „szegedi gondolat" a fasizmus úttörője volt.

A Horthy-reakció tényleg fasiszta típusú politikai rendszer volt: a polgári szabadságjogok lábbaltiprása, a szociális és nacionalista demagógia, az antiszemitizmus, minden haladó gondolat elnyomása, a magyar nemzet legjobbjainak elpusztítása vagy elüldözése jellemezték.

Ennek a *nemzeti* voltával annyira kérkedő reakciós uralomnak eredményeképpen a magyar nép fiai a magyar hazában kevesebb politikai joghoz, kisebb darab kenyérhez, kevesebb iskolához, kórházhoz és általában kevesebb szociális védelemhez jutottak, mint a kisebbségi sorban élő magyarok Csehszlovákiában vagy akár Romániában és Jugoszláviában is.

Különös féktelenséggel nyilvánult meg a Horthy-reakció gyűlölete a magyar nép gazdaságilag legfontosabb, politikailag legfejlettebb rétege, a magyar munkásság iránt. Magyarország ipari munkássága Európa legjogfosztottabb, legkönyörtelenebbül kizsákmányolt munkásosztálya volt. A magyar reakciósok a munkásságban kérlelhetetlen ellenfelüket ismerték fel és ezért állandó, hol nyílt, hol rejtett harcban állottak vele. Szervezeteit és legöntudatosabb vezetőit társadalmon kívül helyezték, önálló életmegnyilvánulásait minden eszközzel elfojtották. A magyar munkásság jelentős rétegei kénytelenek voltak az országot elhagyni és túlnyomó részükben a demokratikusabb nyugati államokba költözni.

A Horthy-rendszer azzal, hogy a magyar nemzet érdekeit a legkövetkezetesebben képviselő pártot, a Kommunista Pártot törvényen kívül helyezte, szennyes rágalmakkal igyekezett azt a magyar nép tömegeitől elszigetelni, legjobb vezetőit életfelőrlő, hosszú börtönbüntetésekkel sujtotta, sőt gyakran a hóhér kezére adta, a magyar nemzet boldogulásának egyik legfontosabb tényezőjét kapcsolta ki a magyar társadalom életéből.

A nemzeti érdekekre súlyos csapás volt a dolgozó zsidóság embertelen üldözése is. A magyar reakció könyörtelen hajtóvadászatot indított a zsidószármazású szakemberek, orvosok, mérnökök, tanárok, írók és művészek, kereskedők és hivatalnokok ellen. Reakciós „zsidótörvényei" megfosztották az utolsó falat kenyértől, kidobták az utcára a magyar dolgozóknak ezt a rétegét, amely pedig a magyar népnek mind a multban, mind a jelenben nem kevés dicsőséget szerzett. A legnagyobb magyarok, Széchenyi-, Kossuth-, Eötvös-teremtette hagyományok lábbaltiprása volt ez. A zsidótörvények káros kihatása kétirányú volt: nemcsak azokat sujtották, akik ellen irányultak, hanem azokat is, akik „javára" alkották őket. A nem munkával és tehetséggel szerzett, hanem a zsidótörvények következtében elért jó állások, előléptetések, könnyű karrierek, a „strómann"-ok rendszere az egész magyar gazdasági és közéletet demoralizálták és mérhetetlen korrupciónak vetették meg az

ágyát. Különösen züllesztően hatottak a zsidótörvények a keresztény középosztályra, melynek erkölcsileg kevésbbé szilárd rétegeit a reakció vak eszközeivé tették. Ismét bebizonyosodott, hogy erkölcstelen törvénynek csak erkölcstelen lehet a hatása.

A munkásság, parasztság és a zsidóság üldözési módszereinek betetőzése voltak a Horthy-teremtette munkásszázadok, a magyar reakciónak ezek az egyedülálló alkotásai. Még a Hitler-fasiszta Németország sem nyúlt hasonló eszközökhöz. Toll le nem írhatja az ezekben a munkásszázadokban történt kegyetlenkedéseket: a munkás- és parasztmozgalmak legderekabb harcosainak, a magasabbképzettségű szakértelmiség elitjének tömeges letaglózása volt ez.

A Horthy-rendszer reakciós belpolitikájának csak hasonlószellemű külpolitika felelhetett meg. A soviniszta uszítás és a magyar irredentizmus kalandor módszerei (frankhamisítás, politikai merényletek stb.) Magyarországot az európai reakció állandó tűzfészkévé tették. A magyar reakció egy újabb háborútól várta elveszett birtokainak és a nemzetiségek feletti uralmának visszaszerzését. Gyűlölete a Szovjetunióval, a világ leghaladottabb országával szemben nem ismert határt. A reakciós magyar kormányok külpolitikájukban állandóan a legagresszívebb és legreakciósabb országokra támaszkodtak. Így a fasiszta Olaszországra és később, Hitler győzelme után, Németországra. Magyarország ezekkel az országokkal együtt új világháború előkészítését tűzi ki célul. A nemzetellenes reakciót egyáltalában nem zavarta az a körülmény, hogy Magyarország egyre inkább elveszti függetlenségét és fokozatosan a német imperializmus függvényévé válik, politikailag éppúgy, mint gazdaságilag. Pedig a reakciós kormányok idején nem volt titok, hogy a német fasiszták határtalan fennhéjázásukban a magyart is alsóbbrendű, Ázsiából Európába tévedt, cigányhoz hasonló fajnak minősítették, melynek „új európai rendjük"-ben a politikai, gazdasági és katonai függetlenséggel nem rendelkező, másodrangú nemzetek keserves sorsát szánták.

Mi késztette a magyar reakciós uralkodó osztályokat a Hitler-fasizmus támogatására, ha nyilvánvaló volt, hogy a hitleri Németország a magyar nép szabadságának éppúgy, mint általában a népek szabadságának halálos ellensége? Görcsös ragaszkodásuk gazdasági és politikai hatalmukhoz, ezerholdjaikhoz, rablókartelljeikhez, általában ahhoz a politikai rendszerhez, mely Magyarországot a magyar nép millióinak leírhatatlan nyomora árán tejjel-mézzel folyó Kánaánná tette élősdi kis csoportjuk számára. A magyar népet ezúttal is készek voltak könnyű szívvel feláldozni osztályuk reakciós érdekeinek, mint már annyiszor történelmünk folyamán. A magyar uralkodó osztályok nagy németbarátsága már önmagában ékesenszóló bizonyítéka volt annak, hogy ezek az osztályok milyen távol álltak a nemzet nagy többségétől. A magyar nép a németekben évszázados ellenségét látja: a klasszikus magyar irodalom remekeiben, a népköltészet alkotásaiban, közmondásokban számtalan nyomát lát-

juk ennek. „A nép szava, Isten szava" — tartja a közmondás s valóban, a magyar nép eddig mindig súlyos kárát vallotta a nagyurak németbarátságának.

A magyar uralkodóosztályok 1941-ben már másodszor vitték a magyar népet a német imperializmus vak eszközeként véres, pusztító és a magyar nép szempontjából teljesen értelmetlen háborúba. Magyarország a második világháborúban még gyászosabb szerepet játszott, mint az elsőben: az emberi kultúra, haladás, szabadság legádázabb ellenségével, a Hitler-fasizmussal szövetkezett a világ valamennyi szabadságszerető népe ellen.

Amíg az emberiség él, gyűlölettel és megvetéssel fog emlékezni arra a hitleri Németországra, amely tébolyult világuralmi terveitől vezettetve, a történelem legrettenetesebb háborújába döntötte az egész világot; tízmilliók pusztulását, százmillióknak gyászt és szenvedést okozva.

A magyar reakció jóvoltából a történelem szégyenpadjára a fasiszta Németország mellé odakerült Magyarország is. Nagyobb gyalázat nem érhette Kossuth és Petőfi népét. A magyar uralkodóosztály hű maradt önmagához, amikor a Szovjetunió ellen indított háborúját nemzeti jelszavakkal igyekezett indokolni. A hazafiság fogalmával soha még rútabbul vissza nem éltek. A magyar néppel mindenáron el akarták hitetni, hogy az ország hálára van kötelezve Hitlernek az 1938—40-es részleges revízióért: a Felvidék egy részének, Kárpátaljának, Észak-Erdélynek visszacsatolásáért. Éppen ellenkezőleg! Ezek a területi nagyobbodások a magyar nép átkaivá lettek. Rajtuk keresztül sikerült Hitlernek Magyarországot a német imperializmus szekerébe fogni.

Súlyos árat fizetett a magyar nép ezekért a területekért, hogy azután újra elveszítse őket és velük együtt rengeteg anyagi és erkölcsi értéket. Ha a Horthy-reakciónak valóban a magyar területek visszaszerzése feküdt volna a szívén, akkor nem a Szovjetuniót támadta volna meg, amely Magyarországtól egy talpalatnyi földet el nem vett és a trianoni békeszerződést soha el nem ismerte.

A magyar reakciót a Szovjetunió megtámadásánál kettős szempont vezérelte. Az első: halálos osztálygyűlöletük az ellen az ország ellen, amely a maga óriási területén felszámolt a nagybirtokososztállyal és minden földet maradék nélkül felosztott a parasztság között, gyökerestől kiirtott minden reakciót és kizsákmányolást. A magyar földesuraknak állandó memento mori* volt a szovjetállam puszta léte. A másik, hogy a világreakció megerősödésétől remélték a lehetetlent, t. i. azt, hogy a feudális-nagybirtokos történelmileg régen lejárt rendszerét Magyarországon továbbra is csorbítatlanul fenntarthatják, a rajtanyugvó egész reakciós felépítménnyel együtt.

Miként a német plutokrácia világhatalmi törekvései érdekében

* „Gondolj az elmúlásra."

kész volt lángbaborítani az egész világot, a magyar reakció sem riadt vissza attól, hogy ilyen áron őrizze meg érintetlenül ezerholdakon nyugvó hatalmát. A reakciós politika azonban ma már megszűnt reálpolitika lenni. Balga illúziónak bizonyult minden olyan számítás, amely abból indult ki, hogy a történelem kerekét visszafelé lehet forgatni vagy akárcsak meg lehet állítani. De nem tud reálpolitikát folytatni egy olyan osztály, amely nem előre-, hanem hátranéz, amelynek törekvései az objektív fejlődés törvényeinek ellentmondanak.

A szovjetellenes háború, amelyet dús zsákmányt hozó, katonai kalandnak képzeltek el, valójában a világfasizmus összeomlását idézte elő. Keservesen csalódtak, mikor azt hitték, hogy Magyarországnak nagyobb áldozatok nélkül hatalmas előnyöket hoz a háború. A „sok kenyeret és kevés vért" jelszóra alaposan rácáfolt a rideg valóság: a magyar nép sok kenyéren kívül rengeteg vért is áldozott a hitleri imperializmus céljaira, hogy végül is az egész ország pusztító hadszíntérré változzék a német határok védelmére.

A tengelyhatalmak blokkjait általában nem valamely igazságos ügy védelme, vagy magasztos eszmék iránti lelkesedés hozta össze: rablók társultak rablási céllal. Európa legreakciósabb államai tömörültek, amelyeknek egymásközt is volt elszámolnivalójuk, amelyeket csak a közös zsákmány reménye tartott össze, amelyek még egymásközt sem ismerték el az egyenlőség elvét. Németország „szövetségesei", valójában vazallusai között Magyarország játszotta a legszánalmasabb szerepet. Egyikük sem adta olyan vakon oda mindenét, egyikük sem tartott ki saját nemzetének rovására a hitlerizmus mellett annyira a végsőkig, mint Magyarország. Olaszország, Románia, Bulgária, sőt még Finnország közismerten reakciós osztályai is nagyobb politikai messzelátásról tettek bizonyságot és hasonlíthatatlanul több kötelességérzetet mutattak fel saját nemzetükkel szemben, mint a magyar uralkodóosztályok.

A háború az osztályok és nemzetek nagy próbatétele. Nem véletlen, hogy ezt a próbát a németek mellett éppen a magyar uralkodóosztályok állották ki a legrosszabbul. Azzal, hogy a magyar nemzetet belevitték a világtörténelem legvérengzőbb háborújába, példátlan bűnt követtek el, de még ennél is súlyosabb a felelősségük azért, hogy az országot még az utolsó pillanatban sem tudták kivezetni belőle, hogy megmentsék legalább azt, ami még menthető lett volna.

Mi a magyarázata annak, hogy Horthy és hívei még a huszonnegyedik órában sem tudtak felmutatni annyi erélyt és elszántságot, amennyire a Hitler-Németországgal való eredményes szakításhoz szükség lett volna? Horthy kísérlete 1944 októberében, fegyverszünetet kötni a Szovjetunióval, kétségtelenül azon bukott meg, hogy maga Horthy és hívei félszívvel, határozatlanul tették meg ezt az oly szükséges lépést, nem mertek a demokratikus érzésű antifasiszta

népi tömegekre támaszkodni. Pedig a széles népi tömegek mozgósításában olyan erőre tettek volna szert, amelyen Szálasiék minden puccskísérlete hajótörést szenvedett volna. A németek ugyancsak hatalmas, legyőzhetetlen nemzeti ellenállással találták volna szembe magukat.

Mindez nem történt meg. Amilyen könnyű szívvel vitte bele a magyar reakció 1941 júniusában Magyarországot a háborúba, amennyire akkor nem voltak gátlásai és lelkiismeretfurdalásai, éppoly nehéz szívvel és óriási gátlásokkal szánta rá magát Horthy a háború befejezésére, a német fasizmussal való szakításra.

Miért? Mivel magyarázható ez?

A Horthy-rendszer hű maradt önmagához. A magyar reakció nem tudott a német fasizmussal ténylegesen szakítani, ahhoz közte és a német fasizmus között túlmély volt a benső rokonság és a lényegbeli azonosság. *A magyar reakciónak a német fasizmus vereségében önmaga kikerülhetetlen bukását kellett felismernie.*

Mint már mondottuk, a Horthy-rendszer kezdettől fasiszta típusú rendszer volt. Megvoltak persze a maga sajátosságai, amelyek egész sor másodrangú vonatkozásban megkülönböztették a hitleri totális fasiszta diktatúrától (lásd álparlamentarizmus, árnyéletű többpártrendszer stb. Magyarországon). A nagy gazdasági világválság utáni években, a világfasizmus megerősödésével és nevezetesen a magyar-német barátság kifejlődésével párhuzamosan nálunk is egyre inkább erősödött a belső reakció és a fasizmus. Különösen 1938-tól, miután Hitler-Németország Ausztria elfoglalásával Magyarország közvetlen szomszédja lett, a magyar reakció egyre inkább átveszi a Hitler-fasizmus módszereit, egyre jobban hasonul hozzá.

Kétségtelen, hogy a németbarátság mértékének és miként jének a kérdésében még az uralkodóosztályok táborán belül is voltak bizonyos ellentétek. Nem is lehetett másként. A magyar uralkodóosztályok különböző rétegei szükségszerűen különbözőképpen viszonyolottak Hitler-Németországhoz. Ha a Németországgal való legszorosabb gazdasági és politikai kapcsolatok fenntartásáért elsősorban a Németországba való nagyarányú mezőgazdasági exportban érdekelt magyar nagybirtokososztály és a magyar finánctőkének az a csoportja állt ki, amely a legszorosabban együttműködött a német finánctőkével és annak érdekeit képviselte a magyar gazdasági életben, úgy a túlnagy németbarátság ellenzői közé a klérus és a nagybirtokosok legitimista szárnya tartozott. Különös aggodalmai voltak a Németországgal való szoros kapcsolatok tekintetében a GyOSz által képviselt ipari tőkének is. Ezek az uralkodóosztályok kebelében fellépő belső ellentétek idézték elő a magyar külpolitika hullámzásait és kétkulacsosságát. Mindez azonban nem változtatott azon a tényen, hogy *a magyar reakciós tábor, úgy ahogy volt, az összes fontos kérdésekben tűzön-vizen keresztül együttment a német nácikkal.*

A Horthy-rendszer és a nyilasok közötti ellentétek tagadhatat-

lanok. Ezek az ellentétek elsősorban külpolitikai jellegűek voltak. A nyilasok, mint Berlin ügynöksége, a magyar állam önállóságára törtek. Azt akarták, hogy Magyarország mondjon le egészen függetlenségéről, váljék teljesen német gyarmattá. Horthyék ezzel szemben az alapjelleget adó németbarátság mellett igyekeztek második vasat is tartani a tűzben.

Másodszor: belpolitikai téren is voltak ellentétek. Az uralmuk ingatag voltát érző magyar uralkodóosztályok féltek minden politikai kísérlettől, amely jelentősebb módszerbeli és személyi változásokkal és fasiszta tömegmozgalom életrekeltésével járt volna. Ragaszkodásuk a magyar „alkotmányhoz", azaz a meglevő állapothoz, abban leli magyarázatát, hogy nagyon jól látták, hogy a magyar reakció egész félfeudális rendszere recseg-ropog és vigyázni kell, nehogy egészen szétessék. Főkép ellene voltak annak, hogy a nyilasok, ha mindjárt reakciós, fasiszta jelszavakkal is, de tömegmozgalmakat hívjanak életre. Ugyanilyen meggondolásból a magyar uralkodóosztályok semmi áron nem akarták kiadni a közvetlen kormányzást és közigazgatást saját kipróbált, régi embereiknek a kezéből. Végül, de nem utolsó sorban, az a körülmény is szerepet játszott, hogy a Horthy-rendszernek számolnia kellett azzal, hogy a totális fasiszta diktatúra bevezetése, a munkás tömegszervezetek feloszlatása, a munkássajtó betiltása stb. a munkásosztály részéről elkerülhetetlenül tömegellenállást váltott volna ki. Ezt eléggé bebizonyította Gömbös Gyula totális fasizmus megteremtésére irányuló kísérletének teljes csődje 1932—36-ban.

A magyar reakció levonta a Gömbös-féle „új stílus" teljes kudarcából a tanulságokat. Nem volt hajlandó egyszerűen lemásolni a német fasiszta rendszert, mert hatalmának fenntartására alkalmasabbnak találta saját „nemzeti", „magyar" módszereit. A Horthy-reakció ennek ellenére a nyilasokat soha nem tekintette igazán ellenségének, inkább tartalékának, amelyre még rákerülhet a sor. A nyilasok ténvleg a magyar reakciós tábor egyik frakciója voltak csupán. Emlékezzünk csak, milyen látszatharc volt az, amelyet a Horthy-rendszer a nyilasok ellen folytatott. Bezzeg a kommunisták ellen és általában a haladószellemű pártokkal és egyénekkel szemben egészen másképen lépett fel a Horthy-állam roppant erőszakapparátusa.

A Horthy-reakció kiadta a jelszót: „Ki kell fogni a szelet a nyilasok vitorláiból", azaz hajlandó volt a nyilasok programját „kisajátítani" és sajátmaga végrehajtani. Ennek megfelelően a magyar politika Darányi, Imrédy, Teleki és utódaik alatt egyre inkább átveszi a német fasizmus módszereit. Bizonyítja ezt a Darányi-féle reakciós választójogi reform, a főrendiház jogainak kiterjesztése, az országgyűlés jelentőségének korlátozása, a kormányzói hatáskör olyan nagyarányú növelése, hogy az Horthynak csaknem királyi hatalmat biztosított.

A magyar reakciónak a német fasizmushoz való hasonulásáról tanuskodnak a faji álláspontra helyezkedő zsidótörvények, a fasiszta kamarák rendszere, az egykézrendszer és a politikai terror nagymértékű növekedése általában. 1938-tól az egymást követő kormányok a magyar mezőgazdaság és ipar érdekeit egyre inkább alárendelik a német háborús gazdaság szükségleteinek. Engedik, hogy a magyar gazdasági élet uralkodó magaslatai egymásután német kézre kerüljenek, hogy Magyarország egyre inkább német gyarmattá váljék. Hatalmas autonóm jogokat adnak a Volksbundnak, tűrik, hogy a Magyarország területén lakó német nemzeti kisebbség államot alkosson az államban, hogy nyiltan a német imperializmus előőrse legyen a magyar állam területén.

A Horthy-reakció ezzel a politikával előkészítette, sőt egyenesen kikerülhetetlenné tette a Szálasi-uralom bekövetkezését. A Horthy-rendszer egész sor közismert alakja, mint pl. a magyar főrendiház elnöke, a magyar képviselőház elnöke és más magas tisztségek viselői, a magyar tisztikar vezetőrétegei, egész sor személyiség Horthy közvetlen gárdájából 1944 október 16-án nemcsak nem kísérelték meg az ellenállást, hanem egész simán és könnyedén, egyik napról a másikra fölesküdtek Szálasira.

A szégyenteljes Szálasi-diktatúra a Horthy-rendszer szerves folytatása, „továbbfejlesztése" volt.

[A MAGYAR KOMMUNISTA PÁRT HARCA AZ ELNYOMATÁS ÉVEIBEN]

(Réti László elvtárs „Negyedszázados harc a reakció ellen" c. szemináriumi füzetéből[1])

A magyar munkásosztály a vesztes forradalom után pillanatra sem hagyta abba harcát a győzedelmes reakció ellen. Eleinte súlyosan éreztette hatását a párt hiánya, de rövidesen újra megalakult a KMP és megkezdődött az illegális földalatti szervezkedés. Később Bécsben pártiskola létesült, amelyen kiképezték azokat az elvtársakat, akik önként vállalkoztak itthoni illegális pártmunkára. Ez a vállalkozás igazán hősies volt, hiszen csaknem biztos halál várt arra, akit akkor kommunista tevékenységen értek. A veszély nem riasztotta vissza az elvtársakat és lassan megkezdődött a párt építése.

Azonban csakhamar belső ellentétek mutatkoztak a pártban.

---

[1] *Réti László.* Negyedszázados harc a reakció ellen. Szikra 1948. 11—20. old.

Először elvi kérdések körül, a vesztett forradalom tanulságairól folyt a vita, ez azonban később teljesen elvtelen frakcióharccá, belső pártvillongássá, a csoportok vetélkedésévé fajult. Minden vesztett forradalom után be szokott következni egy ilyen belső válság. Tudjuk az orosz bolsevik párt történetéből, hogy az 1905-ös forradalom leverése után ott is felütötték fejüket olyan irányzatok (visszahívók, istenkeresők), amelyek, minthogy a munkásosztály győzelmébe vetett hitük megrendült, bírálni kezdték a párt helyes vonalát, elhajoltak, eltértek ettől a vonaltól és nagy károkat okoztak a pártnak, megbontva annak sziklaszilárd egységét. Az orosz pártnak azonban régi, harcedzett szervezetei, illegális tapasztalatai voltak és főleg ott volt Lenin elvtárs, akinek lángeszű vezetésével rövidesen legyűrték és kiküszöbölték mindezeket a hibákat és elhajlásokat.

A KMP-ját munkájának, tevékenységének legkezdetén érte ez a döntő vereség, nem voltak harci tapasztalatai és éppen ezért nehezebben tudta kiküszöbölni a felmerülő hibákat. A pártonbelüli frakcióharcok akadályozták a párt szervezeteinek kiépítését, akadályozták és gyöngítették harcát a fehér terror ellen.

Csak 1924-ben került sor a pártszervezetek módszeres kiépítésére, az ebből a célból hazajött Rákosi elvtárs vezetésével. Ugyanekkor megkezdték a KIMSz (Kommunista Ifjúmunkások Magyarországi Szövetsége) tervszerű kiépítését is. Pártunk irányításával működött a Magyarországi Szocialista Munkáspárt (MSzMP), amely kezdett komoly tömegpárttá fejlődni.

Az 1925-ös I. pártkongresszuson Rákosi elvtárs vezetésével sikerült a párt munkájának egészséges alapokra helyezése. Azonban a kongresszus után rövidesen, árulás következtében, Rákosi elvtárs és a párt vezető gárdája lebukott. Ugyanekkor letartóztatták az MSzMP egész vezető gárdáját is.

Rákosi elvtársat és társait statáriális bíróság elé állították, de az óriási nemzetközi felháborodás nyomására rendes bíróság elé utalták őket. Rákosi elvtárs a főtárgyaláson, az elnöktől állandóan megszakítva, ragyogó beszédben védte meg a Kommunista Pártot és a magyar munkásosztályt az ellenforradalmi rágalmakkal szemben. Beszéde védekezés helyett vád volt az országáruló Horthy-rendszer ellen. Rákosi elvtársat és társait súlyos börtönbüntetésre ítélték, de az általuk lerakott alapon a mozgalom továbbfejlődött.

Az MSzMP szervezetei, az állandó üldözés ellenére, szépen kiépültek. Mind Budapesten, mind vidéken a Kommunista Párt vezetésével komoly tömegbefolyásra tettek szert. Megmozgatták a falu és a város dolgozóit a köztársaság és az új földreform követeléseiért és felemelték szavukat azért, hogy a szakszervezetek radikálisabb harcot folytassanak a munkásság gazdasági érdekeiért. Az 1926-os téli választásokon a Bethlen-kormány csak a legnagyobb erőszakkal és nyílt törvénytiprással tudta elütni az MSzMP-t attól, hogy képviselőit a parlamentbe beküldje. A párt erőteljes fellépése a válasz-

tásokon és tömegbefolyásának állandó növekedése arra késztették Bethlenéket, hogy döntő csapást mérjenek rá. 1927 februárjában az MSzMP csaknem valamennyi aktív funkcionáriusát letartóztatták. Az MSzMP még működött néhány évig, de tömegbefolyása az állandó üldözések miatt mindinkább összezsugorodott.

1930 elején a KMP második kongresszusán újra kísérlet történt arra, hogy a pártot helyes irányba vigyék és kiküszöböljék a pártonbelüli frakcióharcokat. Az új vezetés azonban, amely akkor a párt élére került, álbaloldali, kirakatpolitikát folytatott és nemhogy megerősítette volna a pártot, hanem újabb válságba sodorta. Ennek a vezetésnek alapvető hibája a magyar fejlődés perspektívájának helytelen megítélése volt. Olyan perspektívát állított a párt elé, mintha közvetlen küszöbön állt volna a munkásosztály harca a hatalomért. Így azután — nem törődve az erőviszonyokkal, a párt szervezeti gyengeségével — állandó tüntetéseket, sztrájkokat erőszakoltak a pártszervezetekre. Ez a párt szervezeteinek felfedésére, állandó lebukásokra vezetett és megkönnyítette az osztályellenség behatolását a párt soraiba.

Az 1929-ben kezdődő gazdasági válság nagyarányú munkanélküliséget vont maga után. A munkanélküliek szervezkedését és harcait pártunk vezette. 1930 januárjában Budapesten nagyarányú munkanélküli tüntetés volt. A mozgalom vidékre is kiterjedt, tüntetésekre, a rendőrséggel és csendőrséggel való összeütközésekre vezetett. 1930 szeptember 1-én Budapesten hatalmas munkanélküli tüntetés volt, amelyet pártunk csaknem forradalmi jellegű megmozdulásra változtatott át. Mindezekben a harcokban a munkanélküliek magukévá tették pártunk népszerűvé vált jelszavát: Munkát, kenyeret!

Ugyanebben az időben kezdődtek és évekig eltartottak a bányászok nagy harcai pártunk irányításával. Tatabányán, Dorogon, Salgótarjánban egymásután lángoltak fel az elkeseredett, kitartó sztrájkharcok. 1932-ben a pécsi bányászok folytatták le híressé vált nagy sztrájkjukat, amelynek folyamán lementek a bányákba és nem voltak hajlandók addig feljönni, míg követeléseiket nem teljesítették. A reakciós hatóságok mindent elkövettek, hogy a bányászok harcait letörjék. Üldözték, bebörtönözték legjobb kommunista vezetőiket. De minden üldözés és elnyomás ellenére a bányászok harcai mindig újra fellángoltak. Ezekben a harcokban forrtak össze a magyar bányászok a kommunista párttal és ezek teszik érthetővé azt, hogy pártunknak most olyan nagy, döntő befolyása van a bányászok között.

1932-ben jelent meg pártunk „Harci programja a falu kizsákmányoltjai számára". Ez kifejti, hogy a falu dolgozói csakis az osztályharcos munkásság segítségével, közös harcban vívhatják ki jogaikat.

„Gazdag a gazdaggal, szegény a szegénnyel! Ez áll a falura

mint a városra. A falu szegényeinek csak egy az igaz barátja: a városi munkásság."

„Csak magatok emelhettek védőbástyát a mérhetetlen kizsákmányolás és elnyomás ellen! Csak elszánt és szívós harccal tudtok nyomorúságos helyzeteteken változtatni. Nem vagytok egyedül! Veletek van a városi munkásság és annak élén a Kommunisták Magyarországi Pártja vezet benneteket a harcban. Átadja a városi munkásság tapasztalatait és megtanít benneteket dacolni a fasiszta diktatúrával, szembeszállni a statáriummal!"

„Nincs a falu dolgozójának olyan szükséglete iparcikkekben, de még sokfajta élelmiszerben sem, amelyet a kartellek árdiktatúrája meg ne drágítana... Nem is lehet ez másként, mert a kartellek urai ott ülnek a törvényhozásban. Csak a város és falu dolgozóinak együttes forradalmi harca vethet véget a kartellek garázdálkodásainak!"

A „Harci program" megmutatja, hogy pártunk mindig teljes erejével harcolt a parasztság felemelkedéséért. A reakció terrorja azonban falun még sokkal vadabb volt, mint a városokban és ezért pártunk befolyása itt csak nehezen terjedt és a falusi pártmunka rengeteg áldozattal járt.

Pártunk munkájában a kétségtelen eredmények mellett, hibák és gyengeségek is voltak ebben az időben. Mégis, egy pillanatra sem szabad szem elől tévesztenünk azt, hogy a KMP volt ezekben az időkben az egyetlen párt, amely következetesen harcolt a Horthy-reakció ellen, amikor az éppen a fénykorát élte. Amikor a Bethlen-kormány szinte minden ellenállás nélkül konszolidálta a maga reakciós ellenforradalmi rendszerét, amikor a „demokratikus" ellenzék szinte szótlanul eltűrt mindent és beépült a rendszerbe, akkor egyedül a KMP tartotta ébren a nemzet lelkiismeretét és lobogtatta magasan a reakció elleni harc vörös zászlaját.

Az illegális KMP

Hogyan szervezkedett, hogyan működött az illegális KMP? A párt élén a Központi Bizottság állott. Ez részint itthon, részint külföldön székelt. A külföldi bizottság (KÜB) biztosította lebukások esetén a pártmunka folytonosságát. Az itthoni titkárság vezette és irányította közvetlenül a párt szervezeteit. Az ország különböző részein Területi Bizottságok, ezek alatt megyei és városi bizottságok működtek. Erős mozgalmat sikerült időnként kiépíteni a nagyobb vidéki városokban, a bányavidékeken és a Tiszahát parasztjai, főleg a kubikosok között. Legállandóbb és legerősebb azonban a párt tevékenysége Budapesten volt. Itt a Budapesti Pártbizottság irányításával Kerületi Bizottságok vezették a pártszervezetek munkáját. A párttagság három-öttagú sejtekbe volt szervezve. A sejtek vagy üzemiek vagy területiek voltak. A sejt hetenként egyszer ülésezett, megbeszélték a politikai helyzetet, a felsőbb pártszer-

vezetek utasításait és kiosztották egymás közt a teendőket. A sejt gondoskodott a párttagság ideológiai neveléséről is.

Minden párttagnak valamilyen legális szervezetben is kellett dolgoznia. A kommunisták mindenütt ott voltak, ahol a munkásság társadalmi élete folyt, a szakszervezetekben, szociáldemokrata pártban, munkás kultúr- és sportszervezetekben. Az ilyen legális szervezetben működő kommunisták frakcióban egyesültek, amelynek feladata volt a pártmunka irányítása az illető szervezetben. A legális szervezetekben működő elvtársaink ebben az időben sokszor nem értettek a lassú, szívós, lépésről-lépésre előrehaladó munkához, túlzó radikális követelésekkel hamar elárulták magukat, ellentétbe kerültek az óvatos, gyakran megalkuvó szociáldemokrata vezetőkkel, ami meggyorsította lebukásukat.

A pártnak állandóan jelentek meg illegális kiadványai. Külföldön készült és csempészúton került Magyarországra a párt tudományos folyóirata: az „Új Március". Egészen vékony papírra nyomtatták, hogy mennél kisebb terjedelemben mennél többet lehessen hazahozni. Itthon készültek sokszorosító eljárással a párt lapjai: a „Kommunista" és a „Pártmunka" és a KIMSz lapja: az „Ifjú Proletár". Hatalmas erőfeszítésbe, hősies önfeláldozásba került ezeknek a lapoknak és a számtalan röplapnak az előállítása, de azért bárhogy üldözték is a pártot, minden lebukás után, a pártnyomda lefogása, megsemmisítése után már újra ott voltak az üzemekben, a szervezetekben a kommunista röplapok és újságok, mutatva, hogy pártunk él, dolgozik, győzhetetlen és verhetetlen.

Az illegális pártnak nemcsak a nyílt osztályellenséggel kellett állandóan harcban állnia, hanem az árulókkal, a rendőrség szolgálatában álló provokátorokkal is. Pártunk egész multja — mint minden illegális párté — szakadatlan küzdelem volt az árulók, besúgók, provokátorok ellen. Ilyen árulókból állt az ú. n. Weishauscsoport, amelynek egyik vezére — Kassai-Schallmayer Ferenc — később Szálasi propaganda-minisztere lett. A másik ilyen áruló Demény Pál volt, aki működésével számtalan elvtársat juttatott rendőrkézre és rendszeres besúgói szolgálatokat teljesített hosszú éveken át.

A börtönök ebben az időben állandóan tele voltak kommunistákkal. A letartóztatottak először a főkapitányságra kerültek, ahol napokig, sőt hetekig a legválogatottabb középkori kínzásokkal igyekeztek őket vallomásra bírni. Itt, ezekben a kínzókamrákban edződtek meg igazán a kommunista és ifjúkommunista munkások, váltak a dolgozók ügyének törhetetlen, acélkeménységű harcosaivá.

Nem szűnt meg a kommunisták harci tevékenysége a börtönökben sem. Felhasználták a kényszerű mozgalmi szünetet a marxista-leninista ideológia elsajátítására, tanulva és egymást tanítva, kommunista főiskolákká változtatták a fegyházakat és fogházakat. De harcoltak a börtönök embertelen rendszere, a kegyetlen emberkínzás ellen is. Egymásután folytatták le az éhségsztrájkokat, a bebörtön-

zöttek harcának ezt az emberfeletti erőt és kitartást kívánó, de gyakran eredményes módját. Ilyen éhségsztrájk közben halt meg a váci fegyházban 1929 október 27-én a KIMSz hőslelkű titkára, Löwy Sándor elvtárs.

1932 nyarán a világ dolgozóinak figyelme Magyarország felé fordult. Ekkor tartóztatták le a pártba furakodott provokátorok segítségével a Központi Bizottság két tagját: Sallai és Fürst elvtársakat. Jogellenesen statáriális bíróság elé állították őket, mely halálos ítéletet hozott. A világ minden részéről tiltakozó táviratok százai érkeztek, a világ dolgozói tüntettek külföldi követségeink előtt, az ország minden részéből a tiltakozó felháborodás hangjai hallatszottak, az aláírások tízezrei követelték az ítélet megváltoztatását, a börtönökben százával éhségsztrájkba kezdtek az elvtársak. Mindez nem használt. Horthy pribékjei kivégezték Sallai és Fürst elvtársainkat. A bíróság előtt tanúsított hősies viselkedésükkel és bátor halálukkal újabb bizonyítékát szolgáltatták annak, hogy pártunkat semmiféle terrorral megtörni nem lehet, hogy a kommunisták, mint Sztálin elvtárs mondotta, „különleges anyagból vannak gyúrva".

A bebörtönzöttek védelmét, támogatását szolgálta a Vörös Segély ugyancsak illegális szervezete. Pénzt és adományokat gyüjtött, csomagokat, könyveket küldött a börtönökben sínylődő elvtársaknak, hogy a lehetőséghez képest enyhítse szenvedéseiket. A VS-t éppen úgy üldözték, mint a KMP-t vagy a KIMSz-t. A VS munkájának, hősies harcának József Attila gyönyörű verse állított örök emléket: „Elvtárs, segítsd a lebukottakat".

A börtönből kikerült, a rendőrség által már ismert „fekete" elvtársak üldözése szabadulásuk, a törvényes büntetés letöltése után továbbfolyt. Rendőri felügyelet alá helyezték őket, időnként jelentkezniök kellett, igyekeztek megakadályozni a munkában való elhelyezkedésüket. Aki nagyon fekete volt, az lehetőleg illegalitásba ment, hamis névre szóló igazolványokat szerzett, átváltoztatta a külsejét és így folytatta pártmunkáját. A kommunista üldözött vad volt, akinek a nyomában állandóan ott szaglásztak a rendőrség kopói, hogy a legkisebb hibánál is lecsapjanak rá. A legtöbb illegális pártmunkás élete állandó hányattatás volt a börtön, az illegális tevékenység és a külföldi utazások között.

„Bújt az üldözött s felé kard nyúlt barlangjában,
Szertenézett s nem lelé honját e hazában."

Harcok és hibák

1935 elején, csaknem 10 évi raboskodás után, Rákosi elvtársat újra bíróság elé állították a proletárdiktatúra alatti tevékenységéért. El akarták pusztítani a magyar dolgozók legjobb vezérét és fel akarták használni a tárgyalást a proletárdiktatúra gyalázására. Azonban a tárgyaláson Rákosi vádlottból vádlóvá változott, nagyszerű beszédben védte meg a Tanácsköztársaságot és bizonyította be, hogy

nem ők, hanem Horthyék voltak a hazaárulók. Beszédét így fejezte be:

„Én ez alatt a 10 esztendő alatt hű maradtam kommunista meggyőződésemhez és ma is ugyanolyan meggyőződéses harcosa vagyok ennek az eszmének, melynek egyszerű katonája voltam és amely — bármi sors várjon is rám, győzni fog, mert győznie kell."

Az akasztófa árnyékában tanúsított hősies magatartása és a nemzetközi és magyar munkásság harcos fellépése mégegyszer megmentették Rákosi elvtárs életét — életfogytiglani fegyházra ítélték.

1935-ben, a fasizmus nemzetközi előretörése idején, Magyarországon a Gömbös-kormány uralkodott. Igyekezett a totális államhatalmat kiépíteni, egypártrendszert megvalósítani és a szakszervezetek államosításával a munkásmozgalomra döntő csapást mérni. A munkásosztály ellenállását elsősorban a szakszervezeti ellenzék juttatta kifejezésre, amely a Kommunista Párt vezetése alatt állott. A szakszervezeti ellenzéknek a legtöbb szakmában szervezetei, lapjai voltak. A bérmozgalmakban és sztrájkokban vezetőszerepet játszott. Így az 1935 aug. 1-én kezdődő építőmunkás-sztrájkot, amelyben 10.000 munkás vett részt, szintén a szakszervezeti ellenzék, illetve a Kommunista Párt irányította.

A KMP és a szakszervezeti ellenzék harcának volt köszönhető ezekben az években, hogy a munkásság nem volt kényre-kedvre kiszolgáltatva a tőkések kizsákmányolásának. A gazdasági válság minden terhét a dolgozók vállaira áthárítani akaró tőkések egyedül az osztályharcos munkásságban találtak ellenállásra. A munkásság harcai nem mindig vezettek közvetlen eredményre, a sztrájkok nagyrésze elbukott, egészében azonban éppen ezeknek a harcoknak volt köszönhető, hogy a munkásság nem volt teljesen kiszolgáltatva a tőkések mohóságának. Minden újabb bérleszállítási vagy kapitalista racionalizálási kísérlet bevezetésénél számolni kellett a kommunista vezetés alatt álló munkások harcos ellenállásával. A szakszervezetek hivatalos vezetői többségükben igyekeztek ezeket a harcokat letompítani, megakadályozni s ezzel nem egyszer hátba is támadták a harcoló munkásokat.

Bármilyen fontos és történelmileg szükséges volt azonban a harmincas évek elején a Szakszervezeti Ellenzék szervezett tevékenysége, később mindinkább komoly akadálya lett a munkásegység megvalósításának. A Szakszervezeti Ellenzék szervezetei, lapjai, funkcionáriusai lényegében külön szakszervezetek fennállását, a szakszervezetek kettészakadását jelentették. Pártunk tehát feloszlatta a Szakszervezeti Ellenzéket, beküldte a régi párttagokat és ellenzéki munkásokat a szakszervezetekbe, hogy ott dolgozzanak a munkásosztály egységének és harci készségének megerősítésén.

Ez az átépítése a pártmunkának természetesen nem ment zökkenők nélkül. Sokan nem értették meg a párt irányvonalát, továbbra is merev, szektapolitikát akartak folytatni és ezzel megkönnyítették

az osztályellenség behatolását pártunk soraiba. A régi illegális pártmunkások legtöbbje azonban mindinkább megértette ezt a politikát és az illegális pártmunka átmeneti szünetében fokozott mértékben dolgozott a széles tömegek között.

Ezek az elvtársak lassanként jelentős befolyásra tettek szert a legális munkásszervezetekben és ezzel nagy segítségére voltak a pártnak, amikor a pártszervezetek kiépítése újra napirendre került.

Harc a munkásegységért és a népfrontért

1937 áprilisában jelent meg külföldön a párt újságja, a „Dolgozók Lapja".

Első számában foglalkozott a párt akkori helyzetével:

„Az új pártlap megjelenésével pártunk életének egyik legnehezebb szakasza zárult le. Az a körülmény, hogy a párt lapja hónapokon keresztül nem jelent meg, a legvadabb híreszteléseket és örömujjongást váltott ki az osztályharcos proletármozgalom minden ellenségénél. ‚Megszűnt a Kommunista Párt!' ‚Föloszlott a Kommunista Párt!' Ilyen és ehhez hasonló hírek keltek szárnyra."

„Korai volt az ellenség öröme. A Kommunisták Magyarországi Pártja nem szűnt meg, a párt él és dolgozik, újra a tömegek élén halad és minden eszközt és minden alkalmat felhasznál arra, hogy szervezze és vezesse az egész magyar nép egységes harcát a dolgozók legnagyobb ellensége, a fasizmus ellen, a népeket pusztító háborús gyujtogatás ellen, a béke megóvására."

Pártunk elsőnek foglalt állást a magyar politikai életben világosan és határozottan a német-olasz orientáció ellen. Kimutatta, hogy ez feltétlenül háborúra és nemzeti katasztrófára vezet. Abban az időben a többi demokratikus párt még külön-külön, egymástól elszigetelve, bizonytalanul és ingadozva lépett fel a fasizálódás és a háborús törekvések ellen. A KMP viszont már 10 évvel ezelőtt határozottan a magyar nép elé állította a demokratikus népfront megteremtésének feladatát. Következetesen harcolt a munkásegységért, mint a népfront létrejöttének elengedhetetlen előfeltételéért

„A KMP legfontosabb feladata ma: a magyar nép harcát a fasiszta diktatúra ellen, a háborús kalandorpolitika ellen erősíteni, szervezni és vezetni. A KMP minden erejével és befolyásával támogatja a szociáldemokrata pártot és a szakszervezeteket a fasizmus minden olyan kísérlete ellen, amely a legális munkásszervezetek megsemmisítésére irányul."

Pártunk jelentős szerepet játszott a Márciusi Front létrejöttében és irányításában Ezen keresztül kialakította a haladó népi írók együttműködését és elősegítette a föld- és parasztkérdés tisztázódását.

Ebben az időben vívta nagy harcát a spanyol nép a német és olasz fasiszta hadseregek ellen Ebben a harcában nagy segítségére voltak a világ minden részéről odasiető forradalmi munkások.

Ezek között jelentős szerepet játszottak a magyarok, elsősorban a magyar kommunisták, akik a „Rákosi zászlóaljban" küzdöttek. Elvtársaink tudták, hogy a spanyol frontokon nemcsak a spanyol nép, hanem az egész világ népeinek szabadságáért harcolnak. A Rákosi-zászlóalj a legjobb nemzetközi brigádban elnyerte a „leghősibb zászlóalj" elnevezést. Harcosai ott küzdöttek Madrid határán, mikor 1936 novemberében megállították Franco fasiszta hordáit. A zászlóalj 400 katonája halt hősi halált. Ez a zászlóaljlétszám jó 40%-a. Az életben maradtak java ma pártunkban az első sorokban küzd a magyar népi demokráciáért. A magyar nemzetköziek hősiessége, kommunista fegyelme és önfeláldozása örök dicsősége lesz a magyar munkásmozgalomnak.

1938—39-ben kezdték a párt szervezeteit kiszélesíteni. A párt mint olyan nem lépett fel ebben az időben nyiltan. A párttagok főfeladata a legális szervezetekben való müködés volt. A háború kitörésekor pártunk volt az egyedüli, amely következetes harcot folytatott a németekhez való teljes csatlakozás ellen. Különösen éles volt ez a harc a németek és olaszok „jóvoltából" visszaszerzett területeken. Elvtársaink százait és ezreit börtönözték be és kínozták halálra a magyar reakció pribékjei.

A MUNKÁSEGYSÉG MEGTEREMTÉSE

ELKERÜLHETETLEN-E A FASIZMUS GYŐZELME?

(Dimitrov elvtársnak a Kommunista Internacionále VII. világkongresszusán 1935 augusztus 2-án tartott beszámolójából[1])

Mi, a munkásosztály aktív harcosai, kötelesek vagyunk felelni a kérdésre, amely a munkások millióit gyötri: *lehetséges-e és milyen módon lehet megakadályozni a fasizmus győzelmét?* És mi ezt feleljük a munkások millióinak: igen, elvtársak, a fasizmus előtt el lehet zárni az utat. Ez igenis lehetséges. Ez tőlünk munkásoktól, parasztoktól, az összes dolgozóktól függ!

A fasizmus győzelmének a megakadályozása *mindenekelőtt* magának a munkásosztálynak harcos aktivitásától, erejének a tőke és a fasizmus offenzívája ellen küzdő, egységes, harcos seregbe való egyesítésétől függ. Ha a proletariátus megteremti harcos egységét, akkor megbéníthatja a fasizmus hatását a parasztságra, a városi kispolgárságra és az intelligenciára, ezeknek egyik részét semlegesítheti, másik részét a saját táborába hozhatja át.

Ez, *másodszor,* attól függ, van-e erős forradalmi párt, amely helyesen vezeti a dolgozók harcát a fasizmus ellen. Egy olyan párt, amely rendszeresen arra hívja fel a munkásokat, hogy vonuljanak vissza a fasizmus elől és megengedi a fasiszta burzsoáziának, hogy hadállásait megerősítse, — egy ilyen párt elkerülhetetlenül vereségbe viszi a munkásokat.

Ez, *harmadszor,* a munkásosztálynak a parasztsággal és a városi kispolgári tömegekkel szemben folytatott helyes politikájától függ. Ezeket a tömegeket olyanoknak kell vennünk, mint amilyenek és nem olyanoknak, amilyeneknek szeretnők őket látni. Csak a harc folyamán fogják ezek a tömegek leküzdeni kétségeiket és ingadozásaikat, csak akkor, ha türelemmel viseltetünk elkerülhetetlen ingadozásaikkal szemben, csakis a proletariátus politikai segítségével fognak majd a forradalmi öntudat és aktivitás magasabb fokára emelkedni.

Ez, *negyedszer,* a forradalmi proletariátus éberségétől és helyes időben alkalmazott cselekedeteitől függ. Nem szabad megvárni, míg a fasizmus meglepetésszerűen ránktör: nem szabad átengedni neki a kezdeményezést, hanem döntő csapást kell mérni rá, amíg nem tudta még erejét összeszedni, nem szabad megengedni, hogy megerősödjék: minden lépésnél, bárhol mutatkozzék is, vissza kell

---

[1] *Dimitrov* Munkásosztály a fasizmus ellen. Moszkva—Leningrád: A Szovjetunióban Élő Külföldi Munkások kiadóvállalata 1935. 34—48, 53 58; 59—62; 135—144; 146; 149—150. old.

verni: lehetetlenné kell tenni, hogy új hadállásokat foglaljon el, úgy, ahogy azt a francia proletariátus sikeresen igyekszik megvalósítani.

Ezek a legfőbb feltételei annak, hogy elébe vágjunk a fasizmus növekedésének és hatalomrajutásának.

A fasizmus kegyetlen, de nem szilárd hatalom

A burzsoázia fasiszta diktatúrája kegyetlen, de nem szilárd hatalom.

Melyek azok a főokok, amelyek a fasiszta diktatúra nem szilárd voltát okozzák?

A fasizmus, amely a burzsoázia táborán belüli nézeteltéréseket és ellentéteket le akarja küzdeni, még jobban kiélezte ezeket. A fasizmus iparkodott magának politikai monopóliumot (egyeduralmat) szerezni azáltal, hogy erőszak útján megsemmisíti a többi politikai pártokat. De magának a kapitalista rendszernek a fennállása, az a tény, hogy különböző osztályok vannak és az osztályellentétek kiélesednek, mindez elkerülhetetlenül a fasizmus politikai monopóliumának megingásához és megdőléséhez vezet. Ez nem szovjetállam, ahol a proletariátus diktatúráját szintén egy monopóliummal rendelkező párt hajtja végre, ahol azonban ez a politikai monopólium a dolgozók milliói érdekeinek felel meg és egyre inkább az osztálynélküli társadalom felépítésére támaszkodik. Fasiszta országban a fasiszták pártja nem tudja monopóliumát sokáig fenntartani, mert nem képes az osztályok és az osztályellentétek megszüntetését tűzni ki feladatául. A fasiszta párt megszünteti a burzsoá pártok legális fennállását, de ezek közül néhány fenn tud maradni illegálisan. A kommunista párt pedig az illegális viszonyok között is halad előre, edződik és vezeti a proletariátus harcát a fasiszta diktatúra ellen. Ilyeténkép a fasizmus politikai monopóliuma az osztályellentétek csapásai alatt fel kell, hogy robbanjon.

A fasiszta diktatúra nem szilárd voltának másik oka abban rejlik, hogy az az ellentét, amely a fasizmus kapitalistaellenes demagógiája és a monopolista burzsoázia tisztán rablásszerű meggazdagodásának politikája között fennáll, megkönnyíti a fasizmus osztályjellegének leleplezését, s a fasizmus tömegbázisának megingásához és szűküléséhez vezet.

A fasizmus győzelme továbbá a tömegek mély gyűlöletét és felháborodását váltja ki, elősegíti a tömegek forradalmasítását, s hatalmas lökést ad a proletariátusnak a fasizmus elleni egységfrontjához.

A fasizmus, azáltal, hogy a gazdasági nacionalizmus (autarchia) politikáját folytatja és a háború előkészítése céljából a népjövedelem nagy részét magához ragadja, aláássa az ország egész gazdaságát s kiélezi a gazdasági háborút a kapitalista országok között. A burzsoázián belül keletkező konfliktusoknak éles és nem ritkán véres összeütközések jellegét adja, s ez a nép szemében alá-

ássa a fasiszta államhatalom szilárdságát. Az a hatalom, amely a saját híveit legyilkolja, mint ahogy ez a mult év június 30-án Németországban történt, a fasiszta hatalom, amely ellen fegyvert ragadva harcol a fasiszta burzsoázia másik része (nemzeti szocialista puccs Ausztriában, egyes fasiszta csoportok éles fellépése a fasiszta kormány ellen Lengyelországban, Bulgáriában, Finnországban és más országokban), — az ilyen hatalom nem tarthatja meg tekintélyét hosszú ideig a széles kispolgári tömegek szemében.

A munkásosztálynak ki kell tudni használnia a burzsoázia táborán belüli ellentéteket és konfliktusokat, azonban nem szabad olyan illúziókat táplálni, hogy a fasizmus felemészti önmagát. A fasizmus nem dől össze automatikusan. Csak forradalmi aktivitása segítheti a munkásosztályt abban, hogy kihasználja a burzsoázia táborán belül elkerülhetetlenül fellépő konfliktusokat a fasiszta diktatúra aláásására és megdöntésére.

Azáltal, hogy a fasizmus megszünteti a burzsoá demokrácia maradványait és a nyilt erőszakot a kormányzás rendszerévé emeli, aláássa a dolgozó tömegek szemében a demokratikus illúziókat és a törvényesség tekintélyét. Ez különösen azokban az országokban történik, ahol mint például Ausztriában és Spanyolországban, a munkások fegyvert ragadtak a fasizmus ellen.

Csakis olyan szörnyű filiszterek, a burzsoáziának olyan lakájai, mint Kautsky Károly, a II. Internacionále legöregebb teoretikusa, vethetik a munkások szemére, hogy Ausztriában és Spanyolországban — úgymond — nem kellett volna fegyverhez nyúlni. Hogyan festene most a munkásmozgalom Ausztriában és Spanyolországban, ha ezeknek az országoknak a munkásosztálya a Kautskyak áruló tanácsaitól vezettette volna magát? A munkásosztály soraiban mély demoralizáció verne gyökeret.

„A polgárháború iskolája — mondja Lenin — nem múlik el hiába a népek számára. Nehéz iskola ez, amelynek teljes elvégzése kikerülhetetlenül magában foglalja az ellenforradalom győzelmeit, a dühös reakciósok tobzódását, a régi rend vad leszámolását a lázadókkal stb. De csak javíthatatlan vaskalaposok és begyepesedett fejű múmiák síránkozhatnak azon, hogy a népek beléptek ebbe a kínokkal teljes iskolába; ez az iskola az elnyomott osztályokat polgárháború viselésére tanítja, győzelmes forradalomra tanítja, összpontosítja a jelenkor rabszolgatömegeiben azt a gyűlöletet, amelyet a megfélemlített, eltompult, tudatlan rabszolgák örökösen magukba fojtanak, amely azonban a legnagyszerűbb hőstetteket váltja ki a rabszolgákból, mihelyt tudatára ébrednek rabszolgaságuk szégyenének."

A fasizmus győzelme Németországban, mint ismeretes, a fasiszta offenzíva új hullámát vonta maga után, amely Ausztriában Dollfuss provokációjához, Spanyolországban az ellenforradalomnak a tömegek forradalmi vívmányai ellen irányuló újabb támadásaihoz, Lengyelországban az alkotmány fasiszta reformjához vezetett. Francia-

országban pedig a fasiszták fegyveres csapatait arra buzdította, hogy 1934 februárjában államcsínyt kíséreljenek meg. Azonban a fasiszta diktatúrának ez a győzelme és dühöngése, válaszul a fasizmus elleni proletáregységfront mozgalmát váltotta ki nemzetközi méretekben. A Reichstag felgyújtása, amely megadta a jelet a fasizmus általános támadására a munkásosztály ellen, a szakszervezetek és más munkásszervezetek elfoglalása és kirablása, a halálrakínzott antifasisztáknak a fasiszta kaszárnyák pincéiből és a koncentrációs táborokból kihallatszó hörgése, szemléltetően mutatja meg a tömegeknek, hová vezetett a német szociáldemokrácia vezéreinek reakciós, egységbontó politikája, hová vezetett az, hogy a német szociáldemokrácia vezérei elvetették a kommunisták indítványát a támadó fasizmus elleni közös harcra. Mindezek a tények meggyőzik a tömegeket arról, hogy feltétlenül egyesíteni kell a munkásosztály minden erejét a fasizmus megdöntésére.

Hitler győzelme ugyancsak döntő lökést adott a munkásosztály fasizmus elleni egységfrontjának megteremtéséhez Franciaországban.

Az egységfronthoz való hatalmas vonzódás az összes kapitalista államokban azt mutatja, hogy a vereségek tanulságai nem vesznek kárba. A munkásosztály *új módon* kezd cselekedni. A kommunista párt kezdeményezése az egységfront megszervezése terén és a kommunisták, forradalmi munkások példátlan önfeláldozása a fasizmus elleni harcban, a Kommunista Internacionále tekintélyének hallatlan növekedését vonta maga után. Ezzel egyidejűleg fejlődik tovább a II. Internacionále mély válsága, amely különös élességgel nyilvánult meg és fokozódott a német szociáldemokrácia csődje után. A szociáldemokrata munkások egyre szemléltetőbben győződhettek meg arról, hogy a fasiszta Németország minden rémségével és barbárságával — végeredményben annak az *együttműködési politikának a következménye*, amelyet a szociáldemokrácia a burzsoáziával szemben folytatott. Ezek a tömegek egyre inkább belátják, hogy azt az utat, amelyen a proletariátust a német szociáldemokrata vezetők vezették, nem szabad megismételni. Sohasem volt még a II. Internacionále táborában olyan ideológiai zűrzavar, mint jelenleg. Az összes szociáldemokrata pártokban differenciálódás megy végbe. Soraikban *két alaptábor* alakul ki: a reakciós elemek meglevő tábora mellett, amely elemek mindenképen iparkodnak fenntartani a szociáldemokráciának a burzsoáziával való blokkját és dühösen utasítják el a kommunistákkal való egységfrontot, *kezd kialakulni a forradalmi elemek tábora, azoké az elemeké, amelyek kételkednek a burzsoáziával való osztályegyüttműködés politikájának a helyességében, a kommunistákkal való egységfront mellett vannak és egyre nagyobb mértékben kezdenek átmenni a forradalmi osztályharc álláspontjára.*

A fasizmus tehát, amely a kapitalista rendszer hanyatlásának következtében jött létre, végeredményben e rendszer *további szétbomlasztásának* tényezőjeként működik. A fasizmus tehát, amely

azt a kötelezettséget vállalta magára, hogy eltemeti a marxizmust, a munkásosztály forradalmi mozgalmát, az élet és az osztályharc dialektikája következtében saját maga vezet a továbbiakban *azoknak az erőknek a fejlődéséhez*, amelyek a fasizmus sírásóivá, a kapitalizmus sírásóivá kell, hogy váljanak.

A munkásosztály egységfrontja a fasizmus ellen

Elvtársak! A kapitalista államok munkásainak és dolgozóinak milliói kérdezik: hogyan lehet megakadályozni a fasizmus hatalomrajutását és hogyan lehet megdönteni a győztes fasizmust? A Kommunista Internacionále azt feleli: *az első, amit tenni kell, amivel kezdeni kell, az egységfront megteremtése, a munkások akcióegységének a megteremtése minden üzemben, minden kerületben, minden országrészben, minden országban, az egész világon. A proletariátus akcióegysége nemzeti és nemzetközi méretekben: ez az a hatalmas fegyver, amely a munkásosztályt képessé teszi nemcsak az eredményes védekezésre, hanem az eredményes ellentámadásra is a fasizmus ellen, az osztályellenség ellen.*

A két Internacionále pártjainak közös akciója a fasizmus ellen nem korlátozná befolyásukat jelenlegi híveikre: a kommunistákra és a szociáldemokratákra; hatalmas befolyást gyakorolna a *katolikus anarchista és szervezetlen munkások soraira is, még azokra is, akik ideiglenesen a fasiszta demagógia áldozatai lettek.*

Sőt, a proletariátus hatalmas egységfrontja óriási hatással volna a dolgozó nép összes többi rétegeire: a parasztságra, a városi kispolgárságra, az intelligenciára. Az egységfront az ingadozó rétegekben felkeltené a munkásosztály erejébe vetett hitet.

De még ez sem minden. Az imperialista államok proletariátusának nemcsak a saját országa dolgozói a lehetséges szövetségesei, hanem *a gyarmatok és félgyarmatok elnyomott nemzetei* is. Minthogy a proletariátus nemzeti és nemzetközi méretekben szét van szakítva és minthogy egyik része a burzsoáziával való osztályegyüttműködés politikáját támogatja, s különösen annak a gyarmatokon és félgyarmatokon bevezetett kizsákmányoló rendszerét, ez a körülmény eltaszítja a gyarmatok és félgyarmatok kizsákmányolt népeit a munkásosztálytól és gyengíti az imperialistaellenes világfrontot. Minden lépés az akcióegység útján, amely az imperialista anyaállamok proletariátusa részéről a gyarmati népek felszabadító harcának támogatására irányul, azt jelenti, hogy a gyarmatok és félgyarmatok a világproletariátus egyik legfontosabb tartalékává válnak.

Ha végül tekintetbe vesszük, hogy a proletariátus nemzetközi akcióegysége a Szovjetunióra, a szocializmus országára, az állandóan növekvő erejű proletárállamra támaszkodik, akkor látjuk, hogy milyen széles perspektívát nyit meg a proletariátus akcióegységének megvalósítása nemzeti és nemzetközi méretekben.

A munkásosztály minden része akcióegységének a megterem-

tése, párt és szervezeti különbség nélkül, feltétlenül szükséges, *még mielőtt a munkásosztály többsége egyesül a kapitalizmus megdöntéséért és a proletárforradalom győzelméért folytatott harcra.*

Meg lehet-e teremteni a proletariátus akcióegységét az egyes országokban és az egész világon? Igen, meg lehet teremteni és pedig azonnal. És ez a feltétel az, *hogy az akcióegység a fasizmus ellen, a tőke offenzívája ellen, a háború veszélye ellen, az osztályellenség ellen irányuljon.* Ime, a mi feltételünk.

Az egységfront tartalma és formái

Mi az egységfront alapvető tartalma és mi legyen az a jelen szakaszban?

A munkásosztály közvetlen gazdasági és politikai érdekeinek a védelme, a fasizmus ellen való védelme, kell, hogy kiindulópontja legyen és *fő tartalmát* alkossa az egységfrontnak az összes kapitalista országokban.

Mi nem elégedhetünk meg csupán üres felhívásokkal a proletárdiktatúráért folytatandó harcra, hanem olyan jelszavakat és harci formákat kell találnunk és alkalmaznunk, amelyek a tömegek életszükségleteiből, jelenlegi harci képességük színvonalából fakadnak.

Meg kell mutatnunk a tömegeknek, mit kell *ma* csinálniok, hogy megvédjék magukat a kapitalista rabságtól és a fasiszta barbárságtól.

Iparkodnunk kell megteremteni a legszélesebb egységfrontot, a különböző irányú munkásszervezetek közös akciója segítségével, a dolgozó tömegek életérdekeinek a védelmére.

Ez *először,* közös harcot jelent abból a célból, hogy a válság következményeit ténylegesen az uralkodó osztályok vállaira, a kapitalisták, a földesurak, egyszóval a gazdagok vállaira helyezzük át.

Másodszor: közös harcot a fasiszta offenzíva minden formája ellen, a dolgozók vívmányainak és jogainak a védelmére, a burzsoádemokratikus szabadságjogok megszüntetése ellen.

Harmadszor: közös harcot az imperialista háború közeledő veszélye ellen, olyan harcot, amely megnehezíti ennek a háborúnak az előkészítését.

Fáradhatatlanul elő kell készítenünk a munkásosztályt *a harci formák és módszerek gyors megváltoztatására,* ha a helyzet változik. A munkásosztály egysége növekedésének és megerősödésének irányában tovább kell mennünk — elő kell készítenünk az átmenetet a *védelemből a tőke elleni támadásra, politikai tömegsztrájk szervezésére* véve az irányt.

A kommunisták természetesen nem mondhatnak le és nem is kell, hogy lemondjanak egy percre sem *önálló munkájukról* a tömegek kommunista nevelése, szervezése és mozgósítása terén. Azonban abból a célból, hogy biztosítsuk a munkásoknak az utat az

akcióegységhez, egyidejűleg rövidebb vagy hosszabb tartamú megegyezéseket kell kötni a proletariátus osztályellenségei elleni *közös akciókra*. A fő figyelmet ennek során az olyan helyi *tömegakciók* kifejlesztésére kell fordítani, amelyeket *az alsó szervezetek hajtanak végre*, helyi megegyezések útján. Mi lojálisan teljesíteni fogjuk az összes velünk kötött egyezségek feltételeit, de kérlelhetetlenül le fogunk leplezni minden, a közös akció szabotálására irányuló kísérletet az egységfrontban résztvevő bármilyen személy és szervezet részéről.

Magától értetődik, hogy az egységfront konkrét megvalósítása a különböző országokban *különböző* lesz, különböző formákat ölt majd, aszerint, hogy milyen a munkásszervezetek helyzete és jellege, milyen a politikai színvonaluk, milyen az illető ország konkrét helyzete, milyen változások mennek végbe a nemzetközi munkásmozgalomban stb.

Nem elégedhetünk meg azonban azzal, hogy egyességet kötöttünk közös akciókra, bizottságokat szerveztünk az egységfrontban résztvevő pártokkal és szervezetekkel való kapcsolatokra, hasonlóképpen ahhoz, ahogy az most Franciaországban történik. Ez csak az első lépés. A megegyezés — segédeszköz közös akciók megvalósítására, azonban a megegyezés magában véve még nem egységfront.

A kommunistáknak és az összes forradalmi munkásoknak arra kell törekedniök, hogy választott, (a fasiszta diktatúra országaiban pedig az egységfrontmozgalom legtekintélyesebb résztvevőiből kiválogatott), *pártokon kívüli egységfront-osztályszervezeteket* teremtsenek *az üzemekben, a munkanélküliek* között, *a munkáskerületekben, a városi kisemberek között* és a *falvakban*. Csak ilyen szervek lesznek képesek egységfrontmozgalommal átfogni a dolgozók hatalmas szervezetlen tömegeit is, csak ilyen szervek lesznek képesek a tömegkezdeményezés fejlesztésével közreműködni a tőke offenzívája, a fasizmus és a reakció elleni harcban, ennek alapján megteremteni az *egységfront szükséges széles munkásaktíváját*, megteremteni a kapitalista országokban a pártonkívüli bolsevikok százait és ezreit.

A *szervezett* munkások közös akciói: ez a kezdet, ez az alap. Azonban nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy a szervezetlen tömegek alkotják a munkások túlnyomó többségét.

A pártokon kívüli osztályszervek megteremtése a *legjobb formája* az egységfront végrehajtásának, kiszélesítésének és megerősítésének, maguknak a legszélesebb tömegeknek a mélyében. Ezek a szervek lesznek egyúttal az egységfront legjobb bástyái az egységfront ellenségeinek minden kísérlete ellen, amely a munkásosztály létrejött akcióegységének megbontására irányul.

Az antifasiszta népfrontról

A dolgozó tömegeknek a fasizmus elleni harcra való mozgósítása terén különösen fontos feladat a *széles fasisztaellenes népfront* megteremtése a *proletáregységfront alapján*. A proletariátus egész harcának sikere szoros kapcsolatban van azzal, hogy menynyiben sikerül a proletariátusnak harci szövetségre lépni a dolgozó parasztsággal és a városi kispolgárság alaptömegeivel, amelyek még az iparilag fejlett országokban is a lakosság többségét alkotják.

A fasizmus ezeket a tömegeket meg akarja hódítani és ezért agitációja során megkísérli szembeállítani a város és a falu dolgozó tömegeit a forradalmi proletariátussal; a „vörös veszély" rémével akarja elrettenteni a kispolgárt. Nekünk vissza kell *fordítanunk a fegyvert* és megmutatnunk a dolgozó parasztoknak, a kézműveseknek és a dolgozó intellektuelleknek, hogy honnan fenyegeti őket a tényleges veszély. Konkréten meg kell magyarázni, türelmesen és kitartóan kell megmagyarázni, hogy ki juttatja koldusbotra a kézműveseket, a kisiparosokat az adókkal, kényszerszolgáltatásokkal, magas bérletösszegekkel és a számukra elviselhetetlen konkurrenciával; ki dobja ki az utcára és fosztja meg a munkától a dolgozó intelligencia széles tömegeit.

De ez *nem elegendő*.

A fasisztaellenes népfront megteremtésének az alapja, legdöntőbb eszköze, a *forradalmi proletariátus elszánt fellépése* e rétegek és különösen a dolgozó parasztság követeléseiért, oly követelésekért, amelyek a proletariátus legközvetlenebb érdekeivel egyirányúak: e követelések összeegyeztetése a harc során, a munkásosztály követeléseivel.

Az antifasiszta népfront megteremtésénél nagy jelentősége van a helyes viszonynak azokhoz a szervezetekhez és pártokhoz, amelyekbe a dolgozó parasztságnak és városi kispolgárság alaptömegeinek jelentékeny része tartozik.

A kapitalista országokban ezeknek a pártoknak és szervezeteknek — mind a politikai, mind a gazdasági szervezeteknek — a többsége még a burzsoázia hatása alatt áll és a burzsoáziát követi. Ezeknek a pártoknak és szervezeteknek a szociális összetétele nem egynemű. A gazdag zsírosparasztok mellett vannak bennük földnélküli parasztok, a nagy üzletemberek mellett kis boltosok, azonban a vezetés az előbbiek — a nagytőke ügynökei — kezében van. Ez arra kötelez bennünket, hogy *megkülönböztetett módon* viseltessünk ezekkel a szervezetekkel szemben, számbavéve azt, hogy tagjaik tömege gyakran nem ismeri vezetőségének igazi politikai arculatát. Bizonyos körülmények között erőnket arra fordíthatjuk és arra is kell fordítanunk, hogy burzsoá vezetőségük ellenére, igyekezzünk ezeket a pártokat és szervezeteket, vagy egyes részeiket az antifasiszta népfront számára megnyerni. Taktikánknak *minden körülmények között* arra kell irányulnia, hogy az ezekben a szervezetek-

ben levő kisparasztokat, kézműveseket, kisiparosokat stb. bevonjuk az antifasiszta népfrontba.

Látjuk tehát, hogy itt az egész vonalon véget kell vetni annak a munkánkban nemritkán előforduló jelenségeknek, hogy a parasztok, a kisiparosok és a városi kispolgári tömegek különböző szervezeteit és pártjait lenézzük, semmibe se vesszük.

A kommunista pártok megerősítése és a proletariátus politikai egységéért folytatott harc

A kommunista pártok *csakis* olymódon tudják biztosítani a legszélesebb dolgozó tömegek mozgósítását a fasizmus és a tőke offenzívája elleni egységes harcra, ha *minden tekintetben megerősítik a saját soraikat*, ha fejlesztik a kezdeményező képességüket, ha marxi-lenini politikát folytatnak és helyes, hajlékony taktikát alkalmaznak, amely számol a konkrét helyzettel és az osztályerőviszonyokkal.

A kommunista pártok megerősítése

A proletariátus egységfrontja olyan munkáshadsereget teremt, amely csak akkor tudja hivatását betölteni, ha élén oly vezető erő áll, amely célt és utat mutat. Ez a vezető erő *csak egy erős forradalmi proletárpárt* lehet.

Amikor mi kommunisták, minden erőnket megfeszítjük az egységfront megteremtésére, akkor ezt nem abból a szűkkeblű szempontból tesszük, hogy a kommunista pártokba új tagokat toborozzunk. Azonban minden oldalról meg kell erősítenünk a kommunista pártokat és taglétszámukat is növelnünk kell, *éppen azért*, mert komolyan kívánjuk az egységfront megerősítését. A kommunista pártok megerősödése nem szűkkeblű pártérdek, hanem az egész munkásosztály érdeke.

A kommunista pártok egysége, forradalmi egybeforrása és harci készsége hatalmas tőke, amely nemcsak a miénk, hanem az egész munkásosztályé. Mi készek vagyunk közös harcra a szociáldemokrata pártokkal és szervezetekkel a fasizmus ellen. Ezt a készségünket összekapcsoljuk és össze fogjuk kapcsolni a szociáldemokratizmus, mint a burzsoáziával való megalkuvás ideológiája és gyakorlata elleni kérlelhetetlen harccal s ennélfogva az ennek az ideológiának a saját sorainkba való *bármilyen behatolása elleni harccal is.*

Az egységfront politikájának bátor és határozott keresztülvitelében a saját sorainkban is akadályokra bukkanunk, amelyeket a lehető legrövidebb időn belül minden áron el kell hárítanunk.

A kapitalista országok valamennyi kommunista pártjában *sikeres harc folyt az ellen az irányzat ellen, amely opportunista módon alkalmazkodni akart a kapitalista stabilizáció körülményeihez; valamint a reformista és legális illúziók fertőzése ellen is.* Pártjaink

megtisztították soraikat a különböző jobboldali opportunistáktól és ezáltal megszilárdították bolsevik egységüket és harci képességüket. Kevésbbé sikeresen folyt, s gyakran egyáltalán nem folyt harc a *szektáriusság* ellen.

Amíg ettől a kórtól meg nem szabadulunk, addig nem oldhatjuk meg feladatunkat: nem teremthetjük meg a proletariátus egységfrontját, nem vihetjük át a tömegeket a reformizmus álláspontjáról a forradalom álláspontjára.

A jelenlegi helyzetben a szektáriusság, az öntelt szektáriusság, mint ahogy mi határozati javaslatunkban minősítjük, *mindennél jobban* gátolja harcunkat az egységfront megvalósításáért, — az a szektáriusság, amely meg van elégedve a saját *tudákos korlátoltságával,* a tömegek valóságos életétől való elszakadottságával, meg van elégedve azzal, hogy a munkásmozgalom legbonyolultabb kérdéseit egyazon minta szerint a maga *leegyszerűsített módszereivel* oldja meg; az a szektáriusság, amely mindentudónak képzeli magát és feleslegesnek tartja azt, hogy a munkásmozgalom tapasztalatai alapján a tömegektől tanuljon, — szóval az a szektáriusság, amelynek, mint mondani szokás, a tenger is csak térdig ér. Az öntelt szektáriusság *nem akarja és nem tudja* megérteni, hogy a kommunista párt vezető szerepe a munkásosztállyal szemben nem valósul meg gépiesen. A kommunista párt vezető szerepét a munkásosztály harcaiban kell kivívni. Ehhez nem a kommunisták vezető szerepéről való szavalásra van szükség, hanem mindennapos tömegmunkánkkal és helyes politikánkkal kell *kiérdemelnünk, meghódítanunk a munkástömegek bizalmát.* Ez azonban csak abban az esetben lehetséges, ha mi, kommunisták, politikai munkánkban komolyan számolunk a tömegek osztályöntudatának tényleges színvonalával, forradalmasodásuk fokával; ha józanul fogjuk értékelni a konkrét helyzetet éspedig nem kívánságaink alapján, hanem annak az alapján, ami valóban megvan. Lépésről-lépésre, türelmesen meg kell könnyítenünk a széles tömegeknek a kommunizmus álláspontjára való átmenetet. Sohasem szabad elfelejtenünk Lenin szavait, aki minden erővel óva intett minket:

„éppen arról van szó, hogy azt, amit mi már leküzdöttünk magunkban, ne tekintsük úgy, mintha azt már az *osztály, a tömegek* is leküzdötték volna."*

A szektáriusok *különösen* a tömegek forradalmasodását becsülik túl: túlbecsülik a tömegek eltávolodásának a sebességét a reformizmus álláspontjáról, megkísérlik a mozgalom nehéz szakaszainak és bonyolult feladatainak az átugrását. A tömegek vezetésének módszereit a gyakorlatban gyakran helyettesítették egy szűk pártcsoport vezetésének módszereivel. Alábecsülték azt az erőt, amit a

* *Lenin.* „Baloldaliság" a kommunizmus gyermekbetegsége. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 19—20. sz.) Szikra 1948. 46. old. — *Szerk.*

tömegeknek szervezeteikkel és vezetőségeikkel való hagyományos kapcsolata jelent, s amikor a tömegek ezeket a kapcsolatokat nem szakították egyszerre szét, akkor ugyanolyan élesen kezdtek velük szemben viselkedni, mint reakciós vezetőikkel szemben. Nem vették tekintetbe, hogy makacs harcra van szükség, maguknak a tömegeknek a mélyében, a tömegek bizalmának meghódításáért, lenézték a munkások részletköveteléseiért folytatott harcot s a reformista szakszervezetekben és a fasiszta tömegszervezetekben folytatandó munkát. Az egységfront-politikát gyakran üres felhívásokkal és elvont propagandával helyettesítették.

Nem kevésbbé zavarták a szektaszerű álláspontok az emberek helyes megválasztását s olyan *káderek* nevelését és kialakítását, amelyek a tömegek bizalmát élvezik, olyan kádereket, amelyek *forradalmi* szempontból megállják a helyüket és amelyek *kiállták a próbát* az osztályharcok során, amelyek a *tömegmunka* gyakorlati *tapasztalatait össze tudják egyeztetni a bolsevik elvi szilárdsággal.*

A szektáriusság ilyeténképpen jelentékeny mértékben meglassította a kommunista pártok növekedését, megnehezítette egy igazi tömegpolitika keresztülvitelét, gátolta az osztályellenség bajainak kihasználását a forradalmi mozgalom megerősítése érdekében, gátolta széles proletártömegeknek a kommunista pártok számára való megnyerését.

Ugyanakkor, amikor a leghatározottabban harcolunk az öntelt szektáriusság utolsó maradványainak a kiirtásáért és leküzdéséért, minden módon fokoznunk kell éberségünket és a harcot a *jobboldali opportunizmussal* szemben s annak minden konkrét megnyilvánulása ellen, tudva azt, hogy a jobboldali opportunizmus veszélye oly mértékben fog növekedni, amilyen mértékben az egységfront szélesen kibontakozik. Már észlelhetők olyan törekvések, amelyek a kommunista párt szerepét az egységfront soraiban háttérbe igyekeznek szorítani és szeretnének megbékélni a szociáldemokrácia ideológiájával. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az egységfront taktikája olyan módszer, amely a szociáldemokrata munkásokat a tények alapján győzi meg a kommunista politika helyességéről és a reformista politika helytelenségéről, *nempedig megbékülés a szociáldemokrata ideológiával és gyakorlattal.*

„Szükséges — tanít bennünket Sztálin elvtárs, — hogy a párt munkájában össze tudja egyeztetni a legmagasabb fokú elvhűséget (nem tévesztendő össze a szektáriussággal) a tömegekkel való kapcsolatok és érintkezés maximumával, (nem tévesztendő össze az uszálypolitikával). Enélkül a párt nemcsak nem tudja tanítani a tömegeket, de tanulni sem tud tőlük. Szükséges, hogy a párt ne csak vezetni tudja a tömegeket és a párt színvonalára emelni őket, hanem meg is tudja hallani a tömegek szavát és ki tudja találni a legégetőbb szükségleteiket."

A munkásosztály politikai egysége

Elvtársak! A kommunista és szociáldemokrata munkások közös harci egységfrontjának a kifejlesztése a fasizmus ellen és a tőke offenzívája ellen hasonlóképpen napirendre tűzi *a politikai egység, a munkásosztály egységes politikai tömegpártja* kérdését is. A szociáldemokrata munkások egyre inkább győződnek meg gyakorlati tapasztalataik útján arról, hogy az osztályellenség elleni harc egységes politikai vezetést követel, mert a *vezetés kettőssége* megnehezíti a munkásosztály egységes harcának további kifejlesztését és megerősítését.

A proletariátus osztályharcának érdekei és a proletárforradalom sikere határozottan azt követelik, hogy minden országban meglegyen a *proletariátus egységes pártja.* Ennek elérése természetesen nem olyan könnyű és egyszerű dolog. Ez szívós munkát és harcot követel s szükségszerűen, többé vagy kevésbbé hosszadalmas folyamat lesz. A kommunista pártok — arra támaszkodva, hogy a munkások egyre inkább törekszenek szociáldemokrata pártoknak, vagy egyes szociáldemokrata szervezeteknek a kommunista pártokkal való egyesítésére, — ragadják bátran és bizalommal a kezükbe ennek az egyesülésnek a kezdeményezését. A munkásosztály erőinek egységes forradalmi proletárpártba való egyesítése, abban a pillanatban, amikor a nemzetközi munkásmozgalom a szakadás megszüntetésének szakaszába lép, — *a mi ügyünk.*

Miért van szükség a proletariátus politikai egységének megvalósítása végett a burzsoáziától való teljes függetlenségre, s szakításra a szociáldemokráciának a burzsoáziával alkotott blokkjával?

Azért, mert a munkásmozgalom minden tapasztalata s különösen a tizenötéves koalíciós politika tapasztalatai Németországban megmutatták, hogy az osztályegyüttműködés politikája, a burzsoáziától való függőség politikája, a munkásosztály vereségéhez és a fasizmus győzelméhez vezet. És csakis a burzsoázia elleni engesztelhetetlen osztályharc útja, a bolsevikok útja, a helyes út, amely győzelemhez vezet.

Mi a munkásosztály egységes politikai tömegpártja mellett vagyunk. De ezért szükséges, mint Sztálin elvtárs mondja:

> „harcos párt, forradalmi párt, amely elég bátor, hogy a proletárokat harcra vezesse a hatalomért, elég tapasztalt, hogy a forradalmi helyzet bonyolult feltételei között eligazodjék és elég hajlékony, hogy elkerüljön a célhoz vezető útjában minden és bármilyen vízalatti zátonyt."*

Ezért kell tehát a politikai egyesülésért, az említett feltételek alapján, küzdenünk.

---

* *Sztálin.* A leninizmus alapjai. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 16—17. sz.) Szikra 1948. 92. old. vagy: *Sztálin:* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 76. old. — *Szerk.*

KI A FELELŐS?

(Rákosi Mátyás elvtárs azonos című, a 27-es hadifogolytáborban 1943 szeptember 7-én tartott előadásából[1])

A magyar uralkodóréteg világosan látja, hogy a háború elveszett. Horthyék már rég lemondtak a győzelemről s számukra a legfontosabb kérdés az, hogyan meneküljenek meg attól, hogy rendszerük osztozzék Hitler elkerülhetetlen pusztulásában. A vereség közeledtével legsürgősebb teendőjüknek azt tartják, hogy elhárítsák magukról a háborúért a felelősséget. Horthyék most igyekeznek úgy beállítani a hadbalépést, mint ami német nyomásra, fenyegetés és kényszer hatása alatt történt, amiről tehát ők nem tehetnek. A háborút megkísérlik tisztán védekező jellegűnek beállítani és szeretnék azt a hitet kelteni, hogy ki tudják vezetni az országot a fenyegető katasztrófából. Ezekkel a nézetekkel a hadifoglyok, különösen a tisztek között, magam is találkoztam. Nem egyszer hallom, hogy Horthy és kormánya nem akarta a háborút, hogy ők maguk sem szeretik a németeket, csak Hitler kényszere alatt üzentek hadat és ahogy bevittek bennünket a háborúba, úgy ki is fognak vezetni. Eszerint hiba volna, ha Horthyt is felelőssé tennők azért a katasztrófáért, ami most hazánkat fenyegeti.

Bizonyos, hogy azt a véleményt, amely most Horthyékat a felelősség alól mentesíteni akarja, az otthoni hivatalos suttogó propaganda kezdte terjeszteni akkor, amikor a kormányzó körök látták, hogy Hitler játszmája elveszett és hamarosan fel fog merülni a felelősség kérdése. Nézzük meg az uralmon lévők nyilatkozatai alapján, amiket még akkor tettek, amikor biztosak voltak a győzelemben, hogy valóban kényszer hatása alatt léptek-e be a háborúba, vagy pedig önként és saját meggyőződésükből.

A hadbalépés maga csak folyománya volt a háborút megüzenő kormányrendszer általános politikájának. 1935 óta, amikor Horthy jóváhagyásával Gömbös akkori miniszterelnök bekanyarodott Hitler vonalába, minden fontos kérdésben együtt haladtak a német nácikkal. Minden téren szorosabb lett a kapcsolat Hitler és Horthy külpolitikája között. A magyar hadsereg egyre inkább a német Reichswehr függeléke lett. És ami ennél is fontosabb, egyre inkább átplántálták Magyarországra a német nácik intézményeit, az érdekképviseleti rendszert, a kamarákat. Horthyék rendkívül nagy súlyt helyeztek rá, hogy a Hitlerrel való szövetség alapjául azt a közös szellemi kapcsolatot tegyék meg, mely az úgynevezett szegedi gondolatot a fasiszta világnézettel azonosította. Büszkén vallották, hogy „számunkra sem az olasz fasizmus, sem a német nemzeti szocializmus nem adott újat, mert mindaz, amit Hitler és Mussolini hoztak, lényegében már benne volt a szegedi gondolatban". Ez természetesen

[1] *Rákosi Mátyás.* A magyar jövőért. 3. kiadás. Szikra 1948. 163—196. old.

ilyen formában alapos túlzás, mert hiszen Mussolini és Hitler hasonlíthatatlanul részletesebben kidolgozott szociális demagógiával, a nép megtévesztésének sokkal hatékonyabb eszközeivel dolgozott, mint a magyar ellenforradalom. De abban igazuk volt, hogy az alapgondolat: a szélső soviniszta agitációval a haza nevében, a dolgozó tömegek életszínvonalát a lehető legalacsonyabbra leszorítani, ugyanakkor szabad harácsolási lehetőséget adni az imperialista rabló vezetőrétegnek és kíméletlen erőszakkal letörni minden népszabadságot, azonos volt az úgynevezett szegedi gondolatban csakúgy, mint az olasz és német fasizmusban. A magyar uralkodó rendszer, amíg meg volt győződve Hitler győzelméről, büszkén emlegette, hogy a magyar internáló táborok 14 évvel előzték meg Dachaut és a német nácik egyéb tömegvesztőhelyeit, hogy a numerus clausus másfél évtizeddel megelőzte a nürnbergi faji törvényeket és hogy maga a berlin-római tengely eszméje és kifejezése is magyar származék, mert Gömbös miniszterelnök használta először.

Ez az eszmei azonosság már maga kizárta, hogy amikor a nácik 1941 június 22-én orvul és szószegően megtámadták a Németországgal baráti viszonyban levő Szovjetuniót, valami különösebb erőszakot kelljen alkalmazni arra, hogy a magyar uralkodó réteg szintén háborúba lépjen. Nézzük meg, mik voltak azok az indokok, melyek Horthyékat arra bírták, hogy ők is résztvegyenek az orosz nép elleni rablóhadjáratban.

Vegyük elsőnek az úgynevezett német fenyegetést. Hitler tudvalevőleg rablóhadjáratát úgy állította be, mint az európai civilizáció kereszteshadjáratát a bolsevizmus ellen. Hogy ennek a beállításnak nyomatékot adjon, igyekezett természetesen minél több európai országot a háborúba bevonni és ezért még Szlovákia, vagy Horvátország hadüzenetére is súlyt helyezett. Csak vissza kell emlékeznünk arra, hogy milyen görcsösen, arcuk verejtékével szedtek össze flamand, norvég, spanyol, sőt francia légiót is, hogy így próbálják valószínűsíteni azt a beállítást, hogy valóban egész Európa harcol a Szovjetunió ellen. Ilyen viszonyok mellett természetes, hogy súlyt helyeztek Magyarország hadüzenetére is. De ez semmi körülmények között sem jelentette azt, amit most igyekeznek elhitetni, hogy Hitler ultimátummal, az ország megszállásával fenyegetett volna arra az esetre, ha Magyarország nem üzeni meg a háborút. Elég rámutatni arra, hogy Bulgária, amelynek lakossága Magyarországnak csak 40 százaléka és ahol 1941 júniusában jelentős német csapatok voltak, szóval tényleges megszállás alatt állott, minden nácikövetelés ellenére sem üzente meg a háborút. Ha tehát Bulgária tudott ellenállani a nácikövetelésnek, úgy Horthynak ez még könnyebb lett volna — ha akarta volna.

De Horthy és kormánya akarta a háborút. A magyar uralkodórétegek meg voltak győződve róla, hogy a Szovjetunió elleni háború ugyanolyan gyors és győzelmes villámháború lesz, mint az előbbiek és legfeljebb 6—8 hétig fog tartani. Minden hadifogoly a saját ta-

pasztalatából tudja, hogy ez a nézet akkor uralkodó volt a magyar hangadó körökben. Horthyék tehát biztosra mentek, amikor hadat üzentek, mert hiszen egy győzelmes háborúban való részvétel különösebb kockázattal nem jár. A Szovjetunió elleni rablóhadjáratban való segítségükkel pedig azonkívül, hogy kimutatták szolidaritásukat a német és olasz fasizmussal, még külön „lerótták hálájukat" azért a „segítségért", amelyet Hitler nyujtott az 1938 óta kapott területek megszerzésével. A hadsereg, amelynek tisztikara jelentékeny részben német származású és túlnyomó többségében a nácisikerek bűvölete alatt állott, égett a vágytól, hogy kivegye a részét a könnyű győzelmekkel, olcsó babérokkal, dús zsákmánnyal, előléptetéssel és kitüntetéssel kecsegtető villámháborúból. A vezérkar úgy tekintette a Szovjetunió elleni háborút, mint egy nagyszabású harcszerű gyakorlatot. Néhány héttel előbb ilyen harcszerű gyakorlatban próbálták ki a szervezés alatt álló nemzeti hadsereget, amikor résztvettek Jugoszlávia leteperésében. Mindnyájan tudjuk, hogy ez alkalommal kipróbálták a honvédség új szerveit: a repülőket, a páncélosokat, sőt még az ejtőernyős csapatokat is. Ilyen nagyobbszabású hadgyakorlatnak tekintették Horthyék az orosz hadjáratot, melyben a hadsereg számára csak a fronton megszerezhető tapasztalatokat remélték elsajátítani.

Megkönnyítette a hadüzenetet az a körülmény, hogy kezdetben Hitler maga sem követelt Horthytól nagyobb csapatokat. Mint tudjuk, a nemzeti hadsereg ebben az időben még átszervezés alatt állott. Gépesített mozgóháborúra, amilyet Hitler tervezett, csak a budapesti gyorshadtest volt úgy, ahogy felszerelve. Ezt a hadtestet azonnal oda is adták és azt hitték, hogy ez lesz minden, amit a nácik tőlük követelnek. Hitler tényleg ebben az időben nem nagyon követelte a magyar segítséget annál az egyszerű oknál fogva, hogy a segítség fejében nem tudott Horthyéknak semmi ellenszolgáltatást nyujtani. A román uralkodó réteget szédítette a Nagy-Románia gondolatával, a Dnyeszteren túli területek, sőt Odessza odaígérésével. Mannerheiméknak Karéliát, Nagy-Finnországot ígérte. De azok a területek, melyek a régi Nagy-Magyarországhoz tartoztak, kizárólag Hitler szövetségesei kezében voltak, mint Szlovákia, Dél-Erdély, vagy éppen Németország és Olaszország zsákmányai voltak, mint Fiume, vagy a Bánság.

Hitler ezért Magyarországtól elsősorban gazdasági támogatást követelt rablóháborúja számára. Követelte a termést, a vasutakat és a magyar iparnak teljesen a német hadsereg ellátására való átállítását. Ahogy Bárdossy, az akkori miniszterelnök mondotta: „Az új Európa — értsd Hitler — főleg gazdasági áldozatokat követel tőlünk" — s ebben az időben a magyar kormánykörök rendkívül büszkék voltak arra a politikájukra, melynek lényegét úgy fejezték ki, hogy „sok kenyeret adunk, de kevés vért."

A gyorshadtestet, amelyet odaadtak, igyekeztek a legnagyobb

sietséggel a frontra dobni, mert annyira meg voltak győződve a villámháborúról, hogy tartottak tőle, hogy lekésnek. Beszéltem hadifoglyokkal, akiket hatos-nyolcas csoportokban küldtek Ungvárról, Munkácsról a frontra küldött csapatok után és tudvalevő, hogy Horthy még a huszárokat is a frontra dobta és csak akkor vonta őket vissza, amikor a véres tapasztalatok megmutatták, hogy az orosz páncélerőkkel szemben a könnyű lovasság tiszta ágyútöltelék.

Szóval az a körülmény, hogy Hitler kezdetben kevés magyar katonát követelt, szintén megkönnyítette a hadüzenetet. De legjobban megkönnyítette az a körümény, hogy a magyar uralkodó rendszer, Horthyval az élén, gyűlölte a Szovjetuniót, a felszabadult munkások és parasztok országát, gyűlölte benne azt, hogy itt a nép maga intézi saját sorsát és hogy elkergette 1917-ben a cárt és az orosz nép nyúzóit. A magyar reakció nem érezte magát biztonságban addig, amig a szomszédban a hatalmas Szovjetunió népei szabadon, boldogan dolgoztak és éltek. A magyar nép további rabigában tartása, reakciós uralmuk további megszilárdítása volt a főcél, amely őket ebbe a háborúba vitte. Nem hiába hajtogatták az utolsó két esztendőben annyit, hogy Magyarországot — mármint Horthyék Magyarországát — nem területi hódítás vágya, hanem ideológiai, szellemi okok vitték ebbe a háborúba. És igazuk volt. A népszabadság gyűlölete, a saját elnyomott, kizsákmányolt népüktől való félelem vitte őket ebbe a háborúba. Ez volt a legfontosabb indokuk, mely egyedül többet nyomott, mint a többi együttvéve.

Azt, hogy a háborút a magyar nép érdeke követelte volna, soha senki nem merte állítani. Nem csoda, hogy az első naptól kezdve akadtak becsületes magyar hazafiak, akik felléptek a háború ellen. Mások egyszerűen nem tudták elhinni, hogy Horthyék önként vállalták a háború minden áldozatát és kockázatát. Ezek ellen valóságos írtóháború indult meg, különösen akkor, amikor kiderült, hogy Horthy tervei, elsősorban a villámháború, megfeneklenek.

1941 szeptemberében, amikor már látni lehetett, hogy a hat- és nyolchetes győzelmi határidőkkel baj van, Horthy Hitler főhadiszállására utazott. Ott állapodtak meg abban, hogy Magyarország újabb, úgynevezett rendfenntartó csapatokat küld a frontra. Egyébként Horthy és a kíséretében levő miniszterelnöke, Bárdossy a legnagyobb lelkesedés hangján beszéltek Hitlerről. És Horthy például, amikor Nyíregyházán a frontról visszahozott huszárokat fogadta, valóságos dicshimnuszt zengett „a német nép nagy vezéréről, aki az emberiség örök hálaját és mély csodálatát érdemelte ki a bolsevizmus elleni háborújával". Ma, amikor a magyar kormánykörök, amint látni fogjuk, hivatalból terjesztik azt a legendát, mintha őket erőszakkal kellett volna ebbe a háborúba kényszeríteni, ma nem árt visszatekinteni az ilyen fellengős nyilatkozatokra. Mert azt senki sem meri állítani, hogy Horthy valami nyomásra, vagy kényszer alatt követelte az emberiség hálaját Nyíregyházán a huszárok előtt Hitler számára.

Mint tudják, 1941 decemberében, a Vörös Hadsereg Moszkva alatt hatalmas győzelmet aratott. A németek a Ladoga-tótól a Feketetengerig kénytelenek voltak visszavonulni, helyenként 300—400 kilométert. A világ először látta futni a verhetetlennek hitt német hadsereget, még pedig olyan viszonyok közt futni, amelyek sokban emlékeztettek Napoleon katasztrófális téli menekülésére. A német tartalékok alaposan elfogytak és ezért januárban megjelentek Budapesten Hitler követei: Ribbentrop külügyminiszter és Keitel hadseregfőparancsnok. Új, az eddiginél sokkal nagyobbszámú csapatokat kértek. Egész pontosan a második honvédhadsereget követelték, amely nagyban és egészében fel volt szerelve és lényegében a magyar nemzeti hadsereg egyetlen, modern háborúra alkalmas alakulata volt.

Horthy nemcsak hogy odaadta ezt a nehéz milliárdok árán kiállított hadsereget, de gondoskodott arról is, hogy az ország új miniszterelnököt is kapjon, aki lendületesebben és demagógikusabban viszi a háborút. Bárdossy, az akkori miniszterelnök, túlságosan közismert náciügynök volt. Mint bukaresti követ mindenben kezére járt a náciknak és különösen azokban az intrikákban játszott közvetítő szerepet, amelyekkel Hitlerék Romániát a kezükbe kaparintották. Amikor 1941 februárjában gróf Csáky magyar külügyminiszter rejtélyes körülmények között meghalt, helyére — Hitler segítségével — Bárdossy került. Utána néhány hónappal, Teleki öngyilkossága után, ugyancsak német támogatásra a miniszterelnöki székbe jutott. A semleges sajtó ekkor azt írta róla, hogy ő az első magyar miniszterelnök, akit Hitler nevezett ki. Ez természetesen túlzás, de mindenesetre mutatja, hogy milyen volt róla a közhangulat. Horthy tudta, hogy ilyen időben, amikor a magyar nép egyre gyakrabban kezdte emlegetni, hogy ez a háború csak a németek érdekében folyik, jobb ha a miniszterelnöki székben olyan ember ül, akinek a multja nincsen olyan német ügynökösködéssel megterhelve, mint Bárdossyé.

Így nevezték ki azután a miniszterelnöki székbe Kállayt, aki már hosszú esztendők óta a politikától visszavonulva, az öntözésügyi hivatalban dolgozott. Kállayra azért esett a választás, mert családját a legrégibb magyar nemességből származtatja és így már a maga személyével bizonyítja, hogy a háború, melyet képvisel, magyar háború.

És Kállay, aki tavaly márciusban még nem tudhatta, hogy az idén máskép fog beszélni, teljes erővel fellépett azok ellen, akik egyre hangosabban hirdették, hogy ez a háború nem magyar háború, hogy ezt a magyar népre úgy kényszerítik rá és hogy már elég áldozatot hozott a nemzet az idegen rablóhadjáratért. Nézzük, mit mondott ebben az időben. 1942 április 20-án a kormánypárt nagytanácsának ülésén programot adott. A háborúról így szólt:

„Ettől a tavasztól kezdve *háborút viselünk*. Háborúba mennek a katonák, háborúba száll az egész nemzet. A *mi* háborúnkba. 1848 óta most elevenítjük fel újra a *magyar háborút*. Magyar háborúba

visszük a magyar katonát, mert olyan háborúba, mely nem magyar érdek, sem én, sem senki nem engedheti fiainkat.

Tudatosan megyünk a háborúba, nem sodródva, senki által nem kényszerítve. Mégegyszer nem történhet meg, hogy rólunk nélkülünk határoznak... *A kormány felelőssége tudatában küldi háborúba csapatainkat*".

Amint látjuk, ez világos beszéd. A háború magyar jellegének aláhúzása válasz azoknak, akik azt magyarázták, hogy ez a háború a németeké. Az a rész, ahol Kállay aláhúzza, hogy tudatosan, nem sodródva, nem kényszerítve folytatja a háborút, válasz azoknak, akik el sem tudták képzelni, hogy Hitler kényszere nélkül ennyire nemzetellenes háborúba lehetett taszítani az országot. A felelősséget a miniszterelnök ebben a beszédében mégegyszer aláhúzta. „Vállalom a felelősséget — mondotta — ezért a háborúért, hiszen felelősnek érzem magam érte a történelem és a nemzet előtt. Vállalom a felelősséget, mert tudom, hogy miért kell harcolnunk". És felszólította a miniszterelnök az országot, hogy hozzon az eddiginél hasonlíthatatlanul nagyobb áldozatokat. *„Áldozzunk mindent, ami a háború megnyeréséhez szükséges: vérben, katonában, búzában, munkában"*. A dőlt betűk, amelyekkel a „Magyarország", a kormány hivatalos lapja, a beszéd e részleteit lenyomtatta, azt mutatják, hogy a miniszterelnök ezeket a részeket külön kiemelte. Hasonló szellemben beszélt egy hónappal előbb, március 20-án, parlamenti bemutatkozó beszédében is. Ilyeneket mondott: „Hadbaszállunk erőink teljességében. Egész rendelkezésünkre álló hadseregünkkel, amely mögé fel kell sorakoztatni teljes belső erőfeszítésünket, teljes belső kapacitásunkat. Ideálokért szálltunk harcba, mert a magyar nemzet minden erejével küzd a bolsevizmus ellen. Ebben a harcban nekünk az *utolsó erőnkig* részt kell vennünk".

Felhívom a figyelmüket a miniszterelnöknek arra a kijelentésére, hogy „erőink teljességével, egész rendelkezésre álló hadseregünkkel szállunk hadba". Ezt azért tartom fontosnak megállapítani, mert hallottam hivatkozásokat arra, hogy Horthy nem adta oda az utolsó emberig a hadsereget. Kállay szavai megmagyarázzák, hogy a rendelkezésre álló hadsereget, azaz erőik teljességét adták oda. Ami a magyar hadseregben modern háborúra fel volt szerelve, azt Horthy az utolsó emberig átadta Hitlernek. És aki Kállaynak e nyilatkozata után még mindig azt hiszi, hogy ez olyan embernek a kijelentése, akit kényszeríteni kell, aki nem önként viszi a háborút, annak felolvasom a miniszterelnök 1942 július 1-én a magyar lapokban megjelent nyilatkozatát. Kállay nemrég tért vissza akkor Hitlertől, akit főhadiszállásán meglátogatott és nyilatkozatát az ott nyert benyomások alapján tette. *„Mindaz* — mondotta —, *amit velem a Führer főhadiszállásán közöltek, pontról-pontra beteljesedett, vagy útban van a beteljesedés felé.* Csaknem matematikai pontossággal bejelentették nekem a szovjet hadszíntér eseményeit, de az afrikai harcok

kedvező fejleményeit is. Már eddig is meggyőződésem volt, hogy a német hadijelentések a valóságot juttatják kifejezésre. Most csodálattal látom, hogy beteljesedik az, amit hetekkel ezelőtt közöltek velem. Meggyőződésem, *hogy ez a nyár győzelmes harcok után tisztázza Európa helyzetét és már ebben az évben megindulhat az új Európa kialakítása.* Az egész magyar nép ebben a pontban éppen úgy gondolkodik, mint én és én egynek érzem magam a magyar néppel. Ezért nyugodtan megállapíthatom, *egyetlen magyar sem gondolkozhat másként, aki hazáját szereti.* Egyek vagyunk abban a célban, hogy német és olasz szövetségeseinkkel leverjük a bolsevizmust."

Azt hiszem, hogy ez világos beszéd és semmi kétség, hogy Kállay, mint Horthy miniszterelnöke, valóban meg volt győződve arról, hogy hamarosan győzni fognak. És éppen, mert meg volt győződve róla, semmiféle kényszer vagy nyomás nem kellett neki ahhoz, hogy a háborúban résztvegyen. Annak aláhúzása, hogy a háború a bolsevizmus ellen megy, azért is fontos, mert most, amikor kiderült, hogy az urak rossz kártyára tettek, kezdik letagadni azt is, hogy őket ebben a háborúban ideológiai, szellemi indokok vezették volna. Külön fel kell hívnom a figyelmüket arra az agresszív, támadó hangra, amelyet a miniszterelnök azokkal szemben használt, akik máskép mertek erről a háborúról gondolkozni.

Azt hiszem, nem kell tovább bizonyítgatnom, hogy se Horthynak, se miniszterelnökeinek semmiféle nyomásra vagy kényszerre nem volt szükségük ahhoz, hogy ebbe a háborúba belépjenek. Mentek ők maguktól is szívesen Ezeket a Katókat igazán nem volt nehéz ebbe a táncba belevinni. Jellemző, hogy amikor biztosak voltak a dolgukban, külön aláhúzták, hogy támadók és nem védekezők. Akkor szakadatlanul arról beszéltek, hogy „megelőző háborút folytatunk". „Ezúttal elébe mentünk az ellenségnek és nem tesszük le a fegyvert addig, amíg ki nem űzzük a bolsevizmust Európából" — mondta büszkén Kállay. Ma. természetesen, a „ránk kényszerített önvédelmi háború" az, amit emlegetnek. De az új frázist csak akkor kezdték használni, amikor a magyar nép a közelgő vereség láttára fenyegetően keresni kezdte a bűnösöket.

De nemcsak Horthy és a miniszterek nyilatkozatai mutatják, hogy szívvel, lélekkel és támadó szándékkal folytatták a háborút. Minden tettük ezt mutatta Minthogy biztosak voltak a győzelemben, eszük ágában sem volt, hogy mentegetőzzenek, vagy mosakodjanak. És hasonló volt a helyzet minden téren Bizonyára vannak a hadifoglyok közt olyanok, akik olvasták azt a parancsot, amely 1942 decemberében a második honvédhadsereg hangulatmegfigyelésének eredményét közölte a tisztikarral. A szöveg így hangzik: „Egybehangzó megfigyelések alapján megállapítást nyert, hogy a legénység körében el van terjedve, hogy ez a háború nem magyar érdekekért folyik, hogy a magyaroknak ehhez abszolute semmi közük

nincs, hogy ez a németek háborúja. A németek csak kihasználják a magyarokat, de komoly veszély esetén cserben fognak bennünket hagyni". Amint látják, a magyar katona józan esze minden kormánypropaganda dacára nagyon helyesen ítélte meg a helyzetet. Ha ez a háború valóban ránkkényszerített lenne, akkor a hadvezetőség örömmel vette volna tudomásul, hogy a legénység felismerte a való helyzetet és ennek megfelelően mindent megtett volna arra, hogy a német érdekért folyó háborúban minél kevesebb legyen a magyar áldozat. Ehelyett azonban a parancs szigorúan meghagyja a tisztikarnak, hogy kíméletlenül lépjenek fel „az ellenséges propaganda ez állításaival szemben" és kötelezik a századparancsnokokat arra, hogy hetenként kétszer bunkerről bunkerre járva oktassák ki a legénységet, magyarán mondva, beszéljék ki fejükből azt, amit nagyon helyesen felismertek.

Ahogy senki el nem hiszi, hogy Horthy német nyomásra tartotta a nyiregyházi huszárok előtt Hitlerért lelkesedő beszédét, vagy hogy Kállay szónoklatait Berlinben írták, ugyanúgy nem valószínű, hogy a hangulatmegfigyelés alapján történt intézkedéseket a német főhadiszállás kényszerítette volna ki. Vagy vegyünk egy más példát, a voronyezsi katasztrófát. Önök tudják, hogy a Don mentén elpusztult honvédhadsereg számszerűleg a legnagyobb volt, amelyet az ezeréves történelem folyamán ilyen katasztrófa ért. De következményeiben is a magyar történelem egyik legsúlyosabb veresége. Ha Horthyék, ha a kormány, ha a magyar uralkodó réteg tényleg súlyt helyeztek volna arra, hogy az ország kikerüljön abból a háborúból, amelybe őket állítólag Hitlerék belekényszerítették, akkor a donmenti vereség, a borzalmas véráldozatok jó lehetőséget nyujtottak volna arra, hogy mozgósítsák a magyar népet a háború ellen és utána a néphangulatra való hivatkozással követeljék a békét Ennek azonban az ellenkezője történt. Az állami cenzúra teljes erejével akadályozta meg, hogy a vereség teljes nagyságáról akár a sajtó, akár a budapesti rádió útján a magyar nép még csak megközelítő fogalmat is alkothasson magának. Csak éppen, hogy valami nagy győzelemmé nem hazudták át a második honvédhadsereg katasztrófáját. Arról, hogy a németek áldozták fel visszavonulásuk fedezésére a magyar csapatokat, végül is nem lehetett hallgatni, mert a hazakerült sebesültek beszéltek róla. A második hadsereg pusztulásának ezt a szégyenletes fejezetét Kállayék még külön feldícsérték. A magyar katona — mondották —, mint mindig, ezúttal is utolsónak hagyta el a hareteret. Erre sem mondhatom, hogy az ilyen nyilatkozatok tételére Berlinből kaptak utasítást, vagy éppen parancsot. Ez a taktika folytatódott a veszteségek kérdésében. A közvélemény egyre türelmetlenebbül sürgette, hogy hozzák nyilvánosságra a veszteségeket úgy, ahogy azt a románok és az olaszok is megtették. A kormány ezt ismételten megígérte, de mind a mai napig nem teljesítette.

Vagy vegyük az élelmezés kérdését. Ha Kállay azt ígérte, hogy mindent fel kell áldozni nemcsak katonában, de búzában is, akkor meg kell állapítani, hogy megtartotta szavát. Mióta ő a miniszterelnök, a magyar kenyér-fejadag 15, 16 és 20 deka volt naponként. 20 dekára csak most, az aratás után emelték fel. A német fejadag most 33 deka és az egész háború alatt átlagban a duplája volt a magyarénak. Hasonló a helyzet a hús, a zsír, a cukor és a többi élelmiszer terén is. Ha Hitler megszállotta volna az országot, akkor sem tudott volna több élelmet kizsarolni belőle, mint magyar cinkosai tették. A megszállott Franciaországban például a kenyéradag sohasem csökkent napi 27 és fél deka alá. Az első világháború idején, amikor Magyarország tényleg nem volt önálló állam, amikor minden kérdésben, így az élelmezés kérdésében is az osztrák szó volt a döntő, soha nem csökkent a fejadag napi 24 deka alá, még a háború ötödik esztendejében sem. Horthyék már a háború első esztendejében napi 15 dekára csúsztatták le a magyar kenyéradagot. És ezt a politikát folytatják. Jelenleg az országban valóságos hajtóvadászat folyik a gazdák ellen. A Jurcsek-terv, melynek alapján az új aratás terményeit be kell szolgáltatni, a papíron 40 százalékot, a valóságban sokszor 60—80 százalékot követel a termésből. Kíméletlen rekvirálás folyik a falvakban, hogy behajtsák azt a 8 millió métermázsa gabonát, amelyet Horthyék az idei termésből Hitlernek köteleztek el. Hasonlóképpen áll a helyzet az iparral is. A militarizált hadiüzemek náciérzelmű tisztek parancsnoksága alatt három Schichtben teljes fordulatszámmal ontják ma is Hitlernek a hadianyagot. Sehol semmi nyoma annak, hogy Kállayék örömmel látnák azt a mozgalmat, amely ez ellen tiltakozik.

Ellenkezőleg. Kíméletlenül üldözték és üldözik ma is azokat a hazafiakat, akik fölemelték szavukat a német ügyért vívott rablóháború ellen. Az internáló táborok, a börtönök, a katonai fogházak ma is tele vannak velük.

Egyik kivégzés a másikat éri, a rendőrség, a csendőrség változatlan bestialitással kínozza azokat, akik a magyar nép ügyéért a háború ellen szót emelnek. Itt sem lehet azt mondani, hogy a vezérkari főnökség hadbíróságának és a többi hóhérnak ítéleteit Berlinből dirigálják.

Hogy mennyire biztosak voltak a magyar kormánykörök abban, hogy jó lóra tettek, arra jellemző Kállay miniszterelnöknek egy 1942 október 20-án — mégegyszer ismétlem a dátumot —, tavaly október 20-án elhangzott beszéde, melyet Ungváron tartott. Ebben a beszédben mégegyszer aláhúzta, hogy a fasizmus gondolata Magyarországon született és ezért külön jutalmat érdemelnek. „Az a gondolat — mondotta —, melynek mi voltunk a megteremtői, Európa uralkodó gondolatává lett. Mert tény és való, hogy mi magyarok voltunk a megindítói és első harcosai annak a gondolatnak, mely ma Európában uralkodik és meglátjátok, hogy uralkodó

lesz az egész világon is. Ma el kell várnunk mindenütt annak elismerését, hogy ennek a gondolatnak kialakuló jövőjében nekünk az első hely jár, nekünk az első helyet kell megadni, mert mi vagyunk az úttörők. A kialakuló új Európában az első vonalban kell lenniök azoknak — így nekünk —, akik ennek az igazságnak prófétái voltunk."

Így beszélt a magyar miniszterelnök még tavaly ősszel. Ismételten hallottam, különösen tiszti körökben, hogy mindezt Horthyról nem lehet egyszerűen állítani, hogy Horthy helyzete más. Hogy sok mindenért nem felelős. Érdekes, hogy Horthy felelősségére vonatkozólag két egymást szinte kizáró véleményt hallottam a hadifogoly táborokban. Akik mentegetni akarták, azok hivatkoztak rá, hogy lényegében egy 76 éves aggastyánról van szó, aki már koránál fogva sem felelhet a döntő eseményekért. Mások viszont azt állították, hogy mind a mai napig annyira az ő kezében fut össze minden szál, hogy tudta nélkül egy veréb sem röppenhet fel az ereszről. Szerintem mind a két nézet téves. Horthy egyáltalán nem az az ártatlan aggastyán, akinek itt egyesek fel akarják tüntetni és másrészről nem futnak össze annyira az ő kezében a szálak, mint ahogy egyesek gondolják. De annyi bizonyos, hogy a nagy politikai kérdésekben mind a mai napig az övé a döntő szó. A multban pedig még inkább az övé volt a döntő szó. Ha valaki, úgy ő befolyásolta az utolsó 24 esztendő magyar történetét és ha ez a történet azzal végződik, hogy Magyarország katasztrófa előtt áll, akkor ezért elsősorban ő felelős. A miniszterelnök, a politikusok egymást váltogatták, de ő változatlanul a helyén maradt. Ő képviselte a „vonalat", ő gondoskodott arról, hogy ez a vonal folytonosan megmaradjon és reakciós, népellenes irányban maradjon meg. Az, hogy az ország Hitler oldalára került, s hogy most a szomszéd népek izzó gyűlölete és az egész haladó világ megvetésének közepette a szakadék felé rohan a magyar nép, elsősorban az ő bűne.

Nem véletlen, hogy Horthy az, aki az országot ebbe az irányba taszította. Egész élete a népellenes, a népet meg nem értő és ezért lenéző, megvető környezetben telt el. Tizennégyéves korában bekerült a fiumei osztrák tengerész-hadapródiskolába, ahol a tanítás és társalgás nyelve természetesen német volt. Ettől az időtől kezdve 37 esztendőt át, ismétlem, 37 esztendőn át az osztrák tiszt életét élte Horthy. Azért hangsúlyozom, hogy az osztrák tiszt életét, mert a magyartól idegen osztrák-magyar hadseregen belül a tengerészet volt minden fegyvernem közül a legidegenebb a magyar számára. Tetézte még ezt a körülményt az, hogy Horthy közvetlenül a császári ház környezetébe került és esztendőkön át volt Ferenc József császárnak szárnysegéde. Az osztrák császári ház volt Európa összes uralkodói között a néptől legidegenebb, aminek oka az, hogy az osztrák-magyar monarchia 12 különböző nyelvet beszélő népből álló mozaik volt, melyet egy minden néptől idegen, csak a császári ház-

nak felesküdött tisztikar és állami tisztviselői réteg tartott össze. A népek csak annyiban jöttek számításba, amennyiben az osztrák „divide et impera", azaz „osszad meg és uralkodj rajtuk" elv alapján egymás ellen játszották ki őket, hogy valamennyit kordában tarthassák és kizsákmányolhassák. Ebben a környezetben igazán nem lehetett elvárni, hogy valaki demokratává, a nép barátjává és különösen a magyar nép barátjává fejlődjék. Ellenkezőleg, aki ide bekerült, arról lemállott minden népi vagy nemzeti jelleg, amelyet esetleg még otthonról magával hozott volna. Így volt ez Horthyval is, aki annyira kivetkőzött itt magyarságából, hogy még a magyar nyelvet is elfelejtette. Mikor 1919-ben, 52. életévében a szegedi ellenforradalmi kormány körében feltűnt, már csak törve beszélt magyarul. Amikor az ellenforradalmi kormány külügyminiszterévé tették meg, a franciák tiltakoztak ez ellen. Azt hitték, hogy Horthy a Habsburg-házat akarja újra a magyar trónra ültetni. Mikor De Lobit francia tábornoknak azt akarták bizonyítani, hogy Horthy magyar nemzeti érdekeket képvisel, akkor a tábornok azt kérte, hogy közöljenek vele egyetlen olyan esetet, ahol Horthy valamely magyar nemzeti ügyért fellépett. Hívei azonban minden fejtörés dacára egyetlen egy esetet nem tudtak Horthy életéből felhozni, melyet valamely magyar ügynek lehetett volna beállítani. Én elolvastam Horthynak minden magyar nyelven megjelent életrajzát. Egyetlenegyben sem találtam egyetlen nyomát sem annak, hogy szegedi feltűnéséig valaha is csak jelét adta volna a magyarsághoz tartozásának. Meg vagyok győződve arról, hogy hasonlót tapasztaltak mások is, akik életrajzait átböngészték.

Horthy 1919-es ellenforradalmi tevékenységére itt szándékosan nem térek ki, mert akkor viselt dolgait annyira tendenciózusan és az igazságnak homlokegyenest ellenkező módon állították be szívós következetességgel 24 esztendőn keresztül Magyarországon, hogy ennek a beállításnak megcáfolása túllépné előadásom keretét. De erre nincs is szükségem, mert Horthy 1919 után mind a mai napig változatlanul és egyenes vonalban folytatta népellenes tevékenységét, amelyet még a császári hadseregben megszokott. Vegyük például a földreformot. Az 1918—1919-es forradalmak után még az uralkodó rétegekben is sokaknak az volt a meggyőződése, hogy a nincstelen parasztok jogos elkeseredésének levezetésére és egyben a legerősebb magyar népréteg, a földműves szegénység elviselhetetlen helyzetének javítására széleskörű földreformra van szükség. Minél jobban eltávolodott a forradalom veszélye, annál kevesebb hajlandóságot éreztek a magyar nagybirtokosok a földreformra, annál inkább csökkentették a földhözjuttatás mértékét és a végén az egész földreform elsikkadt. Ennek az évekig tartó folyamatnak, melyben a magyar parasztot elütötték a földhöz való jogától, Horthy Miklós volt a lelke. 1920—1921-ben a kormányok minden három hónapban váltogatták egymást, de Horthy maradt és vele együtt megmaradt

az az eltökéltség, hogy a parasztnak nem adnak földet. Horthy számára, akinek feleségével együtt 2500 hold földje van, csak természetes volt, hogy a paraszt ne kapjon földet. Őt az olyan érvek, hogy a földhözjuttatás felér egy új honfoglalással, hogy a magyar nép megerősödését eredményezi, nem hatották meg. Tőle a magyar nép földéhségének megértése ugyanolyan idegen volt, mint amilyen idegen mind a mai napig.

A földreform elsikkasztásában, abban, hogy a magyar parasztot elütötték a földnek birtoklásától, melyet ezer éve öntözött verejtékével, elsősorban Horthy a bűnös. És senki sem állíthatja, hogy ebben az állásfoglalásban idegen nyomásra lett volna szüksége. Nem tett ő egyebet, mikor elütötte a magyar parasztot ősi jussától, mint hogy azt adta, ami lénye.

És nem lehet azt mondani, hogy idegen nyomásra cselekedett, vagy nem tudta, hogy mit csinál, amikor 1935-ben elhatározta, hogy Hitlerhez csatlakozik és Magyarország sorsát a náci kalandoréval köti össze. Ha valahol, úgy ebben a kérdésben elsősorban Horthyt terheli a felelősség A döntést tudvalevőleg hosszú belső harcok előzték meg. A magyar uralkodóréteg ebben a kérdésben távolról sem volt egységes. Egy részük Bethlen Istvánnal az élén figyelmeztette Horthyt azokra a veszélvekre, amelyekkel az a politika jár, mely az országot a náci kalandorok uszályába állítja. Rámutattak arra, hogy Hitler nem csinál titkot abból, hogy Magyarországot újra német gyarmattá akarja tenni. Köztudomású volt, hogy a német nácik Magyarországot német „élettérnek" tekintették, hogy ismételten hangoztatták, hogy az országot németek foglalták vissza a töröktől és hogy így a hódítás jogán is őket illeti meg. Hitler ismételten hangoztatta, hogy ő a régi osztrák politika folytatója, csak szívósabb, következetesebb és kíméletlenebb eszközökkel. Az osztrák politika, mely Magyarországot el akarta németesíteni, negyedévezredes. Még az 1600-as évek végén mondotta Kollonics, a császári tanács tagja, hogy Magyarországot németté, szegénnyé és katolikussá akarja tenni. És hogy ez nem volt üres szóbeszéd, azt mutatják a magyarországi német települések. Soprontól — Körmenden, Zircen, a bakonyi sváb falvakon keresztül, Tolnán, Baranyán, a Dél-Bácskán és Bánságon át — egészen az erdélyi szászokig húzódó német telepek annak a tudatos gyarmatosító politikának a mutatói, mely ki akarta szorítani a magyart és az ország legzsírosabb földjeit a németeknek juttatta. Ugyanilyen telepítési sáv húzódik észak felé a szepesi szászokon át a szatmári svábokig és egyenes vonalban a Duna mentén Budapestig és környékéig. Elég megemlíteni, hogy 1867-ben Budapest lakosságának még kétharmadrésze német volt.

Hitler teljes erővel feleleventette ezt az osztrák tradíciót. Megszervezte a magyarországi németeket. Mindezt Horthy nagyon jól tudta. Tudta azt is, hogy a hitleri „Herrenvolk" eszméje nem tűr meg a németség mellett önálló kis népeket. Rauschnig danzigi szená-

tusi elnöknek Hitler nyiltan megmondotta, hogy nem fogja tűrni Magyarország önállóságát. E beszélgetéseket könyv formájában kiadták s mint ilyen, Magyarországon is ismeretes volt.

Horthyt mindez nem rettentette meg. Egész lényét vonzotta a parancsuralom. A nép kirekesztése a kormányzatból úgy, ahogy ezt a fasizmus hirdette, mindig szájaize szerint való volt. Ezért nincs mit csodálkozni azon, hogy Bethlennel szemben Gömbösnek, ennek a német származású kalandornak az oldalán állott és Bethlen figyelmeztetéseit elutasítva, beszállott Hitler hajójába. Jellemző Bethlenre is, hogy ahelyett, hogy azonnal fellármázta volna a közvéleményt és nyiltan figyelmeztette volna az országot arra a veszedelemre, amelyet Horthy választása jelentett, egyszerűen visszavonult és ezzel a tétlenségével maga is elősegítette a további katasztrofális eseményeket.

1935 óta Horthy minden lényeges kérdésben, ahol a választás tőle függött, Hitlerrel ment. Így volt ez 1938-ban, amikor Csehország feldarabolása előtt Horthy kiutazott Hitlerhez és ott beszélte meg vele a teendőket. Még világosabb volt Horthy felelőssége és nemzetrontó tevékenysége a jugoszláv eseményekkel kapcsolatban. 1940-ben már világos volt, hogy a Hitlerrel való együttműködés nem fenékig tejfel. Hogy amit Hitler egyik kezével adott, a másik kezével kétszeresen elvette. Ahogy az ország az új területekkel megnagyobbodott, úgy nőtt Hitlertől való függősége, úgy csökkent önállósága. Hitler egyik engedményt a másik után csikarta ki és 1940-ben a bécsi döntés fejében megkapta azt a jogot, amely egy ország függetlenségével bajosan egyeztethető össze: a német hadsereg szabad átvonulását Magyarországon és a sváb „Volksbund" külön jogait, melyek a németséget hitleri állammá tették a magyar államon belül. 1940 őszén a jugoszláv határ kivételével nyugaton, északon és Románia felől keleten már német hadseregek voltak. Mint egy fojtó kar, úgy fonta körül az országot a náci szorítás és követelőbb, pökhendibb lett a német hang minden vonalon.

Ebben a helyzetben, amikor a Hitler és Horthy által közösen megbántott, elnyomott szomszédnépek izzó gyűlöletétől már fojtó lett a levegő, a magyar kormány elhatározta, hogy az egyetlen irányban, amely még szabadon maradt, a jugoszlávok felé, megkísérli a tűrhető szomszédi viszony létrehozását. Ebből a célból 1940 decemberében Jugoszláviával egy örök barátságra szóló szerződést kötöttek, melyet 1941 február 27-én ünnepélyes külsőségek között Budapesten be is iktattak. A beiktatáson külön kijelentették, hogy ezúttal nem valami szokásos diplomáciai lépésről van szó, hanem két, évszázadok óta sorsközös nép barátságának megpecsételéséről. Jól jegyezzük meg magunknak a dátumot Február 27-én történt ez. Horthy fogadta és magas kitüntetésben részesítette a jugoszláv miniszterelnököt. Hat héttel később ugyanez a Horthy hátbatámadta azt a Jugoszláviát, melyet akkor már a két rabló fasiszta nagyhatalom fojtogatott.

A döntés itt is elsősorban tőle függött. Mikor április első napjaiban megérkezett a német javaslat, mely felszólította a magyar kormányt, hogy vegyen részt a rablóhadjáratban, Teleki, az akkori miniszterelnök öngyilkossággal felelt rá. Teleki tette vészjel és figyelmeztetés volt. Figyelmeztetni akarta az országot arra, hogy helytelen az az út, melyet ő maga is jár. De nemcsak az önvád adta Teleki kezébe a fegyvert. Halálával módot akart adni Horthynak, hogy elutasítsa a becstelen náci követelést. Horthy Teleki ravatalánál nyugodtan mondhatta volna Hitlernek: „A miniszterelnököm inkább a halált választotta, minthogy elfogadja hat héttel az örök barátsági szerződés után a német javaslatot. Ezek után én sem fogadhatom el". Mint tudjuk, Horthy nem ezt tette, hanem kiáltványban fordult a magyar néphez és ott próbálta mentegetni gyalázatos szószegését. Jugoszlávia elárulásában, mely a Horthy-rezsim egyik legszégyenletesebb fejezete, elsősorban ő a felelős.

És ő felelős a hadüzenetért is. Mikor 1941 június 22-én jött a német ajánlat, hogy Magyarország is vegyen részt a háborúban, természetesen voltak Horthy környezetében olyanok is, akik ellene voltak egy ilyen javaslat elfogadásának. Rámutattak arra, hogy az ország semmit se nyerhet, de nagyon sokat veszíthet. Az a négy nap, amely Hitler orvtámadásától a magyar hadüzenetig eltelt, azt mutatja, hogy volt tétovázás a hadbalépés kérdésében. A tétovázásnak Horthy vetett véget, amikor németbarát tábornokaival egyetértve aláírta a hadüzenetet. Már vázoltam Horthy háborúalatti szerepét. Ki kell egészítenem ezt a képet még két olyan vonással, amelyeken minden kétséget kizáróan felismerhető Horthy kézjegye.

Az egyik a bácskai vérfürdő, a másik a munkaszázadok intézménye. Tudvalevőleg tavaly januárban a Horthy-rezsimmel elégedetlen lakosság megrettentésére olyan vérfürdőt rendeztek a Bácskában, amelynek párját hiába keresnők a magyar történelemben. Katonai, csendőri alakulatok ezrével gyilkolták le Ujvidéken és egyebütt a polgári lakosságot. Kállay miniszterelnök, miután egy félévig konokul tagadott, tavaly július 15-én a parlamentben kénytelen volt 2550 gyilkosságot elismerni. Azt is kénytelen volt elismerni, hogy a meggyilkoltak jelentékeny része ártatlan asszony, gyerek vagy aggastyán volt. A jugoszláv kormány ezzel szemben ennek a számnak a tízszeresét közli azzal, hogy a vérfürdőt maga Horthy rendelte el, miután a miniszterelnökkel, a hadügyminiszterrel és a belügyminiszterrel a vérengzés részleteit a királyi várban megtárgyalták. És hogy ez a vérfürdő, mely tetézte az egy év előtti gyalázatos szószegést, mely fehérizzásig hevíti minden jugoszláv hazafi gyűlöletét és szégyenpírral borít el minden magyart, aki hazáját szereti, tényleg Horthy legsajátosabb műve, azt igazolja egy másik, nemkevésbbé gyalázatos tette, a munkaszázadok felállítása.

A munkaszázad Horthyék eredeti járuléka a fasiszta új Európához. Ilyet tényleg még a hitleri pribékek sem agyaltak ki. Én

először arról, hogy mi is megy végbe ezekben a századokban, tavaly júliusban hallottam, amikor hadifoglyok elmondották a 442-es különleges büntető munkaszázad esetét. Ez a munkaszázad magyar földmívesekből, a „Jehova isten tanui" nevű szekta tagjaiból volt összeállítva. Ezek a magyar parasztok, mint az első világháborúban a nazarénusok, nem fogtak fegyvert és július 20-án Kocsatovkánál megtagadták a lőszeresládák hordását. Erre Pápay százados, a munkaszázad parancsnoka, hatukkal, akiket vezetőiknek tekintett, egy nagy trágyadombon sírt ásatott, beleállította őket és egy önműködő fegyverrel sajátkezűleg lelőtte őket. A többieket a forró nyári napon kiköttette. Mikor a magyarok már 4—5 órát lógtak és az orosz asszonyok a kínjukban ordító, alélt munkaszázadosoknak vizet hoztak, a százados korbáccsal verte az asszonyokat. Ez volt az első közvetlen hír, amit a munkaszázad belső életéről hallottam. A többi, ami utána jött, még borzalmasabb volt.

A második honvédhadsereg összeomlásánál a zsákmányolt iratok között ott volt a honvédelmi minisztérium utasítása a frontra küldött munkaszázadokra vonatkozólag. Az utasítás lényegében azt mondotta, hogy a munkaszázad mozgó vesztőhely és tagjaival a keretlegénység ennek megfelelően járjon el. A munkaszázadok felháborító története a legszégyenletesebb fejezete a Horthy-rezsimnek és el lehet róla mondani, hogy, mint a magyar viszonylatban általában, ezúttal is fejétől bűzlik a hal.

Ezzel kapcsolatban még külön ki kell emelnem azt a kegyetlenséget és embertelenséget, amelyet a Hitlernek ágyútöltelékül átadott honvédcsapatok közismert felsőbb utasításra a védtelen orosz lakossággal szemben elkövettek. Mikor Ilja Ehrenburg, a világhírű orosz író, saját frontlapasztalatai alapján ugyanolyan megvetéssel beszélt a honvédek barbárságáról, mint a német nácikról, akkor az volt az érzésem, hogy nincs igaza. Magyaráztam, hogy a magyar honvéd az embertelenségek terén semmi esetre sem lehet olyan, mint az a német náci, akit tíz esztendőn keresztül rendszeresen vadítottak. Csakhamar azonban meg kellett győződnöm arról, hogy a 24 éves Horthy-rezsim alaposan fölér a tízéves Hitler-uralommal. Egyre-másra kaptam a leveleket, naplókat és okiratokat, melyekből kiderül, hogy ugyanaz a bestialitás, amit tavaly januárban a bácskai lakosság tapasztalt, amit a munkaszázadokban intézményesen meghonosítottak, ugyanaz az embertelenség a hadseregbe is alaposan be volt plántálva. A partizán szabadcsapatok ellen bevetett magyar honvédkötelékek kíméletlenül irtották a békés lakosságot. A naplókban, amelyeket egyszerű honvédek írtak, ilyen kitételeket találtam: „A falu aprajáját-nagyját kiirtottuk, utána felgyujtottuk. Az első házat én gyujtottam fel." Vagy: „Felakasztottunk hat partizánasszonyt." Vagy: „Elvittünk mindent, ami jólesett, amit nem tudtunk elvinni felgyujtottuk." S hogy a hátországban nem volt jobb a hangulat, arra jellemzők a halott honvédeknél talált levelek százai, melyben hozzátartozóik rabolt holmikat kérnek. Különösen keresett

holmi volt ezekben a levelekben a női szőrmebekecs. De kérnek a karkötőórától a hajasbabáig és gyerekjátékig mindent. Találtam olyan levelet, melynek küldője megköszöni a kapott női bekecset, melyben volt ugyan egy rozsdabarna folt, de azt a szappan szépen kivitte. A levél küldője a sógornőjének is kér női bekecset, de ujjatlant. Ezeknek a leveleknek az írói pontosan tudták, hogy a fronton nincsen se bekecskereskedés, se hajasbaba-árusító üzlet és hogy ezeket a holmikat férjeik az orosz asszonyoktól és gyerekektől rabolják el. És mégis a legnagyobb nyugalommal követelték őket. Egy főhadnagy tisztiszolgájának naplójában pontos dátummal le van írva, hogyan jártak Voronyezs városába teherautóval rabolni. Hogyan törték fel a bezárt ajtókat és hogyan raboltak szamovártól és szentképektől kezdve ezüstkanalakig mindent. És utána kezeimhez jutottak azok a hivatalos parancsok és intézkedések, melyek a tusz-szedést, a tuszok kivégzését, tetemeiknek ki nem adását a hozzátartozóknak és hasonlókat szabályoztak. Láttam azokat a parancsokat, melyek a rabolt holmik hazaszállításáról intézkednek és bemutatták a Korotoljáknál elfogott hadosztály postacsomagküldőinek névsorát, melyben feladóként úgyszólván az egész hadosztály tisztikara szerepelt. Itt is ugyanúgy, mint a német náciknál, fejétől bűzlik a hal. Ha Hitler súlyt helyezett arra, hogy minden katonája egyúttal bűntársa is legyen, aki egyénenként kövesse el védtelen nőkön, gyerekeken mindazt az aljasságot és gyalázatot, amit ő a védtelen kis nemzeteken elkövetett, úgy nem volt nehéz neki ezt a szellemet Horthyn keresztül a honvédségbe is beleplántálnia.

Nem csoda, hogy ilyen viszonyok mellett a hadsereg soraiban elharapódzott a korrupció, a lopás, a rablás. Nem lehet hivatalos utasításra kirabolni a békés lakosságot és ugyanakkor nem hozzányúlni a honvédlegénység élelméhez és csomagjaihoz. Az a parancs, amelyről már a hangulat-megfigyeléssel kapcsolatban említést tettem azt is elmondja, hogy a katonák meg vannak győződve arról, hogy élelmezésük jelentékeny részét ellopják, becserélik, seftelnek vele. Később megtudtam, hogy nagybaconi Nagy Vilmos, aki azóta haragban vált el már Horthytól, egy őszinte pillanatában elmondotta, hogy ez a háború olyan, mint a tatárjárás s a magyarok a tatárok segédcsapatai. Felvetem ezek után a kérdést: kinek a szellemét tükrözi vissza mindez a szégyen és gyalázat, melyért a magyar nép keserves árat fog fizetni? Ki felelős mindezért?! A válasz csak egy lehet: Horthy!

Egy két esetben hallottam olyan véleményt, hogy Horthy, ha beleviszi az országot a bajba, majd ki is fogja vezetni. Az illetők természetesen nem tudták megindokolni ezt a véleményüket. Nem tudták megindokolni, mert nem lehet megindokolni. Ki hiszi el, hogy ez a Horthy, aki 76 éves koráig szakadatlanul reakciós, népellenes vonalat vitt, akitől velejéig idegen a népi gondolat, most valami hirtelen pálfordulással demokratává válik, átmegy a szövetségesek oldalára, baráti jobbot nyujt a Szovjetuniónak és a többi szövetsé-

geseknek? És ki hinne egy ilyen hirtelen megtérés őszinteségének? Az első világháború menete és a másodiké is azt mutatja, hogy eddig egyetlenegy vezető, aki országát vesztes háborúba taszította, sem élte túl politikailag a vereségét. Az első világháború vesztes országainak összes uralkodóit és a vereségben részes politikusokat elűzték. A mostani háború is ebbe az irányba mutat. Mussolini már letűnt, a bolgár királyt még nem tudni, hogy golyó vagy méreg intézte-e el, de annyi bizonyos, hogy ő sem vezeti ki az országot a háborúból. Arra, hogy Hitler lenne az az ember, aki Németországot hirtelen fordulattal átvezetné a béke és a menekvés útjára, épeszű ember nem is gondolhat. Antonescura kár is szót vesztegetni. És éppen Horthy lenne kivétel?

Ami Horthyra áll, áll az egész rendszerére. A magyar reakciós uralkodó réteg 25 esztendőn belül másodszor viszi vereségbe az országot. Amilyen könnyen és magabiztosan ugrottak a háborúba, olyan bizonytalanok és tétovázók most, amikor a nemzet megmentése gyors és erélyes tetteket követel. Követeli elsősorban azt, hogy az országmentés munkájába bevonják azokat a népi tömegeket, a munkások millióit, akiket 24 esztendőn keresztül szívósan és kíméletlenül kizártak a nemzet vezetéséből és akiknek segítsége nélkül ebből a helyzetből kijutni nem lehet. Horthyéknak és Kállayéknak most, a katasztrófa küszöbén is fontosabb az, hogy hogyan mentsék rendszerüket, mint az ország megmentése. A magyar nép széles tömegeitől mindennél jobban félnek. Ezért ingadoznak, ezért tétovázнak, ezért veszítik az időt és közben az ország rohan a vereség örvényébe.

Csak végig kell tekinteni az utolsó esztendő történetén. Felolvastam az imént Kállay miniszterelnök október 20-i beszédét, melyben még a magyar uralkodó rendszernek követeli az első helyet Európában azért, mert elsőnek terjesztette a fasizmus eszméit. Tavaly október végén már igazán nem volt nehéz megállapítani, hogy Hitler csillaga lehanyatlóban van. Három héttel Kállaynak e hetyke beszéde után kezdődött az orosz ellentámadás a Kaukázusban és a szövetségesek kiszállása Észak-Afrikában. A beszéd után négy hétre zárták körül az oroszok Sztálingrádot és ezzel megkezdődött az a vereségsorozat, mely pótolhatatlan réseket szakított a német ember- és hadianyagban. Decemberben már világos volt, hogy döntő fordulat állott be a háború menetében és a magyar reakció berkeiben is halkabbra vált a hang. Elhallgattak azok, akik addig előharcosai voltak annak, hogy Magyarország illeszkedjék be az új Európába, azaz rendezkedjen be úgy, mint Németország hűbéres állama. Ezzel szemben elkezdték emlegetni az ország függetlenségét. A függetlenség, szabadság — szavak, melyek már teljesen eltűntek Horthyék szótárából, melyeket a cenzura a lapokból is törölt, nehogy szemet szúrjanak Hitlernek —, most újra felmerültek. Ugyanakkor központi utasításra a sajtó kezdte újra aláhúzni Magyarország rend-

fenntartó szerepét a bolsevizmus ellen. És hogy a bolsevizmus veszélyét tényekkel is illusztrálják, hatalmas, nyílt kommunista monstrepöröket szerveztek. Egyetlen ilyen perben 664 vádlott volt. Január elsején a Vörös Hadsereg parancsnoksága közölte a Sztálingrádnál körülzárt két német hadsereg adatait. A hatás világszerte mély volt: mindenki megértette, hogy miről van szó. Horthyék is. De ahelyett, hogy komoly lépéseket tettek volna a béke érdekében, tovább manővereztek. Január első felében a „Pester Lloyd", a kormány németnyelvű hivatalos lapja, két vasárnap egymásután vezércikkben kínálkozott föl az angoloknak és az amerikaiaknak. A vezércikkek sejttetni engedték, hogy a kormány már látja, hogy a háború elveszett és ugyanakkor arra célozgattak, hogy Magyarország még jó szolgálatokat tehet az angolszászoknak a Szovjetunió ellen. A londoni rádió egy hivatalos cikkben élesen és félreérthetetlenül elutasította ezt a felkínálkozást és a „Pester Lloyd" ezt kénytelen volt egy újabb vezércikkben tudomásul venni.

Közvetlenül ezután jött a voronyezsi katasztrófa. Ez sem érte váratlanul Horthyékat. Minden oldalról kapták előzőleg a figyelmeztetést, hogy közeleg a katasztrófa, hogy a második honvédhadsereg el fog pusztulni, ha vissza nem vonják a frontról. Én magam legalább tíz esetben személyes rádiófelszólítással és rádió cikkekben figyelmeztettem erre Horthyékat. Mindez nem használt. A magyar kormány, mint az ország sorsával, a második hadsereg kérdésével is csak taktikázott. Erélyes lépéseket tenni nem mert, várakozó álláspontra helyezkedett és az eredmény a legszörnyűbb vereség lett, amit a magyar történelem csak ismer. Mikor a magyar kormány minden tagadása és elkenési kísérlete ellenére az ország megtudta a vereség arányait, a közfelháborodás nyomására március végén egy hivatalos híradásban közölték, hogy a honvédcsapatok maradékait kivonják az első vonalból. Sejttetni engedték, hogy haza is hozzák őket. De április első felében Hitler magához kérette Horthyt, aki, mint minden esetben, ezuttal is beadta derekát, és beleegyezett abba, hogy a honvédcsapatokat nem hozzák haza, sőt feltöltik őket. Néhány századot nagy cécóval, ünnepélyes fogadtatással hazahoztak, hogy ezzel töröljék ki a békét követelő magyar nép szemét. Ugyanakkor titokban még júniusban is mentek a menetzászlóaljak a Kiev, Zsitomir, Ovrucs környékén elhelyezett magyar alakulatokhoz és a brjánszki erdőben levő három könnyű hadosztályból álló 8. hadtesthez.

A magyar közvélemény csak virágnyelven hallhatta azokat a változásokat, amelyekkel a rendszer félszegen és óvatosan próbált eddigi vonalán valamit változtatni. Így május 22-én a fiatal Horthy Miklós, akit a magyar uralkodó körök apja utódául tekintenek, rádiószózatot intézett a braziliai magyarokhoz. A szózat természetesen nem a braziliai magyaroknak, hanem a szövetségeseknek és az

otthoniaknak szólt. Ennek megfelelően az üzenetet valamennyi magyar lap az első oldalon közölte. Ilyenek voltak benne:

„Az idők, melyeket ma megélünk, a legnagyobb válságot jelentik, melyet az emberiség valaha is átélt. Ilyen időkben a számra és fegyveres erőre gyöngébb *kis országok* sorsa természetesen nemcsak egyedül önmaguktól függ. A kis nemzetek nem bújhatnak meg a történelem árnyékában. Puszta létüket gyakran csak azáltal mentik meg, hogy valami olyat tesznek, melyet a legszívesebben elkerültek volna. A veszélyeket és az áldozatokat a sors kényszere alapján kénytelenek magukra venni".

Amint látják ez egészen más nóta, mint amit egy évvel ezelőtt Kállay miniszterelnök fújt. Ha Kállay még tavaly verte a mellét, hogy bennünket nem kellett kényszeríteni, hogy magunktól mentünk a háborúba, hogy Magyarországról tudta és beleegyezése nélkül nem lehet intézkedni, úgy az idén Horthy az ellenkezőjét mondja. Hirtelen kis nemzetté fejlődtünk vissza, mely nem intézi saját sorsát, mely legszívesebben nem lépett volna a háborúba és csak a sors kényszere, értsd Hitler kényszere alatt lépett a háborúba. Egy héttel utóbb maga Kállay is megszólalt és ilyeneket mondott: „Nem az én kormányom határozta el, hogy az 1942-es év orosz hadjáratában résztvegyünk. De, amint szövetségesünk felszólítása elhangzott, annak eleget kellett tenni." Ez a kijelentés is burkolt elutasítása annak, hogy Kállay vállalja a felelősséget e háborúért. Egyben célozgatás arra, hogy a háborút Hitler követelte. Szóval pontosan az ellentéte mindannak, amiket ugyanez a Kállay tavaly hirdetett.

Rádiószózatokkal, beszédekkel, manőverekkel és célozgatásokkal nem lehet kivezetni egy országot a háborúból. Oda tettek kellenek, még pedig gyors tettek, mert az események is gyorsan követték egymást. Az ifjú Horthy felszólalásában már közrejátszott a tengelycsapatok tuniszi megsemmisítése. Július 5-én kezdődött a német támadás Kurszk ellen. Néhány nap mulva kiderült, hogy a támadás véresen összeomlott. Nemcsak összeomlott, de a Vörös Hadsereg diadalmas ellentámadásba ment át, elfoglalta Orelt, Bjelgorodot, Charkovot és egyre világosabb, hogy Hitler egyedül az oroszokkal szemben is elveszti a háborút. Közben a szövetségesek kiszállottak Sziciliában, megkezdődött az annyit reklámozott „európai erőd" elfoglalása. Két héttel később, július 25-én megbukott Mussolini és vele az olasz fasizmus.

Mindenki tudta, hogy Olaszország kiválása a háborúból csak hetek kérdése. Magyarországon pánik tört ki. A kormány azonban ahelyett, hogy az egyre komorabb vészjelek figyelembevételével sietett volna békét kötni, megnyugtató cikkeket adatott le a sajtóban és tovább tétlenkedett és magyarázkodott. Július 30-án például a „Pester Lloyd" kétségkívül a Szovjetunió felé célozgatva ilyeneket írt: „Mi mindig elutasítottuk, hogy nemzetközi kapcsolatainkba

ideológiai momentumokat keverjünk. A magyar politikusok józan rétegei, akik országunkat irányították, állandóan el is hárították maguktól azt, hogy Magyarországnak más országokhoz való viszonyát világnézeti szempontok irányítsák. Magyarországot nem érdekli, hogy egy másik ország saját területén milyen politikai rendszer szerint él."

Ha az ember meggondolja, hogy Horthytól lefelé mennyit szavaltak és uszítottak azok, akiket most a magyar politika józan rétegeinek nevez a „Pester Lloyd", hol az ázsiai bolsevizmus, hol az angolszász plutodemokrácia ellen, akkor csak csodálkozhat, hogy most ilyeneket mernek lenyomtatni a türelmes papíroson. De az ilyesmi természetesen nem használ. Két nappal később az angol kormány közölte, hogy bombázni fogják Budapestet. Erre a „Pester Lloyd" egy siránkozó, hazudozó és könyörgő cikkel válaszolt. Ilyeneket mondott: „Németország részéről még csak kísérlet sem merült fel, hogy a magyar ipart a német haditermelés szolgálatába állítsák. A magyar ipar felhasználása a német iparnak még csak egy százaléknyi töredékét sem jelentené. A magyar vasutak nem szállítanak a németeknek, a magyar közlekedés kizárólag a gabona és a fa szállításával van elfoglalva. Budapesten hadászati célok tulajdonképpen nincsenek, ezért méltatlan volna egy ilyen támadás, melynek semmi jogi alapja nincs. Budapestet lényegében a nyílt város kifejezéssel lehetne megjelölni. Budapest békés lakosságára gyilkos bombák dobása olyan eljárás volna, melyet a történelem, de még magasabb fórum, az Isten ítélne el. És olyan erőkkel kellene szembeszállnunk — fejezi be a cikk —, melyekkel Magyarország sohasem keveredhet harcba." Ezt a cikket valamennyi lap átvette és a budapesti rádió egész terjedelmében közölte.

Általában a megrettent uralkodó körök teljesen tanácstalanok. Most, hogy a katasztrófa közeleg, úgy tesznek, mintha már tulajdonképpen nem is volnának a háborúban. Azt hiszik, hogy ha a lapokban ilyenirányú cikkek jelennek meg, akkor a szövetségesek is már békében levőnek tekintik Magyarországot. Ez a taktika sokban emlékeztet a strucc madárra, amely a homokba dugja a fejét és azt hiszi, hogy őt nem látják. A magyar lapok most ilyeneket írnak: „Mi csak egyet akarunk: élni és dolgozni. Élni, hogy dolgozhassunk és dolgozni, hogy élni tudjon a magyar." Vagy: „Akik semleges szempontból nézik a mi háborúval szembeni magatartásunkat, akik a békét képviselik, látják, hogy mi békében akarunk élni és dolgozni ebben a világfelfordulásban."

Az ilyen sirámok persze senkit sem hatnak meg. A londoni rádió például ilyen választ küldött a „Pester Lloyd" cikkére: „A Pester Lloyd kérte, hogy ne bombázzák az országot, mert ez jogosulatlan lenne, hiszen Magyarország sosem állott háborúban a történelem folyamán az angolokkal. Ez a kijelentés megvilágítja, milyen a jelenlegi kormányrendszer külpolitikája. Még mindig azt a

látszatot akarják kelteni, mintha Magyarország és Anglia között nem volna hadiállapot. Megfeledkeznek arról, hogy a háború totális, hogy Anglia minden szövetségesével teljes szolidaritást vállal, hogy aki Anglia szövetségeseinek ellensége, az Anglia ellensége is. Mikor Magyarország megtámadta Jugoszláviát, mikor résztvett a Szovjetunió elleni harcban, már harcban állott Angliával is. A Szovjetunió és Jugoszlávia ellensége Anglia ellensége is. Ha a magyar nép el akarja kerülni a pusztító légi offenzivát, el kell távolítania azokat az úgynevezett politikusokat, akik az Anglia és szövetségesei közti ellentétekre építenek. A magyar nép politikailag öntudatos rétegeinek kell kezükbe venniök sorsuk intézését. Csak ezzel áll módjukban elhárítaniuk az ország pusztulását. Nem okoskodó vezércikkek, hanem tettek kellenek. Csak egy orvosság van: a munkások, a parasztok és az intelligencia közös frontja."

Ezt a gondolatot London még élesebben így fogalmazta: „A jelen kormányrendszer ígéretekkel elkötelezte magát a németeknek és elzárta a visszatérés útját. Csak új rendszer képes Magyarországot más vágányokra vezetni. Éppen ezért feltétlenül szükséges a belső rendszer megdöntése, mert ez jelenthet csak új külpolitikát is."

Szándékosan idéztem ilyen részletesen az angol véleményt, mert azt tapasztaltam, hogy, különösen a tisztek körében beszélnek arról, hogy ha minden kötél szakad, az angol-orosz viszály kihúzza majd a Horthy-rendszert a vízből. Ezzel a gondolattal, mint már hallották, egyébként a kormány otthon is operál. Nézzük meg, mi rejlik e mögött. A szövetségesek között valóban vannak nézeteltérések egyes kérdésekben, például abban, hogy mikor csinálják meg a második frontot. Vannak véleménykülönbségek a Szovjetunió és Anglia között, Anglia és Amerika között is, ami magától értetődik és ami minden koalíciós háborúnak a velejárója. De a főkérdésben, abban, hogy Hitlert és csatlósait rendszerükkel együtt el kell pusztítani, ebben a kérdésben nincs különbség és nézeteltérés. Ebben a kérdésben valamennyien egységesek. Pedig ez a döntő.

Magyarországra külön még fontos a megcsonkítás kérdése, illetve az a kérdés, hogy vissza kell-e adni a Hitler segítségével kapott területeket — és még egyebeket is — vagy sem. Ebben a kérdésben semmiféle szovjet-angol ellentét szerepet nem játszhat. Tudvalevőleg a Felvidéket visszakövetelő Benes-kormány és a Délvidéket visszakövetelő jugoszláv kormány Londonban székelnek. Davila román nemzeti bizottsága pedig, mely Észak-Erdélyt követeli vissza, Washingtonban székel. Ugyancsak tudvalevő, hogy amikor az angol munkáspárt egy vezető tagja Stockholmban közölte egy volt magyar szociáldemokrata miniszterrel az angol békefeltételeket, az első így hangzott: minden újonnan szerzett terület azonnali visszaadása. Ezekután nehezen érthető, hogy mire spekulálnak Horthyék, amikor az angol-szovjet viszályt emlegetik. Nem a magyar nép érdekeire gondolnak, nem arra, ami lehetővé tenné, hogy legalább a

magyarlakta területek a vereség után megmaradjanak az országban. Ők arra spekulálnak, hogy saját rendszerüket valamilyen módon meg tudják menteni. „Egy kis ügyességgel ép tagokkal kerülhetünk ki a nagy zuhanásból", — reménykedett néhány napja a kormány reggeli lapja, a „Magyarország". A kis ügyvesek nem az ország, nem a magyar nép, hanem a saját rendszerük épségére gondolnak, mikor így reménykednek. S hogy valóban erről van szó, azt mutatja az a hír, hogy Horthy elrendelte a kisegítő karhatalom felállítását. A kisegítő karhatalmat önkéntes jelentkezés után gondosan megvizsgálják „nemzethűség" szempontjából és amennyiben kifogástalannak találják, külön, számukra elkészített esküszövegre esketik fel őket. Utána azonnal fegyvert kapnak és rájuk is kiterjesztik azt a fegyverhasználati utasítást, melyet 1932-ben a pacsai véres összeütközések után a csendőrség számára kiadtak. Világos, hogy a karhatalom nem az ország határainak megvédésére kell, hanem a magyar nép ellen, mely most belülről is döngeti Horthy gyűlölt rendszerét.

A kisegítő karhatalom felállítása egyben azt is mutatja, hogy milyen hiú azoknak a reménye, akik azt hitték, hogy Horthy a változott helyzetnek megfelelően valami demokratikus, népi irányba fogja vezetni az országot. Most látják, kutyából nem lesz szalonna.

Közben pedig a magyar gyárak éjjel-nappal ontják Hitlernek a hadianyagot. A magyar vasutak, a magyar hajózás hozza Romániából a petróleumot a német hadsereg részére. A lispei magyar petróleumforrások kizárólag Németország számára dolgoznak. A német hadiipar legfontosabb anyagát, a bauxitot, amelyből az aluminium készül, ugyancsak tőlünk kapják. A falvakban kíméletlenül folyik a rekvirálás, mert Horthyék le akarják szállítani azt a 8 millió métermázsa búzát és hozzá a megfelelő mennyiségű húst, zsírt, vajat, tojást, gyapjút, bőrt, lent, kendert, amit Hitlernek egy augusztus elsején megkötött új gazdasági szerződés értelmében megígértek. Nem csoda, ha világszerte nő Magyarország ellen az elkeseredés, a gyűlölet. Sok jel mutat arra, hogy a kormánynak hosszú esztendőkön keresztül üzött propagandával, sajtócenzurával sikerült megtévesztenie az országot a veszély felől, mely Horthyék politikájának következtében a magyar népet fenyegeti. Azt hiszik otthon és gyakran itt a hadifogságban is, hogy a vereség legrosszabb esetben az 1918-as megcsonkítás ismétlése lesz és hogy a magyar lakosság minden bántódás nélkül az elszakított területeken ugyanúgy helyén maradhat, mint az 1918-ban történt. Sajnos erre kevés a remény. A vérengzések, amelyeket Horthyék tavaly a Bácskában műveltek és amit kisebb-nagyobb mértékben ismételtek a Kárpátalján és Erdélyben is, olyan gyűlölséget és elkeseredést váltottak ki az ottani nemzetiségeknél, melyek szinte kizárják a további együttélést. Mint minden téren, Horthyék itt is mérhetetlen, jóvá nem tehető károkat okoztak a magyar ügynek. És a visszakerült területek magyar

lakossága rettegve gondol arra, hogy mi fog történni, ha a nemzetiségek bosszút állhatnak az utolsó esztendők szenvedéseiért, és ha Horthyék vérfürdőire hasonló lesz a felelet.

De magúk a hadviselő országok kormányai is tanultak a multak eseményeiből és egyre több olyan hivatalos hang emelkedik, amely azt követeli, hogy az elszakítandó területekről ki kell telepíteni minden magyart. Lakosságcseréről hallani, ami gyakorlatban annyit jelentene, hogy mondjuk a Felvidékről, vagy a Bácskából minden magyarnak el kellene távoznia, és helyükbe visszatérhetnek a szarvasi, kiskunhalasi szlovákok, vagy a szentendrei szerbek. Szó van arról is, hogy az utolsó esztendők tapasztalatai alapján a környező államok a trianoninál sztratégiailag sokkal biztosabb határokat követelnek maguknak, ami az 1918-asnál súlyosabb megcsonkítást jelenthet. Minden országban működnek már azok a hivatalos bizottságok, melyek a háborús bűnösök felelősségrevonását készítik elő. A napokban jelent meg erről a kérdésről Londonban egy könyv, mely azt az elvet képviseli, hogy a háború bűnöseit abban az országban és azon a helyen kell felelősségre vonni, ahol bűntetteiket elkövették. Gyakorlatban ez azt jelentené, hogy mondjuk a bácskai vérengzés felelőseit Újvidéken vennék elő, s ahhoz nem kell különösebb képzelőerő, hogy előre meg lehessen mondani, mi lesz egy ilyen felelősségrevonásnak a vége.

Az örvény szélére került az ország és sok idő a menekvésre már nincs. A kivezető út csak egy: azonnal és gyökeresen szakítani azzal a rendszerrel, mely ide vitte az országot, azonnal s kíméletlenül eltávolítani azokat a vezetőket, akik ezért felelősek. Ha a magyar nép ezen az áron még Hitler összeomlása előtt át tud menni a győztes szövetségesek oldalára, akkor még sok minden menthető. A magyar nép kezdettől fogva érezte, hogy ez nem az ő háborúja. Ezt érezték a fronton a honvédek is. Csak a magyar nép békeakaratának, évszázados keserves tapasztalatok alapján felgyülemlett németellenességének ad kifejezést az, aki ma bátran és harcosan kiáll az idegen rablóháború ellen, a szabadságukért harcoló népek mellett. Csak azok a férfiak moshatják le azt a gyalázatot, amelyet a Horthy-rendszer ránk kent, akik bátran és megalkuvás nélkül kiléptek nemzetük megmentése mellett. Ők a magyarság jövőjének és becsületének megmentői. Otthon és itt is.

Azért mondom, hogy itt is, mert a hadifogolytáborokban ma sokkal több módjuk van arra, hogy felrázzák a magyar közvéleményt, hogy ráirányítsák a figyelmet a küszöbön álló veszedelemre, mint az otthoniaknak. Otthon még mindig a csendőr, a rendőr, a cenzura garázdálkodik. Az internálótáborok, börtönök, katonai fogházak ma is zsúfoltak. Otthon sokkal nehezebb a magyar néphez szólni. Itt azonban a hazafias hadifoglyoknak módjukban áll nemcsak bajtársaikra hatni, hanem cikkek, határozatok, nyilatkozatok útján a rádión keresztül az egész magyar néphez szólni. Az előző

világháborúval szemben, amikor a magyar hadifoglyok csak a fronton terjesztett röpiratokkal tudtak hatni, ma a rádió összehasonlíthatatlanul nagyobb lehetőségeket biztosít.

És a magyar nép el is várja, hogy hadifogságba került fiai éljenek ezzel a lehetőséggel. A hadifogoly látta a háborús érem mindkét oldalát. Módjában volt megismerkednie az otthon üzött fasiszta hírverésen kívül a szabadságukért harcoló országok álláspontjával is. Ideje volt gondolkozni és választani. Túlnyomó többségük felismerte, hogy az ország szakadék felé rohan. Felismerték, hogy a nemzetet egy Mohácccsal súlyosbított Trianon várja. Ez a felismerés kötelez. Arra kötelez minden hazáját szerető magyart, hogy felemelje figyelmeztető, ébresztő és tettre, harcra serkentő szavát. Ez a háború totális. Totális a hadifoglyok szempontjából is. Állást kell foglalnia minden hadifogolynak, állást kell foglalnia vagy amellett, hogy támogatja tovább is azt a népellenes, országvesztő rendszert, amelynek ő maga is áldozata, vagy állást kell foglalnia azért, hogy felrázza testvéreit, az otthoni magyarokat és segítse megtalálni, kiharcolni nekik azt a kivezető utat, melyet saját keserves szenvedései árán felismert. Azt a kivezető utat, melyen át hazáját még meg lehet menteni. Az igaz magyar számára a választás nem lehet kétséges.

MUNKÁSEGYSÉG

(Révai József elvtárs azonos című előadása a Magyar Kommunista Párt Politikai Akadémiáján 1946 május 18-án[1])

Tisztelt Elvtársak!

Mindnyájunk számára axióma, amit tovább indokolni nem is szükséges, hogy a két munkáspártnak, a Kommunista Pártnak és a Szociáldemokrata Pártnak szoros együttműködése az alapja, előrehajtó ereje, biztosítéka a magyar demokráciának. Nyilvánvaló és magától értetődő minden osztálytudatos munkás számára, hogy a két munkáspárt harci egysége a biztosítéka annak, hogy a magyar reakció mindig újra meginduló támadását visszaverhessük és biztosítéka annak is, hogy a demokrácia ne egyhelyben topogjon, hanem előrehaladhasson. Az is axióma, az is magától értetődő minden osztálytudatos munkás számára, hogy a két munkáspárt harci egységével értük el a magyar demokrácia legnagyobb, legmaradandóbb eredményeit: a földreformot, a köztársaságot, a márciusi tömegmozgalmak eredményeit, többek között azokat az eredményeket is, amelyeket a nacionalizálás terén elértünk. És az is nyilvánvaló,

[1] *Révai József.* Munkásegység. Szikra 1946. 3—26. old.

hogy a két munkáspárt együttműködése a gerince a magyar demokrácia baloldali blokkjának, annak a politikai képződménynek, amelyre egyre inkább áttevődik a magyar demokrácia súlypontja.

Ez az együttműködés a két munkáspárt között nem mai keletű dolog, nem is csak a felszabadulás után jött létre. A felszabadulás után Debrecenben, amikor a Szociáldemokrata Párt központi vezetősége még a körülzárt Budapesten tartózkodott, a Szociáldemokrata Párt ideiglenes országos vezetőségével a mi pártunk vezetőségének az a része, mely az ország felszabadított részén dolgozott, egyezményt kötött arról, hogy minden komoly politikai kérdést a kormányzatban és a kormányzaton kívül előzetesen megbeszélnek egymással. De ezt a debreceni egyezményt megelőzte a jóval korábbi budapesti egyezmény, melyet még az illegalitásban, 1944 őszén kötöttünk. Ezt az egyezményt szociáldemokrata elvtársaink részéről Szakasits Árpád, a Magyar Kommunista Párt részéről pedig Kállai Gyula írták alá. De a két munkáspártnak az együttműködése nem az 1944 szeptemberi egyezménnyel kezdődött. Az együttműködés sokkal régebbre nyúlik vissza. Nem akarok most arról hosszasan beszélni, hogy a Magyar Kommunista Párt egy évtizede küzdött az egységfrontért. Az illegalitás éveiben, amikor a kommunisták a föld alatt dolgoztak, a szociáldemokraták azonban legális, nyílt tömegpárt voltak, a két párt helyzetének ez a különbsége komoly akadályokat gördített a formális együttműködés elé. Mégis már 1942-ben bizonyos sajátos formákban létrejött a szociáldemokrata elvtársak és a Kommunista Párt között az együttműködés. Ilyen sajátos formája az együttműködésnek volt az a körülmény, hogy a kommunisták a Szociáldemokrata Pártban úgyszólván „szállást" kaptak. Szállást kaptak, nem egyszerűen úgy, hogy elleplezve valódi természetüket, dolgoztak a Szociáldemokrata Pártban, a Szociáldemokrata Párt vezetőségének tudta nélkül. Nemcsak erről volt szó. Arról is szó volt, hogy ezek a kommunisták a Szociáldemokrata Pártban szállást kaptak, a Szociáldemokrata Párt vezetői egy részének tudtával és támogatásával. Mindenki tudja, hogy az Országos Ifjúmunkás Bizottság, az OIB, a Kommunista Pártnak éveken át fészke volt. Tudták ezt a Szociáldemokrata Párt vezetőségében is és voltak olyan baloldali szociáldemokrata elvtársak, akik bár tudtak erről, mégis kiálltak a hatóságok felé is, a Párton belül is, a kommunista vezetés alatt álló OIB védelmére. Egy sajátos formája volt az együttműködésnek továbbá az, hogy a kommunisták, hogy úgy mondjam, befészkelték magukat, vendégjogot nyertek, szállást kaptak a Szociáldemokrata Párt központi lapja, a Népszava szerkesztőségében is és az ő közreműködésükkel jött létre a Népszava emlékezetes 1941-es karácsonyi száma, amelyben nemcsak a munkásegységfront gondolata jutott kifejezésre az akkori időknek megfelelő formák között, hanem ezen túlmenőleg a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front egy kezdeti formája is testet öltött. Az egységfrontnak ezek a

kezdeti formái készítették elő abban az időben, amikor a mi pártunk föld alatt dolgozott, a Szociáldemokrata Párt pedig legális párt volt, a két párt formális, nyilt, egyezményben megpecsételt egységfrontját, akkor, amikor 1944 március 19-e után a Szociáldemokrata Párt is a föld alá került. A kikötés és a feltétel természetesen az volt, hogy a két munkáspárt a maga szervezeti önállóságát és függetlenségét fenntartja. Hadd tegyem azonban mindjárt hozzá, hogy abban az egyezményben, amelyről már az előbb szólottam, már tekintettel voltak a szervezeti egyesülés lehetőségére is. Az 1944 szeptemberi egyezmény felveti a két munkáspárt egyesülésének kérdését is a háború utáni időre.

Én ma itt nemannyira az együttműködés szükségességével és fontosságával akarok foglalkozni, mert feltételezem, hogy ez a kérdés mindannyiunk számára elintézett kérdés. Én inkább azzal a kérdéssel akarok foglalkozni, vajjon szükség van-e arra, hogy egy lépéssel tovább menjünk? Azzal akarok foglalkozni, nincs-e itt az ideje annak, hogy felvessük a magyar munkásmozgalomban az egységes munkáspárt kérdését? Mert a két munkáspárt együttműködésének van jelene, van multja, de van jövője is. És ez a jövő, mint ahogy Szakasits elvtárs a sportcsarnoki emlékezetes nagygyűlésen mondotta, feltétlenül azt jelenti, hogy „a két folyam" valamikor egyesülni fog. Ha a két munkáspárt között harci-egység áll fenn, valamivel indokolni kell, meg kell magyarázni, miért van ma még szervezeti különállás? Ha igaz az — és ez feltétlenül igaz —, hogy az erő az egységben rejlik, akkor ebből következik, hogy a szervezeti egységben, a teljes egységben, az egyesülésben még több az erő, mint a puszta együttműködésben.

A proletárpártok együttműködését azok a vereségek és e vereségek tapasztalatai tűzték nemcsak Magyarországon, hanem európaszerte a munkásmozgalom napirendjére, melyeket a proletárpártok a fasizmussal szemben elszenvedtek. A fasizmus megsemmisítésének, a hatalmon levő fasizmus legyőzésének a kérdése, persze, Hitler-Németország vereségével, a fasizmus nemzetközi vereségével lekerült a napirendről. De nem került le a napirendről a munkásegység és ezen túlmenően a munkáspártok egyesülésének a kérdése. A fasizmus ma nincs hatalmon — kivéve Spanyolországot és egyes délamerikai országokat —, de reakció van, a fasizmusnak vannak maradványai. A feladat, éspedig nem olyan feladat, melyről azt mondhatnánk nyugodt lélekkel, hogy már megoldottuk — a demokrácia megszilárdítása, a reakció felszámolása és végleges megsemmisítése és hozzáteszem: a feladat egy olyan demokrácia megszilárdítása, amelynek keretében mehetünk előre a szocializmus felé. És ezeknek a feladatoknak a megoldásához, a reakció teljes és végleges legyőzéséhez, a demokrácia megszilárdításához és a szocializmus felé való haladás útjának a megtisztításához több kell, mint a két munkáspárt puszta együttműködése, ehhez olyan erő kell, amelyet csak

a két párt egyesülése, egy egységes magyar munkáspárt megalakulása jelenthet. *(Nagy taps.)*

Nem véletlen, hogy a két munkáspárt egyesülésének kérdése először Németországban került napirendre és először Németországban oldódott meg. Miért? Azért, mert az összes európai munkásmozgalmak közül a német munkásmozgalomnak a legelevenebb az a tapasztalata, hogy a fasizmus győzelmét, Hitler hatalomrajutását a két munkáspárt egymás elleni harca okozta. Ott a legelevenebb e tapasztalat tanulsága is, hogy a fasizmus gyökereinek teljes kiirtásához az kell, hogy a munkásmozgalom necsak *összeadja* az erőit, hanem az egyesülés révén *megsokszorozza* erőit. És végül azért nem véletlen, hogy ez a kérdés éppen Németországban került első ízben az európai munkásmozgalom napirendjére, mert Németországban a legnyilvánvalóbb, hogy a német nemzet talpraállítása és megmentése azután a kolosszális katasztrófa után, amit a hitlerizmus Németország részére jelentett, Németországban a legnyilvánvalóbb, hogy a német nemzet visszavezetése az európai és a nemzetközi civilizációba azon múlik, tud-e a munkásosztály vezetésével lépéseket tenni, haladni előre a szocializmus felé.

De nemcsak Németországban látjuk azt, hogy a munkáspártok a puszta együttműködésen túl tesznek lépéseket előre. A két munkáspárt egyesülése, mint közvetlen feladat, egyetlen európai országban sincs napirenden, de a puszta együttműködésen túl történtek lépések előre Romániában, Bulgáriában, Lengyelországban és valószínű, hogy egész sor más országban is fognak történni ilyen lépések előre, közös listák, választási blokkok stb. formájában. Ez még nem az egyesülés, de több a puszta harci egységnél. Lépés az egyesülés felé. Hadd említsem itt meg a magyarországi tapasztalatot is. A nagybudapesti községi választásokon a Kommunista és a Szociáldemokrata Párt közös listával indult. Ma már kimondhatjuk tapasztalatként, hogy a közös lista nem volt hiba, hogy ennek a közös akciónak a tapasztalata nem negatív, hanem pozitív. Az országos választások eredményei megmutatták, hogy az a kudarc, melyet a dolgozók egységlistája a budapesti községi választásokon elszenvedett, nem a közös listára vezethető vissza. Hiszen az országos választások idején Budapesten a két munkáspárt körülbelül ugyanannyi szavazatot kapott, mint a községi választások idején. Kétségtelen, hogy Magyarországon a két munkáspárt együttműködése jobb, bensőségesebb, szilárdabb, több jövőbeli lehetőséget rejt magában, mint pl. Ausztriában, Franciaországban — Angliáról nem is szólva —, de ugyanolyan kétségtelen az is, hogy kevésbbé jó és kevésbbé szoros, mint pl. Romániában, Bulgáriában vagy Lengyelországban. Nem volna-e helyes megvizsgálni nálunk is, mik a feltételei a még jobb együttműködésnek és van-e lehetősége, s ha van, úgy mik a feltételei annak, hogy idővel a két munkáspárt egységes folyammá egyesüljön? Hadd

beszéljek mindenekelőtt ennek az egyesülésnek elvi, elméleti feltételeiről.

Az teljesen nyilvánvaló, hogy ha egyesülésről beszélünk, akkor nem arról van szó, hogy az egyik párt beleolvadjon a másikba, hanem *egyesülésről* a szó szoros értelmében. Az is nyilvánvaló, hogy ez az egyesülés nem lehet mechanikus, gépies egymásbaolvasztása a két pártnak. Nem lehet puszta összeadási művelet, nem lehet egyszerűen a tagok felvétele egy immár egységes kartotékba. Egyesülés csak közös elvi alapon jöhet létre. Az is nyilvánvaló, hogy ezt a közös elvi alapot nem lehet kiagyalni és kiokoskodni a zöldasztal mellett, ha maga a fejlődés, a nemzetközi és a magyar munkásmozgalom fejlődése, ha a közös harc maga nem teremtették már meg ezt a közös elvi alapot. Én azt állítom, tisztelt Elvtársak, hogy az utolsó tíz év fejlődése, ha nem is hozta már létre, de igen komolyan előbbre vitte a közös elvi alap megteremtésének ügyét, sőt azt hiszem, nagyjában és egészében — később beszélni fogok még a negatívumokról — ez a közös elvi alap az utolsó évtized harcaiban és elsősorban a fasizmus ellen vívott harcokban a második világháború alatt megteremtődött.

Hogy bizonyíthassam ezt a tételemet, rövid visszapillantást kell vetnem a kommunista pártok és a szociáldemokrata pártok kapcsolatainak a múltjára, nemcsak Magyarországon, hanem nemzetközi viszonylatban is. Mi volt a szakadás oka? Elsősorban erre a kérdésre kell választ adnunk, ha felelni akarunk arra a másik kérdésre: megvan-e a lehetősége az egyesülésnek?

Mindenki tudja, aki többé-kevésbbé ismeri a nemzetközi munkásmozgalom történetét, hogy *a kommunizmus és a szociáldemokrácia elválásának főoka* a szociáldemokrata pártok magatartása volt az első imperialista világháborúban. Az első világháborúban, amely — ellentétben ezzel a mostani második világháborúval — mindkét részről imperialista háború volt, a szociáldemokrata pártok többsége saját burzsoáziájuknak, saját imperializmusuknak az oldalára állt és a tiltakozás, az ellenállás, az ellenzék ezzel a politikával szemben a forradalmi munkáserők gyülekeztetése jegyében született meg már az első világháború alatt Svájcban, a zimmerwaldi és a kienthali konferenciákon, majd később a diadalmas orosz proletárforradalom után Leningrádban, az akkori Pétervárott. Az első világháború után újjáéledt II. Internacionáléval szemben megszületett a III. Internacionále. Ez az ellentét szociálsovinizmus — mint Lenin nevezte — és kommunizmus között, amely ellentét az első világháborúban került napfényre, ebben a második világháborúban elvesztette időszerűségét, mint szakadást tápláló tényező lekerült a történelem és a munkásmozgalom napirendjéről. E második világháborúban a kommunista pártokat a szociáldemokrata pártoktól lényegében véve nem különböztette meg a háborúval szemben való magatar-

tásuk. Kommunisták és szociáldemokraták nagyjából egységesen álltak szemben a hitlerizmussal, a fasizmussal, közösen harcoltak ellene. Ez az ellentét tehát nem áll fenn többet az 1914—18-as években bekövetkezett szakadás megszüntetésének akadályaként.

A kommunizmus és a szociáldemokrácia közt bekövetkezett szakadás *második oka* az orosz proletárforradalommal, a Szovjetunióval szemben való más-más magatartásuk volt. A világ szociáldemokrata pártjainak többsége két évtizeden át ellenséges magatartást tanúsított a Szovjetunióval szemben. A legkirívóbban Kautsky juttatta ezt kifejezésre, aki egyenesen arra szólította fel az európai szociáldemokrata pártokat, hogy támogassanak egy fegyveres ellenforradalmat a szovjetrendszer ellen. Az orosz mensevikek szerepe a II. Internacionáléban a két világháború közt táplálta ezeket a szovjetellenes tendenciákat, amelyek természetesen nem minden esetben nyertek olyan éles kifejezést, mint Kautsky álláspontja, és vonták le az összes konzekvenciákat, mint ő tette, mindenesetre tény, hogy így vagy amúgy, kisebb vagy nagyobb mértékben, de a szociáldemokrata pártok hivatalos álláspontja a Szovjetunióval szemben ellenséges, vagy elutasító volt. A szociáldemokrácia hivatalos, döntő szellemi áramlatai és vezetői az októberi nagy orosz szocialista proletárforradalmat, a szovjetrendszert úgy tekintették, mint diktatúrát az orosz nép, sőt az orosz munkásosztály felett. A II. Internacionále igen befolyásos elméleti vezetői, akik közé még olyan egyébként érdekes és tiszteletreméltó egyéniségek is tartoztak, mint Otto Bauer, úgy tekintették az orosz proletárforradalmat, mint polgári forradalmat, amelynek egyetlen hivatása az orosz feudalizmus széttörése és amely bizonyos szocialista túlzások leküzdése után vissza fog térni eredeti burzsoádemokratikus medrébe. Később, amikor nyilvánvalóvá lett, hogy a szovjetrendszer nemcsak az orosz mezőgazdaság feudális szerkezetét törte össze, hanem gyökeresen átalakította az orosz ipar arculatát is, a szociáldemokráciában új elmélet kapott lábra: az orosz államkapitalizmusról szóló elmélet, amely párhuzamos volt azzal a másik tétellel, hogy Oroszországban a fölvilágosodott abszolutizmus egy sajátos formája valósult meg. Egyszóval a szociáldemokrácia egy sor olyan elméletet vallott a Szovjetunióval kapcsolatban, amely az orosz proletárforradalom, a Szovjetunió szocialista jellegének tagadása volt. Ez az egész koncepció, mint a szociáldemokráciát és a kommunizmust elválasztó egyik tényező, szintén lekerült a napirendről, vagy mondjuk pontosabban: *lekerülése folyamatban van,* és a szociáldemokráciának legkomolyabb, legmesszebbre néző vezetőinél már le is került. Hadd idézzem Szakasits elvtárs emlékezetes sportcsarnokbeli beszédét, amelyben félreérthetetlen nyiltsággal, vallomásszerű kiállással elmondta a Szociáldemokrata Párt új véleményét a Szovjetunióról. Szakasits elvtárs szerint „a Szovjetunióban öntudatosan és céltudatosan a

szocializmus világa épül". A Szovjetunió társadalmi és államrendszerét félreérthetetlenül a „legfejlettebb demokráciának" nevezi, amelyben minden „állam és város, falu és tanya, közigazgatás, ipar és mezőgazdaság, tudomány és művészet, irodalom és színház, törvény és hadsereg, minden, de minden — a népért, az emberért van. Az ember áll minden szovjet dolgok központjában. Egy új humanizmus tündöklő szelleme hatja át az egész szovjet életet és ennek az új humanizmusnak az eszméje termékenyíti meg a gyárak munkáját, a végtelenségbe nyúló szántóföldeket, a tudomány műhelyeit, az irodalomnak és a költészetnek tündéri berkeit, ez az új szocialista humanizmus bocsátotta ki méhéből azt a magasrendű gondolatot, amelynek Sztálin generálisszimusz adott hangot történelmi jelentőségű pohárköszöntőjében, amikor a kis népek és kis nemzetek életjogairól beszélt."

Emögött a Szovjetunióról vallott új nézet mögött lényegében az a felismerés rejtőzik, hogy a Szovjetunióban diadalmaskodott a szocializmus, másszóval: a marxizmus—leninizmus. Mert azt mondani, hogy a Szovjetunió a szocialista humanizmusnak az útját járja, felismerni azt, hogy a Szovjetunióban a szocializmus világa épül, csak úgy lehet, ha helyeseljük azt az utat is, amelyen a Szovjetunió dolgozói ezt elérték. Mit jelent az, hogy a Szovjetunió győzelmesen járja azt az utat, melyet a szociáldemokrácia legjobb vezetői is ma már a háború tapasztalatai alapján helyes útnak tartanak? 1917 után a Szovjetunióval és az orosz proletárforradalommal kapcsolatban az volt a kommunizmust és a szociáldemokráciát elválasztó nézeteltérés, hogy az út a szocializmushoz a polgári demokrácián vagy a proletárdiktatúrán keresztül vezet-e? A Szovjetunió győzelmei ebben a háborúban elválaszthatatlanok attól, ami Oroszországban 1917 októberében történt. 1917 októbere és aközött a szerep között, amelyet a Szovjetunió ebben a háborúban játszott, egyenes és közvetlen összefüggés van. Másszóval: azt a vitát, amely kommunizmus és szociáldemokrácia között az orosz proletárforradalom után folyt, tehát polgári demokrácia és proletárforradalom vitáját, a történelem maga döntötte el a marxizmus—leninizmus javára ebben a háborúban. *(Nagy taps.)* A Szovjetunió az egyetlen országnak bizonyult, amelyben nemcsak győzni, de meggyökeresedni sem tudott a fasizmus, ugyanakkor, amikor a polgári demokratikus országok — különösen a weimari német demokrácia, amely mint követendő példa szerepelt az orosz szovjetforradalommal szemben — utat nyitottak a fasizmus fejlődésének és győzelmének. A szociáldemokrata pártok legkomolyabb és legmesszebbrelátó vezetőinek e megváltozott nézetei a Szovjetunióról azt jelentik, hogy a kommunizmus és szociáldemokrácia közötti szakadásnak ez az oka is lekerül vagy lekerülőben van a történelem és a munkásmozgalom napirendjéről.

A harmadik ok, amely elválasztott bennünket egymástól:

kommunisták és szociáldemokraták különböző viszonya a polgári demokráciához. A két világháború közötti időben a szociáldemokrata pártok többsége támogatta a polgári demokráciát, koalícióban volt a burzsoázia pártjaival. És ennek a koalíciós politikának a jegyében fordultak a szociáldemokrata pártok többségi irányzatai a burzsoáziával, sőt a burzsoázia nyiltan reakciós szárnyával együtt a forradalmi munkásosztály élcsapata ellen. Elég Noskénak, Ebertnek és Scheidemann-nak a nevét említenem. Nem véletlen, hogy ezekben a harcokban 1918-tól 1921-ig a Spartakusbund, a német proletárság legöntudatosabb, legharcosabb része ellen, már résztvettek a német munkásmozgalom későbbi hóhérai, a német fasiszta mozgalom későbbi vezérei, Hitlertől Göringig valamennyien. Ez is bizonyítja, hogy a koalíciós politika, amely egyáltalán nem azonos a mai koalíciós politikával, a koalíciós politika egy reakciós polgári demokrácia védelmében — együtt a burzsoázia reakciós szárnyával — egyengette a polgári demokrácia keretén belül a fasizmus útját. Ez a koalíciós politika volt az, amely szította és állandósította a munkáspártok szakadását és testvérharcát. Ez a szakadási ok szintén lekerült vagy lekerülőben van a történelem napirendjéről. Amikor Hitler győzedelmeskedett, amikor a német „nemzeti szocializmus" megragadta a hatalmat, Németországban és európaszerte a szociáldemokrata pártokban, de az egész munkásmozgalomban komoly önkritika kezdődött, kritika a német szociáldemokrácia politikájával szemben. Ennek az önkritikának és kritikának jegyében alakultak ki, nemcsak a német szociáldemokrata pártban, hanem az európai szociáldemokrata pártokban is, a balszárnyak, olyan áramlatok és irányzatok, amelyek készek voltak levonni a weimari taktika, a weimari politika tragikus tanulságait. Nem véletlen, hogy a német munkásmozgalom — kommunista és szociáldemokrata munkásmozgalom egyaránt — tragikus veresége adott döntő lökést ahhoz, hogy európaszerte meginduljon a harc a munkáspártok egységfrontjáért, a munkásmozgalom egységes fellépéséért a fasizmus ellen.

Amikor arról beszélek, hogy a német munkásmozgalom veresége, a német szociáldemokrácia katasztrófába vivő weimari politikája nyomán az európai munkásmozgalomban megkezdődött az önkritika és a kritika, akkor nemcsak a szociáldemokrata pártokra gondolok. Gondolok a kommunista pártok önkritikájára is. A német munkásmozgalom veresége adta meg az alapot ahhoz az önkritikához, ahhoz a politikai fordulathoz, amelyet a Kommunista Internacionále Dimitrov elvtársunk vezetésével 1935-ben hajtott végre. De nem a Kommunista Internacionále VII. kongresszusán állott be ez a fordulat, bekövetkezett az már a leipzigi perben, abban a nagyszerű harcban, amelyet Dimitrov elvtársunk egymaga vívott meg az egész fasiszta kormányhatalom ellen. Miben állt en-

nek a kommunista önkritikának a lényege? Miben tévedtek a kommunista pártok, melyek voltak a kommunista pártok hibái, amelyek megnehezítették a munkásegység létrejöttét a fasizmus elleni harcban?

Mindenekelőtt az, hogy a kommunista pártok, de elsősorban a német kommunista párt, túlkésőn vette észre, hogy a történelem napirendjén nem a közvetlen roham a szocializmus megvalósításáért, hanem a fasizmus támadása következtében a polgári demokrácia megvédelmezése áll. A német kommunisták akkor vették ezt észre, amikor már késő volt és mert későn vették észre, nem volt elég nekifutási idő ahhoz, hogy komolyan és a siker reményében küzdjenek a munkásság egységfrontjának megvalósításáért a fasizmus elleni harcban. A szó szoros értelmében az utolsó percben történt meg az, hogy a német szociáldemokrata párt, amikor már érezte, hogy a kés nemcsak a kommunista pártnak a torkára van téve, hanem az ő torkára is, a kommunista párttal tárgyalásokat kezdett a munkásegységfront megvalósításáról. A német kommunista párt persze néhány héttel előbb tett javaslatot a szociáldemokrata pártnak az egységes harcra, de ez a néhány hét történelmi szempontból nemigen játszott szerepet.

1934—35-ben a kommunista pártok is végrehajtották a szükséges önkritikát, végrehajtották azt a politikai fordulatot, amelyet úgy lehet jellemezni, hogy a szocializmusért, a proletárforradalomért való közvetlen harc helyett kiálltak a polgári demokrácia védelmére. Anélkül persze, hogy ezzel akár egy jottányit is feladtak volna abból a bírálatból, amelyet 15 éven át gyakoroltak a reakciós polgári demokrácia és a szociáldemokrata pártok koalíciós politikájáról. A kommunisták kiálltak a polgári demokrácia védelmére, de nem fordultak vissza a weimari demokrácia felé, hanem egy újtípusú demokráciáért kezdték el a harcot. Ennek az újtípusú demokráciának a példája Spanyolország volt. A spanyol szabadságharcban az új demokráciáért állta ki a tűzpróbát a kommunista és a szociáldemokrata párt egységfrontja. Amint látnivaló, a két proletárpárt más-más viszonya a demokráciához, mint egymást elválasztó tényező, szintén lekerült vagy lekerülőben van a munkásmozgalom napirendjéről.

A *negyedik kérdés*, amely elválaszt bennünket: a szociáldemokráciának és a kommunizmusnak más-más viszonya a szocializmushoz, illetőleg a szocializmusba való átmenet kérdéséhez. A két világháború közötti korszakban a szociáldemokrata pártok túlnyomó többsége szerint a polgári demokráciában kell meghódítani a parlamenti többséget és parlamenti többséggel, a burzsoáziával való együttműködés útján, haladni a szocializmus felé. A kommunisták ezzel szemben azt vallották, hogy a szocializmushoz nem lehet eljutni a polgári állam szétzúzása nélkül, nem lehet eljutni a burzsoázia forradalmi kisajátítása nélkül, nem lehet eljutni a

középrétegek, a parasztság megnyerése vagy semlegesítése nélkül, viszont a parasztságot nem lehet megnyerni addig, amíg a termelőeszközök a burzsoázia tulajdonában vannak. Vagyis a kommunista álláspont az volt, hogy csak proletárforradalom, proletárdiktatúra útján lehet eljutni a szocializmusig. Ezt az álláspontot Marx fejtette ki a „Gothai program kritikájá"-ban és Lenin fejlesztette tovább két orosz forradalom tapasztalatai alapján. Ez a kérdésfeltevés is — ez az ellentét szociáldemokrácia és kommunizmus között — módosult, kezd lekerülni a történelem napirendjéről. Ma új történelmi helyzettel állunk szemben. Ez az új helyzet a háború kimenetele következtében állott elő, annak a szerepnek következtében, amelyet a Szovjetunió ebben a háborúban játszott, annak a szerepnek a következtében, amelyet a munkásosztály ebben a háborúban játszott, annak a vezetőszerepnek a következtében, amelyet a munkásság egész Európában a most születő, vajúdó, kialakuló demokráciában játszik. Mit jelent ez az új helyzet? Azt jelenti, hogy a fasizmuson aratott győzelem következtében és e győzelem kivívásának sajátos körülményei következtében lehetővé vált, hogy *új utakon haladjunk a szocializmus felé!* Olyan utakon, amelyek eltérnek azoktól az utaktól, amelyeken az orosz proletárság járt. Nem közönséges, régitípusú, reakciós polgári demokráciáért folyik a harc európaszerte, hanem egy újfajta demokráciáért, amelyet a magyar politikai szóhasználat népi demokráciának nevez. Feltételezem, hogy hallgatóim ismerik a különbséget polgári és népi demokrácia között. Ha a népi demokrácia megvalósul, akkor ezzel feleslegessé válik úgy harcolni a szocializmus felé való haladásért, a szocializmusba való átmenetért, mint ahogy az orosz proletárság harcolt 1917-ben. Nem úgy áll ma a kérdés, mint ahogy 1917 után, a két háború közötti periódusban, a fasiszta támadás megindításáig, állt: polgári demokrácia vagy proletárforradalom? Ez a kérdésfeltevés e háború tapasztalatai és kimenetele alapján szintén kezd lekerülni a történelem napirendjéről. A háború által teremtett új feltételek között ma új utakon haladhatunk a szocializmus felé. A weimari demokrácián keresztül nem lehetett közeledni a szocializmushoz, mert Weimar reakciós polgári demokrácia volt. Káros és a proletármozgalmat bomlasztó illúzió volt, hogy a régitípusú, polgári demokrácián keresztül lehet haladni a szocializmus felé. Nem illúzió azonban az újfajta népi demokrácián keresztül a szocializmus felé haladni.

Mi a különbség? A különbség az, hogy a munkásosztály ebben a népi demokráciában nem birtokon kívül van, hanem birtokon belül. És ha birtokon belül van, akkor az 1917-es és 1918-as cél — a burzsoá államhatalom szétzúzása — ma donkihotizmus lenne. Hiszen egy olyan államot, amelyben mi is részesek vagyunk, amelynek szervei, intézményei — legalább részben és rajta leszünk, hogy növekvő mértékben — bennünket is szolgálnak, tehát a

munkásosztályt, a szocializmus felé való haladás érdekeit is szolgálhatják, egy ilyen államot „szétzúzni" helytelen politika lenne.

A másik körülmény, amely lehetővé teszi, hogy új utakon haladhassunk a szocializmus felé a népi demokrácián keresztül, *a nacionalizálás*, az államosítás. A marxizmus álláspontja az, hogy nem minden nacionalizálás lépés a szocializmus felé. Volt „nacionalizálás" például a régi feudális Magyarországon is, ahol a vasút, a szesz, a posta és a dohány szintén „államosítva" volt. Döntő az, hogy *milyen* állam az, amely államosít. Tisza István állama-e, vagy a népi demokrácia állama-e, olyan állam, amelyre a munkásosztálynak elhatározó befolyása van. Ha egy valóban népi demokratikus állam hajtja végre a nacionalizálást — ha megfelelően biztosítjuk a munkásosztály államhatalomra gyakorolt befolyását és befolyásának növekedését —, akkor *ez* a nacionalizálás kétségkívül lépéseket jelent a szocializmus felé.

És végül: a népi demokrácia lehetővé teszi, hogy megteremtsük, szilárddá és megbonthatatlanná tegyük a munkásság és parasztság szövetségét. A népi demokrácia lehetővé teszi, hogy a munkásosztály széles szövetséges táborral együtt induljon el a szocializmus felé vezető úton. 1917 októberében a munkásosztály és a parasztság legszegényebb része vívta a harcot a burzsoázia, a nagybirtokosok ellen. Ma nem kell ilyennek lenniök a társadalmi erőviszonyoknak, amikor elindulunk a szocializmus felé. Azokkal a rétegekkel, amelyekkel szövetségben vívjuk a harcot a népi demokráciáért, nagyjában és egészében szövetségben maradhatunk akkor is, amikor a népi demokrácián túl a szocializmusért kezdjük el az ütközetet.

Ime, a négy főkérdés, amelyekre nézve igyekeztem kimutatni, hogy a háború új helyzetet teremtett szociáldemokrácia és kommunizmus viszonyában. Mindez együttvéve azt jelenti, hogy létrejön az az elvi alap, amelyen a szociáldemokrata pártok és a kommunista pártok egyesülése végbemehet *(Nagy taps.)*

Ezekután rátérek a mi külön magyar problémáinkra. A Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt viszonya itt Magyarországon nem egyszerűen függvénye a nemzetközi elvi kérdéseknek. De a Magyar Kommunista Párt és a magyar Szociáldemokrata Párt viszonyának alakulása függ ezektől a nemzetközi kérdésektől is.

Mi teszi lehetővé Magyarországon Kommunista Párt és Szociáldemokrata Párt egyesülését, ha nem ma, hát holnap? Egyrészt, hogy közös harcokat vívtunk a fasizmus ellen. A magyar proletárdiktatúra bukása óta eltelt két évtizedben, egészen a közvetlen fasiszta veszély, a háború fellépéséig kommunisták és szociáldemokraták ellenségként álltak szemben Magyarországon. Ez a fasizmus elleni harcban, a háború alatt megváltozott. Közös harcokat vívtunk a felszabadulás előtt és vívunk a felszabadulás óta s ezek a közös akciók a két pártot közelebb hozták egymáshoz, és ha nem is

véglegesen, de mégis jelentős mértékben eltüntették a szociáldemokraták és kommunisták lelkéből ezeknek az egymással vívott harcoknak az emlékét és hagyományát. Ez az első, ami lehetővé teszi az egyesülést.

A második dolog az, hogy a Szociáldemokrata Párt élén nem azok a vezetők állanak, akik a háború alatt és a Horthy-rendszer két és fél évtizede alatt vezették a pártot. Új vezetés, amelynek szellemét, új politikai vonalát legpregnánsabban megint csak Szakasits elvtárs *(nagy taps)* fejezte ki sportcsarnokbeli beszédében, amikor hangsúlyozta, hogy: „A Szociáldemokrata Párt nem lehet kispolgári ábrándok őrzője és kergetője... nem tűrünk semmiféle jobboldali elhajlást." *(Nagy taps.)* Azt hiszem, nem kell hangsúlyoznom, hogy ilyen kijelentéseket 3—4 vagy 5—10 évvel ezelőtt a Szociáldemokrata Párt akkori vezetőjétől, Peyer Károlytól aligha hallhattunk volna. Kétségtelen, hogy a Szociáldemokrata Párt vezetésében fordulat történt, új elvtársak vezetik a Szociáldemokrata Pártot és ez nemcsak személycsere, hanem a politikának, az irányvonalnak a változása is.

A harmadik körülmény, amely a két párt egyesülését lehetővé teszi, szociáldemokrata testvérpártunk megváltozott viszonya a Szovjetunióhoz. Azt, amit Szakasits elvtárs a Szovjetunióról mondott, aligha mondta volna el 5 vagy 10 évvel ezelőtt Peyer Károly.

De nem elég felvetni a kérdést, *lehetséges-e* Kommunista Párt és Szociáldemokrata párt egyesülése? Tovább kell menni egy lépéssel. Azt is kell kérdezni, *szükséges-e* a két párt egyesülése?

Szerintünk szükséges, először is a magyar reakció elleni harc érdekében. A magyar demokrácia több mint egy esztendős fennállása óta az alapvető politikai tapasztalat az, hogy a magyar reakció gyökerei sokkal mélyebbre nyúlnak, mint ahogy eredetileg gondoltuk. Ez a harc a magyar reakció ellen sokkal szívósabb, komolyabb erőfeszítést követel, mint ahogy eddig gondoltuk. Lebecsültük a magyar reakció erejét és most okulnunk kell a saját kárunkon. Nem elég visszaverni a magyar reakciót, ezzel még nincs megsemmisítve. A márciusi tömegmozgalmak tanulságai bizonyítják, hogy a magyar reakció egyáltalán nem érzi megverve magát, tud újra támadni, hogy tehát a harcok egész sorozatára lesz szükség ahhoz, hogy a magyar demokráciát végleg megszilárdítsuk és a magyar reakciót végleg megsemmisítsük. A magyar reakció végleges megsemmisítésére nem elég a két munkáspárt puszta együttműködése, ehhez olyan többleterő szükséges, amelyet az Egységes Munkáspárt kölcsönözne az egységes magyar munkásosztálynak. *(Nagy taps.)*

A másik dolog, ami szükségessé teszi a két munkáspárt egyesülését, ha nem ma, hát holnap, mindkét pártnak az a közös programja, hogy nem elégszünk meg a demokrácia megszilárdításával, hanem haladni akarunk előre a szocializmushoz és ki akarjuk vívni azt. Ehhez sem elég a két párt puszta együttműködése, ehhez

is több kell, olyan többleterő, amelyet a két párt egyesülése, az Egységes Munkáspárt kölcsönöz a magyar munkásosztálynak.

A harmadik ok, ami szükségessé teszi a puszta együttműködésen túl a két munkáspárt egyesülését, az ország újjáépítésének feladata. A magyar demokrácia több mint egy esztendő alatt bebizonyította, hogy ez az újjáépítés nem puszta gazdasági feladat, hanem egyben politikai feladat, össze van kötve a reakció elleni harccal és ha a két munkáspárt nem újjáépítést akar általában, hanem olyan újjáépítést, amely a dolgozó nép érdekeit szolgálja, olyan újjáépítést, amely lehetővé teszi az előrehaladást a szocializmushoz, akkor nem elég összeadni a két munkáspárt erejét a puszta együttműködés formájában, ehhez az is kell, hogy többleterő jöjjön létre, amelyet az egyesülés kölcsönöz a magyar munkásosztálynak.

Fel kell vetni a kérdést, mi az, ami a lehetőségek és szükségességek ellenére gátolja a két munkáspárt egyesülését?

Először is a szervezeti versengés. Mind a két munkáspártnak az ereje, bázisa az üzemekben van. Az üzemekben csak egymással állunk szemben, magunk között vagyunk, ott nemigen vannak kisgazdák. Ez azt jelenti, hogy a két munkáspárt a dolog természeténél fogva inkább arra tekint, mennyi van a másiknak, hogy lehet egy vagy két üzemi bizottsági tagsággal, egy vagy két százalékkal túlszárnyalni a másik munkáspártot és nem arra tekint, hogy a két 17%-on túl, van 57% is az országban. Ez a szervezett rivalizálás az egyik akadálya az egyesülésnek.

A másik, ami talán ennél fontosabb, a két munkáspártnak más-más hagyományai, különböző tradíciói. Ne becsüljük le a hagyományok hatóerejét a jelenben. A Szociáldemokrata Párt nagy dátuma az 1918-as októberi forradalom, a Károlyi-forradalom. A Kommunista Párt nagy dátuma az 1919-es proletárforradalom, a magyar szovjethatalom, a magyar proletárdiktatúra. A két párt e két dátum szembenállása jegyében állt szemben egymással egy negyed évszázadon át. És ma? A Szociáldemokrata Párt is elismeri, hogy az 1919-es proletárdiktatúra a magyar munkásosztály nagy és hősi történelmi cselekedete volt. A Kommunista Párt viszont elismeri, hogy az októberi forradalom nagy lépés volt előre a magyar haladás útján.

A kommunisták 25 évig illegális párt voltak, a szociáldemokraták legális párt. Sok esetben a Szociáldemokrata Pártból történt kizárások egyet jelentettek ezeknek a kizárt munkásoknak — közvetlenül vagy közvetve — rendőrkézre adásával. Sok kommunistában, aki a párt negyedszázados illegális küzdelmeiben résztvett, ez nagy adag keserűséget halmozott fel a Szociáldemokrata Párt akkori vezetőivel szemben.

Különféle tradíciók vannak tehát és ezek a tradíciók akadályozzák a két párt közelebbkerülését egymáshoz. Mi a feladat? A feladat az, hogy a szociáldemokrata elvtársak akkor, amikor ki-

tartanak saját hagyományaik mellett — és ezt nem veszi tőlük zokon senki — ne tartsanak ki minden mellett, ami pártjuk multjában található. Ne tartsanak ki amellett a kérges tenyér mellett, melyet 1920-ban Vanczák nyujtott Horthy Miklósnak. Ne tartsanak ki amellett a tradíció mellett, amit Peyer Károly paktuma jelentett Bethlen Istvánnal. A kommunisták feladata elismerni és magukévá tenni a Szociáldemokrata Párt multjából azt, amit mindnyájan vállalunk, ami az egész magyar munkásmozgalom harcos hagyománya. *(Nagy taps.)* Ne felejtsük el, hogy magyar munkásmozgalom volt a Kommunista Párt megszületése előtt is. Mi nem helyezkedhetünk arra az álláspontra, hogy a magyar munkásmozgalomnak csak azokat a hagyományait ismerjük el és tekintsük magunkénak, amelyek a Kommunista Párt megalakulása óta eltelt idő harcaival függnek össze. 1918-ban alakult meg a Kommunista Párt, de magyar munkásmozgalom volt 1918 előtt is és az 1918 előtti magyar munkásmozgalom a Szociáldemokrata Párt vezetése alatt vált naggyá. *(Nagy taps.)* A magyar szociáldemokrácia nagyszerű harcai évtizedeken át a magyar feudalizmus, a grófi reakció ellen, a választójogért, azok a nagyszerű küzdelmek, amelyeket a magyar Szociáldemokrata Párt még a mult században kezdett meg és folytatott a magyar munkásság osztállyá szervezéséért, a magyar munkásmozgalomnak mint tömegmozgalomnak naggyánöveléséért, a magyar szakszervezetek megteremtéséért, a magyar munkásosztálynak mint politikai tényezőnek nagykorúsításáért — mindez közös, kommunista és szociáldemokrata hagyomány. A mi tradíciónk is, éppúgy mint a szociáldemokrata elvtársak tradíciója, az 1912-es budapesti május, a budapesti barikádharcok. Ez olyan tradíció, amely összefűz bennünket és nem elválaszt. De ha arról beszélek, hogy a kommunistáknak is tisztelniök kell a Szociáldemokrata Párt bizonyos tradícióit, akkor nemcsak arra az időre gondolok, amikor még nem volt Kommunista Párt. Igenis gondolok az utolsó 25 esztendőre is. A magyar legális munkásmozgalom a Horthy-rendszer alatt a Szociáldemokrata Párt vezetése mellett nemcsak Peyer Károly paktumaiból állt. A Szociáldemokrata Pártnak az érdeme, amiért mi kommunisták is hálásak vagyunk, hogy ez alatt a 25 esztendő alatt fenn tudta tartani a munkásság legális tömegszervezeteit, elsősorban a szakszervezeteket, amelyek bizonyos opportunista, megalkuvó irányzatokról nem szólva, komoly harcokat vezettek, sztrájkmozgalmakat szerveztek, politikai küzdelmeket vívtak a magyar dolgozók jogaiért. Elég itt utalnom 1930 szeptember 1-ére, erre a nagyszerű tömegmegmozdulásra, amelyben résztvettünk mi kommunisták, a Kommunista Párt is, de amely a Szociáldemokrata Párt és a szakszervezetek nélkül lehetetlen lett volna. *(Nagy taps.)*

Akadálya az egyesülésnek harmadszor szociáldemokrata elvtársaink bizonyos vonakodása nyiltan, elvi alapon fellépni a Szociáldemokrata Párt jobbszárnya ellen. Nevezzük nevén a gyereket! Két-

ségtelen, hogy vannak a Szociáldemokrata Pártban olyanok, akiket egy bizonyos nosztalgia, egy bizonyos sóvárgás tölt el azok után a „régi jó idők" után, amikor még a Kisgazda Párttal lehettek jóviszonyban, szövetségben s amikor ezek a kommunisták még nem mozogtak ilyen számosan a magyar politikai élet porondján. Vannak szociáldemokrata vezetők — megint csak Peyer Károly nevét kell említenem —, akik a kommunistákkal való szövetség helyett szívesen térnének vissza azokhoz az időkhöz, amikor a Szociáldemokrata Párt kommunisták nélkül állt szövetségben a Kisgazda Párttal. A Szociáldemokrata Pártban van egy jobboldali irányzat, amely jobban szeretné, ha a Szociáldemokrata Párt nem a magyar politikai élet jobboldala, hanem a magyar politikai élet baloldala ellen harcolna. És meg kell őszintén mondani, hogy szociáldemokrata testvérpártunk, amely a kommunistákkal való együttműködés tekintetében számos európai szociáldemokrata párt előtt jár, a jobbszárny elleni nyílt fellépés dolgában elmarad más szociáldemokrata pártok mögött. Romániában, Bulgáriában nemcsak az történt, hogy az ottani szociáldemokrata pártok vezetősége fellépett a jobbszárny ellen, amely ott is elsősorban a kommunisták elleni harcot akarta a szociáldemokrata politika középponti kérdésévé tenni, hanem ki is zárta őket a szociáldemokrata pártból. *(Nagy taps.)*

A negyedik ok, elvtársak, amely akadályozza közeledésünket és az egyesülést, bizonyos aggodalmatkeltő változás a Szociáldemokrata Párt szociális összetételében. Mindenki tudja — és nyilván erre célzott Szakasits elvtárs is, amikor arról beszélt, hogy a Szociáldemokrata Párt nem lesz kispolgári ábrándok őrzője és kergetője —, hogy a Szociáldemokrata Pártba aggodalmatkeltő mértékben tódulnak be kispolgári, sőt nemcsak kispolgári, hanem a polgársághoz közelálló elemek az állami bürokráciából és nem mindig a legjobb részéből. Nyilvánvaló, hogy ezek az elemek alkotják a szociáldemokrata jobbszárny társadalmi bázisát és ha mi ezt felvetjük, nem azért vetjük fel, hogy beledugjuk az orrunkat a Szociáldemokrata Párt belső ügyeibe, hanem azért, mert itt egy általános munkásmozgalmi kérdésről van szó, amelyhez nekünk is közünk van.

Az ötödik ok, elvtársak, amely gátolja az egyesülést, a nemzetközi orientáció kérdése. A szovjetellenességnek bizonyos maradványai szociáldemokrata testvérpártunkban még megvannak és ezek a maradványok összefüggnek az angol munkáspárt jobboldali, hivatalos vezetőségére való orientációval. Én most mint egy munkáspártnak a tagja beszélek egy másik munkáspárt politikájáról. Az angol munkáspárt nemzetközi munkásmozgalmi politikája egységellenes munkáspolitika. Laski, az angol munkáspárt valamikor baloldali, de ma erősen jobbratolódott elnöke járja Európát, megy az európai szociáldemokrata pártokhoz — legutóbb Olaszországban járt — és igyekszik rávenni őket, hogy szakítsák meg az együttmű-

ködést a kommunista pártokkal. Nem merem azt mondani, hogy ennek a politikának ne lenne egyáltalán visszhangja a mi szociáldemokrata testvérpártunkban. Nem mi magyar kommunisták mondjuk, hanem az angol munkáspárt egy képviselője, az angol alsóház tagja, Zilliacus elvtárs állapítja meg, hogy az angol munkáskormány kifejezetten egységfrontellenes politikát folytat. Zilliacus szerint: „A brit övezetben mi... erőteljesen ellenzünk minden olyan törekvést, amely a szocialista-kommunista egységre irányul. Angol-amerikai befolyás támogatja a jobbszárny szociáldemokratáit és ezek kis Ebertek és Noskék lesznek, akik most nem saját vezérkaruktól, hanem az angol-amerikai megszálló katonaságtól várják, hogy megvédjék őket a baloldal ellen." Így hangzik Zilliacus hiteles tanúvallomása.

Nehezíti továbbá a végső megértést a kommunista párt és a szociáldemokrata párt között szociáldemokrata elvtársaink bizonyos elméleti zavarossága. Először is az a kérdés játszik itt szerepet, amelyet gyakran vetnek fel nemcsak jobboldali, hanem baloldali szociáldemokraták is: ki jött kihez? Sokan úgy teszik fel a kérdést, hogy ez az együttműködés, amely közöttünk fennáll, azzal vált lehetségessé, hogy mi kommunisták jöttünk a Szociáldemokrata Párthoz, megváltozott álláspontunkkal a demokrácia dolgában. Aki figyelemmel kísérte eddigi fejtegetéseimet, annak nyilvánvaló, hogy a mi álláspontunk a reakciós polgári demokráciával szemben egy jottányit sem változott. Mi nem azzal mentünk a szociáldemokrata elvtársakhoz, hogy elfogadtuk a weimari politikát, a weimari gyakorlatot és a weimari demokráciát dicsőítő elméletet, hanem azzal mentünk a szociáldemokrata elvtársakhoz és ők mihozzánk, hogy közösen kritizáltuk Weimart és közösen helyezkedtünk az új demokrácia alapjára. *(Hosszantartó, nagy taps.)*

A második kérdés, amelyben nézetünk szerint elméleti zavarosság van szociáldemokrata elvtársainknál, a nemzeti politika. Egyes szociáldemokrata teoretikusok velünk, kommunistákkal kapcsolatban „darutollas marxizmusról" beszélnek. Bizonyos szociáldemokrata elvtársak nem értik a mi nemzeti politikánkat és attól tartok, hogy éppen azok, akik a párt irányvonalát ma elméletileg megalapozzák. Hogy állunk ezzel a „darutollas marxizmussal"?

Volt már egy ilyen darutollas szociáldemokratizmus, egy ilyen piros-fehér-zöldre festett szociáldemokrata irányzat a multban, a fasizmus alatt, a Horthy-rendszer alatt, Hitler győzelme után. Nemzetközi jelenség is volt ez, de Magyarországon is fellépett. Egyes szociáldemokrata vezetők — hogy csak egy névvel jelöljem meg azt, amiről szó van, Bresztovszky, akit a Szociáldemokrata Párt annakidején kizárt és joggal zárt ki — közeledni akartak a fasizmushoz, nem maradtak szilárdak a fasiszta támadással szemben, amely nemcsak a munkásosztály szervezetei, hanem a munkásosztály elmélete és világnézete, a marxizmus ellen is folyt, hozzá akartak simulni

a fasizmushoz, azt gondolva, hogy így enyhébbek, elviselhetőbbek lesznek a csapások, vagy talán helyet is lehet kapni a fasizmus aklában. Ez az irányzat a Szociáldemokrata Párton belül fellépett, hangoztatva, hogy nemzetiszínű zászlót kell kitűzni, nemzetivé kell válni stb. Mi volt ez? Ez a fasizmus ideológiai nyomásának visszatükröződése volt a munkásosztály soraiban, az ellenség hatása volt a munkásosztály leggyengébb, legkevésbbé ellenállóképes elemeire. Ez a „nemzeti" politika a fasizmushoz való hasonulásnak volt a politikája, a munkásság és a marxizmus elárulásának az elmélete. Jól tette, helyesen tette a Szociáldemokrata Párt, amikor ennek az irányzatnak a szóvivőit, vagy szóvivőinek egy részét kizárta a pártból. De ma egészen másról van szó. A mi nemzeti politikánk a fasizmus elleni harcban fejlődött ki, edződött meg. Ennek a nemzeti politikának a magyarázata egyszerűen az, hogy ma a magyar munkásosztály — és nemcsak a magyar — igényt tart a nemzet vezetésére, a nemzet vezető osztálya akar lenni. *(Nagy taps.)* Ha a munkásosztály a nemzet vezető osztálya akar lenni és új fejlődési utakat akar mutatni az egész nemzet számára, akkor nem lehet szűkkeblű a nemzeti tradíciók dolgában, akkor fel kell ismernie, hogy mindaz, ami a magyar multban és jelenben progresszív, haladó és demokratikus, az az ő multja is és igazán csak az ő multja. *(Taps.)* Ezt „darutollas marxizmusnak" nevezni, azt jelenti, hogy nem értik meg a megváltozott viszonyokat, nem értik meg azt, hogy mi a feladata egy olyan pártnak és egy olyan munkásosztálynak, amely nem elégszik meg többé elnyomott, másodrendű, ellenzéki szereppel a társadalomban, hanem a nemzet vezető osztálya akar lenni és a maga képére akarja formálni az egész nemzeti életet. *(Hosszantartó, lelkes taps.)*

Elméleti zavarosság továbbá szociáldemokrata elvtársainknál bizonyos viszolygás, bizonyos ellenszenv a parasztlal szemben. Jelentkezik ez még baloldali elvtársaknál is. Elméleti magyarázata ennek az, hogy még a szociáldemokrata baloldali elvtársak sem Leninen nevelkedtek és nem tudják, nem értik, mit jelent a munkásság és a munkásság vezetőpártjának szövetségi politikája. Nem értik a leninizmus tanításait a munkás- és parasztszövetség dolgában. Éppen, mert a szociáldemokrata baloldali elvtársak nem a leninizmus szellemében nevelkedtek, ezért az ő marxizmusuk még ma is bizonyos merev doktrinérséget mutat, bizonyos parasztellenes vonást, bizonyos túlzó baloldaliságot. Nem értik meg azt, hogy a munkásosztálynak nem szabad bezárkóznia, hogy a munkáspártnak nemcsak az a feladata, hogy a munkásság ú. n. osztályérdekeit képviselje, hanem a munkáspártnak, ha a nemzet vezetőpártja akar lenni és ha a népet a szocializmus felé akarja vezetni, néppárttá is kell válnia, az egész nép pártjává. *(Taps.)* A baj az, hogy szociáldemokrata testvérpártunk baloldali elemei a leninizmusban, amelyen mi kommunisták nevelkedtünk, még mindig egy kizárólagos orosz

fajtáját látják a marxizmusnak. Ez nem helyes. A leninizmus nemcsak az orosz marxizmus, a leninizmusban nemcsak az orosz munkásmozgalom tapasztalatai vannak feldolgozva, hanem az egész nemzetközi munkásmozgalomnak a tapasztalatai. Éppen a leninizmus tanít bennünket, kommunistákat arra, hogy a mi mozgalmunkban, a mi országunkban ne majmoljuk gépiesen az orosz módszereket és az orosz munkásosztály tapasztalatait, hanem önállóan dolgozzuk ki saját országunk különleges útjait a szocializmus felé. Éppen a leninizmus figyelmeztet bennünket arra, hogyha jó leninisták akarunk lenni, akkor az a kötelességünk, hogy a marxizmust Magyarországra alkalmazzuk, kidolgozva, kielemezve azokat a különlegességeket, amelyeket a magyar történelem és a magyar munkásmozgalom szab meg a mi politikánk, a mi taktikánk számára. Kell-e említenem, hogy azt a politikát, amelyet ma folytatunk, a mi harcunkat a demokráciáért, a demokráciának egy új típusáért, a népi demokráciáért, hogy ezt — természetesen a magyar tapasztalatoknak és sajátosságoknak megfelelő önálló feldolgozásban — szintén a leninizmus módszerétől tanultuk? 1905-ben Lenin volt az, aki az orosz mensevikek elleni harcban kidolgozta a különbséget a munkás- és parasztdemokráciáért való harc és a polgári demokráciáért való harc között. Megnehezíti tehát a közeledést és az egyesülést a két párt között, hogy a Szociáldemokrata Párt legjobb elemei sem készek még annak a felismerésére, hogy ma más marxizmus, mint a leninizmus nincs és nem lehet. *(Nagy taps.)*

Utoljára hagytam, de nem azért, mert ezt tartom a legkevésbbé fontosnak, azokat az akadályokat, amelyek a mi részünkről, kommunisták részéről gátolják az egyesülést. Nekünk is vannak hibáink ebben a tekintetben. Hibánk, hogy sokszor helytelenül fogják fel a kommunista tradíciókat. Sok kommunistában ellenszenv van a szociáldemokratákkal szemben azért, mert öt vagy tíz évvel ezelőtt szembenálltak velünk. A kiskirályok, a hatalmaskodók, a túlzó baloldaliak, a szektáriánusok politikája az, amely gátolja a két pártnak a közeledését és egyesülését. De nemcsak ilyen gyakorlati hibákról van szó. Vannak nálunk bizonyos túlzó baloldali elméleti tradíciók is. Mik ezek a mi hibás elméleti tradícióink? A mi pártunk sokáig annak az elméletnek a szellemében nevelkedett, amely a demokráciáért való küzdelmet lebecsülte. A mi pártunk két évtizeden keresztül olyan szellemben nevelkedett, hogy nem ismerték fel: a magyar feudális maradványok elleni harcot nem okvetlenül a proletárforradalom keretében kell megvívni. Arra nevelték a magyar kommunistákat két évtizeden át, hogy Magyarországon más átalakulás, mint proletárforradalom, mint szocialista átalakulás lehetetlen. Ez az a bizonyos „tizenkilencesség", amelynek a képviselőivel — mondom — nemcsak most, a felszabadulás óta, találkoztunk Piripócson és Szilasbalhásón. Bizony, a mi pártunk multjában ennek a „tizenkilencességnek" a képviselői komoly szerepet játszottak.

Hogy van nálunk változás, azt bizonyítja az, hogy nemcsak a Szociáldemokrata Párt vezetése változott meg, megváltozott a mi pártunk vezetése is; az utolsó kilenc évben új vezetése van a pártnak és a magyar fasizmus börtönéből való szabadulása óta a mi pártunk élén Rákosi elvtárs áll, pártunk régi vezére, Kun Béla helyett.

Ezek azok az okok, amelyek a lehetőség és a szükségesség ellenére gátolják a két párt egyesülését. A mi véleményünk az, hogy mind az egyik, mind a másik pártnak el kellene mindent követnie, hogy ezek a gátló okok mennél előbb eltűnjenek.

A két munkáspárt egyesülése történelmi szükségszerűség. Igaza van Szakasits elvtársnak, amikor azt mondta, hogy az a két folyam, amelyet a két munkáspárt jelent, valahol, valamikor egyesülni fog. De a mi véleményünk az — és lehetséges, hogy ebben is van bizonyos nézeteltérés köztünk és szociáldemokrata elvtársaink között —, hogy nem mindegy, mikor fog egyesülni ez a két folyam. A mi véleményünk az, hogy nem fog magától egyesülni. Ahhoz, hogy a két munkáspárt folyama egy folyammá váljék, hogy kommunisták és szociáldemokraták egyesülése egy közös, egységes munkáspártban valósággá legyen, ahhoz az kell, hogy ezt az egyesülést előkészítsük, hogy a gondolatot népszerűsítsük, hogy megvitassuk azokat a kérdéseket és ellentéteket, amelyek az egyesüléssel kapcsolatosan gyakorlati és elméleti téren még fennállanak. Egy bizonyos, az egyesülést erőszakolni nem lehet. Nem arról van szó — és ezt nyomatékosan akarom aláhúzni —, hogy mi rátukmáljuk, rákényszeríteni próbáljuk a mi nézetünket szociáldemokrata elvtársainkra. Itt nem arról van szó — és ezt értse meg mindenki, kommunista és szociáldemokrata egyaránt —, hogy mi egy közönséges politikai manővert hajtsunk végre ennek a kérdésnek a felvetésével. Nem tagokat akarunk átszipkázni szociáldemokrata testvérpártunktól. Itt nagy történelmi érdekekről van szó, nagy történelmi perspektíváról van szó, a szocializmus felé való haladás előfeltételeinek megteremtéséről. És ha ilyen nagy dolgokról van szó, akkor mi kommunisták halálosan lelkiismeretesek vagyunk. Nem politikai pecsenyét akarunk sütni. Minden jel arra mutat, hogy az egyesülés gondolata a Szociáldemokrata Pártban nem érett még meg és ha mi felvetjük az egyesülés gondolatát, nem azért vetjük fel, hogy mesterségesen és erőszakosan noszogassuk szociáldemokrata elvtársainkat, hanem azért vetjük fel, hogy velük együtt próbáljuk érlelni ezt a gondolatot. Nemcsak náluk, hanem nálunk is ki akarjuk küszöbölni azokat a gátló szervezeti, gyakorlati és elvi akadályokat, amelyek az egyesülés útjában állanak. Szükséges az egyesülés, nem a jövő generáció feladatainak elvégzésére, hanem a mai generáció feladatainak elvégzésére. Demokráciánk feladatait csak úgy tudjuk sikeresen elvégezni, ha létrehozzuk, lehetőleg mennél előbb, a két munkáspárt egyesülését.

Pártunk célja ennek az előadásnak a rendezésével nem volt

semmi egyéb, mint megmagyarázni: a kettészakadottság nem utolsó szava a nemzetközi és a magyar munkásmozgalomnak. Célunk az volt, hogy felvessük a munkáspártok egyesülésének a kérdését, alapot szolgáltassunk egy elvi, bajtársi vitára. Javítani akartuk az atmoszférát a két munkáspárt között az együttműködés számára, hogy így egyengessük az útját nálunk is, náluk is annak, hogy megszülessen a Kommunista és a Szociáldemokrata Párt együttműködésén túl az Egységes Szocialista Munkáspárt Magyarországon. *(Hosszantartó, lelkes taps.)*

A MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJÁVAL ERŐS, VIRÁGZÓ MAGYARORSZÁGÉRT

(Rákosi Mátyás elvtárs azonos című, a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusán 1948 június 13-án tartott beszámolója III. fejezetéből[1])

Áttérek most, tisztelt Kongresszus, a munkáspártok problémáira. Engedjék meg, hogy röviden vázoljam az eddig megtett utunkat. Az ország felszabadulásával és a demokrácia győzelmével megbukott a nagybirtok és a nagytőke osztályszövetségének régi, hatalmi rendszere. A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egységfrontja lehetővé tette, hogy hatalomra került a munkásosztály, az egész parasztság, valamint a polgárságnak az a része, mely a német imperializmus ellen foglalt állást és hajlandó volt közreműködni velünk együtt a feudális maradványok bizonyos fokig terjedő felszámolásában és a demokratikus intézmények megvalósításában. A Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontban a felszabadulás kezdetén mindezek az osztályok és rétegek ott voltak, mert Pártunk — nagyon helyesen — a fejlődésnek ezen a fokán szükségesnek tartotta, hogy a nemzeti összefogásban kivétel nélkül mindenki helyet foglaljon, aki a német fasizmus ellen kész volt küzdeni. Ebben az időben még saját táborunkban, a kommunisták közt is kételyek mutatkoztak arra vonatkozóan: helyes-e az ilyen széles nemzeti összefogás, helyes-e együtthaladni olyan bizonytalan szövetségesekkel, amilyenek például az első nemzeti kormányban Horthy tábornokai, vagy Teleki gróf közoktatásügyi miniszter voltak. Ezek az elvtársak elfelejtették vagy talán meg sem tanulták Leninnek azt a tanítását: *„Háborút foly-*

[1] *Rákosi Mátyás.* A Magyar Dolgozók Pártjával erős, virágzó Magyarországért. Szikra 1948. 26—30; 31—37; 38—39; 41—42. old., vagy: Magyar Dolgozók Pártja Egyesülési Kongresszus. Kiadja a MDP Országos Oktatási Osztálya. 26—30; 31—37; 38—39; 41—42. old., vagy: A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusának jegyzőkönyve. Szikra 1948. 155—158; 159—164; 164—165; 167. old.

*tatni... és emellett előre lemondani a lavirozásról, az ellenségek közötti érdekellentétek (hacsak ideiglenes) kihasználásáról, a lehetséges, bár esetleg csak ideiglenes, megbízhatatlan, ingadozó, feltételes szövetségesekkel való egyezségekről és kompromisszumokról — vajjon nem határtalanul nevetséges dolog-e ez?"**

Mi nem mondottunk le ezekről a megbízhatatlan, ingadozó ideiglenes szövetségesekről. Mi lehetőséget nyujtottunk nekik arra, hogy résztvegyenek hazánk talpraállításában. Nemcsak rajtunk múlt, hogy ezek az elemek lemaradtak, amikor a német veszedelem háttérbe szorulásával a feudális maradványok felszámolása, elsősorban a földosztás, a nagytőke elleni küzdelem feladatai kerültek előtérbe. E feladatokat lépésről-lépésre oldottuk meg s közben, *a reakció elleni harc során kiszorultak a hatalomból és a kormányzatból a tőkés osztály képviselői, valamint jórészt a falu kizsákmányoló rétegeinek, a kulákoknak képviselői.*

Amikor a tábornokok, Teleki gróf vagy Vásári pénzügyminiszter kikerültek a kormányból, a tőkések és a nemdemokratikus polgárság befolyása csökkent. Varga Béláék eltávolítása, Sulyok szökése, B. Szabó kiszorítása a koalicióból a katolikus reakció és a kulákság veresége volt. Pfeifferék kiküszöbölése ezt a vereséget tetézte.

A lenini-sztálini sztratégia és taktika

Ezekben a harcokban a Kommunista Párt mindenütt a lenini-sztálini sztratégiát igyekezett alkalmazni. Sztratégiai célja a tőkés, nagybirtokos kizsákmányolás megszüntetése és a népi demokrácia megteremtésével a szocializmus építésének megkezdése volt. E sztratégia megvalósítására gondosan kiválogattuk a legfontosabb feladatokat, kidolgoztuk a megoldásához szükséges taktikai lépéseket és utána céltudatosan, szívósan végre is hajtottuk.

Taktikailag mindenekelőtt a döntő kérdésre, a középkori feudális maradványok felszámolására, a nagybirtok felosztására vettük az irányt. Ez megerősítette a munkásság és a parasztság szövetségét. A zsíros parasztság semlegesítésére — és ezzel a döntő feladat megkönnyítésére — mentesítettük 200 holdig a paraszt birtokokat. Hasonló célt szolgált az eklézsiáknak juttatott föld is. Amikor az újjáépítés kérdése került napirendre, nem féltünk bizonyos hallgatólagos megegyezést kötni a kapitalistákkal, akiknek nemcsak lehetőséget adtunk, hogy résztvegyenek az újjáépítésben, de még jelentékeny támogatáshoz is juttattuk őket. Elvtársaink közül sokan kifogásolták ezt a lépést, holott ma visszatekintve, kétségkívül helyes volt a szándékunk; nem rajtunk múlt, ha a tőkések nem éltek ezzel a lehetőséggel.

Ugyancsak *a lenini-sztálini taktika szellemében dolgoztunk, amikor pontosan kikerestük, kimunkáltuk céljainkban a mindenkori*

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a Kommunizmus gyermekbetegsége. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 19—20. sz.) Szikra 1948. 58—59. old. — *Szerk.*

legfontosabb feladatot, azt a bizonyos legközelebbi láncszemet, A földosztás után azonnal az újjáépítést vettük kézbe. Utána a demokrácia és a köztársaság intézményeinek kiépítését, majd rendet teremtettünk a pénzromlás terén, utána leszámoltunk a demokráciát aláásó összeesküvőkkel s rögtön irányt vettünk a hároméves tervre. A választásokkal megszilárdítottuk a demokrácia alapjait, utána megsemmisítettük a reakció legfontosabb politikai szervezetét, a Pfeiffer-pártot és likvidáltuk a nemzetközi imperializmus és a magyar reakció veszedelmes segédcsapatát, a szociáldemokrata jobbszárnyat.

Amint egy-egy feladatot magunk elé tűztünk, gondoskodtunk róla, hogy a kitűzött célt szem elől ne veszítsük. Következetesen és szívósan küzdöttünk érte, s nem engedtük, hogy az ellenség eltérítse róla figyelmünket. A megvert ellenséget gyorsan és erélyesen üldöztük, nem adtunk rá időt, hogy sorait rendbehozhassa, reorganizálhassa erőit. Az összeesküvők leleplezését gyorsan követték a választások, mielőtt még az ellenség összeszedhette volna magát. A reakció választási vereségét tíz hét mulva a Pfeiffer-párt megsemmisítése követte. Ezt a politikai győzelmet azonnal gazdasági téren értékesítettük, kiszélesítettük a nagybankok államosításával, újabb tíz hét mulva megsemmisült a szociáldemokrata jobbszárny és ezt azonnal követte a 100 munkásnál többet foglalkoztatott üzemek államosítása. Ugyanezt a taktikát folytattuk előzőleg is, amikor például 1946 márciusában a tömegek mozgósításával nemcsak visszavertük a reakció előretörési kísérletét, hanem utána rögtön kiharcoltuk a bányák államosítását és a nehézipari nagyüzemek állami kezelésbe vételét, a földreform vívmányainak biztosítását.

A kommunisták útja — jó út volt

Vigyáztunk arra, hogy leghűbb szövetségesünk, a dolgozó parasztság érdekeit minden körülmények között megvédjük és *nem felejtettük el a lenini tanítást, hogy a nagy, országos kérdések mellett minél több egyszerű, hétköznapi tettet követel, minél több figyelmet a kommunista építőmunka legegyszerűbb, de eleven tényeihez.* Nem felejtettük el egy pillanatra sem a nehéz, lassú, nagy kitartást és türelmet követelő aprómunkát és az aprómunka szerves összefüggését a nagy országos feladatokkal. A harc közben megerősödött Pártunk, kifejlődtek káderei, tapasztalatokat gyűjtöttünk, megnőtt összekovácsoltságunk és önbizalmunk. A magyar dolgozó nép saját tapasztalata alapján egyre nagyobb bizalommal támogatott és követett bennünket. Ránk is áll az, amit nagy tanítónk, Sztálin a bolsevik párt fejlődéséről mondott: *„Míg a katonai vezetőség akkor kezdi el a háborút, amikor már kész hadsereg van a kezében, addig a párt a maga hadseregét a harc folyamán, az osztályok összeütközései folyamán teremti meg, abban a mértékben, ahogy maguk a tömegek saját tapasztalatukból meggyőződnek a párt jelszavainak helyességéről, politikájának helyességéről.“*

Három és féléves nehéz és átgondolt küzdelem, fáradságos, önfeláldozó, példamutató munka alapján nemcsak a magyar ipari munkásság, de az egész magyar dolgozó nép meggyőződött róla, hogy helyes az az út, amelyet a munkáspártok mutattak és hogy mi nemcsak a célokat ismerjük, de ki tudjuk építeni az utat, amely hozzá vezet. Ennek a három és féléves küzdelemnek lett az eredménye az, hogy ma Magyarországon a munkásosztály és a vele szövetséges dolgozó parasztság van hatalmon. *A munkásosztály — Pártunkkal az élén — három és félesztendő mérhetetlen nehézségei között bebizonyította képességét a kormányzásra, a nép nagy többsége által elismert vezető és döntő erő lett.*

Ennek a fejlődésnek, amely hazánkban az egységfrontban küzdő munkásosztályt és a vele szövetséges dolgozó parasztságot szilárdan a hatalomba ültette, a mi Pártunk volt a motorja és lendítő ereje. A munkás és parasztiömegek, a haladó értelmiség, az egész nép, saját tapasztalatából, mindennapi munkánk hatása alatt győződött meg jelszavaink és politikánk helyességéről. Ez a felismerés hozta felénk ez év tavaszán a szociáldemokrata munkások tízezreit és ezt a felismerést szögezte le Szakasits Árpád elvtárs a Szociáldemokrata Párt XXXVI. Kongresszusán, amikor megállapította: *„Ne vonakodjunk elismerni azt sem és kimondani mégkevésbbé, hogy a kommunisták útja jó út volt. Jól politizáltak, jól dolgoztak."*

A jó munka és a jó politika szorította ki lépésről-lépésre állásaiból a nép ellenségeit, ez szigetelte el a jobboldali szociáldemokratákat, ez húzta ki lábuk alól a talajt és ez teremtette meg a szerves munkásegység, a két munkáspárt egyesülésének egészséges feltételeit. *A jó politika és a jó munka segítette a harc folyamán létrehozni a Párt hadseregét, a Párt kádereit, azt a tisztikart, mely három és fél év alatt megszervezte és majdnem egymillióra növelte Pártunk kátonáinak a számát; azt a kádert, amelyre nyugodtan bízhatjuk hazánk újjáépítésének és jövőjének bármely feladatát.* E káderek megmutatták, hogy a feladatokat — amelyeket a fejlődés eléjük állított — sikerrel, a magyar nép talpraállítására és boldogulására meg tudták oldani. Demokráciánk eredményeit elsősorban ezeknek a pompás kádereknek köszönheti.

A baloldali szociáldemokraták történelmi érdemei

Külön szeretnék néhány komoly szót szólni a kommunista elvtársak felé, akik között néha azt tapasztalom, hogy a demokrácia sikereivel kapcsolatban nem értékelik eléggé a szociáldemokrata testvérpárt és az egységfront jelentőségét. Az egységfronttal olyan mértékben voltak nehézségeink, ahogy a Szociáldemokrata Párton belül a jobboldal tért nyert. De ennek ellenére *a legtöbb fontos kérdésben az egységfrontnak, a szociáldemokrata elvtársakkal való egységfrontunknak köszönhetjük, amit elértünk.*

Ahol az egységfront nem működött — mint a választásokon a közös listák kérdésében, vagy az ifjúsági és női egységszervezetek

létrehozásában — ott ezért a szociáldemokrata jobbszárny volt felelős. Ennek az egységnek a hiánya elég volt arra, hogy a női, ifjúsági szervezetek nem tudták az átvivő szíj, a transzmisszió szerepét játszani, nem tudták a szocialista politikát átvinni a női és az ifjúsági tömegekre. Még rengeteg munkánkba fog kerülni, amíg ezt a kárt rendbehozzuk és az egységes munkás-, ifjúsági és egyéb tömegszervezeteken keresztül biztosítani tudjuk, hogy a Magyar Dolgozók Pártjának céljait a tömegekre símán átvihetjük.

Ma már mindenki előtt világos, hogy a jobbszárnynak ez a működése milyen súlyos károkat okozott a magyar demokráciának, de ettől eltekintve, a magyar Szociáldemokrata Párt az egységfrontban teljesítette történelmi szerepét. Külön hálával kell megemlékeznünk a szociáldemokrata baloldali elvtársakról, elsősorban Szakasits Árpád, Marosán György, Rónai Sándor és a többi elvtársakról, akik nem egyszer a legnehezebb helyzetekben, saját jobbszárnyuktól és az imperialisták szolgálatában levő nyugati szociáldemokratáktól szorongatva, állták a harcot és végül is legyőzték a soraikban levő munkásárulókat és megoldották a szerves munkásegység megvalósítása történelmi feladatának rájuk eső részét. Ezzel soha el nem múló érdemeket szereztek maguknak és én örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy ezeket az érdemeket itt, a Kongresszus színe előtt teljes egészükben elismerjem, leszögezzem és még hozzátegyem, hogy ezek az érdemek annál jelentősebbek, mert nem egyszer megtörtént, hogy a kommunista elvtársak türelmetlensége vagy merevsége nem könnyítette meg küzdelmünket. Összefoglalva: *csak a munkásegység tette lehetővé, hogy ilyen irányban és ilyen eredménnyel törhetett előre a magyar demokrácia.*

A Kommunista Párt fejlődése és ereje

Legyen szabad most itt az Egyesülési Kongresszuson néhány számot elmondanom a Kommunista Párt fejlődéséről és erejéről. Közvetlenül a felszabadulás után alig néhány ezren voltunk, 1945 február végén 30 000 tagja volt a Kommunista Pártnak. Ez a szám május végére 150 000-re növekedett s utána egyenletesen, egészségesen fejlődött. Az idén, közvetlenül az egyesülés előtt fejeztük be az új tagsági könyvek kiadását. Ez év májusának elején 6242 alapszervezetünk volt 884 000 taggal. Ehhez még tudni kell, hogy a tagsági könyvek kicserélésével kapcsolatban tízezrével hagytunk ki olyan tagokat, akiket nem tartottunk alkalmasnak arra, hogy Pártunk tagjai legyenek. Pártunk növekedésére jellemző, hogy ez év első négy hónapjában több mint 200 000 új tag lépett be hozzánk. Ennek több mint egyharmada Nagy-Budapesten. Az egyesülés előtt a legnagyobb budapesti üzemek munkásságának abszolút többsége — kb. 60%-a — volt Pártunknak tagja. Az újonnan belépők valamivel több mint a fele a Szociáldemokrata Pártból lépett át hozzánk, a többi jelentékeny részben középparaszt és értelmiségi. Pártsajtónk

csak Budapesten hétköznapon 340.000, vasárnapon félmillió példányban jelenik meg. A Szikra könyvkiadó a felszabadulás óta több mint 2,000.000 példány marxista irodalmi terméket adott ki. A pártoktatás új lendületet vett: az idén tavasszal egyszerre 38.000 elvtárs volt pártiskolán, vagy volt valamely szemínárium hallgatója.

Pártunk szociális összetétele: 45% ipari munkás, 32% paraszt, a többi értelmiségi és egyéb; a nők száma 30%. Ez az a kommunista hadsereg, tisztelt Kongresszus, amely a szociáldemokrata testvérpárttal egyesült s amely egyesülést ennek a Kongresszusnak most formálisan meg kell erősítenie és ki kell mondania.

A MDP programja: a marxista-leninista elvek diadala

Tegnap, a Magyar Kommunista Párt kongresszusán részletesen beszámoltam azokról a lépésekről, amelyeket a szociáldemokrata elvtársakkal közösen az egyesülés érdekében tettünk. Hadd szóljak itt a legfontosabb közös munkánkról, a pártprogram kidolgozásáról.

Az egyesülés legfontosabb feltétele az volt, hogy a szociáldemokrata elvtársak helyezkedjenek a marxista-leninista elmélet, azaz lényegében a Kommunista Párt elvi alapjára. Ezeket az elvi alapokat fektettük le programnyilatkozatunkban, amely marxi-lenini módszerekkel foglalkozik külpolitikai helyzetünkkel, felvázolja az utolsó évtizedek fejlődését és benne a munkáspártok működését. Megállapítja azokat az alapvető politikai és gazdasági változásokat, melyek a felszabadulás óta hazánkban végbementek. Részletesen kidolgozza azokat az alapelveket és célokat, melyekre a magyar népi demokrácia politikai és gazdasági megszilárdítására, a dolgozó nép életszínvonalának emelésére, a szocializmushoz való fejlődés érdekében szükség van. Végül kijelöli a Magyar Dolgozók Pártjának helyét és történelmi szerepét a népi demokráciáért és a szocializmusért vívott harcban.

A program hetek óta az elvtársak rendelkezésére állott és azt a szervezetek megvitatták. A Kongresszus minden tagja ismeri. Ezért én belőle csak egy kérdést ragadok ki. Ez a népi demokrácia kérdése. A program marxista-leninista módon határozza meg a magyar népi demokrácia fogalmát és ismérveit s utána a következő megállapításra jut:

„A Magyar Dolgozók Pártja a magyar népi demokráciát sajátos, viszonylag békés átmenetnek tekinti a szocializmusba. Ugyanakkor a Párt tudatában van annak, hogy a tőkés elemek békés belenövése a szocializmusba lehetetlen, hogy a kizsákmányolók korlátozása, kiszorítása és fokozatos felszámolása mulhatatlanul kiváltja és fokozza ellenállásukat, tehát kiélezi az osztályharcot. Minél inkább vesztik el a nagybirtokosok és nagytőkések gazdasági erőforrásaikat, társadalmi és politikai hátvédjüket, annál inkább nyúlnak a szabotázs, a kémkedés, a földalatti összeesküvés, a demokrácia elleni fegyveres fellépés eszközeihez. A dolgozó nép, a mun-

kásosztály vezetésével a népellenes reakció ellen harcot az államhatalom birtokában viphatja meg.

A Magyar Dolgozók Pártja tudatában van annak, hogy a küzdelem a szocializmus felé fejlődő népi demokrácia erői és a tőkés rend visszaállítására törekvő reakciós erők között nem tekinthető végleg eldöntöttnek addig, amíg a tőkés elemek gazdasági és politikai felszámolása meg nem történt és amíg a nemzetközi imperializmus erői segítséget nyujthatnak a belső reakciónak.

Ezért a népi demokrácia biztonsága érdekében az államvédelmi szervek erősítésére, a nép, a munkásosztály, a Párt állandó éberségére és harci készenlétére van szükség."

E megállapításoknak minden szavát meg kell szívlelnünk. Különösen óvakodnunk kell attól a leegyszerűsítéstől, amely a szocializmusba való békés belenövést valami síma, zökkenőmentes fejlődésnek tekinti.

A kizsákmányoló osztályok soha, semmi körülmények között a szocializmusba belenőni nem fognak és utolsó lehelletükig elkeseredett harcot fognak vívni ellenünk. És ebben a harcban a reakciót támogatja a régihez való ragaszkodás, a falu elmaradottsága, az egyházi reakció és végül, de nem utolsósorban a nemzetközi imperializmus. A Magyar Dolgozók Pártja egy pillanatra sem tévesztheti szem elől ezeket a tényezőket.

A szerves munkásegység megvalósulása ennek a programnak alapján jelenti egyben a lenini-sztálini elveknek diadalát a magyar munkásmozgalmon belül, jelenti a jobboldali szociáldemokrácia teljes ideológiai csődjét.

Az egyesülés előfeltételei

Mi, marxisták azonban tudjuk, hogy *minden program annyit ér, amennyit belőle az életben megvalósítanak. Az egyesült párt döntő feladata lesz, hogy ezt a programot megvalósítsa és szellemét, a marxi, lenini, sztálini tanítások szellemét az egyesült párt minden tagja magáévá tegye.*

Ez vonatkozik a kommunista elvtársakra is, akiknek elméleti elmaradottságát mi magunk, őszinte önkritikával, nem egyszer feltártuk. De természetesen még inkább vonatkozik ez a szociáldemokrata elvtársakra.

Az egyesülés elengedhetetlen feltétele volt, hogy a szociáldemokrata elvtársak kizárják soraik közül azokat az elemeket, akik multjukkal és jelenükkel, egész működésükkel bebizonyították, hogy a munkásegység, a Kommunista Párt, a Szovjetunió ellenségei. Ezt a munkát a szociáldemokrata elvtársaink velünk közösen végezték.

Mi rajta voltunk egyrészt, hogy lehetőleg ne kerüljenek be az egyesült pártba olyan elemek, akikről előre látható volt, hogy ott csak kárt fognak okozni. Ugyanakkor azonban mi magunk léptünk

fel olyan esetekben, amikor azt tapasztaltuk, hogy szociáldemokrata, vagy kommunista elvtársaink túlbúzgóságból olyanokat is ki akartak zárni, akik megfelelő átnevelés után reményt nyujtanak arra, hogy hasznos tagjai lesznek az egyesült pártnak.

A programnyilatkozatot kiegészíti az a *szervezeti szabályzat*, mely ugyancsak az elvtársak előtt fekszik és amelynek végrehajtása elősegíti, hogy a program elvi céljait az új párt szervezete alátámassza és megerősítse.

Miért neveztük el pártunkat „Magyar Dolgozók Pártja"-nak?

Mielőtt rátérnék az egyesült párt problémáira, legyen szabad néhány szót szólnom az egyesült párt nevéről. Mi hosszú meggondolás és megfontolás után választottuk a Magyar Dolgozók Pártja nevet. Voltak, akik azt szerették volna, hogy az egyesült pártot egyszerűen Magyar Munkáspártnak nevezzük. Ez a név kifejezte volna ugyan az új párton belül az ipari munkásság vezető szerepét, hegemóniáját, de túlságosan háttérbe szorította volna a dolgozó parasztságot és a haladó értelmiséget.

Ezért ezt a nevet nem fogadtuk el. Felvetődött az a javaslat is, hogy az egyesült párt a Magyar Munkások és Parasztok Pártja nevet viselje. Ez a név már szélesebb dolgozó tömegekre utal, de túlságosan egyenlősíti a munkásság és a parasztság szerepét, nem húzza alá a munkásság vezető jelentőségét. Ezért választottuk névül a Magyar Dolgozók Pártját, mert ez nevében összefoglalja az egész magyar dolgozó népet, a munkásokat, parasztokat, a haladó értelmiséget, a dolgozók minden rétegét. Azóta tapasztaltuk, hogy ez a név megnyerte a magyar dolgozók tetszését és megkönnyíti az egyesült párt haladását a középparaszti tömegek közt is. Azt hiszem, hogy az Egyesülési Kongresszus hozzájárul ehhez a névhez és, hogy *a Magyar Kommunista Párt és Szociáldemokrata Párt egyesült szervezete ezentúl büszkén viseli a Magyar Dolgozók Pártja nevét és diadalmasan viszi előre e párt nemzetiszínű, vöröscsillagos, aranykalászos lobogóját.*

A két munkáspárt egyesülésével hatalmas új erő jelenik meg a magyar demokráciában, a magyar dolgozó népben. Mindenkinek meg kell értenie, hogy a munkásegység szerves megvalósítása, a két párt egyesülése, nem egyszerű összeadási művelet. Nem a két párt eddigi erejének összesítése, hanem megsokszorozása, meghatványozása. Az egyesült párt hasonlíthatatlanul erősebb lesz, mint ahogy a két párt külön-külön volt. És ez az erő, amelyet a két párt erejének mennyiségi növekvéséből eredő minőségi változás jelent a magyar demokrácia, a magyar nép fejlődésének minden vonalán, hamarosan érezetetni fogja hatását. *A magyar demokrácia alapjai az egyesüléssel felmérhetetlenül megszilárdultak. Kevesebb lesz az ingadozás, biztosabb a fejlődés, meggyorsul hazánk talpraállítása és felvirágzása.*

Megszigorítjuk a tagfelvételt

Legyen szabad itt, tisztelt Kongresszus, a Magyar Dolgozók Pártjának néhány problémájára rámutatnom. Még nem tudjuk, hogy a Magyar Dolgozók Pártjának mennyi tagja lesz, de azt már előre lehet látni, hogy jóval meg fogja haladni az egymilliót. Ezzel kapcsolatban azonnal meg kell állapítani, hogy az egyesült pártba már eddig is ezrével csúsztak be nemkívánatos elemek. Ezt fokozza az a veszedelem, hogy ha válogatás nélkül veszünk fel továbbra is a Magyar Dolgozók Pártjába új tagokat, úgy ez a párt annyira megduzzad, hogy határai összeolvadnak az egész munkásosztállyal, a dolgozó néppel. Ez az elmosódottság viszont megakadályozza, hogy meg tudjon felelni azoknak a feladatoknak, amelyek egy marxista-leninista párt előtt állnak.

A Magyar Dolgozók Pártja elválaszthatatlan része, élcsapata a dolgozó népnek, de nem olvadhat fel benne. Ezért tartottuk szükségesnek, hogy a Magyar Dolgozók Pártjába megszigorítsuk a felvételt, bevezessük a tagjelöltséget, tagokat szükség esetén tagjelöltté változtassunk és ilyen módon is gondoskodjunk arról, hogy a Magyar Dolgozók Pártjának növekedése egészséges legyen. A Magyar Dolgozók Pártja csak így tudja történelmi feladatát teljesíteni, ha a dolgozó nép élcsapata marad.

Kommunista önkritikát!

A marxista-leninista párt szervezete a demokratikus centralizáción épül fel. Ez a centralizáció biztosítja a párton belül a demokráciát és a fegyelmet is, de ugyanakkor kizár minden katonai módszert, parancsolgatást és a párttag demokratikus jogainak bármilyen csorbítását. A demokratikus centralizáció biztosítja azt, hogy Pártunkban minden helyes építő kritika meghallgatásra talál és mi rajta leszünk, hogy mint a multban, a jövőben is alkalmazzuk önmagunkkal szemben azt a bolsevik önkritikát, melyről Lenin azt mondta:

„A politikai pártnak saját hibáihoz való viszonya egyik legfontosabb és legbiztosabb kritériuma a párt komolyságának és annak, hogy miként teljesíti a valóságban kötelességét osztályával és a dolgozók tömegével szemben. A hibát nyíltan elismerni, annak okait felfedni, kielemezni a körülményeket, melyek a hibát létrehozták, gondosan mérlegelni, hogy milyen eszközökkel lehet kijavítani: íme, ez jellemez egy komoly pártot, ilymódon teljesíti a párt kötelességét, így neveli és tanítja az osztályt és azután a tömegeket is.“

Kommunisták és szociáldemokraták kovácsolódjanak egységes tömbbé

A legsürgősebb feladat számunkra most az, hogy *a Magyar Dolgozók Pártjában egységes tömbbé kovácsolódjanak össze a Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt tagjai, hogy a szociálde-*

mokrata elvtársak minél gyorsabban elsajátítsák a marxi-leninisztálni elméletet, megtanulják és gyakorolják azt a vasfegyelmet, amelynek nem utolsósorban a Kommunista Pártok eddigi sikereiket köszönhetik. Minél gyorsabban történik ez a szerves egybeolvadás, annál hamarabb és annál sikeresebben tudunk hozzáfogni az előttünk álló nagy feladatok megoldásához. A kommunista elvtársak a maguk részéről azzal gyorsíthatják meg ezt a feltétlenül szükséges szerves egybeolvadást, hogy türelmesen, megértéssel, fennhéjázás nélkül segítenek a szociáldemokrata elvtársaknak. Nem fölényeskednek velük, nem akarják őket kiszorítani a felelős munkából, hanem ellenkezőleg igyekeznek őket mindenhová bevonni, segíteni nekik ott, ahol a terep vagy a feladat számukra még új, vagy szokatlan és minden módon kezükre járnak abban, hogy *az új pártban a marxista-leninista, azaz kommunista párt módszereit, munkastílusát, levegőjét megszokják és elsajátítsák.*

Ha helyesen dolgoznak, akkor a Magyar Dolgozók Pártja a szociáldemokrata káderekkel gazdagodva gyorsan fogja megoldani azokat a feladatokat, melyek megoldását eddig erőink hiánya gátolta. A szociáldemokrata elvtársakat pedig arra kérjük, hogy gyorsan állítsák át magukat a kommunista módszerekre, ne érezzék magukat a párton belül másodrendű párttagoknak, ne dohogjanak, ne zsörtölődjenek, ha nem kapják meg mindjárt az egyesült pártban azonnal azt a munkakört, amelyet a Szociáldemokrata Pártban betöltöttek. *Sajátítsák el gyorsan a marxista-leninista elméletet, vetkezzék le a Szociáldemokrata Párt kissé laza, pontatlan munkastílusát, ne vitatkozó, hanem cselekvő pártnak tekintsék a Magyar Dolgozók Pártját.* Semmi kétség, hogy ezeket a feladatokat a Szociáldemokrata Pártból jött elvtársak többsége gyorsan és eredményesen fogja elsajátítani és hamarosan el fog mosódni az a különbség, mely az első hetekben és hónapokban elkerülhetetlenül meg fog mutatkozni a két párt tagjai között.

Kossuth, Petőfi, Táncsics útján

Befejezésül hadd mutassak rá a Magyar Dolgozók Pártjának összmemzeti jellegére. *Ebben a Pártban nemcsak folytatódnak a Magyar Kommunista Párt régi, harcos forradalmi tradíciói, a 75 éves Szociáldemokrata Párt minden jól akkumulált tapasztalata, hanem folytatódnak és beteljesednek a magyarság legjobbjainak, a régi szabadságharcosoknak: Kossuthnak, Petőfinek, Táncsicsnak céljai is.*

Ebben az évben már két alkalommal tapasztalhattuk, hogy a munkáspártok és a nemzet mennyire egybeforrtak. Először március 15-én, amikor az egész dolgozó nép párt- és vallásküllönbség nélkül lelkesen és bensőségesen ünnepelte az 1848-as forradalom százéves évfordulóját és ezzel az ünneplással adta tanújelét annak, hogy fiatal népi demokráciánkat e nagy eszmék jogutódjának, megvalósítójá-

nak és továbbfolytatójának tekinti. Másodszor május elseje ünneplésénél tapasztalhattuk, amikor mindenki számára világos volt, hogy a munkásságnak ezt a régi ünnepét az egész dolgozó nép, a falu parasztsága is magáénak tekinti és ennek megfelelő lelkesedéssel és örömmel vesz benne részt.

Előre a népi demokrácia útján a szocializmusért

Mi emelt fővel állíthatjuk, hogy azt, amit a felszabadulás óta tettünk és amit a jövőben tenni szándékozunk, minden becsületes, demokratikus, hazáját szerető magyar ember vállalhatja és aláírhatja. Bennünket minden tettünkben nemzetünk felemelése, népünk alázatos szolgálata vezetett, ebben van erőnk és ez biztosítja számunkra a jövendő sikereket is.

És még egy titka van a mi eredményeinknek: az, hogy amit megígérünk, be is tartjuk.

És hogy a jövőben is ezt fogjuk tenni; arra biztosíték ez a Kongresszus, biztosíték a két munkáspárt egyesülése, az a hatványozott új erő, amelyet ez az egyesülés a magyar nép életében jelent és amely szilárd alapja annak, hogy most már egyenesen, tántoríthatatlanul és győzelmesen haladhatunk tovább a népi demokrácia útján a szocializmus felé.

[A JOBBOLDALI SZOCIÁLDEMOKRATÁKRÓL]

(Szakasits Árpád elvtárs „Harcban a munkásárulókkal a munkásegységért" c. a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusán 1948 június 13-án tartott beszámolójából[1])

Mi jellemezte a szociáldemokrata pártokat a két világháború között?

A megalkuvás a burzsoáziával és az imperializmussal, és kíméletlen harc a kommunisták ellen.

Az egyikből persze következik a másik. A rothadó kapitalizmussal együtt jár, mégpedig szégyentelenül, a rothasztó reformizmus. Az elméleti bénultsággal az osztályharc bénultsága. Így vált a jobboldali szociáldemokrácia a kispolgársággal együtt, az imperializmussal együtt *a fasizmus szálláscsinálójává.*

Innen már csak egy lépés távolságra volt a második világháború. Sok mindenre találhatnánk mentséget, de arra az ádáz és

---

[1] *Szakasits Árpád.* Harcban a munkásárulókkal a munkásegységért. Szikra 1948 12—30. old., vagy: Magyar Dolgozók Pártja Egyesülési Kongresszus. Kiadja a MDP Országos Oktatási Osztálya. 54—72. old., vagy: A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemorata Párt Egyesülési Kongresszusának jegyzőkönyve. Szikra 1948. 175—188. old.

gyűlöletes küzdelemre, amelyet a jobboldali szociáldemokrácia a kommunisták ellen folytatott, nincs mentség. Miért nincs? Miért nem lehet erre mentség? Azért, mert ezzel a harccal *a jobboldali szociáldemokrácia egy frontba került a kapitalistákkal,* az imperializmussal. Ebben a harcban aztán minden józanságát, minden tájékozódóképességét elveszítette. Mi oka lehetett, mi oka volt erre a harcra? Munkásellenes, osztályharcellenes, antimarxista politikát folytattak a kommunisták? A dolgozók érdekei ellen cselekedtek? Mit féltettek a jobboldali szociáldemokraták a kommunistáktól? Féltették nyárspolgári nyugalmukat, féltették a befalazott marxizmust, megcsontosodott nézeteiket és a reformizmusnak számukra kényelmes útját. Sajnos, nem találhatunk magasabb szempontokat, értelmesebb indokokat, valamiféle eszményi célt. Igaz, azt szokták mondani, ezt gyakran halljuk ma is, a demokráciát védelmezik, de miféle demokráciát, miféle demokrácia az övék és mi köze van a proletariátusnak *ehhez* az ő sajátságos demokráciájukhoz? A jobboldali szociáldemokraták magatartása talán még menthető lett volna a nagy októberi forradalmat közvetlenül követő időkben. Azt mondhatták volna ekkor: megvárjuk e grandiózus kísérlet végét. De a kísérlet sikerült és hogy sikerült, abban már nem lehetett kétség az intervenciós ellenforradalmi fehér banditák megsemmisítése után sem, még kevésbbé az első ötéves terv világraszóló sikere után. És mégis, a harcot egyre hevesebben folytatták tovább a kommunisták ellen és így közvetve a Szovjetunió ellen, sőt saját proletárságuk ellen. Hiszen a fasizmus szennyes vihara minden ország munkásmozgalmát megtépázta, megrendítette. De ha mindazt elfelejtenők, ami a két világháború között történt, szemet húnyhatunk-e afölött, ami a világháború befejezése után végbement az európai jobboldali szociáldemokrácia országaiban?

Ki tagadhatná, ki merné tagadni, hogy a Szovjetunió dicsőséges hadserege nélkül Európa népei ma a legsötétebb barbárságba zuhantak volna?

A szovjet hadsereg nemcsak hazája nagy honvédő háborúját vívta meg győzelemesen, hanem a leghatékonyabban hozzájárult Európa felszabadításához a történelem legbecstelenebb és leggonoszabb zsarnoksága alól. Mi történt ezzel a visszaszerzett szabadsággal? Az történt, hogy a imperializmus kezére játszották ezt a szabadságot a jobboldali szociáldemokrácia segítségével, azoknak a segítségével, akik bárgyúságukban attól a Szovjetuniótól féltik Európa népeinek szabadságát, amelynél nagyobb áldozatot a népek szabadságáért még egyetlen nemzet sem hozott.

Mi hajtotta a jobboldali szociáldemokráciát erre a bűnös és becstelen útra, a tévelygésnek és az árulásnak erre az útjára? A vaksága, érelmeszesedése, szellemi renyhesége, tudatlansága, a forradalom, a Szovjetunió, a kommunisták elleni gyűlölete, nyárspolgári mentalitása vagy gonoszsága? Mindegy! Tény az, hogy a második

világháború után, amikor már mindenki előtt világossá vált, hogy a monopoltőke belső ellentmondásai és nemzetközi érdekellentétei új konfliktusokkal fenyegetnek, hogy az amerikai tőke a létét fenyegető válságok elől a magacsinálta háborús atmoszférába menekül és minden áron arra törekszik, hogy hatalma alá hajtsa Európát és a világ nyersanyaglelő területeit és készárupiacait, *a jobboldali szociáldemokrácia nem a rothadó kapitalizmus, hanem az egészségtől duzzadó szocialista Szovjetunió ellen fordult.* Nem a békét, szabadságot és biztonságot sóvárgó népeknek állott az élére, *nem a demokratikus erőket szervezte egységes frontba* a békebontó imperializmusok ellen, hanem a kapitalizmust mentő, Európaellenes, népellenes és értelemellenes, már eleve bukásra ítélt Marshall-tervet tűzte árulásokkal beszennyezett lobogójára.

Az egyre inkább *fasiszta eszközökhöz folyamodó, a népek szabadsága ellen fegyverkező, kizsákmányoló amerikai imperializmus felé fordult,* vállalta annak ügynökségét ahelyett, hogy a Szovjetunió felé fordult volna és annak vezetésével szervezte volna meg a béke demokratikus frontját, a munkásosztály egységét, hogy Európa újra magára találhasson. De *jobban gyűlölte a Szovjetuniót, mint szerette tulajdon népét.*

A Szovjetunió békepolitikájának merő gyűlöletből hátat fordítanak és bárgyú félelemből belevetik magukat az imperializmus karjaiba, meghosszabbítván ezzel a kapitalizmus rothadását és a népek szenvedését, így elősegítvén Európa gazdasági pusztulását.

Rémlátás ez? Vagy túlzás? Nem, Elvtársaim, egyik sem. Objektív, ellenőrizhető tény. Soroljam-e föl a bizonyítékokat? Önök minden nap megtalálhatják a bizonyítékokat a lapok hasábjain, de azért talán mégsem árt, ha néhány bizonyítékot felsorolunk. Talán kezdjük mindjárt *Görögországgal*, amelynek népe élet-halálharcot folytat a monarcho-fasiszták ellen, az idegen betolakodók ellen, a demokráciáért és a szabadságért. Milyen magatartást tanusít e hősi szabadságharccal szemben az angol munkáspárti kormány és általában a jobboldali szociáldemokrácia? Ennek a véres forradalmi félszigetnek szabadságharcos népe *hiába várná a szocialista szolidaritásnak legcsekélyebb* jelét is a nyugati jobboldali szociáldemokráciától, mert ez a szociáldemokrácia nem a görög nép mellé állt, hanem a monarcho-fasisztákat támogató imperializmusok mellett tört lándzsát. Amikor a *Markosz-kormány elismerése után a Szocinform* végrehajtó bizottsága Londonban ülést tartott, *Ries* elvtársunk szégyenszemre azzal a kérdéssel találta magát szemben, hogy a magyar kormány küld-e katonai segítséget a Markosz-hadseregnek, a kommunisták és szocialisták küldenek-e szabadcsapatokat, küldünk-e hadianyagot a szabadságáért harcoló görög hadseregnek. Nem folytatom tovább. Maga a kérdés feltevése is gyalázat és becstelenség volt. De menjünk tovább. Mit tett a jobboldali szociáldemokrácia a Franco

diktatúrája alatt szenvedő spanyol népért, a spanyol szabadságharcosokért?

Leon Blumék tevőleges részvételével megnyitották a francia-spanyol határt, kereskedelmi megállapodásokat kötöttek Francoval és csak nemrégiben hallottuk, hogy az angol munkáspárti kormány körében mélyen sajnálják, hogy Anglia és Franco Spanyolországa között nincs diplomáciai viszony.

A Marshall-tervről már szólottam. Így elég, ha megemlítem, hogy a jobboldali szociáldemokrácia számára nem volt fontosabb feladat, minthogy nemzetközi konferenciát hívjanak össze a Marshall-terv támogatására és ezzel szocialista pecsétet üssenek annak a Marshall-tervnek az okmányára, amely tulajdonképpen *rabszolgaszerződés.* De úgy látszik, egyéb is történt ezen a konferencián, mert ezt követően minden eddiginél nagyobb lendületet vett a kommunisták elleni harc, a kommunista üldözés, jeléül annak, hogy ez a Marshall-terv egyik és talán nem is jelentéktelen feltétele. Nem is indokolatlan az a feltevés, hogy a jobboldali szociáldemokrácia nemcsak a Marshall-kölcsönt sóvárogja, hanem *részesedni akar abból a titkos amerikai alapból is, amely a kommunista- és szovjetellenes hadjárat finanszírozására szolgál.*

Szóljunk, Elvtársaim, a Benelux-államokról, amelyek egyikének miniszterelnöke, a szociáldemokrata Spaak, akinek egyébként javára írható, hogy nyiltan megtagadta a marxizmust, kolduló útra ment az Egyesült Államokba, hogy megszerezze az USA katonai segítségét a Benelux-államok számára és lehet-e kétség aziránt, hogy Spaak úrék ezt a katonai segítséget és a koldult fegyvereket, ha megkapnák, kik ellen, melyik ország ellen akarnák fordítani. Nem, ebben kétség nem lehet. És csak egy ilyen gyűlöletben foganhat a rágalmaknak és a hamis és fajtalan vádaknak az a tömege, melyet

a Szocinform jobboldali pártjai

olyan komisz következetességgel szórnak a kommunisták és az együttműködő baloldali szociáldemokraták felé is. Csak egy ilyen gyűlöletben foganhatott meg Bevin beszéde, amelyben a szó szoros értelmében hadat üzen a kommunistáknak és a népi demokráciáknak, kijelentvén: *„nem vagyunk hajlandók, hogy tétlenül üljünk és nézzük, mint viszik keresztül ezt a folyamatot* (már t. i. a népi demokratikus irányban való haladást) *egy legyöngült, megzavart, széthulló Európában.“ Nem, elvtársaim, Bevinék nem hajlandók tűrni a szocializmus előrenyomulását, ők csak az imperializmus előrenyomulását tűrik,* ők csak azt a folyamatot tűrik, amelyet az amerikai monopoltőke indított el Európa dezorganizálására. *Ők csak a monarcho-fasiszták görögországi gyilkosságait tűrik, ezrek és ezrek lemészárlását.* Erre Bevin úrnak nincs más szava, mint az, hogy „akasztások és agyonlövetések napirenden vannak más országokban is, és hogy nem húnyhatja be szemét a tény előtt, hogy ma 500.000

görög a kommunistapárt eszközei, az úgynevezett lázadók miatt, hontalan." Bevin úr a görög szabadságharcosokat egyszerűen lázadóknak nevezi és nem helyesli ezt a „folyamatot". Ő csak Franco rémuralmának sötét folyamatát hajlandó tűrni, — az amerikai penetrációt, a kommunista agitációt, amely az európai békefront megerősítésére törekszik, nem. Ami *Palesztinában, Indokínában, Indonéziában* és *Kínában* folyik, az ellen Bevinnek nincs ellenvetése. De a *csehszlovák események haragra lobbantják* őt is, a Szocinform valamennyi többi jobboldali árulóját is. Komisz megátalkodottsággal szidalmazzák a népi demokráciákat építő kommunistákat és baloldali szocialistákat, de nemcsak hogy *egyetlen szavuk nem volt az ellen, hogy az olasz választások idején az amerikai monopoltőke partraszállt Itáliában* nem jelentéktelen katonai erőkkel, hanem ellenkezően, bátorították az amerikai imperializmust és az *egész Szocinform az áruló Saragat mögé állt.* És a legélesebben támadta Nennit, az együttműködő baloldali szociáldemokratát, aki Max Buset, a belga szociáldemokrata párt elnökének Saragathoz intézett levele szerint természetesen kriptokommunista. Ez a levél egyébként ékes dokumentuma a jobboldali elaljasodásnak. Kiderül belőle, hogy a Szocinform vezetői a szakadár, áruló, amerikai pénzen élő Saragattal *összeesküvést szőttek Nenni pártja ellen.* Max Buset bevallja, hogy *a kelet-németországi, bulgáriai, romániai, csehszlovákiai, magyarországi és lengyelországi áruló jobboldali szociáldemokratákkal tartják a kapcsolatot.* De hadat üzennek az együttműködő baloldali szociáldemokratáknak és persze még inkább a kommunistáknak. A *csehszlovák eseményeket,* amelyeknek során sikerült a csehszlovák köztársaságot megmenteni attól a sorstól, hogy az imperializmus ugródeszkája legyen, ez a Buset-féle levél egyszerűen *prágai államcsínynek nevezi* és azt a reményét fejezi ki, hogy Rómában nem fog megismétlődni. Kell-e ennél a levélnél hűségesebb tükör, amelyben élesebben megmutatkoznék a jobboldali szociáldemokraták torz ábrázata. „Római államcsíny" nem kell nekik, ezt nem tűrnék, de a palesztinai események miatt nincsenek álmatlan éjszakáik. Pedig lehetnének! Mert *Bevin és társaik felelősek* voltak a palesztinai vérontásért, „az ő kezükön szárad a zsidók, arabok, de a görögök vére is", amint ezt helyesen a Daily Worker is megállapította.

Most még — elmellőzvén, a teljes rothadás állapotába jutott *francia jobboldali szocialisták* sorozatos árulásainak, az amerikai imperializmust, De Gaulle-t, tehát a francia fasizmust szolgáló politikájának elemzését — rövid áttekintést szeretnék adni a Szocinform, illetőleg a Marshall-szocialisták Internacionáléjának tevékenységéről.

A Nemzetközi Szocialista Irodát a Labour Party hívta életre, azzal a nyilvánvaló törekvéssel, hogy a nemzetközi szocialista mozgalomban ugyanazt a helyet foglalja el, amelyet a német párt foglalt el a II. Internacionáléban. Már az első összejövetelen kiderült, hogy *a nyugati szocialista pártok a világtörténelem legvéresebb és leg-*

borzalmasabb háborújából, amelyet a fasiszta imperializmus lobbantott lángra, semmit, de semmit sem tanultak.

Valami olyasfélét forgattak a fejükben, hogy azt, amit a kommunisták számára jelent Moszkva, azt jelenti majd az ő számukra London. De mindjárt az elején — az 1946 májusában Clactonban tartott konferenciára gondolok — még nem lehetett a nemzetközi szociáldemokráciát a Szovjetunióval, a kommunistákkal és az együttműködő szociáldemokratákkal szembeállítani, mert akkor *még nagyon elevenen élt a tömegekben azoknak az óriási áldozatoknak emléke és tudata, amelyeket a Szovjetunió a háború győzedelmes befejezése érdekében hozott.*

Ezt a szembefordítást először elő kellett készíteni megfelelő agitációval, hamisításokkal, intrikákkal. Először össze kellett szőni a jobboldali elemekkel való kapcsolatokat, hogy azután megkezdődhessék a manőver.

A clactoni konferenciát követte még ugyanabban az évben a bournemouthi, majd a következő esztendő júniusában a zürichi, a mult év novemberében az antwerpeni és most folyt le a szégyenletes bécsi konferencia, amely, azt hiszem, minden becsületes szociáldemokrata számára nyilvánvalóvá tette, hogy ez a Szocialista Nemzetközi Iroda valóban nem más, mint az imperializmus ügynöksége. Az első két konferencia a tájékozódások és tapogatódzások jegyében állott. Az együttműködés kérdését még nem élezték ki. A csatlószerzés időszaka volt ez. Aztán megkezdődött a munkáspárti képviselők utaztatása. *Morgan Phillips* is ellátogatott a keleteurópai országokba, hozzánk is. Ekkor már *aggodalmakat hangoztatott a kommunista párttal való együttműködésünket illetően.* Hosszú, éjszakába nyúló, végnélküli beszélgetések során próbáltuk megmagyarázni ideológiailag is, politikailag is, az *együttműködés történelmi szükségességét.* Föltártuk előtte az akkori Kisgazdapárt szerepét, a lappangó reakció aknamunkáját és úgy látszott, mintha elismerte volna igazunkat, de néhány hónap mulva, amikor rendőrségünk az ismeretes összeesküvést felgöngyölítette, a brit munkáskormány csatlakozott az amerikaiaknak Kovács Béla ügyében átnyujtott jegyzékéhez. Amikor alkalmunk volt ezt az ellenséges gesztust a brit munkáspárttól számonkérni, dajkamesékkel válaszoltak. Sok angol látogatónk volt nekünk, más külföldi szocialisták is jártak nálunk. Ezeknek is elmondottuk mindazt, amit elmondottunk Morgan Phillipsnek, ezek is úgy tettek, mintha elfogadták volna érveinket, de közülük egyre többen, így elsősorban *Dennis Healey*, a jobboldali szociáldemokratákkal, közöttük Peyerrel, keresett és talált kapcsolatot. Hogy ezek a jobboldali szociáldemokraták miket igértek és miket mondtak a mi jobboldalunknak, azt persze inkább csak sejteni lehet. De annyi tény, hogy ezeknek a *vendégjárásoknak idején nőtt meg a magyar Szociáldemokrata Párt jobboldalának a taraja.* Ekkor kezdtek aggresszívebben fellépni. A zürichi konferencia idején már

erős és nyílt polarizáció jelentkezett mind a szociáldemokrata pártokon belül, mind pedig a nemzetközi szociáldemokráciában. Fél éve sem volt akkor, hogy Saragaték kiváltak Nenni baloldali pártjából és voltak már szakadárcsoportok másutt is, Romániában Titel Petrescu, Bulgáriában Lulcsev és mi is túl voltunk már Peyer becstelen memorandumán. *A polarizálódás ekkor már a nemzetközi politikában is teljes volt* és úgy látszott, ez adott bátorságot a Szocinform londoni irodájának, hogy a zürichi konferencia elé terjessze a német *Schumacher-féle párt felvételének kérdését.* Ma még sokkal inkább érthető, mint volt akkor, hogy miért szorgalmazta oly hevesen az angol munkáspárt a szociál-soviniszta, szovjetgyűlölő, szélső jobboldali Schumacher felvételét. A Schumacher-féle pártra, *mint támaszpontra volt szüksége* az angolszász imperializmus ellenőrzése alatt álló Nyugat-Németországban. Most, amikor már teljesen lehullott a lepel a bevini külpolitikáról, nem igényel magyarázatot, hogy miért volt az angol munkáspárt számára a Schumacher-féle párt elismerése és szalonképessé tétele oly fontos, ma már az sem túlzottan érdekes, hogy *a baloldali szociáldemokraták magatartása akkor megakadályozta az azonnali döntést.*

Antwerpenben aztán sikerült a megszervezett csatlósok segítségével felvétetni Schumacheréket, hiszen ekkor már a Szoci...orm a Marshall-terv igézete alatt állott. Zürich és Antwerpen között az angol munkáspárt megkísérelte a szociáldemokrata pártok aktívabb penetrálását, a jobboldali szociáldemokraták alátámasztását. Romániába Morgan Phillips maga ment el és a demokrácia szent nevében szította, bátorította a kommunistaellenes jobboldali elemeket, hozzánk is többizben jöttek követei: Healey, Gedye és mások, mígnem konok magatartásunk miatt lemondtak rólunk.

Antwerpenben már közölte velem Morgan Philips, hogy *politikámat veszedelmesnek tartja* és figyelmeztetett, hogy súlyos következményekkel járhat, ha a magyar Szociáldemokrata Párt követi a román példát és ha nem lazítja kapcsolatait a kommunista párttal. Közölte velem akkor Morgan Phillips azt is, hogy *több szociáldemokrata vezető ember beutazási engedélyért fordult az angol munkáspárt titkárságához. Kértem tőle annakidején a névsort, de nem adta át. Érthető, hogy miért.* Antwerpenben már csaknem nyílt szakításra került a sor. A baloldali szociáldemokraták csak bizonyos politikai meggondolásokból odázták el a szakítást, de a hivatalos határozati javaslat ellen szavaztak. Külön éles baloldali szellemű, Marshall-terv ellenes határozati javaslatot terjesztettek a konferencia elé, de jellemző a Szocinform objektivitására, hogy *megállapodás ellenére sem körözték ezt a baloldali határozati javaslatot a Szocinform pártjai között.* Az antwerpeni konferencia légköre egyébként egyenesen megdöbbentő volt. Kommunistagyűlölettől volt terhes. Olyan felszólalások hangzottak el, hogy kis híja, hogy a baloldaliak akkor ott nem hagyták a tanácskozásokat.

A nemzetközi szocialista konferenciákon többször is felmerült *a II. Internacionále föltámasztásának kérdése.* A magyar álláspont ismeretes. Az 1947. évi XXXV. kongresszus világosan leszögezte álláspontunkat: nem akarunk II. Internacionálét, *nem akarunk szociáldemokrata Internacionálét.* Egységes Munkásinternacionálét akarunk. Nagyon érdekes, hogy a jobboldali pártok általában a II. Internacionále azonnali feltámasztása érdekében szálltak síkra. A Labour Party, az angol munkáspárt arra az álláspontra helyezkedett, hogy az Internacionále kérdésének felvetése nem időszerű. Ezzel az álláspontjával toleránsnak akart mutatkozni a baloldali pártok felé, de egyszersmind kezében tartotta a döntést is, mint valami fenyegetést az együttműködők felé. Ennek a magatartásának azonban tulajdonképpeni oka nemcsak az volt, hogy taktikázhasson a jobb- és baloldal között, hanem sokkal inkább az, hogy megkímélje magát attól a kényelmetlen helyzettől, hogy a föltámasztott Internacionále egy-egy esetleges határozata feszélyezze a munkás-kormányt külpolitikai gesztióiban. Szabad kezet akart.

Az antwerpeni konferencia feszült hangulatát kétségkívül erőteljesen befolyásolta

a Kominform megalakulása

és hatalmas erejű deklarációja. Morgan Phillips még a konferencia előtt vérlázító, otromba és bárgyú nyilatkozatot tett közzé a lengyel kommunista értekezletről. Csak a legenyhébb mondatot olvasom fel ebből a nyilatkozatból:

„Az ilyen eszmék és megfogalmazásuk (ez a deklarációra vonatkozik) *óriási mértékben akadályozhatják az európai újjáépítést. Még előfutárjai is lehetnek egy egybehangolt kommunista kísérletnek a Marshall-terv szabotálására és arra, hogy zsarolják és megfélemlítsék az azt támogató európai népeket. Kihatásuk katasztrófálisan fenyegeti Európa egységét.“ Ezt mondta ez az úgynevezett szocialista.*

Ugye, Elvtársaim, elengedik, hogy ehhez én kommentárt fűzzek? E nyilatkozatot követően és közvetlenül az antwerpeni konferencia előtt folyt le a szerencsétlen kimenetelű *brünni csehszlovák szociáldemokrata kongresszus.* Itt is Healey mondott üdvözlő beszédet, amelynek egyes kitételei éppen olyan impertinensek voltak, mint Morgan Phillips nyilatkozata. A brünni konferencia során alkalmunk volt nékünk a nyugati jobboldali szociáldemokrata küldöttekkel és a baloldali szociáldemokratákkal is tanácskozni és beszélgetni. Ég és föld választotta el őket egymástól. Az egyik jobboldali szociáldemokrata például amikor előtte Mindszenty hercegprímás demokráciaellenes tevékenységét föltártuk, nem átallotta kijelenteni, hogy *mégsem a klerikális reakció az elsőszámú ellenség, hanem a kommunisták.* Az angol munkáspárt képviselője, Healey többek előtt kijelentette, hogy elismeri ugyan a fasiszta veszélyt, de nagyobb és közelebbi veszély a kommunista diktatúra.

Alkalmam volt véletlenszerűen tudomást szerezni arról is, hogy az angol munkáspárt *állandó kapcsolatban volt a magyar szociáldemokrata jobboldallal,* jelentéseket kapott tőlük, tanácsokat osztogatott nekik, olyat is, hogy a jobboldal szervezkedjék, szoritsa ki a pártból a baloldalt, hogy így a magyar szociáldemokrata párt keleti támaszpontja lehessen a Labour-politikának. Erre tettek kísérletet szeptemberben. Egy bizalmas Healey-jelentésben, amelyről sikerült hiteles információt kapnom, benne állt világosan, hogy *Magyarország az angol birodalom szempontjából rendkívül fontos ország.* Éppen ezért igen nagy jelentősége van annak, hogy a szociáldemokrata párt önállóságát megtartsa. Kiemeli ez a jelentés annak szükségességét, hogy Anglia interveniáljon egy 150 millió dolláros kölcsön érdekében. Ez az intervenció persze elmaradt. Az angol munkáspárt egészen más irányban interveniált. És elmaradt még valami, amit Healey ebben a jelentésében bejósolt. Kétségtelen — írta ebben a jelentésben —, hogy egy éven belül mélyreható gazdasági válság következik be Magyarországon. A jelentés 1947 elején kelt, most 1948 közepén tartunk, de nemcsak hogy mély, de még lapos gazdasági válság sem következett be és nem is fog bekövetkezni. Nem fog válság bekövetkezni. És *végrehajtjuk a hároméves tervet is amerikai kölcsön nélkül.*

Érdekes volna még ezek során megemlékezni a svájci szociáldemokrata párt áprilisi rendkívüli kongresszusáról is, amelynek határozatai szánalmas dadogással hirdetik a *harmadik utas politika* üdvözítő voltát. De bármily csábító volna is ezeket a határozatokat ízekre szedni, ellent kell állnom ennek a csábításnak, mert különben is nehezen birkózom az idővel.

Egy másik kérdés is csábítóan áll elém. Ez

az amerikai—szovjet jegyzékváltás,

Wallace levele és *Sztálin* erre adott, világszenzációt jelentő válasza. De ennek a csábításnak is ellent kell állnom és csak egyetlen mondatra szorítkozom. Az egész békeszerető világ, *a háborútól való félelem súlya alatt élő népek úgy fogadták Molotov külügyminiszter válaszjegyzékét és Sztálin nyilatkozatát, a fölszabadultságnak és az örömnek olyan érzésével, mintha egy borzalmas lidércnyomástól szabadultak volna meg.* Csak a jobboldali szociáldemokrata sajtó hasábjairól szól a szkepszis hangja, csak ezekben a lapokban vonják kétségbe a Szovjetunió őszinte békeakaratát és annak a hatalmas erőfeszítésnek jelentőségét, amelyet Sztálin a béke megmentése érdekében kifejt. Ezzel végeztem is a jobboldali szociáldemokrácia nemzetközi szerepével. Meggyőződésem, hogy mégis, csak azértis létrejön mindenütt a munkásegység, létrejön Európa egysége, az igazság utat tör, a világító torony világossága mindenhová elér, *győz a Szovjetunió békeakarata és mindenütt megsemmisülnek*

a jobboldali erők Az erjedés már mindenütt megindult. És rajta leszünk, hogy be is fejeződjék. A baloldali szocialisták varsói konferenciája is ezt a célt szolgálta.

Ezek után azt hiszem, *a mi saját jobboldalunkra* nem kell sok szót veszteget nünk Az elmúlt három hónap alatt, ha nem is eleget, de sokat beszéltünk erről És persze még többet kell beszélni róla, hogy teljes mértékben föltáruljon az a veszedelem, amely tevékenységük nyomán a magyar munkásmozgalmat fenyegette és *ha le nem számolunk vele*, súlyos katasztrófákat okozott volna Ha mégsem megyek bele most mélyebb analízisbe, az csak az idő korlátja miatt van Föl kell azonban hívnom a kongresszus figyelmét arra, hogy mint mindenütt, nálunk is *a jobboldali szervezkedés Potsdam után következett.*

A magyar reakció is ebben az időben kezdett aktivizálódni, akkor, amikor *Roosevelt* halála után Truman Amerikája lépett a porondra. Az összefüggés nem szorul magyarázatra Magyarázatra szorul azonban az, hogy a mi

jobboldali szociáldemokratáink,

hogy nem ismerték fel az októberi orosz forradalom világtörténelmi jelentőségét, hogy nem látták át, hogy ez a győzelmes forradalom megteremtette bázisát a szocialista fejlődésnek. Hogy nem látták át, hogy a nagy október nélkül a keleteurópai népek nem hogy föl nem szabadulhattak volna, hanem Európa minden népével együtt a legsötétebb szolgaság állapotába kerülnek. És ha csak sejtettek is ebből valamit, hogy nem remélt föl előttük, hogy mi történnék itt és másutt is, ha a népi demokráciák falán sikerülne rést ütniök az ellene szervezkedő erőknek Ha szerepüket ebből a szemszögből vizsgáljuk, lehet ezt másképp megítélni, mint ahogyan mi megítéltük: *a jobboldaliság árulás, méghozzá nemcsak hazai munkásosztályunk ellen, de az egész nemzetközi munkásmozgalom ellen is.*

Velük szemben sem lehet mást mondani, mint hogy *nagyobb volt bennük a kommunisták elleni gyűlölet, mint a népük iránt való szeretet.*

Sorra vehetnénk fel a kérdéseket: mi nem tetszhetett nekik a földreformban, hiszen a Szociáldemokrata Párt agrárprogramja is ezt követelte. Mégis, miért foglaltak ellene állást, ha nem is nyíltan, de szabotázsok révén. De fölvethetném azt az egész különös kérdést: mi nem tetszett nekik magában a szociáldemokrata mozgalomban, amelynek ők maguk is részesei voltak? Mégis, miért szabotálták ezt a mozgalmat? A baloldali szociáldemokraták holtra dolgozták magukat és ha volt mozgalom, akkor az ennek a munkának köszönhető Ők páholyból nézték ezeket az erőfeszítéseket és gravamenekkel játszadoztak. Kezükben volt az *iparügyi minisztérium.* Hadd álljak meg egy percre. A Kommunista Párt baráti szellemére jellemző, hogy átadta nekünk az Iparügyi Minisztériumot.

Bázist teremthettünk volna a párt részére. Mivé tették? Szemétdombbá. Mi nem tetszett nekik az államosításokon, amelyekben minden alkalommal hajszálat kerestek és találtak, mint a lusta kőműves a malterban. A szociáldemokrata programban nagyon előkelő helyen állott az államosítás. Miért igyekeztek *elszabotálni*? Mi nem tetszett nekik *a közös listán*, amely a két munkáspárt erejét és hatalmát szolgálta volna? Mi nem tetszett nekik a munkásmozgalom erősödésén? Mi nem tetszett nekik *a belügyminisztériumon, a rendőrségen*, amely leleplezte az összeesküvést és éberen őrködött és őrködik a népi demokrácia biztonsága fölött. Mi nem tetszett nekik a népi demokrácián *és mi tetszett nekik Nagy Ferencen, Kovács Bélán, Varga Bélán, Peyeren? Mi nem tetszett nekik a B-listázáson?* Itt a kérdést talán úgy lehetne fölvetni, hogy mi tetszhetett nekik rajta. Az tetszett nekik a B-listázáson, hogy bázist építhettek a kommunisták elleni szüntelen támadásra. Az tetszett nekik ebben, hogy ez alkalommal volt az együttműködés megzavarására. Mert az együttműködés aztán igazán nem tetszett nekik. Ebben pedig az nem tetszett nekik, hogy a kommunisták diktálták a tempót. Ők ehhez a tempóhoz nem voltak szokva, nem is akartak hozzászokni.

Ők valamiféle idillikus nyárspolgári nyugalmat képzeltek el a maguk számára. Szépen, csendesen megvárni, amíg Magyarország belenő a szocializmusba. Addig pedig *jóviszonyt tartani a polgári pártokkal is*, de hogy ez az idill a kommunista és a baloldali szociáldemokrata tempó nélkül mivé lett volna, arra nem gondoltak. Nekik jó volt a Kisgazdapárt reakciós része Nagy Ferencestől, Arany Bálintostól Saláta Kálmánostól, de nem volt jó a Kommunista Párt. Nekik jó volt Bevin Angliája, de nem volt jó Sztálin Szovjetuniója. A Szovjetunión az nem tetszett nekik, hogy kommunisták építették fel. Peyer tetszett nekik, Rákosi Mátyás nem. A kommunista belügyminiszter sem tetszett nekik. Már 1945-ben, a választások után rohamra indultak a belügyi tárcáért. Még gondolni is rossz rá, hogy mi történt volna, ha ez a roham sikerül. Úgy virult volna ebben az országban a reakció, mint ahogyan virultak reményeik, hogy egy szép napon megjelenik Anglia és rendet csinál ebben „a kommunista dzsungelben". *A stabilizáció nem tetszett nekik* és persze, a hároméves terv sem. Különben nem zavarták volna a végrehajtást szüntelen gravamenjeikkel. Mi nem tetszett nekik az 1947-es választásokon? Elsősorban az, hogy a Kommunista Párt megerősödve került ki belőle, míg ellenben a Szociáldemokrata Párt másfél százalékot veszített. *A veszteséget persze a baloldal nyakába varrták és a kommunistákat okolták érte.* Föl is lázadtak és ha rajtuk múlott volna, még ma sem lett volna kormánya az országnak. *Hetekig akadályozták a legnehezebb időben a kormányalakítást*, hetekig bátorították ezzel a reakciós pártokat, a Pfeifferéket, a Kisgazdapárt revoltáns elemeit, de ezzel aztán be is tették maguk után az ajtót. A szeptemberi lázadás fordulópont volt a Szociáldemokrata Párt életében. A

jobboldali rohamot, amely egyszer a DOKOSZ esetében odáig fajult, hogy a polgárháború veszedelmét idézte föl, végre is vissza kellett verni.

A baloldal a veszély órájában a Kommunista Párt, elsősorban Rákosi Mátyás segítségével mozgósította erőit

és tömegeit és ezzel a *jobboldal sorsa beteljesedett.* Innen már az események logikusan vittek az egyesülés gondolatáig és amikor ezt a gondolatot kimondottuk, meg is valósítottuk. És helyes volt, hogy megvalósítottuk. Mert *nem volt többé értelme annak, hogy fenntartsuk a Szociáldemokrata Pártot.* Hiszen ha nekünk baloldaliaknak az volt a szándékunk, s persze az volt, hogy a tisztogatás után Lenin és Sztálin szellemében és tanítása alapján újjászervezzük a Szociáldemokrata Pártot és más szándékunk nem is lehetett volna, mert hiszen ez felelt meg valamennyiünk meggyőződésének, akkor viszont miféle indokot találhattunk volna arra, hogy ezt a pártot külön megtartsuk. *Ez a megoldás volt a leglogikusabb, leghelyesebb, leginkább a magyar dolgozók érdekében* való. Nem lehetett és nem is volt szabad félúton megállni. Most egységes, erős, hatalmas párt lettünk és én *hálásan gondolok vissza Rákosi elvtársam és barátom őszinte, becsületes, lojális támogatására és segítségére,* amellyel lehetővé tette, hogy a szociáldemokrata párt ne szétzilált, megvert seregként, büszkeségében megalázottan érkezzék az egyesülés útjára, *hanem egyenrangú társként, mélységes meggyőződéssel és barátsággal a szívében.* Kommunista elvtársaink méltányolva a baloldali szociáldemokraták három és fél esztendős becsületes, buzgó munkáját, az együttműködés zavartalan biztosítására irányuló erőfeszítését, a lehető legsimábbá tették az egyesülés útját. Ennek üdvös és bőségesen gyümölcsöző következményei jótékonyan éreztetik majd hatásukat a Magyar Dolgozók Pártjára és tömegeire. *Az egyesülés az igazi testvériség szellemében ment végbe.*

És ezért lesz szilárd, megbonthatatlan és megmásíthatatlan.

De Lenin és Sztálin tanítványainak tudniok kell, hogy az előrelátás, a megfontoltság, az éberség és a bizalmatlanság a forradalmárok legértékesebb erényei közé tartoznak. Az egyesülés valóban és vitathatatlanul a lehető legszerencsésebb körülmények között ment végbe. *A szociáldemokrata tömegek túlnyomó nagy része megértette és méltányolta ezt a nagyjelentőségű lépést,* fölszabadult örömmel lépett az egyesülés útjára. De, tisztelt Kongresszus, az ünnepi hangulat majd elmúlik. Ezzel tisztában kell lennünk és azzal is számot kell vetnünk, hogy noha népi demokráciánk fejlődése biztosan és útjából kitéríthetetlenül halad célja felé, mégis fölléphetnek zavarok, támadhatnak nehézségek. Ezeket persze megszüntetjük, jó kommunista módra legyűrjük. De éberen kell őrködnünk afölött, hogy a zökkenőket, a néha elkerülhetetlen nehézségeket ki ne használhassák ellenünk azok az elemek, akik nem tudnak meg-

barátkozni a munkásegység gondolatával, a népi demokrácia eszméjével, akik nem képesek, de nem is akarnak lépést tartani demokráciánk fejlődésével, akik nem akarnak megbarátkozni pártunkkal és intézményeinkkel. Ezek az elemek ismételten és ismételten *kísérletet tesznek majd* arra, hogy elégedetlenséget szítsanak, elkedvetlenítsék a tömegeket, bevigyék közéjük a visszavonás szellemét, megpróbálnak majd beáramlani a pártba, hogy belülről építsék a rothasztás gócait és megnyerjék maguknak az elégedetlenkedőket, a kispolgári elemeket, a sértődötteket, azokat, akik ideológiailag még nem elég felkészültek. *Éppen ezért különös gondot kell fordítanunk arra, hogy az a szellem, amely az egyesülést oly simává és barátivá tette, a párt legszélesebb rétegeibe behatoljon.* Hogy a szellemi színvonal a lehető legmagasabbra emelkedjék, hogy a káderképzés üteme meggyorsuljon, minősége megjavuljon, hogy minél gyorsabban és *minél teljesebben olvadjanak össze a szociáldemokrata és kommunista tömegek a Magyar Dolgozók Pártjában. Ne akadjon mormogó, sértődött szociáldemokrata és ne akadjon hencegő kommunista,* ne üljenek sem ezek, sem azok külön csoportokban, keveredjenek, asszimilálódjanak, váljanak testvéri közösséggé, mert minden mégoly ártatlan külön csoportosulás is a frakciózás végzetes veszedelmét idézhetné fel. *A pártnak homogénnek kell lennie,* egyöntetűnek, úgy kell összeötvöződnie a két párt tömegeinek, hogy többé semmiképpen se lehessenek felismerhetők, hogy kik voltak a kommunisták és kik a szociáldemokraták. A szociáldemokraták — nem tudom egyelőre másképpen megjelölni őket — vegyék tudomásul, hogy a Magyar Dolgozók Pártja is *mindent megvitat* ugyan, de *ez a párt nem csak vitatkozik,* ez a párt a dolgozók pártja mindenfajta értelemben. Ronnant feladatok hárulnak rá és ezeket *csak a tökéletes egységben és fegyelemben oldhatja meg.* A Magyar Dolgozók Pártjában nem engedhető lazaság, könnyelműség és felelőtlenség. A határozatokat vaskövetkezetességgel hajtjuk végre és kötelességei alól senki sem bujhat ki. A Magyar Dolgozók Pártja *harci párt* és a harc törvényei érvényesek benne. A szociáldemokratáknak ezzel tisztában kell lenniök és persze, a kommunistáknak is. Valamennyiünknek, kivétel nélkül. *Nem engedhetünk hajszálnyi rést sem a fegyelem ércfalán.* És semmi egyenetlenséget, semilyen vonatkozásban. És persze igazságtalanságokat sem tűrünk. A szociáldemokraták ne féljenek ettől és ne türelmetlenkedjenek, ha mindjárt minden nem sikerül nekik. A kommunisták ne féljenek attól, hogy a szociáldemokraták kiszorítják őket bárhonnan is. *És a szociáldemokraták ne tartsanak attól, hogy visszaszorítják őket csak azért, mert szociáldemokraták voltak,* hogy nem találják meg helyüket a pártban, dehogy is nem találják meg, hogy nem lesz alkalmuk megmutatni, hogy mit tudnak, dehogy is nem lesz alkalmuk. Botorság ilyesmire gondolni. Ez a nagy párt mindenki számára biztosítja a képességeinek megfelelő tevékenységi területet, mert ebben a pártban nincs és *nem is lesz más értékmérő, mint a hűség, a be-*

csületesen elvégzett, eredményes munka. A párt minden tagjának tudnia kell ezt. A párt minden tagjának kivétel nélkül, legjobb képességei szerint törekednie kell arra, hogy az összeötvöződés minél gyorsabban és minél tökéletesebb legyen és minél pártszerűbb legyen mindenki magatartása. *A kommunisták jobb forradalmi iskolába jártak, mint a szociáldemokraták*, osszák meg tudásukat, gyakorlati tapasztalataikat a szociáldemokratákkal, hogy ezen a téren is egyenlőkké váljanak. Gondoljunk mindannyian arra, hogy *mennyi szenvedést és mennyi kárt okozott az oktalan versengés*, a gyanakvás, a kellő megértés hiánya. Küszöböljük ki ezeket a hibákat mindörökre. Emeljük pártunkat minden tekintetben a legmagasabb fokra, szilárdítsuk meg sorainkat és éberen őrködjünk a belső egység fölött, amely egyedüli biztosítéka annak, hogy úrrá legyünk a támadható nehézségek fölött s hogy jól oldjuk meg történelmi feladatainkat.

Az egyesülés

már eddig is gyümölcsöző volt. A száz főnél több alkalmazottat foglalkoztató üzemek *államosítására* gondolok, a termelés produktívitásának növekedésére, a munkaversenyre, amelyből egy új munkaerkölcs emelkedik ki, az iskolák államosítására, amely most legfontosabb feladatunk és a munkásmozgalom nagy szellemi kincsére, *a Magyar Dolgozók Pártjának programnyilatkozatára, amelyet valamennyiünknek úgy kell sajátunkká tenni, hogy vérünkké váljék. Élenjáró elmélet élenjáró terméke ez a program, élenjáró programja az élenjáró pártnak és amit erről a programról Rákosi elvtárs elmondott, ahhoz nekem ebben a pillanatban nincs is több hozzátennivalóm. Az egyesülés terméke a szervezeti szabályzat is, a mi harci pártunknak alkotmánya. Betű szerint és értelme szerint, szelleme szerint és célja szerint tanulja meg mindenki. Tanulja meg és kövesse tántoríthatatlanul.*

Befejezem. A tempóveszteséget behoztuk. *A Magyar Dolgozók Pártja él.* Hatalmas karjait munkára lendíti, hogy új országot, egészen új országot építsen, amely boldog otthona lesz a dolgozóknak, amelynek földje a dolgozóknak és csak a dolgozóknak teremjen, amelynek gépei a dolgozók és csak a dolgozók jólétét szolgálják. Megszabadultunk a béklyóktól. *Hatalmas lépést tehetünk előre a szocializmus felé és majd még hatalmasabbat a kommunista társadalom felé.*

A BALOLDALI SZOCIÁLDEMOKRATÁK ÚTJA

(Marosán György elvtárs azonos című hozzászólása a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusán 1948 június 13-án[1])

Nem hiszem, hogy van Magyarországon kemény harcokban edzett szervezett munkás, aki ne örülne felszabadult érzéssel ma a magyar munkásosztály egységének e ragyogó kogresszusán. Történelmi fejezetet zár le ez a kongresszus, kemény, küzdelmes, olykor válságos, de végső eredményeiben győzelmes fejezetet és egyben olyan új fejezetet nyit, melyben széles perspektívák nyílnak a magyar munkásmozgalom számára. Szeretném előljáróban megmondani, hogy *a magyar munkásosztály egységéért folytatott harc nem a felszabadulás után kezdődött.* Ennek régebbi, történelmi eredete van. Ez a harc 1919 után, a forradalom bukása után indult meg, amikor élesen kettévált az eddig is szövevényes út a munkásmozgalomban. Már akkor is voltak szocialisták és kommunisták, akik nem vesztették el kedvüket, akik bíztak abban, hogy ha hosszú harc és nehéz munka, sok tánulás árán is, egyszer mégis el lehet jutni ahhoz a ponthoz, amikor visszavonhatatlanul és igazán eggyé kovácsolódik a munkásosztály, szervezetileg, ideológiailag, politikailag egyaránt.

E beszédemben nem is elsősorban a magyar dolgozó tömegekhez akarok szólni. Őket nem kell már meggyőzni a munkásosztály egységének helyességéről, eredményességéről, mert ezt az utóbbi évek és hónapok kemény harcai és politikai fejlődése nyomán tapasztalták, tapasztalják és érzik ma is. Azokhoz szeretnék beszélni határainkon túl, akik nem szüntek meg gyalázni a baloldali magyar szociáldemokratákat és a szocialista párt igazi forradalmárait.

Azon országok dolgozói felé szeretném megmondani a magyar szociáldemokraták véleményét, melyekben a szocialista pártot a Bevinek, Blumok, Saragatok és Schumacherek vezetik, akik az általuk félrevezetett tömegeket változatlanul a kapitalizmus és imperializmus kiszolgálása, a katasztrófa felé viszik.

Mit kell ezen a kongresszuson legelsősorban kihangsúlyozni? Azt, hogy *mi a munkásegység politikáját önmagunktól, józan belátásból és nagyon szomorú tapasztalatok árán tettük magunkévá.* Keserves harcok tapasztalatai juttattak el odáig bennünket, hogy

[1] A Párttal a népért. Kádár János, Marosán György, Kossa István hozzászólásai a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusán. Szikra 1948. 15—24. old., vagy: Magyar Dolgozók Pártja Egyesülési Kongresszus. Kiadja a MDP Országos Oktatási Osztálya. 165—174. old., vagy: A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusának jegyzőkönyve. Szikra 1948. 224—231. old.

felismertük a munkásegység politikájának helyességét és következetesek maradtunk ahhoz a politikához, amelynek ma megértek gyümölcsei.

A jobboldali szociáldemokraták a munkásosztály árulói

Nem volt könnyű a harc és ennek kettős oka is van. Az egyik az, hogy *az európai szociáldemokrata pártok, így a magyar párt is nagyon keveset törődött a tömegek marxista nevelésével.* Iskoláikban főleg Kautsky és Bernstein magyarázataiból tanították a marxizmust. Ez az oka annak, hogy a szociáldemokrata tömegeknek csak azóta van módjuk és lehetőségük arra, hogy az alapismereteken túl megismerjék a világ munkásmozgalmának új perspektíváit felrajzoló leninizmust, mióta a munkásegység politikáját folytatjuk.

A másik ok az volt, hogy nemcsak *a felszabadulás után, de már az ellenforradalom alatt, a szociáldemokrata vezetők egy része elárulta a munkásosztály érdekeit és szövetkezett a kapitalizmus ügynökeivel és bérenceivel.* Mielőtt a magam példáját hoznám fel e történelmi nevezetességű kongresszus előtt, előljáróban el kell mondanom a következőket: 1942-ben nagy változás történt a Szociáldemokrata Pártban. A híres karácsonyi Népszava vezércikke és az ünnepi megnyilatkozások után Szakasits Árpádot, a párt akkori főtitkárát leváltották. A leváltásnak három oka volt. Az egyik ok az volt, hogy Szakasits Árpád 1941-ben, amikor a szovjet-német háború kitört, egy elnökök és titkárok ülésén, amelyen résztvettek körülbelül 160-an, élesen és világosan leszögezte magát a Szovjetunió győzelme és politikája mellett. Az első eset volt ez a Szociáldemokrata Párt történelmében az ellenforradalom alatt. Amikor megindult az 1942-es ellenállási mozgalom lebuktatása és Szakasits Árpád is bölesodródott magatartása és politikája miatt ebbe az egész megnyilatkozásba, szükségét érezte a párt akkori politikai bizottsága és vezetősége Szakasits Árpádot a főtitkársági posztról elmozdítani. Az ok tehát hármas volt: a Szovjet mellett való kiállás, a frontcsinálás a kommunistákkal együtt és az, hogy nem volt hajlandó a kommunistákkal szakítani.

Magam más síkon kerültem az ellenállási mozgalom frontjára, s amikor 1942-ben kijöttem a börtönből, engem a szakszervezeti vonalról átvezényeltek a politikai vonalra. Nyilván az a szándék volt, hogy velem is igyekezzenek felfrissíteni az akkor még öreg alkalmazottakból és titkárokból álló Szociáldemokrata Pártot. Amikor a helyemet elfoglaltam, akkor a párt akkori főtitkára, egy elvtárs jelenlétében, a következőket mondotta nekem: „a pártapparátusba jön be dolgozni. Figyelmeztetem arra, hogy a pártapparátuson belül a titkárok tartoznak a főtitkárság utasításait, a politikai bizottság szempontjait — akkor elnökségnek hívták — végrehajtani. Ha találkozni fog — és akkor nagyon sokszor találkoztunk — az

akkor illegalitásban dolgozó Kommunista Párt Békepárt néven futó brosúráival és röpirataival, akkor ezeket haladéktalanul át kell adni a rendőrségnek. És ha a szociáldemokrata vizeket kommunisták zavarnák meg, akkor gondolkodás nélkül tessék a rendőrségnek átadni őket". Persze, most nyugodtan megkérdezhetné valaki tőlem, miért nem állt fel az ember és miért nem hagyta ott? Ez lett volna a legostobább politika a Szociáldemokrata Párton belül. Nekünk azért kellett a párton belül maradni, hogy ezt a politikát, ezt a magatartást felszámoljuk a párt mozgalmában.

De ez nemcsak Magyarországon volt így, így volt és így van ez ma is számos európai országban. Távoltartani a munkásosztályt a szocialista és forradalmi ideológiától és politikától! Ha pedig mégis akadnak olyanok, akik ezt az ideológiát tanítani akarják, az államapparátus segítségével teszik lehetetlenné működésüket.

Ez a politika juttatta csődbe nemcsak Magyarországon, hanem egész Európában a szocialista pártokat, amiről Lenin az 1917. évi áprilisi konferencián megállapított téziseiben kemény és következetes bírálatot mondott és leleplezte a szociáldemokrata pártok áruló politikáját. E híres tézis így fejeződik ki: „Itt az ideje, hogy ledobjuk a piszkos inget és tisztát húzzunk magunkra".

Felismertük a marxizmus-leninizmus igazságait

Erről van szó, mélyen tisztelt Elvtársnők és Elvtársak. Megszabadulni Magyarországon és Európában az árulók által beszennyezett ingtől és tisztába öltözve töltsük be a munkásosztály hivatását és szerepét. Mi szociáldemokraták hosszú ideig megcsaltuk és becsaptuk magunkat. *Hagytuk magunkat vezetni a rossz úton, holott Lenin az első világháború előtt felismerte az osztályárulást és figyelmeztette a világ munkásosztályát.* Most válik érthetővé előttünk, hogy miért üldözték Magyarországon a szakszervezetekben és a szociáldemokrata párton belül az ellenforradalmi kormányzat segítségével a kommunistákat és miért járt börtönbüntetés, akasztófa, ha valaki Lenin politikája szerint akarta felszabadítani a munkásságot és a parasztságot.

Mi, baloldali szocialisták nem mindig Lenin műveiből, hanem a gyakorlati mozgalomból ismertük fel a hibákat. Arra törekedtünk, hogy megszabadítsuk a szociáldemokrata pártot a jobboldali politikától és az azt képviselő és végrehajtó vezetőktől. De még nem láttuk világosan, hogy mire vezet ez a harc és mik lesznek az eredményei. Ez a magyarázata annak, hogy a szociáldemokrata baloldal hosszú ideig nem tudta egységesíteni erejét és a felszabadulás után csak lassan tudott megszabadulni a hibáktól. De csak akkor szabadult meg a peyerizmustól, amikor végül a baloldal vezető rétege a tömegekkel együtt felismerte, hogy a marxista irányelvek szerint folytatott küzdelem a dolog természeténél fogva oda fog vezetni,

hogy a szociáldemokrata baloldal menetközben fejlődik a leninizmus ideológiai és politikai vonalába. Fokozatosan eljutottunk ahhoz a felismeréshez, hogy *míg időközben likvidáltuk a pegerizmust, e likvidáció során magunk is magasabb elvi és politikai síkra helyezkedünk: a marxizmus-leninizmus síkjára.*

Szeretném figyelmeztetni az európai szocialista pártokat, hogy mi nem azért váltunk marxistákká-leninistákká, mert a Kommunista Párt erősebb lett, mint mi voltunk, vagy mert a kommunisták ránk erőszakolták azt. Nem! Mi nemcsak azért váltunk marxistákká-leninistákká, mert a harcok folyamán eljutottunk arra a fejlődési síkra, hanem mert a sok árulás, ami a nyugati szocialista pártok részéről érte a munkásosztályt és ezeknek az árulásoknak a következménye meggyorsította bennünk az elhatározást, hogy teljes egészében elfogadjuk a munkásegység politikáját. Ebben persze az is benne van, hogy a szociáldemokráciának sem Magyarországon, sem másutt nincs ma is élő, igazi ideológiája. Hiszen ha lenne, akkor nem vállalhatnának olyan politikai és történelmi szerepet, mint amilyent Bevinék, Ramadierék, Blum és Saragat betöltenek. Ha marxista a szociáldemokrácia, ha ez a vezetőelv és gondolat irányítja politikáját és cselekvését, akkor nem vállalkozhat a kapitalizmus restaurálására, hanem annak forradalmi úton való megdöntéséért küzd.

A világ felé szeretném megmondani erről a kongresszusról, hogy a Magyar Dolgozók Pártjának elvi és politikai programja nem azért marxista-leninista, mert a Szociáldemokrata Párt gyenge volt, vagy a kommunisták erőszakosak voltak, hanem egyszerűen azért, mert mi, *szociáldemokraták, felismertük a diadalmas tanítás igazságait. És egyszerűen azért, mert ennek az ideológiának és politikának igazsága alapján erősödnek meg a munkáspártok és érnek el mindenütt, de legelőször a Szovjetunióban felbecsülhetetlen értékű eredményeket a munkásosztály számára.*

Ezért marxista-leninista a Magyar Dolgozók Pártjának programja és mi, *szociáldemokraták, ezt a programot teljes egészében helyesnek tartottuk, helyesnek tartjuk, elfogadjuk és annak kimunkálásáért és végrehajtásáért mindenkivel szemben, minden erőnkkel küzdeni és harcolni fogunk.*

Ebben természetesen az is benne van, hogy mi, szociáldemokraták, a jobboldal ellen vívott harc következtében döntő mértékben átalakultunk. Felszámoltuk az opportunizmust, az árulást és felszámoltuk Kautsky és Bernstein hazug marxizmus-magyarázatát is. Arra az álláspontra helyezkedtünk, hogy jobb, ha mi Marxot eredetiben olvassuk és tanulmányozzuk, mintha azt nekünk idegen célok érdekében nem tisztán magyarázzák. Így jutottunk el a tiszta marxizmus-leninizmushoz. Döntő változáson mentünk keresztül. Nagyon jól tudjuk, hogy minél jobban elmélyül bennünk ez a vállo-

zás, *minél jobban tudatosul bennünk a marxizmus-leninizmus ideológiája, minél jobban felszívódik érzelmeinken túl is értelmünkhöz, annál közelebb jutunk a kommunistákhoz.*

Igen, Magyarország és a világ munkásosztálya és munkásmozgalma felé le kell rögzítenem, itt, ezen a kongresszuson, a szociáldemokraták történelmi feladatát a Magyar Dolgozók Pártjában. Ez pedig nem több és nem kevesebb, mint az, hogy *a Magyar Dolgozók Pártjában a szociáldemokraták igyekezzenek jó kommunistákká válni.*

Hogy az országon belül és kívül ne mondhassa azt valaki, hogy mi megvártuk, hogy a kongresszuson ezt elmondjuk; azokat figyelmeztetni kívánjuk és a küldöttek ezt igazolják a pártszervezetekkel együtt, hogy az egyesülési konferenciákon mi tartottuk szükségesnek ezt megmondani és minthogy ez a kongresszus befejezi és megkoronázza az egyesülést, szükségesnek tartottuk ezt itt mégegyszer külön aláhúzni. Ha jó szociáldemokraták jó kommunistákká válnak, ezzel lélekben is visszavonhatatlanul eggyé forrasztották az osztályt magát is.

Lehetséges-e ez? Igen. Minden előfeltétel megvan hozzá. Az első előfeltétel az volt, hogy felismerjék a munkásegység politikájának helyességét, harcoljunk annak elmélyítéséért és érvényesítéséért, tömegbázissal támasszuk alá ezt a politikát és a fejlődés folyamán az egység politikájáról rátérjünk az egyesülés politikájának útjára. Ez történt három esztendő alatt és szeptember 1-e után a szociáldemokrata baloldal irányt vett most már nem a munkásegység politikájára, hanem az egyesülés politikájára. Amint erre az útra rátértünk, megváltozott sokban az egész munkásmozgalom levegője. Ebben az országban ma már üzemekben, gyárakban, hivatalokban és a szántóföldeken szocialisták és kommunisták nem egymással verekednek, hanem egymás mellett vonultatják fel erejüket a közös ellenség ellen és közös erővel vesznek részt az ország újjáépítésében. Mint 25 éve szervezett munkás állítom, hogy soha olyan jó nem volt a magyar munkásmozgalomban a viszony szocialisták és kommunisták között, mint amilyenné az egyesülés nehéz munkájának utolsó hónapjaiban lett. Sok meglepetésre számítottunk, sok komoly hibára és bajra, de úgy látszik, a tömegekben oly mély volt az egyesülés gondolatának felismerése, hogy sehol nem merült fel komoly probléma. Ez persze nem jelenti azt, hogy nem kellett olyan erőkkel számolnunk, melyek nem helyeselték az egység politikáját, még kevésbbé az egyesülést. De ahogy megszabadítottuk a szociáldemokrata pártot ezektől az elemektől — és hadd mondjuk meg itt a világ felé: sehol sem bántak még olyan nagylelkűen árulókkal, mint itt, Magyarországon —, ahogy ezt a folyamatot befejeztük, minden akadály elhárult az egyesülés megteremtésének útjából.

Volt még egy döntő előfeltétel. És ez az volt, hogy a *Szociáldemo-*

krata Párton belül a baloldal be tudta tölteni történelmi szerepét, nemcsak likvidálta a párton belül az árulókat, nemcsak kiseperte azt a hazug politikát, mellyel félrevezették a tömegeket, hanem megteremtette a kommunistákkal együtt az egyesülés politikai előfeltételeit. Persze, azt meg kell mondanunk, hogy nem tudtuk volna maradéktalanul megoldani ezt a feladatot, ha évek és évtizedek közös harca folyamán nem alakul ki kommunisták és baloldali szociáldemokraták között elvtársi és baráti viszony, olyan bizalmas légkör, mely lehetővé teszi kommunista elvtársaink számára, hogy maradéktalanul bízzanak a baloldali szocialisták forradalmi tisztaságában és harckészségében. Ha nem alakult volna ki olyan viszony, hogy a baloldali szocialisták közelállónak érezték és tudták magukhoz a kommunistákat, mindenre való tekintet nélkül. De ez a viszony kialakult és elmélyült és a baloldali szocialisták győzelmét a nehéz és kritikus időkben a kommunista elvtársak baráti segítsége és nagyon komoly támogatása tette lehetővé. *Ha 1947 szeptember 1-én Magyarországon nincsen erős Kommunista Párt, ha ennek az országnak vezetése és irányítása a döntő helyeken nem lett volna a kommunista elvtársak kezében, akkor a Magyarországi Szociáldemokrata Párt ma valahol Bécsben, a Szocinform konferenciáján megint a kapitalizmus ügynöke, az imperializmus szolgája lenne.* Azért nem lehetett a baloldalt megsemmisíteni, mert a Szociáldemokrata Párt a kommunista elvtársak támogatásával meg tudta őrizni becsületét. Mi, baloldali szocialisták, büszkék vagyunk arra, hogy sikerült a magyar szocialista mozgalom több évtizedes harcos hagyományait, forradalmi tradícióit, azt mondom: a szocialista mozgalom becsületét megvédeni a jobboldali árulókkal szemben.

Új perspektívák előttünk

Szeretnék még valamit elmondani ezen a kongresszuson, ezt is a világ felé. A Szociáldemokrata Pártot nem nyelte el a Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt nem vált lakájává, kiszolgálójává a Kommunista Pártnak. Aki ezt állítja, az hazudik. Itt az történt, hogy a Szociáldemokrata Párt minden forradalmi hagyománya, multjának dicsőséges része a magyar munkásmozgalomban, közkincsévé vált az egyetemes munkásmozgalomnak. Itt az történt, mint már előbb mondottam, hogy a szociáldemokrata tömegek felismerték a marxizmus-leninizmus igazságait és jó politikáját és bennünket nem kellett erre az útra kényszeríteni. Az egyesülés először elvi és politikai alapon ment végbe a lelkekben, persze kemény küzdelmek és harcok árán és ez a történelmi kongresszus csak befejez, megkoronáz egy folyamatot, mely bent a tömegekben, a pártszervezetekben, a mindennapi életben már jóval előbb végbement. Csak azt sajnáljuk és bánjuk, hogy nem előbb jutottunk el ezekhez a felismerésekhez és nem előbb szabadítottuk meg magunkat az árulóktól. *A volt szociáldemokraták egyenjogú tagjai a Magyar Dolgozók*

Pártjának. Ezt a mindennapi élet gyakorlata is bizonyítja. Itt nem kartotékokat hordtak össze, nem számokat hajigáltak egymáshoz, hanem az élet folyamán a közös gondolat és közös vágy alapján forrtunk össze. Ne sajnálkozzanak rajtunk azok a nyugateurópai szocialista pártok, melyek a felszabadulás óta csak azért jöttek el hozzánk, hogy velünk szélesítsék ki az imperializmus frontját. Mi most váltunk maradéktalanul tiszta szocialistákká és most érezzük, hogy valójában új élet kezdődik számunkra. Erről kell néhány szót mondanom.

Mit hoz a szociáldemokrata tömegek számára az egyesülés, a Magyar Dolgozók Pártjának megalakulása? Milyen perspektívák nyílnak a tömegek előtt? Hozza az egyöntetűséget, a közös ideológiai és politikai vonalon való fejlődést és haladást a gyakorlati élet minden megnyilvánulásában. Nem kell ezután utat keresnünk, nem kell elmerülni a hazugság és csalás posványában, nem kell ezerfelé verekedni, különféle ellentétes, osztályidegen érdekek szolgálatába állani, mert az egyöntetűség, az azonosulás, a munkásosztály egységében való összeforrás lehetővé teszi, hogy emelhessük a magyar munkásosztály, a dolgozó nép életszínvonalát, széles alapon lehetővé tegyük a magyar nép műveltségének emelését, előkészíthessük a magyar dolgozó tömegeket minden küzdelemre, hogy a népi demokrácia útján elvezethessük őket a szocializmus birodalmába. Lényegében minden forradalmi szellemi szociáldemokrata a szocializmusért küzdött s ezt tartotta élete egyetlen ideáljának. Ám mi közünk nekünk azokhoz a szociáldemokratákhoz, akik csupán cégérnek tekintik a szocializmust, vagy mi közünk ahhoz, ami most történik a bécsi konferencián, ahol már nem is beszélnek a lényegről, a szocializmusról. Mi, magyar szociáldemokraták, csak azokhoz igazodhatunk, akik tettekkel és cselekvésekkel megvalósították vagy megvalósítják a szocializmust.

Mi, magyar szociáldemokraták, munkások és parasztok, nagyon drága árat fizettünk a történelem folyamán az osztályon belül folytatott marakodásért. Ebből fakadt az ellenforradalom legnagyobb sikere. Mi nem akarunk mégegyszer abba a helyzetbe jutni, hogy az áruló vezetők restaurálhassák a kapitalizmust, vagy visszaállíthassák a feudalizmust Magyarországon.

Visszavonhatatlanul eltávolodtunk azoktól a pártoktól és vezetőiktől, akik nemcsak saját országaikban árulják el a munkásosztály érdekeit, hanem nemzetközi síkon is mindenütt segédkezet nyujtanak az imperializmus érdekeinek. Milyen nagy hangja és ereje lett volna Mindszentynek ebben az országban, ha egy jobboldali vezetők alatt álló szociáldemokrata párt lenne itt. Milyen nehéz lett volna megteremteni az üzemek államosítása után az egyházi iskolák államosítását is. Ne hazudozzanak nekünk a nyugati szocialisták arról, hogy nem a klérus és Róma, hanem a kommunisták a mi ellenségeink, mert mi ebben az országban közvetlenül

megismertük az ellenségeket. Egyébként is mi, baloldali szocialisták a magyar munkásosztálynak tartozunk felelősséggel és a magyar munkásosztály helyeselte az osztályegység megteremtését.

Mélyen tisztelt Kongresszus, befejezésül szeretnék még erről a kongresszusról szociáldemokrata elvtársaim és barátaim felé szólni, akik együtt a kommunistákkal szerte az országban végzik az újjáépítés nehéz munkáját. *Tanuljanak a kommunista elvtársaktól és barátoktól, ne szégyeljenek tanulni.* Keressenek maguknak jó kommunista barátokat. Nekünk holnaptól kezdve kommunista barátaink lesznek, mert bele akarunk olvadni a Magyar Dolgozók Pártjának nagy egészébe. Minden szociáldemokrata megteheti ezt a maga helyén, mert a jó baráti viszonyon keresztül sok minden elsajátítható és megtanulható. Rúgják félre maguk közül azokat — ha ilyen akadna —, akik passzivitást prédikálnak, vagy az olyanokat, akik félrevezetéssel akarják politikai pecsenyéjüket megsütni. Taszítsák ki soraik közül azokat, akik bármilyen vonatkozásban akadályozni akarják a nagy mű megalkotását. A Magyar Dolgozók Pártjában nem lesznek frakciók. Ne váljanak áldozataivá az imperializmus ügynökeinek, bérenceinek és a tőkének. Sajátítsák el a marxizmus és leninizmus ideológiáját, hogy az mindenkinek vérévé váljék. Kommunista barátainktól pedig csak azt kérem ezen a kongresszuson, hogy *segítsenek a szociáldemokrata tömegek tanításában, fejlődésében és munkájában.* Ahogy én megértettem magamat a kommunista vezetőkkel és barátaimmal és ők megértettek engem, úgy minden szociáldemokrata meg fogja találni az utat.

Büszke vagyok arra, hogy résztvehettem ebben a harcban, részese lehettem a győzelemnek és ez életem legboldogabb fejezete. Úgy érzem, hogy az én számomra is új élet kezdődik, új életforma alakul ki a marxizmus-leninizmus alapján. Azért is büszke vagyok, mert a magyar munkásmozgalom a baloldali szocialisták és kommunisták harcának eredményeként újból az elsők közé került és mutatja a helyes utat és a célt a még tévelygő európai szocialistáknak. Ha megszabadulnak áruló vezetőiktől és megvilágosodik előttük a helyes ideológia, úgy a helyes utat el kell és el fogják érni osztályuk és népük boldogulása érdekében.

Úgy érzem, hogy megfeleltünk a munkásosztály hozzánk fűzött reményeinek. Teljesítettük a munkásosztály parancsát, segítettünk új pályára lendíteni a szocializmus fejlődését.

A PÁRT ÉS SZERVEZETI SZABÁLYZATA

A PÁRT: ÉLCSAPAT

(Rákosi Mátyás elvtárs cikke a „Szabad Nép" 1948 április 18-i számában[1])

„A pártnak — mondotta 1924-ben nagy tanítónk, Sztálin — mindenekelőtt a munkásosztály élenjáró csapatának kell lennie... De ahhoz, hogy tényleg élenjáró csapat legyen, fel kell magát szerelnie a forradalmi elmélettel, a mozgalom törvényeinek ismeretével... A párt a proletariátus harci vezérkara..."

Tizenkét év alatt hatalmas változások történtek a Szovjetunióban. A sztálini ötéves tervek nyomán hatalmasan megnőtt az ipari munkások száma és kulturális színvonala. A munkásosztály megszűnt proletariátus lenni a szó régi értelmében: nem kizsákmányolt osztály többé. Hasonló mélyenjáró változásokon ment át a parasztság, mely a kolhózok révén felszabadult az uzsorások, a zsíros gazdák, spekulánsok, kizsákmányolása alól. Felnőtt a munkások és parasztok fiaiból származó, a népet szolgáló értelmiség. „Ilymódon — mondotta Sztálin 1936-ban — az osztályhatárok a Szovjetunió dolgozói között elmosódóban vannak, eltűnnek az osztályok régi, zárt keretei. Elesnek és elmosódnak a munkások, a parasztok és az intelligencia közötti ellentétek."*

Ennek a változott helyzetnek megfelelően a Szovjetunió alkotmányában a bolsevik párt, mint a „dolgozók élcsapata" szerepel. A munkásosztály élcsapatából tehát a dolgozó nép élcsapata vált. Számokban ez úgy fejeződött ki, hogy 1923-ban, a XII. pártkongresszuson 386.000 volt a párttag, a XVIII. kongresszuson, 1939-ben 1,600.000 és azóta még gyorsabban nőtt.

A Magyar Kommunista Pártot nem lehet egyszerűen párhuzamba állítani a Szovjetunió bolsevik pártjával. De azt meg lehet állapítani, hogy a mi pártunkban viszonylag is — és méginkább abszolút számokban — sokkal kevesebb az olyan kommunista, aki tisztában van a marxi-lenini elmélettel s aki alkalmas arra, hogy a harci vezérkar tagja legyen. Ebből az következik, hogy pártunknak sokkal kisebbnek kellene lennie viszonylag is, mint a bolsevik pártnak. Ehelyett mit látunk? Pártunk taglétszáma tavaly ősszel elérte a 800.000-et, s a pártkönyvcserével kapcsolatos sokezres kihagyás dacára közeledik a millióhoz. A Szociáldemokrata Párttal

[1] *Rákosi Mátyás.* A Párt: élcsapat. Különlenyomat a „Szabad Nép" 1948 április 18-i számából.

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 537. old. — *Szerk.*

való egyesülés és a parasztság tömeges belépése következtében ez a növekedés az egyesült pártban még tovább fog tartani.

Ez a szám magában véve mutatja, hogy a mi pártunk összetételében nemcsak a munkásosztály élcsapatát foglalja magában, hanem a nagyipari munkásság abszolút többségét is. Valószínű, hogy hasonló a helyzet a népi demokráciák legtöbb országában is.

Hogy került pártunk a fejlődésnek erre az útjára? Kezdetben mi arra törekedtünk, hogy hozzánk csak a munkásság, a parasztság és a haladó értelmiség legöntudatosabb, mozgalmi tapasztalattal bíró része csatlakozzék. Ennek biztosítására eleinte csak azokat vettük fel, kik részletes kérdőív kitöltése és két régi párttag ajánlása után, külön életrajz alapján megfelelőnek látszottak.

Csakhamar kiderült, hogy ezzel a módszerrel hátrányba kerültünk a Szociáldemokrata Párt és a többi párt versenyével szemben. Azok a munkások, parasztok, értelmiségiek, akik pártunk ajtaján kopogtattak, mert rokonszenveztek a Szovjetunióval, a felszabadító Vörös Hadsereggel, vagy pártunk lendületes, áldozatos munkájával, túlnyomó többségükben soha még a munkásmozgalomban részt nem vettek s a kommunista elméletet pártunkon belül akarták elsajátítani. Mikor ezeket a szimpatizálókat nem vettük fel a pártba, a csalódás érzésével, nem egyszer sértődötten fordultak a Szociáldemokrata Párthoz, mely velünk egységfrontban volt s ahol ilyen kiválogatás nem történt. Ennek következtében a Szociáldemokrata Párt rohamosan nőni kezdett s számszerűleg csakhamar túlszárnyalt bennünket. 1945 nyarán egyre gyakrabban előfordult, hogy például az üzemibizottsági választások előkészületeinél a szociáldemokrata elvtársak arra hivatkozva, hogy nekik kétszer annyi tagjuk van az üzemben, mint nekünk, kétharmad többséget követeltek maguknak. A politikában járatlan tömegre ez az érv hatott, sőt a szociáldemokrata jobbszárny erre a tényre hivatkozva, egyre mértéktelenebb követelésekkel lépett fel velünk szemben. Ez volt egyik érvük, amikor 1945 őszén az országgyűlési választások előkészületei során megakadályozták a közös listát.

Elsősorban ennek a versenynek a hatása alatt nyitottuk mi is tágabbra a párt kapuit s így nőtt meg ugrásszerűen a párttagság. Hogy mi ennek nem örültünk, s hogy a veszélyeknek, amelyek a párt felhígításával, felduzzasztásával járnak, tudatában voltunk, arra nézve idézem a kádermunkáról tavaly május 6-án tartott előadásomból a következőket:

„Pártunk taglétszáma most már körülbelül 700.000 főnyi. Sajnos azonban, itt a szám nagysága inkább negatív, mint pozitív tényező. Nem lehet egészséges tünetnek tekinteni azt a körülményt, hogy ebben az országban 700.000 tagja van a Kommunista Pártnak... Az bizonyos, hogy pártunkba — és méginkább a Szociáldemokrata Pártba — számos olyan tag került, akinek sokkal jobb lett volna, ha a szakszervezetekben vagy egyéb tömegszervezetek-

ben először végigcsinálja a szocializmus bizonyos előiskoláját s nem kerül be azonnal a pártba, melyre így módja nyílik közvetlenül is befolyást gyakorolni... Mi ennek a ténynek a felismerésében — hogy a párt felduzzadása nem egészséges folyamat — tavaly is, az idén is elutasítottuk a tagtoborzás gondolatát."

Sztálin a Kommunista Párt szervezetével kapcsolatban rámutatott arra, hogy milyen veszélyes, ha a párt szétfolyó, formátlan „alakulattá" fajul, „mely elvész az ‚együttérzők' tengerében, melynél elmosódik a határvonal párt és osztály között s amely meghiúsítja a pártnak azt a feladatát, hogy a szervezetlen tömegeket az élcsapat színvonalára emelje."*

Mi ezt a veszélyt, hogy a mennyiségi növekedés a minőség rovására megy, nem ismertük fel teljes egészében. Megtévesztett bennünket az a körülmény, hogy pártunk felduzzadtsága dacára is, nagyban és egészében meg tudta oldani a ráháruló feladatokat, a népi demokrácia létrehozását és megerősítését. Ugyanakkor azonban jelentkeztek nálunk is sorban az olyan tünetek, melyek arra mutattak, hogy a pártba beözönlött, kommunista nevelésben nem részesült tömeg jelenléte kezdi meggátolni azt, hogy az élcsapat szerepét tudjuk játszani. Továbbmegyek. Egy sor tünet, köztük nem egy olyan, amely az utóbbi időben jelentkezett, arra mutat, hogy párttagságunk egy része kritikus helyzetben a pártonkívüliek, sőt a demokrácia ellenségeinek befolyása alá került.

Emlékszünk még a miskolci zavargásokra, ahol párttagjaink egy része az antiszemita, sőt demokráciaellenes provokátorok hatása alá került. Még alig féléve, hogy Csepelen — a Vörös Csepelen! — a gyárban lévő reakciósok és a jobboldali szociáldemokraták olyan sztrájkot tudtak provokálni, mely tagságunk egy részét is magával ránlotta. Valahányszor pártunk olyan feladatok elé kerül, melyek első látszatra népszerűtlenek, vagy az ellenség erős ellenállását váltják ki, azonnal tapasztaljuk, hogy elvtársaink egy része meginog. Januárban a munkásság elmaradottabb részénél jó adag elégedetlenség mutatkozott a fegyelmet, rendes munkát megkövetelő új normákkal szemben. Ma ez az elégedetlenség a multé, a normák jóknak bizonyultak s a termelés fellendülésének jelentékeny tényezői, de három hónappal ezelőtt még a mi pártbizalmiaink egy része is csak tétovázva, bizonytalanul állt ki mellettük. Hasonlót tapasztaltunk a falvakban, ahol a fejadag leszállítása miatt volt elégedetlenség. Ennek a rendelkezésnek vannak hibái, különösen az, hogy nem veszi számba az osztálytagozódást s az öt holdon aluli gazdákra is kiterjed. Elvtársaink egy része ezt a hibát öntevékenyen kijavítva segített végrehajtani ezt az alapjában helyes és elkerülhetetlen rendelkezést, de akadtak szép számmal olyanok is, akik

* *Sztálin.* A leninizmus alapjai. (A marxizmus—leninizmus kis könyvtára 16 17. sz.) Szikra 1948. 95. old., vagy: *Sztálin.* A kapitalizmus kérdései. Id. kiadás 75. old. — *Szerk.*

ezzel kapcsolatban az ellenséges parasztdemagógia hatása alá kerültek.

1919-ben, a tanácsköztársaság idején Lenin a magyar munkásokhoz írt üdvözletében nemcsak a tőkések ellenállására figyelmeztetett bennünket, hanem a „kispolgári szokásokba és hagyományokba nagyon belebonyolódott dolgozókra, köztük a parasztokra, akik gyakran öntudatlanul ellenállanak. A paraszt, mint dolgozó, hajlik a szocializmus felé... A paraszt, mint gabonaeladó, a burzsoáziához húz, a szabad kereskedelemhez, azaz vissza a ‚megszokott', a régi, a ‚kezdettől fogva meglévő' kapitalizmushoz."

Ezek a kispolgári hagyományokkal rendelkező munkások és parasztok most benn vannak a Kommunista Pártban. Számuk folyton nő. Még a legjobb szándékúak is magukkal hozzák régi szokásaikat és előítéleteiket. Átnevelésük lassú. Egyes területeken, például az egyház képében jelentkező reakció elleni harcban, pártunk csak most fog a munkához. A sovinizmusnak is mélyek a gyökerei. Az államosítással kapcsolatban még egy budapesti üzemben is előfordult, hogy a munkások — hozzátehetem, nem kommunisták — a gyártulajdonos — ahogy írták: „kenyéradó gazdájuk" — megtartásáért kérvényeztek.

Amellett most indul csak meg pártunk felé a helyezkedők, karrieristák és ellenségeink rohama. Az erőszakos tagtoborzás — melyet pártunk élesen elítél és elutasít — gyakran oda zsugorodik össze, hogy a helyezkedő vagy karrierista ismerőseinek arra a kérdésére, hogy miért lépett be pártunkba, holott nem kommunista, azzal vágja ki magát, hogy „a főnököm kényszerített". Az ellenség pedig azért igyekszik befurakodni hozzánk, mert így belülről sokkal jobban tud ártani.

A veszély, hogy pártunk a gyors növekedés következtében szervezetében, fegyelmében meglazul, színvonalában csökken, egyre komolyabb. És ez a veszély nőni fog, különösen azokban a hónapokban, amikor a szociáldemokrata elvtársakkal még nem teljes a szerves asszimiláció. A nagy szám egyáltalán nem mindig a nagyobb erő jele. Éppen a magyar dolgozók története mutat erre figyelmeztető példát. 1919-ben a legfeljebb 20 000 tagot számláló kommunista párt egyesült a kommunista programot elfogadó többszázezer főnyi szociáldemokrata párttal. Az eredmény az lett, hogy az így egyesült nagy párt ütőereje és vezetőképessége csakhamar kevesebb lett, mint eredetileg a kis kommunista párté volt. Ma szerencsére az erőviszonyok számunkra sokkal kedvezőbbek, de nem húnyjuk le a szemünket a csírájában mutatkozó veszéllyel szemben sem.

A Szovjetunió kommunista pártjában is volt idő, mikor a tagság hirtelen megduzzadt. Az 1933-at megelőző három és fél év folyamán — szóval körülbelül annyi idő alatt, ami felszabadulásunk óta eltelt — 600 000 új taggal növekedett. Sztálin erről a növekedésről azt írta: „A pártnak meg kellett értenie, hogy az 1930—33-as évek viszonyai között az ilyen tömeges beözönlés a pártba egészségtelen

és nem kívánatos módja a párt növekedésének. A párt tudta, hogy soraiba nemcsak becsületes és odaadó emberek igyekeznek, hanem véletlen elemek, karrieristák is, akik arra törekszenek, hogy kihasználják személyes érdekeik céljaira a párt zászlaját. *A pártnak tudni kellett, hogy nem csupán tagjainak száma, hanem mindenekelőtt minőségük teszi erőssé.*"* (Kiemelés tőlem.)

A bolsevik párt ezzel a veszéllyel szemben különböző módon védekezett: párttisztítással, a tagfelvétel ideiglenes megszüntetésével, de főleg egy sor a párt színvonalát emelő rendszabállyal. „Rendszeresen javítanunk kell a párt összetételét — mondotta ekkor Sztálin elvtárs — azáltal, hogy emeljük a párttagok öntudatosságának színvonalát, azzal, hogy a párt soraiba egyéni kiválasztás útján, csakis megbízható és a kommunizmus ügye szempontjából odaadó elvtársakat veszünk fel... Ki kell szélesíteni a marxizmus-leninizmus eszméinek propagandáját, emelni kell kádereink elméleti színvonalát és politikai edzettségét."

Lényegében nekünk is hasonló rendszabályokhoz kell folyamodnunk. Az egyesült pártba való átregisztrálásnál szerencsénkre már nem játszik szerepet a két párt versengése. Nem fordulhat elő többé, hogy egyetlen középüzemben — ahol próbaellenőrzést tartottunk — 40 olyan embert találtunk, aki mindkét pártnak egyszerre tagja volt s ahogy előnyösebbnek tartotta, hol szociáldemokratának, hol kommunistának adta ki magát. Annak is lejárt az ideje, hogy mi kizártunk valakit rendőrspicliség miatt s az illető nemsokára mint szociáldemokrata, az egyik legnagyobb gyár szociális igazgatójaként tűnt fel. Most végre mód és alkalom nyílik arra, hogy az egyesült pártba való felvételnél jól megrostáljuk a tagokat s az oda nem valót kihagyjuk. A két ajánlást, a kérdőívek pontos kitöltését, az önéletrajzot is visszaállítjuk. Fel kell vetni a tagjelöltség gondolatát is: a pártnak teljesjogú tagja csak az legyen, aki a megfelelő elméleti tudást elsajátította és működésével, munkájával is megmutatta, hogy nemcsak rokonszenvez velünk, de megüti a megfelelő mértéket.

Lenin jó negyven éve óvott az „elmosódottságtól", a „párttagi cím" széles elterjedtségétől, attól a „dezorganizáló eszmétől, hogy osztály és párt összekeverhető". Nálunk akaratunk ellenére eléggé összekeveredett e két fogalom. Most, hogy a két munkáspárt egyesül és elesik a verseny veszélyes eleme, hozzá kell fogni, hogy az új párt olyanná váljék, amilyenné a marxista-leninista elmélet alapján lennie kell.

A párt ideológiai színvonalának emelésére most az oktatást kell előtérbe helyezni. Nem szabad ezen a téren fukarkodni a káderekkel s a legjobb erőket kell e célra rendelkezésre bocsátani, mert az oktatás főféke, a magyarnyelvű kommunista irodalom hiánya mel-

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Id. kiadás 619. old. — *Szerk.*

lett, a jó előadók kis száma. Pártunk az oktatásra eddig is nagy súlyt fektetett. Ennek van is bizonyos eredménye. 172 megyebizottsági tagunk közül például 130 végzett kéthónapos, vagy ennél magasabb pártiskolát, a 281 járási, körzeti és városi titkárunk közül 206.

Most természetesen tovább kell menni. Pártunk Politikai Bizottsága elhatározta, hogy az eddigi 6 hónapos központi pártiskolát egyéves iskolává fejleszti, 50 hallgatóval. A 6 hónapos iskolát évente 100 hallgató fogja végezni, a 3 hónapos pártiskolák számát 6-ra emeli, egy-egy kurzuson összesen 400 hallgatóval. A 3 hetes pártiskolát e határozat értelmében egy év alatt 10.000 hallgató végzi el. Kiépítjük a szemináriumi kurzusokat, a magánúton való tanulást. Egy esztendőn belül ne legyen olyan függetlenített pártfunkcionárius, aki a háromhónapos iskola tananyagát — ha másképpen nem, magánúton — el nem sajátította. Ezekben a pártiskolákban természetesen már az egyesült párt tagjai vesznek részt. Ezenfelül a két párt közös oktatási bizottsága már dolgozik a szociáldemokrata elvtársak átképzésének speciális kérdésén.

Külön súlyt helyezünk a pártmunkások nevelésére és fegyelmezésére. Megállapításaink szerint pártunknak jó egynegyed része az, mely megfelelő aktivitást fejt ki. Ezek a pártbizalmiak, a vezetőségek tagjai, a tömegszervek funkcionáriusai, felelős gazdasági és állami funkcionáriusok. Számuk a kétszázezer körül jár s most az egyesüléssel megfelelően megnő. Ezek az elvtársak végzik a pártmunka zömét, ők a párt csontváza, melyet most, amikor nő a teher, minden módon erősíteni kell, ha azt akarjuk, hogy a fokozott feladatoknak meg tudjunk felelni. Ezek az aktivisták kerülnek elsősorban pártiskolákba, rájuk külön gondot kell fordítanunk. Addig is, míg a párt erői annyira megnőnek, hogy minden tagunkra megfelelő energiát tudunk fordítani ilyen beosztással fogunk élni. Mikor 1945—46-ban képtelenek voltunk az egész munkásosztálynak elég élelmet juttatni, akkor kiválasztottuk közülük a legfontosabb kategóriákat, pl. a bányászokat s feljavítottuk az élelmezésüket. Ma már ezeknek a kivételezéseknek javarészét az egész dolgozó népre ki tudjuk terjeszteni. Hasonlóképpen akarunk most eljárni a pártmunkásokkal: mint annakidején a bányászoknak, most nekik juttatunk valamivel több iskolát, könyvet, nevelést, abban a reményben, hogy hamarosan minden tagunknak egyformán adhatunk.

Ezek a legsürgősebb végrehajtandó tennivalóink, melyekkel meg akarjuk javítani azokat a bajokat, melyeket pártunk hirtelen megnövekedése, felduzzadása okozott, vagy okozhat. Az a meggyőződésünk, hogy hasonló jelenségek mutatkoznak a népi demokráciák egy részének kommunista pártjainál. S az a benyomásunk, hogy helyenként a bajból erényt csinálnak: a párt mértéktelen megnövekedését célnak tekintik, nem küzdenek a párthatárok elmosó-

dása, azaz a pártnak a munkásosztályban vagy a dolgozó népben való feloldása ellen. Pedig valószínű, hogy náluk is előfordulhat az, amit nálunk a Nemzeti Parasztpárt országos gyülésén hallottam. Mikor felhívtam a gyülés figyelmét, hogy a magyar reakció most arra vesz irányt, hogy beépüljön a Parasztpártba, a folyosón a küldöttek egymás között megállapították, hogy igazam van, de hozzátették: a reakció azon is töri magát, hogy a Kommunista Pártba is bejusson s néhol nem siker nélkül.

Én felfigyeltem erre a megállapításra; a figyelmeztető szót nem engedjük el a fülünk mellett. Mi nem hunyunk szemet hibáink és gyengeségeink előtt, hanem igyekszünk megszívlelni és valóra váltani Lenin tanítását: „A hibát nyiltan elismerni, annak okait felfedni, kielemezni a körülményeket, melyek a hibát létrehozták, gondosan mérlegelni, hogy mely eszközzel lehet kijavítani: íme, ez jellemez egy komoly pártot, ilymódon teljesíti a párt kötelességét, így neveli és tanítja *az osztályt* és azután *a tömegeket is*".*

ERŐS, EGYSÉGES MARXISTA-LENINISTA PÁRTÉRT

(Farkas Mihály elvtárs azonos című, a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusán 1948 június 14-én mondott előadói beszédéből[1])

A munkásosztály pártja a haladásért folyó küzdelem nagy, korszerű erődje. Itt, ebben az erődben nevelődnek, acélosodnak azok a harcosok, az a hadsereg, amelynek feladata előbbre vinni az emberi haladás nagy eszméjének, Marx-Engels-Lenin-Sztálin elméletének győztes lobogóját. Vigyázni kell tehát arra, hogy ebbe az erődbe csakis arra alkalmas emberek kerüljenek be. Aki az erőd küszöbét átlépi, annak méltónak kell lenni azokhoz, akik évtizedeken keresztül hűen szolgálták a munkásság ügyét, azokhoz, akik a munkásosztály nehéz harcainak göröngyös útját járva, ha erre szükség volt, szabadságukat, vérüket, életüket is áldozták. Az, aki átlépi ez erőd küszöbét, annak méltónak kell lenni azokhoz, akik ez erődön belül tanulnak, harcolnak és dolgoznak hazánk politikai és gazdasági átalakításáért, a magyar újjászületésért. Ebből az erődből rajzanak ki azok a harcosok, azok a csapatok, amelyek úgy politikai, mint gazdasági téren élenjárnak, akik népünk számára új utakat törnek, akik szervezik, nevelik munkásosztályunkat, dol-

---

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége." (A marxizmus—leninizmus kis könyvtára 19—20 sz.) Szikra 1948 44—45. old. — *Szerk.*

[1] *Farkas Mihály* Erős, egységes marxista-leninista pártért. Szikra 1948. 9—28 old., vagy: Magyar Dolgozók Pártja Egyesülési Kongresszus. Kiadja a MDP Országos Oktatási Osztálya. 81—101. old., vagy: A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusának jegyzőkönyve. Szikra 1948. 278—293. old.

gozó népünket, hogy minél gyorsabban és minél eredményesebben megközelítse a szabadság, bőség korszakát! Az erődön belül tömörült harcosok, csoportok összetételétől, minőségi értékétől, tudásától, harckészségétől, a munkásosztályhoz, dolgozó népünkhöz fűzött hűségétől függ az, hogy Pártunk megállja-e majd a helyét, hogy Pártunk a történelmi fejlődés erős hullámcsapásai közepette is biztos kézzel vezesse országunk hajóját a szocializmus kikötőjébe. Ezeket a lenini—sztálini szempontokat veszi figyelembe a Kongresszus elé terjesztett szervezeti szabályzat. Ebben a szervezeti szabályzattervezetben tömörítve van Lenin, Sztálin többévtizedes harca és tanítása a munkásosztály forradalmi pártjáról.

Szervezeti szabályzatunk megállapítja, hogy a Magyar Dolgozók Pártja elsősorban az egyetlen következetes szocialista osztály, a munkásosztály pártja, élcsapata. Ennek a meghatározásnak döntő elvi jelentősége van! Ezzel kapcsolatban két fontos kérdésre szeretném felhívni az Elvtársak figyelmét.

Az első, hogy Pártunk miért elsősorban a munkásosztály pártja. Meg kell mondanom, hogy még Pártunkban is vannak olyanok, akik mind a mai napig nem értik meg, miért hangsúlyozzuk ki, hogy mi elsősorban a munkásosztály pártja vagyunk. Nem lenne-e helyesebb, — mondják ezek az elvtársak —, ha ezt a kérdést úgy fogalmaznók meg, hogy a Magyar Dolgozók Pártja a munkásosztály, a dolgozó parasztság és a haladó értelmiség pártja.

Ez a nézet nem helyes. Ellentétben áll a marxista—leninista elmélettel. Ennek a nézetnek az a hibája, hogy egy nevezőre emeli a munkásosztályt a parasztsággal, az értelmiséggel. Úgy programnyilatkozatunkban, mint szervezeti szabályzatunk tervezetében nem véletlenül áll az a fogalmazás, hogy a Magyar Dolgozók Pártja elsősorban — és ezt hangsúlyozom — az egyetlen következetesen szocialista osztály, a munkásosztály pártja. Igen, Elvtársak, *a munkásosztály társadalmi, politikai és szociális helyzeténél fogva a történelmi fejlődés által kiszemelt arra forradalmi erő, amelynek hivatása előrevinni a haladás ügyét, megteremteni a lehetőségét egy új, magasabbrendű társadalmi élet felépítésének.* Az az erő, amelynek nemcsak ez a szerepe, hanem amely képes is arra, hogy győzelemre vigye a szocializmus ügyét. Világos ezért, hogy a *marxista—leninista pártnak elsősorban erre a forradalmi osztályra kell támaszkodnia és elsősorban ezen belül is ennek az erőnek a legjobb részeit kell soraiba megszervezniel*

Pártunk a parasztság és értelmiség legjobbjait is egyesíti soraiban

Mi ezt alá akarjuk húzni a munkásosztály vezető szerepét népi demokráciánk megszilárdításáért, a szocializmus megvalósításáért folyó harcban. *A munkásosztály azonban vezető szerepét csak úgy tudja sikeresen betölteni, ha élén egy egységes, fegyelmezett, a marxizmus—leninizmus szellemében működő és harcoló párt*

halad. Ez az elvi szempont a társadalmi harcok tüzében kiállta a próbát! Tévedés lenne feltételezni azt, hogy ez a nézet ellentétben áll a dolgozó parasztság, a haladó értelmiség érdekeivel. Éppen ellenkezőleg. A felszabadulás utáni magyar tapasztalatok is szemléltetően igazolják azt, hogy *a dolgozó parasztság érdekeinek a legjobb védelmezője a magyar munkásosztály forradalmi pártja, a Magyar Kommunista Párt volt! Ez lesz a jövőben még inkább a Magyar Dolgozók Pártja!* Ugyanakkor, amikor mi kijelentjük, hogy a Magyar Dolgozók Pártja elsősorban a munkásosztály pártja, meg kell hogy mondjuk azt is, hogy *komoly hibát követnénk el, ha a párt nem egyesítené soraiban a dolgozó parasztság, valamint a dolgozó értelmiség legjobbjait is.* Mi a Magyar Dolgozók Pártjában méltó helyet és szerepet adunk a dolgozó parasztságnak, a haladó értelmiségnek. És mivel a munkásosztály mellett Pártunkban helyet foglalnak a dolgozó parasztság és értelmiség legjobbjai is és miután Pártunk az egész dolgozó nép érdekeit védi, — Pártunk a dolgozók pártja is!

A Párt: élcsapat

A másik kérdés, amire ezzel kapcsolatban ki akarok térni, az élcsapat kérdése. Igen, a párt élcsapat, a munkásosztály élcsapata. *„A pártnak mindenekelőtt — mondja Sztálin elvtárs — a munkásosztály élenjáró csapatának kell lennie. A pártnak magában kell foglalnia a munkásosztály legjobb elemeit, azok tapasztalatait, forradalmiságát, a proletariátus ügyével szemben tanusított határtalan odaadásukat.“**

Ahhoz azonban, hogy a Párt valóban a munkásosztály élcsapata legyen, nem elegendő, hogy a munkásosztály egy részét, azaz a legjobbjait egyesítse soraiban. *Ahhoz, hogy a Párt valóban élcsapat legyen, ahhoz még az szükséges, hogy felvértezze magát forradalmi elmélettel,* hogy a Pártot a munkásosztály egyetlen helyes elmélete, Marx-Engels-Lenin-Sztálin tanításai vezéreljék. Mint az elvtársak láthatják, úgy programnyilatkozatunkban, mint szervezeti szabályzat tervezetünkben ez a döntő jelentőségű sztálini tétel méltó helyen szerepel és Pártunk egész tevékenységének alapját képezi! *A Pártnak a munkásosztály, a dolgozó nép élén kell haladnia, tovább kell látnia, mint amennyire a munkásosztály lát, és csak az a párt, amely ilyen sajátsággal rendelkezik, tudja betölteni az élcsapat szerepét, csak ilyen párt lehet a munkásosztály politikai vezére!*

Pártunk a dolgozó nép legfelsőbb szervezeti formája

Szervezeti szabályzatunk tervezetének első szakasza utolsó mondatának is nagy elvi jelentősége van. Ez a mondat a követ-

* *Sztálin.* A leninizmus alapjai. Id. kiadás 92 old., vagy: *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Id. kiadás 76. old. — *Szerk.*

kezőképpen hangzik: *„A Magyar Dolgozók Pártja a munkásosztály és a dolgozó nép legfelsőbb szervezeti formája."*

Miről van itt szó, Elvtársak?

A munkásosztálynak, a dolgozó népnek van egy sor tömegszervezete. Vannak szakszervezetek, női és ifjúsági szervezetek, kultúregyesületek stb. Mindezek a szervezetek a munkásosztály, a dolgozó nép különböző szervezetei, mindezek a dolgozó nép érdekeit szolgálják. Ezeknek a szervezeteknek a működését össze kell hangolni és egységes vezetésüket, irányításukat biztosítani kell, mert csak ez teszi lehetővé, hogy helyesen képviseljék a munkásosztály, a dolgozó nép ügyét. Ezzel kapcsolatban felvetődik az a kérdés, hogy a munkásosztály szervezetei között melyik lehet az, amelynek feladata mindezeket a különböző szervezeteket központilag vezetni és irányítani. A válasz erre csakis egy lehet! A munkásosztály élenjáró Pártja! Azaz nálunk csakis a Magyar Dolgozók Pártja! *Ez a Párt van hivatva a munkásosztály, a dolgozó nép összes szervezeteinek a vezetésére és irányítására!*

Kezdetben a felszabadulás után és részben még ma is vannak zökkenők ezen a téren. Különösen a szakszervezeteinkben dolgozó elvtársaink nem értették meg a Párt vezető szerepét és néha, mikor a Párt felelősségre vonta őket, vagy mondjuk ellenőrizte a szakszervezeti elvtársak munkáját, úgy bizony itt-ott ezzel egyesek elégedetlenek voltak és kifogásolták a Párt „beavatkozását." Ez, Elvtársak a szindikalizmus és a szociáldemokrata nevelés maradványa! A szociáldemokrata munkásmozgalomban elmosódtak a határok a Párt és a szakszervezetek között. Gyakran a szakszervezeti vezetők felülkerekedtek és nem hagyták magukat a Párt által vezetni. Ellenkezőleg, ők vezették a Pártot is! Ilyen helyzet marxista-leninista pártban nem engedhető meg! *A Párt a munkásosztály vezérkara és minden tömegszervezetet kivétel nélkül kell, hogy a Párt vezessen és irányítson és kell, hogy azok a Párt ellenőrzése alatt dolgozzanak! Ez az előfeltétele a munkásosztály, a dolgozó nép egységes politikai irányításának.* A szociáldemokrata munkásmozgalomban nem tekintették a Pártot a munkásosztály, a dolgozó nép legfelsőbb szervezeti formájának. A parlamenti frakciók és városi képviselőtestületi frakciók gyakran a Párt felső vezetése fölé nőttek és kezükbe vették a Párt irányítását is! Nem egyszer fordult elő, hogy a szociáldemokrata parlamenti frakció, vagy képviselőtestületi frakciók nem hajtották végre a Párt Központi Vezetőségének utasításait. Nálunk például a Szociáldemokrata Párton belül a budapesti fővárosi frakció külön köztársaság volt és nem volt hajlandó követni a Párt politikáját különösen akkor, amikor a Párt vezetése végérvényesen a baloldali elvtársak kezébe ment át. Azt hiszem, mindenki egyetért velem abban, hogy mi ilyen fejetlenséget és zűrzavart a Magyar Dolgozók Pártjában nem tűrhetjük meg. *A Magyar Dolgozók Pártjában mindenkinek — tekintet nélkül arra, hogy milyen magas állami funk-*

ciót tölt be — alá kell vetni magát a Párt politikájának, a Párt fegyelmének, határozatának, még akkor is, ha a Párt egyik vagy másik határozatával történetesen nem ért egyet. Mindenki, minden párttag a Párt megbizatásából, a Párt bizalmából kerül egyik vagy másik vezető helyre az államapparátusban. Amíg ott odaadóan, lelkesen és fegyelmezetten dolgozik a Párt, azaz a munkásosztály, a dolgozó nép érdekében — élvezi a Párt bizalmát és támogatását. Abban a pillanatban azonban, amikor valaki szembefordul a Párt politikájával, annak fegyelmével és nem hajlandó a Párt politikáját végrehajtani, abban a pillanatban elveszíti a Párt bizalmát és helyéről távoznia kell!

Pártunk a Függetlenségi Frontba tömörült tömeg irányítója, szervezője, nevelője lesz

A munkásosztály, a dolgozó nép harcát csak úgy lehet helyesen vezetni, ha azt egy központból irányítják és ha azt a tömegszervezetek nemcsak elfogadják, hanem végre is hajtják! Nem engedhető meg nálunk olyan állapot, hogy egy tömegszervezet, vagy parlamenti, községpolitikai pártcsoport átvegye a Párt szerepét és magát a Pártot háttérbe szorítsa! Ezt annál is inkább szükségesnek tartom kihangsúlyozni, mert vannak olyan elvtársak, akik most, miután napirendre került a Magyar Függetlenségi Frontnak egy hatalmas, többmilliós tömegszervezetté való újjáalakítása, zavarban vannak és nem tudják, mi lesz ezzel kapcsolatban Pártunk helyzete. Egyesek azt tartják helyesnek, hogy a front megszervezésével Pártunknak háttérbe kell kerülnie, a Pártnak magának számos területet „ki kell ürítenie és át kell adnia" a frontnak. Röviden ezek az elvtársak a frontot a Párt rovására előtérbe akarják tolni. Ezek a nézetek helytelenek és lényegében nem jelentenek egyebet, mint Lenin-Sztálin tanításának a revízióját a munkásosztály pártjáról. *A front, mint a magyar dolgozó nép leendő leghatalmasabb demokratikus tömegszervezete nem helyettesítheti a Pártot, mint a munkásosztály forradalmi élcsapatát. A front, mint tömegszervezet csak akkor teljesítheti feladatát, ha abban a Magyar Dolgozók Pártja jó politikájával, a dolgozó nép érdekeinek helyes megvédésével vezető szerepre tesz szert és szövetségben a többi demokratikus pártokkal politikai irányítója, lankadatlan szervezője és nevelője annak a többmilliós tömegnek, amely a frontban tömörült.*

Az, aki a Pártot valahová el szeretné rejteni és a Párt vezető szerepét valamilyen titokzatos módon akarja érvényre juttatni, az lényegében falat emel a Párt és a tömegek között és ezzel megsérti Lenin nek és Sztálinnak a munkásosztály pártjáról szóló tanítása legdöntőbb tételét, amely a következőképpen szól:

„A tömegekkel való kapcsolat, e kapcsolat megszilárdítása, az a készség, hogy a tömegek szavát meghallgassuk — ebben van a bolsevik vezetés ereje és legyőzhetetlensége. Az a forra-

*dalmi párt, amely megőrzi kapcsolatát a nép széles tömegével, amely forradalmi pártot milliós tömegek követnek, az a párt legyőzhetetlen. De ha egy forradalmi párt elszakad a tömegektől, elveszti kapcsolatait a tömegekkel, ha a munkásosztály pártja magábazárkózik, úgy falat épít maga és a tömegek közé s ennek következtében elveszíti erejét, végső fokon elpusztul."**

Ezt a lenini-sztálini tanítást jól agyunkba kell vésnünk, ha biztosítani akarjuk, hogy Pártunk minden körülmények között betöltse történelmi hivatását!

Ki lehet tagja Pártunknak?

A mi Pártunk harcos párt és ezért minden egyes tagja kell, hogy a népi demokráciánk megszilárdításáért, a szocializmus felépítéséért folyó nagy küzdelemnek öntudatos és önfeláldozó katonája legyen. Ezért szervezeti szabályzatunk előírja azt, hogy *„a Párt tagja csak az lehet, aki magáévá teszi a Párt célkitűzéseit, elfogadja programnyilatkozatát és politikai irányvonalát, résztvesz valamelyik alapszervezet munkájában, aláveti magát a pártfegyelemnek és rendszeresen fizeti a tagdíjat."*

Pártunk harcos lényének ez a tétel az egyik legdöntőbb része: A mi Pártunk nem elégedhet meg csak azzal, hogy tagjai elfogadják a programot és tagdíjat fizetnek, de ugyanakkor nem harcolnak a Párt programatikus célkitűzéseiért. Sajnos, az elmult gyakorlatban a Magyar Kommunista Pártban, de méginkább a Szociáldemokrata Pártban a tagság többsége nem volt a párt aktív harcosa. Ezt a tarthatatlan helyzetet a jövőben komolyan meg kell változtatni! Ennek az érdekében szervezeti szabályzat-tervezetünk világosan körvonalazza a tagok kötelességét és itt első helyen áll, hogy a tagnak minden erejével harcolnia kell a Párt, a dolgozó nép, a haza ügyéért, a magyar köztársaság felvirágoztatásáért. Igen, Elvtársak. Pártunk alkotmányának ezt a paragrafusát eleven valósággá kell tennünk, ha azt akarjuk, hogy Pártunk megőrizze vezető szerepét és azt, hogy amit hirdet és mond, az tetté is váljék. De nemcsak arról van szó, hogy tagjaink nagy mozgalmunk harcos katonái legyenek, hanem arról is, hogy öntudatos, jó katonák legyenek.

Sajátítsuk el a marxista-leninista elméletet

Mi kell azonban ahhoz, hogy ezt a célt elérjük?

Ehhez az kell Elvtársak, hogy *a Párt tagjai szakadatlanul emeljék saját politikai és műveltségi színvonalukat és igyekezzenek elsajátítani a marxizmus-leninizmus tanítását.* Az a párttag, aki nem tanul, nem gyarapítja marxista-leninista tudását, aki nem fejleszti általános műveltségét, azt olyan katonához lehet hasonlítani, akinek

* *Lenin—Sztálin.* Párt és pártépítés. Szikra. 1948. 70—71. old. — *Szerk.*

habár fegyvert adtak a kezébe, még sem tanulta meg, hogy a harcmezőn hogyan kell azt kezelni és ezért a hadsereg számára nem értéket, ellenkezőleg csak terhet jelent. Ahhoz, hogy a párttag teljesítse kötelességét, ismernie kell a társadalmi fejlődés törvényeit, tudnia kell eligazodni a belpolitikai és a nemzetközi helyzetben. Ahhoz, hogy a párttag teljesíthesse kötelességeit, az kell, hogy marxista-leninista tudással rendelkezzék, mert máskép nem tudja a pártonkívüli tömegeket felvilágosítani a különböző politikai, gazdasági, nemzetközi események lényegéről, nem képes arra, hogy Pártunk tömegbefolyását növelje. Az a párttag, aki nem rendelkezik kellő marxista-leninista tudással, az a fejlődés váratlan fordulatainál tanácstalanul áll majd az eseményekkel szemben és éppen akkor, amikor a Pártnak a legnagyobb szüksége lenne rá, meginog és esetleg az ellenség ideológiai befolyása alá kerül és ezért a Párt számára nem értéket, hanem csak terhet jelent! *A Párt csak akkor áll majd ki minden vihart és megpróbáltatást, a Párt csak akkor tudja eredményesen leküzdeni az útjába álló nehézségeket, ha vezetői és tagjai egyaránt, ideológiailag alaposan fel vannak vértezve.*

Számoljunk fel, Elvtársak, azzal az igen elterjedt, de helytelen nézettel, hogy „nincs idő a tanulásra". Ahogyan az emberi szervezetnek szüksége van a táplálékra, épp oly elengedhetetlenül szüksége van a mi párttagjainknak is a tanulásra, elméleti tudásuk fejlesztésére! Ahogyan minden élő szervezet táplálék nélkül elpusztul, úgy az emberi elme tanulás nélkül berozsdásodik és bizony berozsdásodott aggyal nem lehet új társadalmat építeni! Minden körülmények között időt kell találnunk olvasásra és tanulásra. A mi Pártunk vezetői és tagjai kell, hogy a legtanultabb, legműveltebb emberek legyenek ebben az országban. A tudás — mondják gyakran, igen helyesen — hatalom és mindannyiunknak az a feladata, hogy a tudás hatalmát meghódítsuk, hogy még jobban dolgozhassunk munkásosztályunk, dolgozó népünk érdekében, hogy valóban népünk élharcosai legyünk!

Pártszervezeti szabályzatunk tervezete minden párttagnak kötelességévé teszi, hogy éberen őrködjék a Párt ideológiai tisztasága és szervezeti egysége felett, megvédje a Pártot minden ellenséggel szemben, fegyelmezetten végrehajtsa a pártszervezetek határozatait!

Elsőrendű feladatunk az ideológiai és szervezeti egység megteremtése

Nagyon komoly kötelességről van itt szó, Elvtársak! A munkásmozgalom története, Lenin, Sztálin elmélete a munkásosztály forradalmi pártjáról, arra tanít bennünket, hogy a Párt csak akkor tudja feladatát, mint élcsapat elvégezni, ha biztosítva van ideológiai és szervezeti egysége. Ez azt jelenti, hogy *a mi Pártunkban nem lehetnek különböző csoportosulások és különböző szárnyak, rövi-*

den: nem lehet a mi Pártunkban sem bal, sem jobboldal és nem lehet centrum sem! Pártunkat kell, hogy a marxizmus leninizmus ideológiája vezesse és egységbe forrassza. Aki letér a marxizmus-leninizmus útjáról, aki külön utakon akar járni és így a Párton belül csoportokat, frakciókat alakít, az a Párt ellensége és mint ilyen egy percig sem maradhat Pártunkban.

Vannak még ma is olyanok, akik azt állítják, hogy ez a marxista-leninista álláspont lényegében kaszárnyát csinál a Pártból. Így mellékesen engedjék meg nekem, hogy megjegyezzem, hogy a kaszárnya nem is olyan rossz intézmény, ha az a munkások, a dolgozó nép kezében van. A kaszárnyáktól nem kell félni, erre szüksége van a magyar népi demokráciának! De természetesen távol áll tőlünk még a gondolata is annak, hogy a Pártból kaszárnyát csináljunk. De ugyanakkor azt sem engedhetjük meg, hogy opportunisták, megalkuvók, kapitulánsok és gyávák menedékhelye legyen az a párt, amelynek a belső és külső ellenséggel szemben diadalra kell vinni a munkásosztály, a dolgozó nép ügyét. Sztálin elvtárs arra tanít bennünket, hogy

„a Pártban opportunizmust éppúgy nem lehet megtűrni, mint ahogy nem lehet megtűrni az egészséges szervezetben a fekélyt. A Párt a munkásosztály vezető csapata és annak előretolt vára, annak harci vezérkara! Nem lehet megtűrni azt, hogy a munkásosztály vezérkarában kishitűek, opportunisták, kapitulánsok, árulók legyenek."

A mi esetünkben, Elvtársak, a Párt ideológiai és szervezeti egységének megteremtése elsőrendű, aktuális feladat!

Sokan tévesen azt hiszik, hogy az egyesülés szervezeti lebonyolításával, a kongresszus megtartásával, a programnyilatkozat és szervezeti szabályzat elfogadásával megteremtettük már a Párt ideológiai és szervezeti egységét. Természetesen mindezek rendkívül fontos tényezők, amelyek Pártunk ideológiai és szervezeti egységének gránit alapjait képezik.

De hiba lenne, ha azt hinnénk, hogy ezzel már létrehoztuk a kommunisták és szociáldemokraták összeforrottságát a Párton belül!

E feladat elvégzése még jórészt előttünk áll! Mi tisztában vagyunk azzal, hogy az máról-holnapra nem is oldható meg, de tudatában kell lennünk annak, hogy a Kongresszus után ez lesz egyik legfontosabb feladatunk, amit minél előbb meg is kell oldanunk.

A Párt, Elvtársak, addig hatalom, addig élcsapat, amíg ideológiai és szervezeti egysége megbonthatatlan! Az a forradalmi párt, amelynek ideológiai és szervezeti egysége megbomlott és belső harcok darabokra szaggatják, az a párt ki van szolgáltatva az ellenség kénye-kedvének, az a párt nem fegyver többé a munkásosztály kezében! Én azt hiszem, nem ilyen párttá akarjuk mi építeni a Magyar Dolgozók Pártját, hanem olyan párttá, amely egységét az esetleges belső és külső ellenséggel szemben minden erővel és minden áron

megvédi és biztosítja. Ezért vigyázzunk, Elvtársak, Pártunk ideológiai és szervezeti egységére, mint szemünk világára!

A mi tagjaink a legjobb, legfegyelmezettebb dolgozók legyenek

Tisztelt Kongresszus! Amikor mi a szervezeti szabályzat tervezetünkben meghatároztuk a tagok kötelességeit, akkor mi nemcsak azokra a kötelességekre gondoltunk, amelyek a Párttal szemben a tagok részéről fennállnak, hanem azokra is, amelyek az országgal és a nemzettel szemben fennállnak. *Pártunknak csak azok lehetnek jó tagjai, akik élen járnak az ország építésében, akik őrködnek a demokratikus rend felett.* Ezért mondja ki Pártunk szervezeti szabályzat-tervezete, hogy a tagok kötelességei közé tartozik, hogy élen járjanak a termelésben, példát mutassanak a munkafegyelemben, szakmai képzettségük emelésében és őrködjenek a népi demokratikus állam törvényei és rendje felett!

Igen, Elvtársak, most, miután a népi demokrácia döntő győzelmet aratott a reakció felett és ennek következtében mind jobban kiszorul a kapitalizmus az iparból, a pénzügyből és nemcsak politikailag, de gazdaságilag is a nép kezébe kerül a hatalom, most és a jövőben még inkább, párttagjaink feladata és kötelessége, hogy élharcosai legyenek hazánk újjáépítésének, a termelés fokozásának. A mi Pártunk tagjai kell, hogy a legjobb, legfegyelmezettebb munkások, parasztok, mérnökök, orvosok, tanítók legyenek. Párttagjainknak nemcsak nagyobb tudásukkal, műveltségükkel, de a munkában mutatott szorgalmukkal és fegyelmezettségükkel is példát kell mutatniok a többieknek.

Demokratikus centralizmus, kritika és önkritika

Beszéltem, Elvtársak, Pártunk egységének a jelentőségéről. Az egység biztosítása megköveteli a tagoktól azt is, hogy fegyelmezetten végrehajtsák a pártszervezetek és elsősorban a Központi Vezetőség határozatait. Ezzel kapcsolatban ki szeretnék térni a demokratikus centralizmus elvére, amelyen Pártunk felépül.

Mit jelent, Elvtársak, a demokratikus centralizmus elve? Azt, hogy a Párt összes vezető szerveit demokratikusan, taggyűléseken, pártértekezleteken, országos pártkongresszuson választják meg. Azt, hogy az összes vezető szervek kötelesek rendszeresen munkájukról beszámolni, hogy így lehetőséget adjunk a tagság számára, az ellenőrzésre, hogy ismerje a tagság a vezetőség munkáját, hogy a vezetőségek munkája felett kritikát gyakorolhasson és hibáit kijavíthassa. Miután azonban ezek a vezetőségek és elsősorban a Központi Vezetőség meg van választva, azt hiszem azért hoz a Párt létre vezető szerveket és elsősorban azért választja meg Kongresszusunk a Központi Vezetőséget, hogy annak határozatait, utasításait a Párt minden ingadozás nélkül végre is hajtsa. Természetesen ennek egyik fontos előfeltétele, hogy a Központi Vezetőség a párttagság-

nak részletesen és alaposan megmagyarázza határozatainak helyességét és szükségességét! *A mi Pártunk a munkásosztály szervezett csapata, a munkásosztály hadserege és vezérkarának utasításait, határozatait köteles minden ingadozás nélkül minden párttag végre is hajtani.*

A demokratikus centralizmus nemcsak, hogy nem zárja ki, de egyenesen feltételezi a párt politikájának, feladatainak szabad, demokratikus megtárgyalását! Minden párttagunk joga, hogy részt vegyen a Párt politikájának a kidolgozásában, hogy nyiltan és bátran megmondja a Párton belül nemcsak azt, hogy mivel ért egyet, hanem azt is, hogy mit tart helytelennek a Párt munkájában. *A mi Pártunkban törvényerőre emeljük a kritikát és az önkritikát. A kritika és önkritika az a fegyver Pártunk kezében, amely kell, hogy megóvja a Pártot, a vezetőket, a tagokat goromba hibák elkövetésétől, amely kell, hogy biztositsa Pártunk számára az esetleges elkövetett hibák gyors és helyes korrigálását és amely végül lehetővé teszi, hogy Pártunk soha egy pillanatra se térjen le a marxizmus-leninizmus útjáról.* Csak az a párt fejlődő- és életképes, amelyben elevenen él a kritika és önkritika és amely így biztosítja a maga számára azt, hogy a munkásosztály ügyéért folyó harcban nem követ el komoly hibákat!

Ellenfeleink gyakran azt vetik szemünkre, hogy mi diktatórikus módon vezetjük a Pártot. Ezek a kritikusok összetévesztik a fegyelmezettséget, a rendet a diktatúrával. Mi az igazi demokrácia szellemében, az igazi demokrácia eszközeivel akarjuk a jövőben is egységes Pártunkat vezetni. Más pártokban olyan kritika- és önkritika-lehetőség, mint a mi Pártunkban, nincsen. *Nálunk nem maradhat meg a helyén az a pártvezető, aki szembefordul a munkásosztállyal, a népével. Nálunk a vezető addig vezető, amíg hiven szolgálja a munkásosztály, népünk, országunk ügyét! Mihelyt ezzel szembefordul és hibáját nem hajlandó jóvátenni, megszűnik vezető lenni!* Mi megadjuk tagságunknak a jogot arra, hogy akkor, amikor ez szükséges és elkerülhetetlen, leváltsa az alkalmatlan vagy a munkásosztálytól, a néptől elszakadt vagy azzal szembefordult vezetőket.

Téves az a nézet, Elvtársak, hogy mi a vita ellenségei vagyunk, ellenkezőleg a mi Pártunkban kell, hogy minden kérdést alaposan megvitassanak, megtárgyaljanak, de miután a vita befejeződött és a pártszervezet határozatot hozott, akkor vége van a további vitának és a döntést azoknak is végre kell hajtaniok, akik történetesen a vita folyamán más véleményen voltak. A mi Pártunk, a Magyar Dolgozók Pártja nem lehet vitaklub! A tüzetes, alapos vitára Pártunknak szüksége van azért, hogy megtalálja minden esetben a helyes megoldást s hogy így biztosítsa Pártunk élcsapat szerepét! A mi Pártunk, a Magyar Dolgozók Pártja a cselekvés pártja kell, hogy legyen!

Ne mossuk el a határokat a Párt és a tömegek között

Elvtársak! Még a Magyar Kommunista Párt eddigi szervezeti szabályzatával szemben is komoly eltérést, pontosabban komoly újítást jelent a kongresszusnak előterjesztett szervezeti szabályzattervezet. A döntő újítás abban áll, hogy *a Magyar Dolgozók Pártja a jövőben komolyan szabályozni fogja a tagfelvételt.* Nagy elvi jelentőségű javaslatról van itt szó, amelyre kell, hogy felfigyeljen a Kongresszus! A két munkáspárt közös politikai bizottsága a helyzet alapos mérlegelése után hozta meg az erre vonatkozó döntését. Véleményünk szerint ennek a javaslatnak a megtételére megérett már a helyzet. Ez azt is jelenti, hogy Pártunk már mély és kitéphetetlen gyökereket eresztett a magyar munkásosztályban, a dolgozó parasztságban és a két osztállyal haladó értelmiségben. Azt a politikát, amit eddig vittünk a két párt szervezeti növelésével kapcsolatban, nem szabad tovább folytatnunk a Magyar Dolgozók Pártjában! Eddig, mint tudják, mindkét munkáspártban, de különösen a Szociáldemokrata Pártban lényegében válogatás nélkül felvettek minden jelentkezőt, sőt mi több, hatalmas tagtoborzási kampányokat is rendeztek. Emlékezzünk vissza a Szociáldemokrata Párt nagy tagtoborzási kampányára, amelynek célja az volt, hogy egymillió új tagot szerezzenek. Ma már vezető baloldali szociáldemokrata elvtársak is világosan látják, hogy ez a nagy tagtoborzási kampány hiba volt, mert azt eredményezte többek között, hogy lényegesen megváltozott ennek következtében a Szociáldemokrata Párt szociális összetétele. Betódultak a Szociáldemokrata Pártba elsősorban nagyszámú polgári rétegek és a faluban a kizsákmányoló elemek is. A Kommunista Pártban is voltak hasonló hibák! A Párt ilyen szervezeti erősítése helytelen, mert ezzel megnyitja a Párt kapuit karrieristák, helyezkedők, sőt az ellenség számára is. S legyünk őszinték, az ellenség itt-ott ügyesen élt is a tagtoborzás által nyujtott lehetőséggel és a nyitott ajtókon behatolt a Pártba is.

Részben talán addig, amíg népi demokráciánk nem aratott döntő győzelmet a reakció felett, amíg nem szűnt meg a pártok között a versengés, ez a rendszer — mondom — talán helyes volt, jobban mondva: egy kényszerhelyzetből fakadó szükséges rossz volt. *De most, miután ezen a Kongresszuson létrehoztuk a két munkáspárt egyesüléséből a Magyar Dolgozók Pártját, most, miután munkásosztályunknak nem két, hanem egy egységes pártja van, miután a Kisgazda- és a Parasztpárttal való viszonyunk is döntően megjavult és ennek következtében a Nemzeti Függetlenségi Frontnak hatalmas tömegszervezetté való átszervezése került napirendre, hibát követnénk el, ha tovább folytatnánk Pártunk nyaklónélküli számszerű fejlesztését, ha tekintet nélkül a minőségre, továbbra is mindenkit tagnak felvennénk a Pártba.* Ha ezt tennénk, úgy az végső fokon azt eredményezné, hogy Pártunk és a tömegek között elmosódnának a határok, Pártunk feloldódna a tömegekben, meg-

változnék szociális összetétele, behatolna sorainkba méginkább az ellenség és mindezek következtében megszünne a munkásosztály élcsapata lenni.

Természetesen nekünk szakadatlanul ápolnunk és erősítenünk kell a tömegekkel való kapcsolatunkat, de nem úgy, hogy mindenkit, akkor is, ha erre nem méltó, bevesszük tagnak a Pártunkba, hanem azáltal, hogy helyesen képviseljük népünk érdekeit és jó politikánkkal és tetteinkkel meghódítjuk a magyar dolgozó nép többségének támogatását és szeretetét.

Rákosi elvtárs joggal mutatott rá a Párt mértéken túli felduzzasztásával járó komoly veszélyekre, az ez év április 18 án a Szabad Népben megjelent „A Párt: élcsapat" című cikkében. Ott Rákosi elvtárs a következőket mondja:

„Sztálin a Kommunista Párt szervezetével kapcsolatban rámutatott arra, hogy milyen veszélyes, ha a Párt szétfolyó, formátlan alakulattá fajul, mely elvész az együttérzők tengerében, melyben elmosódik a határvonal a Párt és az osztály között és amely meghiúsítja a Pártnak azt a feladatát, hogy a szervezetlen tömeget az élcsapat színvonalára emelje."

Teljes nyiltsággal meg kell állapítani, hogy sokan vannak még olyanok sorainkban is, akik mind a mai napig nem értik meg annak a mély értelmét és jelentőségét, hogy a Párt élcsapat. Már beszéltem a tagtoborzó akciókról, de különösen azok sértették meg durván Lenin és Sztálin tanítását a munkásosztály forradalmi pártjáról, akik erőszakos módszerekkel, a megfélemlítés eszközével, tehát nyomással szerveztek be a Pártba tagokat.

Mit jelent, Elvtársak az erőszakos tagtoborzás? Azt, hogy az élcsapatba, tehát a legjobbak közé olyan embereket hoznak be, akik megbontják az élcsapat harci rendjét, akik az erődön belül a kishitűség, az ingadozás, a megalkuvás, a nehézség előtti megtorpanás szellemét terjesztik. Az erőszakos tagszerzéssel komolyan lerontják, sőt veszélyeztetik az élcsapat harci erejét, forradalmi lendületét. Az erőszakos tagszerzéssel mennyiségileg ugyan növelhető a Párt, de minőségileg ez komolyan lerontja a munkásosztály forradalmi pártjának az értékét. Ideje Elvtársak, hogy ezt az antileninі módszert egyszersmindenkorra száműzzük Pártunkból. A számok hajhászása a Magyar Kommunista Párt szervezeti növelésével kapcsolatban azt is eredményezte, hogy bizony számos pártszervezetben letértek arról a helyes útról, hogy párttagokat csak egyénenként lehet felvenni a Pártba. Nem egyszer fordult elő, hogy kollektív belépések történtek a Magyar Kommunista Pártba és ennek következtében bizony a nagy tolongásban befurakodtak olyanok is a Pártba, akiknek sorainkban semmi keresnivalójuk nincsen, akik még szimpatizánsnak sem valók. Ezzel az anti-leninista módszerrel is fel kell számolni, ha biztosítani akarjuk Pártunk élcsapat szerepét!

Hogy a jövőben megóvjuk Pártunkat ezektől a veszélyektől,

hogy érvényt szerezzünk a lenini-sztálini szempontoknak a munkásosztály pártjának felépítésével kapcsolatban, javasoljuk a Kongresszusnak, hogy gyökeresen változtassuk meg a Magyar Dolgozók Pártjában a tagfelvétel módozatait.

Milyen változtatásokról van itt szó? Először arról, hogy aki a Pártba való felvételre jelentkezik, úgy az nem tagnak, hanem csak tagjelöltnek vehető fel. A szervezeti szabályzat-tervezetünk erről a következőket mondja:

„a tagjelöltségre jelentkező köteles belépési nyilatkozatot kitölteni és ehhez két olyan párttag írásos ajánlását mellékelni, akik legalább egy év óta tagjai a pártnak (MKP, SzDP, MDP) és akik a jelöltségre jelentkezőt legalább 6 hónap óta közös tevékenység alapján ismerik. Az ajánlók ajánlásukért a Párt előtt felelősek."

Ez az első alapvető változtatás a tagok felvételével kapcsolatban, amit a kongresszusnak elfogadásra javasolunk!

A másik változtatás, ami már az előbbiekből logikusan adódik, az az, hogy

„új párttagot általában csakis a tagjelöltek soraiból lehet felvenni, mégpedig olyat, aki legalább 6 hónap óta tagjelölt és ezalatt munkájával méltónak bizonyult arra, hogy a Párt tagja legyen".

„A jelöltnek a Pártba tagként való felvételét alapszervezetének vezetőségénél (titkárságánál) írásban kell kérni. Kérelméhez két olyan párttag írásos ajánlását kell mellékelni, akik legalább két éve tagjai a Pártnak (MKP, SzDP, MDP) és akik a jelöltet közös tevékenység alapján legalább 6 hónap óta ismerik. Az ajánlók ajánlásukért a Párt előtt felelősek."

Ezt a javaslatot előterjesztjük a Kongresszusnak és kérjük elfogadását.

Népünk szakadatlan fejlődése neveli ki a párttagságra méltó elemeket

Miben áll, Elvtársak, a javasolt változtatásoknak az értelme? Abban, hogy eddig lényegében Pártunk kapui tárva-nyitva állottak és azon keresztül mindenki bejöhetett a Pártba, gyakran akkor is, ha arra nem is volt alkalmas. Most ezzel szemben az lesz a helyzet és a gyakorlat, hogy *a Párt kapuit mi nyitjuk ki és azok számára, akiket mi arra méltónak tartunk, akikről meggyőződtünk, hogy hű, bátor katonái lesznek a magyar munkásosztálynak, a magyar dolgozó népnek.* Az, ki a jövőben be akar jutni tagjelöltnek vagy tagnak a Magyar Dolgozók Pártjába, annak munkájával, tudásával, áldozatkészségével, népünkkel szemben odaadó hűséggel, tanulás-

készségével ki kell érdemelnie azt a nagy megtiszteltetést, hogy Pártunk tagjelöltje, vagy később tagja legyen!

Igen, a jövőben nem mindenki, hanem csak az arra méltó munkás, paraszt, értelmiségi, városi dolgozó ember kerülhet be nagy Pártunk soraiba. Csak így tudjuk biztosítani azt, hogy Pártunkba valóban a magyar munkásosztály, a dolgozó parasztság, a haladó értelmiség legjobbjai, legharcosabb, legértékesebb része kerüljön be. *A mennyiség, a számok hajhászását fel kell most cserélni Pártunk minőségi értékének komoly növelésével!*

Amint láthatják, szervezeti szabályzat tervezetünk azt is előírja, hogy azt a párttagot, aki kötelességeit a Párttal szemben hanyagul teljesíti, pártnapokon, taggyüléseken, értekezleteken nem vesz részt, magát nem képezi, pártmunkát nem végez, tagjelöltté lehet visszaminősíteni. Én azt hiszem, Elvtársak, hogy szervezeti szabályzat tervezetünk e rendelkezése is jogos és helyes. Valóban, miért adjuk meg azoknak a tagoknak a párttagsággal járó jogokat is, akik lényegében passzivitásuk, lemaradásuk eredményeként még nem ütik meg a tagsággal járó követelmények mértékét. Nem volna helyes, ha ezeket továbbra is tagoknak tekintenénk és ezért ezek visszakerülnek a tagjelöltek soraiba és ha újra tagok akarnak lenni, akkor meglesz a lehetőségük, hogy munkájukkal újra megszerezzék a Magyar Dolgozók Pártja tagságával járó nagy tiszteletet és megbecsülést!

Úgy érzem, Elvtársak, hogy a javasolt változtatásokkal kapcsolatban fel kell hívnom a figyelmüket az ezzel járó esetleges veszélyekre is.

Milyen veszélyekről lehet itt szó?

Először: Akadhatnak olyan elvtársak, akik arra az álláspontra helyezkedhetnek, hogy most a Párt számszerű növelésével kapcsolatban nincsenek többé már feladatok. Kiülhetünk nyugodtan a Párt kapui elé és várhatunk azokra, akik majd jelentkeznek, hogy be akarnak jutni a Pártba és akkor majd megkérdezzük őket:

Van-e két ajánlód, ismernek-e ők téged 6 hónap óta és tagjai-e ezek a Pártnak már egy éve? Azt hiszem nem kell hosszabban magyaráznom, hogy a javasolt változtatásoknak az ilyenkénti értelmezése helytelen. Pártunk tagjainak éppen az immár idézett változtatások következtében még jobban el kell mélyíteniök a tömegek közötti munkát és még szorosabbra kell fűzni kapcsolataikat a munkásosztályhoz, népünkhöz. *Pártunk tagjainak fel kell figyelniök a tömegek soraiból szorgalmukkal, értelmükkel, harci készségükkel, Pártunk iránti szeretettel kiemelkedő munkásokra, parasztokra, értelmiségiekre.* Ezekkel külön kell foglalkozniok, nevelniök kell őket. Meg kell magyaráznunk ezeknek Pártunk politikáját, Pártunk szervezeti felépítését. Különböző kisebb megbízatásokat kell adni nekik. Röviden: elő kell készíteni őket arra, hogy nyugodt lelkiismerettel javasolhassák tagjelöltnek a Pártba. *Munkásosztályunk, népünk szakadatlan politikai fejlődésen megy keresztül és ez a fejlődés kitermeli azokat az értékeket, azokat az embereket, akik méltóak arra, hogy*

megnyissuk előttük Pártunk kapuit. Pártunk tagjainak a feladata az, hogy megtalálják ezeket a munkásosztály, népünk soraiból kiemelkedő egyéneket s őket nevelve előkészítsék arra, hogy bejussanak nagy Pártunk soraiba!

Pártunk a munkásosztály élcsapata és egyben a nép pártja is

Vannak, akik a javasolt változtatások lényegét félremagyarázzák és azt hiszik, hogy a Pártot most mi valamilyen káder-párttá akarjuk átszervezni. Ez a nézet természetesen helytelen, mert ez nem jelentene egyebet, mint hogy mi Pártunk minden egyes tagját funkcionáriussá akarnók tenni. Ezek az elvtársak összetévesztik a hadsereg tisztikarát magával a hadsereggel. Természetesen mi megköveteljük tagjainktól, hogy aktív pártmunkát végezzenek, de nem követelhetjük meg minden tagtól, hogy egyben Pártunk tisztikarához tartozzék. Azok, akik a Pártot káder-pártnak tekintik, azok lényegében nem hajlandók a Pártba felvenni azokat a munkásokat, parasztokat és értelmiségieket, akik egyébként már fejlődésükben elérték azt a fokot, hogy a Pártba felvehetők. Ez a felfogás egy ultrabaloldali álláspont, amely végső fokon elszigeteli a Pártot a munkásosztály tömegeitől és betömi azt a forrást, amelyből a Párt állandóan erőit meríti. *A mi Pártunk a javasolt változtatások ellenére is tömegpárt kell, hogy legyen, olyan párt, amelyben ugyan a munkásosztálynak, a dolgozó népnek legjobbjai lesznek, de amely párt ezer és ezer szállal össze van nőve, össze van forrva a tömegekkel, a néppel. Csak egy ilyen párt mondhatja magáról, hogy a munkásosztály élcsapata és egyben a nép pártja is.*

Egyes elvtársak joggal felvethetik a kérdést, hogyan biztosítja a Magyar Dolgozók Pártja élcsapat jellegét, hiszen a Pártban nemcsak a munkásosztály legöntudatosabb, legharcosabb része, hanem annak többsége van tömörítve. Ez a kérdés annál is inkább jogos, mert tudvalevőleg a Párt élcsapat jellegét összetétele is meghatározza! Nem fenyegetik-e a Pártot — kérdezhetik tovább az elvtársak — éppen ennek következtében olyan veszélyek, amelyek élcsapat jellegének elhomályosításával járhatnak!

Neveljük ki a pártmunkások tízezreit

Bizonyos veszélyek itt kétségkívül fennforognak. Mi itt tehát a feladat? Hogyan akarjuk ezeket a veszélyeket megszüntetni, illetőleg a minimumra lecsökkenteni? Figyelembevéve Pártunk jelenlegi összetételét, a fennforgó veszélyeket csak úgy tudjuk leküzdeni, ha a párttagság marxista-leninista nevelésére a jövőben nagyobb figyelmet szentelünk, ha ezt Pártunk egyik központi feladatává tesszük. *Minden erővel emelni kell Pártunk ideológiai színvonalát. Ez azonban egymagában nem elég! Gondoskodnunk kell arról, hogy a Párton belül marxista-leninista neveléssel bíró széles vezető gárdát a*

pártmunkások tízezreit neveljük ki. A pártmunkás feladata, hogy küzdjön és harcoljon a Párt ideológiai tisztaságáért és szervezeti egységéért, biztosítsa a tagság összefogását, irányítását, politikai színvonalának állandó emelkedését. *A pártmunkások összessége kell, hogy képezze azt a motorikus erőt, amely az egész pártot előrehajtja.* A pártmunkások összessége kell, hogy az az erő legyen a Párton belül, amely a Központi Vezetőség által megszabott irány szellemében előre viszi a Pártot, biztosítja a feladatok gyors, pontos, minden ingadozás nélküli végrehajtását. *A pártmunkások összessége kell, hogy azt a marxista-leninista gerincet képezze, amelyre felépül a Párt.* Ilyenmódon kívánjuk, Elvtársak, leküzdeni azokat a veszélyeket, amelyeknek Pártunk élcsapat jellege kétségkívül ki van téve. *Semmi kétség nem fér ahhoz, hogy Pártunk ideológiai színvonalának állandó emelésével, marxista-leninista szellemben nevelkedett fegyelmezett pártmunkások tízezreivel és nem utolsó sorban Központi Vezetőségünk helyes politikájával a jövőben még erőteljesebben biztosítani tudjuk, hogy a Magyar Dolgozók Pártja valóban a munkásosztály élcsapata legyen és dolgozó népünk élén haladva győzelemről győzelemre vigye a népi demokrácia, a szocializmus ügyét*

A TÁJÉKOZTATÓ IRODA HATÁROZATA JUGOSZLÁVIA KOMMUNISTA PÁRTJÁNAK HELYZETÉRŐL

(Közlemény a Kommunista- és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának 1948 június második felében tartott értekezletéről[1])

Június második felében Romániában a Tájékoztató Iroda értekezletet tartott, amelyen a következő pártok képviselői vettek részt: Bolgár Munkás (kommunista) Párt: Kosztov T. és Cservenkov V. elvtársak, Román Munkáspárt: Dej G., Luca V. és Pauker A. elvtársak, Magyar Dolgozók Pártja: Rákosi M., Farkas M. és Gerő E. elvtársak, Lengyel Munkáspárt: Berman J. és Zavadszky A. elvtársak, Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja: Zsdánov A., Málenkov G., Szuszlov M. elvtársak, Francia Kommunista Párt: Duclos J. és Fajon E. elvtársak, Csehszlovákia Kommunista Pártja: Slánsky R., Siroky V., Geminder B. és Bares G. elvtársak és az Olasz Kommunista Párt: Togliatti P. és Secchia P. elvtársak.

A Tájékoztató Iroda megtárgyalta Jugoszlávia Kommunista Pártjának helyzetét és egyhangú határozatot hozott.

---

[1] A Jugoszláv Kommunista Párt hibás politikájáról. Szikra 1948. 3—12. old.

A Tájékoztató Iroda határozata Jugoszlávia Kommunista Pártjának helyzetéről

A Tájékoztató Iroda a Bolgár Munkás (kommunista) Párt, a Román Munkáspárt, a Magyar Dolgozók Pártja, a Lengyel Munkáspárt, a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja, a Francia Kommunista Párt, Csehszlovákia Kommunista Pártja, az Olasz Kommunista Párt képviselőinek részvételével, megtárgyalva Jugoszlávia Kommunista Pártjának helyzetét és megállapítva, hogy Jugoszlávia Kommunista Pártjának képviselői megtagadták a Tájékoztató Iroda ülésén való megjelenésüket, egyhangúlag az alábbi következtetésekre jutott:

1. A Tájékoztató Iroda megállapítja, hogy a Jugoszláv Kommunista Párt vezetőségének az utóbbi időben a kül- és belpolitika alapvető kérdéseiben helytelen az irányvonala, eltér a marxizmus-leninizmustól. Ezzel kapcsolatban a Tájékoztató Iroda jóváhagyja a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának cselekedeteit, melyekkel vállalta a kezdeményezést Jugoszlávia Kommunista Pártja Központi Vezetősége helytelen politikájának és elsősorban Tito, Kardelj, Djilas és Rankovics elvtársak helytelen politikájának leleplezésére.

2. A Tájékoztató Iroda megállapítja, hogy a Jugoszláv Kommunista Párt vezetősége barátságtalan politikát folytat a Szovjetunióval és a SzK(b)P-val szemben Jugoszláviában a szovjet katonai szakemberek befeketítésének és a szovjethadsereg diszkreditálásának méltatlan politikáját követték. A szovjet polgári szakembereket Jugoszláviában különleges rendszabályoknak vetették alá, a jugoszláv államvédelmi szervek felügyelete alá helyezték és megfigyelték őket. Ugyanilyen felügyeletnek és megfigyelésnek vetették alá a jugoszláv államvédelmi szervek a SzK(b)P-nak képviselőjét a Tájékoztató Irodában, Judin elvtársat és a Szovjetunió számos hivatalos képviselőjét Jugoszláviában.

Ezek és ezekhez hasonló egyéb tények arról tanuskodnak, hogy Jugoszlávia Kommunista Pártjának vezetői kommunistákhoz nem méltó álláspontot foglaltak el, mikor azonosítani kezdték a Szovjetunió külpolitikáját az imperialista hatalmak külpolitikájával és a Szovjetunióval szemben ugyanolyan magatartást tanusítanak, mint burzsoá államokkal szemben. A Jugoszláv Kommunista Párt Központi Bizottságának ebből a szovjetellenes magatartásából következett az ellenforradalmi trockizmus fegyvertárából kölcsönzött rágalmazó propaganda elterjedése a SzK(b)P „elfajulásáról", a Szovjetunió „elfajulásáról" stb.

A Tájékoztató Iroda elítéli Jugoszlávia Kommunista Pártja vezetőinek ezt a szovjetellenes magatartását, amely összeegyeztethetetlen a marxizmus-leninizmussal és amely csak nacionalistáknál található.

3. Jugoszlávia Kommunista Pártjának vezetői az ország belpolitikájában letértek a munkásosztály álláspontjáról és szakítanak az osztályharc marxista elméletével. Tagadják, hogy az országban nőnek a tőkés elemek és hogy ezzel kapcsolatban kiélesedik az osztályharc a jugoszláv falvakban. Ez a tagadás abból az opportunista nézetből fakad, amely szerint a kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmeneti korszakban nem élesedik az osztályharc, mint ahogy ezt a marxizmus-leninizmus tanítja, hanem ellanyhul, ahogy a Buchárin-féle opportunisták állítják, akik azt az elméletet hirdetik, hogy a kapitalizmus békésen belenő a szocializmusba.

A jugoszláv vezetők helytelen politikát folytatnak a faluban, szemethunynak a falun végbemenő osztálytagozódás előtt és úgy tekintik az egyéni gazdálkodást folytató parasztságot, mint egységes egészet, ellentétben az osztályokról és az osztályharcról szóló marxi-lenini tanítással, ellentétben Lenin ismert tételével, amely szerint az egyéni kisgazdaság állandóan, napról-napra, óráról-órára, magától és tömegesen termeli ki a kapitalizmust és a burzsoáziát. Pedig a politikai helyzet a jugoszláv faluban nem nyújt semmiféle alapot megnyugvásra és gondtalanságra. Amikor Jugoszláviában túlsúlyban van az egyéni parasztgazdaság, a föld nincs nacionalizálva, van földmagántulajdon, a földet adják-veszik, a gazdag parasztok kezén jelentékeny földterületek vannak, van bérmunka és így tovább, akkor nem szabad a pártot az osztályharc leplezésének és az osztályellentétek összebékítésének szellemében nevelni, anélkül, hogy ne fegyvereznők le a pártot szemtől-szembe a szocializmus építésének nehézségeivel.

A Jugoszláv Kommunista Párt vezetői a munkásosztály vezető szerepének kérdésében a marxista-leninista útról a narodnyik kulákpárt útjára térnek, amikor azt állítják, hogy a parasztok „a jugoszláv állam legszilárdabb alapja." Lenin arra tanít, hogy „a proletariátus mint a modern társadalom egyetlen következetesen forradalmi osztálya ... kell, hogy az egész nép harcának irányítója, vezetője legyen a teljes demokratikus átalakulásért, minden dolgozó és kizsákmányolt küzdelmében az elnyomók és kizsákmányolók ellen."

A jugoszláv vezetők megsértik a marxizmus-leninizmus e tételét.

Ami a parasztságot illeti, többsége — a szegény- és középparasztság — szövetségben lehet, vagy már szövetségben van a munkásosztállyal, úgy, hogy a vezető szerep e szövetségben a munkásosztálvé.

A jugoszláv vezetők fenti nézetei megsértik a marxizmus-leninizmus e tételeit.

Következésképpen e nézetek kispolgári nacionalisták nézetei, de nem marxista-leninistáké.

4. A Tájékoztató Iroda szerint Jugoszlávia Kommunista Pártjának vezetősége revizionak veti alá a pártról szóló marxista-leni-

nista tanítást. A marxizmus-leninizmus elmélete szerint a párt a döntő vezető és irányító erő az országban, amelynek külön programja van és amely nem oldódik fel a pártonkívüli tömegben. A párt a munkásosztály legfelsőbb szervezeti formája és legfontosabb fegyvere. Ezzel szemben Jugoszláviában nem a kommunista pártot tekintik az ország döntő vezetőerejének, hanem a Népfrontot. A jugoszláv vezetők lecsökkentik a Kommunista Párt szerepét, valójában feloldják a pártot a pártonkívüli Népfrontban, amely osztályszempontból fölöttébb különböző elemeket foglal magában (munkásokat, egyéni gazdaságot folytató dolgozó parasztságot, kulákokat, kereskedőket, kisebb gyárosokat, polgári értelmiséget stb.), valamint sokféle politikai csoportot, még bizonyos burzsoá-pártokat is. A jugoszláv vezetők csökönyösen kitartanak amellett a hibás nézetük mellett, hogy Jugoszlávia Kommunista Pártjának nem lehet és állítólag nem is kell, hogy legyen külön programja, hanem be kell érnie a Népfront programjával.

Az a tény, hogy Jugoszláviában a politikai színpadon csak a Népfront szerepel, a párt és szervezetei pedig nem lépnek fel nyíltan, saját nevükben a nép előtt, nemcsak lecsökkenti a párt szerepét az ország politikai életében, hanem aláássa a pártot, mint önálló politikai erőt, amely arra hivatott, hogy nyílt politikai tevékenységével, nézeteinek és programjának nyílt hirdetésével mindinkább megnyerje a nép bizalmát és a dolgozók mind szélesebb tömegeire terjessze ki befolyását. A Jugoszláv Kommunista Párt vezetői megismétlik az orosz mensevikek hibáit, feloldják a marxista-pártot egy pártonkívüli tömegszervezetben. Mindez arról tanuskodik, hogy Jugoszláviában irányzatok vannak a Kommunista Párt felszámolására.

A Tájékoztató Iroda szerint a Jugoszláv Kommunista Párt Központi Bizottságának ez a politikája magát a kommunista párt létét fenyegeti és végső soron a Jugoszláv Népköztársaság elfajulásának veszélyét rejti magában.

5. A Tájékoztató Iroda szerint a jugoszláv vezetők által a párton belül megvalósított bürokratikus rendszer végzetes a Jugoszláv Kommunista Párt életére és fejlődésére. A pártban nincs belső demokrácia, nincs választás, nincs bírálat és önbírálat. A Jugoszláv Kommunista Párt Központi Bizottsága Tito és Kardelj elvtársak üres bizonykodása ellenére, többségében nem választott, hanem behívott tagokból áll. A kommunista párt valójában féllegális helyzetben van. Nem tartanak pártgyűléseket, vagy ha tartanak, akkor titkosan, aminek alá kell ásnia a párt befolyását a tömegekre. A Jugoszláv Kommunista Pártnak ezt a szervezeti típusát csak szektaszerű bürokratikus típusként lehet jellemezni. Ez a pártnak, mint cselekvő, öntevékeny organizmusnak felszámolására vezet, a pártban a vezetés katonai módszereit fejleszti ki, olyan módszereket, melyeket annakidején Trockij honosított meg.

Türhetetlen, hogy a Jugoszláv Kommunista Pártban a párttagok legelemibb jogait lábbal tiporják, hogy a párton belül uralkodó helytelen viszonyok legcsekélyebb bírálata kíméletlen megtorlást von maga után.

A Tájékoztató Iroda gyalázatnak tartja, hogy Zsûjovics és Hebrang elvtársakat, a Jugoszláv Kommunista Párt Központi Bizottságának tagjait kizárták a pártból és letartóztatták azért, mert bírálni merészelték a Jugoszláv Kommunista Párt vezetőinek szovjetellenes magatartását és Jugoszláviának a Szovjetunióval való barátsága mellett szálltak síkra.

A Tájékoztató Iroda véleménye szerint nem lehet megtűrni kommunista pártban ilyen gyalázatos, tisztára törökbasa, terrorista rendszert. A Jugoszláv Kommunista Párt létérdeke és fejlődése megköveteli, hogy az ilyen rendszernek véget vessenek.

6. A Tájékoztató Iroda szerint a SzK(b)P Központi Bizottságának és a többi kommunista párt központi bizottságának bírálata a Jugoszláv Kommunista Párt Központi Bizottságának hibái felett a Jugoszláv Kommunista Pártnak testvéri segítség, mely a JuKP vezetősége számára megteremti az összes feltételeket az elkövetett hibák gyors kijavítására. Azonban a JuKP vezetői, ahelyett, hogy becsületesen elfogadták volna ezt a bírálatot és bolsevik módra az elkövetett hibák kijavításának útjára léptek volna, ellelve mérhetetlen becsvággyal, fennhéjázással és gőggel, szuronyt szegeztek a a bírálók felé, ellenségesen fogadták a bírálatot, saját hibáik kerek letagadásának pártellenes útjára léptek, megszegték a marxizmus-leninizmus tanítását politikai pártok viszonyáról saját hibáikhoz és ezzel méginkább elmélyítették pártellenes hibáikat.

Minthogy nem tudtak helytállni a SzK(b)P és a többi testvérpártok Központi Bizottságainak bírálatával szemben, a jugoszláv vezetők pártjuk és népük egyenes becsapásának útjára léptek, eltitkolva a Jugoszláv Kommunista Párt előtt a JuKP Központi Bizottsága helytelen politikájának bírálatát, eltitkolva a párt és a nép előtt a Zsujovics és Hebrang elvtársakkal való erőszakos leszámolás valóságos okait is.

7. Tekintettel a Jugoszláv Kommunista Pártban keletkezett helyzetre és arra törekedve, hogy a JuKP vezetői lehetőséget nyerjenek kikerülni belőle, a SzK(b)P és a többi testvérpárt központi bizottsága javasolták a JuKP helyzetének megvizsgálását a Tájékoztató Iroda ülésén ugyanolyan normális pártszerű keretek között, ahogyan a Tájékoztató Iroda első tanácskozásán más kommunista pártok tevékenységét megvizsgálták. Azonban a testvér kommunista pártok ismételt javaslatára, hogy a JuKP helyzetét tárgyalják meg a Tájékoztató Irodában, a jugoszláv vezetők elutasító választ adtak.

A jugoszláv vezetők abban a törekvésükben, hogy kikerüljék a testvérpártok igazságos bírálatát a Tájékoztató Irodában, mesét találtak ki arról, hogy állítólag „nincsenek egyenrangú helyzetben".

Meg kell mondani, hogy ebben a mesében egy betű igazság nincs. Mindenki tudja, hogy a Tájékoztató Iroda megalakulásakor a kommunista pártok abból a vitathatatlan tételből indultak ki, hogy bármely párt köteles beszámolni munkájáról a Tájékoztató Irodának, mint ahogy bármely pártnak joga van a többi pártot bírálni. A kilenc kommunista párt első tanácskozásán a Jugoszláv Kommunista Párt bőven élt ezzel a jogával. A jugoszlávok megtagadták, hogy beszámoljanak cselekedeteikről a Tájékoztató Irodának, hogy meghallgassák a többi kommunista párt bíráló észrevételeit: ez valójában a kommunista pártok egyenjogúságának megsértését jelenti és azzal a követeléssel egyenértékű, hogy a Tájékoztató Irodában kiváltságos helyzetet teremtsenek a JuKP számára.

8. Tekintettel a fent kifejtettekre, a Tájékoztató Iroda szolidárisnak nyilvánítja magát a Jugoszláv Kommunista Párt helyzetének értékelésével, a JuKP Központi Bizottsága hibáinak bírálatával és e politikai elemzésével, ahogyan ez a SzK(b)P Központi Bizottságának a JuKP Központi Bizottságához 1948 március-májusban intézett levelében ki van fejtve.

A Tájékoztató Iroda egyöntetűen arra az eredményre jutott, hogy a JuKP vezetői pártellenes és szovjetellenes nézeteikkel, amelyek összeegyeztethetetlenek a marxizmus-leninizmussal, egész magatartásukkal és azzal, hogy megtagadták a megjelenést a Tájékoztató Iroda ülésén, szembeállították magukat a Tájékoztató Irodában tömörült kommunista pártokkal, az imperialistaellenes egységes szocialista fronttól való elszakadás útjára, a dolgozók nemzetközi szolidaritása elárulásának útjára léptek és átmenőben vannak a nacionalizmus álláspontjára.

A Tájékoztató Iroda elítéli a JuKP Központi Bizottságának ezt a pártellenes politikáját és magatartását.

A Tájékoztató Iroda megállapítja, hogy mindennek következtében a JuKP Központi Bizottsága kívül helyezi magát és a Jugoszláv Kommunista Pártot a kommunista testvérpártok családján, az egységes kommunista fronton, következésképpen kívül helyezi magát a Tájékoztató Irodán.

*

A Tájékoztató Iroda véleménye szerint a JuKP vezetősége mind e hibáinak az a kétségtelen tény az alapja, hogy az utóbbi 5—6 hónap folyamán a JuKP vezetőségében nyiltan felülkerekedtek azok a nacionalista elemek, amelyek rejtett formában azelőtt is megvoltak, hogy a JuKP vezetősége szakított a Jugoszláv Kommunista Párt internacionalista hagyományaival és a nacionalizmus útjára lépett.

A Jugoszláv vezetők erősen túlbecsülve Jugoszlávia belső nemzeti erőit és lehetőségeit, azt hiszik, hogy megőrizhetik Jugoszlávia függetlenségét és felépíthetik a szocializmust más országok kommunista pártjainak támogatása nélkül, a népi demokráciák országainak támogatása nélkül, a Szovjetunió támogatása nélkül. Azt hiszik, hogy az új Jugoszlávia megállhat e forradalmi erők segítsége nélkül.

A jugoszláv vezetők rosszul tájékozódva a nemzetközi helyzetben és megijedve az imperialisták zsaroló fenyegetéseitől, feltételezik, hogy egy sor engedménnyel az imperialista államoknak, megszerezhetik maguknak ezeknek az államoknak a jóindulatát, megállapodhatnak velük Jugoszlávia függetlenségéről és lassankint beolthatják a délszláv népekbe, hogy ezek felé az államok felé, másszóval a kapitalizmusra tájékozódjanak. Miközben hallgatólagosan abból az ismert burzsoá-nacionalista tételből indulnak ki, mely szerint „a kapitalista államok kisebb veszélyt jelentenek Jugoszlávia függetlenségére nézve, mint a Szovjetunió".

A jugoszláv vezetők úgylátszik nem értik meg, vagy úgy tesznek, mintha nem értenék meg, hogy ilyen nacionalista beállítottság csak Jugoszláviának közönséges burzsoá köztársasággá való elfajulásához, Jugoszlávia függetlenségének elvesztéséhez vezethet és ahhoz, hogy Jugoszlávia az imperialista országok gyarmatává válik.

A Tájékoztató Iroda nem kételkedik abban, hogy a Jugoszláv Kommunista Párt soraiban van elég egészséges elem, olyanok, akik hívek a marxizmus-leninizmushoz, hívek a Jugoszláv Kommunista Párt internacionalista hagyományaihoz, hívek az egységes szocialista fronthoz.

A JuKP eme egészséges erőinek feladata abban áll, hogy kényszerítsék jelenlegi vezetőiket hibáik nyilt és becsületes beismerésére és kijavítására, a nacionalizmussal való szakításra, a nemzetköziséghez való visszatérésre és arra, hogy minden eszközzel erősítsék az egységes imperialistaellenes szocialista frontot, vagy ha a JuKP jelenlegi vezetői erre képtelennek bizonyulnak, váltsák le őket és állítsanak a JuKP élére új internacionalista vezetőséget.

A Tájékoztató Iroda nem kételkedik abban, hogy a Jugoszláv Kommunista Párt végre tudja hajtani ezt a megtisztelő feladatot.

A MARXIZMUS-LENINIZMUS A GYŐZELEM EGYETLEN ÚTJA

(Rákosi Mátyás elvtárs azonos című, a nagybudapesti pártfunkcionáriusok értekezletén 1948 július 2-án mondott beszédéből[1])

A munkásosztály: a dolgozó nép vezetője

A Jugoszláv Kommunista Párt vezetőinek zöme nem értette meg a kommunista párt és a munkásosztály vezető szerepét, a munkás-paraszt szövetség lényegét. A lenini tanítás azt mondja: *„a proletariátus, mint a modern társadalom egyetlen következetes forradalmi osztálya... kell, hogy az egész nép harcának irányítója, ve-*

[1] A Jugoszláv Kommunista Párt hibás politikájáról. Szikra 1948. 16—25; 26—27; 30—32. old.

zetője legyen, a teljes demokratikus átalakulásért, minden dolgozó és kizsákmányolt küzdelmében az elnyomók és a kizsákmányolók ellen." Aki végigtekint azokon a küzdelmeken, melyeket a magyar munkásosztály a Kommunista Párttal az élen a felszabadulás óta megvívott, az tudja, hogy mi igyekeztünk ennek a lenini tanításnak szellemében dolgozni s ha nem sikerült mindig ezt a tanítást valóra váltani, az a saját gyengeségeinkben és tapasztalatlanságunkban lelte elsősorban magyarázatát. De azt sikerült elérnünk, hogy a felszabadulás első napjától kezdve a magyar dolgozó nép a munkásosztályban és annak pártjában látta vezetőjét. A mi helyzetünket megkönnyítette nemcsak a marxi-lenini program, de az a körülmény is, hogy a magyar munkásosztály zöme Nagy-Budapesten van összpontosítva és amikor arra szükség volt, sok százezres munkástömegek felvonulása és politikai állásfoglalása mindenkivel, akit illetett, megértlette, hogy *hazánkban nincs olyan más politikai erő, mely politikai tudásban, szervezettségben, fegyelemben és áldozatkészségben vitássá tudná tenni a proletariátus vezető szerepét.*

Munkás-parasztszövetség

Ez vonatkozik a munkás-paraszt szövetségre is. A parasztság nem elméleti okokból, vagy nem nyomás következtében fogadta el a szövetségen belül a munkásosztály vezető hegemon szerepét, hanem azért, mert lépten-nyomon meggyőződött róla, hogy a munkásosztály a leghűbb szövetségese, hogy a munkásosztály minden jogos követelését segít teljesíteni és a munkásosztály az, mely megvédi őt a régi reakció, a régi úri rend visszatérésének veszélyétől. A magyar dolgozó parasztság a felszabadulás első heteiben megtanulta, hogy a nagybirtokosok földjét, melyért évszázadokon keresztül eredménytelenül harcolt, *csak a munkásosztály segítségével* tudja birtokba venni. És amikor 1946 tavaszán ez a reakció ellentámadásra indult és megkísérelte a legkülönbözőbb eszközökkel kihúzni a földhözjuttatottak alól a földet, akkor a parasztság azonnal szövetségeséhez, a munkásosztályhoz fordult. Még jól emlékszünk azokra a parasztdelegációkra, melyek jó két évvel ezelőtt százszámra keresték fel pártunkat és oltalmat kértek a faluban gyorsan lábrakapó reakció ellen. És arra is jól emlékszünk, amikor 1946 márciusában Nagy-Budapest dolgozói sok százezer főnyi tüntetésen és nagygyűlésen verték vissza a reakció e támadását és kijelentették, hogy „földet vissza nem adunk" és gondoskodtak róla, hogy szövetségeseik, a dolgozó parasztság számára biztosítsák a földosztás eredményeit.

A kommunista párt nálunk...

A munkásosztály pártjának nemcsak megfelelő marxista-leninista elméletre van szüksége, mely a harcban utat mutat, de meg-

feleló szervezetre is, mely lehetővé teszi és elősegíti azoknak az elveknek megvalósítását.

A marxista-leninista párt szervezeti alapja a demokratikus centralizáció, ami annyit jelent, hogy a pártvezetőséget, vezető szerveit a tagok *demokratikusan* választják, a felmerülő kérdéseket demokratikusan megvitatják és az így kialakult határozatokat fegyelmezetten, pontosan végrehajtják. Mi ebben is igyekeztünk az első alkalommal a marxi-lenini tanítások szellemében cselekedni. Az elvtársak emlékeznek rá, hogy kilenc nappal Budapest felszabadulása után, Nagy-Budapesten már megtartottuk az első pártaktivát és alig másfél hónappal az ország felszabadulása után, 1945 májusában összehívtuk az első országos pártértekezletet, melyen megválasztottuk a párt vezetőségét.

Mindezek a Magyar Dolgozók Pártja számára ma már magától értetődő tények és ennek a helyzetnek a képe nemcsak a kommunisták, szocialisták, a Magyar Dolgozók Pártjának tagjai előtt világosak, de így látják őket demokrata szövetségeseink is. A Magyar Dolgozók Pártjának kongresszusán rámutathattam arra, hogy a magyar munkásosztály és pártjának vezető szerepét az elmúlt három és fél esztendő eredményei és tapasztalatai alapján a demokratikus koalíció és hozzátehetem az egész magyar dolgozó nép önként és meggyőződésből elismeri.

... *És Jugoszláviában*

Nézzük meg, hogy milyen volt a helyzet ezen a téren Jugoszláviában. Az elvtársaknak tudniok kell, hogy a jugoszláv kommunista párt 1920 óta illegalitásban, a föld alatt dolgozott. Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy a földalatti munka, különösen, hogy ha két évtizedig tart, megfelelően befolyásolja a párt fejlődését. És különösen azzal a veszéllyel jár, hogy *a párt szűk szektává változik*. A Magyar Kommunista Párt 25 esztendeig volt a föld alatt és amikor 1945 elején újra szabadon és legálisan működhettünk, első feladataink egyikének azt tartottuk, hogy rámutassunk azokra a hibákra, amelyek a hosszú illegalitás elkerülhetetlen következményei és amelyeknek gyors levetkezése nélkül nem tudjuk a párt befolyását megfelelően elmélyíteni és kiszélesíteni. A Jugoszláv Kommunista Párt földalatti helyzetét súlyosbította az a körülmény, hogy *hosszú esztendőkön keresztül elkeseredett frakció harcok dúltak benne*. Az elvtársak egymás ellen is harcoltak és ebben a harcban Tito elvtárstól lefelé a jugoszláv Kommunista Párt szinte minden tagja résztvett. A Magyar Kommunista Párt a saját keserves tapasztalataiból tudja, hogy az ilyen frakció-harcok mennyire megnehezítik a helyes marxista-leninista vonal kialakítását és mennyi lehetőséget adnak az osztályellenségnek arra, hogy befurakodjon az illegális kommunista párt sorai közé, spiclikkel, provokátorokkal rombolja szervezeteit. A frakció-harcokat a jugo-

szláv elvtársaknak csak 1940 nyarán sikerült likvidálniok. Nem egészen egy év múlva kezdődött a partizánharc a német és olasz fasiszták és jugoszláv szövetségeseik ellen. A jugoszláv kommunisták zöme partizán volt, azaz párttag és katona egyszemélyben S a majdnem négyesztendős harcok közepette rászokolt a katonai módszerekre. A partizánharc követelményei természetesen ráütötték jellegzetességüket a pártéletre is. A partizánharc viszonyai között legtöbbször nehéz volt a kérdéseket részletes és kimerítő megbeszélések után, vagy konferenciák formájában megoldani. Ezek helyébe a parancsok léptek *s a jugoszláv kommunisták hozzászoktak, hogy parancsoljanak, vagy parancsokat fogadjanak el.* És így természetes, hogy *ezekben az elkeseredett küzdelmekben a kommunista elmélet művelésére, a marxizmus-leninizmus jugoszláviai viszonyokra való kimunkálására kevés idő jutott.* Ez annál súlyosabban éreztette hatását, mert a felszabadulás után a jugoszláv elvtársak közlése szerint pártjukban csak 4000 olyan tag volt, aki 1941 előtt is tagja volt a Kommunista Pártnak. A Jugoszláv Kommunista Pártnak több mint 400.000 tagja közül tehát csak egy százalék az, amely a világháború előtt tagja volt a pártnak. 100 közül 99 új tag.

Már szólottam arról, hogy mi a felszabadulás után azonnal arra is irányt vettünk, hogy az illegalitásból származó gátló körülményeket kiküszöböljük a párt életéből. Az elvtársaknak emlékezniök kell arra, hogy milyen szívós harcot vívtunk azokkal, akik a párton belül és kívül a parancsolás, a fenyegetés és nem a meggyőzés eszközével dolgoztak. Ezek a kiskirályok, akiket szívós munkával sikerült kiküszöbölni pártunkból, részben ugyancsak az illegalitás következményei voltak.

A JuKP és a Népfront

A jugoszláv elvtársak a felszabadulás után nem tértek át a széles, nyílt, az egész dolgozó nép előtt látható Kommunista Párt munkájára. A partizánharcok alatt, abból a meggondolásból kiindulva, hogy a nemzeti, antifasiszta összefogás eredményesebb lesz, ha a Kommunista Párt nem áll túlságosan előtérbe — a párt munkáját igyekeztek nem feltűnően, nem láthatóan végezni. Szerintünk ez nem volt helyes. A felszabadulás után még kevésbbé volt helyes és azonnal szakítani kellett volna vele. Rá kellett volna térni a marxi-lenini-sztálini munkastílusra, amely az egész dolgozó nép előtt a munkásosztály és pártjának vezető szerepét húzza alá.

Jugoszláviában nem ez történt: a párt felszabadulás után is lényegében illegális vagy félillegális, láthatatlan maradt. Valószínű, hogy ebben szerepet játszott az a körülmény, hogy a jugoszláv munkások száma az ország ipari fejlődésének megfelelően, a parasztsághoz képest aránylag nem nagyszámú és az is, hogy a partizánharcokban igen sok nem kommunista paraszt is részt vett és kitüntette magát és ezekkel szemben nehéz és szívós felvilágosító

munkára lett volna szükség, hogy a proletariátus vezető szerepét megértsék és elfogadják. A félreértések elkerülése végett sietek hozzátenni, hogy *a Kommunista Párt vezető szerepe nem tagjainak számától, hanem politikai öntudatától, szervezettségétől, fegyelmétől és belső súlyától függ.* Maga Lenin mutatott erre rá és tudvalévő, hogy a polgárháború hallatlan erőfeszítést követelő éveiben elégnek tartott az akkor 130 milliós szovjet köztársaságban egy 200.000 főnyi Kommunista Pártot. A jugoszláv elvtársak a felszabadulás után sem tértek rá a legális Kommunista Párt módszereire. Mikor mi ezt 1945-ben és utána Jugoszláviában való tartózkodásunk alkalmával az elvtársak előtt szóvátettük, azt a választ kaptuk, hogy ők pártjuknak ezt a félig illegális létét azért tartják helyesnek, mert ezzel megkönnyítik a nemzeti összefogást, elkerülik a pártokkal való versengést, mert ezek a pártok látva, hogy a tömegek előtt nem a Kommunista Párt, hanem a Népfront szerepel, lemondanak arról, hogy maguk is szervezkedjenek és harcba szálljanak a kommunista párttal.

Ma már látni, hogy a jugoszláv elvtársaknak ez az elmélete, amelyre ők egyébként nagyon büszkék voltak és úgy tekintettek rá, mint a marxizmus-leninizmus továbbfejlesztésére — *hamis és helytelen volt* s abból eredt, hogy a párt szerepét és a tömegek viszonyát rosszul, nem lenini-sztálini értelmezésben fogták fel. Ennek tudható be, hogy a pártban olyan nézetek kezdtek elterjedni, amelyek összeegyeztethetetlenek a marxista-leninista elvekkel. Engedjék meg, kedves Elvtársaim, hogy erre vonatkozólag felolvassak két idézetet. Mind a kettő Titótól ered. Az egyiket jó másfélévvel ezelőtt, a választások előtt mondotta Zágrábban. Ez így hangzik:

„Mi nem azért mondjuk a parasztoknak, hogy ők a mi államunk alapjai, mert a szavazatukat meg akarjuk kapni, hanem azért, mert valóban azok." Azt hiszem, kedves Elvtársaim, hogy a Magyar Dolgozók Pártjának nagybudapesti aktivája előtt nem kell külön magyaráznom, hogy egy országnak, mely azt állítja magáról, hogy a szocializmust építi, nem a parasztság, hanem az ipari munkásság és a dolgozó parasztság szövetsége az alapja, vezető ereje az ipari munkásság, nem pedig — amint Tito állítja —, egyszerűen az egész parasztság, melyben tudvalevőleg benne vannak a kulákok, a zsírosparasztok is.

A párt és a nép összekeverése

A másik kijelentést Tito elvtárs az idén február végén a Jugoszláv Népfront II. kongresszusán tette, ez a következőképpen hangzik: *„Van-e a Jugoszláv Kommunista Pártnak valamely más programja, mely különböző a Népfront programjától? Nincs. A Kommunista Pártnak nincs más programja. A Népfront programja az ő programja."* Közölhetem az elvtársakkal, hogy mikor mi ezt a beszédet megkaptuk, nagyon felfigyeltünk rá. A Jugoszláv Nép-

frontnak akkor, amikor Tito elvtárs ezt a kijelentést tette, hét és félmillió tagja volt. Magyar viszonyokkal összehasonlítva egy ilyen szervezetnek nálunk kb. 5 millió tagjának kellene lenni, ami megfelel a mi választóink számának, szóval lényegében benne van az egész felnőtt lakosság. Benne vannak a nagygazdák, vállalkozók, nagykereskedők, benne vannak a különböző régi politikai pártok maradványai. Ismételhetem, hogy a nagybudapesti aktiva előtt nincs szükség annak különösebb bizonyítására, hogy a Kommunista Pártnak a programja nem eshet egybe egy ilyen széles, szinte az egész felnőtt lakosságot magában foglaló szervezettel. Amikor mi észrevettük itthon a munkáspártok egészségtelen felduzzadását, felhívtuk erre a figyelmet és idéztük Lenint, aki óva intett bennünket attól a *„dezorganizáló eszmétől, hogy osztály és párt összekeverhető". Tito elvtárs e kijelentése azt mutatja, hogy ő nemcsak a kommunista pártot és az osztályt, de a pártot és az egész népet összekeverte.*

El lehet képzelni, kedves Elvtársaim, hogy ha a párt főtitkára, Tito elvtárs ilyen súlyos elméleti hibákat követett el, hogyan terjedtek el ezek a nézetek a párt alsóbb szerveiben, ahol még kevesebb volt az elméleti tisztaság, mégkevésbbé sajátították el Marx és Lenin tanait.

És nem véletlen az sem, hogy a jugoszláv elvtársak kezdték elfelejteni, hogy a Szovjetuniónak köszönhetik felszabadulásukat, kezdték lebecsülni azt a felmérhetetlen szolgálatot, amelyet a Szovjetunió a népi demokráciák megteremtése körül teljesített. Helyette egyre inkább előtérbe került az az állítás, hogy Jugoszlávia tulajdonképpen saját erejéből, maga szabadította fel magát.

Amikor ezekre a hibákra rájöttünk, természetesen igyekeztünk a jugoszláv elvtársakra hatni. Elsősorban a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja és annak bölcs vezetője, *Sztálin* elvtárs igyekeztek megmagyarázni a jugoszláv elvtársak hibáit. Sztálin elvtárs azt írta a Jugoszláv Kommunista Párt vezetőinek: *„A jugoszláv elvtársak bűnbeesése abban áll, hogy félnek a Pártot és határozatait nyíltan a nép elé tárni. Abból a célból, hogy a nép tudja, hogy a Párt a vezető erő, hogy a Párt irányítja a Népfrontot, nem pedig megfordítva."*

Sztálin elvtárs a jugoszláv vezetők olcsó ravaszságáról

„A marxizmus-leninizmus elmélete szerint — írta Sztálin elvtárs — *a Kommunista Párt a dolgozók legmagasabb szervezeti formája, amely fölötte áll minden egyéb szervezetnek, beleértve a szovjeteket a Szovjetunióban, a Népfrontot Jugoszláviában. A Párt fölötte áll a dolgozók mindezen szervezeteinek nemcsak azért, mert magába tömöríti a dolgozók legjobb elemeit, hanem azért is, mert megvan a maga saját programja, a saját külön politikája, amelynek alapján irányítja a dolgozók összes többi szervezeteit. De a Jugo-*

szlav Kommunista Párt Politikai Bizottsága fél ezt nyiltan és egyenesen, fennhangon megmondani a munkásosztálynak és a jugoszláv népnek. A Jugoszláv Kommunista Párt Politikai Bizottsága úgy véli, hogy ha nem domborítja ki ezt a körülményt, úgy a többi pártoknak nem lesz ürügyük arra, hogy kifejtsék erejüket és harcukat. Tito és Kardelj elvtársak, úgylátszik, azt hiszik, hogy ezzel az olcsó ravaszsággal megszüntethetik a történelmi haladás törvényeit, megcsalhatják az osztályukat, megcsalhatják a történelmet. De ez csak ábránd és öncsalás. Amíg ellentétes osztályok léteznek, létezni fog közöttük a harc is. És amíg ez a harc folyik, ez a harc visszatükröződik legálisan, vagy illegálisan a különböző csoportok és pártok tevékenységében.“

„Lenin mondotta, hogy a Párt a munkásosztály kezében a legfontosabb fegyver. A vezetők feladata abban áll, hogy ezt a fegyvert harci készenlétben tartsák. De amennyiben a jugoszláv elvtársak elrejtik a népnek a Párt zászlaját és lemondanak arról, hogy a nép előtt kidomborítsák a Párt vezető szerepét, maguk tompítják el a munkásosztálynak ezt a fegyverét, lecsökkentik a Párt szerepét, lefegyverzik a munkásosztályt. Nevetséges azt gondolni, hogy a jugoszláv elvtársak olcsó ravaszsága miatt az ellenség lemond a harcáról. Éppen ezért a Pártot harci készenlétben kell tartani az ellenség elleni küzdelemben, nem pedig elaltatni, elrejteni a zászlaját, nem elszenderíteni azzal, hogy ha nem adnak ürügyet, úgy az ellenség beszünteti a harcot, megszűnik erőit legális, vagy illegális formában szervezni.“

És Sztálin elvtárs még hozzátette: *„az a tény, hogy a jugoszláv politikai porondon csak a Népfront szerepel, a Párt és szervezetei pedig nem lépnek fel nyiltan saját nevükben a nép előtt, nemcsak lecsökkenti a Párt szerepét az ország politikai életében, hanem alá is ássa a Pártot, mint önálló politikai erőt, amelynek hivatása, hogy nyilt politikai tevékenységével, nézeteinek és programjának nyilt hirdetésével mindinkább megnyerje a nép bizalmát és a dolgozók mind szélesebb tömegeire terjessze ki befolyását.“*

Sztálin elvtárs felhívta a jugoszláv elvtársak figyelmét arra, hogy:

„a Párt csak az ellenség ellen folytatott harcban nő és növekedhet, hogy a Jugoszláv Kommunista Párt Politikai Bizottságának olcsó ravaszságai és machinációi nem helyettesíthetik ezt a harcot, a pártkáderek kinevelésének ezt az iskoláját.“

Mi Zsujovics és Hebrang elvtársak kizárásának valódi oka?

Sztálin elvtársnak ezek a tanácsai a Jugoszláv Kommunista Párt vezetőinek többségénél süket fülekre találtak. A Párton belül, mint ahogy a Tájékoztató Iroda határozata leírja, ekkor már alaposan eluralkodott a bürokratikus katonai rendszer. *„A Pártban* — mondja ez a határozat — *nincs belső demokrácia, nincs választás,*

nincs bírálat és önbírálat. A Jugoszláv Kommunista Párt Központi Bizottsága Tito és Kardelj elvtársak üres bizonykodása ellenére nem választott, hanem behívott tagokból áll. A Kommunista Párt valójában féllegális helyzetben van. Nem tartanak pártgyűléseket, vagy, ha tartanak, akkor titkosan, aminek alá kell ásnia a Párt befolyását a tömegekre."

A jugoszláv elvtársak a Szovjetunió Kommunista Pártjának és a többi testvérpártoknak bírálatát és segítségét fennhéjázóan elutasították. Gőgösen, ellenségesen fogadták a bírálatot. Önkritika helyett egyszerűen letagadták a hibákat. És ismételten felléptek azok ellen, akik kommunista módra a Párton belül uralkodó helytelen viszonyokat bírálni merészelték és helyeselték a Szovjetunió Kommunista Pártjának és Sztálin elvtársnak a kritikáját. Ismeretes, hogy a Központi Vezetőség két tagját, *Zsujovics* és *Hebrang* elvtársat, akik Sztálin elvtárs levelének megvitatásakor helyeselték a Szovjetunió Kommunista Pártjának álláspontját, azonnal kizárták a Központi Vezetőségből és utána letartóztatták őket. El lehet képzelni, hogy ha a Központi Vezetőség olyan tagját, mint Zsujovics elvtársat, aki a Politikai Bizottság tagja, vezérezredes, a partizánharcok egyik legfőbb vezetője volt, aki a Jugoszláv Népfront titkára volt, egyszerűen kommunista véleményének nyilvánítása miatt le lehetett tartóztatni, milyen hatása lehetett ennek a párttagokra. Nem kell magyarázni, hogy *ez az eljárás a párttagok legelemibb jogainak lábbal tiprása és természetesen megrettenti a párttagokat és visszatartja őket a Párton belül uralkodó helytelen viszonyok legcsekélyebb bírálatától, ha látják, hogy ez ilyen kíméletlen megtorlást von maga után.*

Ellenséges elemek beszivárgása a Pártba

A jugoszláv kommunista vezetők nem marxista-leninista politikája következtében háttérbe szorult a Kommunista Párt és a munkásosztály. Vele együtt háttérbe szorult az a tudat, hogy a nemzet érdekei elválaszthatatlanul összefüggnek a nemzetközi haladással. És helyébe előtérbe lépett a burzsoá nacionalizmus és vele együtt a szovjetellenesség.

Sohasem felejtem el, amikor 1945-ben maga Tito elvtárs magyarázta nekem, hogy a több mint húszesztendős félfasiszta jugoszláviai rezsim következtében milyen mély náluk a reakció és hogy ez a reakció több Quislinget, több árulót tolt előtérbe, mint Európa bármelyik más országában. Felsorolta Nedicset, Pávelicset, Mihájlovicsot, a jugoszláv királyt és a többieket. Mi őszintén megmondjuk, hogy a Magyar Dolgozók Pártjába jócskán besurrantak ellenséges elemek és egyre felhívjuk pártunk éberségét, hogy küzdjön ezekkel az elemekkel. *El lehet képzelni, hogy a hét és fél milliós Népfrontban mennyi a jugoszláv Quislingek párthíve.* És, hogy milyen sikerrel tudják befolyásukat érvényesíteni a Kommunista Pártra is, azt éppen a jugoszláviai események igazolják.

Az önkritika hiánya a jugoszláv elvtársak legnagyobb hibája

Felvetik nekünk a kérdést: mivel magyarázható, hogy olyan elvtársak, akiknek régi érdemeit mi magunk annakidején nem győztük eléggé dicsérni, most ilyen súlyos hibákat követnek el. *Mi valóban lelkesen üdvözöltük a hősi jugoszláv nép felszabadító harcát és annak vezetőit. Egyetlen szavunkat abból, amit erről mondottunk, nem kell visszavonnunk. És ma is változatlanul aláhúzzuk azokat az érdemeket, melyeket a jugoszláv nép a fasizmus elleni küzdelemben szerzett. De ugyanakkor tudjuk, hogy a régi, multbeli érdemek egyáltalán nem védenek meg attól, hogy valaki a jelenben komoly hibákat ne csináljon.*

A tapasztalat azt mutatja, hogy éppen olyan elvtársak és olyan pártok vannak kitéve a hibáknak és súlyos botlásoknak, amelyek a multban érdemeket szereztek és ettől fejükbe szállt a dicsőség, hozzászoktak a hízelgéshez, ahhoz, hogy senki se bírálja őket, hogy minden tettüket csak helyeslik. És amikor ez a szokás természetükké vált, akkor maguk is elhiszik, hogy csalhatatlanok és gőgös felháborodással utasítják el a legjogosabb kritikát is, súlyos egyéni sértésnek veszik, ha valaki ilyent mer velük szemben alkalmazni. Lenin majdnem harminc évvel ezelőtt mondotta erről a következőt: *„Az összes forradalmi pártok, amelyek eddig elpusztultak, azért pusztultak el, mert elbízták magukat és nem tudták megérteni azt, hogy miben van az erejük és féltek attól, hogy a saját gyengéikről beszéljenek. De mi nem pusztulunk el, mert mi nem félünk attól, hogy gyengéinkről beszéljünk és megtanuljuk, hogyan kell a gyengeségeket elhárítani.“* Most, Elvtársaim, láthatjuk a jugoszláv példán, hogy mit jelent az, ha a pártvezetők elbízzák magukat és félnek attól, hogy saját gyengéikről beszéljenek. Az önkritika teljes hiánya a jugoszláv elvtársak egyik legnagyobb hibája.

Tanulságok az MDP számára

Más elvtársak felvetik a kérdést, hogy nem fenyegeti-e a mi pártunkat is hasonló veszély. Nem történhetik-e meg velünk is, mint a jugoszlávokkal, hogy miközben vizet prédikálunk, bort iszunk. A felelet erre, kedves Elvtársak, csak az lehet, hogy igen, *minket is fenyegethetnek ilyen veszélyek, ha letérünk a marxizmus-leninizmus útjáról. Három hónappal ezelőtt, mikor Politikai Bizottságunk először szögezte le határozatilag álláspontját a jugoszláv kérdéshez, utasítottuk a Politikai Bizottság tagjait, hogy legyenek résen és csírájában fojtsanak el minden olyan kísérletet, mely a felszabadító Szovjetunió szerepének lebecsülésére, vagy elhomályosítására irányulna, vagy amely alkalmas volna arra, hogy zavarja és megrontsa azt az őszinte és bensőséges viszonyt, mely Pártunkat és országunkat a felszabadító Szovjetunióhoz, annak Kommunista Pártjához és nagy tanítónkhoz, Sztálin elvtárshoz fűz.* Leszögeztük, hogy: *„ná-*

lunk is tapasztalhatók, jóllehet kezdetleges formában, hamis nézetek a Párt és a Népfront viszonyáról. A Párt mértéktelen felduzzasztásával járó veszélyek lebecsülése, a Párt vezető szerepének háttérbe szorítása, az államapparátus egyes fontos, kommunista vezetés alatt álló részeiben, valamint illúziók a kapitalista elemek békés benövéséről a szocializmusba a népi demokrácia viszonyai között."

A MDP POLITIKAI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA A TAGFELVÉTELI ÉS TAGJELÖLTFELVÉTELI ZÁRLATRÓL[1]

1948 szeptember 2

A Magyar Dolgozók Pártja Politikai Bizottsága 1948 szeptember 2-i ülésén az Egyesülési Kongresszus határozata értelmében foglalkozott a párttagság növekedésének és szociális összetételének kérdésével és a következő határozatot hozta: *1948 szeptember 6-tól 1949 március 6-ig tagfelvételi és tagjelöltfelvételi zárlat lép életbe.*

A Politikai Bizottság nyomatékosan felhívja minden pártszervezet figyelmét arra, hogy a tagfelvételi és tagjelöltfelvételi zárlatról szóló határozatot szigorúan tartsák be és ne engedjék, hogy bármilyen kerülő úton megsértsék.

A Politikai Bizottság e határozatát a következő indokok tették szükségessé:

1. Az Egyesülési Kongresszus Lenin—Sztálin tanításai szellemében világosan meghatározta a Magyar Dolgozók Pártjának jellegét, mint a munkásosztály és a dolgozó nép élcsapatát. A Politikai Bizottság megállapítja, hogy a Pártban még mindig nincs meg a kellő megértés a munkásosztály forradalmi pártjának élcsapat-jellege iránt és a gyakorlatban sokszor előfordulnak olyan jelenségek, melyek gátolják a Párt élcsapat-jellegének egyre tökéletesebb kialakítását. Az Egyesülési Kongresszus a Párt élcsapat-jellegének mind teljesebb kialakítására mint egyik rendszabályt a tagjelöltség intézményét vezette be. A Politikai Bizottság megállapítja, hogy pártszervezeteink nagyrésze nem értette meg e rendszabály célját és jelentőségét és alig vagy nem helyesen alkalmazta a gyakorlatban.

2. A Pártba az eddig alkalmazott laza és liberális tagfelvételi gyakorlat, valamint annak következtében, hogy Pártunk döntő szerepet játszik az államvezetésben, sok, pusztán egyéni érvényesülésre törekvő korrupt elem, sőt itt-ott a belső és külső ellenség tudatos ügynökei is befurakodtak.

3. Pártunk szociális összetételében a kispolgári elemek túlságosan megnövekedtek Pártunk proletár jellege rovására, sőt polgári

[1] „Pártmunkás", 1948 szeptember 10.

elemek is behatoltak a Pártba. Pártunk szociális összetételében bekövetkezett ezen eltolódás következtében a forradalmi éberség, szilárdság és harci szellem eltompulásának tünetei mutatkoznak.

4. Az egyesülés szükségessé teszi a régi kommunista és szociáldemokrata tagsági könyvek kicserélését, melyet e határozat szellemében gondosan elő kell készíteni.

A Politikai Bizottság a pártszervezetek kötelességévé teszi, hogy a kongresszus irányvonala és a jelen határozat értelmében a tagfelvételi és tagjelöltfelvételi zárlat ideje alatt vizsgálják felül a párttagságot, távolítsák el a Párt soraiból az osztályidegen, korrupt, karrierista elemeket. Az olyan párttagokat pedig, akik még nem felelnek meg a párttagsággal járó követelményeknek, de akikben egyébként megvan a készség, hogy tanulással és munkával kommunistákká, a munkásmozgalom harcosaivá váljanak, nevelésük és fejlődésük érdekében tagjelöltekké minősítsék át.

A Politikai Bizottság elvárja a pártszervezetektől, hogy e határozat végrehajtása során tudatosítják a párttagságban és a dolgozó tömegekben Sztálin szavainak jelentőségét: a szocializmust építő párt tagjának lenni dicsőség és megtiszteltetés.

SZÜNTELENÜL ŐRKÖDJÜNK A PÁRT SORAINAK TISZTASÁGA FELETT

(Farkas Mihály elvtárs azonos című cikke[1])

Az ez év júniusában tartott egyesülési kongresszus óta a Magyar Dolgozók Pártjának jelentősége és tekintélye jelentékenyen megnövekedett. A magyar nép pártunkat olyan pártnak tekinti, mely az egész nép érdekeiért harcol, bízik pártunkban, támogatja kezdeményezéseit és követi felhívásait. De súlyos és helyrehozhatatlan hibát követnénk el, ha kispolgári megelégedettség venne erőt rajtunk, ha lazítanánk éberségünket és kevésbbé követelőkké válnánk pártunk és annak minden egyes tagja munkájával szemben.

Pártunk sikerein kívül látnunk kell pártunk hibáit is és azokat a veszélyeket, melyek fenyegetik. Bolsevik kritikával kell rámutatnunk a meglevő hibákra és mozgósítanunk kell a párt erőit ezek kiküszöbölésére.

Pártunk az állam kormányrúdjánál áll. Történelmi feladatait, hivatását csak akkor tudja betölteni, ha benne a döntő szerep a munkásoké, ha marxista-leninista egysége megingathatatlan, ha szervezete szilárd és fegyelme szigorú. Mindez parancsolóan megköveteli a párt sorai tisztaságát és kivételes kötelezettséget ró minden egyes párttagra

[1] „Tartós békéért, népi demokráciáért!" 1948. okt. 23.

Még a júniusi egyesülési kongresszus előtt Rákosi elvtárs felhívta a párt minden tagjának figyelmét arra a veszélyre, melyet a párttagság aránytalan felduzzadása okoz. Ezzel kapcsolatban a kongresszus módosította a tagfelvétel feltételeit, hogy megakadályozza az osztályidegen elemek belépését. A párt tagjelölti időszakot létesített. Minden egyes új tagnak két ajánlót kell állítania. A párt szervezeteitől megkövetelték, hogy figyelmesen és szigorúan vizsgálják meg a belépési kérelmeket, s hogy a párt soraiba csak a legjobb, legodaadóbb és legkipróbáltabb embereket engedjék be.

Legutóbb pártunk Politikai Bizottsága alaposan tanulmányozta azt a kérdést, hogy miként alkalmazzák a pártszervezetek az egyesülési kongresszusnak a pártépítésre vonatkozó határozatait. Ezzel párhuzamosan a Politikai Bizottság gondosan tanulmányozta a párt szociális összetételét.

Ez az ellenőrzés megállapította, hogy a pártszervezetek vezetőinek és tagjainak jelentős része mindeddig nem tanulmányozta kielégítően az egyesülési kongresszus által elfogadott szervezeti szabályzatot és nem értette meg fontosságát és mély jelentőségét. Így néhány helyen súlyos hibákat követtek el az új tagok felvétele során. Ennek folytán a párttagságra méltatlan emberek kerülhettek be a pártba, olyanok, akik a pártot személyes céljaikra akarják felhasználni, sőt néha azzal a céllal, hogy pártunk tekintélyét aláássák, szervezeteit bomlasszák. Az alapszervezetek vezetői nem egyedül viselik a felelősséget ezekért a hibákért. A Központi Bizottság szervezőbizottsága és szervezési osztálya jelentős mértékben ugyancsak felelősek ezért. Nem szenteltek kellő figyelmet a pártnövekedés szabályozásának, nem magyarázták meg a pártszervezetek vezetőinek és tagjainak a kongresszus pártépítésre vonatkozó határozatainak lényegét.

A társadalmi összetétel ellenőrzésének során a Politikai Bizottság megállapította, hogy a kispolgári elemek száma jelentősen megnövekedett a pártban, sőt egyes helyeken burzsoá elemeknek is sikerült befurakodniok. A párt társadalmi összetételének megromlása következtében soraiban jobboldali elhajlás jelei mutatkoznak, az éberség, a szilárdság és a harcos szellem eltompulása észlelhető.

Ezek a figyelmeztetések különösen érezhetők voltak az utóbbi időben, amikor a párt az összes frontokon megkezdte egy energikusabb politika alkalmazását. Így akkor, amikor az állam kézbevette az összes iskolákat, akadtak olyan pártszervezetek és olyan párttagok, akik nem értettek egyet ebben a kérdésben a párt politikájával. A gabonabeszolgáltatási kampányt megelőző kuláksági elleni offenzívában a párt néhány szervezete és tagja ezek befolyása alá került. Mikor ezeknek a pártszervezeteknek az ügyében vizsgálatot indítottunk, megállapítottuk, hogy a Központi Bizottság politikájával szemben mutatkozó ellenséges szellem forrása azoktól az ellenséges elemektől ered, melyek behatoltak a pártszervezetekbe.

Pártunk társadalmi összetételének megromlása következtében az ellenségnek — igaz, hogy csak átmenetileg — sikerült bizonyos helyeken néhány pártszervezetet eltéríteni a Központi Bizottság helyes politikai vonalától. Bármilyen elszigetelt volt is pártunkban ez a jelenség, megengedhetetlen, hogy ez a jövőben előfordulhasson.

A pártszervezetek társadalmi összetételét a városokban lerontotta a köztisztviselők tömeges betódulása pártunkba.

Így például Pécsett 1500 állami alkalmazott közül 724 tagja a pártnak, Kaposvárott 750 közül 539, Szekszárdon 250 közül 240 a párttag. Ezek a számok világosan mutatják, hogy a párt fejlesztésének terén komoly hibák történtek. Most az a feladatunk, hogy meggyógyítsuk a pártnak eme betegségeit, melyeket egy marxista-leninista szempontból teljesen hamis gyakorlat idézett elő az új tagok felvétele során.

A párttagság társadalmi összetételének megromlása visszatükröződik a pártszervezetek vezető szerveinek összetételében. Így a Budafoki Villamossági Művek pártvezetősége hat tagból áll, akik közül öt tisztviselő és egy munkás. Amikor a vezetőség ülésezik, az egyetlen munkástagot rendszerint valamilyen munka elvégzésére küldik. Ez a tanulságos példa bizonyítja, hogy egyes üzemekben a tisztviselőknek sikerült a munkásokat kiszorítani a pártszervezet vezetőségéből és azt a valóságban a kezükbe kaparintani.

Az elkövetett súlyos hibákat tekintetbe véve és igyekezve a pártot a munkásosztály valóban harcos élcsapatává tenni, a Politikai Bizottság szeptember 2-án tartott ülésén elhatározta, hogy hat hónapra felfüggeszti a tagfelvételt és felülvizsgálja tagjait. A párt öntudatos tagjai, akik a párt élcsapatában haladnak, lelkesedéssel üdvözölték a Politikai Bizottság határozatát. Az üdvözlő levelek és táviratok ezrei érkeznek a Központi Bizottsághoz. Ez azt bizonyítja, hogy pártunk az elkövetett tévedéseknek és hibáknak ellenére egészséges és erős.

Már most megállapítható, hogy a Politikai Bizottság határozata pártunk tagjai aktivitásának növekedését váltotta ki. Minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy ez a határozat jelentősen emelni fogja a párt és a párttag jellege tekintélyét és komolyan megjavítja a párt kapcsolatát a dolgozó tömegekkel.

Nyiltan meg kell mondani, hogy azok az ellenséges elemek, amelyek befurakodtak a pártba, elkeseredett ellenállást fejtenek ki a Politikai Bizottság határozatával szemben, mert érzik, hogy az ki ellen irányul. Szándékosan elferdítik a párt nem eléggé öntudatos tagjai előtt a határozatot, azt állítván, hogy ezt azért hozták, hogy az értelmiségieket és a volt szociáldemokratákat a pártból kiűzzék. Vannak olyanok is, akik azt sejtetik, hogy a dolgozó kispolgári elemeket űzik ki a pártból és végül olyanok, akik azt állítják, hogy a kizártakat elbocsátják munkájukból és lehetetlenné teszik számukra a kenyérkeresetet.

Mindez természetesen szemenszedett hazugság.

Azoknak a volt szociáldemokratáknak a túlnyomó többsége, akik a Kommunista Párttal való egyesülés után lettek a Magyar Dolgozók Pártjának tagjaivá, gyorsan beolvadt az üzemek munkásainak és a mezők dolgozóinak sorába és vállvetve harcol velük együtt, mint egyazon családnak a tagja azért, hogy hazánk gazdasági és politikai sikereket érjen el. Bárhogy óhajtanának is ellenségeink ártani a megpecsételt egységnek, ez nem fog sikerülni nekik. Nem fogunk különbséget tenni pártunk tagjai között aszerint, hogy a Kommunista Párthoz vagy a Szociáldemokrata Párthoz tartozott az illető párttag. A Politikai Bizottság határozatát olyan módon fogjuk alkalmazni, hogy a szociáldemokrata és kommunista pártok volt tagjai még szorosabb egységben forrjanak össze.

A Politikai Bizottság határozata nem irányul az értelmiség ellen. Pártunknak és országunknak jobban mint valaha, szüksége van olyan becsületes értelmiségiekre, akik támogatják a népi demokráciát és segíteni akarnak a szocializmus felépítésében. Mi minden erőnkkel támogatni fogjuk ezeket az értelmiségieket, hogy tevékenyen résztvehessenek iparunk, kultúránk és művészetünk fejlesztésében a népi demokrácia szellemében.

Ugyancsak nem lehet szó arról, hogy tömegesen kiszórjuk a pártból a párthoz hű és becsületes kispolgári elemeket. Ezzel ellenfeleinknek, osztályellenségeinknek malmára hajtanánk a vizet.

Kit akarunk hát a Politikai Bizottság határozata értelmében eltávolítani a pártból? Egészen természetes, hogy ha éberségünk hiányában volt nagybirtokosok, gyárosok és bankárok befurakodtak pártunk soraiba, azokat könyörtelenül ki kell zárnunk. Ugyanez vonatkozik a nagykereskedőkre, spekulánsokra, kulákokra és azokra az iparosokra, akik nyúzzák a dolgozó parasztságot.

El kell távolítani a pártból azokat, akik vezetőségi tagjai, szervezői, vagy propagandistái voltak a fasiszta, vagy más reakciós szervezeteknek, az összes reakciós ujságírókat és írókat, a tisztviselőket, akiket politikai megbízhatatlanságuk miatt bocsátottak el állásukból, a volt csendőröket, a reakciós tiszteket és a rendőrtiszteket, a nyugatról visszatért horthysta elemeket, ha ilyenek vannak a pártban.

Nagyon gondosan ellenőrizni kell azokat a köztisztviselő párttagokat, akik hűséggel kiszolgálták a régi rendszert és akik a felszabadulás után nyiltan vagy burkoltan demokráciaellenes tevékenységet fejtettek ki és csak a legutóbbi időben csatlakoztak hozzánk.

Nem lehet helye pártunkban a politikai, gazdasági, vagy másfajta bűnözőknek, a korrupt, a megvesztegethető elemeknek, az iszákosoknak és az olyanoknak, akik botrányos életmódot folytatnak.

Az ellenség igyekezett menedéket találni pártunkban. Egyes helyeken ez sikerült is neki. Most ennek vége. Azzal az energiával

és eberséggel, mely a kommunisták sajátja, a párt megszabadul azoktól, akiknek nincs helye soraiban. Tudjuk, hogy az ellenséges elemek, tudván, hogy napjaik a pártban meg vannak számlálva, igyekezni fognak megőrizni pártkönyvüket. Számosan közülük hangoztatni fogják lojalitásukat és a párt összejövetelein demagóg módon fel fognak szólalni. A párt erélyes megtisztítását fogják követelni. Igyekezni fognak azt a benyomást kelteni, hogy ők a párt érdekeinek legjobb védelmezői. De mi nem engedjük magunkat megtéveszteni.

Az esetek tízezrei fölött kell majd döntenünk. Feladatunk, hogy ezt a munkát alaposan, lelkiismeretesen, a szükséges eréllyel és valóban bolsevik éberséggel hajtsuk végre. Az ellenőrzést végezve őrködni fogunk azon, hogy egyes párttagok sorsát ne döntsük el névtelen nyilatkozatok vagy feljelentések alapján. Bürokratikus, merőben formai tisztogatás óriási károkat okozhat a pártnak. Ezért minden egyes esetben csak akkor lehet dönteni, ha a szóbanforgó személlyel személyesen megvitatjuk a kérdést és alaposan megvizsgáltuk az összes körülményeket.

A felülvizsgálat során meg kell szilárdítani a pártban a kommunista éberséget, jelentősen meg kell erősíteni a párt belső demokráciáját és egészséges bolsevik kritikát és önkritikát kell kifejteni.

Pártunk sorainak tisztaságáért vívott harcunkban Lenin és Sztálin győzelmes nagy pártjának gyakorlatából fogunk meríteni és annak példáját követjük. Olyanná tesszük pártunkat, hogy minden tekintetben megfeleljen Lenin és Sztálin tanításainak a munkásosztály forradalmi pártjáról.

[A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSE FALUN]

(Rákosi Mátyás elvtárs „Népi demokráciánk új feladatai" c., a Központi Vezetőség ülésén 1948 november 27-én mondott beszédéből[1])

Rátérek most a szocializmus építésére a falun, pontosabban azoknak a feltételeknek megteremtésére, amelyek lehetővé teszik, hogy a falun is irányt vegyünk a szocializmus építésére. A mi mezőgazdasági termelésünk elaprózott paraszti birtokokon alapul. Ez a termelési mód elég volt arra, hogy mezőgazdaságunk a demokrácia segítségével négy év alatt lényegében elérje a békebeli színvonalat. Mindjárt hozzá kell tennem, hogy *ez a színvonal messze elmaradt a fejlettebb mezőgazdasági államok és méginkább a Szovjetunió színvonala mögött* Mi sem a városi munkások, sem a falu dolgozó parasztságának békebeli színvonalát nem tartjuk valami példásnak. Ellenkezőleg, türhetetlenül alacsonynak tartjuk.

De ha nem tudunk gyorsan változtatni mezőgazdasági termelésünkön, nemcsak megáll életszínvonalunk emelkedése, de veszélyeztetjük népi demokráciánk eddigi összes eredményeit. Hiába építjük a szocializmust a városban, ha a falun tovább él a kapitalizmus és visszahúz bennünket, meggátolja a város és falu felemelkedését egyaránt.

Ha fel akarjuk emelni mezőgazdaságunk színvonalát — és vele együtt az dolgozó parasztság életszínvonalát, — ehhez ugyanúgy, mint az iparban, a nagyüzemi termelési eszközök, a modern gépek, traktorok, talajmegművelő gépek, műtrágya, nemesített vetőmag, kémiai védőszerek, stb. bőséges alkalmazása szükséges. Csak a nagyüzemi termelés adhat a falunak *anyagi jólétet és kultúrát: villanyt, vízvezetéket, kórházat, szülőotthont, mozit, könyvtárat, jó iskoláztatást, emberi életet és mindazt a szabad fejlődési lehetőséget, amelytől ma a dolgozó paraszt és gyermeke még el van zárva.* Mindenki tudja, hogy mindezt a néhányholdas, szétszórt paraszti parcellákon nem lehet megteremteni.

Mezőgazdaságunk még sokban elmaradott, tervszerűtlen

Mi az állami mezőgazdasági gépüzemek, állomások felállításával akarjuk a parasztság rendelkezésére adni a modern gépeket. Már az eddigi tapasztalatok alapján világos, hogy a modern gépek

---

1 *Rákosi Mátyás.* Népi demokráciánk új feladatai. Szikra 1948. 29—38. old.

használatát az apró, 1—2—3 holdas földdarabok rendkívül megnehezítik. Kiderült, hogy *a mezőgazdasági gépüzemeink traktorai minden hold felszántásánál egy kilométer utat tettek meg üresen, amikor az egyik parcellától a másikra mentek.* Többhónapos szervezési munka eredményeképpen a traktornak ezt az üres járását sikerült holdanként 600 méterre leszorítani. De a parcellák elaprózottsága így is erősen lecsökkenti a géphasználat lehetőségét. A termelés emiatt drága és nem versenyképes. A mi külkereskedelmünknek fejlődését rendkívül gátolja, hogy például a világpiacon a mezőgazdasági nagyüzemekben termelt zsír, tojás sokkal olcsóbb, mint Magyarországon. Versenytársaink a modern mezőgazdasági technika minden vívmányát igénybeveszik s ez nagy fölényt biztosít nekik.

Emiatt mezőgazdasági kivitelünk szinte minden cikke ráfizetéssel jár. A magyar ipar legtöbb terméke — a mozdonyoktól a rádiócsövekig — a világpiacon versenyképes és versenyképessége fokozódik azáltal, hogy államosított iparunkat modernül átszervezzük. Mezőgazdaságunk azonban e téren messze elmaradt és ez az elmaradás belső gazdasági fejlődésünket is egyre inkább hátráltatja. Ez odavezet, hogy Magyarországon a disznózsír háromszor olyan drága, mint a világpiacon és hogy a Svájcba importált francia bor literje fele annyiba kerül, mint Budapesten a magyar boré.

A majdnem kétmillió apró birtok, amelynek jórésze gyakran fél- és negyedholdas darabkákból áll, rendkívül megnehezíti nemcsak az olcsó, de a tervszerű termelést is. Cukorrépatermelőink az ősszel morogtak, mert a cukrot az állam 4.80 forintban számolta el nekik. Ezek a répatermelők nem tudják, hogy a világpiacon a cukor ára a 4.80 forintnak pontosan egyharmada. Hogy milyen bajokra vezet a szervezetlenség, azt ma már éppen a legjobb földművesek kezdik tapasztalni. Már az ősszel sok volt a panasz, hogy a paradicsomtermelők egyrésze kárt szenvedett, mert annyit termeltek, hogy nem tudták értékesíteni, vagy csak veszteséggel tudtak túladni rajta. Ugyanez ismétlődik most a káposztával. Tavaly magas volt a káposzta ára, erre az idén annyian termeltek káposztát, hogy helyenként a termelő már csak 4 fillért kap kilogrammjáért. Külön állami közbelépésre van szükség, hogy ezen a lehetetlen helyzeten valamelyest segítsünk. Egyben-másban hasonló a helyzet a hagymával és más termelvénnyel is.

A földművelésben nálunk mindeddig van egy jó adag bizonytalansági tényező: az időjárás. Ezt a bizonytalansági tényezőt fokozza *mezőgazdaságunk szervezetlen és tervszerűtlen termelése,* mint azt a paradicsom vagy káposzta példája mutatja. Pedig ma még, alig három évvel a háború befejezése után, a város még szinte korlátlanul igyekszik felvenni minden élelmiszert. De világos, hogy ez a helyzet a viszonyok megállapodottságával, a stabilizációval kapcsolatban változott.

A kiút: a föld társas megmunkálása

Érzi ezt a dolgozó parasztság is és a maga számára keresi a kiutat a helyzetből. A kiút a föld közös, társas megmunkálása, amelyhez a szövetkezet is tartozik. A szövetkezés ma a falu központi kérdése. Ezen rágódik ma a parasztság.

A dolgozó parasztság egyre jobban megérti a szövetkezés szükségességét. A kulákság pedig ugyancsak megérti, hogy a szövetkezés, a föld közös megművelése a dolgozó parasztság életszínvonalát s ezzel egész demokráciánkat emeli. Ezért tajtékozva fordul ellene.

Hazánkban most több, mint 300 földműves termelő szövetkezet működik. Jelentékeny részük azoknak a bérlőknek a szövetkezete, akik most vették át a kulákok eddig bérletben lévő földjeit. Rizstermelésünk majdnem kizárólag szövetkezeti és hozzátehetjük, jórészt álszövetkezeti kezekben van. Emellett azonban nincsen olyan községe az országnak, ahol ne terveznének szövetkezetet, helyenként egy egész csomót. A szövetkezés kérdése ott forr a faluban.

Nekünk, magyar kommunistáknak, a dolgozók pártjának az a feladata, hogy ebben az egészséges erjedésben — amely a jövő fejlődésnek jele —, segítsünk rendet csinálni, segítsük a dolgozó parasztságot a helyes útra. Ezért pártunk a földművelésügyi kormányzatnak azt javasolta, hogy *mindenekelőtt nézzük át és segítsük talpraállítani a már meglévő igazi, dolgozó parasztokból alakult termelőszövetkezeteket* és igyekezzünk ezeknek a szövetkezeteknek egészséges tapasztalatait az egész dolgozó parasztság elé terjeszteni. A mi véleményünk szerint nem szabad az új szövetkezeteket elsietve, megfelelő előkészület, megfelelő vezetők és káderek nélkül létrehozni.

Ezért már kaptunk olyan javaslatot is, hogy az új szövetkezetek létesítését kössük engedélyhez. Ha megengedjük, vagy tétlenül nézzük, hogy megfelelő előfeltételek nélkül száz-, sőt ezerszámra jönnek létre a szövetkezetek, akkor előre kell látni, hogy ezeknek a szövetkezeteknek a zöme rossz vezetés, a rossz előkészítés miatt fel fog bomlani, tönkre fog menni és ezzel a szövetkezés eszméjét rossz hírbe hozza, kompromittálja. Rendkívül kell vigyázni arra, hogy *a szövetkezés önkéntes legyen.* Nyomás vagy erőltetés csak kárt okoz. Az is valószínű, hogy a demokrácia ellenségei, — ahol tudják, — szándékosan tönkreteszik a szövetkezeteket, hogy ezzel is ártsanak fejlődésének. Másutt egészen apró, kis szövetkezetet ajánlanak, amely eleve kizárja a nagyüzemi termelés előnyeit. A szövetkezetek létrehozásánál meg kell szívlelni a lenini tanítást: *inkább kevesebbet, de jobbat.* Természetesen elkerülhetetlen, hogy a legjobb előkészület mellett is a szövetkezetek egy részével baj ne történjék. Ezt azonban előre kell látni és nem kell tőle megijedni.

Döntő feladat: a termelőszövetkezetek erősítése

A magyar termelőszövetkezetek egyike-másika már két-hároméves multra tekinthet vissza. Én bekérettem a sarkadi termelőszövetkezet adatait. Előrebocsátom, hogy ez a szövetkezet még távolról sem mintaszerű, mégis az összes termelési ágakban messzire túlhaladja a Sarkad község nem szövetkezetben dolgozó birtokosainak eredményét. 1947-ben a szövetkezet holdanként 13.8 q búzát termelt. Ugyanakkor a községi átlag egyéni termelésben csak 6 q volt. Cukorrépát a szövetkezet 1947-ben holdanként 143 q-t termelt. A falu egyéni termelése ugyanakkor 60 q volt. Az idén is körülbelül hasonlók az eredmények. A fagykár miatt a búza az idén kevesebbet fizetett, de a szövetkezet így is holdanként 938 kilogramm búzát aratott. Az egyéni termelés átlaga a községben ugyanakkor 550 kilogramm volt, holdanként majdnem 4 q-val kevesebb. Árpa a szövetkezetben 21.50 q termett holdanként, az egyéni termelés földjein 14 q. Cukorrépa a szövetkezeti földeken majdnem kétszer akkora termést adott, mint az egyéni parasztföldeken. Meg vagyok győződve róla, hogyha nyilvánosságra hoznók a többi jól dolgozó termelőszövetkezeteknek az eredményeit, nagyban és egészben hasonló képet kapnánk. Ismétlem, a szövetkezés terén *a döntő kérdés most a már működő, valóban dolgozó parasztokból álló termelőszövetkezetek erősítése, talpraállítása és eredményeinek ismertetése.* A földműves nép elsősorban a közvetlen tapasztalat alapján akar meggyőződni annak helyességéről, amit mi hirdetünk. *A mi sikereink alapja a dolgozó parasztság között éppen abban állott, hogy a falu népe saját tapasztalata útján tudott meggyőződni munkánk helyességéről.* Ez a politika fog most is eredményre vezetni a föld közös megművelése, a társas földművelés kérdésében. *Ha a dolgozó parasztság a már létező szövetkezetek példájából maga győződik meg ennek a termelési formának fölényéről és hasznosságáról, akkor önként rá fog lépni a termelésnek erre az útjára.*

Mi javasoltuk a földművelésügyi kormányzatnak, hogy a szövetkezeteknek necsak gazdaságilag menjen segítségére, necsak gépekkel, vetőmaggal, szerződési előnyökkel, adóztatási könnyítésekkel, hanem a szervezésben is nyúljon a hóna alá. A meglévő és működő szövetkezetekből válassza ki azt a három vagy négy termelőszövetkezeti típust, amely legalkalmasabb a fejlődésre és legéletképesebb. Dolgozza ki ezeknek a termelőszövetkezeteknek a működési szabályzatát. A működési szabályzat kidolgozásánál elsősorban a tényleges helyzetből, a már meglévő tapasztalatokból induljon ki és ezeket a működési szabályzatokat bocsássa az összes szövetkezetek rendelkezésére.

Ugyanakkor gondoskodni kell arról, hogy *politikailag is megvédjük a szövetkezeteket a falu kizsákmányoló elemeinek, a kulákoknak, spekulánsoknak, a demokrácia ellenségeinek áskálódásával és támadásával szemben.* Ha ezen a téren jó munkát végzünk, ha

a meglévő szövetkezeteket talpraállásukban és megerősödésükben megfelelően támogatjuk, ha gondoskodunk róla, hogy az új szövetkezetek számára előre vezetőket, káderekét képezzünk ki és gondoskodunk egészséges növekedésük gazdasági és politikai előfeltételeiről, úgy a magyar dolgozó parasztság maga fogja felkapni a szövetkezés gondolatát és meg is fogja valósítani. Központi vezetőségünktől le a legkisebb falusi szervezetig ezt tartsuk szem előtt.

Ismerje meg a dolgozó parasztság a szovjet kollektív mezőgazdaságot

Ezzel kapcsolatban meg kell változtatni azt a módot, ahogy Pártunk eddig a szovjet kolhozok kérdését kezelte. Ebben a tekintetben mi négy esztendeje szakadatlanul védekezésben, defenzívában voltunk. Amikor láttuk, hogy a horthysta reakció mennyire befeketítette és megrágalmazta a Szovjetunió kollektív, közös földművelési rendszerét, elálltunk attól, hogy ezt a kérdést megvilágítsuk. Azt hittük, hogy már maga az a körülmény, hogy mi a kolhozokat ismertetjük és magyarázzuk, a parasztság körében azt a benyomást fogja kelteni, hogy mi Magyarországra mechanikusan, gépiesen át akarjuk vinni a szovjet kolhozokat. Ennek a magatartásnak az lett az eredménye, hogy *helyettünk a magyar reakció, a kulákok, demokráciaellenes papok magyarázták a parasztoknak, hogy mi az, a kolhoz.* Ők terjesztették a csajka-mesét, meg a közös étkezésre szolgáló vályút és mindazt a rágalmat, amivel a tőkés reakció a szovjet kollektív mezőgazdaságot illeti.

Itt az ideje, hogy ezen a téren gyökeresen változtassunk és minden rendelkezésünkre álló erővel módot adjunk a magyar dolgozó parasztságnak arra, hogy megismerkedjék a szovjet kollektív mezőgazdasággal. Ismerje meg és tanulja meg, hogy a kolhoz ugyanúgy magasabb mezőgazdasági termelési formát és kultúrát jelent, mint ahogy a szocializált, államosított ipar magasabb termelési forma, mint a kapitalista kizsákmányolásé. A világháború nemcsak azt bizonyította be, hogy a szovjethadsereg jobb, mint a fasiszta hadsereg, hogy a szocialista ipar fölényben van a kapitalista iparral szemben, hanem azt is, hogy *a szovjet győzelem a kollektív mezőgazdaság, a kolhozok győzelme is volt a szétszórt egyéni birtokon alapuló termeléssel szemben.*

Módot kell adni a magyar dolgozó parasztságnak arra, hogy leírásból, könyvekből, filmből megismerje a szovjet kollektív mezőgazdaságot. Módot kell adni arra is, hogy delegációk menjenek a Szovjetunióba és ezek a küldöttségek nézzék meg a kolhozok működését és életét. Akkor saját tapasztalatukból és saját meggyőződésükből meg fogják érteni, mennyivel eredményesebb és számukra mennyivel hasznosabb a nagyobb területen folyó közös, társas földművelési forma, mint a mostani.

A Magyar Dolgozók Pártjának, a magyar kommunistáknak szervezetei pedig nyúljanak bátran ehhez a kérdéshez. Ne féljenek

a nehézségektől és ne féljenek az ellenséges agitációtól, vagy suttogó propagandától. *A dolgozó parasztság az elmúlt négy esztendő alatt megtanulta, hogy amit mi ajánlunk, az helyes és javára válik.* A magyar dolgozó parasztság bízik bennünk és ez a bizalma ragaszkodássá és szeretetté növekszik, amikor saját tapasztalatai győzik meg arról, hogy újra helyeset tanácsoltunk neki. Újra jó irányba vezettük és megmutattuk neki felemelkedésének és felvirágzásának útját, amely a falun csakúgy, mint a városban, a szocializmushoz vezet.

[A DEMOKRÁCIA ÉS AZ EGYHÁZ VISZONYA]

(Rákosi Mátyás elvtárs „Népi demokráciánk új feladatai" c., a Központi Vezetőség ülésén 1948 november 27-én mondott beszédéből[1])

Áttérek itt a magyar demokrácia és az egyház, pontosabban a római katolikus egyházzal való viszonyunkra. Az elvtársak tudják, hogy a többi egyházzal megállapodásra jutottunk: kölcsönös engedékenység és megegyezés alapján szabályoztuk ezeknek az egyházaknak a demokráciához való viszonyát. A Horthy-rendszer minden egyházat igyekezett saját képére és hasonlatosságára formálni. Ezért a feladat, az egyházak és a demokrácia viszonyának egészséges rendezése nem könnyű. Ennek ellenére *a református, ágostai evangélikus és többi egyházakkal létrejött a megegyezés.* Minden jel arra mutat, hogy ez a megegyezés az átmeneti kisebb súrlódások és a megegyezéssel elégedetlen reakciós elemek kiküszöbölése után jól fog funkcionálni. E megegyezések azt igazolják, hogy demokráciánk és Pártunk helyesen járt el, hogy kivárta, míg e megoldás előfeltételei megértek. Legnagyobb sajnálatunkra *ilyen megegyezést a római katolikus egyházzal nem tudtunk eddig létrehozni.* Nem azért, mintha a magyar demokrácia erre nem törekedett volna. Inkább ellenkezőleg. A magyar demokráciát most a protestáns egyházi körökből azzal a szemrehányással illetik, hogy túlságosan türelmes volt, túlságosan várakozó és ezt a türelmet, várakozást a demokráciának az egyházban meghúzódó ellenségei gyengeségnek magyarázván, megfelelően kihasználták.

Meg kell vallani, hogy ebben a szemrehányásban van egy bizonyos mag. Most már katolikus részről is hallunk ilyen hangokat.

Népmozgalom Mindszentyék ellen.

Az a népmozgalom, amely száz községben, ezer és ezer szervezeten keresztül, spontán követeli, hogy eddigi politikánkon a katolikus egyház reakciósaival szemben változtassunk, olyan figyelmeztetés, amelyet meg kell szívlelnünk. Ez a népmozgalom követeli, hogy

---

1 *Rákosi Mátyás.* Népi demokráciánk új feladatai. Szikra 1948. 39—43. old.

változtassuk meg eddigi türelmes politikánkat a katolikus egyház reakciós és fasiszta vezetőivel, elsősorban Mindszentyvel szemben. Egyben ez azt is mutatja, hogy a vallásos munkások, de még inkább a parasztok, különösen azok a parasztok, akik a demokráciának földjüket és boldogulásukat köszönhetik, kezdenek rájönni arra, hogy vallásosságukat a reakció kizsákmányolja, kihasználja. A falu dolgozó népe, amelynek politikai tudása és érettsége a demokrácia elmúlt négy esztendejében megnőtt, kezdi meglátni az összefüggést a papi reakció politikai célkitűzései között. Az újgazda kezdi megérteni, hogy a papi reakció demokráciaellenes bujtogatása mögött ott leselkedik a mohó vágy, hogy *az érsekek és püspökök újra visszaszerezzék maguknak és a nagybirtokosoknak a tíz- és százezer holdakat.* És mert a régi nagybirtokos világot nemcsak az újgazdák, de a dolgozó parasztok sem kívánják vissza, egyre sürgetőbben követelik tőlünk, hogy fékezzük meg az egyházi köntösben jelentkező reakciót és fasizmust. Ezt a követelést támogatja a falu dolgozóinak az a felismerése, hogy *a papi reakció és a kulákság demokráciaellenes fellépései rendszerint egységesen, karöltve jelentkeznek.*

Az ipari munkások vallásos része is egyre inkább felismeri, hogy az egész magyar reakció a római katolikus egyázat akarja a demokráciával szemben faltörő kosként felhasználni. Ezek a dolgozó rétegek rájönnek arra, hogy *több következetességgel kell a demokráciát szolgálni és gondoskodni kell arról, hogy necsak a Pártban, de otthon, a családban is keményen és szilárdan megvesse a lábát a demokrácia.* Egyre több paraszt és egyre több munkás kezdi belátni, hogy csak félmunkát végzett, ha ő maga áll a demokrácia szolgálatába és ugyanakkor tétlenül nézi, ha feleségét vagy gyermekét a klerikális reakció vonja befolyása alá. Ha ezen a téren nem történik gyors változás és nem szűnik meg ez a politikai liberalizmus, ha nem térünk rá a politikai felvilágosító munkára a saját otthonainkban is, akkor a reakciónak ezen a téren sikerül leépíteni azt, amit mi annyi áldozattal a demokrácia erősítésére felépítünk.

Vége a türelmi politikának

Változtatni kell tehát a magyar demokráciának és benne Pártunknak is az eddigi politikán. *Továbbra is segédkezet kell nyujtani minden olyan kísérletnek, mely ennek a kérdésnek békés, kölcsönös engedékenység és megegyezés alapján való megoldását célozza,* vagy amely módot ad arra, hogy a katolikus egyház demokratikus elemei bírják rá a klérust arra, hogy megkeresse és megtalálja a demokráciával az együttélés lehetőségeit. *De annak a türelmi politikának, amely elnézőbben kezelte a papi vagy bíbornoki talárban garázdálkodó kémeket, árulókat, valutacsempészeket és a Habsburgok visszahívóit, a fasisztákat és a régi reakciós rend híveit, — ennek a politikának vége.* És vége annak is, hogy a törvény csak a kis klerikális bűnösökre sujt le, a nagyhoz nem nyúl.

Ha ezt tovább folytatjuk, mérhetetlen kárt okozunk magának a demokráciának. A mi demokráciánk minden téren kezd stabilizálódni. Politikai és gazdasági berendezésünket az egész dolgozó nép állandónak és helyesnek ismeri el. *Ezekkel a viszonyokkal összeférhetetlen, hogy a fasizmusnak és a reakciónak egy olyan szervezett rohamcsapata zavarja tovább újjáépítésünket és stabilizációnkat, mint amilyen Mindszenty mögé felsorakozott.* A kíméleti idő a reakció ezen utolsó csapatával szemben lejárt. A Pártot erre át kell állítani. Minden szervezetünk, minden párttagunk, minden kommunista, de ezen túlmenőleg a demokráciának minden híve megérti és helyesli, ha változtatunk eddigi politikánkon.

Az a körülmény, hogy a protestáns egyházakkal meg tudtunk egyezni, minden jóhiszeművel megérteti, hogy *itt nem vallásüldözésről van szó, hanem a demokrácia jogos és elkerülhetetlen önvédelméről.* És még jobban meg fogják érteni és helyeselni fogják megváltozott politikánkat azok a katolikus demokraták, akik — mint mondottam — ezer és ezer tiltakozó gyűlésen elfogadott határozatban követelik tőlünk, hogy védjük meg őket végre az egyházi köntösben garázdálkodó reakcióval szemben. A fejlődés most parancsolóan követeli tőlünk, hogy e téren is stabilizáljunk, rendet teremtsünk. S ha e rendet nem tudjuk kölcsönös megegyezéssel létrehozni, akkor megteremtjük, a nép kívánságára, az állam erejével

---

[A NÉPI DEMOKRÁCIA FEJLŐDÉSÉNEK NÉHÁNY FŐBB PROBLÉMÁJA]

Révai József elvtárs „Elméleti feladataink és a pártoktatás" c., a Magyar Dolgozók Pártja I. Országos Oktatási Értekezletén 1948 szeptember 25-én tartott előadásából[1])

Elvtársak! Pártunk elméleti felvértezésének alapfeltétele az, hogy tudatosítsuk, elméletileg feldolgozzuk demokráciánk közel négyéves fejlődésének harci tapasztalatait, hasznosítva eközben a nemzetközi munkásmozgalom tapasztalatait és mindezt egybevetve a Bolsevik Párt harci tapasztalataival. Ahhoz, hogy a Párt megértse az új helyzetet és az új feladatokat, ahhoz ismerni kell népi demokráciánk eddigi útját, azt, hogy honnan indultunk és hová érkeztünk, ismerni kell az osztályviszonyok megváltozását, a gazdasági és a politikai, hatalmi eltolódásokat az országban.

Hogy honnan indultunk és hová érkeztünk: erre a kérdésre már válaszolt Egyesülési Kongresszusunk és pártunk program-

---

[1] A következő láncszem. Elméleti feladataink és a pártoktatás. A Magyar Dolgozók Pártja Országos Oktatási Értekezlete 1948 szeptember 25—26 Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége Oktatási Osztály. 17—35. old.

nyilatkozata. A programnyilatkozatunk megállapítja, hogy demokráciánk fejlődése, belső harcai során kiszorultak a hatalomból és a kormányzatból a tőkésosztály képviselői, valamint jórészt a zsírosparasztság, kulákság képviselői is. Megállapítja programnyilatkozatunk, hogy ma Magyarországon a munkásosztály és a vele szövetséges dolgozó parasztság van hatalmon és hogy a munkásosztály vezetését egyre inkább elismeri népünk többsége. Beszél programnyilatkozatunk arról is, hogy tennivaló a nagy sikerek után is van éppen elég, mert a termést még nem takarítottuk be, mert vannak még tőkés, sőt feudális és fasiszta maradványok is az ország gazdasági, politikai és kulturális életében.

a) *„A viszonylag békés fejlődés" kérdése és az osztályharc kiélesedése*

Pártiskoláinkban, szemináriumainkban, de az egész párttagságban is ezzel kapcsolatban bizonyos zavarok mutatkoznak. Programnyilatkozatunk szerint „a magyar népi demokrácia sajátos, viszonylag békés átmenet a szocializmusba". Sok elvtárs visszagondol az összeesküvők, Nagy Ferencék, Sulyokék és Pfeifferék, valamint a jobboldali szociáldemokraták ellen megvívott harcainkra, azokra a nagy tömegakciókra, amelyeknek a fegyveréhez kellett nyúlnunk, a magyar reakció igen erős hadállásai megrohamozására, sokan visszagondolnak azokra az éles osztályharcokra, amelyeket az utolsó három és fél esztendőben meg kellett vívnunk s minderre visszagondolva, felveti a kérdést: miféle „békés fejlődés" volt ez a három és fél esztendő? Ha ez béke volt, akkor nehéz elképzelni, hogy mi hát a harc.

Ha „viszonylag békés fejlődés"-en azt értjük, hogy az ellentétes érdekű osztályok egymás keblére borulnak, vagy ötven százalékra kiegyeznek, vagy pedig azt értjük, hogy az ellentétek az osztályok között egyre kisebbek lesznek, összezsugorodnak és a végén a népi demokrácia jegyében farkas és bárány, munkásság és tőkésosztály közösen és békésen isznak a szocializmus patakjának a vizéből, — ha ezt értjük „viszonylag békés fejlődés" alatt, akkor természetesen nem lehet szó a békés fejlődésről.

Amikor mi „békés fejlődésről" beszélünk, hozzátesszük mindig azt a kis, de nem jelentéktelen fenntartást, hogy „viszonylag", amivel azt akarjuk kifejezni, hogy a békés fejlődés is harcok után vezet előre.

A népi demokrácia, mint „viszonylag békés út" a szocializmushoz, csak azt jelenti és semmi egyebet, hogy 1. a munkásosztály Magyarországon a német fasizmus elleni háború sajátos körülményei folytán kormányra tudott jutni és nemcsak kormányra, hanem fontos hatalmi pozíciók birtokába is, *nem polgárháborúban*, hanem a Szovjetunió, a Szovjet Hadsereg segítségével, amely hadsereg a háborúban — úgyszólván helyettünk — összezúzta a nagybirtok és

a nagytőke államgépezetének döntő részeit és így szabaddá tette az utat a magyar dolgozók felemelkedése előtt a hatalomba. 2. Ezeknek a hatalmi pozícióknak a birtokában a magyar munkásosztály szövetségben a dolgozó parasztsággal lépésről lépésre tudta visszaszorítani és kiszorítani a tőkésosztályt a maga gazdasági és hatalmi pozícióiból. 3. A Szovjetunió világpolitikai súlya és a magyar demokráciának nyujtott támogatása következtében a magyar nagybirtokos és nagytőkés reakció nem tudta kiszorítani a magyar munkásosztályt hatalmi pozícióiból és a kormányzatból úgy, mint nyugaton. Továbbá: a hatalomból egyre jobban kiszoruló tőkésosztály külföldi imperialista támogatói nem tudtak polgárháborút nálunk kirobbantani, az imperialistáknak a magyar reakció számára nyujtott támogatása nem ölthette magára a nyilt intervenció formáját és ennek következtében elkerülhetővé vált, hogy a magyar munkásosztály szövetségben a parasztsággal forradalmi diktatorikus módszereket alkalmazzon a tőkés rend fenntartásáért, illetve visszaállításáért körömmel és foggal harcoló osztályellenséggel szemben. Végül: annak következtében, hogy a magyar átalakulás, mint függetlenségi harc indult és elsősorban a feudális maradványok eltakarításáról kellett gondoskodnia, a magyar munkásosztály igen széles bázisra támaszkodhatott, széles szövetséges tábort gyüjthetett maga köré, míg a feudálisokkal szövetséges tőkésosztály nagyban és egészben el volt szigetelve.

A mi népi demokráciánk békés fejlődése ezt jelenti, csak ezt és semmi egyebet. És igaza van pártunk programnyilatkozatának, amikor megállapítja, hogy a népi demokrácia sajátos út a szocializmushoz, de ez alatt a „sajátos jelleg" alatt semmiesetre sem szabad azt érteni, hogy a népi demokrácia valamiféle harmadik út a kapitalizmus és a szocializmus között. A mi fejlődésünk, a mi útunk a szocializmushoz, kétségkívül különbözik attól a fejlődéstől, amelyen a Szovjetunió népei jártak 1917 novemberétől. De ez a különbség, melynek alapja a mi nemzeti történelmünknek, országunk gazdasági és politikai fejlődésének sajátosságai, ez az eltérés a fejlődés *formáira*, de nem tartalmára, nem lényegére vonatkozik. A cél a szocializmus itt is, ott is. Ebben a kérdésben a Párt számára életkérdés a teljes tisztánlátás. Csak ha világosan látjuk, hogy a népi demokrácia nem valamiféle harmadik út, amely egészen máshová vezet, mint a szocializmus felépítésének útja a Szovjetunióban, hanem ugyanoda, — csak akkor ismerhetjük fel egyben világosan azt az igazságot is, hogy minden formai sajátosság és eltérés ellenére a mi népi demokráciánkra is érvényesek a kapitalizmus és a szocializmus közötti átmeneti korszaknak Marx, Lenin és Sztálin által kidolgozott alaptörvényei. Ezek az alaptörvények mind a gazdaságra, mind pedig az államhatalomra vonatkozóan érvényesek.

Ezekután, elvtársak, azt hiszem könnyebb válaszolni arra a másik kétkedő kérdésre: nincs-e ellentmondás a „viszonylag békés

fejlődés" tétele és az osztályharc kiélesedésének tétele között. Ha igaz az, hogy nálunk ezt a „viszonylag békés fejlődés"-t az tette lehetővé, hogy a magyar nagybirtokos és nagytőkés osztályok — a különleges történelmi körülmények folytán — nem tudták megakadályozni a munkásosztály részleges hatalomrakerülését a háború után és később sem tudták megakadályozni e hatalmi pozíciók állandó kiszélesítését és megszilárdítását — és ez a kétségkívül igaz —, akkor nyilvánvaló, hogy mindezzel az osztályharc e kiélesedése nincs ellentmondásban. Lenin és Sztálin tanítottak arra, hogy minél inkább veszítenek tért a hatalomért való küzdelemben a kizsákmányoló osztályok, minél inkább nyomulnak előre ebben a harcban a dolgozó osztályok, hogy minél gyengébbek lesznek a letűnő osztályok és minél erősebbek az államban és a gazdaságban egyaránt felemelkedő osztályok, annál elkeseredettebb, dühösebb, elszántabb, vadabb és eszeveszettebb ellenállást fejtenek ki a történelem szemétdombjára kerülő nagybirtokos és tőkésosztályok. „Az életük végét járó osztályok — mondja Sztálin — nem azért állanak ellen, mert erősebbek lettek mint mi, hanem azért, mert a szocializmus gyorsabban nő, mint ők és ők gyengébbekké válnak, mint mi és éppen azért, mert ők gyengébbekké válnak, érzik létük utolsó napjait és kénytelenek minden erővel, minden eszközzel ellenállni." Lenin 1919-ben épp a magyar munkásosztályhoz intézett üdvözlő levelében fejti ki, hogy a kizsákmányoló osztályok ellenállása a munkásosztály hatalomrajutásával nem szűnt meg, hanem csak „formáit változtatja és sok tekintetben még elkeseredettebbé válik". Amikor nálunk a kizsákmányoló osztályoknak még részük volt a hatalomban, még Nagy Ferenc volt a miniszterelnök, még a kezükben volt a magyar bankhálózat és a magyar gyáripar, akkor a tőkés, a nagybirtokos osztályok osztályharca sok tekintetben kevésbbé volt elkeseredett, mint ma, amikor nem részesek már a hatalomban, nem Nagy Ferenc a miniszterelnök, a bankok és a gyáripar nincs az ő kezükben. Akkor még reménykedtek a legális parlamenti eszközök sikerében, a munkásosztály hatalmi pozíciói elleni harcukban. Ma ebben nem reménykedhetnek, ma nem vehetnek irányt parlamenti többségük érvényesítésére, mert ilyesmi nincs is, épp ezért reménykednek háborúban, vesznek irányt terrorizmusra, kémkedésre, a népi demokrácia gazdasági és politikai hatalmának minden eszközzel való aláaknázására. Épp a népi demokrácia, épp a munkásosztály előnyomulása következtében változnak meg az osztályharc formái, válik az osztályharc élesebbé és elkeseredettebbé. Ma már nem lehet azt mondani, hogy a nagybirtokos és a nagytőkés reakció elsősorban a demokratikus pártok jobboldalának az erősítésével igyekszik ellenállni a munkásosztálynak. A népi demokrácia elleni harcának főformái ma: szabotázs az iparban, kártevés az államapparátusban és az egyház segítségével politikai tömegdemonstráció szervezése vallási lepel alatt. Az a nagyarányú

szabotázs, amelyet államvédelmi szerveink épp most lepleztek le a MAORT-nál és amely a magyarországi olajtermelés teljes megbénítására irányult, továbbá a földmüvelésügyi minisztériumban leleplezett kártevés és összeesküvés, valamint a Mindszenty által tervszerűen megrendezett demokrácia elleni tömegtüntetések mutatják a halálra ítélt kizsákmányoló osztályok ellenállásának főformáit, mutatják a külföldi és belföldi reakciós erőknek összefonódását a magyar demokrácia elleni harcban, klerikális reakciónak, zsírosparasztságnak, horthysta bürokratáknak, valamint az amerikai imperialistáknak szoros együttműködését az illegális szabotázs tevékenységében, az osztályharc új földalatti formáinak az alkalmazásában.

Kétségtelen, a magyar népi demokrácia gazdaságilag és politikailag halad előre a konszolidáció útján. A mi konszolidációnk a népi demokrácia erősödése: az ő gyengülésük. És mert gyengülnek, nő az ellenállásuk.

A második kérdés, amivel népi demokráciánk problémáival kapcsolatban foglalkozni akarok: *mezőgazdaságunk útja.*

A szocializmus felépítése Magyarországon azzal áll vagy bukik, hogy sikerül-e a kapitalista fejlődés útját elzárnunk a mezőgazdaságban, sikerül-e a parasztságot a mezőgazdaságban a szocialista fejlődés útjára vinni.

Elvtársak! A városi tőkés elemek gazdasági és politikai hatalmának messzemenő visszaszorítása és részben megsemmisítése után múlhatatlanul, szükségszerűen fel kellett vetődnie a zsírosparasztság elleni harcnak a falun. A magyar nagybirtokos és nagytőkés reakció főszövetségese, döntő tömegbázisa ma a falu burzsoáziája, a zsírosparaszt. A klerikális reakció, ez a főszervezete a külső és a belső osztályellenségnek, elsősorban a kulákságra támaszkodik ma, az ő segítségével próbálja demokráciánk ellen talpraállítani a parasztság bizonyos elmaradottabb rétegeit. A zsírosparasztságot a földreform idején lehetett semlegesíteni, sőt itt-ott bizonyos fokig még szövetségesül is megnyerni a nagybirtok ellen. A nagybankok államosítása idején sem volt még a zsírosparaszt egyértelműen ellensége a demokráciának. Amíg demokráciánk túlnyomóan polgári demokratikus feladatokat oldott meg, a kulák nem volt esküdt ellenségünk. Csak amikor átléptük a polgári demokrácia határát és nyilvánvalóvá vált, hogy a nagyipar, a nagybankok államosítása nem polgári demokratikus, hanem szocialista értelemben vett államosítás, csak akkor fordult a kulák egyértelműen a demokrácia ellen.

Mi a magyar mezőgazdaságban lényegében a polgári demokratikus átalakulás feladatait hajtottuk végre. Persze a haszonélvezője ennek az átalakulásnak elsősorban a mezőgazdasági munkásság, a szegényparasztság és részben a középparaszt is volt, hiszen földreformunk mótorja és végrehajtója túlnyomóan a mi pártunk, a

Kommunista Párt volt. De az, hogy a földreformot nem a burzsoázia, hanem a munkásosztály hajtotta végre, hogy a fő haszonélvezői a nincstelenek és a kisparasztok voltak: magában véve nem változtat azon a tényen, hogy a mi agrárátalakulásunk lényegében polgári demokratikus jellegű volt. És ez azt jelenti, hogy a magyar mezőgazdaságban egyáltalán nem zártuk még el a kapitalista fejlődés útját és lehetőségét. A magyar mezőgazdaság túlnyomóan paraszti mezőgazdasággá változott, de ebben a paraszti mezőgazdaságban a földnek és a termelőeszközöknek igen jelentős része van a számszerint nem túlszéles zsírosparaszti réteg kezében. A magyar mezőgazdaság talpraállását a háborús pusztítás után döntően elősegítette a földreform: az újgazdák, általában a dolgozó kisparasztság hősies küzdelme. De ugyanakkor az is kétségtelen, hogy a magyar mezőgazdaság regenerálódásának aránytalanul nagyobb mértékben volt haszonélvezője a kulákparaszt, mint a szegényparaszt. A magyar mezőgazdaság az utolsó esztendőkben nemcsak egyszerűen regenerálódott, hanem osztályalapon regenerálódott: a zsírosparasztság nagyobb mértékben gazdagodott, mint az egész mezőgazdaság

Mi most sokat beszélünk a zsírosparaszt, a kulák úgynevezett korlátozásáról. De meg kell mondani, hogy a kulák korlátozását alighogy megkezdtük. A beszolgáltatás progresszivitása, a tejbeszolgáltatási rendelet, a gépállomások, a mezőgazdaság fejlesztését szolgáló különadó, egyáltalán nem érintette a kulákgazdaság alapjait és legfeljebb azt jelenti, hogy igénybe vettük a zsírosparaszt többjövedelmének egy elenyésző részét. A bérletekről szóló rendelkezésekkel, valamint a szerződéses termelésről kiadott új kormányintézkedésekkel egy lépéssel tovább mentünk: eldugaszoltuk bizonyos fokig a zsírosparaszt egyik vagy másik jövedelmi forrását, de alapjában véve még ezzel sem nagyon nyúltunk hozzá gazdagodásának *főforrásaihoz*. A zsírosparaszti kizsákmányolás korlátozásának feladata jórészt még előttünk áll. A mezőgazdaság szocialista fejlődésének előkészítése kettős feladatot jelent: a dolgozó parasztság fokozatos szövetkezeti tömörítését és a zsírosparaszt elleni harcot. A paraszti szövetkezetek célja és feladata: a paraszti kisgazdaság kapcsolataink erősítése nemzetgazdaságunk szocialista szektorával. Ennek a kapcsolatnak az erősítésére, a paraszti kistermelők tömörítésére alkalmas lehet a fogyasztási, vagy az értékesítési, vagy hitelszövetkezet is, ha gondoskodunk róla, hogy ezekben a szövetkezetekben a zsírosparaszt ne jusson szerephez, ha elejét vesszük e szövetkezetek kapitalista elfajulásának. De tudnunk kell, hogy még a legjobb fogyasztási vagy értékesítési szövetkezet sem jelent gátat a mezőgazdaság kapitalista fejlődése előtt. Fogyasztási vagy értékesítési, vagy hitelszövetkezetek egymagukban nem változtathatnak a kisparaszti mezőgazdaság árutermelői jellegén, kistőkés jellegén. A kapitalizmusnak gátat vetni a mezőgazdaságban, vagy ami ezzel

egyet jelent, a paraszti kistermelőt a közös szocialista gazdálkodás útjára vinni, csak a termelőszövetkezetekkel lehet, ezt bizonyítja a Szovjetunió példája.

És a termelőszövetkezet is csak akkor alkalmas ennek a feladatnak az elvégzésére, ha fokról-fokra kiküszöböljük belőle a kapitalista magántulajdonos gazdálkodás maradványait és ha sikerül összeegyeztetni a szövetkezetben tömörült parasztok egyéni jólétének emelkedését, a közös munkán épülő szövetkezeti nagyüzem fokozott fejlesztésével.

Mi a viszony a termelőszövetkezet és kollektív gazdaság között? *A kollektív gazdaság termelő szövetkezet, de nem minden termelőszövetkezet kollektív gazdaság.* A kollektív gazdaság a termelőszövetkezet fejlettebb formája, mely a föld és a termelőeszközök köztulajdonán, a közös munkán és a közös munka eredményében való közös részesedésen épül, a végzett munka arányában. Nem minden termelőszövetkezet épül ezekre az alapokra. Lehetségesek és talán elkerülhetetlenek átmeneti formák. Nyilvánvaló, hogy a mi parasztságunk jellegzetességénél fogva Magyarországon a mezőgazdaság szocialista fejlődésénél lesznek ilyen átmeneti formák. Másrészt ne felejtsük el, hogy Magyarországon a szocialista mezőgazdaságra való áttérést megkönnyíti ipari fejlettségünk aránylag magas színvonala, ami lehetővé teszi, hogy viszonylag rövid idő alatt magas gépi technikával lássuk el a mezőgazdaságot.

Mi marxisták-leninisták vagyunk és ezért nem tévesztjük szem elől, hogy a mezőgazdaság áttérését a szocialista útra nem lehet egyszerűen felülről elrendelni, hanem meg kell érlelni ennek az áttérésnek gazdasági és politikai feltételeit. Vajjon mik ezek a feltételek?

1. A szocialista ipar kell hogy gépi technikával tudja ellátni a parasztságot, úgy, hogy a parasztság zöme részesülhessen az állami gépállomások nyujtotta előnyökben.

2. A dolgozó parasztság döntő többsége kell, hogy meggyőződjék a termelőszövetkezetek szükségességéről, hajlandó legyen önként termelőszövetkezetekbe tömörülni, rátérni a közös munka útjára.

3. A dolgozó parasztság zöme helyeselje a falusi kizsákmányolás felszámolását.

Ezek a feltételek ma nálunk még nincsenek meg, amiből következik, hogy ma még a termelőszövetkezetek előkészítésének az időszakában vagyunk, hogy ma nem a falusi kizsákmányolás felszámolásának, hanem csupán korlátozásának időszakában vagyunk.

Ez nem jelenti azt, hogy mezőgazdaságunkban, parasztpolitikánkban egyszerűen folytatjuk azt, amit eddig csináltunk, hogy ebben a politikánkban nincs új mozzanat. Igenis van új mozzanat! A kulákság erőteljesebb korlátozásának politikája is új mozzanat és új mozzanat az is, hogy a munkásság és parasztság szövetségének a megváltozott helyzet szerint a régi célok mellé új célokat is kell kölcsönöznünk. Elvtársak, a munkásság és a parasztság szövetsége

a munkásosztály vezetésével számunkra axióma, megváltoztathatatlan kiindulópont, amelyhez törhetetlenül ragaszkodunk. De a munkásság és a parasztság szövetségének más volt a tartalma tegnap és más a tartalma ma. Tegnap is, ma is azért szövetkezünk a parasztsággal, hogy közösen verjük vissza a reakció támadásait, védjük meg a földreform, a demokrácia vívmányait, hogy a munkások elegendő iparcikkeket *adjanak a falunak*, a parasztok pedig elegendő kenyeret adjanak a városnak. A munkás-paraszt szövetségnek ezek a céljai és feladatai változatlanok. De az új a két nagy dolgozó osztály szövetségének a céljai között a falusi kizsákmányolók korlátozásának célja, a falu szocialista fejlődése útjára való áttérés előkészítésének a célja. Ezekért az új célokért a parasztság zömével akarunk összefogni, nemcsak a mezőgazdasági munkásokkal, nemcsak újgazdákkal, vagy a szegényparasztokkal. Tisztában vagyunk vele, hogy a mezőgazdaság szocialista fejlődésének okvetlenül fel kell ölelnie a középparasztságot is. Tisztában vagyunk vele, hogy a mezőgazdaság szocialista fejlődésének útjára térni a középparasztság nélkül, vagy ellene nem lehet.

De egyben azt is tudjuk, hogy a dolgozó parasztság, beleértve a középparasztságot, nem fog magától meggyőződni a szövetkezeti út helyességéről, ha mi, a munkásosztály, a Párt nem győzi meg erről nemcsak szavak, hanem tettek segítségével. Mi nemcsak azt mondjuk, hogy a parasztságnak saját érdekében ezt az áttérést kell akarnia. Mindent elkövetünk, hogy a parasztság meggyőződésében, a dolgozó parasztság öntudatában bekövetkezzék ez a fordulat. Nem nézzük semlegesen, hogy vajjon a dolgozó parasztság saját előnyét, vagy a saját hátrányát akarja-e.

A marxizmus-leninizmus arra tanít, hogy a munkásság és a parasztság szövetsége alapvető érdeke mindkét osztálynak. De a marxizmus, a leninizmus arra is tanít, hogy a munkásság és a parasztság között *nem akármilyen* szövetségre van szükség, hanem olyan szövetségre, amely előmozdítja a társadalmi haladást, a kizsákmányolás megszüntetését, a szocializmus megteremtését. Mi szívesen szövetkezünk a parasztsággal a nagybirtok ellen, a finánctőke kizsákmányolásának a korlátozására, a falu iparcikkekkel és a város mezőgazdasági termékekkel való olcsó ellátására, szívesen szövetkezünk a parasztokkal tehát olyan feladatok közös megoldására is, amelyek a kapitalizmus alapjait nem érintik. De arra törekszünk, hogy a munkásság és a parasztság szövetsége nagyobb feladatok megoldását is vállalja, hogy ez az osztályszövetség tartalmában és céljaiban bővüljön, hogy zászlójára írja nemcsak a városi kizsákmányolók korlátozását, hanem a falusi kizsákmányolók korlátozását is és nemcsak a városi és falusi kizsákmányolók korlátozását, hanem teljes felszámolását is.

b) *A népi demokrácia államhatalma*

Elvtársak! Pártiskoláinkban, szemináriumainkban egyre gyakrabban vetik fel a kérdést, milyen a jellege népi demokráciánk államhatalmának, honnan jöttünk és hová megyünk ebben a vonatkozásban. Ez a kérdés is teljesen jogos és érthető. Az elvtársak azért kívánják az eddig megtett út elméleti tisztázását, hogy tisztán lássanak államhatalmunk jövendő fejlődése dolgában is.

Köztudomású, hogy programnyilatkozatunk vázolja a magyar demokrácia államhatalmának fejlődését. Megállapítja, hogy az ország felszabadításával hatalomra került — a nagybirtok és a nagytőke bukott hatalmi rendszere helyébe — a munkásosztály, az egész parasztság és a polgárságnak az a része, amely németellenes volt és bizonyos fokig szembenállt a feudális maradványokkal. Programnyilatkozatunk megállapítja azt is, hogy a fejlődés során rendre-sorra kiszorultak a hatalomból és a kormányzatból a tőkésosztály képviselői és jórészt a zsírosparasztság képviselői is. A nagy fordulat időpontját kb. a demokráciaellenes összeesküvés utolsó képviselőinek leleplezésével, Nagy Ferenc klikkje bukásának az időpontjával határozhatjuk meg. Ezeknek a hatalmi eltolódásoknak következtében népi demokráciánk munkás- és parasztállammá fejlődött, hatalmon nálunk a munkásosztály és a vele szövetséges dolgozó parasztság van. A népi demokrácia államhatalmának lényege tehát a hatalomnak a megosztása munkásság és dolgozó parasztság között.

Persze tagadhatatlan, hogy ez a meghatározás sem meríti ki népi demokráciánk államhatalmának egész fejlődését. Hiszen lényegében munkásság és parasztság között osztódott meg a hatalom a Nagy Ferencék bukását követő időszakban is és ma is. Már pedig tagadhatatlan, hogy államhatalmunk jellege ez alatt a másfél év alatt nem lényegtelenül változott. 1947 májusa óta máig ebben a tekintetben elég sok víz folyt le a Dunán és a Tiszán. Rákosi elvtárs miniszterelnökhelyettes volt akkor is, ma is. De tagadhatatlan, hogy más súlya volt a szavának a kormányzatban másfél évvel ezelőtt és más súlya van ma. A fejlődés döntő mozzanata abban áll, hogy a munkásosztály vezető szerepe megszilárdult, súlya a hatalomban megnőtt és ugyanakkor szövetsége a parasztsággal és a parasztságot képviselő pártokkal sokkal szilárdabb lett. Más dolog az, ha a munkásság egy olyan parasztsággal osztja meg a hatalmat, amelyre még jelentős befolyást gyakorol a tőkésosztály és más dolog, ha a munkásság olyan dolgozó parasztsággal osztja meg a hatalmat, amelyre a tőkésosztály befolyása jelentősen csökkent és amellyel a munkásosztály egyre szorosabbra fűzi a szövetséget. Más dolog a szövetséges munkásság és parasztság hatalma, amikor a munkásosztály maga még nem egységes, hanem egyik pártjára, a Szociáldemokrata Pártra, a jobboldal révén még erős befolyást gyakorol a tőkésosztály. És más dolog a hatalom közös gyakorlása munkásság és dolgozó parasztság által, ha a munkásosztály egységes és a burzsoázia jobboldali szo-

ciáldemokrata ügynöksége a munkásmozgalomban politikailag és szervezetileg szét van zúzva. És végül: különbség van a hatalom megosztása között akkor, ha a munkássággal szövetséges parasztságban még erős az úgynevezett „önálló" paraszti politika követésére irányuló hajlandóság, amikor a parasztság és pártjai *még* nem hajlandók elismerni a munkásság vezető szerepét és a között a helyzet között, a mai politikai helyzet között, amikor a parasztság felismeri és elismeri a munkásság vezető szerepét.

Más szóval, elvtársak, népi demokráciánk államhatalma abban az irányban fejlődött, hogy a munkásság és a parasztság közös hatalmán belül egyre jobban megszilárdult a munkásosztály vezető szerepe. Az egységes munkáspárt súlya, szavának jelentősége a kormányzatban igen jelentékeny mértékben megnőtt. Jelenti ez, hogy a parasztság részesedése a hatalomban csökkent? Éppen ellenkezőleg! Addig, amíg a parasztság ingadozott a munkásosztály és a tőkésosztály között és a tőkésosztály felé hajlott, amíg a parasztság politikai szervezeteiben közvetlenül képviselve volt a tőkésosztály, addig a parasztság részesedése a hatalomban csak látszólagos volt: tartaléka, szállászcsinálója, faltörőkosa volt a tőkéseknek. A parasztság igazi részesedése a hatalomban tulajdonképpen azzal kezdődik, hogy a munkásosztály megnehezítette és egyre inkább lehetetlenné tette, hogy a kizsákmányoló osztályok felhasználják a dolgozó parasztságot saját céljaikra. Minél inkább szilárdul meg a munkásosztály vezető szerepe az államban és a kormányzatban, annál szabadabb az út a dolgozó parasztság egyre szélesebb bevonására a hatalomba. Ahhoz, hogy a népi demokrácia útján a szocializmus felé haladjunk, szükséges az, hogy államhatalmunk egyre homogénebbé, egységesebbé váljék. Nem lehet egy olyan államhatalommal és kormányzattal a szocializmus felé haladni, amelynek jobboldala és baloldala van, amelyet előrehúznak és hátrahúznak, amely egyszóval teli van polgári demokratikus csökevényekkel. Addig, amíg nem léptük át a polgári demokrácia határát, addig a mi államhatalmunk és kormányzatunk olyan szekérhez hasonlított, amelynek elől is, hátul is volt rúdja és elől is, hátul is lovak voltak befogva. A régi koalició idején a mi kormányzatunk, a mi államhatalmunk nem volt egységes, tulajdonképpen harci terep volt, magában a kormányzatban is dúlt a harc. A mai kormányzat messzemenően egységes kormányzat. Pedig a mai kormányzat, a mai államhatalom sem egységes, ez sem egynemű államhatalom abban az értelemben, hogy nem egyetlen osztály kezében van az egész hatalom. Amiből az következik, hogy a népi demokrácia államhatalmából igenis ki lehet küszöbölni a polgári demokratikus csökevényeket, a pártmarakodást, a pártok kicsinyes pozícióharcait, hogy igenis a népi demokrácia államhatalmát messzemenően egységessé, egyakaratúvá lehet tenni.

Hogy népi demokráciánk a szocializmus felé fejlődjék, annak

múlhatatlan feltétele a munkásosztály szilárd és döntő súlya a hatalomban és kormányzásban. A hatalom egysége nélkül sem lehet előrehaladni a szocializmus felé. De a hatalom egységét, íme, biztosítani lehet a munkásosztály szilárd vezetőszerepével és a dolgozó parasztsággal való egyre szorosabb szövetségével. Mi azt valljuk, hogy ezzel az államhatalommal, szoros együttműködésben szövetségeseinkkel tudunk előremenni a szocializmushoz. Nem arra veszünk irányt, nem arra törekszünk, hogy népi demokráciánk alapjellegén és kormányzatunk szerkezetén alapvető változtatásokat hajtsunk végre a velünk szövetséges osztályok rovására. Nem!

A mi államhatalmunk másfél-két évvel ezelőtt harci terep volt, olyan kocsi, amelyet ide-oda rángattak. Azóta népi demokráciánk államhatalma abban a mértékben, ahogyan sikerült kiszorítani belőle a tőkésosztályt és sikerült messzemenően kiküszöbölni befolyását az államapparátusra és a kormányzatra (közbevetőleg jegyzem meg, hogy ezt még korántsem értük el teljesen) abban a mértékben államhatalmunk a dolgozó nép fegyverévé lett: *a)* a gazdasági és a politikai hatalmától megfosztott kizsákmányoló osztályok ellenállásának megtörésére, a reakció megfékezésére, *b)* a külső imperialista veszéllyel szemben való védekezésre, *c)* a gazdasági, társadalmi, kulturális átalakulás megszervezésére, a szocializmus alapjainak lerakása érdekében.

Mit látunk ebből, elvtársak? Azt, hogy a mi államunk feladatai és funkciói lényegében nem különböznek azoktól a feladatoktól és funkcióktól, amelyeket a kapitalizmus és szocializmus közötti átmeneti időszak államhatalmának gyakorolnia kell, meg kell oldania.

A népi demokrácia állama demokratikus, mert a legszélesebb szabadságjogokat biztosítja a dolgozóknak, mert a nép hatalma, a munkásság és a parasztság közös hatalma. Ugyanakkor a népi demokrácia államhatalma nem adhat szabadságjogokat a nép ellenségeinek, nem tűrheti a kizsákmányolás rendjének fenntartására vagy visszaállítására irányuló törekvéseket, nem adhat legalitást az imperialisták belső ügynökeinek.

Másszóval, a népi demokrácia állama történetileg a kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmeneti korszak államtípusához tartozik, vele rokon. És ha vannak különbségek — már pedig vannak — akkor ezek a különbségek az állam *formáira* és nem lényeges funkcióira vonatkoznak. Lenin tanított rá, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmenet a politikai formáknak óriási gazdagságát és változatosságát termeli ki, de a *lényeg* ugyanaz marad, a *formák* változatossága mellett is.

Mi szoros szövetségben a dolgozó parasztsággal akarunk haladni a szocializmus felé, és ismétlem, amit már mondtam, *nem törekszünk kizárólagosságra.*

Hangsúlyozni kell ennél a kérdésnél, elvtársak, hogy a Szovjet-

állam jellegében is komoly változások történtek, pedig a Szovjetállam a hatalom kizárólagosságának, oszthatatlanságának, egy osztály: a munkásosztály kezébe való összpontosításának elvére épült. A Szovjetállam sem ugyanaz ma, mint ami volt — teszem — a polgárháború és a külföldi intervenció idején. Sztálin fejtette ki ezt a változást a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának XVIII. kongresszusán, 1939-ben. Hangsúlyozta, hogy a szocialista Szovjetállam „formáinak nem kell változatlanoknak megmaradniok,... a valóságban a mi államunk formái, országunk fejlődésétől és a külső viszonyok változásaitól függően változnak és változni fognak". És miután kifejtette ezeknek a változásoknak mibenlétét, megállapítja: „... Nekünk most teljesen új, szocialista államunk van, amilyen még nem volt a történelemben és amely, formája és funkciója szerint, jelentékenyen különbözik az első fázis, vagyis az 1919 utáni fázis szocialista államától."

Arról van szó, hogy a Szovjetunióban a kizsákmányoló osztályok felszámolásával, a kisbirtokos parasztság átalakulásával a kollektívgazdaságok parasztságává, az új szocialista népi értelmiség kialakulásával, a dolgozó osztályok közötti különbségek fokozódó elmosódásával megszűnt a proletárdiktatúra elnyomó jellege, megszűntek elnyomó funkciói befelé. A diktatúra értelme egyre inkább azonosult a munkásosztály vezetésével, a társadalmi fejlődés irányításával a munkásosztály által. A Szovjetállamban a vezető osztály természetesen a munkásosztály, de a hatalomban résztvesz már a kollektívgazdaságok új parasztsága is. A Szovjetállam az egész nép szocialista demokráciájává fejlődött.

Ennek a fejlődésnek az alapja ismétlem a kizsákmányoló osztályok felszámolása és a dolgozó osztályok közötti különbségek elmosódása.

Nálunk persze erről még nem lehet szó. Nálunk vannak még kizsákmányoló osztályok, vannak jócskán maradványai, nálunk a dolgozó osztályok szövetségének megszilárdítása van napirenden, a munkásság és a parasztság közötti különbségek elmosódása még a jövő feladata. Ebből azonban korántsem következik, hogy nekünk is át kell esnünk azon a fejlődési szakaszon, amikor a Szovjetállam *formáját* a polgárháború és a külföldi beavatkozás feltételei szabták meg. Mi, hála elsősorban a Szovjetunió létezésének és támogatásának, ezt a fejlődési szakaszt átugorhatjuk.

Szóltam már arról, elvtársak, hogy a szocializmus felé való haladás érdekében szükség van a hatalom és kormányzat egységére. És ezzel kapcsolatban felmerül a kérdés, hogy a hatalom egysége és a többpártrendszer összefér-e? A válaszunk erre a kérdésre az, hogy a hatalom egysége és a többpártrendszer létezése nem zárják ki egymást, annyiban, amennyiben sikerül a velünk szövetséges pártokból következetesen eltávolítani a kizsákmányoló osztályok képviselőit és befolyásukat (beleértve a zsírosparasztságot is), amely-

nyiben sikerül a partmarakodás helyére a közös munkát tenni, a pozícióharc helyébe a közös feladatok megoldásán való munkálkodást és méginkább biztosítani a munkásosztály vezetését. Másfél évvel ezelőtt is többpártrendszer volt Magyarországon, ma is az van, de tagadhatatlan, a kettő között ég és föld a különbség. Elvégre más az a Kisgazda Párt, amelynek Dobi István a vezére Nagy Ferenc helyett, más szövetségi viszony teremthető egy olyan Parasztpárttal, amelyből Kovács Imre a fasizmusba emigrált és amely küzd saját soraiban a reakciós és munkásellenes parasztromantika képviselői ellen. A korábbi széthúzó koalíció helyére egy olyan koalíció lépett, amely nem zavarja, hanem lehetővé teszi a kormányzat politikai egységét.

Nem lenne egyéb ilyen körülmények között közönséges áladikalizmusnál az egypártrendszerre való törekvés, mert amíg különböző osztályok vannak, önesalás lenne a népi demokrácia viszonyai között felszámolni törekedni a pártokat az osztálykülönbségek felszámolása vagy elmosódása előtt. A JuKP Tító-féle klikkje esett bele ennek az önesalásnak a hibájába. Ismétlem, nálunk népi demokrácia van, koalíció van, osztályok vannak, nem mosódtak el a munkásság és a dolgozó parasztság különbségei: ilyen körülmények között gyerekes illúzió volna azt hinni, hogy a pártok formális megszüntetésével egy lépést is előre mehetnénk az osztályok különbségeinek megszüntetése felé.

Ugyanakkor azonban tagadhatatlan, hogy addig, amíg fennáll a koalíciós kormányzati forma, fennáll a többpártrendszer, egyben fennáll annak a lehetősége és veszélye is, hogy a velünk szövetséges pártokat a belső és külső osztályellenség újra felhasználja a munkásosztály ellen. Éppen ezért, mert ezek a pártok kistermelői rétegeket képviselnek, nem lehet teljes biztosítékot teremteni a tőkéselemek behatolásával szemben ezekbe a pártokba. Gondoskodni kell tehát arról, hogy ezt a veszélyt legalább a minimumra csökkentsük és biztosítékokat teremtsünk, amennyire ez egyáltalában lehetséges, a tőkés behatolás veszélyének elhárítására, a szövetséges osztályok egységének, a koalíció egységének, a kormányzat egységének biztosítására. Ez az biztosíték az új Függetlenségi Front.

Az új Függetlenségi Front abban kell, hogy különbözzék és abban fog különbözni a régitől, hogy a régiben benn voltak a burzsoázia bizonyos rétegei és képviselői, az újban ezek nem lesznek benn. A régiben benn volt a zsírosparasztság, az újban nem szabad, hogy bent legyen. A régi Függetlenségi Front nemcsak dolgozó osztályok szövetségének politikai formája és szervezete volt, hanem bizonyos fokig dolgozó osztályok és kizsákmányoló rétegek koalíciója is. Ennélfogva a régi Függetlenségi Front nemcsak szövetség volt bizonyos feladatok közös elvégzésére, hanem egyben harci terep is. Nem véletlen, hogy 1946 márciusában szükségessé vált a Függetlenségi Fronton belül megteremteni a munkásság és a dolgozó pa-

rasztság külön képviseletét, harci szervezetet: a Baloldali Blokkot — mint emlékeznek rá — a Függetlenségi Front jobbszárnyával szemben. Az új Függetlenségi Frontban más lesz a helyzet, mert gerince és alapja a munkásosztály és a dolgozó parasztság lesz, a munkásosztály szilárd vezetése mellett. Az új Függetlenségi Front lényegében az a sajátos politikai forma, amely összekapcsolja a vezető munkásosztályt a vele szövetséges dolgozó osztályok milliós tömegeivel, elsősorban a dolgozó parasztsággal, továbbá a városi kispolgársággal, az értelmiséggel, oly viszonyok között, amikor a dolgozó osztályok különbségei még fennállanak és így a munkásosztály pártján kívül a többi demokratikus pártnak is gyökerei vannak a néptömegekben. Akkor, amikor népi demokráciánk fejlődése a szocializmushoz aránylag még kezdetleges fokon áll, ez az új Függetlenségi Front lesz a legalkalmasabb formája Magyarországon a dolgozó osztályok egységfrontja, a munkásság és a parasztság közötti politikai és kormányzati szövetség megteremtésének, a munkásság vezetésével, még mielőtt a dolgozó osztályok közötti különbségek elmosódása megkezdődött volna.

NÉPI DEMOKRÁCIÁNK GAZDASÁGA

SZÖVETKEZETEKKEL A DOLGOZÓ PARASZTSÁG FELEMELKEDÉSÉÉRT

(Gerő Ernő elvtárs azonos című, a Magyar Dolgozók Pártja Országos Szövetkezeti Konferenciáján 1948 július 10-én tartott beszámolója[1])

A Magyar Dolgozók Pártjának Programnyilatkozata megállapítja, hogy *„Ma Magyarországon a munkásosztály és a vele szövetséges dolgozó parasztság van hatalmon. A munkásosztály* — mondja a Programnyilatkozatunk —, *mely bebizonyította képességét a kormányzásra, a nép többsége által elismert vezető és döntő erő"*. Programnyilatkozatunk leszögezi, hogy *„A nagybankok, a gyáripar, a közlekedés és a bányászat legnagyobb részének államosításával a népi demokrácia által a magyar nemzetgazdaság e döntő fontosságú ágai szocialista jellegűekké váltak, bár még nem következetesen, mert a tőkés elemek viszonylag még jelentékeny helyet foglalnak el a nemzetgazdaságban, elsősorban az áruforgalomban és a mezőgazdaságban és befolyásuk nyiltan, vagy burkoltan bizonyos mértékig még érvényesül az állami életben"*.

A mezőgazdaságról szólva, Programnyilatkozatunk megállapítja az eddig elért komoly eredményeket, de ugyanakkor aláhúzza, hogy itt a demokrácia *„még nem vetett véget a falu tőkés fejlődésének"*.

Nemzetgazdaságunk jelenleg átmenetet képez a tőkés termelési rendtől a szocialista termelési rendhez. Helyzetére jellemző az, hogy míg az ipari termelésben, a bányászatban, a közlekedésben, a hitelszervezetben döntő túlsúlyra jutottak a szocialista gazdasági elemek, addig a mezőgazdaságban jelentékeny szerepet játszik a tőkés termelés, amelyet a falusi kizsákmányolók zsírosparaszti rétege képvisel, mezőgazdaságunk zömét pedig az egyénileg gazdálkodó kisárutermelők tengere képezi és az ország áruforgalmát, a kereskedelmet túlnyomórészt tőkés elemek tartják kezükben.

Ami az egyéni kisgazdaságokat illeti, ezekre nézve áll Lenin ismert és kétségtelenül helyes, az egész történelmi fejlődés által igazolt tétele, hogy: *„az egyéni kisgazdaság állandóan, naponként, óráról-órára, magától és tömegesen termeli ki a kapitalizmust, a burzsoáziát"*. Ezért helyes Programnyilatkozatunknak az a nagyfontosságú megállapítása, hogy a mezőgazdaságban népi demokráciánk még nem vetett véget a tőkés fejlődésnek.

---

[1] *Gerő Ernő.* A szövetkezetekkel a dolgozó parasztság felemelkedéséért. Szikra 1948. 5—18. old.

De természetesen, az egyéni gazdálkodást folytató dolgozó parasztoknak csak aránylag kis része válhat tőkéssé, kulákká, kizsákmányolóvá. A túlnyomó többség, ha a falu fejlődését szabadjára eresztenénk, a kulákok és egyéb spekulánsok martalékává lenne, elszegényednék, proletarizálódnék. Ez volt a parasztok millióinak sorsa a nagybirtokos, nagytőkés uralom idején. Ez ma is a dolgozó parasztok millióinak a sorsa a tőkés országokban.

A demokrácia azonban nem azért adta oda a nagybirtokosok, a püspökök és káptalanok földjét a mezőgazdasági munkásoknak és kisparasztoknak, nem azért szüntette meg a régi kisbirtokosokra súlyosodó nyomást a bankok és a földesurak részéről, hogy új kizsákmányoló rétegek keletkezéséhez nyujtson segédkezet, vagy, hogy eltűrje az új és régi kisparaszti birtokosok százezreinek, millióinak újbóli lesüllyedését a nincstelenek, a koldusok életszínvonalára.

Mindezeket figyelembevéve, Programnyilatkozatunk falusi politikánk központi feladataként tűzi ki: *„fokozottan védeni a dolgozó parasztságot a falu kizsákmányoló elemeivel szemben, a kizsákmányolók korlátozásával, terjeszkedésük meggátlásával. A népi demokrácia minden kényszertől mentes, a teljes önkéntességen alapuló mezőgazdasági szövetkezetek támogatásával megakadályozza a szegény- és középparasztság romlását és lesüllyedését, lehetővé teszi gazdasági és társadalmi felemelkedését".*

Döntő feladat a kulák-befolyás visszaszorítása a faluban

A mi jelenlegi viszonyaink közepette, a népi demokráciában, ahol a munkásosztály és a vele szövetséges dolgozó parasztság van hatalmon s amikor e szövetségen belül biztosítva van a munkásosztály vezető, irányító szerepe, a szövetkezet fegyver a munkásosztály és a dolgozó parasztság kezében a kizsákmányoló elemek, elsősorban a falu kizsákmányoló elemei ellen, a dolgozók, elsősorban pedig a falu dolgozó parasztságának a védelmére. Végső fokon a mezőgazdasági termelőszövetkezetek széles hálózata útján fogjuk biztosítani, hogy mezőgazdaságunkat, elkerülve a tőkés fejlődést, átvezessük a szocialista fejlődés vonalára.

„Ha nálunk teljes volna a szövetkezés — írta Lenin 1923-ban a „Kooperációról" c. híres cikkében — *mi mindkét lábunkkal szocialista talajon állnánk."* Továbbá: *„Valójában csak egy dolog hiányzik nálunk: az, hogy egész lakosságunkat annyira ‚civilizálttá' tegyük, hogy megértse, milyen előnyei származnak az egész lakosság teljes részvételéből a szövetkezetekben és megvalósítsa ezt a részvételt."**

Ma azonban nálunk még nincsenek meg annak a feltételei,

* *Lenin.* A szövetkezetről. Szikra 1948. 14. és 7—8. old. — *Szerk.*

hogy általánosan elterjedjenek a mezőgazdaságban a termelőszövetkezetek.

A termelőszövetkezetek széleskörű kifejlesztése hosszadalmas, szívós szervezkedési és felvilágosító munkát s egész sor állami vonalon végrehajtandó intézkedést megkövetelő folyamat. *A túlságos sietség, a fejlődés különböző szakaszainak az átugrása rendkívül veszedelmes volna ezen a téren és csak diszkreditálná a népi demokráciát s a Magyar Dolgozók Pártját.* Ezért ennek a kérdésnek a megoldásához nagy megfontoltsággal, jól átgondolt, tervszerű rendszabályokkal szabad csak hozzányúlni. Mert bár kétségtelen, hogy a termelőszövetkezetek kifejlődése lehetővé teszi a nagyüzemi termelést, a mezőgazdaság technikai alapjainak kiszélesítését, tehát nyilvánvalóan előnyös, nemcsak az országnak, hanem a dolgozó parasztságnak is, mégis a mezőgazdasági termelőszövetkezetek kifejlesztése megköveteli a dolgozó parasztság teljes önkéntes elhatározását és tényleges részvételét a szövetkezetben. Másrészt: a szövetkezésnek csakis olyan fokát és olyan formáit szabad alkalmazni, melyeket a dolgozó parasztság maga kíván megvalósítani.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek kifejlesztésének döntő előfeltétele a kulák-befolyás visszaszorítása a faluban, a kulákságnak, mint a falu kizsákmányoló elemeinek az eddiginél fokozottabb korlátozása és fokozatos kiszorítása, a kulákoknak, mint a dolgozó parasztság ellenségeinek diszkreditálása és elszigetelése s a dolgozó parasztok tömegeinek kiszabadítása a kulákok befolyása alól. Másszóval: a munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetségének és e szövetségen belül a munkásosztály vezető szerepének megszilárdítása.

Másrészt: a mezőgazdasági termelőszövetkezetek építése éppen az egyik legfontosabb eszköz a szövetség és a munkásosztály vezető szerepének megerősítésére, a kulák-befolyás visszaszorítása a falu új utakon való fejlődésének előkészítésére.

A falusi burzsoázia, a kulákság, természetesen, nem tűri tétlenül, hogy a népi demokrácia korlátozza a kizsákmányolásban, hogy akadályozza a feketézésben, a kupeckodásban. Nem fogja tétlenül nézni, hogy a népi demokrácia, a munkásosztály, megnyirbálja és visszaszorítsa befolyását a faluban, kivonja hatalma alól a dolgozó parasztságot. Számolni kell tehát a zsíros parasztság fokozott ellenállásával a demokrácia intézkedéseivel szemben. Számolni kell és előre kell látnia az osztályharc kiéleződését a faluban. Számolni kell azzal, hogy a kulákság, szövetségben az egyházi reakcióval és más reakciós elemekkel, megkísérli a „közös paraszti érdekre" apellálni, felhasználni céljaira a dolgozó parasztok elmaradottabb elemeit. Ennek jeleit már most is láthatjuk, amikor pedig még alig hoztunk egy-két olyan rendszabályt, mely a kulákok korlátozását, a kulákság kizsákmányolási lehetőségeinek és terjeszkedésének csökkenté-

sét célozza. Az idén a beszolgáltatásnál a mult évinél progresszívebb kulcsot alkalmazunk, ami természetesen a kulákságnak nem tetszik és mezőgazdasági fejlesztési járulék címén a 15 holdnál nagyobb birtokkal rendelkezőkre lényegileg természetben lerovandó progresszív földadót vezettünk be. Az említett rendszabályokkal elégedetlen kulákság igyekszik most a dolgozó parasztságot a beszolgáltatás és a természetbeni földadó fizetése ellen izgatni arra építve, hogy beszolgáltatni és adót fizetni senki sem szeret. Hasonló jelenségekkel találkozunk a gabonaárak kérdésénél is.

A mi feladatunk, hogy a kulákdemagógiát leleplezzük a népi demokrácia rendje és törvényei ellen izgató kulákokkal szemben, a tömegmozgósítás és tömegfelvilágosítás eszközei mellett az államhatalom erejét, a demokratikus rendőrséget és egyéb szerveket is igénybe vegyünk és tovább alkalmazzunk olyan gazdasági rendszabályokat, amelyek a kulákot sujtják, de kímélik a dolgozó parasztságot s ilymódon lehetővé teszik számunkra, hogy a dolgozó parasztságot kivonjuk a kulákok befolyása alól.

Gazdasági és politikai segítséget kell adni a szövetkezeteknek az államhatalom részéről

A kulákság korlátozására irányuló gazdasági és egyéb rendszabályok azonban egymagukban nem elégségesek ahhoz, hogy általában a szövetkezetek és különösen a mezőgazdasági termelőszövetkezetek kifejlődésének útját egyengessük. Szükséges tényleges, komoly gazdasági és politikai segítség a szövetkezeteknek a demokratikus államhatalom részéről. És itt megint a mi nagy tanítómesterünkhöz, Leninhez kell fordulnunk, aki a már idézett cikkében erről a kérdésről a következőket írta:

„Minden társadalmi rend csakis meghatározott osztály pénzügyi támogatása mellett jöhet létre... Most be kell látnunk és át kell vinnünk az életbe, hogy az a társadalmi rend, amelyet a szokottnál nagyobb mértékben kell támogatnunk, a szövetkezeti rend. De ezt a rendet a szó igazi értelmében kell támogatnunk, azaz nem arról van szó, hogy bármilyen szövetkezeti mozgalmat támogassunk, hanem csakis azt a szövetkezeti mozgalmat, amelyben ténylegesen résztvesznek a lakosság tényleges tömegei.“

Leninnek ez a programmatikus útmutatása, természetesen figyelembevéve a különbséget, amely fennáll a jelenlegi népi demokratikus Magyarország és a győzelmes szocialista forradalom utáni Szovjetunió között, számunkra is irányadó. Számunkra is érvényes, hogy a szövetkezetek általában, a mezőgazdasági termelőszövetkezetek különösen, nem erősödhetnek meg és nem fejlődhetnek ki

„meghatározott osztály", a munkásosztály, pontosabban a népi demokratikus államhatalom pénzügyi támogatása nélkül. És a mi viszonyainkra is helyes Leninnek az a tétele, hogy viszont támogatást csakis valódi szövetkezetnek szabad nyujtani, olyan szövetkezetnek, melyben „ténylegesen résztvesznek a lakosság tényleges tömegei".

A pénzügyi támogatást, melyet a népi demokratikus államhatalomnak a szövetkezetek és elsősorban a mezőgazdasági termelőszövetkezetek számára nyujtania kell, nem szabad szűk értelemben venni. Természetesen nemcsak arról van szó, hogy az állam olcsó hitelt biztosítson a szövetkezeteknek, hogy kedvezményben részesítse őket az adófizetésnél, hogy kedvezőbb feltételeket szabjon számukra a beszolgáltatásnál stb. Ezen túlmenőleg szükséges, hogy a népi demokratikus államhatalom a szocialista iparra támaszkodva, az egyénileg gazdálkodó kisparasztokénál, sőt a kulákénál jobb, gazdaságosabban dolgozó, a nagyüzemi termelés hatalmas előnyeit biztosító termelőeszközökkel lássa el a szövetkezeteket; továbbá, hogy a termelési szerződések rendszerének kiépítésével elősegítse termelésük gazdaságosságát és magas színvonalát s az értékesítés zavartalanságát; továbbá, hogy a mezőgazdasági szakoktatás széleskörű kifejlesztésével, szaktanácsadással, osztályszempontból, demokratikus tekintetben, teljesen megbízható szakemberek kinevelésével, maguknak a dolgozó kis- és középparasztoknak a soraiból segítsen előrevinni a termelőszövetkezetek építésének az ügyét.

A szövetkezetek kifejlesztése, különösen falun a termelőszövetkezeteké, nemcsak egész nemzetgazdaságunk szempontjából döntő jelentőségű. Jelentősége még abban is áll, hogy a dolgozó parasztok millióit megbarátkoztatja a népi demokráciával, melynek segítő, támogató kezét a szövetkezeteken keresztül nap mint nap érezni fogják. Ilymódon a szövetkezet, főként a falun, a demokratikus nemzeti egység egyik legfontosabb alapjává lesz Azzal, hogy az áruforgalom mellett új termelési kapcsolatot létesít a város és a falu között, megveti az alapját a munkásosztály és a dolgozó parasztság közötti szövetség szorossá és tartóssá tételének, kiszélesíti és megerősíti a munkás-paraszt szövetséget.

A szövetkezeti kérdés azonban természetesen, nem korlátozódik a mezőgazdasági termelőszövetkezetekre. A faluban nemcsak termelőszövetkezet van, vannak fogyasztási-, értékesítési-, hitel- és más szövetkezetek is. Ezek a szövetkezés egyszerűbb, a falusi dolgozó rétegek számára legkönnyebben hozzáférhető formái, melyeknek előnyeit a dolgozó parasztság a jelenlegi helyzetben sokkal inkább és hamarább megérti, mint a termelőszövetkezetekét Az áruforgalmat lebonyolító szövetkezeti formák ezért különösen alkalmasak arra, hogy a parasztsággal megkedveltessük a szövetkezeti gondolatot és szövetkezetekbe tömörítsük őket. Másrészt még az ilyen típusú

szövetkezetek is alkalmasak arra, hogy a dolgozó parasztságot védjük a kulákok és más spekuláns elemek uzsorájával szemben s ugyanakkor hasznos szolgálatot tesznek a város és a falu közötti árucsere helyesebb megszervezésében, az árut drágító fölösleges közvetítők kikapcsolásában.

A falusi szövetkezetek mellett komoly jelentőségűek a különféle városi szövetkezetek. Olyan szövetkezetekre gondolunk, mint a városi fogyasztási jellegű szövetkezetek, a kisiparosok és kiskereskedők különféle szövetkezetei, melyek a dolgozók és kisemberek védelmét szolgálják s egyben elősegítik tömörülésüket a népi demokrácia érdekeinek megfelelően.

A szövetkezeti mozgalom jelenlegi helyzete Magyarországon

A szövetkezeti mozgalom tehát úgy a városban, mint különösen a falun, nagy feladatokra hívatott. Lássuk hát röviden, hol tartunk jelenleg a szövetkezeti mozgalomban Magyarországon?

Jelenleg Magyarországon mintegy 2.5 millió szövetkezeti tag van. De ha figyelembe vesszük, hogy ugyanaz a személy rendszerint több szövetkezetnek is tagja, úgy aligha tévedünk, ha azt mondjuk, hogy körülbelül egymillióra tehető azoknak a száma, akik szövetkezeti tagok Magyarországon. Az egymilliónyi szövetkezeti tagnak túlnyomó többsége, mintegy 70 százaléka a falun van. Ebből következik, hogy szövetkezeti mozgalmunk súlypontja is a falura esik. Ha figyelembe vesszük, hogy hazánk lakosainak a száma jelenlèg minden valószínűség szerint meghaladja a kilencmilliót és hogy a földreform alapján juttatásban részesültek a rendelet, illetve törvény alapján, hivatalból tagjai a szövetkezetnek, hogy számos szövetkezésünkben a tagság nem öntevékenységen alapszik, hanem névleges, akkor el kell ismernünk, hogy a szövetkezetek fejlődése terén a mi népi demokráciánk nagyon el van maradva.

Ennél is nagyobb baj az, hogy szövetkezeteink többségének vezetésében nem a demokratikus, dolgozó elemek vannak túlsúlyban. Különösen vonatkozik ez a megállapítás a Hangya-, a Hitel-, a Tej- és Parasztszövetségi szövetkezetekre, melyeknek túlnyomó részét kulák és más demokráciaellenes elemek vezetik. Kivételt, kedvező irányban, elsősorban a földmíves szövetkezetek képeznek s az újonnan, a felszabadulás óta alakult aránylag nem nagyszámú Hangya- és Hitelszövetkezetek.

A szövetkezeti központoknál sincsen biztosítva a demokratikus vezetés. Bár a MOSZK túlméretezett, bürokratikus gépezete csökkent valamelyest az utóbbi hónapok folyamán és valamelyest megjavult a szervezet demokratikus szempontból, működésében még

jelentékeny mértékben tőkésszellem érvényesül és az apparátus még nagyrészt a régi, tőkés, kupecszellemű, a demokráciáért egyáltalán nem hevülő elemekből tevődik össze. Lényegesen jobb a helyzet az OSZH központi szervezetében és a kisebb szövetkezeti központoknál.

Az elmondottakból következik, hogy nemzetgazdaságunkban a szövetkezetek még nem töltenek be komoly szerepet. Csak kis mértékben szolgálják a tőkés befolyás és kizsákmányolás kiküszöbölését, mert többségüket tőkésszellemben vezetik s így szövetkezeteinket még számtalan szál fűzi a nemzetgazdaság tőkés szektorához. *Szövetkezeteink fejlődése a falun még csak igen kis mértékben szolgálja a kulákság korlátozását, a kulák befolyás kiszorítását, a falu, a dolgozó parasztság új, nem kapitalista úton való fejlődését és felemelkedését.*

Szövetkezeti mozgalmunk elmaradottságának számos oka van. Magyarországon a felszabadulás előtt nem volt széles demokratikus szövetkezeti mozgalom. A magyar falunak alig vannak szövetkezeti hagyományai. A városi munkásság szövetkezeti mozgalmát, amely egyébként sem volt nagyon erős, a reakció évekkel a felszabadulás előtt szétzúzta.

A felszabadulás után a falun a nagybirtokrendszer felszámolása volt napirenden. Ez az óriási horderejű feladat nagymértékben igénybevette a párt és a dolgozó parasztitömegek erejét. Az infláció nem kedvezett a valódi szövetkezetek kifejlődésének, legfeljebb a spekulációra, feketezésre épült álszövetkezetek elburjánzását segítette elő. Az államhatalomban egészen 1947 év őszéig a nagytőkés befolyás jelentékeny mértékben érvényesült, a munkásosztály vezető szerepe nem volt kétségtelenül biztosítva. Iparunk túlnyomórészt magánkapitalista ipar volt. Hitelszervezetünk is a tőkés gazdasági szektorhoz tartozott. Ezért sem iparunk, sem hitelszervezetünk nem adhatta meg a szükséges segítséget a szövetkezeti mozgalomnak. Emellett: iparunk igazán csak a stabilizációt követő egy-két év alatt állott talpra. Mindez hátráltatta a demokratikus szövetkezeti tömegmozgalom létrejöttét.

Hibák és hiányosságok a szövetkezeti mozgalomban

Azonban a tárgyi tényezők mellett voltak komoly, egyáltalán nem elkerülhetetlen hiányosságok és hibák is. Nem tisztáztuk idejében elméletileg a szövetkezetek helyét és szerepét Magyarországon, az új viszonyok közepette, a népi demokrácia viszonyai között. Nem folytattunk elvi harcot a szövetkezeti mozgalom lényegének polgári, kispolgári és jobboldali szociáldemokrata elferdítői ellen. Átvettük, persze részben kényszerűségből, az akkori erőviszonyok alapján, a régi szövetkezeti szervezetet anélkül, hogy lényeges politikai és

szervezeti változtatásokat eszközöltünk volna s ezt a szervezetet tettük meg demokratikus rendszerünkben a szövetkezeti mozgalom alapjává. Elhanyagoltuk a demokratikus szövetkezeti szakemberek kiképzését és a szövetkezeti oktatás és káderképzés ügyét hosszú időn keresztül átengedtük burzsoá és polgári szövetkezeti „szakembereknek" és „tudósoknak". Kissé elsiettük a szövetkezeti központ megalakítását és a szövetkezeti törvény megalkotását, ennek folytán a Központ megalakításánál az 1945-ös osztály-erőviszonyokat tükröző szervezet jött létre, élén Horthy volt államtitkárával, Bárányos Károllyal, Kerék Mihállyal és más hasonló kulákvédő elemekkel. Ugyanekkor a Központ ilyenformában való megalakulása lépést jelentett visszafelé a földmíves szövetkezetek tekintetében, amennyiben megszüntette ezeknek önálló központját és beolvasztotta a kupec-szellemű és nagyrészt kereskedőkkel dolgozó, nagyrészt kulákérdekeket védő egységes szövetkezeti központba.

A szövetkezeti mozgalomban jelentkező veszélyek

Főveszély a tőkés, kapitalista veszély

Ha igaz az, hogy a szövetkezet fegyver a munkásosztály és a vele szövetséges dolgozó parasztság kezében a kizsákmányoló elemek, különösen a falu kizsákmányoló elemei ellen, akkor nyilvánvaló az is, hogy a városi és a falusi kizsákmányoló elemek, a kizsákmányoló osztályok megkísérlik ezt a fegyvert a dolgozók kezéből kicsavarni, saját fegyverükké tenni a dolgozók ellen, vagy legalábbis élét letompítani, kicsorbítani, hasznavehetetlenné tenni a dolgozók számára. Érthető tehát, hogy a városi és a falusi burzsoázia megkísérli kiépíteni a maga hadállásait a szövetkezetekben. Igyekszik a szövetkezeteket tőkésjellegű vállalkozásokká átformálni. Igyekszik belülről folytatott aknamunkával, — a szövetkezetek ellen folytatott nyílt harc, a suttogó propaganda, a rágalmazó hadjárat mellett — megakadályozni, hogy a szövetkezetek a népi demokrácia gazdasági és politikai megerősödését, a dolgozó parasztság új utakon való felemelkedését szolgálják.

Ezért a főveszély a szövetkezeti mozgalmunkban: a tőkés, a kapitalista veszély, amely mindaddig fennáll, amíg nemzetgazdaságunkban feltalálhatók a tőkés termelési viszonyok.

A kapitalista veszély számos formában jelentkezhet és jelentkezik szövetkezeti mozgalmunkban: kulák és más kizsákmányoló elemek befurakodása a szövetkezetekbe és ezek vezetésébe, álszövetkezetek alakítása, tőkés vállalkozásokkal és vállalkozókkal létesített helytelen gazdasági kapcsolatok révén a szövetkezet alárendelése a tőkés érdekeknek, bérmunkások jelentékeny mértékű alkalmazása révén a tagok öntevékenységén alapuló szövetkezeti jelleg hát-

térbe szorítása, a konjunktúrát egyénileg kihasználó szövetkezeti tagok gyors vagyonosodása és kiválása a szövetkezetből stb. Különösen nagy a kapitalista veszély a földművesszövetkezeteknél, ahol a furfangos és gazdasági kérdésekben a kis- és középparasztoknál rendszerint járatosabb kulákok gyakran kihasználják a szövetkezetben tömörült dolgozó parasztok járatlanságát, tapasztalatlanságát vagy megszorultságát, hogy megkaparintsák a szövetkezet vezetését, sokszor a dolgozó parasztok köréből származó ügynökeik, vagy általuk megvesztegetett ügyvezetők és egyéb alkalmazottak útján.

Mindebből az következik, hogy a szövetkezetek nem maguktól, nem automatikusan válnak olyan gazdasági szervezetekké, melyek alkalmasak a tőkés befolyás elleni eredményes küzdelemre, a kulák korlátozására, a kis- és középparasztság felemelésére, a falu új utakon való fejlődésének biztosítására. A szövetkezeteket szívós munkával, helyes politikával, helyes intézkedésekkel, az emberek helyes megválogatásával stb. kell ilyenekké tenni és ügyelni arra, hogy a jó, helyesen működő szövetkezetek időközben el ne romoljanak a tőkés fertőzéstől, a tőkés elemek behatolásától.

Másik veszély: a szektaszellem veszélye

De hiba volna, ha csak a tőkés veszélyt látnánk a szövetkezeti mozgalomban. Van más veszély is. Ez a másik veszély jelenleg kisebb, mint a tőkésveszély. De ha nem ügyelünk rá, ha megfeledkezünk erről a veszélyről, akkor ez is nagy veszéllyé válhat és máris jelentkezik helyenként. *Ez a veszély a szektaszellem veszélye.* Úgy jelentkezik, hogy a középparasztot nem akarják beengedni a földművesszövetkezetbe, s ezzel a középparasztot a kulák karjaiba taszítják, ahelyett, hogy a kisparasztsághoz vonnák. Jelentkezik abban is, hogy csak ugyanahhoz a párthoz tartozó parasztokat hajlandók felvenni a földművesszövetkezetbe. Megnyilvánul abban, hogy egy szűk kis csoportocska, egy kis klikk kaparintja a kezébe a vezetést olymódon, hogy a szövetkezet életére döntő fontosságú kérdésekben nem kérik ki a tagok véleményét, nem vonják be a tagokat a közös munkába, sőt távoltartják őket a közös munkától. *Azonban a legveszélyesebb formája a szektaszellem megnyilvánulásának a szövetkezeti mozgalomban az, ha olyan szövetkezeti típust, a szövetkezeti gazdálkodásnak olyan formáját akarják hirtelen megvalósítani, melyet a dolgozó parasztság nagy tömegei még nem értenek meg és ezért még nem fogadnak el. Ezt a hibát követték el a Jugoszláv Kommunista Párt vezetői, akik, megfeledkezve arról, hogy a jugoszláv faluban vígan nőnek a tőkés elemek, gyarapodnak, gazdagodnak és szaporodnak a kulákok, hirtelen irányt vettek „az utolsó kapitalista maradványok" megszüntetésére... „napokon belül".*

Mi igyekezni fogunk tanulni a Jugoszláv Kommunista Párt vezetőinek hibájából és nem megismételni ezeket a hibákat.

A Magyar Dolgozók Pártjának feladatai a szövetkezeti mozgalom terén

A súlypont a falusi általános szövetkezet megteremtésén van

Az elmondottakból következik, hogy jóllehet a szövetkezeti mozgalom általában, úgy a városban, mint a falun, nagyjelentőségű, mégis szövetkezeti mozgalmunk súlypontja a falun van és méginkább ott kell lennie.

A falun a szövetkezetek áruforgalmát lebonyolító tevékenységet össze kell kapcsolni a mezőgazdasági termelés megszervezésével, szem előtt tartva, hogy szövetkezeti mozgalmunk központi feladata a kisparaszti gazdaságok százezreinél a szövetkezeti termelés olyan megszervezése, mely lehetővé teszi a korszerű technika felhasználásával magasabb mezőgazdasági kultúra megteremtését, a termelés hozamának gyors emelkedését.

Ezért a népi demokráciánk szövetkezeti rendszerének kiépítésénél a súlypontot a falusi általános szövetkezet megteremtésére, a földműves szövetkezetnek falusi általános szövetkezetté való kifejlesztésére kell helyeznünk. Viszont az általános falusi szövetkezeten belül arra kell venni az irányt, hogy az értékesítési és elosztási tevékenység hathatós támogatása mellett előmozdítsuk a termelés szövetkezeti megszervezését. Emellett a termelőszövetkezetek alacsonyabb, egyszerűbb formáira kell irányt vennünk, mert ezeket a formákat a dolgozó parasztság könnyebben teszi magáévá, mint a fejlettebb formákat. Mi pedig semmit nem akarunk tenni a dolgozó parasztság ellenére, hanem csakis vele együtt, önkéntes elhatározása és meggyőződése alapján.

A szövetkezeti termelés legegyszerűbb formája az, amikor a dolgozó parasztok egyéni gazdaságuk fenntartása mellett, anélkül, hogy termelőeszközeiket átadnák a szövetkezetnek, termelésük egy-egy mozzanatára szövetkezetbe tömörülnek, de általában földjeiket egyénileg, maguk és családjuk munkaerejével művelik meg. *Ennél fejlettebb forma a táblásművelés, melynek van olyan válfaja is, amikor a mezőgazdasági termelést szövetkezeti munkaszervezetek végzik, a termelés eredményét pedig a végzett munka és a föld tulajdoni aránya szerint osztják meg.*

A mi feladatunk, hogy elősegítsük a legkezdetlegesebb formáktól az áttérést a magasabb formákhoz, ha ezzel maguk a szövetkezők is egyetértenek, ha meggyőződtek a magasabb formák helyességéről és hasznosságáról a maguk számára.

Milyen segítséget kell adni az államhatalomnak a szövetkezetek kifejlődéséhez

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek nem fejlődhetnek ki és természetesen, a falusi általános szövetkezetek sem, a népi demokratikus államhatalom hathatós támogatása nélkül. Milyen segítség az, melyet államhatalmunknak adnia kell, hogy a szövetkezeti mozgalom kifejlődhessék?

Mindenekelőtt a mezőgazdaság gépesítése az Állami Mezőgazdasági Gépüzemek útján. Az Állami Mezőgazdasági Gépüzemek jelentősége elsősorban abban áll, hogy segítségükkel megteremtjük a magyar mezőgazdaság új technikai fegyverzetét, hogy ezt a fegyverzetet elsősorban a szövetkezetek és a dolgozó parasztság rendelkezésére bocsátjuk s ezzel biztosítjuk mezőgazdaságunk új utakon való fejlődésének egyik döntő előfeltételét. Az Állami Mezőgazdasági Gépüzem (ÁMG) a nagyüzemi termeléshez szükséges korszerű gépi felszereléssel, a termelőszövetkezeteknek biztosított anyagi előnyökkel, a mezőgazdasági üzemszervezés és termelés terén nyujtott szaktanácsadással segíti, szervezi, fejleszti a termelőszövetkezeteket, előmozdítja a kezdetleges termelési eszközökkel korszerűtlen gazdálkodást folytató egyéni parasztgazdaságok áttérését a számukra és az ország számára sokkal előnyösebb és jövedelmezőbb nagyüzemi gazdálkodásra. Az ÁMG jelentős eszköz a falusi kizsákmányolók gazdasági és politikai hatalmának korlátozására, visszaszorítására és megszüntetésére s egyben a tervszerű gazdálkodás megvalósításának egyik legfontosabb eszköze a mezőgazdaságban. A gépállomás segítségével traktorra ültetjük a magyar dolgozó parasztot, magasabb szakismereteket, technikai kultúrát viszünk a faluba és elsősorban a szövetkezetekbe.

Az Állami Mezőgazdasági Gépüzemek mellett a népi demokratikus államhatalom feladata, hogy a falusi általános szövetkezeteket, a mezőgazdasági termelőszövetkezeteket a termelési szerződések rendszerének megvalósításával is segítse. Véget kell vetnünk a jórészt még jelenleg is érvényben lévő rendszernek, melynek értelmében a termelési szerződések lényege, hogy tőkés vállalatok és kisebb részben állami szervek főként kulákokkal kötnek szerződést vetőmag, egyéb magvak és ipari növények termesztésére s ezt állami eszközökkel, állami pénzzel hitelezik meg. Az ilyen termelési szerződési rendszer a városban és a falun egyaránt a tőkés elemeket erősíti és nem segíti elő sem a tervgazdálkodást, sem pedig a dolgozó parasztság felemelkedését és fejlődését a kapitalista út elkerülésével. *Nekünk olyan termelési szerződés-rendszerre van szükségünk, amely alkalmas, a Mezőgazdasági Gépüzemekkel együtt, a termelőszövetkezetek kifejlesztésének és megszilárdításának elősegítésére, s amely nem a zsíros parasztnak, hanem a dolgozó parasztságnak kedvez.*

Az Állami Mezőgazdasági Gépüzemek felállítása elkezdődött s ez év végéig 120, a jövő év végéig pedig mintegy 320—350 ÁMG

fog működni. Végső fokon az ÁMG-k száma körülbelül 750-re fog emelkedni. Ez az államnak 750 millió forintjába kerül. Hatalmas összeg, amit erre a célra áldozunk, de enélkül az áldozat nélkül, enélkül a segítség nélkül nem jutunk előbbre.

Ugyancsak ebben az évben már az új szerződéses rendszer szerint kell termeltetnünk, kiterjesztve ezt a rendszert fokozatosan, évről-évre. Ez is nagy pénzügyi eszközök rendelkezésre bocsátását követeli meg. De meg kell tennünk, ha segíteni akarunk a dolgozó parasztságnak és ha nem akarunk egyhelyben topogni a szövetkezeti mozgalom terén.

Elő kell segítenünk a földbérlő-szövetkezetek kifejlődését

A mezőgazdasági termelő szövetkezetek különleges típusaként elő kell segítenünk földbérlő szövetkezetek kifejlődését, vagy földbérlő csoportok kialakulását a mezőgazdasági termelőszövetkezeteken belül. Jogszabállyal kell gondoskodnunk arról, hogy a bérbeadott föld ne kulákok kezébe kerüljön, hanem, amennyiben jelenleg nem kisbérlők művelik, lehetőleg mezőgazdasági munkások bérlőszövetkezetei és kisparasztok műveljék meg, méltányos feltételek mellett. Az ilyen szövetkezetek munkát és magasabb életszínvonalat biztosítanak a bennük résztvevők számára, csökkentik a munkanélküliséget a mezőgazdaságban, csökkentik a kulák befolyását a mezőgazdasági munkásokra, korlátozzák a kulákság kizsákmányolási lehetőségeit. Ezért a mezőgazdasági munkások földbérlő szövetkezetei megérdemlik a Magyar Dolgozók Pártjának és a demokratikus államhatalomnak legmesszebbmenő támogatását.

Szövetkezeti gépezetünk átszervezése és a szövetkezeti mozgalom demokratizálása

Szövetkezeti mozgalmunk helyes fejlődése érdekében szükséges a MOSzK olyan átszervezése, hogy megfelelhessen az előtte álló feladatoknak. A MOSzK szervezetét meg kell szabadítani a demokráciával ellenséges magatartást tanúsító elemektől. Meg kell szüntetni a MOSzK tőkésvállalati jellegét. *Népi szerveket kell állítani a Szövetkezeti Központ mellé és mindenekelőtt meg kell szervezni a földművesszövetkezetek országos választmányát.*

Meghagyva a Központ kezében a szövetkezetpolitikai irányítást, a gyakorlati munka súlypontját a megyei kirendeltségekre kell áttenni és ki kell alakítani a megyei kirendeltségek átszervezésével a szövetkezetek Megyei Központját. A Megyei Központok élére politikailag megbízható, tisztaerkölcsű, a néppel tartó és lehetőleg a népből való szövetkezeti szakembereket kell tenni. A szövetkezeti áruraktárakat, amilyen mértékben a szövetkezetek fejlődése ezt megkívánja, a Megyei Központok mellett kell felállítani, nempedig az országos központ mellett. *A Megyei Központok mellett is meg kell*

szervezni a földművesszövetkezetek választmányát, a megyei választmányt.

A Hangya-szövetkezeteket s főként vezetőségüket meg kell tisztítani a demokráciaellenes elemektől, s jogszabállyal is elő kell segíteni összeolvadásukat a földművesszövetkezetekkel. Hasonló módon irányt kell venni egyéb falusi jellegű fogyasztási és értékesítési szövetkezeteknek, a kulákelemektől való megtisztítása után, a földművesszövetkezetekbe való beolvasztására.

A városi fogyasztási szövetkezetek működését összhangba kell hozni az állami és részben állami jellegű fogyasztási hálózat tevékenységével (KÖZÉRT, MÁV Konzum, Tükert stb.). Megengedve és kifejlesztve közöttük az egészséges versengést a fogyasztóközönség jobb kiszolgálására, az életszínvonal javítására, ki kell küszöbölni az egészségtelen versenyt, mely a tőkés elemeket erősíti.

Biztosítani kell a kisipari szövetkezeti központ olyan működését, hogy elősegítse a kisiparosság széles rétegeinek a beillesztését a tervgazdálkodás kereteibe s elsősorban ezeket lássa el nyersanyaggal a kisipari szövetkezeteken keresztül. Állami és közületi megrendeléseknél előnyben kell részesíteni a kisiparosság között a szövetkezetekbe tömörült kisiparosokat, s főként a közös termelésen nyugvó kisipari szövetkezeteket.

Fordulatot a Magyar Dolgozók Pártjának szövetkezeti munkájában!

Nem arról van szó, hogy valami gyökeresen új irányvonalat valósítsunk meg a szövetkezeti mozgalomban. *A Magyar Dolgozók Pártját, a mi pártunkat, a marxizmus-leninizmus tanítása vezérli. S mint minden más kérdésben, ebben a népi demokráciánk fejlődése szempontjából oly nagyfontosságú kérdésben is, a marxizmus-leninizmusnak határozott, világosan megformulázott az álláspontja.*

De bármilyen döntő fontosságú is az elvi, elméleti álláspont helyessége, ez egymagában még nem biztosítja a gyakorlati politika helyességét. Ezért a helyes elvi alapokból kiindulva, a marxizmus-leninizmus tudományos módszere segítségével, a konkrét magyar viszonyokra vonatkozólag, a magyar adottságokkal számolva kell kidolgoznunk és meghatároznunk gyakorlati, konkrét politikánkat a szövetkezeti kérdésben.

S ha ez megtörtént, akkor a siker a végrehajtáson múlik. Akkor a siker elsősorban attól függ, hogy hogyan dolgozunk mi, a Magyar Dolgozók Pártja, képesek vagyunk-e mozgósítani az elérni kívánt eredmények biztosítására az összes rendelkezésünkre álló erőket és eszközöket; képesek vagyunk-e megnyerni, legalább is részben, az általunk javasolt szövetkezeti politikának a velünk szövetséges demokratikus pártokat?

Szövetkezeti politikánk megvalósítása, melyről én csak általánosságban beszéltem, megköveteli, hogy pártunk munkájában a

szövetkezeti mozgalom terén fordulatot hajtsunk végre. Erre a fordulatra nem azért van szükség, mintha mi megváltoztattuk volna eddigi elvi álláspontunkat, hanem azért, mert a szövetkezeti mozgalom terén nagyon lemaradtunk, mert komoly hiányosságaink vannak, mert más, pillanatnyilag sürgősebb teendőink mellett, ezt a rendkívül fontos területet meglehetősen elhanyagoltuk.

A fordulatnak kifejezésre kell jutnia mindenekelőtt abban, hogy egész pártunk, de különösen pártmunkásaink mélyen átértsék és elsajátítsák a MDP szövetkezeti politikáját, tudatosítsák magukban a szövetkezeti mozgalom óriási jelentőségét, ne tekintsék a szövetkezeti munkát másodrendű dolognak!

A szövetkezeti politika és a szövetkezetek kérdései eddig megyei bizottságainknál, járási pártbizottságainknál a legtöbb helyütt nem sok szerepet játszottak és a szövetkezeti vonalon dolgozó elvtársainkat bizony elég gyakran úgy kezelték, mint akik nem sok vizet zavarnak. Ideje, hogy ennek a helyzetnek végetvessünk. Ideje, hogy megyei és járási pártbizottságaink komolyan foglalkozzanak a szövetkezeti mozgalom kérdéseivel, hogy megértsék, nem másodrendű kérdésről és nem múló kampányról van itt szó, hanem népi demokráciánk fejlődése, a szocializmus építése szempontjából létfontosságú ügyről, mellyel hosszú-hosszú éveken át kell a legközelebbről foglalkoznunk.

Számotadva magának a szövetkezeti kérdés nagy fontosságáról, Politikai Bizottságunk elhatározta, hogy a megyei és a járási pártbizottságoknál szövetkezeti felelősöket rendszeresít. Ugyanez a szempont vezette Politikai Bizottságunkat, mikor elhatározta ennek az országos értekezletnek az összehívását, amelyen részt vesznek legjobb földmívesszövetkezeteink és már működő Állami Mezőgazdasági Gépüzemeink képviselőitől kezdve falusi, járási, városi szövetkezetekben dolgozó pártmunkásainkon keresztül egészen a szövetkezeti mozgalomban és a minisztériumokban legfelelősebb funkciókat betöltő elvtársakig, úgyszólván mindazok, akik bármilyen fokon irányítói szövetkezeti mozgalmunknak. De itt vannak közöttünk parasztképviselőink is. Sőt itt vannak megyei titkáraink is, és nagyszámban Központi Vezetőségünk és Politikai Bizottságunk tagjai, élükön Rákosi elvtárssal. Mindez már egymagában is mutatja, milyen jelentőséget tulajdonít pártunk a szövetkezeti kérdésnek.

A szövetkezeti mozgalomban tevékenykedő elvtársaink tehát érezzék át munkájuk rendkívüli fontosságát. Érezzék, hogy a párt megbecsüli ezt a munkát s megbecsüli azokat, akiket erre a fontos és felelősségteljes frontra küld. Mert teljesen nyilvánvaló, elvtársak, hogy a szövetkezeti munkában szükségessé vált fordulat döntő kérdése az, hogy megtaláljuk, a nekik megfelelő helyre állítsuk és kineveljük, kifejlesszük azokat az elvtársakat és általában azokat a demokratikus elemeket, akik képesek a dolgozó tömegek és különösen dolgozó parasztságunk érdekében lendületbe hozni a szövet-

kezeti mozgalmat, biztosítva benne a munkásosztály, a dolgozók pártjának vezető szerepét.

A szövetkezeti mozgalom helyes megszervezése és kifejlesztése talán nagyobb, de mindenesetre bonyolultabb, mint bármely más feladat, melyet eddig megoldottunk. Azonban ennek a nagy és bonyolult feladatnak a megoldásához most nagyobb eszközök, nagyobb lehetőségek is állanak rendelkezésünkre. Az államhatalom szilárdan a nép kezében van. A munkásosztály tekintélye megnőtt. Népi demokratikus államhatalmunk birtokában vannak a nemzetgazdaság döntő pozíciói. A dolgozó parasztság zöme támogatja a demokráciát. A reakcióra súlyos csapásokat mértünk.

Mindezeken felül ma nagyobbak a lehetőségeink, mint valaha, nem utolsó sorban azért is, mert a magyar munkásosztálynak, a magyar dolgozóknak most egyetlen egységes pártjuk van, a Magyar Dolgozók Pártja!

Hívek maradva mindvégig nagy tanítómestereink, Marx, Engels, Lenin, Sztálin tanításaihoz, harcokban megedzett Központi Vezetőségünk irányításával, Rákosi Mátyás vezetésével kétségtelenül megoldjuk a történelmi fejlődés által elénk állított új, nehéz és bonyolult feladatot is, ugyanúgy, ahogyan sikeresen megoldottuk a többi feladatokat.

A DOLGOZÓ PARASZTSÁG A SZÖVETKEZÉS ÚTJÁN

(Rákosi Mátyás elvtárs azonos című, 1948 augusztus 20-án Kecskeméten mondott beszédéből[1])

Itt az ideje, hogy számot vessünk azzal a kérdéssel, *mi legyen a paraszti gazdaságok további fejlődésének útja.*

Ezt a kérdést nemcsak a jó termés veti fel, de felvetik a falu kulák nagygazdái is, akik a demokrácia megerősödésére, a dolgozó parasztság és az ipari munkásság szövetségének megszilárdulására ellentámadással válaszolnak. Mindenki tudja, hogy az utóbbi időben egyre több földmunkásnak, cselédnek mondanak fel, sok helyen törvényellenesen felbontják a földbérleteket és ennek következtében növekszik a mezőgazdasági munkanélküliség és ugyanakkor, amikor az ország gazdasági helyzete erősödik és javul, a falu legszegényebb munkásrétegének a helyzete rosszabbodik.

Tegnap volt nálam az ország hat megyéjéből egy földmunkás küldöttség, amely elpanaszolta, hogy a földmunkásoknak a helyzete, akik nem kaptak földet, sok tekintetben rosszabb, mint a nagy-

---

[1] *Rákosi Mátyás.* A dolgozó parasztság a szövetkezés útján. Szikra 1948, 13—20. old.

birtok idejében volt. Munkát leginkább a kulák nagygazdáknál kapnak, (Le vele!) akik nemcsak nyúzzák őket, de még gúnyolják is. Azt mondják nekik: most demokrácia van és ti mégis miránk vagytok szorulva. Néhol az öntudatos demokrata földmunkást valósággal kiközösítik és titkos egyetértésben nem engedik munkához jutni. Hozzá kell tennem, hogy a földmunkások száma a szakszervezet adatai szerint 194.000. Ez a hatalmas tömeg nem kapott a demokrácia gazdasági ajándékaiból. És most az a veszély fenyegeti őket, hogy a zsíros nagygazdák az eddigi béreket is letörik.

Ez a földmunkás tömeg, amely a demokrácia legbiztosabb oszlopa a falun, joggal követeli tőlünk, hogy foglalkozzunk ügyeikkel és segítsünk is rajtuk. Minthogy minden négy-öt esztendőben nem lehet megbolygatni a birtoklás rendjét és nem lehet új földosztást csinálni, — másképp kell gondoskodni róluk.

Tűnjön el a falu és város közötti különbség

Két út áll a magyar dolgozó parasztság előtt. Az egyik út a régi, a megszokott, a túlzásba vitt egyéni gazdálkodás, ahol mindenki csak magával törődik, ahol az az elv uralkodik, hogy aki bírja marja. Ennek az elvnek elkerülhetetlen törvényszerű következménye az, hogy a nagy halak megeszik a kis halakat, a nagy kulák gazdák tovább erősödnek, tovább gazdagodnak és tönkreteszik a szegényebb dolgozó parasztságot. Most is százával vannak falvak, amelyekben 8—10 kulák uralkodik és basáskodik. Ha a dolgozó paraszt megszorul, a kulák hálójába kerül, aki bérbeveszi, majd később felvásárolja a kis- és középparasztok földjét. (Le velük! Elég volt!) *A dolgozó parasztok ebben a harcban lassan, de biztosan alul maradnak, a földjük elaprózódik és hosszú, keserves küzdelem után tízezrével mennek tönkre.* A föld kicsúszik a talpuk alól és lassanként újra szolgasorba süllyednek, — ki elmegy béresnek a nagygazdához, ki pedig a városba szorul napszámosnak és tanulatlan munkásnak. Minden dolgozó paraszt ismeri ezt a küzdelmet, ismeri ezt a sorsot, amelynek réme minden rossz terméssel, minden elhullott marhával, minden betegséggel kapcsolatban a multban annyit gyötörte őket.

Ezen az úton a népi demokrácia sem mehet tovább. Mi nemcsak a város, hanem a falu dolgozó népének életszínvonalát is fel akarjuk emelni. A mi célunk az, hogy *ne csak a városban, de a falun is a dolgozó ember részesüljön a kultúra minden áldásában: a háza legyen egészséges, emberhez méltó, legyen benne villany, vízvezeték. A gyermekei járhassanak középiskolába, vagy az egyetemre.* Ha beteg, kapjon jó orvost, ha a felesége szül, álljon rendelkezésére klinika, vagy szülőotthon. Olvashasson könyvet, újságot, hallgathasson rádiót, legyen a falunak mozija, — álljon a dolgozó paraszt rendelkezésére mindaz a gép, amelyik megkönnyíti a munkát és növeli a munka eredményét. (Éljen! Taps.) Egyszóval: tünjön

el lassanként a város és a falu közötti különbség. (Éljen.) Ilyen falut és ilyen dolgozó parasztságot akar a népi demokrácia. De mindenki tudja, hogy *a mai termelési módszerekkel az 5, 10, 15 holdas parcellákon ezt a kultúrát, ezt az életszínvonalat megvalósítani nem lehet: ezt csak közös összefogással, szövetkezéssel, kölcsönös segítéssel lehet.*

A demokrácia minden erejével támogatja a dolgozó parasztságot a szövetkezésben

Tudják ezt az újgazdák is, akiket a demokrácia földhöz juttatott, tudja ezt a dolgozó parasztság és ezért keresi a másik utat, az elkülönült, egyéni gazdálkodással szemben az összefogás, a szövetkezés útját. Keresi annál is inkább, mert a felszabadulás óta saját tapasztalatából tudja, hogy bármennyire is segíti őt a demokrácia, az általános fejlődésből a kulák nagygazda sokkal nagyobb hasznot húz, mint a dolgozó paraszt. Tudja azt a saját tapasztalatából, hogy a kupec-paraszt, a zsíros nagygazda százféle módon, kölcsönadott igával, szerszámmal, vagy kölcsönadott vetőmaggal újra ki tudja uzsorázni, újra hatalma alá tudja hajtani. Hiába segíti a demokrácia, a kulák módját ejti, hogy újra szolgaságba vesse. Ezt a falu dolgozó népe lépten-nyomon a saját bőrén tapasztalja. És mert *a magyar dolgozó parasztság öntudata a felszabadulás óta megnőtt, politikai láthatára kiszélesedett, ezért keresi az új utat, ezért fordul a szövetkezés felé. Ezért teljesíti jól a beszolgáltatást és ezért fogja szorosabbra a szövetséget a magyar nép döntő rétegével, az ipari munkássággal.*

A magyar demokrácia természetesen minden erejével azon van, hogy támogassa a dolgozó parasztságot a szövetkezésében, hogy kezükre járjon minden téren gazdasági megerősödésükben. *Ezért építjük gyors ütemben az állami mezőgazdasági gépüzemeket, amelyek a dolgozó parasztság számára biztosítják a modern gépek minden vívmányát, kezükbe adják a legjobb traktorokat, a legjobb mezőgazdasági gépeket.* Ezért támogatja a demokrácia anyagilag a szövetkezeteket. Ezért részesíti előnyben a szerződéses termelésnél, elsősorban a magnemesítő termelésnél a szövetkezett dolgozó parasztságot.

A kulák nagygazdák is megértik, hogy a szövetkezés már jelentékeny mértékben gátat vet terjeszkedésüknek, megnehezíti az uzsorát és a spekulációt és ezért igyekeznek elijeszteni a szövetkezéstől a dolgozó parasztságot. Azt mondják, hogy ez a szövetkezés a kolhoz kezdete, hogy ezzel elvesztik a földjüket és hasonlókat emlegetnek. Másutt viszont azt tapasztaljuk, hogy ezek *a spekuláns és zsiros nagygazdák igyekeznek befurakodni a szövetkezetekbe.* A héten itt Pest megyében a beszolgáltatással kapcsolatban végigjártam egy sor falut és meglepetéssel tapasztaltam, hogy a földmívesszövetkezetekben, különösen ott, ahol keresni lehet, nyüzsögnek a speku-

lánsok, a volt kereskedők. Az egyik földmívesszövetkezetben a gabonabegyüjtést egy olyan gazda vezeti, aki a saját földjén kívül 63 hold bérleten is gazdálkodik. Világos, hogy *ezek az elemek felismerve a szövetkezés előnyeit, oda is beférkőznek és igyekeznek lefölözni a hasznot.* Hallottam már olyan szövetkezetről is, amelyet kizárólag nagygazdák akarnak alapítani és 20 holdnál kisebb birtokost be sem vesznek maguk közé. (Le vele!) Mindez azt mutatja, hogy a nagygazdák nem egyszer jobban megértették, mint a dolgozó parasztok, a szövetkezés jelentőségét.

A nagybérleteket a dolgozó földmíves nép és a földmunkásszövetkezetek kapják

A demokrácia nemcsak a dolgozó parasztság szövetkezését támogatja, de gondoskodik róla, hogy a kulák nagygazda fája ne nőjön az égig, hogy korlátok közé szorítsák a kulák terjeszkedést. Ennek egyik módja a fokozatos, a progresszív adózás, azaz aki gazdagabb, az fizessen több adót, akinek erősebbek a vállai, azokra nagyobb terhet kell rakni. (Úgy van. Éljen. Taps.) Gondoskodni kell arról is, hogy *a nagybérletek ne a gazdag nagybérlők kezébe jussanak, hanem a dolgozó parasztság és földmunkások bérlőszövetkezete dolgozzon rajtuk.* (Éljen! Nagy taps.) Ebből a célból rövidesen meg fog jelenni egy rendelet, mely őszre már biztosítja, hogy a nagybérleteket a dolgozó földmíves nép és a földmunkásszövetkezetek kapják. (Éljen! Nagy taps. Le a nagygazdákkal!) Meg kell szüntetni azt is, hogy a földet, mint bármely más árut, tetszés szerint adják-vegyék s olyanok vásárolják meg, akik nem földmívelők, akiknek a föld csak spekuláció vagy tőkebefektetés tárgya. (Le vele!) Az államnak eddig is bizonyos körülmények között elővételi joga volt a földre. Most tovább kell menni és gondoskodni kell arról, hogy az eladásra kerülő földeket elsősorban az államnak ajánlják fel megvásárlásra, hogy az államnak így módjában legyen a földet felvásárolni és a dolgozó parasztságnak, vagy földmunkásoknak juttatni.

Ezek a rendszabályok, tisztelt Nagygyűlés, magukban véve nem oldják meg a magyar parasztság kérdéseit. De összességükben mégis elősegítik azt, hogy a dolgozó parasztság ne essen a kulák nagygazdák prédájául és legalább részben lehetővé teszik, hogy tovább menjen a dolgozó parasztság a felemelkedésnek azon az útján, melyen a felszabadulás óta jár. A népi demokráciának, amely a városban annyi sikerrel építi a szocializmust, a falun is meg kell kezdenie ezt a munkát, a dolgozó parasztság megerősítésére és felvirágoztatására.

A kérdés, hogy merre menjen a dolgozó parasztság, fel van vetve és a válasz is világos. *A dolgozó parasztság a szövetkezés, a kölcsönös segítés és a közös munka útját választja.* (Éljen!) *És ebben teljes erővel támogatja őt a város dolgozó népe, az egész*

demokrácia. Nekem azt szokták mondani, hogy a magyar paraszt maradi, a magyar paraszt nem szereti a közös munkát, nem szereti az új termelési módokat.

Én ezt nem fogadom el, mert lépten-nyomon az ellenkezőjét tapasztaljuk. Gondoljunk csak arra, hogy milyen idegen volt a magyar paraszt számára a rizstermelés. Viszont mikor felismerte, hogy ez hasznos, hamar elterjedt a rizstermelés és mindenfelől ostromoltak bennünket vetőmagért.

Ugyanilyen gyorsan elterjedt az azelőtt ritkaságszámba menő kettős termelés. — Tudjuk, hogy a Tiszántúlon elterjedt a gyapottermelés.

Nem igaz, hogy a mi parasztságunk maradi. A mi parasztságunk fürge, eleven, gyorseszű, szorgalmas és minden termelési formát örömmel megragad, amiből úgy látja, hogy magának és az országnak haszna van. Ez vonatkozik a szövetkezeti termelésre is. (Éljen! Taps.) Az a nagy érdeklődés, amellyel a falu dolgozó népe a szövetkezet kérdése felé fordul, ennek egyik mutatója. De még fontosabb mutatója a munkás-paraszt szövetség megerősödése és az a készség, amellyel a falu népe a demokrácia építésének olyan formáit, mint a munkaverseny, a beszolgáltatási verseny, átveszi és elsajátítja.

A város és falu dolgozó népének kölcsönhatása egyre erőteljesebb és egyre eredményesebb. Ez a fejlődés, ez a kölcsönhatás a jövőben még csak növekedni fog. A magyar demokrácia még csak most kezdi igazában bontogatni szárnyait. Most dolgozunk az ötéves terven, a tízéves öntözési és villamosítási terven. Ezeknek a terveknek döntő tényezője a munkáskéz.

A legközelebbi öt esztendőben negyedmillió új ipari munkásra és tanoncra lesz szükségünk. Ennek a negyedmillió új munkásnak igen jelentékeny része a falu ifjúságából fog bekerülni az üzemekbe és gyárakba. (Éljen!) És még jobban erősíteni fogja a munkás-paraszt összefogást, a falu és a város dolgozó népe összetartozásának tudatát és egyben végleg felszámolja a mezőgazdasági munkanélküliséget. A magyar gazdasági élet egyik legnagyobb kérdése a nem is távoli jövőben a munkáskéz hiánya lesz.

A dolgozó parasztság egyre nagyobb rétegei fordulnak pártunk felé

A dolgozó parasztság felismerte, hogy az ő helye a demokrácia oldalán van. Ennek a felismerésnek a hatása természetesen mutatkozik a politikai pártokban is. A mi Pártunkról, a kommunisták pártjáról (Éljen!), a Magyar Dolgozók Pártjáról (Éljen! Nagy taps.) nem kell sokat beszélnem. *A felszabadulás óta eltelt idő bebizonyította, hogy helyes az út, amelyet a magyar kommunisták mutattak. Helyes volt a nemzeti erők összefogása, a munkás-paraszt szövetség, helyes volt a földosztás, a bankok, a gyárak, a bányák államosítása.* Helyes volt a Párt bel- és külpolitikája és ennek a helyes poli-

tikának következtében gyorsan, biztosan, nagy megrázkódtatások nélkül ki tudtunk jutni abból a mély szakadékból, ahova a régi reakciós úri rend háborúja taszította a nemzetet. *A mi sikereinknek a titka az, hogy bennünket Marx, Engels, Lenin és Sztálin* (Éljen! Éljen Sztálin! Nagy taps.) *tanai vezérelnek és a mi Pártunkban szervesen megvalósult a munkás-paraszt összefogás.* (Éljen!) Számunkra nagy elégtétel, hogy a dolgozó parasztság egyre szélesebb rétegei fordulnak felénk és jó munkánk eredményét látják abban, hogy nemcsak a városban, de a falun is, ma már elvitathatatlan a mi Pártunk vezető szerepe. (Éljen! Taps.) Rajta leszünk, hogy a jövőben is odaadóan, szorgalmasan, áldozatkészen és eredményesen szolgáljuk sokat szenvedett népünk, a magyar dolgozó nép érdekeit.

[TERVSZERŰ GAZDÁLKODÁSSAL A SZOCIALIZMUS FELÉ]

(Rákosi Mátyás elvtárs „Népi demokráciánk új feladatai" c., a Központi Vezetőség ülésén 1948 november 27-én mondott beszédéből[1])

Áttérek most a magyar helyzetre. Úgy gazdasági, mint politikai téren egészséges fejlődésről számolhatok itt be: *Gazdasági téren a tervszerű szocialista építkezés sikere a jellemző.*

Az eddigi eredmények alapján meg lehet állapítani, hogy a hároméves tervet 2 év és 5 hónap alatt, azaz a jövő év december végére be tudjuk fejezni. *Egy sor fontos iparágban már messzebb tartunk, mint amit a hároméves terv előírt.* A bányászat és kohászat az 1949/50-re előirányzott havi átlagnak már 102%-át adja és októberben 37%-kal volt magasabb, mint az utolsó békeévben. A vas-, fém- és gépipar, a villamosenergiatermelés, az építőanyag és üvegipar termelése szintén túlhaladták októberben a harmadik tervév havi előirányzatát. A vas-, fém- és gépipar ma 62%-kal többet termel, mint 1938 októberében, a vegyészeti ipar 23%-kal, a textilipar 10%-kal.

Nem kevésbbé fontos eredmény, hogy *az államosított üzemek és vállalatok a kezdeti nehézségek és átszervezés után megszűntek veszteségesek lenni* s egyre több hasznot hajtanak az államnak. Most ott tartunk, hogy az államosított ipar havi 60 millió forinttal járul már az államháztartásunkhoz. És ez az összeg hónapról hónapra emelkedik. *A jövőévi költségvetésben a magyar népi demokrácia jövedelmei között az egyik legnagyobb tétel az államosított üzemek haszna lesz.* Hogy milyen megtakarításokat tud létrehozni az államosítás, arra jellemző például a cukorgyártás olcsóbbodása. Tavaly, amikor a magántőke kezében voltak a cukorgyárak, egy

---

[1] *Rákosi Mátyás.* Népi demokráciánk új feladatai. Szikra 1948. 17—23. old.

kilogramm cukor előállítása 2.80 forintba került. Az idén az államosítás 2.20 forintra szorította le a termelési költségeket. Tekintve, hogy az idén 220 millió kilogramm cukrot fogunk gyártani, ez a megtakarítás egyedül a cukoriparban 132 millió forint megtakarítást jelent. Ha a cukornál tartunk, közölhetem, hogy az idei őszi cukorfogyasztás azt mutatja, hogy *népünk havonta 50%-kal több cukrot fogyaszt, mint a tíz utolsó békeesztendő átlagában.*

Bizonyos fokig gazdasági megerősödésünk mutatója az is, hogy a cigarettafogyasztás két és félszer akkora, mint 1938-ban volt.

A reálbérek túlhaladták a békeszínvonalat

Iparunk fejlődésének legfontosabb eredménye azonban a reálbérek emelkedése. A legkülönbözőbb oldalról megejtett számítások mind azt mutatják, hogy *a reálbér az év októberében 15—20%-kal magasabb, mint az utolsó békeévben.*

Tudvalevőleg mi a harmadik tervév végén az ipari munkásság bérét a békebelinél 8%-kal magasabbra akartuk emelni. Ezt a tervünket már túlteljesítettük, *a munkások bére ma már jóval magasabb, mint amennyire 1950 augusztusára terveztük.* Ez a körülmény örvendetes. Mi megfeszítettük minden erőnket, hogy az életszínvonalat emeljük s ezzel bizonyos fokig kárpótoljuk a munkásosztályt azokért a nagy áldozatokért, amelyeket az újjáépítés első hónapjaiban, vagy az infláció szörnyű idején hozott.

Ugyanakkor azonban rá kell mutatni arra, hogy *ha lényegesen többet költünk — és most lényegesen többet költünk — munkabérekre, mint amennyit a tervünk előrelát, akkor ennek az a következménye, hogy termelésünk nagyobb részét éljük fel és kisebb része jut a befektetésekre, jövőnk kiépítésére.* És valóban, már hallottunk jóindulatú figyelmeztetéseket, amelyek rámutatnak, hogy a munkabérek és az életszínvonal ilyen kiugrása a tervből annyit jelent, hogy megesszük, feléljük a jövőnket. Azt csak helyeselni lehet, hogy a munkásság annyi szenvedés, nélkülözés után lakjék jól, ruházkodjon fel újra. De azt hiszem, hogy itt az ideje, hogy ezen a téren is körülnézzünk a házunktáján és felhívjuk az ipari munkásság figyelmét arra, hogy az életszínvonal ilyen gyorsütemű emelkedését nem folytathatjuk, különben az előbb-utóbb a visszájára fordulhat és nagy károkat okozhat. Hogy a jót egyébként milyen könnyű megszokni, arra jellemző, hogy *a demokrácia nem pénzben nyújtott szolgálatait, amilyen a fizetett szabadság, nyaraltatás stb., sokan már számba se akarják venni az életszínvonal megállapításánál.*

Több felelősségérzetet, fokozott munkafegyelmet, takarékosságot az üzemekben!

Ugyanakkor, amikor az élmunkásmozgalom, a munkaverseny, a brigádok, valamint a termelés átszervezése és racionalizálása egyre új és jó eredményeket adnak, helyenként megfigyelhető a munka-

fegyelem meglazulása is. Az államosított gyárakban a kellemetlen, de szükséges feladatokat, amilyen a munkafegyelem megerősítése, senki sem vállalja szívesen. Azt tapasztaljuk, hogy a gyári négyszögek, azaz a gyár igazgatója, a párttitkár, az üzemi bizottság elnöke és a főbizalmi közös munkája *lassanként odavezet, hogy elűnik az igazgató egyéni felelőssége.* Elősegíti az egyéni felelősség csökkenését az, hogy olyan kérdésekben, ahol az igazgatónak kellene dönteni, egyre inkább az iparigazgatósághoz fordulnak, az a kérdést és a felelősséget továbbadja a minisztérium felé stb. Egyre gyakrabban hallunk panaszt arról, hogy a gyárakban a kellemetlen feladatoknak nem akad gazdája. Egymásnak adják tovább az ilyen feladatot, mint a labdát. És természetesen ennek a munkafegyelem és a termelés issza meg a levét.

Ilyen kellemetlen feladat többek között *a fellépés a normák lazításával szemben.* A kevésbbé öntudatos, vagy kevésbbé szakképzett munkások részéről állandó nyomás a normák lazítására, vagy az új, nagyobb teljesítménnyel járó normák ellen. Ezzel a nyomással szembeszállni nem mindig népszerű dolog. És *az az igazgató, aki nem száll vele szembe, hanem a dolog könnyebb végét fogja meg és enged a nyomásnak, az természetesen ezzel kárt okoz a magyar demokrácia gazdasági életének.*

Itt emlékeztetem az elvtársakat arra, hogy ez év januárjában és februárjában, amikor a kollektív szerződéssel kapcsolatban a réginél pontosabb normát vezettünk be, magam magyaráztam a nagy gyárak és üzemek gyülésein a munkásoknak, hogy a normák helyesek. Azóta bebizonyult, hogy ezeket a normákat jó átlagmunkás 130—150 és még több százalékra tudta teljesíteni. Meg kell érteni, hogy a normák — még a legpontosabban megállapítottak is — a fejlődéssel változnak. Minden újítással, minden új gép beállításával, vagy új gyártási rendszer kidolgozásával együtt fejlődik a norma is. Sztálin elvtárs 1935-ben a sztahánovisták — az orosz élmunkások — értekezletén nemcsak arra mutatott rá, hogy *„a szocializmus csak a munka magas, a kapitalizmusénál magasabb termelékenységének alapján győzhet"*. De aláhúzta, hogy a „a Sztahánov-mozgalom jelentősége abban áll, hogy ez a mozgalom a technika régi normáit, mint elégteleneket, megdönti". Sztálin az orosz élmunkások jelentőségét abban is látta, hogy „merészen törnek előre, megdöntve az elévült technikai normákat s új, magasabbfokú normát állítanak a helyükre"*. Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy még a Szovjetunióban is milyen ellenállást kellett legyűrni ennek a termelést és a jólétet ugrásszerűen emelő mozgalomnak.

A mi gazdasági életünk, ismétlem, egészséges és jól fejlődik. Az államháztartás rendben van és minden hónap felesleggel záródik. De ugyanakkor rá kell mutatni arra, hogy szaporodnak a demokrá-

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 519. old. — *Szerk.*

MAGYAR ARCHAEOLÓGIAI INTÉZET

cia gazdasági feladatai is. Most térünk rá a hadsereg feltétlenül szükséges újjászervezésére és mindenki tudja, hogy ez nagy anyagi eszközöket kíván. A mi államháztartásunk — amelynek tervezete most készült el — jövőre is aktív lesz, egy kis felesleggel zárul. De hozzátehetem, hogy ezt az eredményt már csak úgy tudjuk elérni, hogy minden erőnket megfeszítjük, minden vonalon rátérünk a kemény takarékosságra, fogunkhoz verjük a garast és nem engedünk e téren semmiféle lazulást.

A legnagyobb takarékosságra és gazdaságosságra kötelez bennünket az ötéves terv is, amelynek részletein most dolgozunk.

Az ötéves terv hazánk ipari, mezőgazdasági termelését, kulturális berendezéseit és népünk életszínvonalát hatalmas lépéssel akarja előrevinni és előre is viszi, ha megtanulunk takarékosabban, jobb beosztással gazdálkodni.

Meg kell emlékezni arról is, hogy az üzemek államosításával kapcsolatban gyorsan nő az állami bürokrácia. A mi javaslatunkra a kormány elfogadott egy határozatot, amelynek értelmében minden újonnan alkalmazott állami tisztviselő helyébe egy régit kell leépíteni, de ez a határozat még messze van attól, hogy minden téren érvényesüljön. Mindig szem előtt kell tartani a bürokráciát, amely ha túlteng, legjobb terveinket is zátonyra futtatja.

Gazdasági életünknek gyenge oldala még a kereskedelem, a belés külkereskedelem egyformán. Legközelebbi gazdasági feladataink közé tartozik a bel- és külkereskedelem megerősítése, a szocialista építésnek teljes érvényesülése gazdasági életünk ezen szakaszán is. Külkereskedelmi feladataink között kettő a fontos: az egyik a kivitel fokozása. Tudvalevő, hogy mezőgazdasági kivitelünk messze elmaradt a terv mögött. A másik feladat a népi demokráciákkal az eddiginél fokozottabb gazdasági forgalom kiépítése. A nemrég megkötött s számunkra rendkívül kedvező szovjet—magyar gazdasági szerződés — mely gazdaságunk nyugodt fejlődését biztosítja — mutatja, hogy e téren milyen nagyok a lehetőségek.

[AZ AKKUMULÁCIÓ ÚJ FORRÁSAI]

(Gerő Ernő elvtárs beszéde a Központi Vezetőség ülésén 1948 november 27-én[1])

Hogyan teremtünk elő ötmilliárd forint többletbevételt?

Gerő elvtárs beszéde elején elmondta, hogy 1949-ben az állam pénzügyi szükséglete mintegy ötmilliárd forinttal fogja meghaladni az 1947—1948. évit. Nemzetgazdaságunkba négymilliárd 300 millió forintot ruházunk be jövő évben, s ennek több mint háromnegyedét

[1] „Szabad Nép" 1948 november 30.

közvetlenül az állami költségvetés útján kell fedeznünk. *Az ötéves terv beruházásai előreláthatólag meghaladják a 25 milliárd forintot* (1947 januári árakon számítva). Gerő elvtárs ezután így folytatta:

— Mindez felveti a kérdést, honnan teremtsük elő nemzetgazdaságunk, honvédségünk fejlesztésére és egyéb kiadásaink fedezésére a szükséges eszközöket? Honnan, miből teremtsük elő mindenekelőtt azt a kereken ötmilliárd forintnyi többletbevételt, melyre 1949 folyamán szükségünk lesz? Felveti tehát teljes komolyságában *az akkumuláció, az állami bevételek növelésének, a régi bevételi források, a régi akkumulációs lehetőségek jobb kihasználásának, új bevételi források nyitásának kérdését.* Az akkumuláció kérdésében a mi helyzetünk sok tekintetben hasonlít ahhoz a helyzethez, melyben a Szovjetunió volt a polgárháborút és a külföldi imperialista háborús beavatkozást követő években.

*„A kapitalista országok történetéből ismeretes — mondotta Sztálin elvtárs —, hogy egyetlen, iparát magasabb színvonalra emelni akaró fiatal állam sem tudott meglenni hosszúlejáratú hitelek és kölcsönök formájában nyujtott külföldi segítség nélkül. Ebből kiindulva, a nyugati országok kapitalistái kereken megtagadták országunktól a hiteleket és kölcsönöket, feltételezve, hogy a hitelek és kölcsönök hiánya minden bizonnyal el fogja vágni országunk iparosításának lehetőségét. A kapitalisták azonban tévedtek. Nem számoltak azzal, hogy országunk, a kapitalista országoktól eltérően, az akkumulációnak bizonyos különös forrásaival rendelkezik, melyek elégségesek arra, hogy iparunkat helyreállítsuk és továbbfejlesszük. S valóban, nemcsak hogy helyreállítottuk iparunkat, nemcsak hogy helyreállítottuk a mezőgazdaságot és a közlekedést, hanem sikerült már megindítanunk a nehézipar, a mezőgazdaság és a közlekedés újjáépítésének hatalmas munkáját is."**

— Tőlünk is megtagadták a nyugati kapitalisták a hiteleket és kölcsönöket. Sőt, mikor látták, hogy Magyarország nem a számukra kívánatos úton halad, még azt az egyébként jelentéktelen 15 millió dolláros kölcsönt is visszavonták, amelyet az amerikai kormány Nagy Ferenc kormányának már megszavazott. Az amerikai imperialisták azt hitték, hogy a már megszavazott kölcsön visszavonásával s további kölcsönök megtagadásával megakadályozhatják országunk talpraállítását, nemzetgazdaságunk helyreállítását, a szocializmus építését hazánkban.

— De a nyugati kapitalisták *nemcsak a Szovjetuniót illetően tévedtek. Tévedtek a népi demokratikus Magyarország tekintetében is. Nélkülük és ellenükre talpraállottunk! Nélkülük és ellenükre építjük a szocializmust hazánkban, mert nálunk is megvannak az akkumulációnak azok a különleges forrásai, melyekkel a tőkés államok nem rendelkeznek.* Melyek ezek a források? A költségvetési meg-

** Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 363. old. — *Szerk.*

takarítások, könnyű- és részben a nehézipar, a mezőgazdaság, az áruforgalom.

— Meg kell azonban mondanunk, hogy eddig az állam szükségleteinek fedezésére iparunk, közlekedésünk, mezőgazdaságunk helyreállítására és újjáépítésére túlnyomórészt a költségvetési akkumulációt vettük igénybe. Az akkumuláció egyéb forrásait csak kis mértékben és főként az utóbbi hónapok folyamán kezdtük felhasználni.

— Az állami kiadásaink fedezésére 1949-ben szükséges mintegy ötmilliárd forintnyi többlet egyrészét kétségtelenül biztosítani tudjuk azokból a forrásokból, melyek a multban az állam jövedelmének oroszlánrészét adták: az áruforgalom nagyarányú megnövekedésével, természetesen, növekedni fog forgalmiadó-bevételünk is; hasonlóképpen emelkedni fognak a jövedéki bevételek és más rendes állami jövedelmek. Azonban a leghatározottabban le kell szögeznünk, hogy olyan óriási többletbevétel biztosítására, mint amekkoráról 1949-es szükségleteink fedezésénél szó van, a rendes állami bevételi források, az akkumuláció eddig igénybevett forrásai nem elegendők. Az akkumuláció új forrásait kell tehát megnyitnunk, hogy az állam, a szocialista építés megnövekedett szükségleteiről gondoskodhassunk.

— Ezért azt kell megvizsgálnunk, hogy melyek az akkumulációnak azok a forrásai, ahol még komoly tartalékaink vannak, melyeket eddig nem, vagy csak csekély mértékben használtunk fel s amelyeknek megnyitásával elő tudjuk teremteni azt az ötmilliárd forintnyi többletet, melyre 1949-ben szükségünk lesz.

Milliárdos megtakarítás önköltségcsökkentéssel

— Itt van mindenekelőtt *iparunk,* melynek termelési összértékét 1949-re 21 milliárd forintban irányozzuk elő. Huszonegy milliárdos évi termelési értéknél az önköltségnek 1%-kal való csökkentése több mint 200 millió forint megtakarítást jelent. Ha tehát sikerül az ipari termelés önköltségét 1949-ben csökkenteni, ezzel *1—1.2 milliárd forintnyi belső tartalékot mozgósítunk, vagyis akkora összeget, mely jóval túlhaladja 1948-as ipari beruházásaink összegét és körülbelül azonos az 1949-re előirányzott honvédelmi költségvetésünkkel.* S ez az 5—6%-os önköltségcsökkentés egyáltalán nem boszorkányság. Ez nem optimális, hanem minimális terv az önköltség csökkentésére. Abból kell kiindulnunk, hogy az iparban úgynevezett fix költségek a termelési költség 15%-át teszik. Minthogy ipari termelésünk 1949-ben, 1948-hoz képest mintegy 20%-kal fog növekedni, egyedül a fix költségeknél (ha ezeket, növekedett termelés mellett, lényegileg azonos színvonalon sikerül megtartanunk, ami lehetséges), 1949-ben megtakaríthatunk 500—600 millió forintot. De igen nagy összegeket takaríthatunk meg a tüzelő-, a villamosenergia- és az anyagfelhasználásnál is. A tüzelő- és a villamos-

energiafelhasználásnál 6—7%-os megtakarítás egyáltalán nem mondható túlzott követelésnek iparunkkal szemben. Minthogy iparunk költségtényezői között a fűtőanyag és a villamosenergia mintegy 6%-kal szerepel, a 6—7%-os megtakarítás körülbelül 80 millió forint mozgósítható belső tartalékot jelent. De, mint említettem, az anyagnál, a fajlagos anyagfelhasználásnál is igen komoly csökkentést lehet elérni, mert egyrészt erősen növekedni fog ipari termelésünkben a nemesítés, vagyis több olyan gépet, felszerelést fogunk gyártani, melyben viszonylag kevesebb az anyag és több a munka, másrészt az anyagfelhasználás terén, különösen a segédanyagoknál, de az alapanyagoknál is igen nagy a pazarlás. Tekintve, hogy iparunkban a termelési költségeknek 44%-a az anyagköltség, szerény 4%-os anyagfelhasználás-csökkentés esetén kereken 320 millió forintot takaríthatunk meg. Ilymódon az általam jelzett 1—1.2 milliárd forintnyi megtakarítást feltétlenül elérhetjük és el kell érnünk kizárólag az említett három tényezőnél: a fix költségek állandó színvonalontartása, a felhasznált energia és anyag fajlagos csökkentése útján. Pedig van még egy körülmény, amelynek meg kell növelnie az ipar belső akkumulációját: *a termelékenység fokozása*, melynek be kell következnie, mert új és új, korszerű felszerelést bocsátunk iparunk, bányászatunk rendelkezésére, mert a termelési tapasztalat növekedése szükségképpen csökkenti az egységtermékre fordított munkamennyiséget, mert a munkaverseny és a brigádmozgalom ugyanilyen irányban hatnak, mert az apróbb és nagyobb racionalizálások és újítások folytán ugyancsak növekednie kell a munka termelékenységének. Ha tehát a munka termelékenységének a növekedését is figyelembe vesszük, úgy nyilvánvaló, hogy az 1—1.2 milliárd forintnyi többletakkumuláció, melyet az ipartól 1949-ben elvárunk, az összeg látszólagos nagysága ellenére rendkívül szerény. Valóságban *ennél sokkal-sokkal többet érhetünk el* és kell is elérnünk.

800 millió többletbevétel a mezőgazdaságból

— Vegyük most az akkumulációnak másik forrását: a *mezőgazdaságot*. Mennyit adott eddig a mezőgazdaság beruházásaink s általában nemzetgazdaságunk és egyéb állami szükségleteink fedezésére?

— Nagyon keveset! Mezőgazdasági termelésünk értéke 1947-ben kereken 7.9 milliárd forint volt. Ez után a termelési érték után egész mezőgazdaságunk közvetlen adózás formájában (tehát forgalmi adó nélkül, amit nem a mezőgazdaság, hanem a fogyasztók fizetnek) összesen 370 millió forint adót fizetett, vagyis *az egész termelési érték 4.6%-át*. 1948-ban a mezőgazdaság termelési értéke kereken 11.2 milliárd forintra emelkedett s ez után az összeg után *a mezőgazdaság fizetett adóban 474 millió forintot, vagyis az egész termelési érték 4.2%-át*. Vagy másként kifejezve: ugyanakkor, amikor a

43%-kal emelkedett, a mezőgazdaság által fizetett adók összegének emelkedése mindössze 28% volt. Ezek a számok azt mutatják, hogy mezőgazdaságunkban az állam számára történő akkumuláció lehetőségei távolról sincsenek kimerítve. Emlékezzünk rá, hogy mikor ez év nyarán bevezettük az ú. n. mezőgazdaságfejlesztési járulékot, milyen zajt csaptak bizonyos oldalról, hogy tönkretesszük a mezőgazdaságot. Pedig nem a mezőgazdaságról volt szó általában, hanem a parasztság tehetősebb részéről, elsősorban a zsírosparasztságról. Nos, hogy fest a gyakorlatban ez az egyesek részéről elviselhetetlennek feltüntetett külön adózás? A gyakorlatban úgy áll a dolog, hogy mezőgazdaságfejlesztési járulék címén kivetettünk összesen 47.7 millió forintot s ebből eddig mindössze 13.1 millió forint folyt be. *Nagyon rosszul dolgoztunk, ha így alakulhatott a dolog. Bizonyos mértékig engedtünk a kulákok és a kulákok érdekeit védő elemek hangoskodásának és ebből tanulnunk kell!*

— A mezőgazdaságot tehát, mint az akkumuláció igen fontos forrását, a jövőben az eddiginél sokkal jelentékenyebb mértékben kell igénybevennünk. És ezt annál jogosabban megtehetjük, mert 470 millió forinttal szemben, amit a mezőgazdaság 1948-ban az államnak akkumulációként nyujtott, egyedül 1949-ben egymilliárd forintot ruházunk be a mezőgazdaságba, legnagyobbrészt állami eszközökből. Ha a mezőgazdaságot az eddigi 4% helyett mindössze 7—8%-kal terheljük meg, ez, figyelembevéve a mezőgazdaság 1949-re várható termelési értéknövekedését, előreláthatólag 700—800 millió forint többletbevételt fog adni az államnak.

— Természetesen, a mezőgazdasági akkumuláció növelésénél következetesen szem előtt kell tartanunk az osztályszempontokat. Szem előtt kell tartanunk, hogy *a terhek elosztásánál éles határvonalat kell húznunk a dolgozó parasztság és a zsírosparasztok kizsákmányoló osztálya között* s hogy emellett az eddiginél sokkal nagyobb mértékben kell kedvezményeznünk a falusi szövetkezeteket, mindenekelőtt a kisebb-nagyobb mértékben közös művelést folytató termelőcsoportokat.

Több állami bevétel — szerényebb kereskedelmi haszon

— Harmadik nagy akkumulációs lehetőségünk az *áruforgalom*, a *kereskedelem*, mégpedig *a bel- és külkereskedelem egyaránt.*

— A Gazdaságkutató Intézet adatai szerint 1948-ban a nagy- és kiskereskedői bruttó-haszon összege 2667 millió forint lesz. Ebből teher (adó, szociális teher, munkabér stb.) 998 millió forint, tehát a kereskedelem tiszta haszna 1679 millió forint. Tekintve, hogy a kereskedelemben az önálló keresők száma mintegy 110.000 fő, az egy főre eső tiszta nyereség 15.200 forint. Ez az átlagszám természetesen óriási különbségeket takar a kereskedők jövedelmei között, de az összehasonlítás szempontjából mégsem érdektelen megállapítani, hogy ugyanakkor, amikor a gyáripari dolgozó évi átlagkere-

sete 6500 forint, a kereskedő átlagjövedelme 15.200 forint. Nyilvánvaló, hogy ilyen óriási különbség nincsen rendjén a népi demokrácia viszonyai közepette. Nyilvánvaló, hogy itt komoly akkumulációs lehetőség áll nyitva számunkra, melyet eddig igen csekély mértékben használtunk fel, mert ezen a téren is rosszul dolgoztunk. Nyilvánvaló, hogy a hibát ki kell javítanunk annál is inkább, mert a kereskedelemből nyerhető akkumulációs többletre új feladataink megoldásánál feltétlenül szükségünk van.

— A kereskedelemből, az áruforgalomból lefölözhető akkumulációs többlethez részben úgy juthatunk hozzá, hogy *mind jelentékenyebb állami kereskedelmünket rászoritjuk a gazdaságosabb működésre, a rezsiköltségek leszállítására, az állami nyereségrészesedés jelentékeny növelésére.* Másrészt azonban, mégpedig fokozottabb mértékben, meg kell követelnünk a magánkereskedelemtől is, hogy *olcsóbban dolgozzék és szerényebb haszonnal elégedjék meg.* Itt is azonban természetesen, rendszabályaink megvalósításánál különbséget kell tennünk a százezres és milliós hasznot bezsebelő gazdag kereskedők és a főként munkabérüket megkereső kisexisztenciák között.

Egyetlen 30 kilométeres útnál...

— Igen jelentékeny akkumulációs lehetőség rejlik az említetteken kívül *magas- és mélyépítkezéseink önköltségének leszállításában,* főként az építkezés nagyipari jellegének kifejlesztése és a gépesítés útján. A magasépítkezésre vonatkozólag ezt a kérdést júniusban, egyesülési kongresszusunkon már felvetettük. Azóta történt valamicske ezen a téren, de ez még csak a kezdet-kezdete, mert bár a magasépítési szorzószám valamelyest csökkent, még mindig igen jelentékenyen az ipari és a mezőgazdasági szorzószám felett van. Az ú. n. mélyépítéseknél a helyzet valamivel jobb, mint a magasépítkezésnél, de itt is rendkívül elmaradtunk és igen nagy rejtett tartalékok hevernek kihasználatlanul. Egyetlen példával szeretném megvilágítani, hogy itt milyen lehetőségeink vannak. Az Ercsitől Dunapenteléig terjedő 30 kilométeres útszakaszt a jövő évben kell megépítenünk. Ezen a szakaszon kereken 500.000 köbméter földet kell megmozgatni, melyből gépierővel 400.000 köbméter föld megmozgatása végezhető el. Egy köbméter föld megmozgatása kézierővel húsz forintba kerül, gépierővel pedig öt forintba, ami a 400.000 köbméternél hatmillió forint megtakarítást jelent. A munka elvégzéséhez egy gépgarnitúra szükséges, mely három ú. n. kaparógépből és egy szállítószerkezetből áll. Ennek a garnitúrának az ára hozzávetőlegesen 3.8 millió forint. Vagyis *egyetlen 30 kilométeres útnál megtérül a gépi berendezés teljes értéke s ezenfelül tiszta megtakarításként 2.2 millió forint mutatkozik.* Persze ezzel szemben felhozhatná valaki, hogy az eddig kézierővel végzett munkák gépesítése munkanélküliségre vezet. Ez az érv azonban nem helytálló. Rákosi elvtárs említette, hogy ötéves tervünk folyamán az új

ipari munkások százezreire lesz szükségünk. Az államapparátusba, honvédségünkbe, általában kisebb-nagyobb vezető posztokra ötvenezer munkást akarunk küldeni. Nevetséges ilyen körülmények között a munkanélküliség kérdésével előhozakodni csak azon az alapon, hogy ma még van nálunk némi munkanélküliség. A munkanélküliség teljes megszüntetésének legfontosabb eszköze beruházásaink növelése és nem utolsósorban a beruházások növelése építőiparunk gépesítése érdekében.

— Az építkezések önköltségét egy év leforgása alatt 20—25%-kal feltétlenül csökkenteni lehet. És ha figyelembe vesszük, hogy 1949 folyamán magas- és mélyépítkezésre 800 millió forintnál többet költünk, úgy ezen a területen is mozgósíthatunk 150—200 millió forintnyi belső tartalékot már a legközelebbi év többletszükségleteinek fedezésére.

Szigorú takarékosságot

— Vannak azonban olyan belső tartalékaink is, melyeket igen nehéz összegszerűen lemérni, de amelyek együttvéve kétségtelenül sok-sok tízmilliós megtakarítást adhatnak és kell adniok. Azokra *a fölösleges, fényűzésszámba menő, pazarlásjellegű kiadásokra, az indokolatlan, nyaklónélküli költekezésre gondolok, ami nálunk a stabilizáció után meglehetősen elharapódzott.* Az ünnepségeknek, melyeket okkal vagy ok nélkül szerveznek, se szeri, se száma. Az első időkben, mikor még alig indultunk el az újjáépítés útján, érthető volt, hogy minden eredményt megünnepeltünk. Most is indokolt, ha valóban igen nagy, országos jelentőségű művekről van szó. De egyáltalán nem helyes, amikor az érdekeltek keresve-keresik az alkalmat, hogy önmagukat minden legkisebb létesítménnyel kapcsolatban ünnepeltessék s emellett az állam pénzéből tízezreket költenek. Nem egyszer kommunisták, sőt kommunista munkások is beleesnek ebbe a hibába. Itt van például a borsodmegyei, ormospusztai szakszervezeti bizottság esete. Ez a szakszervezeti bizottság elhatározta, hogy Borsod megyét a Vörös Csillag névvel tünteti ki. A határozatot tett követte. Rudabánya mellett egy hegyen óriási vörös csillagot építettek, kivilágították és az ünnepségre megjelent 900 embert ingyen megebédeltették és ingyen itatták. Azaz nem egészen ingyen, mert valaki nyilván megfizette és ez a valaki végsőfokon a magyar állam volt. Hasonló eseteket garmadával lehetne felsorolni.

— Mindebből, elvtársak, a tanulság az, hogy ideje végetvetni a közpénzen folytatott dinom-dánomoknak, az ünnepségek végtelen sorozatának, a fölösleges, legtöbbször a dolgozóknak tényleges hasznot nem is jelentő költekezésnek. Ideje *az egész vonalon szigorú takarékossági rendszert bevezetnünk,* hogy az így elért megtakarítások segítségével is fedezhessük annak az ötmilliárd forintnak bizonyos hányadát, melyre 1949-ben többletként szükségünk lesz.

— Íme, elvtársak, ezek azok a legfontosabb akkumulációs for-

rások, melyekből merítve biztosíthatjuk az állam számára szükséges ötmilliárd forintnyi többletpénzszükséglet fedezését 1949-ben és az ennél még nagyobb szükségletek kielégítését az utána következő években.

— Magától értetődik, elvtársak, hogy az általam említett nagy gazdasági és pénzügyi feladatokat nem lehet csakis felülről végrehajtandó intézkedések útján, csakis állami rendszabályok útján megvalósítani, ellenkezőleg! *Megvalósításuk csupán abban az esetben lehet sikeres, ha pártunk felülről és alulról egyaránt biztosítja a végrehajtást, ha mozgósítjuk e feladatok megvalósítására a pártot és a párt segítségével a széles dolgozó tömegeket.* Ezek a feladatok talán kissé újszerűek pártszervezeteink számára. Ennek ellenére meg kell birkóznunk velük. És meg fogunk birkózni, mert országépítő, országvezető párt, a magyar munkásosztály, a dolgozó nép élcsapata vagyunk, mely nem riadhat vissza semmiféle történelmileg szükséges feladattól.

A MAGYAR SZAKSZERVEZETEK XVII. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATA[1]

1948 október 17—20

A Szakszervezeti Tanács kongresszusának küldöttei háromnapos tanácskozásaik után az alábbi határozati javaslatot fogadták el:

I.

A magyar szakszervezetek XVII. kongresszusa, visszatekintve a Szakszervezeti Tanács fennállásának 50 esztendejére, büszke elégtétellel állapítja meg, hogy a magyar munkásosztály legkiválóbbjainak odaadása és áldozatai nem voltak hiábavalók: *a magyar munkásosztály a félfeudális és nagytőkés reakcióval vívott — veresége-ket is elszenvedett, de sikerekben mégis gazdag — küzdelmei közepette hatalmas erővé szerveződött, az ország vezetőerejévé lett.*

Miután a dicsőséges szovjet hadsereg felszabadította az országot, a munkásosztály élt a lehetőséggel és szövetségben a parasztság millióival, sikerrel megvívta a harcot az új Magyarország felépítéséért.

A munkásosztály vezetésével a magyar dolgozó nép a német fasiszták és magyar cinkosaik által elpusztított országot néhány esztendő munkájával újjáépítette, de nem a kizsákmányoló osztályok, nem a nagybirtokosok és nagytőkések, hanem sajátmaga számára.

---

[1] Szakszervezetek a szocializmus építéséért. Szakszervezeti Tanács kiadása 1948. 71—79. old.

Magyarország gazdasági szerkezete alapvetően megváltozott. A feudális nagybirtokosok földje parasztkézre jutott. A gyáripar, a hitelszervezet, a külkereskedelem döntőleg az állam kezébe került.

A munkásosztály, megszilárdítva szövetségét a dolgozó parasztsággal, évekig tartó súlyos harcokban sorozatos csapásokat mért a nagybirtokos, tőkés és zsírosparaszti reakcióra, felszámolta a nagybirtokos osztályt, kiszorította a hatalomból a tőkésosztályt, *létrehozta a népi demokratikus államhatalmat a munkásosztály és a dolgozó parasztság államhatalmát a munkásosztály vezetésével.*

E gazdasági és politikai győzelmek elsősorban a munkásegységnek köszönhetők, amelyért *a Magyar Kommunista Párt a baloldali szociáldemokraták támogatásával szívós harcot folytatott a szociáldemokrata jobboldal, a belső osztályellenség és az imperialisták ügynöksége ellen.* E harc eredménye a szociáldemokrata jobboldal ideológiai és szervezeti szétzúzása, a Magyar Dolgozók Pártjának megalakulása lett. *A magyar szakszervezetek teljes erejükkel támogatják a Magyar Dolgozók Pártját, amely vezeti a magyar munkásosztályt, a magyar dolgozó népet minden kizsákmányolás megszüntetéséért, a szocializmus megvalósításáért folyó harcban. A Magyarországon végbement gazdasági és hatalmi változások eredményeként Magyarország rálépett a szocializmus építésének útjára.*

A tervgazdálkodással, a hároméves tervvel a magyar dolgozó nép megkezdte a szocializmus alapjainak lerakását.

A szocializmus építésének döntő kérdése: az iparnak, elsősorban a nehéz- és gépiparnak fejlesztése, mert az ipar és ezen belül a nehéz- és gépipar az egész nemzetgazdaság alapja és motorja, mert *a nehéz- és gépipar fejlesztése biztosítja nemcsak a tömegfogyasztást szolgáló könnyűipar kifejlődését, hanem a mezőgazdaság gépesítését is,* ami viszont a termelőszövetkezetek kialakításával egyetemben a mezőgazdaság szocialista útra való átvezetésének előfeltétele.

Ezeket a feladatokat a gazdasági és hatalmi állásaikból kiszorított volt uralkodó osztályok és maradványaik, valamint a kulákság fokozódó ellentállása, az osztályharc élesedése közepette kell megoldani. Az osztályharcot méginkább kiélezi az a támogatás, melyet az imperialisták a kizsákmányoló osztályoknak és madványaiknak nyujtanak, melynek következtében ezek Magyarország külső ellenségeinek hazaáruló ügynökségévé alakulnak át.

A reakciós erők fő góca, a külföldi imperialisták fő támasza ma a klerikális reakció, élén Mindszenty érsekkel, akit nyiltan, vagy burkoltan támogat a reakció minden válfaja. Határozottan leszögezve, hogy a szervezett munkásság a teljes vallásszabadságnak és az egyházak szabad működésének híve, *a Kongresszus 1,600.000 szervezett dolgozó nevében sürgeti és követeli, hogy a kormányzat vessen véget Mindszenty József demokráciaellenes üzelmeinek,* a nép egységének megbontására irányuló klerikális izgatásnak, az im-

perialisták érdekeit szolgáló háborús rémhírterjesztésnek, templomi szószék felhasználásának népellenes politikai agitáció céljaira.

A munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetségének fejlesztése érdekében *a Kongresszus helyesli és támogatja a Magyar Dolgozók Pártja kezdeményezését a Függetlenségi Front újjászervezésére*, az összes demokratikus erők, az országépítésben résztvevő társadalmi rétegek szorosabb összefogásának kiépítésére. Ebből az összefogásból, az új Függetlenségi Front munkájából a szakszervezetek vállalják az őket megillető részt.

A belső osztályellenség és az imperialisták aknamunkájával, szabotázs-tevékenységével szemben a Kongresszus *fokozott éberségre hívja fel a munkásosztályt*, az egész dolgozó népet.

II.

A Magyar Szakszervezetek XVII. kongresszusa jóváhagyja a Szakszervezeti Tanácsnak a XVI. kongresszus óta folytatott tevékenységét és megállapítja, hogy munkájának irányvonala általában helyes volt.

1. A Szakszervezeti Tanács vezetésével a szakszervezetek a munkavállalók döntő többségét egyesítették soraikba, bevonták az országépítés munkájába.

2. A szakszervezetek fő támaszai voltak a Magyar Kommunista Párt és a szociáldemokrata baloldal harcának a reakció ellen a munkásegységért és jelentős szerepük volt abban, hogy sikerült megteremteni a magyar munkásosztály, a dolgozó nép nagy egységes pártját, a Magyar Dolgozók Pártját és kiszoritani a hatalomból s a városban döntőleg gazdasági pozicióikból is a kizsákmányoló osztályokat.

3. Érdeme a szakszervezeteknek, hogy a dolgozó tömegeket a hároméves terv végrehajtásáért, a termelés fejlesztéséért mozgósították, megszervezték a munkaversenyt, az élmunkás és brigád-mozgalmat. Jelentős mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy elértük a háborúelőtti termelési színvonalat s így nem utolsó sorban nekik köszönhető, hogy célul tűzhettük ki a hároméves terv megvalósítását 2 év és 5 hónap alatt.

4. A szakszervezetek, összeegyeztetve a dolgozók érdekeinek védelmét a népi demokratikus állam érdekeivel, bérpolitikájukkal (kollektiv szerződések, teljesitmény-bérrendszer, stb.) elérték, hogy a dolgozók életszínvonala a stabilizáció első hónapjaihoz képest közel kétszeresére emelkedett. Ugyanakkor jelentős szociálpolitikai és kulturális vívmányokat biztositottak a dolgozóknak (fizetett szabadság, tanoncvédelem, egyenlő munkáért egyenlő bér nőknek és fiataloknak, munkásüdültetés, üzemi napközi otthonok, üzemi étkeztetés, kultúr- és sportmozgalom kifejlesztése, a dolgozók társadalmi és állami oktatása stb.)

Megállapítva az igen jelentős sikereket, a kongresszus ugyanakkor leszögezi, hogy a szakszervezeti mozgalomban és a szakszervezeti vezetésben komoly hiányosságok és hibák is voltak és vannak: a tagságnak csak aránylag kis részét sikerült bevonni az aktív munkába s a szakszervezeti mozgalom elmaradt a tagság széles tömegeinek politikai nevelése és felvilágosítása terén. Nem tudatosította eléggé a szervezett munkásság és általában a dolgozók között azt a döntő fordulatot, mely a magyar demokrácia fejlődésében — a polgári demokráciától a népi demokráciához — bekövetkezett. Nem vitte be kellő mértékben a dolgozók tudatába, hogy *a népi demokrácia kialakulásával Magyarországon alapvetően meg kell változnia a munkásosztály, a dolgozók viszonyának a termeléshez, az államhoz.* Maguk a szakszervezetek elkésve fordultak a termelés kérdései felé. Elmaradtak új szakszervezeti funkcionáriusok, új szakszervezeti káderek felkutatásában és kinevelésében. Nem folytattak tudatos, következetes harcot a szakszervezetekben itt-ott jelentkező bürokratizálódás ellen.

A szakszervezetek döntő feladata minél szélesebb dolgozó tömegeket bevonni a szociális építés munkájába és tudatosítani bennük, hogy végső fokon egyéni érdekeik és a közösség érdekei egybeesnek.

Fokozottan kell harcolniok a termelés emeléséért, a minőség megjavításáért, a selejt csökkentéséért, a kollektív szerződések és a teljesítménybérrendszer betartásáért, a közösség rovására normalazítások útján, csalárd módon elért jogosulatlan bértöbblet ellen, a normák helyes megállapításáért, a munkatermelékenységnek növeléséért, a termelékenység háború előtti színvonalának eléréséért és túlszárnyalásáért.

A szakszervezetek elsőrendű feladata továbbra is a gyárak, műhelyek és munkabrigádok versenyének megszervezése és fejlesztése a termelési tervek végrehajtásáért és túlszárnyalásáért. *A verseny keretében tömegmozgalommá kell fejleszteni az élmunkás mozgalmat.* Meg kell szervezni a munkaverseny tapasztalatainak kicserélését, rendszeresen ellenőrizni kell a versenyfeltételek teljesítését, *az ellenőrzésbe s maguknak a terveknek kidolgozásába termelési értekezletek útján be kell vonni a dolgozókat.* Küzdeni kell a munkafegyelem további megszilárdításáért, erősíteni kell a gyárak, üzemek vezetésében a személyi felelősséget, támogatni és ellenőrizni kell munkájukban a termelés vezetőit.

A szakszervezetek feladata védeni a dolgozók érdekeit a bér- és munkaviszonyok terén, egészségügyi, szociális és kulturális vonatkozásban. Ellenőrizniök kell a munkaügyi törvények és rendeletek, a kollektív szerződések betartását a magániparban a tőkésekkel szemben, de az államosított üzemekben azokkal a vállalatvezetőkkel szemben is, akik bár a nép államának képviselői, mégis követhetnek el a dolgozók rovására hibákat és mulasztásokat.

A szakszervezeteknek irányt kell venniök arra, hogy *fokozatosan kezükbe vegyék a társadalombiztosítást* és egységesítsék a különféle társadalombiztosító intézeteket. *Első lépésként 1948 végéig meg kell valósítani az OTI és a MABI egyesítését.*

A Kongresszus magáévá teszi azt az alulról jövő kezdeményezést, hogy *a dolgozók keresetük 1%-ával járuljanak hozzá az öregségi járadékalaphoz, az öregségi járadék 50%-os felemelése érdekében.* A segélyezés terén biztosítani kell az üzemi, a szakszervezeti és a társadalombiztosító intézetek által nyujtott segélyezés összhangját. Irányt kell venni arra, hogy az összes szakszervezetek tagjaiknak házassági, újszülötti, haláleseti és rendkívüli segélyt nyujtsanak. Ugyanekkor harcot kell folytatni a segélyezés terén a közérdeket sértő visszaélések ellen. Tovább kell fejleszteni a dolgozók üdültetését, megszüntetve azt az állapotot, hogy míg egyes üdülők nincsenek kellőképpen kihasználva, addig számos üzem dolgozóinak alig van üdülési lehetősége. Ki kell építeni az üzemi bölcsődék intézményét, az óvodáskorú gyermekek részére üzemi és körzeti napközi otthonok felállítását kell szorgalmazni.

A szakszervezeteknek az eddiginél nagyobb gondot kell fordítaniok a kulturális tömegmunka kifejlesztésére, a dolgozók kulturális öntevékenységének, szórakozásának megszervezésére, a munkásotthonokban kulturális klubélet teremtésére. *Még jobban ki kell építeni a szakoktatást, fejleszteni kell a szakszervezeti szemináriumokat, szabadegyetemeket,* általában fel kell karolni és támogatni kell a dolgozók művelődési törekvéseit. A maradiság leküzdésére széles körben kell terjeszteni *a természettudományos ismereteket.* Tanulmányi segélyekkel, szakszervezeti ösztöndíjakkal kell támogatni a tehetséges munkásokat közép- és főiskolai tanulmányaikban. Üzemi bizottsági tagok, bizalmiak és a szakszervezeti munka különböző területein működők számára szaktanfolyamokat kell szervezni.

Rendszeresíteni kell az új szakszervezeti káderek felkutatására, megismerésére és nevelésére irányuló munkát.

A szakszervezeteknek messzemenően támogatniok kell *a dolgozók (üzemek, szakszervezetek) sportmozgalmát,* hogy ezzel is hozzájáruljanak a munkásfiatalság testi és szellemi megedzéséhez, nem utolsó sorban a honvédelem érdekében is.

A Kongresszus megállapítja, hogy a szakszervezeti nőmozgalom komoly eredményeket ért el és szükségesnek tartja, hogy az egyes szakszervezetek, valamint a Szakszervezeti Tanács továbbra is messzemenő támogatást nyujtsanak a nőmozgalomnak, küzdjék le a nők vezetőhelyekre állításával szemben észlelhető elfogultságot és *mind nagyobb mértékben vonják be a dolgozó nőket a szakszervezeti vezetés munkájába.*

A Kongresszus messzemenő támogatásáról biztosítja a szerve-

zett munkásifjúságot és annak vezető szervét, a SzIT-et. *Kötelességévé teszi a szakszervezeteknek, hogy az eddiginél még nagyobb mértékben támogassák a SzIT munkáját,* amely a munkásifjúság szocialista szervezésére és nevelésére irányul.

A munkásosztály politikai egységének megteremtése, a szakszervezeti mozgalom fejlődése, az ország gazdasági szerkezetének és hatalmi viszonyainak megváltozása lehetővé és szükségessé tette, hogy a magyar szakszervezetek történelmi jelentőségű lépést tegyenek előre és magasabb szervezeti formára térjenek át. *A Kongresszus kimondja, hogy a szakmai szervezeteket fokozatosan iparági szervezetekké kell fejleszteni, annak az elvnek alapján, hogy egy üzemnek minden dolgozója egy szakszervezethez tartozzék.*

Az üzemekben, intézményekben és hivatalokban létre kell hozni a szakszervezetek helyi csoportjait. A szakszervezeti munka súlypontjának a munkahelyen kell lennie. A létesítendő üzemi szakszervezeti helyi csoport vezetőszerve az üzemi bizottság lesz. A gyárakon belül a nagy műhelyekben műhelyi bizottságokat kell választani. Az üzemi bizottság irányítja a műhelybizottságokat és rajtuk keresztül az egész üzem bizalmitestületét. Az üzemi bizottságok, a műhelybizottságok tagjait, valamint az egyes munkáscsoportok bizalmiait a szakszervezeti demokrácia követelményeinek megfelelően a szakszervezet tagjai közvetlen, titkos szavazással választják meg. Az üzemi bizottság megválasztását a szakszervezeti központi vezetősége, a műhelybizottságok és a bizalmiak megválasztását az üzemi bizottság hagyja jóvá. A megválasztott bizottságok és bizalmiak munkájukról választóiknak rendszeresen beszámolni tartoznak. Az üzemi bizottság saját kebeléből választja titkárát és elnökét. Az üzemi bizottság felelős vezetője a titkár. A műhelybizottság saját kebeléből titkárt választ. Az üzemi bizottság titkára, vagy más tagja, ha függetlenítve van, a szakszervezet alkalmazottjává válik. A műhelybizottságok tagjai és a bizalmiak nem lehetnek függetlenített alkalmazottak, hanem részt kell venniök a termelő munkában és az üzemi bizottságok tagjai közül is csak annyit szabad függetleníteni, amennyi az előírásnak megfelel.

A magántőke kezén lévő üzemekben és vállalatokban az üzemi bizottságok átalakulva az üzemi szakszervezeti csoport vezető szerveivé, tovább gyakorolják eddigi jogkörüket.

Az iparági szakszervezetek megteremtése során a kisiparban dolgozók szervezeti összefogásának fejlesztése érdekében a szükséges szervezeti átépítésről a Szakszervezeti Tanácsnak kell gondoskodnia.

A szakszervezeti demokrácia alapelvei, a szakszervezeti mozgalom fejlődésének érdeke megköveteli, hogy *az önkéntes tagságot kivétel nélkül mindenütt megvalósítsák* és általánossá tegyék. A szakszervezeti járulék hivatalból való levonását a bérből vagy fizetésből,

ott, ahol ezt még nem szüntették meg, haladéktalanul meg kell szüntetni.

A Kongresszus éberségre hív fel az imperialistákat szolgáló jobboldali szociáldemokraták, a munkásság egységének megbontására irányuló esetleges kísérleteivel szemben és felszólítja a dolgozókat, hogy *a munkásegységet, mint szemük fényét, védelmezzék.*

A Kongresszus szükségesnek tartja irányelvek kidolgozását a szakszervezetek szerepéről, munkájáról és feladatairól. Ezeknek az irányelveknek célja, hogy a szakszervezetek gyakorlati munkájuk számára egységes elvi alapot nyerjenek. A Kongresszus az irányelvek kidolgozásával a Szakszervezeti Tanácsot bízza meg.

III.

A magyar szakszervezetek az osztályharcos nemzetközi munkásmozgalom részét alkotják, *eltéphetetlen szolidaritás fűzi őket a tőkés kizsákmányolás, a nemzeti, a gyarmati elnyomás, a reakció minden válfaja ellen küzdő dolgozó tömegekhez* és szabadságszerető népekhez. A magyar szakszervezetek *a munkásinternacionalizmus szellemében* küzdenek a népek testvériségéért, szabadságáért és függetlenségéért.

Éppen ezért harcolnak az imperialista háborús uszítók ellen, akik — élükön az amerikai imperialistákkal — a népek függetlenségére és szabadságára törnek, a világ demokratikus és szocialista mozgalmát igyekeznek megsemmisíteni, a gyarmati népek szabadságharcát akarják elfojtani, háborút készítenek elő a szocialista Szovjetunió és a szocializmust építő népi demokráciák ellen. Az amerikai imperialisták és csatlósaik szerte a világon a legsötétebb reakciós és fasiszta erőket, a dolgozó nép legádázabb ellenségeit és hóhérait támogatják. Németországban éppúgy, mint Franciaországban Spanyolországban és Görögországban éppúgy, mint nálunk Magyarországon. *Az amerikai imperialisták és csatlósaik háborús uszításával szemben a békét és a társadalmi haladást meg lehet védeni* a munkásosztály nemzetközi összefogása, a szabadságszerető népek tömörülése, a világ demokratikus és szocialista erőinek egységfrontja útján *A Kongresszus 1,600 000 szervezett magyar dolgozó nevében teljes szolidaritásáról biztosítja a következetes sztálini békepolitikát folytató Szovjetuniót és határozottan síkraszáll a magyar népi demokrácia és a Szovjetunió, valamint a többi népi demokratikus állam imperialistaellenes, önvédelmi szövetsége mellett.*

Szolidaritásáról biztosítja az amerikai imperialisták és belföldi ügynökeik ellen hősiesen küzdő francia és olasz szervezett munkásságot, a hős görög, kínai, spanyol, indonéz és vietnami népet.

A Kongresszus *harcos üdvözletét küldi a Szakszervezeti Világszövetségnek* és meghívja az angol szakszervezetek jobboldali vezetőit, akik az imperializmus érdekében igyekeznek megbontani a nemzetközi szakszervezeti egységet.

A Kongresszus megbélyegzi és elítéli a Jugoszláv Kommunista Párt áruló vezetőit, Titot és csoportját, akik szembefordultak a népi demokráciákkal, a Szovjetunióval és elárulva saját népük érdekeit, az imperialisták szolgálatába szegődtek. A magyar szervezett munkásság változatlanul szolidáris a hős jugoszláv dolgozó néppel és bízik benne, hogy végetvetve áruló vezetői bűnös tevékenységének, visszavezeti országát a demokratikus és szocialista népek békefrontjába.

A béke védelmében a magyar szakszervezetek szükségesnek tartják Magyarország véderejének kiépítését, a magyar honvédség megerősítését, támogatják a magyar köztársaság kormányzatát erre irányuló munkájában és felszólítják a magyar munkásosztályt, a dolgozó népet honvédségünk támogatására. *A magyar szakszervezetek kijelentik, hogy minden erejüket latbavetik a béke, a népi demokrácia vívmányai, a szocialista építőmunka feltételeinek megvédelmezésére az imperialista háborús uszítókkal és magyarországi ügynökeikkel szemben, hogy teljes erővel támogatják a nagy szocialista Szovjetunió vezetése alatt a békét, a társadalmi haladást, a nemzetközi függetlenséget védelmező nemzetközi szocialista frontot.*

HOVÁ VEZET TITO CSOPORTJÁNAK NACIONALIZMUSA JUGOSZLÁVIÁBAN

(A Szovjetunió Kommunista [bolsevik] Pártja Központi Bizottságának közleménye. Právda, 1948 szeptember 8[1])

A Kommunista Pártok Tájékoztató Irodája által 1948 júniusában „A Jugoszláv Kommunista Párt helyzetéről" hozott ismert határozat rámutat arra, hogy a Jugoszláv Kommunista Párt vezetőségében az utóbbi hónapok folyamán túlsúlyba kerültek azok a nacionalista elemek, amelyek burkoltan már korábban is megvoltak; hogy a Jugoszláv Kommunista Párt vezetősége szakított a Jugoszláv Kommunista Párt internacionalista hagyományaival és a nacionalizmus útjára lépett.

Valamennyi kommunista párt, a népi demokrácia és a szocializmus tábora egyhangúlag helyeselte a Tájékoztató Iroda határozatát a „Jugoszláv Kommunista Párt helyzetéről". A világ összes kommunista pártjai elismerték, hogy a jelenlegi jugoszláv vezetőség, vagyis Tito csoportja, ezzel a nacionalista politikával az imperialisták malmára hajtja a vizet, elszigeteli és gyöngíti Jugoszláviát.

Vajjon levonta-e Tito csoportja a megfelelő tanulságokat ezekből a tényekből?

Megértette-e Tito csoportja, hogy a nacionalista politika Jugoszlávia leghűségesebb szövetségeseinek: a világ kommunista pártjainak elvesztéséhez vezet, hogy ez a körülmény máris a Jugoszláv Kommunista Párt elszigetelődését, a Jugoszláv Kommunista Párt gyengülését eredményezte mind az országon belül, mind pedig az ország határain túl?

Megértette-e Tito csoportja, hogy abból a súlyos helyzetből, amelybe ez a csoport a pártot és az országot sodorta, az egyetlen kivezető út: hibái beismerése, szakítás a nacionalizmussal és visszatérés a kommunista pártok családjába?

Nem, Tito csoportja nem vonta le a megfelelő tanulságokat és úgylátszik, nem értette meg ezeket az egyszerű és kézzelfogható dolgokat.

Ellenkezőleg: ez a csoport a testvéri kommunista pártok, a népi demokrácia és a szocializmus egész tábora által a Tito-csoport hibáival szemben gyakorolt igazságos és elvtársias bírálatra a belgrádi sajtó közvetítésével a legütszélibb szidalmakkal felel, egyre szítja a nemzeti gyűlölködést a szomszéd demokratikus népek államaival szemben, széleskörű megtorló intézkedéseket alkalmaz, egyre-

[1] „Tartós békéért, népi demokráciáért!" 1948 szept. 22.

másra tartóztatja le és gyilkoltatja meg azokat a kommunistákat és nemkommunistákat, akik kifejezésre merik juttatni, hogy kételkednek a Tito-csoport nacionalista politikájának helyességében. Tito helyettesének, a hírhedt Rankovicsnak ügynökei csak a közelmultban gyilkolták meg Arszo Jovanovics elvtársat, a jugoszláv hadsereg vezérezredesét, Jugoszlávia szabadságharcának hősét, a Jugoszláv Katonai Akadémia parancsnokát, aki a felszabadító mozgalom idején Jugoszlávia vezérkari főnöke volt. Megölték, mert kételkedett a Tito-csoport nacionalista és terrorisztikus politikájának helyességében.

Ennek kapcsán Jugoszláviában nyiltan arról beszélnek, hogy „Tito csoportja politikai gyilkosok bandájává fajul".

Úgy látszik, a Tito-csoport nem szándékszik beismerni és jóvátenni hibáit. Jobban mondva: fél beismerni, nincs bátorsága beismerni ezeket a hibákat, mert ahhoz, hogy valaki beismerje és jóvátegye hibáit — bátorság kell. És ami még rosszabb: kapkodva nyakrafőre megtorlásokat alkalmaznak mindenki ellen, aki szóvá meri tenni a klikk hibáit.

Lenin arra tanít, hogy

> „a politikai pártnak saját hibáihoz való viszonya egyik legfontosabb és legbiztosabb ismertetőjele a párt komolyságának s annak, hogy miként teljesíti a *valóságban* kötelességét *osztályával* és a dolgozó *tömegekkel* szemben. A hiba nyilt beismerése, okainak feltárása, a hibát előidéző körülmények alapos elemzése, a hibakiküszöbölés eszközeinek gondos megvitatása — ime ez jellemez egy komoly pártot, ilymódon teljesíti a párt kötelességét, így neveli és tanítja az *osztályt* s azután a *tömegeket is*".*

Világos, hogy Tito csoportját semmiképpen sem lehet azok közé a pártjukat szerető, bátor és becsületes vezetők közé sorozni, akikről Lenin beszél.

Tito csoportjának nacionalista eltévelyedése a Kommunista Pártok Tájékoztató Irodájának 1948 tavaszán összehívott ülése előtti periódusban történt. Tito csoportjának nyiltan nacionalista politikája azzal kezdődött, hogy ez a csoport nem volt hajlandó résztvenni a Kommunista Pártok Tájékoztató Irodájának tanácskozásán és nem volt hajlandó a testvérpártokkal együtt megvitatni a Jugoszláv Kommunista Párt helyzetének kérdését. Noha a Tájékoztató Iroda többízben javaslatot tett, hogy a Jugoszláv Kommunista Párt küldjön delegációt a tanácskozásra és fejtse ki álláspontját, miként ez az előző tanácskozáson más kommunista pártokkal kapcsolatban történt, — Tito csoportja kereken megtagadta a tanácskozás munkájában való részvételt. Kétségtelenné vált, hogy Tito

---

* *Lenin* Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. (A marxizmus leninizmus kis könyvtára 19—20. sz.) Szikra 1948. 44—45. old. — *Szerk.*

klikkje semmibe se veszi a Kommunista Pártokkal — köztük a Szovjetunió Kommunista Pártjával való barátságot. Ez nyílt szakítás volt a Kommunista Pártok egységes internacionalista frontjával. Ez nem volt egyéb, mint szakítás a nemzetköziséggel és áttérés a nacionalizmus vágányára.

A „Borba" című belgrádi lap azt állítja, hogy Tito és eszmetársai az egységes imperialistaellenes arcvonal mellett állnak. Ez persze hazugság, ami arra való, hogy port hintsenek vele az „egyszerű ember" szemébe. Valóban: lehet-e egyáltalán szó a Tito csoport imperialistaellenes álláspontjáról, amikor ez a csoport képtelen megférni egy családban még a Jugoszláviához közeleső országok kommunista pártjaival is.

A Tito-klikk nacionalista eltévelyedését bizonyító másik fontos ténynek azt a méltatlan, képmutató leninistaellenes magatartást tekintjük, amelyet ez a csoport a Jugoszláv Kommunista Párt V. kongresszusán tanúsított. Egyes naív emberek azt várták, hogy ez a kongresszus a kommunista pártokkal való barátság, a népi demokratikus országok és a Szovjetunió imperialistaellenes arcvonala megerősítésének jegyében fog lefolyni. De a valóságban éppen ennek az ellenkezője történt. A Tito-klikk a szomszédos országok kommunista pártjai elleni harc, a népi demokratikus országok antiimperialista egységfrontja elleni harc küzdőterévé tette ezt a kongresszust. Ez nem volt egyéb, mint a népi demokratikus országok, azok kommunista pártjai, a Szovjetunió és annak kommunista pártja elleni hadjárat kongresszusa.

Természetesen Jugoszláviában sem egészen veszélytelen nyíltan beszélni a Szovjetunió és a népi demokratikus országok elleni hadjáratról, mert a jugoszláv népek szilárdan kitartanak a Szovjetunióval és a népi-demokratikus országokkal kötött szövetség mellett. Ezért Tito csoportja kénytelen volt olcsó ravaszkodáshoz folyamodni és elhatározta, hogy ezt a reakciós hadjáratot a Szovjetunió iránti szeretetről, a Szovjetunióval való barátságról, a Szovjetuniónak a felszabadító mozgalomban játszott döntő szerepéről stb. szóló cikornyás frázisokkal fogja kendőzni. A dolog annyira jutott, hogy Tito elvbarátai azt javasolták Sztálinnak: kapcsolódjék bele ebbe a becstelen hadjáratba és vállalja magára Tito nacionalista csoportjának megvédését, a Szovjetunió és a többi demokratikus ország kommunista pártjainak bírálatával szemben. A belgrádi sajtó munkatársai a legkülönbözőbb bűvészmutatványokhoz és mesterkedésekhez folyamodtak, a legváratlanabb és legnevetségesebb akrobatamutatványokat és szaltómortálékat hajtottak végre, hogy bebizonyítsák a jugoszláv népnek, hogy a fekete tulajdonképpen fehér és a fehér voltaképpen fekete, hogy Tito csoportjának hadjárata a szocializmus és a demokrácia ellen egészen másodrendű dolog, viszont a Szovjetunióval való „szövetség" és „egységfront" a Tito csoport legfőbb vágya és gondja. A valóságban viszont az lett a dologból, hogy Tito csoportja ezekben a napokban *egy közös táborba* került

az imperialistákkal és — valamennyi ország imperialistáinak örömére kígyót-békát kiáltott a népi-demokratikus országok kommunista pártjaira és a Szovjetunió Kommunista Pártjára. A kommunista pártokkal való egységfront helyett az imperialistákkal való egységfront jött létre. A Jugoszláv Kommunista Párt V. kongresszusa jóváhagyta és elfogadta a Tito-klikk nacionalista politikáját.

A „Borba" című lap politikai légtornászai azt követelik, hogy a kommunista pártok hagyják abba a Tito-klikk hibáinak leleplezését, bízzanak ebben a klikkben, nyujtsanak neki támogatást, mert ellenkező esetben ez a Tito-klikk elleni „hadjárat" komoly károkat okozhat Jugoszláviának.

Nem, uraim! A kommunista pártok nem nyujthatnak támogatást a nacionalista politikát folytató Tito csoportnak és nem bízhatnak benne. Az viszont a legnagyobb mértékben lehetséges, hogy ez a körülmény csakugyan komoly károkat okoz Jugoszláviának. Csakhogy emiatt nem a kommunista pártokat, hanem Tito nacionalista klikkjét kell hibáztatni, amely szakított a kommunista pártokkal, sőt hadat üzent azoknak.

A „Borba" politikai akrobatáinak tisztában kell lenniök azzal, hogy a marxizmus és a nacionalizmus nem fér meg egymással, hogy a nacionalizmus, mint a burzsoázia ideológiája — ellensége a marxizmusnak. Tisztában kell lenniök azzal is, hogy a marxizmus-leninizmus nem türheti meg a nacionalizmust, vagy a nacionalizmus felé való elhajlást a kommunista pártokban, hogy a marxizmus-leninizmus kötelességének tarja kiirtani a nacionalizmust, bármilyen formát öltsön is, mert ezt követelik a dolgozók érdekei, ezt követelik a népek szabadságának és barátságának, a szocializmus diadalmas építésének érdekei.

Lenin azt mondja:

„A burzsoá nacionalizmus és proletár internacionalizmus — ez két, egymással kibékíthetetlenül ellenséges jelszó, amelyek megfelelnek az egész kapitalista világ két nagy osztálytáborának és *két* politikát (sőt: két világnézetet) fejeznek ki."

Olyan viszonyok között, amikor a burzsoázia hatalma megdőlt, a kizsákmányoló osztályok és ügynökeik a nacionalizmus mérgezett fegyveréhez nyulnak, hogy segítségével visszaállítsák a régi rendszert.

Ennek kapcsán Sztálin a következőket mondja:

„A nacionalizmus felé való elhajlás a munkásosztály internacionalista politikájának a burzsoázia nacionalista politikájához való alkalmazása... A nacionalista elhajlás a „saját" nacionalista burzsoáziánknak a kapitalizmus visszaállítására irányuló kísérleteit tükrözi vissza."*

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 498. old. — *Szerk.*

A Jugoszláv Kommunista Pártban megnyilvánuló nacionalizmus nemcsak a közös imperialistaellenes arcvonalra mér csapást, hanem elsősorban magának Jugoszláviának, Jugoszlávia népeinek és a Jugoszláv Kommunista Pártnak az érdekeit veszélyezteti mind a belpolitika, mind a külpolitika terén.

Tito csoportjának nacionalizmusa a *külpolitika* terén a dolgozók világforradalmi mozgalma egységfrontjával való szakításhoz, Jugoszlávia leghűségesebb szövetségeseinek elvesztéséhez és Jugoszlávia önelszigeteléséhez vezet. A Tito-klikk nacionalizmusa lefegyverzi Jugoszláviát a külső ellenséggel szemben.

A Tito-csoport nacionalizmusa a *belpolitika* terén a kizsákmányolók és kizsákmányoltak közötti béke politikájához, a kizsákmányolók és kizsákmányoltak egységes „nemzeti" arcvonalban való „egyesítésének" politikájához, az osztályharctól való eltávolodás politikájához és ahhoz a hazug propagandához vezet, mintha a szocializmust osztályharc nélkül is fel lehetne építeni, mintha a kizsákmányolók békésen is belenőhetnének a szocializmusba, szóval, ez a nacionalizmus Jugoszlávia dolgozói harci szellemének lefegyverzését eredményezi. A Tito-csoport nacionalizmusa lefegyverzi Jugoszlávia dolgozóit a belső ellenséggel szemben.

Egy évvel ezelőtt, amikor a Tito-csoport még nem árult el nacionalista törekvéseket és együttműködött a testvérpártokkal, Jugoszlávia biztosnak érezte magát és legközelebbi szövetségeseire, a külföldi kommunista pártokra támaszkodva, bátran haladt előre. Ez volt a helyzet a közelmultban. De miután a Tito-csoport áttért a nacionalizmus vágányára, a kép gyökeresen megváltozott. Miután a Tito-csoport szakított a kommunista pártok egységfrontjával és lóhátról kezdett beszélni a népi demokratikus országokkal, Jugoszlávia egymás után veszítette el leghűségesebb szövetségeseit és egyre elszigeteltebb helyzetbe került a külső és belső ellenséggel szemben.

Ezek a Tito-csoport nacionalista politikájának szomorú eredményei.

A Tito-csoport nem értette meg azt, ami minden egyes kommunista számára teljesen érthető és kézzelfogható. Nem értette meg azt az egyszerű igazságot, hogy a jelenlegi nemzetközi helyzetben a Kommunista Pártok testvéri szolidaritása, a népi demokratikus országok kölcsönös együttműködése és barátsága, a Szovjetunióval való együttműködés és barátság jelenti a népi demokratikus országok felemelkedésének és felvirágzásának alapfeltételét a szocializmus építésének frontján és ez a legfőbb biztosítéka a népi demokratikus országok nemzeti szabadságának és függetlenségének az imperializmus részéről fenyegető merényletekkel szemben.

A „Borba" politikai légtornászai azt állítják továbbá, hogy a Tito-csoport hibáinak bírálata a Jugoszláv Kommunista Párt, sőt Jugoszlávia népei elleni hadjárattá fajult.

Ez persze nem igaz. Senki, semmiféle hadjáratot nem folytat

Jugoszlávia népei ellen. Egyáltalában gazság volna bármiféle hadjáratot folytatni a jugoszláv népek ellen, amelyeknek nagyszerű hőstetteit az egész világ ismeri. Az is köztudomású, hogy Jugoszlávia népei a népi demokratikus országokkal és a Szovjetunióval kiépített egységfront mellett szállnak síkra. Jugoszlávia népei a legcsekélyebb mértékben sem felelősek a Tito-csoport politikájáért. Éppen ezért Jugoszlávia népeit hűséges szövetségeseinknek tekintjük.

Semmiféle hadjárat sem folyik és nem folyt a Jugoszláv Kommunista Párt egésze ellen sem. Mi nagyon jól tudjuk, hogy a Jugoszláv Kommunista Párt többsége szilárdan kitart a többi ország kommunista pártjaival, a Szovjetunióval és annak Kommunista Pártjával való barátság mellett. Kétségtelen, hogy a Jugoszláv Kommunista Párt többségében elevenen élnek az internacionalista hagyományok. Jól tudjuk azt is, hogy a Jugoszláv Kommunista Párt többsége nem helyesli Tito csoportjának nacionalista politikáját. Tudjuk, hogy éppen ezért kénytelen ez a többség a legkegyetlenebb megtorló rendszabályokat elviselni Tito csoportja és ügynökei részéről.

Tehát nem Jugoszlávia népei, nem a Jugoszláv Kommunista Párt egésze ellen, hanem csupán Tito nacionalista csoportja ellen „folyik hadjárat". Méghozzá azért folyik, hogy segítsünk a Jugoszláv Kommunista Pártnak eligazodni abban a kérdésben: milyen hibákat követett el a Tito-csoport és támogassuk a Jugoszláv Kommunista Pártot abban, hogy felszámolhassa a jelenlegi pártvezetőség nacionalista politikáját.

A „Borba" politikai akrobatái végül azt állítják, hogy a Tito-csoport elválaszthatatlan a Jugoszláv Kommunista Párttól, hogy ez a klikk a Jugoszláv Kommunista Párt többségét képviseli.

Ez megint nem igaz. Lehet, hogy a Tito-csoport egy évvel ezelőtt a Jugoszláv Kommunista Párt többségét képviselte. De ez egy évvel ezelőtt volt. Most, miután szakított a kommunista pártokkal, miután összeveszett minden szomszédos köztársasággal, miután átment a nacionalizmus táborába — már nem képviseli a Párt többségét. A Tito-csport jelenleg — Tito *frakció*, amely csak a Párt kisebbségének bizalmát élvezi és az államgépezetet arra használja fel, hogy elfojtsa a párt internacionalista többségének akaratát. A Tito frakció saját maga különítette el magát a Párttól, amennyiben a pártot a hóhér Rankovics felügyelete alá helyezte és amennyiben tömeges letartóztatásokat, gyilkosságokat és megtorló rendszabályokat alkalmazó, kegyetlen, terrorisztikus rendszert honosított meg a pártban. A valóságban az a helyzet, hogy a Tito frakció jelenleg hadiállapotban van saját pártjával. Ezt csak a vak nem látja. Ha a Tito frakció képtelen volt fenntartani a rendet a pártban a szokásos demokratikus módszerekkel és kénytelen volt a tömegesen alkalmazott megtoláshoz nyúlni, akkor ez azt jelenti, hogy ez a frakció már régen elveszítette a Jugoszláv Kommunista Párt többségének bizalmát.

A Tito frakció ma már csak a Jugoszláv Kommunista Párt kisebbségét alkotja, amely nem a Párt bizalmára, hanem Jugoszlávia közigazgatási és rendőri gépezetére támaszkodik.

KÖZPONTI BIZOTTSÁG

[NEMZETI HAGYOMÁNYAINKRÓL]

(Révai József elvtárs „Száz esztendő — három év távlatából" című cikke[1])

A karácsonyi ünnep hangulata magunkbaszállásra ösztökél, számvetésre, a megtett út áttekintésére. Annál inkább, mert a karácsonyi ünnep demokráciánknak féligmeddig születésnapja, évfordulója: három esztendővel ezelőtt, karácsony táján indult meg a nagy háborús katasztrófa után a nemzeti újjászületés, alakult meg Debrecenben az Ideiglenes Nemzeti Kormány.

De az idei karácsony a hároméves út mérlegének felállításán túl nagyobb, átfogóbb történelmi számvetés elvégzésére csábít. A 48-as forradalom centenáriumi esztendejének küszöbén, az idei karácsonyi ünnep jó alkalom arra, hogy fiatal demokráciánk három esztendeje és az utolsó magyar évszázad között megteremtsük a történelmi összefüggést. Indokolt-e a magyar népi demokrácia büszke állítása, hogy 1848 művét folytatja és betetőzi? Igaz-e, hogy 1848 a magyar demokrácia történelmi előzménye és előfutárja? Igaz.

Nemzeti függetlenségünk kivívása és a jobbágyság felszabadítása: ez volt 1848 két fő célja. Száz esztendővel ezelőtt a 400 éves idegen uralom megdöntéséért, az ország függő, gyarmati helyzetéből való felszabadulásáért és egyben a feudalizmus belső bilincseinek lerázásáért indított harcot a magyar nép. Nemzeti függetlenségéért, a Habsburg-járom lerázásáért évszázadokon át küzdött a magyarság. De a 48-as magyar szabadságharc fordulópont volt a magyar függetlenségi harcok történetében. Első ízben fonódott össze a magyar függetlenség kivívásáért folytatott küzdelem a *külső* ellenség ellen, a feudális *belső* ellenség elleni harccal, első ízben vált a magyar szabadságharc egy nagy, európai demokratikus mozgalom szerves alkotórészévé.

A százéves évforduló távlatából sem idealizáljuk 1848-at, szereplőit és vezetőit. Tudjuk, hogy politikájuk sokszor következetlen volt. Tudjuk, hogy a jobbágyfelszabadítás dolgában a szabadságharc vezérei — még ha figyelembe vesszük is osztálykorlátjaikat — innen maradtak azon a határon, ameddig el kellett volna menniök a nemzeti önvédelmi harc sikere, a forradalmi nemzeti egység meg-

[1] „Szabad Nép" 1947 december 25.

szilárdítása érdekében. Tudjuk, hogy hibák történtek a nemzetiségek jogos kívánságainak teljesítése dolgában is.

De e hibák és fogyatékosságok nem homályosíthatják el az alapvető, döntő tényt: az 1848-as szabadságharc vezetői merték vállalni a forradalmi harc kockázatát, mertek cselekedni, nem hátráltak meg, félre tolták azokat, akik a rothadt kompromisszumok, a megalkuvás és behódolás útját javasolták a nemzetnek, vállalták a néptömegekkel való szövetkezés politikáját, nem riadtak vissza az európai demokratikus-forradalmi mozgalmakkal való szolidarítástól és harcoltak még akkor is, amikor Európa „újra csendes" lett, amikor a demokratikus-nemzeti forradalmak „lámpafénye" már csak Magyarországon világított.

Vajjon mit ünnepeljünk a 48-as szabadságharc százesztendős évfordulóján, ha nem elsősorban és mindenekelőtt a férfias, bátor helytállást, ha nem a fegyveres ellenállásra való elszántságot, ha nem a néptömegekre való támaszkodás merészségét, ha nem a világszabadság ügyével való tudatos összeforrást?

A magyar demokráciának — valljuk meg — nem ezek a 48-as nemzeti erények voltak a hibái. De a magyar demokrácia hároméves fejlődése bizonyítja, hogy felszabadulásunkat *nemcsak* a diadalmas szovjet-fegyvereknek köszönhetjük. A magyar demokrácia azzá, amivé lett, a magyar nép erejéből is lett. A három év alatt megtett út bizonyítja, hogy a magyar demokrácia megszületésénél a 48-as erények legalább negatív értelemben igenis szerepet játszottak: a nemzeti szégyenérzet a Horthy-rendszer gyáva behódolása fölött, az elkeseredés afölött, hogy a magyar uralkodó osztályok inkább katasztrófába vitték az országot, mindvégig kitartva Hitler oldalán, mintsem a népre bízzák a magyar függetlenség megvédelmezését, a harag afölött, hogy a magyar reakció osztályönzésből inkább magával rántja a nemzetet a pusztulásba, mintsem a világszabadságért harcoló nemzetekkel, elsősorban a szovjetnéppel, fogjon össze a magyar függetlenség megvédelmezésére.

A forradalmi határozottság, a néptömegekre való támaszkodás és a demokratikus népekkel való szolidarítás köti össze elsősorban a száz év előtti magyar átalakulást a három évvel ezelőtt megkezdett magyar átalakulással. Aki a magyar demokrácia politikájának és módszereinek ezekre a jellemvonásaira nemet mond, az nem mondhat igent 1848-ra sem. Ma már nem lehet megismételni azt a képmutatást, amit a magyar uralkodó osztályok 1848-cal szemben 1867 óta tanusítottak: színleg bókoltak előtte, hogy lényegét megtagadják. Aki gyűlöli a demokráciát, annak gyűlölnie kell 1848 forradalmi szellemét is. Aki gyűlöli a magyar népi demokrácia hajtóerejét, a népi egység összetartóit és vezetőit: a magyar kommunistákat, az 48-ra visszatekintve a magyar szabadságharc akkori vezetőin, a megalkuvással való szembeszállás akkori hirdetőin és biztosítékain tölti ki haragját: 1848 népi balszárnyán, azokon, akik a né-

pet a veszély perceiben mozgosították, Táncsis Mihályon, Petőfi Sándoron, Kossuth Lajoson, a vöröstollas „flamingókon".

Hám érsek száz évvel ezelőtt szintén szembenállt a flamingókkal és Kossuth Lajossal. *Protestáns* rebelliónak tekintette a szabadságot a katolikus egyház előjogait oly buzgón védelmező Habsburgokkal és a katolikus főnemességgel szemben. De Hám érsek már 48-ban tévedett: a szabadságharcból már hiányzott a régebbi magyar nemzeti felkelések vallásháborús mozzanata, nem katolikusok és protestánsok álltak szemben egymással, hanem a nemzet állt szemben az idegen elnyomókkal és magyar támaszaikkal. A Hám érsekek mai utódainak kísérletei, hogy a 48-as szabadságharc hagyományainak, Kossuth, Petőfi és Táncsics művének szellemében összeforrt magyar *nemzeti* egységet a vallásháborúk, az ellenreformáció hagyományainak, a Habsburgok és a katolikus egyház közötti véd- és dacszövetség szellemének idézésével megbontsák, meg fognak hiúsulni.

A magyar uralkodó osztályok tollforgatói 1867 óta évtizedeken át próbálkoztak azzal, hogy megteremtsék a folytonosságot a reakciós Magyarország és a 48-as Magyarország között. De az 1867 utáni feudális Magyarország és a 48-as Magyarország közötti *törést* csak a történelem meghamisításával lehetett eltagadni, csak azzal, hogy 48 hőseivé és megszemélyesítőivé azokat léptették elő, akik már akkor harcban álltak a szabadságharc igazi képviselőivel és vezetőivel. A magyar demokrácia történelem-felfogásának helyre kell állítania a nemzeti történelem igazi folytonosságát: éppen ezért kell abból kiindulnia, hogy a magyar fejlődés utolsó száz esztendeje és 1848 között *nincs* folytonosság, hogy a magyar fejlődés az utolsó száz évben — epizódszerű megszakításokat leszámítva — nem 1848 nyomdokain haladt, hogy 48 igazi szellemét azok a társadalmi törekvések és mozgalmak képviselték, amelyek a hivatalos, az uralkodó Magyarországgal szemben — Áchim Andrástól Károlyi Mihályig, Várkonyitól Schönherz Zoltánig és Bajcsy-Zsilinszky Endréig — ellenzékben voltak.

A 48-as Magyarország erélyt mutatott az idegen elnyomókkal szemben és a néptömegekre támaszkodott. A 48 utáni Magyarország erélyt csak a néptömegekkel *szemben* mutatott, az idegen elnyomókkal megalkudott. A 48-as Magyarország, ha nem is elég következetesen, de megkezdte a jobbágyfelszabadítást, az ország polgári fejlődését akadályozó gátak eltakarítását, a 48 utáni Magyarország konzerválta a feudális nagybirtokot, az ország gyarmati függését, a magyar gazdasági fejlődés elmaradottságát. A 48-as Magyarország fegyverrel harcolt a nemzeti függetlenségért, a 48 utáni Magyarország a Habsburg-birodalom, majd a német imperializmus nagyhatalmi érdekeinek áldozta fel a magyar függetlenséget. A 48-as Magyarország az európai demokratikus népmozgalmak fegyvertársának tekintette magát az európai reakció elleni küzdelemben,

a 48 utáni Magyarország az európai reakció fellegvárává lett, a demokratikus törekvések, szabadságra törő népek börtönőrévé. A 48-as Magyarország megkezdte a parasztság felemelését, új, friss néprétegek bevonását a hatalomba, 48 után kisemmizték a parasztságot és a hatalomban ülő nagybirtok politikai ispánjaként a magyar nép nyakára ültették a gentry-középosztály megmerevedett úri kasztját. Ami 48 bukásával és 1867-tel kezdődött, azt a Horthy-rendszer betetőzte. Befejezni 48 művét, vissza 48-hoz: ez volt a haladó magyarok csatakiáltása egy évszázad óta. Akár munkások, akár parasztok, akár haladó polgárok harcoltak a magyar *polgári-demokratikus átalakulás befejezéséért*, törekvéseiknek közös nevezője a 48-as program volt: a jobbágyfelszabadítás folytatása, a népjogok kiterjesztése, a magyar függetlenség kivívása.

Az 1918-as októberi forradalom, melynek a centenáriumi esztendőben lesz 30 éves évfordulója, kísérelte meg első ízben 1867 óta a 48-as forradalomhoz való visszatérést, a magyar polgári-demokratikus átalakulás befejezését. Megbukni azon bukott meg, hogy nem vette számba: 1848 és 1867 óta Magyarország társadalmi életében új kérdések merültek fel, melyeket az ország kapitalista fejlődése, Magyarország beilleszkedése az imperializmus világrendszerébe, a magyar finánctőke kialakulása, a szervezett szocialista munkásmozgalom megerősödése adott fel a nemzetnek 1918-ban kiderült, hogy 48 művét, a magyar polgári-demokratikus átalakulást nem lehet befejezni anélkül, hogy ne oldanák meg a 67 óta eltelt évtizedekben felmerült új feladatokat is. Kiderült, hogy a magyar reakció hordozója nemcsak a feudális nagybirtok, hanem a finánctőke is. Kiderült, hogy a polgári-demokratikus átalakulás vezető ereje a munkásosztály. Kiderült, hogy a magyar nemzeti függetlenség kivívásának és biztosításának feladata nemcsak a Habsburgokkal és a német imperialistákkal állítja szembe a nemzetet, hanem a nemzetközi imperializmus mindenkori fő erőivel is. Egyszóval kiderült, hogy 48 félbenmaradt művét — a magyar feudális reakció megsemmisítését, a magyar függetlenség biztosítását — nem lehet befejezni a puszta polgári-demokratikus átalakulás keretei között, hanem csak úgy, ha a magyar dolgozók csapást mérnek a feudális reakció finánctőkés szövetségesére is és összefognak az imperializmus-ellenes erőkkel világszerte.

Ha az 1918-as forradalom tévedése az a hiedelem volt, hogy 48 megkezdett művét be lehet fejezni a polgári-demokratikus átalakulás keretei között, akkor az 1919-es forradalom abban tévedett, hogy a magyar átalakulás polgári-demokratikus keretein túl lehet haladni, anélkül, hogy a 48-ban megkezdett munkát befejeznék. 1918 csak a régi, 1919 csak az új feladatokat vette számba, 1918 csak a polgári-demokratikus feladatokat, 1919 rögtön és közvetlenül, a maguk teljességében a szocialista feladatokat akarta

megoldani, hátatfordítva a magyar átalakulás 48 óta megoldást sürgető demokratikus-polgári feladatainak. Így történt, hogy 1918/19-ben nem fogott össze és 1919 után szembekerült egymással a magyar demokratikus átalakulásban, a feudális nagybirtok felosztásában elsősorban érdekelt parasztság és a magyar reakció teljes megsemmisítésében, tehát a nagybirtok összetörésén túl a fináncztőkés kizsákmányolás megszüntetésében elsősorban érdekelt szocialista munkásosztály. A Horthy-rendszer 25 esztendős fennállása nem utolsó sorban ezzel magyarázható.

1848 bukásával a magyar nemzeti fejlődésben törés állt be. A megszakadt folytonosságot sem 1918, sem 1919 nem tudta helyreállítani. Ami akkor nem sikerült, az sikerült a második világháború nemzeti katasztrófájából három évvel ezelőtt megszületett magyar demokráciának.

És hogy sikerült, az elsősorban a mi érdemünk, magyar kommunisták. Mi levontuk 1919 tanulságait anélkül, hogy az 1918-as forradalmon gyakorolt bírálatunkat megtagadtuk volna. A fasiszta Németország és magyar csatlósai elleni harcban felismertük a 48-as program időszerűségét: a nemzeti függetlenségért való harc és a polgári-demokratikus átalakulás befejezése közötti mély összefüggést, de közben nem feledkeztünk meg az 1918—19-es tanulságokról sem. Be kellett fejeznünk 48 művét, de hogy befejezhessük, túl kellett mennünk rajta, lépésről-lépésre. A magyar népi demokrácia három év alatt befejezte a polgári-demokratikus átalakulás 48-ban félbenmaradt művét, de jellege, természete ebben nem merül ki: a magyar demokrácia többnek indult és egyre több lett egyszerű polgári-demokratikus átalakulásnál.

A magyar kommunisták programja kezdettől fogva a németellenes szabadságharc volt és e szabadságharc összekapcsolása a nagybirtok felosztásával. De sosem titkoltuk, hogy a magyar viszonyok átalakítása nem állhat meg a németellenességnél és a földreformnál. Hogy a német imperializmussal szemben kivívott függetlenségünket biztosíthassuk, védekeznünk kellett a német imperialisták örökébe lépő nemzetközi imperializmus fő erőivel szemben. Hogy a földreform eredményeit biztosítsuk és a magyar reakció restaurálásának veszélyét leküzdjük, meg kellett ostromolnunk a belföldi feudálisok és a külföldi imperialisták fő szövetségeseinek, a magyar nagytőkéseknek politikai és gazdasági hadállásait, rá kellett térnünk a nagyipar és a nagybankok államosításának útjára. Hogy a magyar munkásság és a parasztság politikai hatalmát megvédjük, a munkásság és parasztság szövetségét biztosítsuk, meg kellett hiúsítanunk a nagytőke terveit a parasztságnak, mint munkásellenes faltörő kosnak a felhasználására, szét kellett zúznunk az összeesküvőket Nagy Ferenctől Pfeifferig és Peyer Károlyig. Egyszóval: a polgári-demokratikus átalakulás eredményeinek biztosítása követelte

meg hogy átlépjünk a polgári demokrácia határán és a népi demokrácia útján haladjunk előre, a szocializmus felé.

Háromesztendős demokráciánk szinte minden komoly gazdasági és politikai rendszabálya polgári-demokratikus jellegű is és egyben több annál. A földreform: befejezte az agrárviszonyok területén a polgári-demokratikus átalakulást, demokratizálta a földbirtokmegoszlást. De vajjon kimerül ebben a földreform lényege? Vajjon a szabad kapitalista fejlődés számára törtük össze a mezőgazdaságban a feudális gátakat? Vagy azért-e, hogy a szövetkezés útjára segítve a dolgozó parasztságot, elkerülhetővé tegyük számára a kapitalista agrárfejlődés szenvedéseit? És megfordítva: vajjon a nagybankok államosítása csak a magánkapitalizmus kiszorítására irányuló szocialista rendszabály-e és nem egyben a kistermelők, a kiskereskedők, a kisiparosok, a parasztság érdekében álló demokratikus rendszabály is?

És ami a döntő: azért semmisítettük-e meg a feudális maradványokat, hogy a kapitalista osztály kerüljön hatalomra, vagy azért, hogy a munkásosztály erőskezű vezetése mellett a dolgozó nép — parasztság, kisemeberek, értelmiség — kerüljön hatalomra?

Tudjuk, a magyar élet igen sok területén — például az állami adminisztrációban, a közigazgatásban, az igazságszolgáltatásban, a köznevelés és iskolaügy terén még korántsem semmisítettük meg a feudális úri maradványokat, még nem fejeztük be a polgári-demokratikus átalakulást sem. De ezeket a feladatokat *menetközben* kell megoldanunk, míg gazdaságban és politikában tovább megyünk előre a polgári demokrácián túl, a népi demokrácia útján.

A magyar történelem tele van tragikus törésekkel. 1848, 1918, 1919: nemcsak heroikus felemelkedési kísérletek, hanem egyben a magyar kálvária fekete stációi. És e bukások oka nem csupán és nem elsősorban a külső ellenség, vagy belső szövetségeseinek túlereje, hanem a forradalmi átalakulás belső hibái, gyengeségei, ellentmondásai, az, hogy a régi rend visszaállítására törő belső erőket nem számolták fel és így táplálkozhattak, erőt meríthettek az átalakulást végrehajtó erők hibáiból.

Ezt a tragikus törvényszerűséget első ízben töri át a hároméves, fiatal magyar demokrácia, amely levonva 1848, 1918 és 1919 hibáiból a tanulságokat, szilárd léptekkel, ingadozás nélkül halad belső ellenségeinek végleges megsemmisítése felé. Tudjuk, hogy a célt még nem értük el. De a magyar feudalizmus maradványainak felszámolásával és a magyar nagytőke gazdasági hadállásainak döntő visszaszorításával, a reakciós osztályok képviselőinek kiszorításával a politikai hatalomra való közvetlen és legális befolyásból, elértük azt, hogy a magyar demokratikus és szociális haladás erői és a feudális-nagykapitalista restauráció *belső* erői közötti erőviszonyok véglegesen és visszavonhatatlanul a demokrácia javára tolódtak el. A kérdés, hogy mi maradunk-e felül, vagy a reakció, hogy ki győz:

a régi rendhez hidat alkotó, harmadikutas polgári demokrácia-e, vagy a társadalmi haladás útján előre vezető népi demokrácia-e — itt ezent az országban végleg eldőlt a népi demokrácia javára. Arról pedig, hogy a magyar reakció megvert erői ne reménykedhessenek külső segítségben, az imperialistákkal szemben közös frontban tömörülő és a békében őrködő szabad népeknek kell gondoskodniok.

A magyar demokrácia gazdasági és politikai pozíciói immár megdönthetetlenek. De a gondolkodás, az öntudat fejlődése lassúbb a gazdasági és politikai átalakulás meneténél. A gondolkodás, az öntudat elmaradásából a népi demokrácia gazdasági és politikai fejlődése mögött, meríti a magyar reakció azt az erőt, amivel még rendelkezik és ami nagyobb, mint ami egyre gyengülő gazdasági és politikai pozícióinak megfelelne. A döntő feladat tehát megszüntetni ezt az aránytalanságot a demokrácia gazdasági és politikai fejlődése és népünk öntudatának fejlődése között.

Ennek a legtágabb értelemben vett nevelési feladatnak megoldására kell összpontosítani erőinket a magyar demokrácia negyedik évében, a szabadságharc századik évfordulóján.

A SZOVJETUNIÓ A SZOCIALIZMUS ORSZÁGA

AZ ÚJ ÖTÉVES TERV

(N. Voznjeszjenszkij elvtárs, a Szovjetunió Állami Tervbizottsága elnökének jelentéséből a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa ülésén, 1946 március 15-én[1])

Képviselő Elvtársak!

A Szovjetunió Népbiztosainak Tanácsa Önök elé terjeszti *a Szovjetunió nemzetgazdaságának az 1946—1950. években történő helyreállítására és továbbfejlesztésére irányuló ötéves tervet.*

I.

Az ötéves terv főfeladata

A Szovjetunió népei a békés munkára való áttérés lehetőségét nagyszabású világtörténelmi jelentőségű győzelem eredményeképpen — Hitler-Németország szétzúzása és a japán imperializmus veresége által — biztosították. A Szovjetunió teljes katonai, gazdasági és politikai győzelmet aratott a német és a japán imperializmus fölött. Ezen túl hazánk megszabadult nyugat felől a német, kelet felől pedig a japán támadás fenyegető veszélyétől.

A Szovjetunió győzelme azt jelenti, hogy győzedelmeskedett a nagy Októberi Szocialista Forradalomban megszületett szovjet *társadalmi* rend A Szovjetunió társadalmi rendje a termelőeszközök szocialista tulajdonán épül fel. A fő termelőeszközök központosítása a szovjetállam kezében biztosította a Szovjetunió népgazdaságának gyors átépítését a háború céljaira. A forradalomelőtti Oroszország a termelőeszközök magántulajdonjellege miatt képtelen volt emelni a termelőerők alacsony színvonalát, ami leküzdhetetlen nehézségeket okozott az első világháború időszakában. A Szovjetunióban jóval a Honvédő Háború kezdete előtt megszüntették a kizsákmányoló osztályokat: a földbirtokosok osztályát már a polgárháború győzelmes befejezése felszámolta; a szocializmus győzelmével azután eltűnt a tőkésosztály az ipar területén, majd eltűnt a kulákosztály a mezőgazdaság területén, eltűntek a kereskedők és spekulánsok az áruforgalom területén.

A szocialista rend győzelme és társadalmunk osztályszerkezetének gyökeres megváltozása biztosította a Szovjetunió népeinek erkölcsi politikai egységét, a munkásosztály és a parasztság szilárd

[1] Ötéves terv 1946—1950. Szikra 1946. 5—6; 6—7; 7—32; 44—46. old.

szövetségét, valamint a nagy Szovjet Szövetséget alkotó valamennyi nép megbonthatatlan barátságát.

A Szovjetunió győzelme azt jelenti, hogy diadalmaskodott a szovjet *államrend*. A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának választásai ismét megmutatták a szovjet államrend törhetetlen életképességét és erejét. A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának 1937. évi választásaiban 91.1 millió választó vett részt. 1946-ban pedig 101.5 millió választó s ezek közül 100.6 millió a kommunisták és pártonkívüliek blokkjára szavazott. Ez a nagy szocialista demokráciának és a sok nemzetiségű szovjetállam erejének megnyilatkozása.

A Szovjetunió győzelme azt jelenti, hogy diadalmaskodtak a szovjet *fegyveres erők*, győzött a Vörös Hadsereg a nagy hadvezér, Sztálin vezetésével. (Viharos, hosszantartó taps.)

A Szovjetunió világtörténelmi győzelme csak úgy volt elérhető, hogy az ország minden anyagi erőforrását már megelőzőleg előkészítettük a tevékeny védelemre. Győzelmünk anyagi lehetőségeit országunk következetes ipari fejlesztésének és a mezőgazdaság kollektivizálásának politikája teremtette meg. A Honvédő Háború folyamán ezeket az anyagi lehetőségeket a Kommunista Párt és a szovjetkormány teljes egészükben kihasználta. A Honvédő Háború megkövetelte, hogy a szovjet közgazdaságot haladéktalanul a háborús gazdálkodásnak megfelelően építsék át. Sztálin elvtárs elnökségével Államvédelmi Bizottság alakult, amely minden hatalmat saját kezében összpontosított s biztosította a népgazdaság minden erőforrását a Honvédő Háború céljaira.

Hasonlítsunk össze néhány adatot Oroszország gazdasági életéből az első világháború idejéből a Szovjetunió háborús gazdaságának adataival a második világháború alatt és meglátjuk, hogy menynyire kihasználta a szovjetkormány és a Kommunista Párt a szocialista rend lehetőségeit. A nagyipar össztermelése Oroszországban az 1915—1917-es időszakban (változatlan árakat értve) 33 milliárd rubelre tehető, míg az 1942-től 1944-ig terjedő időszakban a Szovjetunió iparának össztermelése 361 milliárd rubel volt, vagyis tizenegyszeresére növekedett; a gabonaneműek termelése ugyanezen időszakban kétésfélszeres növekedést mutat; a vasutak áruforgalmának átlaga 1942—1944-ben 1915—1917-hez viszonyítva 3.4-szeresére emelkedett.

Harckocsit és repülőgépet Oroszországban az első világháború idején úgyszólván nem gyártottak. A Szovjetunióban a Honvédő Háború utolsó három évében évenként 30 ezernél több harckocsit és mintegy 40 ezer repülőgépet állítottak elő. Oroszországban az első világháború utolsó három évében évi átlagban mintegy 3900 ágyút gyártottak. A Szovjetunióban a Honvédő Háború utolsó három évében évente 120 ezer ágyút készítettek, vagyis a termelés megharmincszorozódott. Könnyű és nehéz gépfegyverből Oroszország az első világháború három utolsó évében évente mintegy 8900 darabot

állított elő. A Szovjetunió a Honvédő Háború utolsó három évében, évenként 450 ezer darab gépfegyvert termelt, vagyis megötvenszerezte a termelést. Oroszország az első világháború utolsó három esztendejében évenként egymilliótöötvenezer kézifegyvert állított elő. A Szovjetunió a Honvédő Háború utolsó három évében ötmillió darab puskát és automatapisztolyt gyártott, vagyis megötszörözte a termelést Oroszország az első világháború utolsó három évében, évenként 6200 aknavetőt készített. A Szovjetunió a Honvédő Háború három utolsó évében, évenként 100 ezer aknavetőt állított elő, vagyis tizenhatszorosára emelte a termelést. Oroszország az első világháború utolsó három évében évenként 16 millió 300 ezer lövedéket, bombát és aknát gyártott. A Szovjetunió 1944-ben 240 millió darab különféle lövedéket termelt, vagyis a termelést tizenötszörösére emelte. Ilyen eredményei vannak a termelőerő szocialista alapon végbement fejlődésének a Honvédő Háború folyamán, bár a Szovjetunió ipari és mezőgazdasági szempontból gazdag területeinek jelentős része átmenetileg megszállás alá került.

A Szovjetunió háborús gazdálkodásában volt egy olyan időszak, amikor a hadiipar nagyrésze Kelet felé volt kénytelen vándorolni. Tízezer meg tízezer munkagépet, gőzkalapácsot, sajtót és turbinát telepítettek át. Sokezer munkás, mérnök és egyéb szakember költözött el a munkaeszközök nyomában. Ez az időszak a Szovjetunió termelőerőinek sajátos, Kelet felé való eltolódási időszaka volt. Ebben az időben az ellenség szent fővárosunk — Moszkva kapuinál állt. A Szovjetunió átmenetileg válságos helyzetbe került. Semilyen más társadalmi és államrend, semilyen más hadsereg sem állt volna ki ilyen katonai és gazdasági megpróbáltatást. Csak a szovjetállam, csak a mi népünk és kommunista pártunk, a nagy Sztálin vezetésével bizonyult elég erősnek. És lám — a háború világtörténelmi jelentőségű győzelemmel végződött. A szovjetország ismét a kommunizmus felé vezető, győzelmes úton haladhat.

A második világháború befejezése biztosította az áttérést a békés időszakra és új feladatot állított a Szovjetunió népei elé: a háborús termelés átépítését a béketermelés virágzására. A Szovjetunió ismét belépett a gazdasági fejlődés békés időszakába.

„Jelenleg a szovjet nép előtt az a feladat áll, hogy a kivívott állásokat megszilárdítva, új gazdasági győzelmek felé nyomuljon előre." (Sztálin.)

A háborús gazdaságról a béketermelésre való áttérés a tőkés országokban a kapitalizmust jellemző sajátos törvények alapján folyik le. Az Amerikai Egyesült Államokban az ipari termelés legmagasabb színvonalát 1943 októberében érte el. Ezután az Amerikai Egyesült Államok ipari termelése nem érte el többé ezt a színvonalat és 1945 végén több mint egyharmadával esett vissza, ami körülbelül megfelel a termelés 1941-es színvonalának. A termelésnek ez a csökkenése az Amerikai Egyesült Államokban már a munkanélküliség

növekedését idézte elő. Angliában, amely a második világháború előtt tartós gazdasági depressziót élt át, ismét a régi problémák léptek előtérbe. Mint ismeretes, Anglia nem lehet meg nyersanyag- és élelembevitel nélkül. Ahhoz azonban, hogy nyersanyagot és élelmet importálhasson és ezeket megfizethesse, nagy kivitelre, külföldi fizetőeszközökre van szüksége és helyre kell állítania azt a képességét, hogy nagytömegű exportárut állítson elő. Ám a világpiac a második világháború következtében megrendült és mindinkább az Amerikai Egyesült Államok birtokába kerül, amely összehasonlíthatatlanul fejletteb termelőerőkkel rendelkezik.

A Szocialista Szovjetköztársaságok Szövetsége bizakodva halad előre a szocialista rend további megszilárdításának és fejlesztésének útján Nem fél gazdasági válságoktól, depressziótól vagy munkanélküliségtől. Következetesen építi át a népgazdaságot. Lendülettel lát hozzá a népgazdaság helyreállításához és fejlesztéséhez azoknak az állami terveknek az alapján, amelyet, a Szovjetunió a gazdasági fejlődés törvényeinek ismeretében állíthat fel. A Szovjetunió a jövőben is fejleszteni fogja gazdasági kapcsolatait a határontúli országokkal, miközben megőrzi a szovjetkormány tapasztalatban bevált vonalát, a Szovjetunió technikai-gazdasági függetlenségének biztosítását

A Honvédő Háború megnövelte és megerősítette a Szovjetunió nemzetközi jelentőségét. Rendkívül nagy győzelmet értünk el. De aki elbizakodik, akinek a siker a fejébe száll, az végül is elveszti a játszmát. Ezért a Kommunista Párt új feladatokat állít a Szovjetunió népei elé, amelyek biztosítják a népgazdaság helyreállítását és további fejlesztését és megteremtik a népgazdaság újabb, hatalmas fellendülésének alapjait.

Az 1946—1950. évekre szóló ötéves terv gazdaságpolitikai feladata abban áll, hogy *helyreállítsa az ország háborúsújtotta körzeteit, helyreállítsa az ipari és mezőgazdasági termelés háborúelőtti színvonalát és jelentős mértékben túl is haladja ezt a színvonalat.* Ennek megfelelően a nemzetgazdaság helyreállításának és továbbfejlesztésének ötéves terve a következő feladatokat támasztja.

Először, csaknem másfélszeresére kell növelni az ipari termelés háborúelőtti színvonalát, miközben *elsősorban a nehézipar, valamint a vasuti szállítás helyreállítását és fejlesztését kell biztosítania.* Enélkül lehetetlen a Szovjetunió egész népgazdaságának gyors és sikeres helyreállítása és fejlesztése. A nehézipar gyors helyreállítása nélkül nem lehet megszilárdítani az ország technikai-gazdasági függetlenségét. E téren a késlekedés azoknak az anyagi előfeltételeknek az elvesztését jelenti, amelyeket a Honvédő Háború időszakának katonai, gazdasági és politikai győzelme biztosított számunkra. 1946-ban feltétlenül be kell fejeznünk a népgazdaság háborúutáni átépítését és ki kell használnunk a hadiipar gazdasági erőit a Szovjetunió gazdasági erejének további növekedése számára.

Másodszor, el kell érni a közszükségleti cikkeket előállító mezőgazdasági és ipari termelés fellendülését a Szovjetunió gazdasági jólétének biztosítása céljából és az *elsőrendű szükségleti cikkek mennél nagyobb tömegét kell az ország számára biztosítanunk.* Feltétlenül túl kell haladnunk a nemzeti jövedelem háborúelőtti színvonalát és a nép ellátásának színvonalát, meg kell szüntetni a legközelebbi időben a jegyrendszert. Fejlett és minden tekintetben megfelelő szovjet kereskedelemmel kell azt helyettesíteni, miközben különös figyelmet kell szentelni az elsőrendű közszükségleti cikkek bővebb termelésének. Az árak következetes leszállításával emelni kell a dolgozók életszínvonalát. Ezek a feladatok viszont a pénzforgalom és a szovjet rúbel megszilárdítását követelik.

Harmadszor, biztosítani kell *a további technikai haladást a Szovjetunió népgazdaságának valamennyi ágában,* mint a termelés felemelésének és a munkahozam fokozásának feltételét. Evégből elkerülhetetlenül szükséges nemcsak elérni, de túl is haladni a legközelebbi időben a tudománynak a Szovjetunió határain kívül elért vívmányait. A szocialista termelés helyreállításának és továbbfejlesztésének gyorsított üteme a népgazdaság minden ágában egyre inkább a technikai haladástól és annak a nép érdekeinek megfelelő kihasználásától függ. A technikai haladás ellentétben áll a tőkésországok társadalmának politikai és gazdasági szervezetével. A mi feladatunk az, hogy kihasználjuk a szovjet társadalmi rend előnyeit s ezáltal biztosítsuk saját országunk gyors és szakadatlan technikai fejlődését. A mi hazánk sok olyan újítóval és forradalmárral dicsekedhetik a tudomány és a technika területén, akiknek világraszóló felfedezéseik vannak. A szovjet tudomány kellő segítséggel felülmúlhatja a tudományoknak a Szovjetunió határain kívüli legújabb vívmányait.

Negyedszer, biztosítani kell a szocialista halmozás magas ütemét, miközben 250 milliárd rúbel összbefektetést irányozunk elő a Szovjetunió népgazdaságának helyreállítására és fejlesztésére az ötéves terv folyamán, emellett pedig 234 milliárd rubel összértékben helyezünk üzembe újjászervezett és újonnan alapított vállalatokat. A háborúsújtotta körzetek népgazdaságának helyreállításával egyidejűleg az ötéves terv a Szovjetúnió valamennyi szövetséges köztársaságának és gazdasági körzetének további fejlesztését irányozza elő. A Szovjetunió népgazdaságának fő befektetései az ötéves terv megvalósítása során nemcsak megújúlnak, hanem 1950-ben (állami árakat véve alapul), 1130 milliárd rubelre emelkednek, vagyis 8%-kal meghaladják a Szovjetunió egész területére szóló alapbefektetések háborúelőlti színvonalát. Az új termelőerők létrehozására irányuló program megvalósítása céljából feltétlenül hatalmas építőipart kell teremteni és biztosítani kell az új gyárak létesítésének évi átlagos 12%-os növekedését.

Ötödször, feladatunk a Szovjetunió védekező képességének to-

további növelése és a *Szovjetunió fegyveres erőinek felszerelése a legújabb haditechnika alapján.* A szovjetnép még erősebbnek és hatalmasabbnak akarja látni fegyveres erőit, hogy ezáltal biztosítottnak tudja országát minden eshetőséggel szemben és őre legyen a békének. Keleten és nyugaton helyre vannak állítva a Szovjetunió történelmi határai. Ezentúl keleten Szachalin déli része és a Kurili-szigetek nem fogják többé elválasztani a Szovjetuniót az óceántól és nem szolgálnak támpontul a japánok számára a mi Távolkeletünk megtámadásához, hanem egyenes összeköttetést biztosítanak a Szovjetuniónak az óceánnal és támpontok a japán támadásokkal szemben. Ezentúl a szabad és demokratikus lengyel állam nem a német támadás felvonulási területe a mi nyugati határaink ellen, hanem a mi szövetségesünk a német támadások elleni védelemben. Sztálin azonban figyelmeztetett minket, hogy a „békeszerető országokat a jövőben újból váratlan támadás érheti, ha természetesen már most olyan különleges rendszabályokat nem dolgoznak ki, amelyek ezt a támadást elhárítják". Nem szabad elfelejteni, hogy a monopólkapitalizmus új támadókat szülhet. Az új támadás elhárítása céljából elengedhetetlen a támadó nemzetek teljes lefegyverzése és katonai, valamint gazdasági ellenőrzés alá helyezése. Ezenfelül az Egyesült Nemzetek Szövetségében olyan szervre van szükség, amely őrt áll a világ békéje és biztonsága fölött, ugyanakkor pedig meg tudja védelmezni a békét és szembe tud szállani az új támadóval. Feltétlenül meg kell erősíteni a Szovjetunió fegyveres erőit, szakadatlanul gondoskodni kell legkorszerűbb technikai felszereléséről és a szovjet állam katonai-gazdasági hatalmának további megerősítéséről.

Az ötéves terv, miközben biztosítja a Szovjetunió népgazdasága helyreállításának fejlesztését, ugyanakkor újra megnyitja a szovjet társadalom fejlődésének azt az útját, amelyet a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának XVIII. kongresszusa jelölt ki, de amelyet átmenetileg megszakított a hitlerista Németország hitszegő támadása a Szovjetunió ellen. Ez az út az osztálynélküli szocialista társadalom építésének befejezését és a szocializmusról a kommunizmusra való fokozatos átmenetet írja elő. Előirányozza továbbá a Szovjetunió alapvető gazdasági feladatának megoldását — a fő tőkésországok elérését és túlhaladását gazdasági viszonylatban, vagyis az egyes lakosra eső ipari termelés mérete szempontjából. A Szovjetunió népgazdaságának helyreállítására és fejlesztésére irányuló ötéves terv az 1946—1950. években további lépést jelent előre ebben az irányban. A mi zászlónk Marx—Engels—Lenin—Sztálin tudományos kommunizmusa. E zászló alatt mi új győzelmeket fogunk elérni a kommunizmus felé vezető úton. (Hosszantartó taps.)

II.

A termelés és az új építés növelése

A Szovjetunió új, békés fejlődési szakaszának gazdaságpolitikai alapfeladataival összhangban az ötéves terv meghatározza a termelés ütemét és színvonalát az 1946—1950. években.

Ipar

A Szovjetunió összipari termelését 1950-ben, a Szovjetunió népgazdaságának helyreállítására és fejlesztésére irányuló ötéves terv utolsó évében, 205 milliárd rubelben állapították meg (1926—1927-es árakat véve alapul), ami 48%-kal múlja felül a háborúelőtti színvonalat, miközben a megszállás által sújtott területek ipara a háborúelőtti színvonallal szemben 15%-kal növekszik. A termelés ilyen jelentős emelésének biztosítása céljából az ötéves terv a szocialista ipar gyorsütemű fejlesztésére irányul. Ha az 1921-től 1926-ig terjedő helyreállítási időszakban a termelés évenként 2049 millió rubellel növekedett, az első ötéves terv folyamán 5478 millió rubellel, a második ötéves terv folyamán 10.438 millió rubellel, a harmadik ötéves terv három éve folyamán pedig 14.316 millió rubellel, úgy az 1946—1950-es évek ötéves tervének feltétlenül biztosítania kell a termelés évi 15.600 millió rubeles növekedését. Eközben a termelőeszközök termelésének növekedési üteme valamelyest megelőzi a szükségleti cikkek termelésének növekedési ütemét.

A nehézipar terén, amelynek fellendülése meghatározza a Szovjetunió egész népgazdaságának helyreállítását és fejlesztését, az öntöttvas termelését 19.5 millió tonnára, az acéltermelést pedig 25.4 millió tonnára szándékozunk emelni, ami a vasipar termelésének 35%-os növekedését jelenti a háborúelőtti színvonallal szemben. A nehézipar helyreállítása és továbbfejlesztése céljából az ötéves terv folyamán 45 magaskemencét, 180 Martin-kemencét és konvertort, 90 villamoskemencét, valamint 104 hengerművet helyezünk üzembe. A színes és ritka fémek termelését olyan mértékben növeljük, hogy az fedezni tudja a népgazdaság teljes szükségletét a hazai iparra támaszkodva. A réztermelés a háborúelőtti színvonallal összehasonlítva 1.6-szeres, az aluminiumtermelés 2-szeres, a magnéziumtermelés 2.7-szeres, a nikkeltermelés 1.9-szeres, az ólomtermelés 2.6-szeres, a cinktermelés 2.5-szeres, a wolframkompozíció 4.4-szeres, a fehérfémkompozíció 2.1-szeres, az óntermelés 2.7-szeres növekedést fog elérni; ugyanilyen jelentős, sőt gyorsabb ütemű fejlődésű lesz az új ritka fémek termelése.

A fűtőanyagipar terén a széntermelés 1950-ben 250 millió tonnára emelkedik, vagyis 51%-kal múlja majd felül a háborúelőtti színvonalat. A széniparban csaknem újból alapozzuk meg az új termelési ágat — a gáz- és brikett-termelést. Az egész kokszolásra

szánt szenet, amelynek 7%-nál magasabb égési melléktermék van és a 10%-nál magasabb égési melléktermékeket felmutató ipari kőszenet, teljes egészében gáztermelésre fordítjuk, amiáltal megkönnyebbül a fűtőanyagszállítás és emelkedik a fűtőanyag kihasználásának foka. A széntermelés gépállománya a háborúelőtti időkkel szemben 3—4-szeresen növekszik. Az ötéves terv folyamán 183 millió tonna termelőképességű szénbányákat vonunk be a termelésbe, ugyanakkor 277 szénfeldolgozó gyárat helyezünk üzembe, 184 millió tonna termelőképességgel, valamint 26 szénbrikettgyárat, évi 10 millió tonna termeléssel. Új fűtőanyag-erőforrás iparágakat létesítünk és fejlesztünk ki. Ilyenek a szintetikus benzintermelés, évi 900.000 tonna termeléssel és a gáztermelés, évi 11.2 milliárd köbméter termeléssel. A kőolajtermelés 35.4 millió tonnára emelkedik, ami a háborúelőtti színvonal 14%-os túlhaladását jelenti, miközben a Szovjetunió keleti körzeteinek részesedése az össztermelésben az 1940. évi 12%-ról 1950-ben 36%-ra emelkedik.

A villamosítás terén a villamosenergia 82 milliárd kilowattórára történő felemelését irányoztuk elő, ami 70%-kal múlja felül a háborúelőtti színvonalat. A vízierőművek részesedése a villamoserő általános termelésében az 1940. évi 10.5%-ával szemben 1950-ben 15.2%-ra növekszik. Az erőtermelés rendszerébe hatalmas állandó tartalékokat teremtünk, ami biztosítja a népgazdaság szakadatlan ellátását villamosenergiával, valamint igen jóminőségű villamoserő termelését. Ecélból az ötéves terv folyamán összesen 11.7 milliárd kilowatt teljesítőképességű új villanytelepeket helyezünk üzembe, amelyekből 3.3 milliárd kilowatt a nagy és kis vízi villanyerőtelepekre jut.

A gépiparban, amelynek a további technikai haladás biztosítása szempontjából vezetőszerep jut, a géptermelés és az üzemi felszerelés termelésének kétszeres növekedését irányozzuk elő 1950-ben, a háborúelőtti színvonalhoz viszonyítva, de a vas- és fémüzemek felszerelését 3.7-szeresen, az automobiltermelést, évi 500 000 kocsi termelése útján 3.4-szeresen, a gőzgépek termelését 2.4-szeresen, a traktortermelést 3.6-szeresen, a villamossági felszerelés termelését 2.5-szeresen fogjuk növelni. A termelés automatikus ellenőrzésének biztosítása, valamint a termelés technikai vezetése céljából, ugyanakkor a tapasztalati és tudományos kísérleti munka alátámasztása érdekében minden erővel fokozni fogjuk a különféle műszerek termelését, miközben az optikai mechanikai műszerek és az elektromos mérőkészülékek össztermelése 1950-ben, 1940-nel szemben, 7-szeresen növekedik.

A vegyipar terén a termelés 1950-ben, a háborúelőtti színvonalhoz viszonyítva, 1.5-szeres emelkedést fog elérni. *Az ásványi trágyák* termelése 1950-ben szuperfoszfátban 2-szeresen, nitrogénben 1.8-szeresen, káliban pedig 1.3-szeresen haladja majd meg a háborúelőtti színvonalat. A műkaucsuk-termelés kétszeresére emelkedik,

miközben a nem növényi nyersanyagból előállított kaucsuk aránya az összetermelésben 38%-ra emelkedik, az 1940-es év 1.1%-ával szemben. A papírtermelés 1950-ben 1 millió 340 ezer tonnára növekszik, vagyis 65%-kal haladja majd meg a termelés háborúelőtti színvonalát.

Az ötéves terv *az erdőipar és az építőanyag-ipar* termelésének gyorsütemű helyreállítását és fejlesztését ígéri. A fakitermelés 280 millió köbméterre emelkedik, ami a háborúelőtti színvonal 59 százalékos növekedését jelenti. A cementtermelés 10.5 millió tonnára nő majd, ami a háborúelőtti termelés 1.8-szeres növekedésének felel meg. Az ablaküvegtermelést 80 millió négyzetméterre fokozzuk, miáltal 1.8-szeresen múljuk majd felül a háborúelőtti színvonalat. Új iparágat teremtünk — a lakóházak gyári termelését. Megvalósítjuk az erdőkitermelés és szállítás gépesítésének programját, hatalmas villamos fűrésztelepek létesítésével a fa feldolgozására; villamostraktorok, automobiloszlopok és keskenyvágányú vasutak üzembehelyezésével a fa szállítására a fő hajózási és vasúti vonalakhoz.

Az élelmiszerek és közszükségleti cikkek gyártása terén az ötéves terv a termelés évi 17 százalékos növelését irányozza elő, hogy ne csak helyreállítsuk, de túl is haladjuk az ellátás háborúelőtti színvonalát. A gyapotszövetek termelését 4 milliárd 686 millió méterre növeljük, a gyapjúszövetek termelését 159 millió méterre, a selyemszövetek termelését 141 millió méterre, a bőrlábbeli termelését 240 millió párra, a harisnyatermelést pedig 580 millió párra, amiáltal lehetővé válik a háborúelőtti termelési színvonal lényeges túlhaladása. Hatalmas műselyemipart létesítünk, amelynek termelése a háborúelőtti színvonalhoz viszonyítva 4.6-szeres növekedésű lesz. A húsáruk termelését 1 millió 300 ezer tonnára, az állati zsírok termelését 275 ezer tonnára, a cukortermelést 2 millió 400 ezer tonnára emeljük, amiáltal ugyancsak túlhaladjuk a termelés 1940-es színvonalát.

Az ipari termelés növekedésének megfelelően a terv a Szovjetunió *ipari befektetéseinek összegét* az ötéves terv folyamán 157.5 milliárd rubelben határozza meg. 1946—1950-ig helyre kell állítani, fel kell építeni és üzembe kell helyezni mintegy 5900 állami vállalatot, ezek közt 3200 vállalatot a háborúsújtotta körzetekben, nem számítva a kisebb üzemeket.

Az új üzemek építési programjának megvalósítása és az új termelő erők üzembehelyezése céljából az ötéves terv az építőipar lehető legnagyobbfokú erősítésére és fejlesztésére, valamint az építőipari gépek termelésének emelésére irányul. A terv az öt év folyamán 153 milliárd rubelt fordít különböző építőmunkákra. Megvalósítása céljából szükség van az építőmunka széleskörű gépesítésére. Ebből a földmunkák 60 százalékát, a zúzás 90 százalékát, a betonkészítés 95 százalékát, a keverés 90 százalékát, a betonöntés 60 szá-

zalékát és a festőmunkák 50 százalékát kell 1950-ben gépekkel elvégezni.

A Honvédő Háború idején építőink megtanulták, hogyan kell gyorsabban és gazdaságosan építeni. Ez az ütem azonban a *munkaköltségekkel* együtt számunkra ma már elégtelen. Még gazdaságosabban és még rövidebb idő alatt kell építeni. Ezért a következőkre van szükség:

először, meg kell szüntetni a „nagyzási hóbortot" az építkezésben és ki kell küszöbölni a technikai tervekből a túlméretezést;

másodszor, költségvetés alapján kell építeni, amelyet a rendelő és a kivitelező kölcsönösen ellenőriznek és amelynek gazdaságosnak kell lennie;

harmadszor, az építkezési szervezeteknek állandó személyzettel kell rendelkezniök és ugyancsak nekik alárendelt építőanyagtermeléssel, valamint géptermeléssel kell bírniok.

Az ötéves terv a munkafolyamat *nagyméretű gépesítését* irányozza elő, különösen a vasiparban, a faiparban és a fűtőanyagiparban. Ezenkívül tervbevesszük megfelelő felszerelés felállítását is, hogy ezáltal elérhető és túlhaladható legyen a termelés háborúelőtti színvonala a munka magasabb termelékenysége által. A Szovjetunió egész ipari életének központi feladata a munkafolyamat gépesítése, tökéletesebb munkaeszközök alkalmazása és a termelés további villamosítása, valamint automatikus alapokra helyezése.

Az ötéves terv az 1946—1950-es években az ipar területén *a munka termelékenységének* 36 százalékos növekedését irányozza elő a háborúelőtti színvonalhoz viszonyítva, ami a munkások technikai felszerelésének mintegy másfélszeres növekedése, a szakképzett munkás- és mérnöki-technikai személyzet kiszélesítése, valamint a nyolcórás munkanap teljes kihasználása útján válik lehetővé. A munka termelékenységének helyreállítása és további növelése az újjászervezett vállalatokban, amelyekben mindezideig még nem tudtuk elérni az egyes munkásra eső hozam háborúelőtti átlagszínvonalát, nagy népgazdasági feladat. A termelés gépesítésének, a munka jobb szervezésének és a szakmunkások számbeli növekedésének alapján, a háborúsújtotta körzetek helyreállított üzemeiben a munkások számát tekintve már a legközelebbi időszakban lehetővé válik a termelés nem kevesebb, mint másfélszeres emelkedése. Ezek a mi tartalékaink és nekünk ki kell használnunk azokat.

A népgazdaság technikai színvonalának további emelése és a munkafolyamat gépesítése során a gépipar fejlődése az alap, amely elegendő számú, magas termelésre beállított munkagéppel van felszerelve. Az ötéves terv a Szovjetunióban a vasfeldolgozó gépek számának 1 millió 300 ezerre emelését tűzi ki céljául, ami mintegy 30 százalékkal múlja felül az Amerikai Egyesült Államok 1940. évi gépállományát. Ebben rejlik a Szovjetunió technikai-gazdasági füg-

getlenségének szilárd alapja a további technikai haladás során, a népgazdaság minden ágában.

A termelés széleskörű gépesítésével és villamosításával egyidejűleg feltétlenül biztosítanunk kell *a technika és az ipar új ágainak fejlesztését.* Ezekhez tartozik a szilárd fűtőanyag gázosítása és a vegyienergia kihasználása, miáltal lehetővé válik óriási tömegű fűtőanyag továbbítása gázcsöveken és villamoshuzalok segítségével. Elektrotechnikai módszerek alkalmazása a könnyű és színes fémek megmunkálása terén, az acélfinomításban, vegyitermékek előállításában és a fémek megmunkálásában. Szintetikus termékek előállítása, mint szintetikus benzin, szintetikus kaucsuk, műanyag, műrostok, műbőr és szintetikus szesz. Az oxigén felhasználása a termelés különböző technikai folyamataiban, elsősorban a vas- és fém-, valamint a vegyiiparban. A magasfeszültségű villamos egyenáram átvitele nagy távolságokra, amely téren tudományos kísérleti munkát szándékozunk folytatni és hozzá akarunk látni e feladat gyakorlati megvalósításához. Korszerű műszerek termelése különösen a rádiólokáció terén és annak kihasználása a népgazdaságban. A reaktív technika fejlesztésére irányuló munka, új hajtótípusok alkalmazása, ami által új gyorsaság és hatóerő érhető el. Az atomközi erő kérdéseinek tanulmányozására irányuló munka az ipar és a szállítás szolgálatába állítása érdekében.

A további technikai haladás biztosítása céljából föltétlenül ki kell szélesíteni és új intézetekkel ki kell bővíteni a kísérleti műhelyeket, tervezőirodákat és tudományos kísérleti intézeteket, minden lehető anyagi eszközzel buzdítani kell a tudósokat, mérnököket és technikusokat tudományos és föltaláló tevékenységre.

Mezőgazdaság

A mezőgazdaság terén az ötéves terv a földművelés és az állattenyésztés helyreállítására és további fejlődésének biztosítására igyekszik avégből, hogy túl lehessen haladni a Szovjetunió háború-előtti mezőgazdasági termelésének színvonalát. A mezőgazdaság gyorsabb helyreállításának és további fejlesztésének érdekében biztosítja a kolhozok gazdálkodásának megerősítését, a gép- és traktorállomások, valamint a szovhózok szervezeti-gazdasági megerősítését. Ha a mezőgazdaság össztermelését 1932-ben (az első ötéves terv végén) száznak vesszük, akkor 1937-ben (a második ötéves terv végén) színvonala 153 százalékot, 1940-ben pedig (a harmadik ötéves terv harmadik évében) 177 százalékot ért el. Ez 1950-ben vagyis a háborúutáni ötéves terv utolsó évében pedig 225 százalék lesz.

Gabonaneműekben az ötéves terv végén a *begyűjtött mag* összmennyisége 127 millió tonnára emelkedik, s így 7 százalékkal ha-

ladja meg az 1940-es év színvonalát, ami biztosítja a lakosság élelmiszerellátásának megjavítását és a szükséges gabonatartalékok felhalmozását. Az *ipari növények* termesztése terén a cukorrépa összetermelése 26 millió tonnára növekedik, vagyis 22 százalékkal haladja meg a háborúelőtti színvonalat, a nyersgyapot 3.1 millió tonnára, vagyis 25 százalékkal múlja felül a háborúelőtti színvonalat, a lenrosté 0.8 millió tonnára, vagyis 39 százalékkal lesz több, mint 1940-ben, a napraforgómagé pedig 3.7 millió tonnára, vagyis 11 százalékkal lesz több, mint a háború előtt. Az ötéves terv, a vetőfelület kiterjesztésével párhuzamban a helyes vetési váltás bevezetését és további elsajátítását irányozza elő a fűmagvetés bevezetésével és a kevert fűmagok széleskörű kihasználásával, a magos takarmány, különösen a lóhere és a lucerna, valamint az évelő füvek bevezetésével, úgyszintén az ugar megfelelő időben történő jó megmunkálásával. Jelentős mértékben megjavul a magkiválasztó és magnemesítő munka az évelő növények terén, hogy ezáltal minden kolhóz és minden szovhóz számára biztosítani lehessen a magszükségletet, azok bevezetett vetésváltásának megfelelően. A mag, magos takarmány és olajmag vagy más termesztési ágakat biztosítjuk magasminőségű, válogatott és nemesített, a helyi fajtáknak megfelelő vetőmagok juttatásával. A maggazdaság területén a kompakt, egyfajta termelésre való áttérés befejezésére veszünk irányt, a különböző körzetek számára felállított tervnek megfelelően.

Az állattenyésztés terén az ötéves terv a szarvasmarha, juh, kecske- és sertésállomány háborúelőtti színvonalának helyreállítását és meghaladását tűzi ki céljául és biztosítja az ötéves terv folyamán a lóállomány 46 százalékos, a szarvasmarhaállomány 39 százalékos, a juh- és kecskeállomány 75 százalékos és a sertésállomány 300 százalékos növekedését — az 1945-ik év színvonalához viszonyítva. A kolhózokban a szarvasmarhaállomány 25.9 millióra növekszik, vagyis 29 százalékkal mulja majd felül az 1940 év színvonalát, a juh- és kecskeállomány 68.1 millióra, vagyis 62 százalékkal lesz nagyobb, a sertésállomány 11.1 millióra, vagyis 35 százalékkal haladja meg az 1940. év színvonalát. Ugyancsak elhatározták az állattenyésztés hozamának növelését, mindenekelőtt a minden kolhózban és szovhózban újonnan alakított szilárd eletési bázisra támaszkodva, valamint az állatok szaporodásának megjavításával, a megtermékenyítésre legalkalmasabb tenyészállatok kiválasztása útján.

A mezőgazdaság helyreállítása és további fejlesztése céljából az ötéves terv a mezőgazdaság rendelkezésére bocsátott *traktorok, mezőgazdasági gépek és ásványi trágyák mennyiségének* jelentős növelését irányozza elő. A mezőgazdaság rendelkezésére bocsátott traktorok száma az ötéves terv folyamán (15 lóerős traktorokat véve alapul) 720 ezerre emelkedik a második ötéves terv 512 ezer traktorával szemben. A mezőgazdaság rendelkezésére bocsátott mezőgazda-

sági gépek összértéke az ötéves terv folyamán (az 1926—1927-es évek változatlan árát véve alapul) 4.5 milliárd rubelre fog emelkedni a második ötéves terv 1.9 milliárd rubeljével szemben, amely időszakban a mezőgazdasági gépek és traktorok gyártása a legmagasabb színvonalat érte el. Megszervezik a javított és teljesen újszerkezetű mezőgazdasági gépek termelését, a kultúrnövények, takarmánynövények, gyümölcsfajták és burgonya termesztésének gépesítése céljából, valamint az állattenyésztő gazdaságok munkájának mechanizálását szolgáló gépek termelését.

A mezőgazdaság rendelkezésére bocsátott ásványi trágya (a nitrogén, szuperfoszfát és káli) össztermelése az ötéves terv folyamán mintegy 17 millió tonnát ér el, a második ötéves terv 8.7 millió tonnájával szemben. Az ötéves terv teljes egészében biztosítja a kultúrnövények műtrágyaszükségletét és ugyancsak jelentős mértékben növeli a többi növények, így a gyümölcsösök és a burgonya-termesztés rendelkezésére bocsátott műtrágya mennyiségét. Az ötéves terv *az öntözött terület* 656 ezer hektárra s a kiszárított terület 615 ezer hektárra való növelését irányozza elő.

A mezőgazdasági termelés további gépesítésének megvalósításával párhuzamosan, szélesebb méretekben valósul meg a kolhózok, gép- és traktorállomások, valamint a szovhózok *villamosítása*. Az ötéves terv a községekben kisebb, egymillió kilowatt teljesítményű vízierőre berendezett villanytelepek létesítését tűzi ki céljául, amelyek nem csupán a gép- és traktorállomások, valamint a szovhózok, hanem ugyanakkor sokezer kolhóz villamosítását is biztosítják.

A mezőgazdaság gépállományának helyreállítása és növelése, a műtrágyaellátás növekedése, valamint a vetés széles kibővítése, ami mind elő van irányozva az ötéves tervben, biztosítja *a termés-eredmények* jelentős *emelkedését* s a mezőgazdasági termékek begyűjtött összmennyiségének növekedését: az előttünk álló ötéves terv folyamán a mezőgazdaság legfontosabb feladatát.

A mezőgazdaság helyreállítása és további gyors fejlesztése csak *a szocialista termelés* alapján lehetséges, amely életképességét a békés időszakban, valamint a Honvédő Háború évei folyamán egyaránt bebizonyította. A mezőgazdaság gyors helyreállítása és új fellendülése céljából elkerülhetetlenül szükséges:

először, a kolhózok közvagyonának lehető legnagyobb fokú megerősítése és szaporítása, állattenyésztő gazdaságok gyors felállítása és fejesztése, valamint a közalap növelése;

másodszor, a munkanap szerepének és jelentőségének kihangsúlyozása a termelés szervezésében és a kolhóz jövedelmének szétosztásában; a munkanapnak kiadósnak kell lennie;

harmadszor, a kolhózisták munkájának széles pótlólagos jutalmazása a mezőgazdasági termelés hozamának növelésére, az állatállomány szaporításáért és hozamának emeléséért;

negyedszer, a szovhózokban egy állandó, családos munkásszemélyzet kialakulása olyanformán, hogy saját telket juttatunk nekik és állami támogatásban részesítjük őket saját lakóház és háziállatok szerzéséhez.

Szállítás és közlekedés

Az anyagi termelési és építkezési program megvalósításának biztosítása céljából az ötéves terv a vasúti, víziúti és automobilszállítás teherforgalmának növelését irányozza elő, mégpedig az 1932-es év 215 milliárd tonnakilométerjével, az 1937-es év 430 milliárd tonnakilométerjével s az 1940-es év 483 milliárd tonnakilométerjével szemben 1950-ben 657.5 tonnakilométerre, ami a háborúelőtti színvonal 36 százalékos túlhaladását jelenti.

A vasúti szállítás terén az ötéves terv a napi átlagos vagonmegterhelés 115 ezer vagonra emelését s a teherforgalom 532 millió tonnakilométerre emelését irányozza elő, vagyis 28 százalékkal haladja meg a háborúelőtti színvonalat.

A népgazdaság teherforgalmi szükségletének biztosítása céljából az ötéves terv mindenekelőtt a déli, az uráli és szibériai körzetekben, a vasúti szállítás általános helyreállítására törekszik. Emellett a megszállássujtotta területeken új vasúti fővonalak építését, a legfontosabb csomópontok forgalmi képességének kibővítését s az egész vasúti felszerelés megújítását tűzi ki céljául, ami biztosítja annak állandó teljesítőképességét, különösen tél idején, főként villamos és motoros vontatóerő bevonásával.

Mindezeknek a feladatoknak megfelelően az ötéves terv a vasútak mozdonyállományának a *belföldi termelésre támaszkodó* növelését szorgalmazza, 6165 gőzmozdonnyal, 555 villamos mozdonnyal és 865 nyersolajmotoros mozdonnyal növeli állományát, míg a vasútak vagónállományát (kéttengelyesekkel számítva) 472 ezer tehervagonnal emeli. A vasúti forgalom számára gyártott és üzembehelyezett mozdonyok száma a második ötéves terv folvamán 5960 volt, míg az 1946—1950-es évek ötéves terve során 7585-re emelkedik. Az üzembehelyezett teherkocsik száma ugyanakkor 255 ezerről 472 ezerre növekszik.

A háborúsujtotta vasúti hálózat általános helyerállításával egyidejűleg az ötéves terv folvamán együttesen 7230 kilométer hosszú új vasúti vonalakat adnak át a forgalomnak, ebből 3550 kilométert Szibériában. Helyrállítanak és újonnan építenek második sínpárokat is, együttesen 12.500 kilométer hosszúságban. Villamos üzemre állítanak át 5325 kilométer hosszúságú vasútvonalat, közöttük a Kuznyeck-medence—Ural vonalat. Ezen munkák biztosítása céljából az ötéves terv a vasútépítés céljaira 4.5 millió tonna sín és 185 millió talpfa termelését irányozza elő.

Az ötéves terv megvalósításának a vasúti áruforgalom növelése terén legfontosabb feltétele a vagonok fordulásának meggyorsítása,

az egyes forduláshoz 1945-ben szükséges 10.9 napnak 7 napra való leszállításával az 1950. évben. Ez a menettávolság csökkentésével, az észszerűtlen szállítások beszüntetésével és a vagonok túlhosszú üres ácsorgásának beszüntetésével érhető el. A vagonfordulat csak egynapos meggyorsítása azt jelenti, hogy napi átlagban 6 ezer vagonnal többet lehet megterhelni.

A vasúti szállítás helyreállítása és fejlesztése céljából az ötéves terv 40.1 milliárd rúbel befektetést irányoz elő, Ezt a programot föltétlenül meg kell valósítani, a Szovjetunió egész népgazdaságának helyreállítását és fejlesztését szolgáló mindennapi és elengedhetetlen feltételek megteremtése érdekében.

Ami a *vízi szállítást* illeti, az ötéves terv a folyami teherforgalom 38 százalékos és a tengeri forgalom 220 százalékos növelését irányozza elő 1950-ig, a háborúelőtti időszakhoz viszonyítva. Folytatódik az északitengeri útvonal kiépítése rendesen működő hajózási főútvonallá.

Az ötéves terv *a hazai hajóépítés* gyors fejlesztését tűzi ki céljául. 1950-ig a tengeri hajók építési programja két és félszeresen, a folyami hajóké négyszeresen emelkedik 1940-hez képest. Az ötéves terv biztosítja egy erős szovjet hajóraj felépítését, valamint tengeri és folyami kikötők helyreállítását és újak építését. Az ötéves terv folyamán a Szovjetunió tengeri és folyami hajóraja 3.6 millió tonnára növekszik, a folyami motorok hajóraj pedig 300 ezer lóerőre.

Folytatódik a *tehergépkocsiszállítás* és az autóútgazdálkodás további fejlesztése. Az ország gépkocsiállománya kétszeresre növekszik a háborúelőtti idők színvonalához viszonyítva, ugyanakkor gyorsan növekszik a *légi szállítás*.

A Szovjetunió általános villamosösszeköttetésének terve alapján az ötéves terv a rádióösszeköttetés további fejlesztését és megbízható *távbeszélő*, valamint a tökéletes *távíróösszeköttetés* megvalósítását tűzi ki céljául. Moszkva és valamennyi köztársasági, országos és területi központ, valamint a Szövetséges Köztársaságok fővárosi és területi központjai közt. A körzeti központokat, falusi szovjeteket, gép- és traktorállomásokat, valamint a szovhózokat kivétel nélkül ellátják telefonnal.

A szállítás és összeköttetés gyorsütemű helyreállítása és továbbfejlesztése, alá kell hogy támassza a Szovjetunió termelőerőinek fejlődését.

*

A népgazdaság háborúutáni átépítése a gazdasági hajtóerők megszilárdítását követeli mind a termelésben, mind az elosztásban, amilyenek az ár, a pénz, a hitel, a jövedelem vagy a jutalmazás. A Szovjetunió népgazdaságának állami tervezése a szocialista termelés megszilárdítása és fejlesztése érdekében kihasználja az értéktörvényt. Ennek azonban a Szovjetunióban az a jellegzetessége, hogy

a szovjet gazdaságban ki van zárva az értéknek tőkévé való átváltozása, amely a munkát kizsákmányolja.

A szocialista termelés törvénye az árutermelés költségeinek szisztematikus csökkentése. Ez a halmozás és a jólét növekedésének forrása. Az ötéves terv az ipari termelés önköltségeinek 17%-os leszállítását irányozza elő a megvalósítási időszakban. Ugyanakkor a gép- és traktorállomások önköltségét 16%-kal, a vasúti forgalomét pedig 18%-kal csökkenti az ipari termelés, a mezőgazdaság és a szállítás minőségének egyidejű lehető legnagyobbfokú emelésével. Az önköltségek leszállítása útján az 1946—1950-es években, az ipar, a szállítás, az állami gép- és traktorállomások és szovhózok üzemvezetésében, az 1945-ös év színvonalához viszonyítva, együttesen mintegy 160 milliárd rúbelt kell megtakarítani.

Ilymódon a Szovjetunió anyagi termelésének helyreállítása és további fejlesztése a szocialista újratermelés kiszélesítésének alapján megy végbe, amely előirányozza:

a) az anyagi termelés minden ágának gyorsütemű tervszerű fejlesztését;

b) az ország gazdasági tartalékalapjainak szakadatlan növelését s ennek a növekedésnek hazai forrásokkal való biztosítását;

c) a dolgozók életszínvonalának további emelését és a technikai haladás előbbrevitelét.

III.

A nép anyagi és kulturális életszínvonalának emelése

A Szovjetunió népei számtalan nélkülözésnek voltak kitéve a Honvédő Háború folyamán és nagy áldozatokat hoztak Hazánk győzelmének biztosítása érdekében. A megélhetési, lakás- és kulturális viszonyok olyan megjavítása, hogy azok méltók legyenek egy győzelmes néphez, az ötéves terv egyik legfőbb feladata.

Az anyagi termelés növekedése biztosítja a *nemzeti jövedelem* jelentős növekedését és 1950-ben a háborúelőtti színvonal 38%-os túlhaladását. 1913-ban 21 milliárd rubelre rúgott Oroszország nemzeti jövedelme, az első ötéves terv idején a nemzeti jövedelem 45.5 milliárd rúbelre emelkedett, a második ötéves terv idején 96 3 milliárd rúbelre, a harmadik ötéves terv időszakában, 1940-ben 128.3 milliárd rubelre, 1950-ben pedig 177 milliárd rubel lesz (az 1926—1927-es változatlan árakat véve alapul). A nemzeti jövedelem összegéből a hadikiadások csökkentése útján a szükségleti cikkek tartalékalapja az ötéves terv befejezésével 73%-ra emelkedik, a halmozás tartalékalapja 21%-ra, az állami tartalékok pedig mintegy 6%-ra.

A munkások és alkalmazottak száma a Szovjetunió népgazdaságában 1950-ben 33.5 millió főre emelkedik. A Szovjetunió népgazdaságában foglalkoztatott munkások és alkalmazottak számának évi

átlagos teljes növekedése az előttünk álló ötéves terv folyamán 1 millió 250 ezer fő.

Az ipar, az építés és szállítás szakképzett munkásszemélyzettel való ellátása céljából a fiatalság soraiból merített munkástartalékok előkészítésén kívül tervbe van véve:

a) 5.4 millió ember kiképzése a termelésben, a nem szakképzett munkások egyéni és csoportos oktatása útján;

b) 2.3 millió főből álló traktorista, araló-cséplőgépkezelő és más *szakképzett munkásszemélyzet* kioktatása a mezőgazdaság számára;

c) 13.9 millió munkás szakképzettségének emelése közvetlenül a termelés színhelyén.

A termelés szakképzett és tömegmunkás személyzetének utánpótlása és feltöltése során az állami munkástartalékok jelentik az alapforrásokat, amelyek erősítésére az ötéves terv folyamán 4.5 millió fiatal dolgozót küldenek. A mérnöki-technikai személyzet számának növelése céljából a felsőfokú oktatás és a középfokú szakiskolák az ötéves terv folyamán 1 millió 900 ezer új szakembert bocsátanak a népgazdaság rendelkezésére.

Az ötéves terv megvalósításának döntő kérdése az ipar, a közlekedés és a szállítás kellő mennyiségű új munkaerővel való ellátása. Nálunk még sok az olyan gazdasági vezető, aki arra számít, hogy a munkaerőt mozgósítás útján „juttatják el" hozzá. Az ilyen gazdasági vezetőemberek nem értik meg, hogy a munkaerő terén mutatkozó nehézségek a háborúutáni időszakban nem véletlenül lépnek fel és hogy ezeket a nehézségeket csak új munkamódszerekre való áttéréssel lehet leküzdeni. Kellőszámú munkás biztosítása céljából a vállalatoknak át kell térniök a munkaerő szervezett toborzására, az egyes munkásokkal vagy kolhózokkal kötött szerződés útján; emellett elengedhetetlen a munkafolyamat lehető legnagyobbfokú gépesítése, jobb munka- és létfeltételek teremtése az egyes vállalatokban, amelyek megkönnyítik a munkát és emelik a dolgozók szakképzettségét. Nem kell elfelejteni, hogy a munkások és alkalmazottak (mint minden dolgozó) a Honvédő Háború befejezése után anyagi és kulturális szükségletének jobb biztosítását követelik és nekünk kötelességünk e követelést teljesíteni.

A népgazdaság munkásainak és alkalmazottainak *munkabéralapja* az 1950. évben 252 milliárd rúbelre emelkedik az 1940-es év 162 milliárd rúbeljével szemben. A népgazdaság munkásainak és alkalmazottainak átlagos évi munkabére a munka termelékenységével együtt növekszik és 1950-ben 48 százalékkal haladja meg az 1940-es év színvonalát. Abból a célból, hogy a döntő iparágakba kellő számú munkást kapcsoljanak be és állandó munkásszemélyzetet létesítsenek, az ötéves terv magasabb munkabért irányoz elő ezeknek a munkásoknak csakúgy, mint a mérnöki-technikai munkásoknak a nehézipar olyan ágaiban, mint a vas- és fémipar, a

szénipar és a kőolajipar. Ez teljesen megfelel a szovjetkormány munkabérpolitikájának, amely magasabb munkadíjazást irányoz elő nemcsak a munkás szakképzettségének megfelelően, hanem ott is, ahol a munkafeltételek súlyosabbak. A munkabér szerepének növelése céljából a munka termelékenységének fokozása és az állami tervek végrehajtása terén elkerülhetetlenül szükséges a darabbérrendszernek progresszív bérskálával való felcserélése, valamint a mérnöki-technikai munkások jutalmazása a termelési tervek végrehajtása és túlteljesítése esetén, a prémium jelentőségének rendszeres növelése útján a munkabér keretében.

Az állami kiadásokat a városi és falusi dolgozók *kultúrális lakásügyi szükségleteire* (az állam számlájára folyó városi építkezéseket nem számítva) az ötéves terv 1950-ig 106 milliárd rúbelre szándékozik növelni, ami az 1940. év színvonalát 2.6-szeresen múlja felül.

Az iskolaépítés terén az ötéves terv abból indul ki, hogy helyre kell állítani a háború által megzavart közoktatást a gyermekek hetedik életévétől, mind a városokban, mind a falvakban. Ecélból az elemi és hétosztályos középiskolák száma az 1950. évben 193 ezerre fog növekedni, vagyis a háborúelőtti színvonalra, a tanulók száma pedig eléri a 31.8 milliót. Az iskolák sűrű hálózata biztosítja a munkás- és parasztifjúság azon részének oktatását, amely a Honvédő Háború körülményei és egyes szovjet körzetek ideiglenes megszállása miatt nem részesülhetett rendes iskolai oktatásban.

A főiskolák hallgatóinak száma 1950 ben eléri a 674 ezret, a középfokú szakiskolák tanulóinak száma pedig az 1 millió 280 ezret. Az ötéves terv ki akarja bővíteni a felső- és középfokú szakképzett munkaerők előkészítését a vas- és fémipar, a fűtőanyagipar és az erőműtelepek számára, valamint a mezőgazdaság, a vasuti szállítás, az elemi és középiskolai oktatás számára, úgyszintén meg akarja szervezni az új technika terén a magas szakképzettségű specialisták nevelését.

A gyermekkertekbe felveendő gyerekek számát 1950-ben 2 millió 260 ezer főre tervezik, vagyis 1940-nel szemben kétszeresére emelik. *A gyermekmenhelyeken teljesen az állam költségére fogják nevelni azokat az árvákat, akik szüleiket a Honvédő Háború folyamán vesztették el.* A kórházi ágyak száma 1950-ben 985 ezerre emelkedik az 1940-es év 710 ezer kórházi férőhelyével szemben, a bölcsődék állandó férőhelyeinek száma pedig 1 millió 251 ezerre, az 1940-es év 859 ezres számával szemben. Teljes egészében helyreállítják a szanatóriumok és üdülők hálózatát a munkások, parasztok és értelmiségiek számára és biztosítják a Honvédő Háború rokkantjainak orvosi kezelését.

A mozik száma 1950-ben 46.700-ra emelkedik az 1940-es év 28.000 mozijával szemben. Minden körzetben és városjellegű településen állandó mozgószínházat létesítenek. Jelentősen kibővítik az

állandó jellegű, falusi mozik hálózatát. Teljes egészében helyreállítják a színházak, klubok és városi meg falusi tömegkönyvtárak hálózatát. A televízió és a színes film további fejlődése újabb lendületet kap.

Az ötéves terv a megszállás folytán lerombolt területek *városi és falusi lakóházainak* helyreállítását irányozza elő és a Szovjetunió egész területén olyan méretű lakásépítésbe kezd, amely fedezni fogja a városok és falvak dolgozóinak lakásszükségletét.

Az ötéves terv 42.3 milliárd rúbelt szándékozik a lakásépítésekbe fektetni és biztosítja a városok és munkástelepek lakófelületének növelését mintegy 72.4 millió négyzetméterrel. A lakható felület helyreállításának és további növelésének változatlan feltétele az építési tevékenység ipari alapokra fektetése, valamint az egyes házrészek gyári előállítása, egész lakóházak gyári készítése és felállítása városok vagy telepek területén.

Ecélból az ötéves terv a lakóházak gyári előállításának megszervezését irányozza elő, miközben 1950-ben ilyen úton 4 millió 200 ezer négyzetméternyi lakást szándékszik előállítani. Ezek a házak a városokra és telepekre kerülnek, ahol a várostervezésnek megfelelően és kellő építészeti díszítéssel állítjuk fel azokat. A városok és falvak helyreállítását a téglagyárak, mészégetők, cementgyárak, üveghámorok, fedőanyaggyárak és fafeldolgozó üzemek helyreállításával, valamint termelésük megszervezésével kell elkezdeni.

Az ipar, a szállítás és a mezőgazdaság állandó munkásszemélyzetének gyarapítása céljából föltétlenül meg kell szervezni az állami vállalatok által előállított egyéni lakóházak eladását, a munkások és mérnöki-technikai személyzet számára állami hosszúlejáratú kölcsönök nyujtása alapján. *Széles mértékben lehetővé kell tenni, hogy a munkások és az értelmiség megtakarított pénzükön saját egyéni lakóházakat építhessenek maguknak.*

Az ötéves terv 3 millió 400 ezer falusi ház helyreállítását és új építését irányozza elő a kolhózok és parasztok eszközeire támaszkodva, államkölcsönök segítségével, amelyek közül 2 millió 240 ezer a megszállástól sújtott körzeteknek jut. Föltétlenül segítséget kell nyujtani a parasztoknak és a falusi értelmiségnek saját házaik helyreállításához és felépítéséhez, mind hitelnyujtás, mind az építőanyag vagy kész házrészek eladásának megszervezésével.

A kiskereskedelmi áruforgalom összege az állami és szövetkezeti üzletekben 1950-ben (az 1945. év leszállított árszínvonala alapján) 275 milliárd rúbelre emelkedik, ami az 1940. év áruforgalmának összegével szemben (1940-es árakat véve alapul) 28 százalékos növekedésnek felel meg.

A piaconkívüli árutartalékok részesedésének csökkenése, főként a háborús fogyasztás megszűnésével, az eladásra kerülő közellátási cikkek tartalékalapja 1950-ben, az 1940-es év színvonalával szemben 23 százalékkal növekszik. Az eladásra kerülő ipartermékek alapja 1940-nel szemben 1950-ben 36 százalékos növekedést mutat majd fel

(1945-höz viszonyítva, amikor országunk még háborút folytatott és képtelen volt kellő mennyiségű árut biztosítani a lakosság számára). Az eladásra kerülő áruk alapja 1950-ben sokkal jelentősebb mértékben növekszik. Ezen az alapon nemcsak elérjük az egy személyre eső élelmiszer- és iparcikk-fogyasztás háborúelőtti színvonalát, de azt lényegesen túl is haladjuk.

Az ötéves terv széles alapon akarja bevonni a kiskereskedelem áruforgalmába a háztartási és a kulturális szükségletek cikkeit. A piacra szánt élelmiszer, szövetek és lábbeli tömegének növekedésével egysorban fog növekedni az olyan iparcikkek árusítása, mint kerékpár, rádió, bútor, hűtőszekrény, motorbicikli, vadászfegyver, hangszerek, személyautók, építési anyagok és gyári készítésű egyéni lakóházak.

Az ötéves terv a jegyrendszer és az ellátás korlátozásának megszüntetését, a szabad szovjet kereskedelmet tűzi ki céljául. 1946-ban meg akarjuk szüntetni a kenyér, a liszt, a dara és a makaróni jegyre való kiosztását, 1946 és 1947 folyamán azután megszűnik a jegyrendszer a többi árura is. A szovjet kereskedelem kibontakozása a jegyrendszer megszüntetése és az árak következetes leszállítása alapján meg fogja szilárdítani a pénzforgalmat és növelni fogja a szovjet rúbel jelentőségét az ország egész gazdasági életében.

Ilymódon a Szovjetunió népgazdaságának helyreállítására és fejlesztésére irányuló ötéves terv a nép életszínvonalának rendszeres emelésére törekszik, mégpedig:

a) az árak következetes leszállításának és a szovjet rúbel megszilárdításának útján;

b) az ország lakófelületének lehető legnagyobbfokú növelése és a lakosság kulturális és létfeltételeinek növelése útján;

c) a munkadíjazás színvonalának emelése útján a munkatermelékenység növekedésének és a munkások szakképzettségének megfelelően;

d) a kolhózokban a munkanapok után járó természetbeni javadalmazás és a közjövedelem növelése útján;

e) az állami tervek teljesítése és túlteljesítése, valamint a tudományos technikai felfedezések után nyujtott prémiumok növelése által.

V.

A Szovjetunió népgazdaságának további hatalmas fellendüléséért

A népgazdaság helyreállítására és fejlesztésére irányuló ötéves terv megvalósítása érdekében sok munkát, energiát és tudást kell latbavetnünk. Mi valamennyien azon vagyunk, hogy az ötéves tervet ne csak végrehajtsuk, de túl is szárnyaljuk. A Szovjetunió népei nem először vannak olyan helyzetben, hogy az ellenség által elpusz-

tított gazdaságukat kénytelenek helyreállítani. Huszonöt esztendővel ezelőtt a szovjetország, amelynek gazdaságát lerombolta az első világháború és polgárháború, hozzálátott a népgazdaság helyreállításához. A Szovjet Szövetség népei nagy vezéreiknek, Leninnek és Sztálinnak vezetése alatt győzelmet arattak. A szovjet állam ezekben az esztendőkben becsülettel állta a megpróbáltatásokat és megmutatta, hogy milyen lehetőségeket rejt magában a szocialista forradalom.

A szovjet nép most a második világháború után, hősies munkájával, a leninizmus kipróbált zászlaja alatt, vezérünknek — a nagy Sztálinnak vezetése alatt ismét leküzdi a népgazdaság helyreállításának nehézségeit. (Viharos, hosszantartó taps.) Minden lehetőségünk megvan arra, hogy megbirkózzunk a helyreállítás és a népgazdaság újabb fellendítésének feladataival, még szervezettebben és még rövidebb idő alatt.

Az első világháború, majd a polgárháború bevégzése után a Szovjetuniónak mintegy hat esztendőre volt szüksége ahhoz, hogy az ipari termelés 1913. évi színvonalát helyreállítsa.

Az ötéves terv a Szovjetunió 1940. évi, háborúelőtti ipari termelési színvonalának az 1948-ik évben megvalósuló helyreállítását tűzi ki céljául s az ötéves terv befejezésével annak méreteit jelentősen túlhaladja. Ilyenképpen az az elgondolásunk, hogy kétszer olyan gyorsan fogjuk megvalósítani az ipar helyreállítását, mint az az első világháború utáni helyreállítási időszakban történt.

Különös jelentőségű a népgazdaság gyorsított ütemű helyreállítása során az Ural és Szibéria ipara. 1920-ban az Ural-vidék ipari termelése, 1913-hoz viszonyítva, kevesebb mint egy hatodára esett vissza, miközben az öntöttvas-termelés 11%-ra, a széntermelés 23%-ra, a villamosenergia termelése pedig 6.5%-ra hanyatlott. 1945-ben az ipari termelés 1940-nel szemben több mint megháromszorozódott, miközben az öntöttvastermelés csaknem megduplázódott, a széntermelés több mint kétszeresére növekedett, a villamosenergia termelése pedig ugyancsak megduplázódott. Az Ural-vidék és Szibéria ipara — a szovjet ipar büszkesége. A mi feladatunk az, hogy ezt az ipart minden lehető módon szilárdítsuk és fejlesszük.

A népgazdaság gyorsütemű helyreállításának és fejlesztésének minden szükséges feltétele megvan nálunk. Kialakultak a szovjet káderek, a szovjet értelmiség káderei. A Szovjetunió népei kulturális tekintetben nagyot haladtak és átmentek a szocialista építés történelmi iskoláján. Kialakult és megszilárdult a Szovjetunió keleti, valamint középső körzeteinek ipari központja. A Szovjetunióban megszűnt az osztálykizsákmányolás és biztosítva van a Szovjetunió népeinek soha nem tapasztalt erkölcs-politikai egysége. A kommunista párt és a szovjetkormány, vezérünknek — Sztálin elvtársnak vezetésével a nép soraiban rendkívül nagy bizalomnak és tekintély-

nek örvend. Ebben rejlik a mi erőnk és ez a győzelem záloga. (Hosszantartó taps.)

Az ipar, a mezőgazdaság, a szállítás és az építkezés gyorsütemű fejlesztésének feladata áll előttünk. A Szovjetunió népgazdaságának helyreállítása és továbbfejlesztése közben az ütem lassítása azt jelentené, hogy elmaradunk, azokat pedig, akik elmaradnak — megverik. Ezért van szükségünk az ötéves tervben célul kitűzött elkerülhetetlen fejlődési ütemre. A népgazdaság helyreállítása és fejlesztése közben kijelölt ütem biztosítása szempontjából elkerülhetetlenül szükséges:

először, a nehézipar gyorsabb fellendülésének biztosítása, ami nélkül lehetetlen a mezőgazdaság vagy a szállítás fellendülése, lehetetlen az országban bőséges közszükségleti tartalékokat teremteni és ennek következtében a nép anyagi jólétét megalapozni;

másodszor, szakadatlan munkálkodás a technika további fejlesztésén, ami nélkül lehetetlen a népgazdaság gyors helyreállításának és fejlesztésének biztosítása, lehetetlen eldönteni a gazdasági rendszerek mérkőzésének kérdését a világ küzdőterén;

harmadszor, elengedhetetlenül szükséges a jövőben is komoly, nemzetgazdasági tartalékok gyűjtése. Már a téli hónapokban sikerrel oldhatjuk meg az egyes gazdasági ágakban jelentkező termelés-csökkenést és meggyorsíthatjuk a termelés ütemét, ha megfelelő nyersanyag és fűtőanyagtartalékokat bocsátunk a vállalatok rendelkezésére;

negyedszer, elengedhetetlenül szükséges kitartó munkás-, technikai és mérnökszemélyzet kialakítása az egyes vállalatokon belül, ami egyedül biztosíthatja a munka kíváló minőségét, egyre fokozódó termelékenységét és a szocialista munkafegyelmet. Ezen az úton a háborúutáni időszakban is leküzdjük a népgazdaság helyreállításának és fejlesztésének nehézségeit. E nehézségek leküzdésének legfőbb kezese a mi hősies népünk, a tapasztalt szocialista állam és a mi előremenetelünk fő hajtóereje: Lenin—Sztálin pártja. (Viharos hosszantartó taps.)

Minket Lenin és Sztálin útmutatásai vezetnek, akik ellene voltak minden kényelmeskedésnek és önelégültségnek a győzelem kivívása után. Fel kell szólítanunk a munkásokat, a parasztokat és az értelmiségieket, hogy lássanak hozzá minden erejükkel a népgazdaság gyors helyreállításához és további fellendítéséhez, a szovjet nép anyagi és kulturális élet színvonalának emeléséhez. Sztálin elvtárs figyelmezetet bennünket arra, hogy nem szabad megelégednünk a meghódított állások megszilárdításával, „nekünk tovább kell haladnunk előre, hogy megteremthessük a népgazdaság új, hatalmas fellendülésének feltételeit."

A kommunista párt vezetése alatt a Szovjetunió népei eredménnyel hajtják végre és szárnyalják túl az új sztálini ötéves tervet!

Előre, új győzelmek felé, a nagy Sztálin vezetése alatt! (Viharos, hosszantartó ünneplésbe átmenő taps. Mindenki feláll.)

A SZOVJETUNIÓ HÁBORÚS GAZDASÁGÁNAK ALAPJAI

(Voznjeszjenszkij elvtárs „A Szovjetunió hadigazdasága" a Nagy Honvédő Háború éveiben" c. könyvéből[1])

A Honvédő Háború szükségessé tette a szovjet gazdasági életnek a hadigazdaságra való haladéktalan áttérését. A szocialista békegazdaságról a szocialista háborús gazdaságra való áttérés programját a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának és a szovjet kormánynak a határozatai, valamint Sztálin utasításai már a Nagy Honvédő Háború legelső napjaiban meghatározták.

Az Állami Védelmi Bizottság megalakítása, amely egyesítette a szovjet törvényhozó és végrehajtó hatalmat, valamint a párt vezetőségét, törvényszerűséget és egységet teremtett a népgazdaság valamennyi erőforrásának a Nagy Honvédő Háború céljaira való mozgósításában.

Ha összehasonlító jellemzését adjuk a forradalomelőtti Oroszország hadigazdaságának az 1914—1917. években és a Szovjetunió hadigazdálkodásának az 1941—1945 években, az összehasonlítás megvilágítja a Szovjetunió hadigazdálkodásának hatalmas előnyeit, amelyek lehetővé tették, hogy a szovjet állam egész sor fontos mezőgazdasági és iparvidék időleges elvesztése ellenére is biztosítsa a frontnak hadianyaggal és élelmiszerrel való ellátását

A Szovjetunió hadigazdálkodása a termelési eszközök fölött gyakorolt szocialista tulajdonjog uralmán alapszik. A legfőbb termelési eszközöknek a szovjet állam kezében való összpontosítása biztosította a Szovjetunió népgazdaságának a háború szükségleteinek megfelelő gyors átépítését. A forradalomelőtti Oroszországban a termelési eszközök fölött uralkodó magántulajdon, a termelőerők alacsony fejlettségi színvonala, továbbá a külföldi tőkétől való függés leküzdhetetlen nehézségeket tornyosított Oroszország elé az 1914—1917-es háború vezetésében

A szocialista forradalom megszüntette a szovjet országnak a külföldi tőkétől való függőségét és alapvető módon megváltoztatta a Szovjetunió lakosságának osztálytagozódását. Míg 1913-ban, tehát a forradalomelőtti Oroszországban a városok és falvak munkásai és tisztviselői alig tették ki az összlakosság 17%-át, addig 1939-ben a Szovjetunióban arányszámuk már 48%-ra emelkedett, tehát megközelítette az összlakosság felét Mint ismeretes, Oroszországban az 1917-es szocialista forradalom előtt kolhózparasztok, szövetkezeti háziiparosok és kézművesek egyáltalán nem voltak, a Szovjetunióban viszont ezek száma 1939-ben már elérte az összlakosság 46%-át, vagyis a lakosság másik felének alapvető és túlnyomó részét alkotta. Az egyéni gazdálkodást folytató parasztok, a szövetkezetekbe be

---

[1] *Voznjeszjenszkij.* A Szovjetunió hadigazdasága a Nagy Honvédő Háború éveiben A Magyar-Szovjet Közg. Szemle és az Anonymus kiadása 1948. 27—40. old.

nem szervezett dolgozók, háziiparosok és kőművesek 1913-ban Oroszország lakosságának 65%-át tették ki, 1939-ben a Szovjetunióban arányszámuk már mindössze 2.6%-ot ért el.

Oroszország lakosságának 16%-át 1913-ban a burzsoázia: földbirtokosok, a városi nagy- és kisburzsoázia, kereskedők és kulákok képezték. A kizsákmányoló osztályok — a nagybirtokosok, a városi burzsoázia és a kulákok — a Szovjetunióban már jóval a Honvédő Háború kezdete előtt megszűntek létezni. Ez, a Szovjetunió lakosságának osztálytagozódásában végbement változás biztosította a Szovjetunió népeinek erkölcsi-politikai egységét, megerősítette a munkásosztály és parasztság tartós szövetségét, valamint a hatalmas Szovjetuniót alkotó népek barátságát.

Oroszországban 1913-ban 139 millió ember élt, ebből a városi lakossághoz tartozott 25 millió ember. Oroszország ipari viszonylatban gyengén fejlett, jobbára agrárállam volt. A szocialista építés éveiben a Szovjetunió városai és falvai rendkívüli mértékben megnőttek és átalakultak. A szovjet állam jóformán sivatagokra 364 új várost épített fel, megannyi támaszpontját a szocialista iparnak. A Szovjetunió területén 1940 ben 193 millió ember élt, e számból a városi lakosság az 1913. évhez viszonyítva 2.4-szeresére növekedett.

Az iparcikkek termelési színvonala a Szovjetunió szocialista vállalataiban mind a háborús, mind a háborúelőtti időszakban összehasonlíthatatlanul magasabb volt, mint a forradalomelőtti Oroszország magánkapitalista vállalatainak termelési színvonala. Oroszország nagyipari össztermelése 1913-ban 11 milliárd rubelt tett ki; a Szovjetunió nagyipari termelése 1940-ben már meghaladta a 129 5 milliárd rubelt. 1943-ban egyedül a Szovjetunió keleti országrészeinek ipari termelése (viszonyított árakban kifejezve) 83 milliárd rubelt tett ki, vagyis mintegy 7.5-szeresével múlta felül az egész forradalomelőtti Oroszország ipari termelését.

A Szovjetunió nagyiparának össztermelése 1940-ben meghaladta az 1913-as Oroszország ipari termelésének 11.7-szeresét, a nagyipar gépgyártó és fémfeldolgozó ágai ugyanekkor az 1913-as termelési színvonalat 41-szeresével múlták felül. A minőségi hengereltvasnak, a háborús gépipar e fontos alapanyagának termelése 1940-ben 80-szor magasabb volt, mint Oroszországban 1913 ban. Gépkocsi- és traktoripar, aluminium-, magnézium- és kaucsukgyártás a forradalomelőtti Oroszországban egyáltalán nem volt

A Szovjetuniónak a kapitalista országoktól független ipara, a forradalomelőtti Oroszország iparától eltérőleg, képes volt a Honvédő Háború idején, az ideiglenes, de jelentős területveszteségek ellenére is, saját belső termeléséből biztosítani a hadiga dság minden szükségessel való ellátását. 1943-ban a Szovjetunió keleti országrészeinek ipara egymagában 2.3-szor annyi szenet, 2 szer annyi acélt, 1.7-szer annyi hengerelt vasat, 4.1-szer annyi rezet, 59 szer

annyi ólmot és 18.8-szer annyi cinket termelt, mint egész Oroszország ipara 1915-ben.

A Szovjetunió mezőgazdaságában a szocialista társadalom elvileg eltérő berendezése rendkívül magas terméseredményeket biztosított, ugyanakkor az áruba bocsátott termékek főtömege a munkásparasztállam kezében összpontosult. Az első világháborút megelőzőleg a forradalomelőtti Oroszországban igen jó gabonatermés volt, körülbelül 4.9 milliárd pud. A Szovjetunió gabonatermése a Honvédő Háború küszöbén már elérte a 7.3 milliárd pudot. A Szovjetunióban a Honvédő Háborút közvetlen megelőzőleg termett árugabona majdnem kétszerese volt annak az árugabonakészletnek, amellyel Oroszország az első világháború kezdetekor rendelkezett.

A forradalomelőtti Oroszországban az összes termelt árugabona mennyiségének 22%-a nagybirtokosok, 50%-a kulákok kezében volt, ezzel szemben a közép- és szegényparasztok, vagyis a parasztság alaptömege az össztermelés mindössze 28%-ával rendelkezett. A Szovjetunióban a háború előtt a termelt árugabona mennyiségének 10%-a állami gazdaságok (szovhózok), 90%-a pedig kolhózok kezében volt. A Szovjetunióban ilymódon az árugabona termelése valójában teljesen a szocialista termelők kezében volt.

A cári Oroszország 367 millió hektárt kitevő művelés alatt álló területeiből több mint 80 millió hektár a kulákok, 152.5 millió hektár pedig a nagybirtokosok tulajdonát képezte. A Szovjetunió mintegy 422 millió hektárnyi megművelt területéből 371 millió hektár a kolhózparasztok és az egyéni gazdálkodást folytató dolgozó parasztság birtokában, 51 millió hektár pedig az állami szovhózok birtokában volt. Egyáltalán nem meglepő, hogy a sokmilliós szovjet nép oly hősiesen küzdött a saját földjéért, városaiért, falvaiért.

Ha összehasonlítjuk a Szovjetunió hadigazdaságát az 1941—1945. években Szovjet-Oroszország 1918—1921-i hadigazdaságával, az összehasonlításból világosan kitűnik, mily hatalmas lépéssel haladt előre a Szovjetunió népgazdasága a szocialista forradalom után. Kiterebélyesedtek a termelőerők, megváltoztak a termelési viszonyok és az osztályok, kifejlődött a szocialista értelmiség.

1918 elején a Szovjetunió összlakossága beleszámítva azon területekét is, amelyek ideiglenesen az intervensek és fehérgárdisták megszállása alatt voltak, 142.6 milliót tett ki. 1918 novemberében a polgárháború azon szakaszában, amikor az intervensek és fehérgárdisták a legnagyobb területeket ragadták magukhoz Szovjet-Oroszország lakóinak száma mindössze 60 millió volt. A Szovjetunió lakóinak száma nem esett a 130 millió alá még akkor sem, amikor a német megszállás a legnagyobb területre terjedt ki, tehát még mindig több mint kétszer annyi volt, mint Oroszország lakossága 1918-ban.

Azt az ipari termelési színvonalat, amelyet Szovjet-Oroszország hadigazdasága időszakában, tehát 1918—1921-ben ért el, össze sem

lehet hasonlítani azzal az ipari termelési színvonallal, amely a Szovjetunió hadigazdálkodását az 1941—45. években jellemezte. A Szovjetunió ipari össztermelése 1940-ben 38-szor, fémfeldolgozó- és gépiparának termelése pedig 512-szer annyi volt, mint Szovjet-Oroszország iparának, valamint megfelelő iparágainak termelése 1920-ban.

A Honvédő Háború idején, 1943-ban egyedül a Szovjetunió keleti országrészei iparának össztermelése 20-szor magasabb volt, mint az egész Szovjet-Oroszország ipari termelése 1920-ban. A Szovjetunió keleti országrészeiben 1943-ban 60-szor annyi szenet és 65-ször annyi öntöttvasat termeltek, mint Szovjet-Oroszország egész területén 1919-ben.

1942-ben, vagyis amikor a Szovjetunió területe, így mezőgazdasági vetésterületei is, a legkisebbre csökkentek, a gabonaneműek össztermése többszörösen felülmúlta egész Szovjet-Oroszország 1919. évi gabonatermését. Ehhez hozzá kell tenni még azt, hogy a Szovjetunió a Honvédő Háború kezdetekor jelentős állami gabona- és élelmiszerkészletekkel rendelkezett, aminőkkel Szovjet-Oroszország 1918-ban természetesen nem rendelkezhetett.

Míg a szocialista termelés a Szovjetunió ipari össztermelésének 1923-ban még csak 76 százalékát tette ki, addig a Honvédő Háború kezdetekor már elérte az ipari termelés 100 százalékát; a szocialista termelés részaránya a mezőgazdasági termelésben ugyanezen időszak alatt 4%-ról 99%-ra, a szocialista vállalatok részaránya a kicsinybeni árufogalomban, ugyancsak ezen időszak alatt, 43%-ról 100%-ra emelkedett. Mindez a szocializmus diadalát jelentette a városokban és falvakban, továbbá azt, hogy a Szovjetunió termelőerőinek további kibontakoztatására minden előfeltétel adva van.

Jelentős mértékben megnövekedett a képzett szakmunkások száma a Szovjetunióban és ez a körülmény fontos tényezője volt a népgazdaság további iparosításának. A Szovjetunió összlakossága 1926-tól 1939-ig 16%-kal továbbnövekedett, ugyanakkor a szakmunkások számának növekedése ennek többszörösét tette ki: a fúrómesterek száma 5.7-szeresére, az esztergályosok száma 6.8-szeresére, a marósoké 13-szorosára, a gépkezelőké 14-szeresére, a szerszámkészítőké 12.3-szeresére, a mintakészítőké 6.3-szeresére, a szerelők és villanyszerelők száma 6.4-szeresére, a mechanikusoké 9.5-szeresére, a mozdonyvezetőké 3.3-szeresére, a hajógépészeké 3.2-szeresére, a gépkocsivezetők száma 40-szeresére, a traktorvezetők száma pedig 215-szörösére emelkedett.

Jelentős mértékben megnőtt a Szovjetunió értelmiségének száma is, amely 1939-ben a középiskolai képesítéssel rendelkező szakmunkásokat nem számítva, elérte a 11 8 milliót A mérnökök száma 1926-tól 1939-ig 7.7-szeresére, a gazdászok száma 5 szörösére, az agrotechnikusok száma 8 8-szeresére, a tudományos pályákon működők száma 7-szeresére, a tanítók száma 3 5-szeresére, a népművelés szolgálatában állók száma 8.4-szeresére, az orvosok száma

2.3-szeresére emelkedett. A Szovjetunió lakosságának kulturális emelkedése, valamint a falvak és városok szakmunkásai számának növekedése átalakították a szovjet hadsereg állományát és biztosították történelmi győzelmeit a Honvédő Háborúban.

Ha jellemezni akarjuk a Szovjetunió hadigazdálkodását a Honvédő Háború idején, össze kell hasonlítani a Szovjetunió békegazdálkodásának és hadigazdálkodásának időszakát. A Szovjetunió békegazdálkodásának időszakát az ország valamennyi vidékén a társadalmi vagyon szocialista bővített újratermelése jellemezte. A szocialista bővített újratermelés a háborús gazdálkodás időszakában már csak a Szovjetunió néhány gazdaságilag fontos területére korlátozódott. A Szovjetunió keleti országrészein gyors ütemben bonyolódott le ez a folyamat. E szocialista bővített újratermelés a Honvédő Háború idején biztosította ama társadalmi vagyon pótlását, melyet azokon a területeken vesztettünk el, amelyek átszenvedték a megszállást és a fasiszta barbárok pusztításait.

A Szovjetunió hadigazdálkodásának időszakában a kibővített újratermelés legszembetűnőbb sajátossága az a változás volt, amely a felhalmozás (akkumuláció) és az egyéni szükségletek viszonyában, valamint méreteiben a sajátosan háborús jellegű szükségletek javára végbement. A társadalmi termelés jelentékeny részét hadigépek gyártására kellett fordítani, amelyek közvetlenül nem termelik újra az ország álló alapjait. A sajátos háborús szükségletek kielégítése azonban, amely nélkül nem lehetett volna megvédeni a szocializmus országát, feltétele, illetve előfeltétele volt a kibővített szocialista újratermelés fennállásának és további fejlesztésének.

A Szovjetunió háborús gazdálkodásának időszakában megváltozott a felhalmozás és a fogyasztás kölcsönös viszonya, mégpedig olymódon, hogy ideiglenesen, a hadigazdálkodás kezdeti szakaszában, mindkettő abszolút nagysága csökkent. A háborúelőtti 1940. évvel összehasonlítva, a Szovjetunió összes társadalmi termelésének színvonala, egész sor iparvidék megszállása miatt, 1942-ben csökkent. Az üzemi fogyasztás abszolút méretei estek, aránya azonban változatlan maradt A lakosság személyes szükségleteinek kielégítésére szolgáló alap szintén csökkent. A felhalmozás viszonylagos és abszolút méretei ideiglenesen csökkentek ugyan, de maga a felhalmozás az egész hadigazdálkodási időszak folyamán folytatódott.

A Szovjetunió hadigazdálkodása történetében 1943 a gyökeres változások éve volt, amelyet a szovjet hadsereg hatalmas győzelmei és a bővített újratermelés sajátosságait már élesen feltüntető hadigazdaság megerősödése és fejlődése jellemeztek. Az összes társadalmi termelés az 1942. évhez viszonyítva jelentős emelkedést mutatott. Növekedett az üzemi fogyasztás, a nemzeti jövedelem, növekedett a dolgozók személyes fogyasztása és felhalmozása, növekedtek a népgazdaság álló és forgó alapjai.

1944-ben, amikor a szovjet hadsereg teljesen megtisztította a szovjet földet a hitlerista szennytől, a Szovjetunió hadigazdaságá-

ban tovább szélesedtek és bővültek az újratermelési folyamatok. A háborús kiadások növekedése 1943-ban és 1944-ben az üzemi (termelési) és egyéni fogyasztás és felhalmozás abszolút növekedésével jár együtt, nem pedig abszolút csökkenésével, mint 1942-ben. Ezek a mozzanatok domborítják ki a kibővített újratermelés sajátosságait a Szovjetunió hadigazdálkodása különböző szakaszaiban.

A Szovjetunió hadigazdálkodása alapjában véve és elvileg különbözik a kapitalista országok hadigazdálkodásától, aminthogy különbözik a szocialista és kapitalista újratermelés törvényei is. Jól látható e különbség a Szovjetunió hadigazdálkodása és, például, az Egyesült Államok hadigazdálkodása alapjainak összehasonlításából is.

Először, a Szovjetunióban a hadigazdálkodás szocialista gazdálkodás, amelynek alapja a termelési eszközök társadalmi tulajdona. Az Egyesült Államok hadigazdálkodása kapitalista gazdálkodás, mégpedig a fejlődés azon fokozatán, amelyen a kapitalista monopóliumok és a finánctőke uralkodó pozíciót foglalnak el. A második világháború alatt az Egyesült Államokban a kapitalista monopóliumok uralma a tőke további koncentrációja és centralizációja következtében jelentékenyen megnőtt. Egyes naiv emberek, de inkább a rosszindulatú hazudozók fecsegése az Egyesült Államokban lévő „népkapitalizmusról" — mese az ostobák részére. Elegendő utalni arra, hogy az Egyesült Államokban 1944-ben a háborús rendelések 75%-át a 100 legnagyobb kapitalista monopólium kapta, ezek között 30 szuperkapitalista monopólium pedig a háborús rendelések 49%-át. Tehát ezek az Egyesült Államok hadigazdaságának mindenható urai.

Másodszor, a Szovjetunió hadigazdálkodásának mozgató ereje a szocialista állam, amely a Szovjetunió népeinek erkölcsi-politikai egységére és hazafiasságára támaszkodik. Az Egyesült Államok hadigazdálkodásának mozgató erői a kapitalista monopóliumok, amelyek számára a háború — rendkívüli jövedelmi forrás és a világpiacok megszerzésének eszköze. Az Egyesült Államok kapitalista monopolistáinak jövedelme, amely 1939-ben még csak 6.4 milliárd dollárt tett ki, 1943-ban elérte a 24.5 milliárd dollárt, a háború négy éve alatt pedig meghaladta a 87 millió dollárt. Egyes, magukat marxistáknak tartó teoretikusok kijelentései az „állam döntő szerepéről a kapitalista országok hadigazdálkodásában" csupán figyelemre sem érdemesíthető üres frázisoknak minősíthetők. E „marxisták" naív módon azt gondolják, hogy az Egyesült Államok államapparátusának a monopoltőke ragadozói által rendkívüli háborús vagyonszerzésre való felhasználása talán az állam döntő szerepéről tanuskodnék a gazdasági életben. Az Egyesült Államokat, mint burzsoá államot az jellemzi, hogy az államapparátus, mindenekelőtt pedig annak irányító körei, valósággal összenőttek a kapitalista monopóliumok és a finánctőke főkolomposaival és ügynökeivel. Az Egyesült Államokban a kapitalista monopolisták ereje többek között onnan

van, hogy az állam kormányát a maguk szolgálatába állították. Ugyanilyen naívak azok a kijelentések, mintha az Egyesült Államok hadigazdálkodása tervszerű volna. Az, hogy az Egyesült Államok kapitalista monopóliumai számukra hasznothajtó rendeléseket kapnak az államtól, — még nem a nemzetgazdaság tervszerűsége. Az Egyesült Államok gazdasági életének „tervszerűsítésére" irányuló szánalmas próbálkozások minden esetben megbuktak, mihelyt egyebet, többet akartak annál, hogy elősegítsék a monopolisták haszonszerzését.

Harmadszor, a hadigazdálkodás időszakában hatalmas károsodás érte a Szovjetuniót, amely egyrészről a háborús kiadásokból, másrészről abból adódott, hogy ideiglenesen egész sor szovjet országrész Németország megszállása alá került. Ezzel szemben a kapitalista Egyesült Államok meggazdagodtak ezen a háborún, mivel sikerült elkerülniök a szükségszerűen soronlevő háborúelőtti gazdasági válságot és mivel addig soha nem látott hasznot és új világpiacokat tudtak biztosítani a kapitalista monopolisták számára. Azonban a kapitalista felhalmozás, a munka termelékenysége és a termelési technika terén a háború idején elért rendkívül magas színvonal az Egyesült Államokban még jobban kiélezi a kapitalizmusra annyira jellemző ellentéteket, és új pusztító gazdasági válság és krónikus munkanélküliség alapját veti meg. A kapitalista országok fejlődésében mutatkozó egyenlőtlenség, amely a második világháborúban még fokozottabbá vált, új ellentéteket és konfliktusokat idéz elő és kiélezi a kapitalizmus általános válságát. Mindez azt jelenti, hogy a Szovjetunió és az Egyesült Államok hadigazdálkodásának alapja közti ellentét ugyanaz, mint a szocializmus és a kapitalizmus rendszere közti ellentét.

A Szovjetunió hadigazdálkodásának gazdasági alapja tehát a termelési eszközök szocialista tulajdonának uralma volt, amely biztosította a Szovjetunió népgazdasága minden anyagi erejének a Honvédő Háború győzelmes vezetésére való összpontosítását. A Szovjetunió hadigazdaságának általános fellendülését a népgazdaságnak a háborús gazdálkodás vágányaira való átépítése, a termelőerők áthelyezése és helyreállítása a keleti területeken készítette elő.

AZ OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM ÉS A KOMMUNIZMUS FELÉPÍTÉSE A SZOVJETUNIÓBAN

(P. Judjin elvtárs, a „Tartós békéért, népi demokráciáért!" c. lap főszerkesztőjének cikke[1])

Az oroszországi Nagy Októberi Szocialista Forradalmat a legnagyszerűbb történelmi sikerek koronázták.

Ezeket a győzelmeket az jellemzi, hogy a Szovjetunióban már felépítették a szocialista társadalmat, s a szocializmus olyan sikereket ért el, hogy a szovjet társadalom fejlődésének új szakaszába — a szocializmus építése befejezésének és a szocializmusból a kommunizmusba való átmenetnek szakaszába lépett.

Annak ellenére, hogy a szovjet államnak a germán fasizmus és csatlósai ellen hihetetlenül nehéz háborút kellett megvívnia, a Szovjetunió a háború után olyan jelentős eredményeket ért el a termelőerők fejlesztésében, hogy komoly előrehaladást tett a kommunizmus felé vezető úton.

A Szovjetunió háborúutáni gazdasági sikerei újból és szemmelláthatóan bizonyítják a szocializmus nagy előnyeit a kapitalizmussal szemben.

A legrégibb kapitalista országok, mint Anglia, Franciaország, Olaszország és a többiek mindmáig nem bírják magukat kiszakítani a gazdasági káosz szorítójából, mindmáig a háborúszülte éles ellentétekben vergődnek. És ugyanakkor a szovjet állam hajthatatlanul és egyre gyorsuló ütemben halad előre. Az ipari termelés mérete már meghaladta a háborúelőtti 1940-es év színvonalát s a mezőgazdaság is elérte a háborúelőtti évek termelésének nívóját.

A Szovjetunió és a népi demokrácia országai miközben megóvják nemzeti függetlenségüket és szuverénitásukat, hajthatatlanul felfelé haladnak a gazdasági fellendülés és a dolgozók helyzetének javulása útján.

Európa népei, az USA, valamint a gyarmati és függő országok népei látják, hogy ott, ahol a munkásosztály van hatalmon, ahol a gazdaság terv szerint és a dolgozók érdekében fejlődik, hogy csakis ott vannak meg a világos távlatok, csakis ott nézhetnek a dolgozók teljes bizalommal a holnapi nap elébe.

A kommunizmus építése a Szovjetunióban és a népi demokrácia országainak áttérése a szocializmus építésének útjára, arról tesz tanubizonyságot, hogy a szocializmus mostanában nemcsak azokban az országokban került napirendre, ahol már folyik a szocialista építőmunka, hanem a többi országban is, amelyek manapság a kapitalizmus gazdasági és politikai ellentmondásai között gyötrődnek. Korunk igazsága az, hogy most minden út a kommunizmushoz vezet.

---

[1] „Tartós békéért, népi demokráciáért!" 1948. november 7.

A kapitalizmus — elavult és haldokló társadalmi berendezkedés. A szocializmus és kommunizmus — új társadalmi rend, amely előre halad, meghozza a felszabadulást a kizsákmányolás és minden nemű elnyomatás alól, meghozza a népek anyagi és szellemi életének sokoldalú felvirágzását.

Az Októberi Szocialista Forradalom nyitotta meg a szocializmushoz vezető utat, ez a forradalom jelentette a döntő fordulatot az emberiség történetében.

Sztálin elvtárs elméletileg megalapozta a teljes kommunista társadalomnak egy országban, nevezetesen a Szovjetunióban való felépítésének kérdését. Kimutatta, hogy a Szovjetuniónak ehhez gazdasági, társadalmi fejlődése szempontjából, valamint a birtokában lévő természeti kincsek szempontjából is minden lehetősége megvan.

A SzK(b)P XVIII. kongresszusán, 1939-ben, ezt követően pedig a második világháború után, 1946 februárjában, Sztálin elvtárs rámutatott, hogy a szocializmus országa termelőerőinek olyan színvonalat kell elérniök, hogy a Szovjetunió évente mintegy 50 millió tonna nyersvasat, mintegy 60 millió tonna acélt, 500 millió tonna szenet, 60 millió tonna kőolajat termeljen s ennek megfelelően a Szovjetunió népgazdasága többi ágazatainak is fel kell lendülniök. A termelőerők e színvonalának elérése azt fogja jelenteni, hogy a Szovjetunióban a kommunista társadalomba való átmenet megszervezésének valamennyi alapvető problémáját megoldják.

Hogy képet alkothassunk magunknak arról, milyen távolságra van a Szovjetunió a fentemlített színvonaltól, nézzük az ipari termelés méretét, amelyet a szovjet országban az első háborútáni ötéves terv végrehajtásával fognak elérni. Ezt a tervet, az előjelek szerint, határidő előtt már 1949-ben végrehajtják (az előirányzott 1950 helyett).

A háborútáni ötéves terv végrehajtásával a Szovjetunió ipari termelésének fontosabb ágazataiban a következő méreteket fogják elérni: nyersvas — 19 millió 500 ezer tonna, acél — 25 millió 400 ezer tonna, hengerelt acél — 17 millió 800 ezer tonna, kőszén — 250 millió tonna, kőolaj — 35 millió 400 ezer tonna, villamosenergia — 82 milliárd kilowatt-óra. Ezalatt az ötéves terv alatt, azaz 1946—50-ben a szovjet munkások munkatermelékenysége a háborút megelőző 1940. évhez viszonyítva 36 százalékkal emelkedik.

Mindez azt jelenti, hogy a háborútáni ötéves terv végrehajtásával a Szovjetunió ipari termelése a háborút megelőző 1940. évhez viszonyítva, teljes egészében 50 százalékkal, egyes iparágakban pedig — jóval nagyobb mértékben emelkedik. Így például 1950-ben gépekből és berendezési tárgyakból kétszer annyit kell termelni, mint a háború előtt, a fémmegmunkáló gépek mennyisége 1 millió 300 ezer darabra emelkedik, ami körülbelül 30 százalékkal meghaladja az Amerikai Egyesült Államok 1940. évi gép-

parkját; az elektromos energia termelése 70 százalékkal, a széntermelés több mint 50 százalékkal emelkedik.

Az ötéves terv ezideig eltelt szakaszában a szovjet mezőgazdaság máris óriási lépést tett előre, elérve a gabonakultúrák termelésének háborúelőtti színvonalát. Az ötéves terv végére a mezőgazdaság össztermelésének 30 százalékkal kell emelkednie 1940-hez viszonyítva. A betakarított gabona évi összmennyisége eléri a 130 millió tonnát.

A mezőgazdaság az ötéves terv alatt mintegy 350 000 traktort és nagymennyiségű egyéb korszerű, nagyteljesítményű mezőgazdasági gépet kap, amelyek értéke 4 milliárd 500 millió rubel. Ez alatt az idő alatt 950 új gép- és traktorállomást építenek fel.

Az új káderek előkészítésének méreteiről és üteméről a következő adatok tanuskodnak: 1950-re a felső- és középfokú műszaki tanintézetekben 2 millió ember fog tanulni. Ugyaneddig az időpontig ezek a tanintézetek mintegy 2 millió végzett szakembert bocsátanak ki. Ugyanezen idő alatt az állami munkaerőtartalékrendszerben 4 és fél millió fiatal szakmunkást készítenek elő. Ezenkívül közvetlenül a termelésben mintegy 19 millió különböző minősítésű munkást képeznek ki. Figyelembe kell venni azt is, hogy 1950-ben a Szovjetunió elemi- és középiskoláiban 32 millió diák fog tanulni. Ezenkívül az országban megvan a magán- és estiiskolák, egyetemek, középfokú szakiskolák óriási hálózata, ezenkívül hatalmas méretekben folyik a lakosság önképzése is.

Mindezt figyelembevéve, felvetődhet a kérdés: mennyi idő alatt éri el a Szovjetunió a termelőerők fejlődésének azt a színvonalát, amelyről úgy beszélt Sztálin elvtárs, mint a termelőerők olyan fokú kifejlesztéséről, amely a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet megvalósításához szükséges?

Erre a kérdésre teljes határozottsággal lehet felelni: ehhez még három-négy új ötéves tervre van szükség. Másszóval, a Szovjetuniónak még 15—20 évre van szüksége ahhoz, hogy a szocializmus építése befejeződjék és megvalósuljon a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet.

A szocializmus és a kommunizmus — *egy* társadalmi-gazdasági alakulat. A kettő között nincsenek elvi eltérések, mint például a kapitalizmus és a szocializmus között. A szocializmus és a kommunizmus közötti eltérés mindössze a társadalom gazdasági érettségének fokában áll.

A kommunizmusban a termelőerők olyan fejlettségre és hatalomra tesznek szert, a közszükségleti cikkeknek akkora bősége áll elő, hogy a társadalomnak meglesz a teljes lehetősége ahhoz, hogy áttérjen a következő elv megvalósítására: mindenkitől — képességei szerint, mindenkinek — szükségletei szerint. Ez azt jelenti, hogy a kommunizmusban minden egyes polgárnak teljes lehetősége nyílik arra, hogy a kultúrálisan fejlett ember minden szükségletét kielégíthesse.

A kapitalizmus óriási termelési lehetőségeket és technikai tökéletességet ért el, de ugyanakkor, saját rothadásának stádiumába lépve, egyre inkább a technikai fejlődés akadályává, fékjévé válik.

Csak a kommunizmus tüntet el valamennyi súrlódási felületet, valamennyi akadályt a termelés, a tudomány, a technika, a kultúra fejlődésének útjából és teremti meg a határtalan lehetőségeket e fejlődés számára.

Az emberi lángelme minden vívmánya, a tudomány, a kultúra és technika évezredes fejlődésének minden eredménye csak a nép javát szolgálja a Szovjetunióban és fogja szolgálni a kommunista társadalomban.

Az átmenet a szocializmusból a kommunizmusba fokozatosan fog megtörténni, fokozatosan, de nem az ütem lassúbbodásának értelmében, hanem abban az értelemben, hogy ennél az átmenetnél nem lesznek társadalmi fordulatok, szociális forradalmak és megrázkódtatások.

Ennek az átmenetnek természetesen számos szakasza, foka lesz, a termelőerők, a technika, a tudomány és a kultúra fejlődése sikerei méreteinek megfelelően.

A szocializmusból a kommunizmusba való átmenet megvalósításának alapvető feltétele a termelőerők további és egyre gyorsuló fejlődése, elsősorban a szocialista ipar azon ágazatainak növekedése, amelyek a termelőeszközöket állítják elő.

Amikor majd a három-négy ötéves terv folyamán megoldódik a Szovjetunió alapvető gazdasági feladata: utólérni és túlszárnyalni a főbb kapitalista államokat a lélekszámhoz viszonyított termelés terén, a szocializmus országa jelentős mértékben túlszárnyalja az Amerikai Egyesült Államokat az ipari termelés általános terjedelme terén. Ilyképpen a Szovjetunió a világ legnagyobb, leghatalmasabb és leggazdagabb ipari országa lesz.

A kommunizmushoz való közeledés arányában egyre nagyobb és nagyobb lesz a bőség különféle közszükségleti cikkekben. A „mindenkitől — képességei szerint, mindenkinek — szükségletei szerint" elvre való átmenet nem egyszerre fog végbemenni a szükséglet minden vonalán, hanem fokozatosan, a gazdaság ilyen vagy amolyan ágazatainak termeléséhez mérten.

Az egyre fejlődő és minden módon tökéletesedő szovjet szocialista kereskedelem elvei képezik majd a lakosság ellátásának alapját a kommunizmusba való átmenet idején és a kommunizmus kezdeti időszakában.

El kell tehát vetni azt az elképzelést, hogy a kommunizmusba való átmenettel azonnal megszűnik a pénz. Nem, a pénz megmarad és az egyenértékű csere funkcióját fogja betölteni.

A burzsoá és kispolgári elképzelések a kommunizmusról, mint valami tisztán fogyasztói életrendszerről, amelyben az emberek úgy viselkednek, mint az anarchisták, ha akarnak — dolgoznak,

ha nem akarnak — nem dolgoznak és csupán arra van gondjuk, hogy minden szükségleten felül dőzsölhessenek, — ez a kommunizmus burzsoá paródiája, mely a legcsekélyebb komoly alapot és józan gondolkozást is nélkülözi.

A kommunizmus — az öntudatos munkafegyelem legmagasabb fokának társadalma. Lenin rámutatott, hogy a kommunizmusban a munka megszokássá válik. Az ember olyan mértékben szokja meg az önkéntes munkát, hogy a munka minden egészséges szervezet legelső életszükségletévé válik.

A Szovjetunióban a munka már most a becsület, a dicsőség, az érdem és hősiesség ügye lett. A szovjet ember nem békélhet meg azzal, hogy a társadalomban a más munkáján élősködő naplopók élhessenek. Az ilyesmit úgy tekintik, mint a kapitalizmus csökevényét, a kultúrállanságot és az emberi magatartást lealázó valamit. A munka egyre inkább és inkább az ember természetes szükségletévé válik.

Most nyilvánvaló, hogy a kommunizmus a társadalom minden tagjára nézve egyenlő kötelezettséget jelent: öntudatosan dolgozni a társadalom javára.

A kommunizmus azt jelenti, hogy teljesen megszüntetik a társadalomnak osztályokra való megoszlását. A szocializmus a Szovjetunióban már megsemmisítette a kizsákmányoló osztályokat, de a munkások és parasztok baráti osztályai még megmaradtak. A szocializmus fejlődésének folyamán a munkások és parasztok közötti különbségek mindinkább eltörlődnek és a kommunizmusban teljesen eltűnnek.

E feladat alapvető megoldása — az osztálynélküli társadalom megteremtése, a munkások és parasztok közötti határok eltörlése — a város és falu közötti ellentétek és különbségek maradványai felszámolásának menetével párhuzamosan valósul majd meg.

A Szovjetunióban a város és falu közötti ellentétet már gyökerében aláásták és alapjában véve felszámolták. Városban és falun egységes szocialista termelési módot hoztak létre. Politikai viszonylatban ezt az ellentétet teljesen felszámolták. Kultúrális téren oly sokat tettek, hogy a falu igen magasra emelkedett.

Azonban, hogy végérvényesen felszámolhassák a város és falu közötti ellentétet, még hatalmas munkára és meglehetősen nagy időre van szükség. Az alapvető út e tekintetben a szocialista mezőgazdaság további iparosításának és villamosításának vonalán, a mezőgazdasági munkának az ipari munka válfajává való átszervezése és átalakítása vonalán fog haladni.

E téren a Szovjetunióban valóságos forradalom ment végbe: más lett a falu, nem csupán társadalmi rendjében, hanem technikai felszereltsége, valamint a mezőgazdasági munka jellege tekintetében is.

A háború előestéjén, 1940-ben, a mezőgazdaságban 523.000

traktor, 182 ezer araté-cséplőgép, több mint 200.000 gépkocsi volt üzemben.

A mostani ötéves terv előirányzata szerint a mezőgazdaság gépesítésének folyamata óriási méreteket ölt és 1950-ben a traktorvontatással elvégzendő munkák a szántás terén 90 százalékot, az őszi és tavaszi vetések terén — 70 százalékot, a tavaszi szántás terén — 90 százalékot, az őszi szántás terén — 90 százalékot, a kizárólag araté-cséplő gépekkel történő gabonabetakarítási munkálatok — 55 százalékot fognak elérni.

A falvakban már eddig is óriási méreteket öltött a villamosítás. Míg 1913-ban a falusi áramfejlesztő berendezések kapacitása 2.000 kilowattot, 1932-ben — 65.900 kilowattot, 1937-ben — 230.000 kilowattot, 1940-ben 275.000 kilowattot értek el, addig 1950-ben e teljesítőképességnek el kell érnie a 2,269 700 kilowattot.

A mezőgazdaság gépesítésének és villamosításának ilyen üteme közvetlenül azt eredményezi, hogy a mezőgazdasági munka a Szovjetunióban teljes egészében az ipari munka válfajává alakul át.

A szocializmusból a kommunizmusba történő fokozatos átmenetben a faluban megmaradt az artelj, a tulajdon kolhóz-formája, de a kolhózok jelentős mértékben megerősödnek és kifejlődnek. Különösen növekszik majd az új technika a faluban. A gép- és traktorállomások, valamint szovhózok formájában megtestesülő népi, állami tulajdon fajsúlya még fokozottabb mértékben növekszik. Növekednek és jóval nagyobb szerephez jutnak a kolhózfarmok, a kolhózok kisegítő vállalatai stb.

Mindez a mezőgazdasági termékek és nyersanyagok bőségéhez vezet. A falu gyökeresen megváltoztatja külső formáját is.

A kapitalizmus legmélyebb osztályellentétei közé tartozik a szellemi és fizikai munka közötti ellentét. Az uralmon levő kizsákmányoló osztályok — a nagybirtokosok és nagytőkések a művelődést és a szellemi munkát saját monopóliumukká tették meg. A burzsoá országok dolgozóinak sorsa csupán a nehéz, kényszerű fizikai munka marad.

Sztálin elvtárs kimutatta, hogy ezt a feladatot, a kapitalista rendszerre jellemző ilyetén ellentét megszüntetésének feladatát azon az úton kell megoldani, amely út a szovjet nép általános kulturális és technikai színvonalának a mérnöki és technikusi munka színvonalára való emeléséhez vezet. Képzetté kell tenni az egész szovjet népet, hogy minden ember műveltsége, kultúrája, technikai tudása elérje a mérnöki és technikusi munkások színvonalát — ezt a feladatot tűzte ki és valósítja meg a Bolsevik Párt és a szovjet hatalom.

E feladat megoldása terén a Szovjetunióban már óriási munkát végeztek. Mindenekelőtt az Októberi Szocialista Forradalom legelejétől kezdve felszámolták a kizsákmányolók műveltségi monopóliumát. Ez Oroszország népeinek hatalmas történelmi vívmánya

volt. Az alapfokú, középfokú és felsőfokú oktatás a szó igazi értelmében véve minden dolgozó számára hozzáférhetővé vált.

Így például, míg 1924—1925-ben a Szovjetunió valamennyi (elemi, középfokú) iskolájában 10 millió volt a tanulók száma, addig 1938—39-ben ez a szám már 32 millióra emelkedett (1939-ben csupán a középiskolákban 10 millió volt a tanulók száma).

Ezidőszerint a Szovjetunió iskoláiban és különféle általános műveltséget nyújtó tanintézeteiben legalább 40 millió a tanulók száma.

A cári Oroszországban mindössze 91 főiskola volt, melyeken 112.000 diák tanult. A Szovjetunióban 1946-ban 792 főiskola működött 653.000 hallgatóval. 1948-ban a főiskolák első évfolyamára 188.000 diákot vettek fel, 16 százalékkal többet, mint 1940-ben; a középfokú szakiskolákba 360.000 tanulót vettek fel, 9 százalékkal többet, mint 1940-ben. A Szovjetunió főiskolai hallgatóinak száma nagyobb, mint valamennyi európai országé együttvéve, nagyobb, mint az összes európai országokban, Japánban és Kínában együttesen.

A sztahánovisták magas technikai kultúrával és általános műveltséggel rendelkező emberek. A közülük való élenjáró emberek mindjobban megközelítik a mérnökök és technikusok színvonalát.

Mindezek a folyamatok együttvéve világos képet nyújtanak arról a hatalmas haladásról, amelyet a szovjet szocialista társadalom tett meg azon az úton, mely a teljes egészében művelt emberekből álló társadalommá való átalakuláshoz vezet.

Lényegében ez egybevág annak a problémának megoldásával, melyet a szellemi és fizikai munka közötti ellentét megszüntetése jelent. Amikor az egész társadalom művelt és képzett emberekből fog állni, akkor önmagától elesik az emberek megoszlása szellemi és fizikai munkásokra és még inkább megszűnik annak szükségessége, hogy az emberek életük végéig, örökre e kategóriákon belül maradjanak.

Azonban figyelembe kell venni, hogy a szellemi és fizikai munka közötti ellentét megszüntetése — rendkívüli nehéz és távoli feladat. Ezt az ellentétet a kifejlett kommunista társadalomban fogják teljesen megoldani.

A kommunista társadalom felépítésének útjában még számos akadály áll a Szovjetunióban. Mindenekelőtt a nemzetközi imperializmus minden tőle telhetőt megtesz és meg fog tenni az irányban, hogy előrehaladásunkat megzavarja. Az egész világ látja, hogy az angol-amerikai imperialisták nap, mint nap egyre újabb és újabb ármányokat szövögetnek a Szovjetunió ellen, háborúra készülnek ellene, a háborús uszítók minden provokációs módszerét felhasználják, a világ összes reakciós erőit maguk köré tömörítik.

A Szovjetunióban még jócskán akadnak belső gazdasági és technikai nehézségek, amelyek különösen a nagy Honvédő Háborúval

kapcsolatban álltak elő; más nehézségek a kapitalizmus csökevényeinek az emberek öntudatából való kiirtásával függnek össze. Azonban a Szovjetunió a szocializmushoz vezető útjában nem csak olyan nehézségekkel küzdött meg, amilyenek jelenleg fennállnak. Oroszország gazdasági és technikai tekintetben elmaradott ország volt. Most pedig a Szovjetunió hatalmas ipari szocialista birodalommá lett, amely teljesen független a kapitalista államoktól. A nagy Honvédő Háborúban a Szovjetunió teljesen szétzúzta a hitleri blokk egyesült erőit. A második világháborúig a Szovjetunió egyedül, megingathatatlan sziklafalként állt az ellenséges kapitalista világtól körülvéve. Most a Szovjetunió nincs egyedül. Fél Európa a szocializmus útjára lépett és ezen országok népei a Szovjetunió köré tömörültek.

Ha az első világháború után az imperialisták elvesztették a világ egyhatodrészét: a Szovjetuniót és ha a második világháború után az imperialisták elvesztették fél Európát, akkor abban az esetben, ha netán új háborút robbantanának ki, ennél is többről kell majd lemondaniok.

Bármekkora nehézségek állanak is a Szovjetuniónak a kommunizmushoz és a népi demokráciák országainak a szocializmushoz vezető útjában, e nehézségeket ezeknek az országoknak közös erőfeszítéseivel és a nemzetközi proletariátus támogatásával le fogjuk győzni, az ellenséget leverik, s a szocializmus és a kommunizmus teljes győzelmet fog aratni.

Ilyenek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom világtörténelmi jelentőségű eredményei, azé a forradalomé, amelyet Lenin—Sztálin pártjának vezetésével valósítottak meg.

A KOLHÓZOK A GYAKORLATBAN

(V. Karpinszkij elvtárs azonos című könyvéből[1])

Az egyetlen helyes módszer, amellyel a parasztok helyzete gyökeresen megjavítható

Soha és sehol sem került a parasztság olyan kedvező körülmények közé, hogy gazdaságát fellendítse, hogy életét jobbá tegye, mint Szovjet-Oroszországban.

Azonkívül, hogy a parasztoknak óriási földterületeket adtak át, a szovjetkormány kezdettől fogva nagy segítségben részesítette a paraszt-gazdaságokat hitel szervezése, termelőeszközökkel való ellátás és mezőgazdasági tanácsadás útján. A szegényparasztok gazdaságai, amelyek leginkább rászorultak a segítségre, különösen előnyös feltételek mellett kölcsönöket, termelő eszközöket és teljes adómentességet kaptak Mindez lényegesen javította a parasztttömegek helyzetét. A falu társadalmi egyenlőtlensége tetemesen csökkent.

Mindemellett az októberi forradalmat követő első tíz év alatt a falun gyökeres változások nem mentek végbe. A dolog úgy állt, hogy a kisparaszti gazdaságokban a földművelés technikája, a terméshozam, az állattenyésztés lényegében megmaradt a régi alacsony színvonalon. Sőt a gabonaneműek vetésterülete és a begyüjtött gabona mennyisége kevesebb volt, mint 1913-ban. A parasztgazdaság árutermelőképessége, vagyis az a képessége, hogy termékeit a piacra vesse — nagyon alacsony volt. A gabonatermésből csupán 11.2 százalékot, vagyis fele annyit adott el, mint a régi Oroszország mezőgazdasága.

Megmaradt a falu osztályrétegeződése is szegényekre és gazdagokra, bár a középparaszt-gazdaságok száma lényegesen emelkedett, egyrészt a szegényparaszt-gazdaságok, másrészt a gazdag parasztok, a kulákok gazdaságainak csökkenésével szemben. Mégis 1928-ban a 25 millió parasztgazdaság között 8 millió 750 ezer szegényparasztgazdaság volt, amely főleg munkavállalásból tartotta fenn magát és 1.25 millió kulákgazdaság, amely bérmunkást alkalmazott.

Ilymódon kiderült, hogy a parasztttömegek álma a parasztgazdaságok közötti egyenlő földbirtok-megoszláson alapuló boldog életről megvalósíthatatlan. A parasztgazdaságoknak több mint egyharmadát kitevő parasztszegénység természetszerűleg arra törekedett,

---

1 *V. Karpinszkij.* A kolhózok a gyakorlatban. Moszkva: Idegennyelvű Irodalmi kiadó. 1945.

hogy megtalálja a kiutat a nehéz helyzetből. Sőt a középparasztság sem volt megelégedve helyzetével. A középparasztok többségének gazdasága alig különbözött a szegényparaszti gazdaságától. Rossz termés vagy valamely családi szerencsétlenség esetén a középparaszt gazdaságilag tönkrement és lecsúszott a szegényparasztok sorába.

A parasztság legjobbjai egyre inkább hallgattak a munkások szavára, a szovjetkormány szavára. Azt tanácsolták a parasztoknak, hogy a keveset jövedelmező kisparaszti magángazdálkodásról térjenek át a nagyméretű kollektív gazdálkodásra.

Csak a kollektív gazdaság teszi lehetővé minden parasztnak — mondották ők —, hogy szabadon fektesse be munkaerejét a földbe, csak a kollektív gazdaság teszi lehetővé minden parasztnak, hogy élvezze azokat az óriási előnyöket, amelyeket a nagy üzemű, a legtökéletesebb gépekkel folytatott és a mezőgazdasági és állattenyésztési tudomány legújabb vívmányain alapuló mezőgazdasági termelés nyujt. Csak a parasztgazdaságok kollektivizálása óvja meg örökre a paraszttömegeket a szegénységtől és a kizsákmányolástól és teremt minden paraszt számára biztos megélhetést és kultúréletet.

A parasztok áttérése a magas terméshozamú kollektív gazdálkodásra, egyszersmind lényegesen növeli a mezőgazdaság által forgalombahozott termékek mennyiségét, az ország teljesen el lesz látva a nagyipar, mindenekelőtt a nehézipar, fémek, gépek, felszerelések és az ország védelméhez szükséges kellékek termelésének fejlesztéséhez szükséges élelmiszerekkel és nyersanyagokkal Ez viszont szilárd gazdasági alapot létesít a néptömegek anyagi és kulturális életszínvonalának állandó emelésére, s a szovjetállam gazdaságának és hatalmának növelésére, függetlenségének biztosítására.

A kolhóz-építés alapelvei

A szovjetállam viszonyai között maga az élet vezette el a parasztokat a kollektív gazdálkodáshoz, az egyetlen úthoz, amelyen járva, a paraszttömegek élete gyökeresen megjavítható. Most már csak a legalkalmasabb módját kellett megtalálni annak, hogy a parasztok a magángazdaságról áttérjenek a kollektív gazdálkodásra. Meg kellett állapítani a kolhózépítés vezetésének az állami szervek részéről alkalmazandó helyes módszereit.

A kolhóz-építésre vonatkozó utasítások, amelyeket annakidején a szovjetállam vezetői, Lenin és Sztálin adtak, a következő négy alapelvben foglalhatók össze:

Lenin már 1919-ben rámutatott arra, hogy a kisparasztok dolgozók és ezért a szovjethatalom, mint igazi demokratikus hatalom, nem alkalmazhat kényszert a kisparaszt gazdasági viszonyainak terén. Itt az szükséges — mondta Lenin, — „hogy tekintetbe vegyük a parasztság életének sajátos feltételeit, a parasztoktól tanuljuk meg a jobb rendszerhez vezető átmenet módjait és senki se merjen parancsolgatni". A kolhózok-építésének a teljes önkéntesség alapján kell

történnie, csakis maguknak a parasztoknak a határozata alapján. Csak az ilyen kolhózok lehetnek életképesek.

A kollektív gazdaságra való átmenet valóságos fordulat a paraszt életében. És a parasztok, mint gyakorlati emberek, csak akkor térnek át a gazdálkodás új formájára, ha a gyakorlatban ellenőrzik azt és meggyőződnek, hogy a régi parasztgazdasággal szemben nagy előnyei vannak. Ezért a kolhózok-építését a parasztoknak a nagyméretű kollektív gazdaság előnyeihez fűződő anyagi érdekeltsége, ezen előnyök gyakorlati bemutatása alapján kell folytatni.

A történelem azt mutatja, hogy minden új társadalmi rend keletkezéséhez és megszilárdulásához egy bizonyos osztály különös támogatása szükséges. Ezért szükséges, hogy a szovjetállam a munkásosztály és a parasztság állama, széleskörű támogatásban részesítse a kolhóz-építést, hitellel, gépekkel, szervezési és agronómiai tanácsokkal.

Ezenkívül szükséges bizonyos fokozatosság a parasztságnak a gazdaság kollektív formájára való áttérésénél. Minden kisparaszt számára, az új gazdasági formára való áttérés legegyszerűbb és legérthetőbb módja a szövetkezet.

Ez a négy alapelv szolgált vezérfonalként a kolhóz-építés egész gyakorlati munkájában.

A kolhózhoz vezető átmenetet képezett a szövetkezet (fogyasztási-, értékesítő- és beszerzési-termelőszövetkezet) nagyarányú fejlődése. 1928-ban, a parasztgazdaságok tömeges kollektivizálásának kezdete előtt, a szövetkezetek kezében volt a falu áruval való ellátásának több mint a fele, és a mezőgazdasági termékek beszerzésének mintegy kétharmada szövetkezeti és állami szervek útján történt. Ekkor már minden cukorrépát termelő parasztság s a gyapottermelő parasztságok 95 százaléka szövetkezetbe tömörült. A tejfeldolgozó szövetkezetek körülbelül egymillió parasztgazdaságot öleltek fel és így tovább.

A szövetkezet a gyakorlatban mutatta be a parasztoknak a gazdasági összefogás előnyeit, együttes, társas munkára tanította őket, a parasztok köréből a szövetkezeti mozgalom tehetséges vezetőit hozta felszínre. A termelő szövetkezetek tömeges alapítása azt jelentette, hogy a parasztok megkezdték az áttérést a mezőgazdasági termékek egyes fajtáinak (például tejtermékek) társas termelésére. Ez viszont a szovjetállam viszonyai között már elég közel vezette a parasztokat a mezőgazdasági termelőszövetkezethez, a kolhózhoz.

A tulajdonképpeni kolhóz-építést a parasztok a kollektív gazdaság legegyszerűbb formájával, a föld közös megmunkálásával kezdték. Az ilyen szövetkezet főleg a tagok munkáját egyesítette a mezei munkák idején, viszont a termelő eszközök megmaradtak a tagok magántulajdonában. A parasztok csak fokozatosan tértek át a kollektív gazdálkodás bonyolultabb, de több előnyt biztosító formájára,

az arteljre, amely már nemcsak a munkát, hanem a parasztgazdaság minden fontos termelőeszközét is egyesíti.

A kolhóz-építés sikerét biztosította a szovjetkormány helyes politikája, amely kezdettől fogva az egész kérdést az önkéntesség szilárd talajára, a parasztoknak a kolhóz szervezéséhez fűződő közvetlen anyagi érdekeltségére, a kollektivizált parasztgazdaságok széleskörű állami támogatására és a parasztoknak az egyéni gazdálkodásról a kollektív gazdálkodásra való fokozatos áttérésére építette.

A kolhóz gazdaságilag előnyösebb, mint a kisparasztgazdaság

Hogy a nagybani termelés gazdaságilag előnyösebb a kistermelésnél, ez olyan elemi igazság, ami nem szorul bizonyításra.

De kérdés, hogy a nagygazdaság új, még ismeretlen formája, a kolhóz, jövedelmezőbb-e, mint a kicsiny, de megszokott parasztgazdaság? Ezt a kérdést a paraszt számára csak a gyakorlat döntheti el. A gyakorlat igen-nel felelt erre a kérdésre.

Már az is jelentékeny előnyt biztosított, ha sok parasztgazdaság szokásos termelőeszközeit és munkaerejét egyszerűen egy nagy gazdaságban egyesítették. Ez az egyesítés lehetővé tette úgy a felszerelés, mint a munkaerő sokkal előnyösebb és teljesebb kihasználását. Vegyük például a lovak kihasználásának kérdését. Úgy tűnik fel, hogy a paraszt a saját gazdaságában a saját lovát a legjobban kihasználja. A dolog azonban nem így áll. Egy ló munkateljesítménye a kisparaszti gazdaságban átlag csupán 4.3 hektár föld felszántása és bevetése volt. A kolhózban azonban egy ló munkateljesítménye lényegesen több, 7.6, helyenként 8.7 hektár volt. Azt hihetnénk, hogy ki más, ha nem a paraszt használja ki gazdaságában a legjobban a saját és családja munkaerejét. A valóságban azonban a dolog nem így áll. A kisparasztgazdaságban egy dolgozóra átlag 1.6 hektár bevetett terület esik, míg a kolhózban 2.7 hektár.

A parasztgazdaságok egyesítése még lóvontatású munkaeszközök és kézi munka alapján is lehetővé tette a vetésterület lényeges kiterjesztését az elhanyagolt földek és a szűzföldek rovására, amire a gyenge parasztgazdaságok képtelenek voltak. Így például a sztálingrádi területen a Hoper folyó mentén lévő kolhózok már fennállásuk első éveiben ilymódon 30, 40, sőt 50 százalékkal növelték vetésterületüket.

Már a kolhózba tömörülés első szakaszában, még a gépesített technika nagyszabású tömeges alkalmazása előtt lehetséges volt olyan egyszerű agronómiai rendszabályok egész sorát alkalmazni, amelyek a kis parasztgazdaságban keresztülvihetetlenek, mint például a mélyszántás, a sorvetés, a vetőmag tisztítása, válogatása, pácolása stb.

Számos parasztgazdaság apró parcelláinak egyesítése egy nagy birtoktestté, lényegesen csökkentette azt a veszteséget, amit a számtalan mesgye és út létesítése idézett elő. Csökkentette a parcelláról-parcellára utazgatással járó haszontalan időveszteséget. Viszont a

különböző minőségű földek egyenlő elosztásakor minden parasztgazdaság 30, 40, sőt még több különböző helyen fekvő keskeny földcsíkot kapott A kis parcellák egyesítése egy birtoktestté, lehetővé tette a földművelés tudományos módszereinek és a gépek használatán alapuló nagyüzemű mezőgazdasági technikának alkalmazását.

Mindezek eredményeként a munka termelékenysége a kolhózokban lényegesen magasabbfokúnak bizonyult, mint a parasztok kisgazdaságában. Már 1933-ban az ukrán kolhózok első kongresszusán büszkén számoltak be a küldöttek arról, hogy a kolhózmezőkön a termés 25, 35, sőt 50 százalékkal több, mint a kisgazdák földjén.

Az is figyelembe veendő, hogy az első világháborút követő időben a parasztgazdaság állapota nagyon rossz volt. A parasztgazdaságok több mint negyedrészének a legegyszerűbb munkaeszköze sem volt a föld megmunkálásához, nem volt lova sem, a mezőgazdasági gépek alkalmazását viszont a parasztság túlnyomó többsége nem ismerte. A szovjetkormány a legkedvezőbb feltételek mellett látta el a kolhózokat munkaeszközökkel és gépekkel. Ilymódon a kisparaszt, különösen a szegényparaszt számára egyre érthetőbbé és egyre csábítóbbá váltak azok az előnyök, amelyeket már a kezdet kezdetén is nyujtott a kolhózban való egyesülés.

Az első kolhózokat már 1918-ban megalakították egyes szegényparaszt rajongók, akik megértették, hogy a kolhóz megváltja a falusi szegényeket a kulák uzsorájától és utat nyit számukra a jómódú kultúrélethez. Az első kolhózok, egyesével, szétszórva az ország egész területén, a mintagazdaságok szerepét töltötték be, amelyeknek példáján a parasztok szemmelláthatóan meggyőződhettek, hogy a mezőgazdasági termelésnek új, eddig ismeretlen formája, a kolhóz, nemcsak teljesen megvalósítható, hanem egyszersmind igen előnyös is a parasztság számára.

A nagyüzemi mezőgazdaság másik példáját szolgáltatták a szovhózok, a szovjetkormány által államköltségen szervezett nagyszabású gépesített állami gabona-, hús- és gyapotgyárak. A szovhózokban a parasztok meggyőződhettek arról, hogy milyen eredmény érhető el a mezőgazdaságban a nagyarányú gépesített technika és az agronómiai tudomány vívmányainak alkalmazásával, továbbá sok munkás együttes és helyesen megszervezett munkájával. Például a „Gigant" nevű nagy gépesített szovhózt 1929-től 1931-ig több mint 120.000 parasztküldött tekintette meg, akik gyakran többszáz kilométernyire fekvő vidékekről utaztak oda.

A szovhózok közvetlen termelési és szervezési támogatást nyujtottak a kolhózt alapító parasztoknak: saját felszerelésükkel segítettek a kolhózföldet felszántani és a termést learatni, nemesített vetőmagot és fajtiszta állatokat bocsátottak rendelkezésükre, kiküldték a kolhózokba gazdászaikat, a szovhózok tanfolyamai vezető személyzetet képeztek ki a kolhózok számára.

A parasztok a szovhózokban ismerkedtek meg először a traktorok és a traktor-vontatású felszerelés alkalmazásával, aminek jelentősége rendkívül nagy volt a kolhóz-építés sikeres fejlődésére.

A kolhózrendszer győzelme

Magától értetődik, hogy a falun végbement olyan nagyjelentőségű fordulat, mint az áttérés az egyéni gazdálkodásról a kollektív gazdaságra, nem történhetett harc nélkül, a falu bizonyos rétegeinek ellenállása nélkül. Viszont az is igaz, hogy ez az ellenállás nem a parasztitömegek, hanem a kulákság, a falu felső rétege részéről nyilvánult meg.

Senkinek sem parancsolták meg, hogy térjen a kolhóz útjára. Viszont a falu gazdag elemei, a kulákok, kezdettől fogva ellenséges magatartást tanusítottak a kolhózzal szemben és agitáltak ellene. Amikor pedig megjelentek a traktorok és megkezdődött a parasztok tömeges belépése a kolhózba, a kulákok felismerték, hogy az erősödő kolhózok a kulákság kiváltságos helyzetének alapjait semmisítik meg. A kulákok harcba szálltak a kolhózok ellen. Üldözték, sőt orvul meg is gyilkolták a kolhózok legtevékenyebb szervezőit, felgyujtották a kolhózok gabonával telt magtárait, megrongálták a traktorokat és a gépeket, nyomorékká tették vagy megmérgezték a kolhózok állatállományát. A parasztgyűlések határozatokat kezdtek hozni, amelyekben követelték a kulákok megbüntetését és a faluból való kitelepítését. A szovjetállam most is segítségére sietett a parasztság millióinak abban a törekvésében, hogy kivívják a falun a gazdaság új, haladottabb formáinak megszilárdulását.

Nagy vnásokban felvázoljuk a kolhózmozgalom fejlődését a Szovjetunióban. 1918. A paraszti magángazdaságok egész tengere. Itt-ott kiemelkednek a kolhózok apró szigetei. A kolhózokban tömörült 16.000 parasztgazdaság, a parasztgazdaságoknak mindössze egytized százaléka. A kolhóz-szigetecskék lassú, de állandó növekedése. 1928. A kolhózokba tömörült 400.000 gazdaság, a parasztgazdaságok 1.7 százaléka. 1929—1932. A kolhózok rohamos fejlődése: 15 millió kolhózba tömörült parasztgazdaság; a parasztgazdaságok 61.5 százaléka kolhózban van. 1933—1940. A döntő befejező szakasz: 19 millió 300 ezer a kolhózban lévő parasztgazdaságok száma, ami a parasztgazdaságok 96.9 százaléka. A parasztok vetésterületének 99.9 százaléka kolhózokban van egyesítve.

A kolhózok rohamos fejlődésének kezdete egybeesik a traktorok tömeges alkalmazásának kezdetével. A nagyarányú géptechnika döntő szerepe a kolhózépítés sikerében kétségtelen.

A modern kolhóz gépesített nagygazdaság. A kolhóz vetésterülete, eltekintve a művelés alatt álló egyéb földektől, az egész Szovjetunióban átlag 500 hektár, a túlnyomóan gabonatermeléssel foglalkozó vidékeken azonban lényegesen több. Például a rosztovi és a sztálingrádi területeken a kolhózok vetésterületének átlaga meg-

haladja a 2000 hektárt. Egy-egy kolhoz átlag 82 parasztudvart ölel fel, átlag 65 szarvasmarhája, 28 sertése, 113 juha és kecskéje, 56 lova van és 35 traktoros lóerővel rendelkezik.

A kis parasztgazdaságok átszervezése nagy kollektív gazdaságokká, gyökeresen megváltoztatta a régi falu gazdasági viszonyait és egész társadalmi arculatát. Már a falu külső képe is más lett. A kolhózfaluhoz közeledve, mindenekelőtt a magas erőmű-tornyok tűnnek fel, majd a nagy, jól épített kolhóz-istállókat látjuk. Aztán a kolhóz-magtárak, a gép- és szerszámszínek és a kolhóz melléküzemei tűnnek szemünk elé, így a malom, a tejüzem, a méhészet és így tovább. A falu közepén szemünk elé tárulnak a nagy középületek: a klub, a színház, az iskola, a kórház stb.

1928-ban a régi falu szegényparaszt, kulák és középparaszt gazdaságainak száma 25 millió volt. Ma ehelyett 236.000 újtípusú nagygazdaság van a Szovjetunió falvaiban. A kolhózok alapját a termelő eszközök köztulajdona képezi. A kolhózokban nincs kizsákmányolt szegény réteg és nincsen kizsákmányoló osztály-kulákság. A kolhózokban mindenki társtulajdonosa a közös termelő eszközöknek és mindenki megkapja a közös gazdaságból az őt megillető részt, végzett munkája mennyiségének és minőségének megfelelően.

A kolhóz valóraváltotta a paraszttömegek törekvését a társadalmi igazságosságra. A kolhózok átültették az életbe az 1917-es év „Paraszt-utasításainak" követelését, hogy falun a bérmunka eltiltandó, hogy megszüntetendő embernek ember általi kizsákmányolása. A kolhózok minden paraszt számára jómódot és kultúréletet teremtettek.

A kolhóz-alapszabály főjellemvonásai

A kollektív gazdaság mai formája az artel, a kolhóz-építés sok évi tapasztalatai alapján alakult ki. A kolhóz-alapszabályokat több esetben összeállították és átdolgozták.

1935 februárjában tartották meg a kolhózok II. összszövetségi kongresszusát. A kongresszuson 1433 küldött vett részt, akik a kolhózgazdálkodás minden ágát képviselték és a Szovjetunió 51 különböző nemzetiségéhez tartoztak. A kongresszus munkájában személyesen résztvett Sztálin. A kongresszus egyhangúlag elfogadta a mezőgazdasági artel minta-alapszabályait, amit aztán a kormány is jóváhagyott. Ezen alapszabályok alapján állítják össze a kolhózok alapszabályait.

Nézzük meg a kolhózok minta-alapszabályainak főbb vonásait.

Az első pontban a kolhózok céljáról, feladatairól az áll, hogy egy bizonyos járás és község parasztjai „önként mezőgazdasági artelben egyesülnek, hogy közös termelőeszközökkel és közösen szervezett munkával kollektív, vagyis társas gazdaságot építsenek fel", hogy „biztosítsák a teljes győzelmet az inség és a sötétség, a kis egyéni gazdaság elmaradottsága felett, biztosítsák a munka magasfokú ter-

melékenységét" és „ilymódon minden kolhóztagot jómódúvá tegyenek."

Az alapszabály 2. pontja biztosítja a kolhózok számára a földnek határidőhöz nem kötött haszonélvezetét. Minden kolhóz kap egy „állami okiratot a kolhóz örökös földhasználatáról", amely megjelöli az illető kolhóznak adott föld terjedelmét és pontos határait. A kolhóz földjének csökkentését a törvény nem engedi meg. Ezt csak növelni szabad.

Az alapszabályoknak ezt a pontját, a földnek a kolhózok részére való biztosításáról, később pontosabban meghatározta és megerősítette a Szocialista Tanácsköztársaságok Szövetségének Alkotmánya, amelynek 8. szakasza így hangzik:

„A kollektív gazdaságok végérvényesen megkapják a birtokukban lévő föld ingyenes és határidőhöz nem kötött, azaz örök időkre szóló haszonélvezeti jogát."

Minden mesgye, amely régebben a kolhóztagok földjeit egymástól elválasztotta — mondja az alapszabály —, megszüntetendő és az összes telkek „egyetlen birtoktestté egyesítendők, amelyen az artel gazdálkodást folytat".

Az alapszabály pontosan meghatározza, hogy a kolhózban egyesülő parasztoknak milyen termelő eszközei válnak közös tulajdonná. „Közös tulajdonná válik: minden igásjószág, a mezőgazdasági felszerelés (eke, vetőgép, borona, cséplőgép), a vetőmagkészlet, a takarmány, a közös tulajdonba vett jószág eltartásához szükséges mennyiségben, az artel-gazdaság folytatásához gazdasági épületek és a mezőgazdasági termékek feldolgozására szükséges minden üzem."

Minden belépő tag közös tulajdonná váló ingóságát pénzben felbecsülik. Ezen ingóság értékének 50—75 százalékát a kolhóztag üzletrészének törlesztésére fordítják. A többit a kolhóz oszthatatlan alapjához csatolják. Ezenkívül a kolhóz minden tagja fizet még egy nem magas belépési díjat, amit teljes egészében az oszthatatlan alaphoz csatolnak.

A kolhóz tagja lehet minden dolgozó férfi vagy nő, ha 16. életévét betöltötte.

A kolhózból szabad a kilépés. A kilépőnek pénzben visszafizetik üzletrészét. Egykori földparcellája a kolhózban marad. Ennek fejében a kilépőnek joga van más helyen földet igényelni az állami földalapból.

Az alapszabály több pontja foglalkozik a kolhóztagok személyes gazdaságával. Az artelbe való belépés, ellentétben a fasiszta propaganda aljas kiagyalásával, egyáltalán nem jelenti a kolhóztagok személyes tulajdonának társadalmasítását. A szovjetállam vezetőinek soha eszükbe se jutott olyan ostobaság, mint az állampolgárok személyes vagyonának megszüntetése. A szovjettörvények védik a proletárok személyes tulajdonának jogát a munkájukból eredő jövedelmükre, megtakarításaikra, a lakóházra, a házi kertgazdaságra, a háztartási tárgyakra és felszerelésre, a személyes használatra és kénye-

lemre szolgáló tárgyakra, valamint védi a személyes tulajdon öröklési jogát is (l. A Szovjetalkotmány 10. szakaszát).

Az alapszabályok 4. pontja felsorolja, hogy a kolhóztagok milyen tulajdona nem válik köztulajdonná. Ezt a pontot végső formába öntötte és megerősítette a Szocialista Tanácsköztársaságok Szövetségének Alkotmánya, amelynek 7. szakasza így szól:

„Kollektív gazdaságban egyesült minden parasztcsaládnak a társadalmi, kollektív gazdaságból származó főjövedelmén kívül egy nem nagyméretű belső telek áll rendelkezésére, személyes haszonélvezet céljából, valamint személyes tulajdonként: kisegítő gazdaság a belső telken, lakóház, jószág, baromfi és apró mezőgazdasági felszerelés — a mezőgazdasági artel szervezeti szabályzatának megfelelően".

A kolhóztagok személyes gazdaságának kérdése élénk vitát keltett a kolhóztagok kongresszusán. Sok küldött azon a véleményen volt, hogy a társadalmasított gazdaság fejlesztése érdekében a kolhóztagok személyes gazdasága a minimumra redukálandó. Ez ellen állást foglalt Sztálin. Rámutatott, hogy a társadalmi érdekeken kívül feltétlenül tekintettel kell lenni a kolhóztagok magánérdekeire is. Tekintettel kell lenni arra, hogy a társadalmi termelés még nem öleli fel a parasztgazdaság minden ágát olyan mértékben, hogy a kolhóztag mindent megkaphatna a kolhóztól, amire csak szüksége van családja számára.

„Akkor helyesebb egyenesen megmondani— magyarázta Sztálin —, hogy a munkának ez a területe társadalmi, ez pedig személyes... Helyesebb abból kiindulni, hogy van társadalmasított, nagy terjedelmű és döntő fontosságú artel-gazdaság, amely a társadalmi szükségletek kielégítéséhez szükséges és van amellett egy nem nagy, személyes gazdaság is, a kolhóztag egyéni szükségleteinek kielégítésére. Ha egyszer van család, gyerek, egyéni szükséglet és ízlés, akkor ezekkel feltétlenül számolni is kell."

Ezenkívül Sztálin arra is rámutatott, hogy a személyes gazdaság méretének az óriási ország különböző vidékein a mezőgazdaság feltételeinek és jellegének megfelelően különbözőnek kell lennie.

A kongresszus teljesen kielégítő nagyságban szabta meg a kolhózok személyes gazdaságának méreteit. A házkörüli gazdaság nagysága egy negyed hektártól fél hektárig terjed, egyes kerületekben eléri az egy hektárt is. A mezőgazdasági kerületekben a kolhózban lévő minden családnak lehet egy tehene két borjúval, egy-két anyasertése a szaporulatával, 10 juha és kecskéje (összesen), korlátlan mennyiségű szárnyas és házinyúla és 20 kaptár méhe. A fenti állatmennyiség a fejlett állattenyésztéssel bíró mezőgazdasági kerületekben két-háromszorosára emelkedik, a nem-nomád és félnomád állattenyésztő kerületekben négy-ötszörösére. A nomád állattenyésztő kerületekben minden kolhózcsalád személyes gazdaságában lehet 8—10 tehén a borjaival, 100—150 juh és kecske, 10 ló és 8 teve.

Ilymódon az artelj egyesítve a paraszlgazdaságok fő termelőeszközeit, nagy társas gazdasággá alakítja át a kis magántermelést.

A kolhóztag ebből a gazdaságból kapja főjövedelmét. Ehhez a gazdasághoz fűződnek a kolhóztagok legfontosabb társadalmi érdekei, még gazdagabb és még szebb jövőjük. Emellett az artelj meghagyja a kolhóztagok személyes tulajdonában a házkörüli kisegítő gazdaságot.

Az artelj legcsekélyebb mértékben sem érinti a paraszt megszokott családi életét, házi tűzhelyét. Az artelj egyáltalán nem feszélyezi a parasztot abban, hogy egyéni ízlését és hajlamát kövesse és azoknak megfelelően rendezze be életét. Ellenkezőleg. Éppen a kollektív arteljgazdaság teremtette meg először a legkedvezőbb egyéni és kultúrális előfeltételeket ahhoz, hogy a paraszt boldog családi életet élhessen, hogy a falu dolgozói szabadon fejleszthessék minden képességüket és tehetségüket.

Az artelj helyesen kapcsolja össze a kolhóztagok egyéni, magánéletét alapvető társadalmi érdekükkel és ezzel biztosítja a kollektív gazdaság további fejlődését, biztosítja, hogy minden kolhózparaszt az új társadalom aktív és öntudatos tagjává nevelődjék.

A munka szervezése a kolhózban

A paraszt magának dolgozik a gazdaságban. Saját egyéni érdeke súgja neki, hogy igyekezzen minél jobban megszervezni családja munkáját.

De milyen alapon szervezik meg a munkát a kollektív gazdaságban? Mi serkenti a kolhóztag munkáját?

A Szovjetunióban a legfontosabb szervezési elv a munka terén a mennyiség és minőség szerinti díjazás. A SzTSz Alkotmánya ezt az elvet így fejezi ki: „Mindenkitől képességei szerint, mindenkinek teljesítménye szerint." „Aki nem dolgozik, az ne is egyék." Ez az elv képezi a kolhózokban is a munka megszervezésének az alapját.

A kolhózvezetőség kidolgozza, a közgyűlés pedig jóváhagyja a mezőgazdasági munkák díjszabását. A munka értékelésének és nyilvántartásának mértékét nem a pénz, hanem egy más egység, az úgynevezett munkanap képezi. A kolhózban ugyanis nincsen munkabér. A kolhóztag munkáját a kolhóz jövedelmének bizonyos részével fizeti, amelynek nagysága minden kolhózban a termelés eredményétől függ. A kolhózban éppen ezért a munka mennyiségét és minőségét külön egységekben, munkanapokban értékelik és tartják nyilván. Az év végén a kolhóz vezetősége megállapítja, mennyi terméket és pénzt fognak kiadni a kolhóztagoknak elkönyvelt munkanapok díjazására és ilymódon a munkanap reális értékekben nyer kifejezést.

Az értékelés megkönnyítése érdekében a kolhózokban előforduló munkákat hét csoportba osztják. Az első, a legalsóbb csoportba tartoznak az egyszerű, szakképzettséget egyáltalán nem igénylő munkák: ezekért egy fél munkanapot számolnak el. A hetedik, a legmagasabb csoportba tartoznak a bonyolult és nehéz munkák,

amelyek magasabb szakképzettséget és tapasztalatot igényelnek, mint például a kévekötőgép vezetőjének munkája, a lófogatú aratógép kezelőjének munkája. Az ebben a csoportban felsorolt munkákért két munkanapot számítanak.

A vezetőség kidolgozza és a közgyűlés jóváhagyja ezenkívül az összes mezőgazdasági munkák normáit. A munkanormák megállapításánál tekintetbe veszik, hogy a munkát gépekkel végzik-e és milyen azok termelőképessége, továbbá, az igás állatok, a talaj, a vetés minőségét és a termeléshozamok nagyságát. Magától értetődik, hogy a munkanormák kerületenként és kolhózonként változnak. Például a szántás napi normája kétlovas ekével 1—1.5 hektár között ingadozik. A gabona learatása lóvontatású aratógéppel egyes vidékek kolhózaiban 4—6 hektár, más vidékeken 8—9 hektár egy munkanapra.

A munkanapok megállapított számát csak abban az esetben írják a kolhóztag javára, ha a munkanormát teljesen elvégezte. Ha nem végzi el a teljes munkanormát, akkor ennek megfelelően kevesebb munkanapot számolnak el; ha a normánál többet végez, több munkanapot számolnak el neki. Az elszámolásnál feltétlenül tekintetbe veszik nem csupán a munka mennyiségét, hanem minőségét is.

Hogy a kolhóztagnak még több érdeke fűződjék munkája eredményéhez, a kolhóz átlagos munkatermelékenységének emeléséért munkanapokban kifejezett külön pótdíjat állapítottak meg. Ha egy mezei munkacsoport, jó munkája eredményeként, a kolhóz átlagos termelésénél jobb eredményt tud felmutatni, ha egy állattenyésztő munkacsoport jobb fejési eredményt vagy jobb hízlalási eredményt ér el, vagy fel tudja nevelni az egész állatszaporulatot, akkor a kolhózvezetőség az ilyen csoport vezetőjének jutalom fejében elszámolja az elért munkanapoknak még legfeljebb 10 százalékát, a magukat legjobban kitüntetett munkásoknak legfeljebb 15 százalékát, az állattenyésztő telep vezetőjének és munkacsoportja vezetőjének 20 százalékát. Viszont, ha a munkacsoport rosszul dolgozik és ennek következtében teljesítménye az átlag alatt marad, akkor a kolhóz vezetősége e csoport összes tagjainál az elért munkanapok 10 százalékát meg nem haladó levonást eszközöl.

Ilymódon a munkának mennyiség és minőség szerinti díjazása minden kolhóztagot anyagilag közvetlenül érdekeltté tesz munkája eredményében, és az egyik legfontosabb feltétele a kolhózmunka magasszínvonalú termelékenységének és a termelékenység további fokozásának.

A kolhózokban a munkaerő szervezésének legfontosabb módszere a csoport-rendszer. A munkacsoportot a kolhóz vezetősége állítja össze termelési szempontok alapján, és összetétele állandó. A munkacsoport fő-típusai a traktor csoport, a mezei-munkacsoport, lófogatú- vagy kézi-felszereléssel, az állattenyésztő csoport.

A mezei munkacsoportot a kolhóztagok sorából legalább egy-

vetésforgó idejére állítják össze. Minden munkacsoportnak kiosztanak egy meghatározott földterületet a teljes vetésforgó idejére és a csoport elvégzi rajta az összes szükséges munkákat. Minden munkacsoportnak külön jegyzőkönyv felvételével átadják a munkához szükséges holt és élő felszerelést és gazdasági épületeket. A mezei munkacsoport létszáma változó. A nem-feketeföldű területeken 30—50 tagból áll, a főbb gabonatermő vidékeken eléri a 60—80 főt is. Az állattenyésztő csoportot három évre alakítják. Minden csoportnak átadnak bizonyos számú haszonállatot, felszerelést, járművet és épületet.

A munkacsoport személyesen felelős vezetője a csoportvezető, akit a kolhóz vezetősége nevez ki. A csoportvezető a csoporttagok képzettségének és képességének megfelelően megszervezi a munkát és kiosztja a felszerelést a csoporton belül. Kiadja a munkafeladatokat és ellenőrzi azok teljesítését, nyilvántartást vezet a végzett munkáról, a kolhóztagok munkakönyvébe bejegyzi a végzett munkanapok számát. A csoportvezető utasításait a csoport minden tagja köteles teljesíteni.

A munkaerő beosztása állandó összetételű csoportokba, a nekik átadott termelőeszközökkel, biztosítja a kolhózokban a munka helyes megszervezését, ami lehetővé teszi a vezetőségnek, hogy tudja, ki, hol és mikor, milyen határidő alatt köteles valamely munkát elvégezni, viszont minden csoport és annak minden tagja tudja, hogy a kolhóztermelés melyik részéért és a kollektív gazdaság milyen vagyontárgyaiért felelős. Ez egy másik fontos előfeltétele a kolhózmunka magasfokú termelékenységének és további emelkedésének.

Hogyan osztják fel a kolhóz jövedelmét?

A kolhózok fő kiadási tételei ugyanazok, mint bármely ország bármely vállalatánál: 1. kötelezettségek az állammal szemben, 2. a gazdaság termelési szükségletei.

Az állammal szemben a kolhóz fizetési kötelezettségei a következők: a kolhóz jövedelmi adót fizet pénzbevételének teljes összege után, forgalmi adót fizet mellékvállalatai után, megfizeti a kolhózvagyon biztosítási díját, visszafizeti az államtól felvett kölcsönöket. Természetbeni jövedelméből a kolhóz a törvény által megszabott mennyiséget elkülöníti és kötelező beszolgáltatás fejében eladja az államnak. Az állammal szemben fennálló ilyen jellegű kötelezettségnek az a rendeltetése, hogy biztosítson az állam részére bizonyos élelmiszer-készletet a városi és ipari népesség szabott áron való ellátására, továbbá az ország védelmére és elemi csapások esetére. Az ilyen eladásból befolyó összeget a kolhóz pénzbevételéhez csatolják. A kolhóz visszatéríti az államnak a vetőmagkölcsönöket.

Nézzük meg a kolhóz kiadási tételeinek második rovatát. A teljes pénzbevételből a kolhóz az alapszabályok értelmében 12—20 százalékot az oszthatatlan tartalékalaphoz csatol, amelynek rendelte-

tése a kollektív gazdaság fejlesztése és kiterjesztése. Aztán a kolhóz előirányoz bizonyos összeget a termelési és gazdasági szükségletekre, a kolhóz kultúrigényeinek kielégítésére és adminisztrációs költségekre (ez utóbbira az alapszabályok értelmében legfeljebb 2 százalékot). A természetbeni teljes hozam egy részével a kolhóz megfizeti azt a munkát, amelyet a gép- és traktorállomás a vele kötött szerződés értelmében a kolhózban elvégzett, aztán bizonyos mennyiséget a vetőmag- és takarmányalaphoz, a rossz termés és takarmányhiány esetére szolgáló alaphoz, az ideiglenesen munkaképtelen, rokkant vagy öreg kolhóztagok segélyalapjához és a gyermekjóléti intézményeket ellátó alaphoz csatol. A kolhóz természetbeni teljes hozamának egy részét eladja a szövetkezetnek vagy a piacon, hogy az így befolyó pénzből megvásárolja a szükséges felszerelési tárgyakat, építőanyagokat és így tovább.

Az egész tiszta jövedelmet, pénzt és terményt munkanapok szerint felosztják a kolhóztagok között.

Ilyen a jövedelem elosztásának rendje a Szovjetunió összes kolhózaiban. Az olvasó most joggal kérdezheti:

— A teljes hozam hány százaléka szükséges az első és második rovatba tartozó kiadások fedezésére és mennyi tiszta jövedelem kerül felosztásra a munkanapok szerint?

Erre a kérdésre a számok így felelnek: a kolhózok pénzbevételéből az első rovatra az egész Szovjetunió területén átlag 9.4 százalékot fordítanak (ebből 0.4 százalék kölcsöntörlesztés). A második rovatra átlag 37.7 százalékot fordítanak (ebből 1.5 százalék gazdasági és adminisztrációs költség). A pénzbeli tiszta jövedelem, ami munkanapok szerint felosztásra kerül, 52.9 százalékot tesz ki.

A teljes gabonatermésből az első rovat céljaira a kolhózok átlag 13.7 százalékot fordítanak (ebből 1.5 százalék vetőmag-kölcsönök törlesztésére). A második rovat céljaira 50.4 százalékot fordítanak (ebből 13.9 százalék a gép és traktorállomás munkájáért, 4.8 százalék a szövetkezetnek és a piacon való eladásra). A munkanapok alapján felosztásra kerülő természetbeni tiszta jövedelem 35.9 százalékot tesz ki.

Az egyes kolhózok között a pénzbeli és természetbeni tiszta jövedelem százalékaránya nagyon ingadozik. Ez az ingadozás főleg az illető kolhóz munkájának termelékenységétől, valamint attól függ, hogy mennyit fordítanak a kolhóz oszthatatlan alapjára és a folyó termelési szükségletekre.

MI A VILÁGNÉZET?

(Rudas László elvtárs „Materialista világnézet" c. könyve első fejezetének II. része[1])

Nem hiszem, hogy sok szót kell fordítanunk annak megmagyarázására, hogy mit értünk világnézet vagy világszemlélet alatt. Maga a szó — már magyarázat. Világnézet, világszemlélet vagy világfelfogás alatt kétségkívül azoknak a nézeteknek az összességét vagy leglényegesebb vonásait értjük, amelyeket elsősorban a bennünket körülvevő világról a magunkénak vallunk. Ezeket a nézeteket nem szívjuk be az anyatejjel. Nem is egyéni műve ez senkinek. Valamennyien mindenekelőtt társadalmi környezetben élünk és még a természettel is csak közvetve, a társadalmi környezeten, társadalmi viszonyokon keresztül jutunk érintkezésbe. Így pl. nem szorul bővebb bizonyításra az, hogy a különböző társadalmi viszonyok között élő emberek — teszem falusiak és városiak — más és másképp látják a természetet. Az a mód tehát, ahogyan a világra nézünk, ahogy viszonyunkat a világhoz, saját helyzetünket és szerepünket a világban megítéljük, nagy részben *társadalmi termék*, amelyet leglényegesebb vonásaiban, alkatelemeiben *hozzájárulásunk nélkül* alakítanak ki a számunkra (legnagyobbrészt még mielőtt a világon volnánk), amelyeken gyakran alig gondolkodunk, készen kapjuk és elfogadjuk, mert „természetesnek" találjuk őket. Pedig nem természetesek, hanem *társadalmiak*.

Világnézetünk *társadalmi termék*. Ezért mindenekelőtt attól függ, hogy *milyen az a társadalom, amelyben élünk*. Nem kell sok bizonyítás annak a belátására, hogy egy rabszolgatársadalom világnézete más lesz, mint egy jobbágytársadalomé, a tőkés társadalom világnézete pedig különbözni fog a két előzőétől. Ha mégis mindezeknek a társadalmaknak a világnézete között vannak rokon vonások, sőt a középkori európai társadalomban elevenen élt a rabszolgatársadalom világnézete vagy hozzá hasonló és vele rokon világnézet, ha még a polgári tőkés társadalom sem szakított teljesen és tökéletesen, gyökerében a rabszolgatársadalom vagy a hűbéri társadalom világnézetével, úgy ennek oka kétségtelenül az, hogy *mindezek a társadalmak osztálytársadalmak*, más szóval, minden különbség ellenére, amely köztük fennáll, éppen a leglényegesebb vonásban *hasonlók*, ami azután okozza azt is, hogy a bennük uralkodó

[1] **Rudas László.** Materialista világnézet. Szikra 1947. 16—21. old.

világnézetek is minden különbség ellenére szintén rokon vonásokat mutatnak fel.

Csak a szocialista társadalom világnézete különbözik radikálisan, gyökerében minden megelőző osztálytársadalom világnézetétől, éppen azért, mert itt nem osztálytársadalomról van szó, hanem — első ízben a világtörténelemben — *egységes emberi társadalom*ról. De a szocialista világnézet — a dialektikus materializmus és erről később fogjuk elmondani, hogy miben különbözik minden más világnézettől.

Az elmondottakból következik, hogy minden osztálytársadalomnak megvan a maga világnézete. De az osztálytársadalmon belül minden osztálynak is más és más a világnézete. Lehetetlen, hogy a görög és római rabszolgatartónak, vagy a hűbéres földesúrnak, vagy a modern földbirtokosnak és tőkésnek egyforma világnézetük legyen úgy egymással, mint a rabszolgával vagy antik proletárral, a jobbággyal vagy városi kézművessel, vagy gazdag kereskedővel, végül a modern bérmunkással. Az előbb kifejtettek alapján érthető ugyan, hogy a görög-római, a középkori és a modern arisztokrata világnézete megegyezik abban, hogy mindegyik *arisztokrata világnézet* és így sok rokon vonást mutat fel (ha egyebet nem, mindegyik *konzervatív* világnézet). Az is érthető, hogy ugyanez érvényes a mai polgárság legnagyobb részére is, míg ellenben a tőkés társadalom kezdetén, a XVII. és XVIII. században a modern polgárság éppen azzal kezdte meg pályafutását, hogy fellázadt az arisztokrácia világnézete ellen, kialakította saját forradalmi világnézetét.

De nem volna érthető, hogy a rabszolgának vagy antik proletárnak, a jobbágynak vagy városi kézművesnek, a modern bérmunkásnak azonos legyen a világnézete elnyomói nézetével. Még tovább lehet menni. A rabszolga világnézete — amennyiben volt neki — nem lehetett egyenlő a középkori jobbágy világnézetével, bár kétségtelenül közelebb kellett állnia ehhez, mint a modern proletariátus világnézetének mindkét említett osztályéhoz. S mégis, itt van közös vonás, amennyiben mind a három dolgozó osztály. De a rabszolga vagy parasztosztály sohasem volt képes tudományos és minden részében haladó világnézetet kidolgozni magának és ha sikerült is külön világnézetre szert tennie, ez (gondoljunk az őskereszténységre vagy a parasztforradalmak ideológiájára) még akkor is mindig tartalmazott bizonyos reakciós vonásokat. A modern proletariátus ellenben az első dolgozó osztály, amelynek élcsapata következetesen tudományos és haladó világnézet alapján áll, a legcsekélyebb tudomány-ellenes vagy konzervatív-reakciós vonás nélkül.

Amit itt elmondottunk, klasszikusan fogalmazza meg Marx a következőképpen:

„A tulajdon különböző formáin, a társadalmi létfeltételeken a különböző és sajátságosan kialakult érzések, illúziók, gondolkodásmódok és életfelfogások egész felépítménye emelkedik.

Az egész osztály teremti és alakítja őket anyagi alapjainak és a nekik megfelelő társadalmi viszonyoknak megfelelően. Az egyes egyén, akinek a hagyomány és a nevelés közvetíti őket, azt képzelheti, hogy ezek cselekvésének tulajdonképpeni meghatározó indokai és kiinduló pontjai... De ahogy a magánéletben különbséget teszünk a között, amit valaki magáról hisz és mond s a között, ami az illető a valóságban és amit tesz, úgy a történelmi harcokban még inkább meg kell különböztetnünk a pártok frázisait és elképzeléseit igazi szervezetüktől és igazi érdekeiktől, képzeteiket a reális valóságtól."*

A világszemlélet, mint látjuk, „érzések, illúziók, gondolkodásmódok és életfelfogások" összesége, sőt azt lehet mondani szövevénye, amelyet minden társadalom és osztálytársadalomban minden egyes osztály „anyagi alapjainak és az azoknak megfelelő társadalmi viszonyoknak megfelelően teremt és alakít ki". Az egyes egyénnek, a különböző osztályok tagjainak „a hagyomány és nevelés közvetíti őket." A társadalmi osztályok tagjai *a maguk osztályából* szerzik ezeket az érzéseket és illúziókat, ezeket a gondolkodásmódokat és életfelfogásokat, mert ez az a társadalmi környezet, amelyben közvetlenül élnek és ez felel meg társadalmi helyzetüknek és érdekeiknek. Ez persze semmiképp sem jelenti azt, hogy a különböző társadalmi osztályok tagjai kizárólag saját osztályuktól kapják világfelfogásukat. Ez már azért sem lehetséges, mert ahogy a különböző osztályokat nem választja el kínai fal egymástól, úgy világfelfogásukban is befolyásolják egymást. Különösen igaz ez a tőkés országokban dolgozó osztályokra nézve. Két okból is. Először is, már az iskola és a társadalmi nevelés eszközei, mint az egyház, színház, mozi, rádió, sajtó stb. *az uralkodó osztály kezében vannak, és ezért ennek nézeteit, felfogásait, érzéseit, világnézetét igyekszenek belénk oltani.* Ez nem kis mértékben sikerül is. Másodszor azonban, a dolgozó osztályok egy részének társadalmi helyzete is érintkezési pontokat mutat fel ezekben az országokban az uralkodó osztályok helyzetével, pl. a parasztság és kispolgárság. minden különbség ellenére, amely a nagyburzsoáziától elválasztja őket, maguk is *polgári*, bár kispolgári osztályok. És a munkásságnak is megvan a maga munkásarisztokráciája egyrészt, másrészt a kispolgárságból és parasztságból toborzódó, nemrégen a proletariátus soraiba került része. Az első, a munkásarisztokrácia, nagyon is hajlandó nemcsak életmódjában, hanem gondolkodásmódjában is a nagy és kisburzsoázia nyomdokában haladni, az utóbbi pedig természetszerűleg magával hozza azokat a gondolkodásmódokat és felfogásokat, amelyeket előbbi élethelyzetében szerzett és melyek annak meg is felel-

* *Marx.* Louis Bonaparte brumaire tizennyolcadikája. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 40—41. sz.) Szikra 1949. 36—37. old. — *Szerk.*

tek. Mindezek a rétegek azután befolvást gyakorolnak a munkásosztály egyéb részeire is.

Az uralkodóosztálynak persze nem kis érdeke fűződik ahhoz, hogy a dolgozók ne a saját, hanem az ő fejével gondolkodjanak és az ő szemével lássák a világot. Ez oly természetes, hogy még magyarázatra sem szorul. Hiszen nem nehéz belátni, hogy világfelfogásunk- és szemléletünk nem kis mértékben befolyásolja cselekvésünket és meghatározza önállóságunkat vagy ellenkezőleg, függőségünket. Csak aki a maga fejével gondolkodik, nem pedig ellensége fejével, tud ellenségével eredményesen harcolni; viszont aki, megfordítva, gondolkodásában, életfelfogásában, stb. a burzsoázia befolyása alatt áll, az egyéb tekintetben is a burzsoázia uszályhordozója marad.

Senki jobban ezt a burzsoáziánál nem tudja. Így G. K. *Chesterton* angol író, aki konzervatív, sőt reakciós-katolikus világfelfogású ember volt, egyik értekezésében kereken kijelenti, hogy „egy szállásadónőre nézve fontosabb tudni, mi a lakója világnézete, mint az, megfizeti-e majd lakbérét". A „szállásadónő", akiről ez a konzervatív, de osztálya szolgálatában távolról sem ügyetlen író beszél, nem annyira az a szegény özvegyasszony, aki albérletbe adja szerény lakásának, melyet az angol arisztokrácia tulajdonában lévő területeken épült londoni bérházban bérel, egy-két szobáját, mint inkább az angol burzsoázia, amelynek sok tekintetben tényleg életkérdés, hogyan gondolkodnak a dolgozó osztályok s meddig lehet velük elhitetni, hogy a saját fejükkel gondolkodnak, holott a valóságban csak az uralkodó osztály által a fejükbe plántált világnézet rabjai. Az angol burzsoázia jobban tudja, mint sok angol munkás, hogy uralma csak addig biztos, amíg az angol munkásosztály többsége világnézetét tőle veszi, a burzsoázia által a piacra vetett többi árutól eltérően „ingyen és bérmentve". És azt is tudja, hogy uralma akkor kezd komolyan veszélyben forogni, mihelyt az angol munkás a *saját fejével* kezd gondolkodni, szóval: *osztálytudatra tesz szert.* Ez a folyamat, mellékesen szólva, meg is indult: hiszen Angliában is van kommunista tömegpárt!

Éppen az elmondottak az oka annak hogy Sztálin a dialektikus materializmust nem úgy határozza meg, hogy az a proletariátus, hanem, hogy a *marxista-leninista párt világszemlélete.* Mert a proletariátus — még az orosz proletáriátus sem, pedig ez kétségtelenül a világ legfejlettebb munkásosztálya — nem teljesen egységes osztály és ezért nem is gondolkodhatik egységesen. Nem gyakorol-e a vallásos világfelfogás jelentékeny befolyást a proletariátus elmaradt részeire? Még a Szovjetunióban sincs az egész proletariátusnak egységes világnézete. *Ellenben a marxista-leninista párt, a kommunista párt, amely a proletariátus élcsapata, tehát annak legműveltebb, legtudatosabb, legkövetkezetesebb része, természetesen nem töltheti be hivatását, a munkásosztály felszabadító harcának vezetését és irányítását, ha tagjai világszemléletükben is nem a leg-*

haladottabb álláspontot állnak. Ha valahol, itt érvényes Leninnek az a sokat idézett mondása hogy „az élenjáró harcos szerepét csak az a párt tudja betölteni, amelyet élenjáró elmélet irányít". Ez az élenjáró elmélet a marxizmus-leninizmus, ennek pedig „lelke" a dialektikus materializmus!

Mint látjuk, nagyon jó oka van annak, miért nem úgy határozza meg Sztálin a dialektikus materializmust, hogy az az egész proletariátus, hanem úgy, hogy a proletariátus élcsapata, a kommunista párt világnézete. Sztálin meghatározása ebből a szempontból is mély és reális, kifejezi, egy rövid mondatban a marxista leninista filozófia leglényegesebb vonását.

A MAGYAR KOMMUNISTA PÁRT ÉS A SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT EGYESÜLÉSI KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATA

(Elfogadta az Egyesülési Kongresszus 1948 június 14-én[1])

A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egyesülési kongresszusa megállapítja, hogy a magyar munkásosztály soraiban három évtized óta fennállott szakadás megszüntetése, a munkásosztály szervezett politikai egységének megteremtése a népi demokrácia hatalmas győzelme, a reakciós erők súlyos veresége.

A két munkáspárt egyesülését előkészítette a Kommunista Párt hosszú éveken át lankadatlanul folytatott harca a magyar munkásosztály forradalmi egységéért; a kommunisták és baloldali szociáldemokraták együttműködése még a Horthy-rendszer idején; a két párt egységfrontja az ország német-fasiszta megszállása alatt és azután, hogy hazánkat a dicsőséges Szovjet-hadsereg felszabadította és megindulhatott a két párt közös harca a népellenes, reakciós belső és külső erők ellen és a népi demokratikus Magyarország megteremtéséért. Döntő előfeltétele volt a két munkáspárt egyesülésének a Magyar Kommunista Párt és a baloldali szociáldemokraták együttes harca az osztályáruló jobboldali szociáldemokraták ellen, akik a belső reakció és a külső, imperialista erők ügynökeivé váltak a magyar munkásmozgalomban s akiknek leleplezése, elszigetelése és eltávolítása a munkásmozgalomból szabaddá tette az utat a magyar munkásosztály politikai egységének megvalósítására.

Az egyesülési kongresszus megállapítja, hogy a két munkáspárt egyesülése elodázhatatlanná vált akkor, amikor a magyar demokrácia népi demokráciává fejlődött és amikor ez a fejlődés napirendre tűzte a szocializmushoz való haladás feladatait, milliós dolgozó tömegeket magában foglaló Nemzeti Függetlenségi Front létrehozását, nemzeti függetlenségünk fokozott védelmének szükségességét, a béke biztosítását az imperialista, békebontó törekvésekkel szemben.

A kongresszus jóváhagyja a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt szervezeteinek már április, május és június hó folyamán ténylegesen megtörtént egyesülését, mely az egyesülési kongresszus határozatainak szilárd alapjául szolgál.

---

[1] Magyar Dolgozók Pártja Egyesülési Kongresszus Kiadja a MDP Országos Oktatási Osztálya 221—222 old., vagy: A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusának jegyzőkönyve. Szikra 1948. 342. old.

Az egyesülési kongresszus leszögezi, hogy az egyesülés útján keletkező pártot programjában, politikájában, szervezeti felépítésében, egész munkájában Marx, Engels, Lenin, Sztálin tanításai vezérlik, hogy a párt ideológiája a marxizmus-leninizmus, mely Magyarországon is győztesen került ki a reformizmussal, az opportunizmussal, a munkásosztály és a demokrácia árulóival vívott küzdelemből.

Mindezek alapján, a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egyesülési kongresszusa megalakítja a **Magyar Dolgozók Pártját.**

A kongresszus kijelenti, hogy a most megalakított Magyar Dolgozók Pártja a kilenc kommunista és munkáspárt Tájékoztató Irodájához tartozónak tekinti magát.

A MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJÁNAK PROGRAMNYILATKOZATA

(Elfogadta a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusa 1948 június 14-én[1])

A tőkés termelési rend, amely a hűbéri termelési renddel szemben történelmi haladást jelentett, túlélte magát.

A tőkés társadalomban a döntő termelőeszközök egy szűk réteg magántulajdonában vannak, a népesség egyre növekvő része pedig kizsákmányolt bérmunkásokból áll. Ez az ellentét a tőkés társadalom alapellentéte. A termelőerők fejlődése kiélezi az ellentétet a nagytőkések és a kistermelők között is. A nagyüzemek fejlődése egyre inkább függő helyzetbe hozza és kiszorítja a kistermelőt.

A tőkés társadalomban kiéleződik a verseny a piacokért. A termelés anarchiája pusztító válságokhoz vezet, melyek milliókat tesznek munkanélkülivé, juttatnak koldusbotra és meggyorsítják a termelőeszközök mind nagyobb részének összpontosítását mind kevesebb kézben.

A tőkés társadalomban a termelőerők fejlődése politikai, társadalmi, kulturális, nemzeti egyenlőtlenségre vezet, a kizsákmányolók szűk rétege számára jólétet és biztonságot, a túlnyomó többség számára nyomorúságot és létbizonytalanságot teremt. A tőkés társadalom nemcsak a dolgozó tömegek egyre növekvő elégedetlenségét váltja ki, hanem kitermeli a saját sírásóját, a munkásosztályt is. Az

---

[1] Magyar Dolgozók Pártja Egyesülési Kongresszus. Kiadja a MDP Országos Oktatási Osztálya. 185—208. old., vagy: A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusának jegyzőkönyve. Szikra 1948. 342—355. old.

öntudatban gyarapodó munkásság önálló osztállyá szerveződik, képessé válik arra, hogy vezesse az elnyomorodás és lesüllyedés ellen lázongó dolgozó rétegeket és forradalmi harcban megbuktassa a tőkés társadalmi rendet.

E harc győzelmének feltételeit a kapitalizmus imperialista szakasza végleg megérleli. Az imperializmusban a szabad versenyt felváltja a tőkés monopóliumok, a finánctőke uralma. A monopoltőke szervezetei, a nemzetközi trösztök felosztják egymásközt a piacokat, a nyersanyag-lelőhelyeket, a tőke-export területeit. A földkerekség felosztása a leghatalmasabb tőkés államok között befejeződött. De a tőkés termelő rend egyenlőtlen fejlődése állandóan felborítja az egyensúlyt az egyes imperialista államok között és eszeveszett harcra vezet a gyarmatokért, a föld újrafelosztásáért, a világuralomért.

Az imperializmusban a mindenható monopóliumok a termelés és elosztás összpontosításának, szabályozásának és társadalmasításának tőkés tulajdonviszonyok között lehetséges legmagasabb fokát érik el. Az ellentét a termelés társadalmi jellege és a termelőviszonyok tőkés jellege között a legélesebbé válik. Az imperialista kapitalizmus a termelőerők, az egész társadalom fejlődésének akadályává lesz. Az imperializmus élősdi, rothadó kapitalizmus, a tőkés termelési rend utolsó szakasza s egyben egy új, magasabb társadalmi rendbe való átmenet küszöbe.

Az imperializmus a végsőkig kiélezi a tőkés társadalom minden ellentmondását: a tőkés államok versenye imperialista háborúkban robban ki, a gyarmati és függő népek elnyomása nemzeti felkelésekre vezet, a munkásosztály kizsákmányolásának és elnyomásának súlyosbodása az osztályharc forradalmi kiéleződését eredményezi. A munkásosztály növekvő erejétől való félelmében a tőkésosztály egyre inkább a demokratikus szabadságjogok ellen fordul. Az imperializmus a gazdasági, társadalmi, politikai, kulturális élet minden területén reakciót jelent.

Az imperialista rothadás mérge a munkásarisztokrácia útján behatol a munkásmozgalomba is. Az opportunizmus, a reformizmus, mely a tőkés társadalomhoz való alkalmazkodásnak a gyakorlata és elmélete, az első világháború idején szociál-sovinizmussá, szociál-imperializmussá fajult: a szociáldemokrata pártok többsége az imperializmus ügynökségévé vált. Árulásuk az első világháború alatt és az azt követő forradalmi mozgalmakban vezetett a munkásosztály szakadására. Az imperialisták szociáldemokrata ügynökei elleni harcban Lenin és Sztálin, a Bolsevik Párt elméleti és gyakorlati útmutatása alapján alakultak meg világszerte az új forradalmi munkáspártok.

A nagy szocialista forradalom győzelmével az emberiség történelmének új korszaka kezdődött. A Szovjetunió munkásosztálya, szövetségben a szegényparasztsággal, megvalósította a tudományos szocializmus tanításait, áttörte a világimperializmus frontját és a

polgárháborúban, az imperialista beavatkozáson, minden nehézségen és akadályon diadalmaskodva, a földkerekség egyhatodán felépítette a szocialista társadalmat. Ezzel megerősítette a világ munkásosztályának hitét saját erejében, beoltotta a dolgozó tömegekbe azt a meggyőződést, hogy tőkések és nagybirtokosok nélkül egy új, jobb, kizsákmányolástól mentes társadalmat tudnak felépíteni. A szocialista Szovjetunió megszületése és fennállása az elnyomott gyarmati népek és függő országok szabadságmozgalmainak is hatalmas buzdítást és lökést adott. A Szovjetunió lett a világ minden imperialistaellenes erejének főtámasza.

A tőkés társadalmi rend általános válsága, mely az első imperialista világháborúban jutott kifejezésre, az októberi szocialista forradalom győzelmével kiéleződött és állandósult. Míg a tőkés világot gazdasági válságok, állandó tömegmunkanélküliség, gyarmati háborúk, forradalmi mozgalmak, nemzeti felkelések rázkódtatták meg, a Szovjetunióban felszámolták a kizsákmányoló osztályokat, a parasztság részesévé lett a szocialista építésnek, megvalósították a nemzetek egyenjogúságát és testvéri együttélését, hatalmas kultúrforradalmat hajtottak végre, felvirágoztatva a formájában nemzeti, tartalmában szocialista kultúrát és felemelve az egész nép műveltségi színvonalát. A sztálini ötéves tervek révén a cárizmus alatt elmaradt, gyenge ország ipari és mezőgazdasági téren élenjáró, hatalmas állammá fejlődött. A dolgozó osztályok közötti különbségek elmosódásával létrejött a nép morális és politikai egysége, megvalósult az egész népet felölelő szocialista demokrácia.

Ugyanakkor, amikor a Szovjetunióban felszámolták a tőkés és nagybirtokos reakció erőit, az imperializmus mindenfajta segédcsapatát, a tőkés országokban a polgári demokrácia a jobboldali szociáldemokraták buzgó támogatásával a nagytőkés, nagybirtokos reakció szálláscsinálójává vált és számos országban helyet adott a monopoltőke legreakciósabb rétegei nyílt terrorisztikus uralmának, a fasiszta zsarnokságnak, mely a demokratikus szabadságjogok megsemmisítésével, nemzeti és szociális demagógiával, a faji gyűlölködés szításával a barbárságba való visszasüllyedést jelentette.

A tőkés társadalmi rend általános válsága idején az imperialista államok állandó törekvése, hogy a Szovjetunió rovására összeegyeztessék ellentéteiket s a szocialista és demokratikus mozgalmak megsemmisítésére minden reakciós erőt összefogjanak.

A német fasizmus nemcsak a német monopoltőkéseknek, a porosz nagybirtokos és militarista kasztnak, a reakciós weimári demokráciának köszönhette győzelmét. Köszönhette annak a támogatásnak is, amelyben az amerikai, angol és francia imperialisták részesítették, abban a reményben, hogy a nemzetközi reakció páncélos ökleként használhatják fel a Szovjetunió, a nemzetközi munkásmozgalom és a világ demokratikus mozgalmai ellen. A fasiszta zsarnokság elleni harcban a munkásosztály igyekezett maga köré tömöríteni a népek minden demokratikus és antifasiszta erejét,

egyes országokban megteremtette a népfrontot, a demokratikus szabadságjogok és a nemzeti függetlenség védelmének fegyverét.

Amikor a német fasizmus világuralomra törve, mégis kirobbantotta a második világháborút, létrejött a német fasizmus ellen a demokrácia helyreállításáért és kivívásáért, a népek függetlenségének biztosításáért a szabadságszerető népek szövetsége. Az Egyesült Államok és Anglia imperialistái viszont világpiaci versenytársaiktól akartak megszabadulni, saját uralkodó helyzetüket akarták biztosítani, egyben meg akarták akadályozni, hogy a fasizmus leverése a demokratikus népi erők győzelméhez, a tőkés imperialista rendszer további gyengüléséhez vezessen.

A második világháborút elsősorban a Szovjetunió döntötte el a demokrácia, a társadalmi haladás, a nemzeti függetlenség ügye javára. A német fasizmus szétzúzásában, az emberi és nemzeti szabadság, a kultúra és civilizáció megmentésében az oroszlánrész a szovjethadseregé, mely mérhetetlen áldozatok árán viselte a fasizmus elleni háború főterheit.

A második világháború mérlege:

A legreakciósabb imperialista államok, a fasiszta Németország, Japán és Olaszország katonai veresége szenvedtek, letűntek, mint önálló világpolitikai tényezők

A Szovjetunió megerősödött, tekintélye és súlya a világpolitikában megnőtt. A Szovjetunió szocialista társadalmi és állami rendje kiállt oly súlyos megpróbáltatásokat, melyeket semmiféle más állam nem állt volna ki.

A kapitalizmus általános válsága kimélyült: a szovjethadsereg összetörte a német fasizmus csatlósállamainak reakciós uralmi rendszerét; ennek következtében Kelteurópa népeinek egész sora léphetett a társadalmi fejlődés új útjára, a Szovjetunióban győztes szocializmusra támaszkodva: a népi demokráciák kiszakadtak az imperializmus világrendszeréből; a munkásmozgalom, a szakszervezetek, a kommunista pártok, a demokratikus és haladó nemzeti mozgalmak világszerte megerősödtek.

Ugyanakkor a kapitalista államok közötti erőviszonyok megváltozásának eredményeképpen az Amerikai Egyesült Államok lett vezető imperialista nagyhatalommá, mely a levert német fasizmus világuralmi törekvéseinek örökébe lépett.

Két tábor alakult ki a nemzetközi politikában:

Az imperialistaellenes, demokratikus tábor, élén a Szovjetunióval. Ehhez a táborhoz tartoznak a népi demokratikus államok, a társadalmi haladás, nemzeti függetlenség és a béke minden híve a nyugati tőkés országokban, gyarmati és függő országokban.

Az imperialista, demokráciaellenes tábor, élén az amerikai imperializmussal. Ehhez a táborhoz tartoznak az angol és franca imperialisták, a demokrácia és a társadalmi haladás ellenségei világszerte. Az amerikai imperializmus mindenütt a népellenes, reakciós társadalmi rétegeket és politikai csoportokat támogatja, újraéleszti

és segíti a fasiszta erőket, beavatkozik szuverén államok belügyeibe. A gazdasági segítség köntösében a népek függetlenségére tör, kihasználva az egyes országok nagytőkés csoportjainak népellenes politikáját, nemcsak kis népeket és gyarmati országokat, hanem régi, nagy civilizált államokat hoz gazdaságilag és politikailag függő helyzetbe. A demokrácia védelmének álarca alatt a világ demokratikus és haladó mozgalmait igyekszik letörni, háborúra uszít a Szovjetunió, a népi demokráciák ellen.

A demokratikus tábor fő erejének, a munkásosztály egységének megbontására és öntudatának megmérgezésére az imperialisták elsősorban a jobboldali szociáldemokratákat (Bevin, Blum, Saragat, Peyer stb.) használják fel, akik a „harmadik utat" hirdetve, valójában az imperializmus hűséges szekértolói.

Okulva a munkásosztály szakadásának, a fasizmus elleni harcnak, a második világháborúnak tapasztalatain, a szociáldemokrata pártokban baloldali irányzatok alakultak ki, amelyek az imperializmus szolgálatába szegődött jobboldali szociáldemokraták elleni harcban közeledtek a kommunista pártokhoz és készek közreműködni a munkásosztály szakadásának felszámolásában.

A Magyar Dolgozók Pártja tudatában van annak,

hogy a munkásság harca a tőkésosztály ellen, ma inkább, mint valaha, összefonódik a demokratikus fejlődésért, a társadalmi haladásért, a nemzeti függetlenség megvédéséért, a béke biztosításáért vívott imperializmusellenes küzdelemmel,

hogy az imperializmus elleni harcot össze kell kapcsolni a jobboldali szociáldemokraták elleni harccal,

hogy az imperializmus elleni harc főereje, a munkásosztály, nincs egyedül: vele vannak a parasztság milliói, a demokrácia, a haladás, a nemzeti függetlenség, a béke minden híve szerte a világon,

hogy a demokratikus és imperialistaellenes tábor erői, ha összefognak és helytállnak, hatalmasabbak, mint az imperialista tábor erői,

hogy ezért a demokrácia, a haladás, a nemzeti függetlenség és béke ügyét meg lehet védelmezni, az imperializmus erőit meghátrálásra kényszeríteni.

A Magyar Dolgozók Pártja tudatában van annak, hogy a magyar béke, a magyar demokrácia, a magyar haladás, a magyar függetlenség elválaszthatatlan a világ demokratikus és imperialistaellenes erőinek összefogásától, helytállásától és győzelmétől, ezért a magyar dolgozó nép minden erejét latbaveti a nemzetközi imperialistaellenes tábor támogatására és erősítésére.

II.

A tőkés társadalom kifejlődésére Magyarországon a feudalizmus gazdasági, társadalmi és politikai maradványai nyomták rá bélyegüket: a nagybirtok (latifundiumok, hitbizományok, egyházi bir-

tokok) döntő súlya, az Ausztriától való gyarmati függés, az országban élő nem magyar népek elnyomása.

A feudális úri osztály a magyar nép és a nemzetiségek fölötti hatalmának fenntartása érdekében az idegen Habsburg-uralkodóház szolgálatába szegődött, elárulva a magyar állami és nemzeti függetlenséget.

A magyar tőkésosztály zöme haszonélvezője volt a dolgozók feudális módszerekkel történő kizsákmányolásának és elnyomásának, az ország gyarmati helyzetének. Ezért támogatta a nagybirtokos-osztályt, amellyel egyre inkább osztozott a hatalomban. A magyar finánctőke a félfeudális magyar államban, a német imperializmussal szövetkező Habsburg-monarchiában saját imperialista törekvéseinek legjobb képviselőjét látta. A „történelmi Magyarország" soviniszta jelszava mögött a nagybirtok és a finánctőke uralma, a magyar munkások és parasztok gazdasági és politikai kisemmizése rejtőzött, az országban élő nem magyar népek erőszakos visszatartása a magyar államban, valamint a magyar állam kiszolgáltatása a Habsburg-imperializmusnak, majd a német hódítóknak.

Mindebből Magyarország gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális elmaradottsága következett.

Az ország polgári demokratikus átalakulása az 1848—49-es forradalom bukásával félbenmaradt. A polgári demokratikus átalakulás befejezése az imperializmus korszakában került újra napirendre. A feladatot ezért csak a magyar munkásosztály vállalhatta, szövetségben a parasztsággal, harcban a nagybirtokosokkal és nagytőkésekkel.

A nagybirtok, a feudális maradványok felszámolására irányuló polgári demokratikus forradalom 1918-ban és az 1919-es hősies szocialista forradalom a kapitalizmus megdöntésére sikertelen maradt, nemcsak a kedvezőtlen nemzetközi erőviszonyok, hanem a magyar munkásosztály politikai és ideológiai felkészületlensége miatt is.

A Magyar Dolgozók Pártja büszkén vallja magát a háromnegyedévszázados magyar munkásmozgalom dicső, harcos hagyományai örökösének és folytatójának. De ugyanakkor okulni is akar a magyar munkásmozgalom hibáiból.

Az első világháború megelőző évtizedekben a Szociáldemokrata Párt a magyar munkásságot osztállyá szervezte, szocialista öntudatra nevelte. A Szociáldemokrata Párt nagy érdeme, hogy megteremtette a magyar munkásosztály tömegszervezeteit, a munkásmozgalom kádereit és részleges gazdasági és politikai célokért harcba vezette a dolgozó tömegeket.

A Szociáldemokrata Párt döntő hibája viszont abban állt, hogy nem demokratikus népforradalomra vett irányt, melynek a parasztsággal szövetséges munkásosztály a vezetőereje, hanem a polgársággal szövetségben végrehajtandó demokratikus reformokra és feladta a forradalmi munkásosztály önálló célkitűzéseit. Tűrte és tenyésztette soraiban az opportunizmust és annak centrista válfaját.

Az opportunizmus az első világháborúban a párt vezető irányzatává lett, amely ellen akkor kezdett szerveződni a baloldal. A magyar munkásmozgalom szakadásának ugyanaz az oka, mint a nemzetközi munkásmozgalomé: a jobboldali szociáldemokraták árulása.

A három évtizede küzdő Kommunista Párt történelmi érdeme, hogy felvette a harcot a szociáldemokrata opportunizmussal, tudatosította a magyar munkásságban az 1917-es nagy szocialista forradalom világtörténeti jelentőségét, belevitte és meggyökereztette a magyar munkásmozgalomban a marxizmus-leninizmus forradalmi tanításait, a magyar munkásosztályt a hatalomért vívott győzelmes harcba vezette. Az 1919-es forradalom veresége után ébrentartotta a munkásmozgalomban a forradalmi szellemet, a reakció üldözésével és terrorjával dacoló, önfeláldozó, forradalmi káderekét nevelt, támaszt nyujtott a peyerizmus árulásával szemben szervezkedő, a kommunistákkal együttműködő, a demokratikus-nemzeti egység útját egyengető szociáldemokrata baloldalnak, fáradhatatlanul hirdette és szervezte a demokratikus-hazafias erők összefogását és ezzel megmutatta a nemzetnek a kivezető utat a háborús összeomlásból A felszabadulás óta a demokratikus fejlődés fő mozgató erejévé lett: a néptömegeket mozgósító bátor és következetes harcával a reakció ellen, az országépítés, valamint a döntő kormányzati feladatok kezdeményezésével és megoldásával.

A Kommunista Párt főhibája a multban viszont az volt, hogy nem küzdött eléggé a szektaszellem ellen saját soraiban és sokáig szűkkeblűen elzárkózott a magyar polgári demokratikus átalakulás megoldatlan feladatai elől.

Az 1918—19-es forradalom bukása után, Magyarországon visszaállították — még brutálisabb és kíméletlenebb formában, mint azelőtt — a nagybirtok és nagytőke uralmát. A Horthy-rendszer a félfeudális és nagytőkés kizsákmányolás és elnyomás régi módszereit a fasiszta terror és demagógia módszereivel egyesítette, a forradalmi munkásmozgalmat törvényen kívül helyezte, de a rendszer lojális ellenzékét képező peyerista szociáldemokrata jobboldalt felhasználta a forradalmi munkásság üldözésére, a munkásság szakadásának elmélyítésére. A munkásság és a parasztság korlátlan kizsákmányolására és kíméletlen elnyomására irányuló politikáját soviniszta jelszavakkal leplezte. A Horthy-rendszert a magyar és a nemzetközi szocialista és demokratikus törekvések iránt táplált gyűlölete, a magyar nép felemelkedésétől való félelme, az idegen népeket elnyomó Nagy-Magyarország visszaállítását célzó imperialista politikája vitte rá az olasz, majd a német fasizmussal való szövetkezés, a nemzeti függetlenség feladása, a szabad népek elleni háború útjára Ezért játszotta a hatalmat Hitler magyar ügynökeinek kezére, tartott ki a német fasizmus utolsó csatlósaként a háborúban. A magyar nagybirtokos és nagytőkés osztályok képteleneknek bizonyultak az ország vezetésére: egy emberöltő alatt másodszor vit-

ték bele a nemzetet — reakciós, imperialista erők oldalán — háborús katasztrófába

A magyar munkásmozgalom szakadása, a Szociáldemokrata Párt áruló peyerista vezetése, a soviniznius mérge volt a döntő oka a paraszti és kispolgári tömegek tétlenségének és ingadozásának, a demokratikus erők gyengeségének és elkésett szervezkedésének a nemzetellenes háború és a hazaáruló Horthy-rendszer ellen A Szociáldemokrata Párt balszárnya és a Kommunista Párt közötti egységfront, a demokratikus pártok által megalkotott Függetlenségi Front, a magyar ellenállási mozgalom egyes hősies tettei sem változtathattak azon, hogy az ország felszabadításához a német elnyomók és magyar zsoldosaik uralma alól a magyar nép csak kevéssé járult hozzá. A magyar felszabadulást a szovjet hadsereg fegyverei hozták meg. A szovjet hadsereg nemcsak a német hódítókat űzte ki a magyar földről, csapásai alatt nemcsak a népelnyomó magyar államgépezet omlott össze; a szovjet hadsereg egyben szabaddá tette az utat a magyar demokratikus átalakulás végrehajtására hivatott népi erők számára Nyitva állt az út 1848—49 félbenmaradt művének folytatására és az új helyzetnek megfelelő továbbfejlesztésére.

III

A magyar demokrácia hároméves fejlődése alatt az ország politikai, gazdasági és társadalmi szerkezetében alapvető változások történtek E változások végrehajtásával a magyar nép újra a haladó népek sorába emelkedett

Az ország felszabadításával a demokrácia győzelmével megbukott a nagybirtok és a nagytőke osztályszövetségének hatalmi rendszere. Hatalomra került a munkásosztály, az egész parasztság, valamint a polgárságnak az a része, mely a német imperializmus ellen foglalt állást és hajlandó volt közreműködni a feudális maradványok bizonyos fokig terjedő felszámolásában

A német veszedelem háttérbe szorulásával a feudális maradványok felszámolása, a nagytőke elleni harc feladatainak lépésről-lépésre való megoldása közben, a reakció elleni harc során, a nemzetközi ellentétek kiélesedésével kiszorultak a hatalomból és a kormányzatból a tőkésosztály képviselői, valamint jórészt a falu kizsákmányoló rétegeinek képviselői is

Ma Magyarországon a munkásosztály és a vele szövetséges dolgozó parasztság van hatalmon A munkásosztály, amely bebizonyította képességét a kormányzásra, a nép többsége által elismert vezető és döntő erő

A dolgozó osztályok hatalomrajutása ellenére azonban még mindig vannak nagytőkés, sőt feudális és fasiszta maradványok a gazdasági, politikai és kulturális életben, az államgépezetben, a gondolkodásban.

A hatalmi viszonyok döntő megváltozása a dolgozó nép javára

tette és teszi továbbra is lehetővé a tőkés termelés ellenőrzését, korlátozását, a tőkés elemek kiszorítását és jelentős mértékben felszámolását a magyar nemzetgazdaságban. Ugyanakkor a nemzetgazdaság fejlődése érdekében továbbra is szükséges a magánkezdeményezés a népi demokrácia érdekeinek megóvása mellett.

A kis árutermelők, kisemberek munkáját hasznosítani kell az egész nemzetgazdaság érdekében: ezért a népi demokrácia nem érinti termelőeszközeit, műhelyeiket, üzleteiket.

A nagybankok, a gyáripar, a közlekedés és bányászat legnagyobb részének államosításával a népi demokrácia által a magyar nemzetgazdaság e döntő fontosságú ágai szocialista jellegűekké váltak, bár még nem következetesen, mert a tőkés elemek viszonylag még jelentékeny helyet foglalnak el a nemzetgazdaságban, elsősorban az áruforgalomban és a mezőgazdaságban és befolyásuk nyiltan vagy burkoltan bizonyos mértékig még érvényesül az állami életben.

A mezőgazdaságban a demokrácia felszámolta a feudális maradványokat, felosztotta a nagybirtokot, demokratizálta a földbirtokmegosztást. Ugyanakkor azonban még nem vetett gátat a falu tőkés fejlődésének.

A földreformmal a demokrácia megvédte a szegény- és középparaszt egyéni gazdaságát, magántulajdonát a nagybirtokosok nyomásával szemben, a nagybankok és a gyáripar államosításával pedig megvédte a nagytőke kizsákmányolásával szemben. A további feladat: fokozottan védeni a dolgozó parasztságot a falu kizsákmányoló elemeivel szemben is, a kizsákmányolók korlátozásával, terjeszkedésük meggátlásával. A népi demokrácia a minden kényszertől mentes, a teljes önkéntességen alapuló mezőgazdasági szövetkezetek támogatásával megakadályozza a szegény- és középparasztság romlását és lesüllyedését, lehetővé teszi gazdasági és társadalmi felemelkedését.

Ilymódon új munkásosztály, új parasztság, új értelmiség van kialakulóban.

A munkásság nem elnyomott osztály többé és többsége, mely a népi demokratikus állam üzemeiben dolgozik, nincs többé kizsákmányolva, bár az állami üzemekben termelt értéktöbbletből is még aránytalan részesedéshez jutnak a magánkereskedelem révén a tőkés elemek. Viszonya a termeléshez, az államhoz megváltozott. A munkát egyre inkább a demokratikus népi állam iránti becsületbeli kötelességének, saját életszínvonala emelkedése feltételének tekinti. Munkásigazgatói, üzemi bizottságai, szakszervezetei, politikai pártja révén résztvesz a gazdasági élet irányításában, a kormányzásban. Egyre inkább tudatában van vezető szerepének, tehát fokozott felelősségének a gazdasági és politikai életben, az egész nemzeti fejlődésben.

Megváltozott a magyar parasztság is. A földreform eltüntette a nincstelenek zömét, megnőtt a kis- és középparasztság birtokállo-

mánya. A munkássággal való szövetség gondolata a dolgozó parasztságban mély gyökeret vert. Egyre inkábbb tudatában van annak, hogy a munkássággal szövetségben részes a politikai hatalomban.

Az értelmiség zöme egyre inkább rátér a munkássággal és a parasztsággal való együttműködés útjára, segíteni akar a műszaki és gazdasági vezetésben, a közigazgatásban, a művészi, tudományos és nevelő munkában, részt akar venni az új népi Magyarország felépítésében, szolgálni akarja a nemzetet. Sorai kezdenek felfrissülni a munkásságból és parasztságból származó új elemekkel.

Mindezek alapján a Magyar Dolgozók Pártja a magyar népi demokráciát sajátos, viszonylag békés átmenetnek tekinti a szocializmusba. Ugyanakkor a Párt tudatában van annak, hogy a tőkés elemek békés belenövése a szocializmusba lehetetlen, hogy a kizsákmányolók korlátozása, kiszorítása és fokozatos felszámolása nálhatatlanul kiváltja és fokozza ellenállásukat, tehát kiélezi az osztályharcot. Minél inkább vesztik el a nagybirtokosok és nagytőkések gazdasági erőforrásaikat, társadalmi és politikai hátvédjüket, annál inkább nyúlnak a szabotázs, a kémkedés, a földalatti összeesküvés, a demokrácia elleni fegyveres fellépés eszközeihez. A dolgozó nép, a munkásosztály vezetésével a népellenes reakció elleni harcot az államhatalom birtokában vívhatja meg.

A Magyar Dolgozók Pártja tudatában van annak, hogy a küzdelem a szocializmus felé fejlődő népi demokrácia erői és a tőkés rend visszaállítására törekvő reakciós erők között nem tekinthető végleg eldöntöttnek addig, amíg a tőkés elemek gazdasági és politikai felszámolása meg nem történt és amíg a nemzetközi imperializmus erői segítséget nyújthatnak a belső reakciónak.

Ezért a népi demokrácia biztonsága érdekében az államvédelmi szervek erősítésére, a nép, a munkásosztály, a Párt állandó éberségére és harci készenlétére van szükség.

IV.

A Magyar Dolgozók Pártja a népi demokrácia politikai és gazdasági megszilárdítása, a dolgozó nép életszínvonalának emelése, a szocializmushoz való fejlődés érdekében a következő alapelveket vallja és célokat tűzi ki:

Politikai téren:

A népi demokrácia a népszuverénitáson alapuló demokratikus parlamentarizmusra épül, biztosítja a demokratikus szabadságjogokat az ország minden polgára számára, nemre, fajra, osztálykülönbségre való tekintet nélkül, de nem ad teret a demokrácia ellenségeinek, nem engedi, hogy a szabadságjogokkal népellenes csoportok és politikai irányzatok visszaéljenek. A népi demokráciában szükséges és kívánatos a bírálat és önbírálat a közélet minden területén, de ez nem jelentheti a demokratikus rend aláásását, a nép félrevezetését, öntudatának megmérgezését.

A népi demokráciában a nép részvétele a közügyek intézésében nem korlátozódhatik a parlamenti és önkormányzati választásokban való részvételre; a nép egyre szélesebb rétegeit kell bevonni az állami, önkormányzati és gazdasági élet ellenőrzésébe és irányításába.

A Magyar Dolgozók Pártja síkraszáll az államgépezet teljes demokratizálásáért, a közigazgatás oly reformjáért, mely végleg megszünteti a feudális maradványokat tanyaközpontok teremtésével bevonja a tanyai lakosságot az állami és kulturális életbe, megerősíti az önkormányzatokat, egyben biztosítja a demokratikus központi hatalom irányító szerepét: népi jellegűvé teszi közigazgatásunkat. Munkásokat és parasztokat minél nagyobb számban kell bevonni a központi és helyi közigazgatásba és gondoskodni kell a szakszínvonal állandó emeléséről. A Párt küzd a népellenes elemek, a bürokratizmus teljes kiküszöböléséért az államgépezetből.

A Párt síkraszáll az igazságszolgáltatás és a jogrendszer gyökeres, demokratikus reformjáért a termelési és társadalmi rend változásainak megfelelően. Küzd a laikus bíráskodás elvének kiterjesztéséért, a népellenes elemek kiküszöböléséért a bírói karból, a népi demokrácia érdekeinek és jogelveinek érvényesítéséért az igazságszolgáltatásban.

A Párt szükségesnek tartja a népi demokrácia alaptörvényének megalkotását, hogy az állampolgárok jogait és kötelességeit az állami, gazdasági és társadalmi rend alapvető változásait, a magyar köztársaság népi jellegét a törvény erejével, alkotmányban szentesítsük.

A Párt szükségesnek tartja a kormányzat szerkezetének és módszereinek megváltoztatását tekintettel arra, hogy a gazdasági élet döntő ágazatait immár az állam irányítja, és arra, hogy a népi demokratikus állam feladatai gyökeresen megváltoztak és megszaporodtak. A minisztériumok szakbeosztását és belső szerkezetét egyes kormányzati területek összefüggése szerint kell megváltoztatni, hogy az állami, gazdasági és kulturális életet szakszerűen és tervszerűen vezethessék.

A népi demokrácia megszilárdítása és fejlesztése, a nagybirtokos, nagytőkés és klerikális reakció, valamint a fasiszta maradványok elleni harc, a magyar függetlenség megvédése, megköveteli a demokratikus erők szövetségének szorosabbra fűzését. A Magyar Dolgozók Pártja a demokratikus pártok eddigi többé-kevésbbé laza koalíciója helyett a népi egység politikai tömegszervezetének, az új Függetlenségi Frontnak megteremtéséért száll síkra. Az egymással versenyző pártok laza koalíciójának rendszere a népellenes erőknek kedvez, amelyek a pártversengést az egyes demokratikus pártokba való behatolásra használják fel és ezzel hátráltatják a demokratikus együttműködést, az építő munkát. Ezért van szükség a pártok laza együttműködése helyett a demokratikus erők összefogására a Függetlenségi Front egységes tömegszervezetében. Ebben a szervezetben,

melynek a népi demokrácia legátfogóbb politikai erejének kell lennie, a népért végzett közös munka mögött fokozatosan háttérbe kell szorulnia a pártversengésnek. A Függetlenségi Front: a munkásság, parasztság, értelmiség, dolgozó kisemberek, Magyarország minden haladó, hazafias eleme szoros harci és építő szövetségének egységes tömegszervezete. A Függetlenségi Frontban ezért nemcsak a demokratikus politikai pártoknak, hanem a magyar nép nagy társadalmi szervezeteinek, a szakszervezeteknek, a szövetkezeteknek, a nők és az ifjúság egységes szervezeteinek is méltó helyet kell biztosítani.

Gazdasági és pénzügyi téren:

A Magyar Dolgozók Pártja a dolgozó nép életszínvonalának állandó és rendszeres emeléséért küzd, az ország termelőerőinek fejlesztése, a munka termelékenységének fokozása, az ipari és mezőgazdasági termelés növelése, a kizsákmányolásból eredő jövedelem további csökkentése és megszüntetése útján. A dolgozók keresetének (bérek, fizetések stb.) emelését a közszükségletek kielégítésével összhangban kell végrehajtani.

A Magyar Dolgozók Pártja síkraszáll a tervgazdálkodás megszilárdításáért és kiterjesztéséért, tervgazdasági együttműködésért a demokratikus, baráti országokkal. A hároméves terv gyorsított megvalósítása után új ötéves terv segítségével Magyarország további iparosításáért, a közlekedési hálózat kiépítéséért és korszerűsítéséért. A magyar gazdaság termelőerőinek általános fejlesztése az ország villamosenergiatermelésének növelését követeli meg. Ezért ki kell dolgozni az ország villamosításának tízéves tervét. A nehézipar kiépítése mellett elsősorban a minőségi ipari munka fejlesztése szükséges, tekintettel a magyar műszaki és szakmunkásképzettség jelentős színvonalára.

A Párt az államosított üzemek jövedelmezőségének biztosítása és növelése, az életszínvonal emelése érdekében a munka termelékenységének fokozásáért, az észszerűsítés és a takarékosság következetes megvalósításáért, az önköltségi árak csökkentéséért küzd.

A Párt síkraszáll a munkafegyelem, a munkaerkölcs további megszilárdításáért, a munkaverseny módszerének egyre szélesebb alkalmazásáért a termelés fokozása érdekében és azért, hogy a dolgozó osztályokban egyre inkább tudatossá váljék új viszonyuk a gazdasághoz és az államhatalomhoz.

A Párt síkraszáll azért, hogy a több és jobb munkáért több bért kapjanak a dolgozók, hogy a szakképzettebb munka nagyobb anyagi és társadalmi elismerésben részesüljön, mint a kevésbbé szakképzett.

A Párt teljes támogatást nyújt a szakszervezeteknek, a dolgozók gazdasági és szakmai érdekeit védő munkájukban éppúgy, mint a termelés emelésére, a munkafegyelem erősítésére, a munkaverseny szervezésére irányuló tevékenységükben, valamint osztályöntudatot ébresztő és megszilárdító nevelő munkájukban. A szakszervezetek

egyik fontos feladata az értelmiség és a munkásság baráti együttműködésének biztosítása.

A Párt a tervgazdálkodás sikere, a munkáshiány leküzdése, a szakmunkás-utánpótlás biztosítása, valamint a gazdasági élet egyes területein jelentkező munkanélküliség leküzdésére a szakszervezetek tevékeny közreműködésével tervszerű munkaerőgazdálkodást tart szükségesnek.

A mezőgazdaság területén a döntő feladat a paraszti kisbirtokra épülő mezőgazdaság számára lehetővé tenni a technika és a tudomány alkalmazását. Csak így valósítható meg az elmaradt magyar mezőgazdasági termelés korszerű reformja, az ipar és a mezőgazdaság közötti aránytalanság kiküszöbölése, a mezőgazdasági árutermelés növelése, a városi dolgozók növekvő fogyasztásának kielégítése és a dolgozó parasztság jólétének emelése érdekében.

Ezért a Magyar Dolgozók Pártja síkraszáll a mezőgazdaság gépesítéséért, állami mezőgazdasági gépüzemek széles hálózatának létesítéséért, e célból a traktor- és mezőgazdasági gépgyártás nagyarányú fejlesztéséért. Az állami mezőgazdasági gépüzemek feladata: a mezőgazdaság gépesítésén túl a dolgozó parasztságnak támogatást kell nyujtani a szakszerű és tudományos gazdálkodásban.

A dolgozó parasztság védelmében a város és a falu kizsákmányoló rétegeivel szemben gazdasága fejlesztésénél döntő szerep jut a falu beszerzési, értékesítő, termelő és egyéb szövetkezeteinek. Segítséget kell nyujtani az állami birtokoknak is, melyeket ezért mintagazdaságokká, a parasztság valóságos iskoláivá kell építeni.

A tervgazdálkodás legfontosabb feladata a mezőgazdaságban: a terméshozam fokozása, trágyázás, talajjavítás, a föld jobb megművelése révén. Irányt kell venni a belterjesebb mezőgazdaságra, az állattenyésztés és takarmánytermelés fejlesztésére, állati termékek fokozott feldolgozására, ipari növények vetésterületének növelésére, hogy kielégítsük a növekvő városi fogyasztást, az ipar nyersanyagszükségletét, biztosítsuk a dolgozó parasztság gazdaságának a jövedelmezőségét, fokozzuk kivitelünket, foglalkoztassuk a mezőgazdaság fölös munkaerejét.

A párt elsőrendű nemzeti feladatnak tekinti tízéves öntözési terv kidolgozását és megvalósítását. A népi demokrácia hivatása, hogy véget vessen a százados bajnak, az oly gyakran ismétlődő és elsősorban a Nagy Magyar Alföldet sújtó aszálynak. Ugyanebből a célból és részben az ország faellátásának biztosítására tervszerű erdőgazdálkodást és nagyarányú erdősítést kell megvalósítani.

A Párt védi a paraszti magántulajdont, éppen ezért ellenzi a kisbirtokok további elaprózását és síkraszáll tervszerű állami birtokpolitika keretében a föld adásvételénél az állam elővételi jogának gyakorlásáért a dolgozó parasztság javára.

A mezőgazdasági munkanélküliség megszüntetésének fontos eszköze a vidék iparosítása, továbbá nagybérleteknél a bérlet köte-

lező felajánlása mezőgazdasági munkásokból és kisparasztokból alakuló bérlőszövetkezeteknek.

A pénzügyek terén a Párt síkraszáll az állami költségvetés egyensúlyának következetes megóvásáért, a pénz értéi tartósságának biztosításáért, szigorú takarékosságért az államháztartásban. Küzd az államigazgatás olcsóbbátételéért, a köztisztviselők életszínvonalának egyidejű emelésével, a közpénzek pocsékolóinak felelősségrevonásáért és szigorú megbüntetéséért.

A Párt az adórendszer egyszerűsítését, a progresszív adózás következetesebb kiépítését, a városi és falusi kizsákmányoló rétegek jövedelmének fokozott megterhelését követeli. Az állami bevételeknél egyre nagyobb súllyal kell jelentkezniök az államosított üzemek nyereségeinek.

A Párt síkraszáll a kisipar bekapcsolásáért a tervgazdaságba, ezért a kisipar megrendelésekkel, nyersanyaggal és hitellel való ellátását tartja szükségesnek.

Az áruforgalom terén a Párt küzd a fogyasztók olcsó és jó ellátásáért, a felesleges és élősdi közvetítő kezek kiküszöböléséért, a termelői és fogyasztói ár közötti gyakran indokolatlan nagy rés szűkítéséért. A szövetkezeti és közületi kereskedelem támogatása mellett a Párt szükségesnek tartja a népi demokrácia érdekeit szolgáló és törvényeit betartó magánkereskedelem felhasználását a nemzetgazdaság keretében.

Szociálpolitikai téren:

A szociálpolitika nagyarányú fejlesztésének alapja a termelés, a nemzeti jövedelem fokozása.

A népi demokráciában megvalósult a munkásság évtizedes szociálpolitikai programjának legtöbb követelése: a 48 órás munkaidő, a fizetett szabadság, a női és gyermekmunka törvényes védelme, egyenlő munkáért egyenlő bér, a tanoncmunka törvényes rendezése stb.

A Magyar Dolgozók Pártja szükségesnek tartja a dolgozók egészségvédelmének és szociális biztonságának fokozására:

a betegségi, öregségi, rokkantsági és balesetbiztosításnak további kiépítését és az ehhez szükséges anyagi alapok megteremtését,

a társadalombiztosítás fokozatos kiterjesztését a dolgozók minden rétegére.

A társadalombiztosítás intézményeiből ki kell küszöbölni a bürokratizmust, a dolgozókkal szemben megnyilvánuló lélektelen közömbösséget. Hatékonnyá kell tenni az ellenőrzést a társadalombiztosítás önkormányzata és a szakszervezetek útján. Ugyanakkor az üzemi bizottságoknak és a szakszervezeteknek kötelességük megszüntetni a biztosítottak közérdeket sértő visszaéléseit.

Szükséges, hogy az ipari és bányamunkások egészségvédelmi intézményeit (orvosi rendelők stb.) egyre inkább az üzemekhez kap-

csolják. A Párt irányt vesz arra, hogy a szociálpolitikai intézmények irányításában döntő befolyást nyerjenek a szakszervezetek

A dolgozók üdülését, gyermekeik nyaraltatását állami segítséggel minél nagyobb arányban kell megvalósítani; a balatoni üdülőket, a Mátra, Bükk és Mecsek, valamint a budai hegyek üdülőhelyeit és más gyógy- és üdülőhelyeket jórészt erre a célra kell felhasználni.

Tovább kell fejleszteni az anya- és csecsemővédelmi intézményeket, a napközi otthonok hálózatát, különös figyelemmel az e téren elmaradt falu szükségleteire.

Fokozni kell a harcot a népbetegségek (tüdőbaj, nemibetegségek stb.) leküzdésére.

A Párt küzd a dolgozók lakásviszonyainak gyökeres megjavításáért, a nyomornegyedek megszüntetéséért, állami, községi lakásépítésért, e feladatok megoldásához anyagi eszközök biztosításáért.

A Párt síkraszáll a hadirokkantak munkábahelyezéséért, átképzéséért, fokozottabb gondozásáért és megsegítéséért.

A Párt a munkanélküliség teljes felszámolásáért küzd a termelőerők fejlesztése, a tervgazdálkodás, a kapitalista elemek kiszorítása útján.

A köznevelés, művelődés és közerkölcs terén:

A Magyar Dolgozók Pártját a köznevelés kérdéseiben a következő főelvek vezérlik:

a) Az általános műveltség, a szaktudás, a haladó nemzeti és emberi kultúra kincseit hozzáférhetővé kell tenni a dolgozó nép legszélesebb rétegei számára, megszüntetve a vagyonos osztályok műveltségi monopóliumát;

b) Az iskola minden fokozatának: — a népiskolától és általános iskolától a főiskoláig — az egész magyar nép, de elsősorban a jövő nemzedék demokratikus szellemű és munkára való nevelését, a reakciós közszellem és előítéletek maradványainak leküzdését kell szolgálnia;

c) A demokratikus nevelés egységes szellemének biztosítására van szükség.

A vagyonos osztályok műveltségi monopóliumának megszüntetésére a Párt követeli:

az általános iskolakötelezettségről szóló törvényes intézkedések következetes végrehajtását; az analfabetizmus megszüntetését;

az általános iskola rendszerének megszilárdítását és kiépítését, iskolatermek és épületek, tanítói lakások építését, a tanulók első és később az állam teherbíróképessége szerint ingyenes ellátását iskolaszerekkel és tankönyvekkel;

a népi kollégiumok legmesszebbmenő támogatását, kollégiumok széles hálózatának és az ösztöndíj-rendszernek kiépítését.

Lehetővé kell tenni, hogy a dolgozók a termelőmunka megsza-

kítása nélkül közép- és főiskolai képzettséghez jussanak: a dolgozók iskoláinak széleskörű kiépítése útján;

az iskolánkívüli népoktatás és népművelés messzemenő állami támogatását, szaktanfolyamok, kultúrhetek, népkönyvtárak, téli és esti iskolák, előadássorozatok, munkásakadémiák, parasztfőiskolák stb. szervezését, szakszervezetek és más társadalmi tömegszervezetek oktató munkájának felkarolását.

A nevelés demokratikus szellemének biztosítására a Párt követeli:

a társadalom igazi szerkezetének és fejlődésének oktatását az iskolákban;

a középiskolai és főiskolai oktatás reformját; nagyobb teret a természettudományok oktatásának; valóban tudományos alapon működő közgazdasági főiskola létesítését; a magyar kultúra és történelem haladó és demokratikus hagyományainak és szellemének az egész köznevelés középpontjába helyezését, ugyanakkor a sovinizmus, a nemzeti gyűlölködés szellemének leleplezését és száműzését az iskolából;

az oktatás összekapcsolását a munkára való neveléssel;

az általános műveltség és a műszaki műveltség összeegyeztetését;

a szakmunkásképzés és a mezőgazdasági szakoktatás kiépítését;

a munkásság és a parasztság szakképzettségének emelését;

a szülők széleskörű bevonását az iskolák ellenőrzésébe, a szakszervezetek és a dolgozók egyéb társadalmi szervezeteinek bevonását a nevelés irányításába és ellenőrzésébe az iskolák egységes pedagógiai vezetésének sérelme nélkül;

az iskolai rend és fegyelem, a tanulmányi előmenetel, a nevelők tekintélyének biztosítását; ebből a célból a fegyelem önkéntességének előmozdítására a tanuló ifjúság egységes, demokratikus szellemű, nevelői felügyelet alatt működő szervezeteinek messzemenő állami támogatását;

a pedagógusok demokratikus és szakszerű továbbképzését, anyagi helyzetük javítását, társadalmi megbecsülésük fokozását.

A demokratikus nevelés egységének biztosítására a Párt követeli:

egységes állami tankönyvek bevezetését valamennyi iskolában, valamennyi fokozatban;

a tanügyigazgatás egységesítését és korszerű reformját, az egyházi iskolák államosítását, az egyház hitoktatási jogának és a papnevelő iskolák egyházi jellegének csorbítása nélkül.

A Párt síkraszáll a teljes vallásszabadságért, tiszteletben tartja a vallásos érzést, felhívja az egyházakat a bukott nagybirtokos és nagytőkés renddel való szakításra, a népi demokrácia vívmányainak elismerésére, a demokratikus állammal való békés együttműködésre. Ugyanakkor a Párt kijelenti, hogy erélyesen fellép az egy-

ház palástja mögé bújó reakciós irányzatok ellen és kíméletlenül leleplezi a vallásos érzéssel visszaélő népellenes politikát.

A Párt új demokratikus közerkölcs és közszellem kialakítását szorgalmazza: a közösség, a nép, a haza önzetlen szolgálatának, a munka szeretetének és megbecsülésének, a nemzeti függetlenség, a nép érdekében való önfeláldozásnak és bátorságnak szellemében. A Párt arra nevel, hogy a közérdeket a magánérdek fölé kell helyezni. A Párt a korrupció kíméletlen üldözését követeli, tekintet nélkül személyekre és kapcsolataikra. A népi demokrácia közéletében érvényesülni kell az elvnek: a megfelelő embert a megfelelő helyre!

A tudomány és a művészet kérdéseiben a Párt álláspontja:

a tudományos kutatást és művészi alkotást fel kell szabadítani a tőkétől való függés alól és a nép szolgálatába kell állítani. Csak így lehet biztosítani a kutatás és az alkotás szabadságát.

A természettudományos kutatást össze kell kapcsolni az ország termelőerői fejlesztésének, természeti kincsei feltárásának feladataival, az állam messzemenő anyagi segítése mellett. Az eredményes tudományos kutatás biztosítására meg kell szervezni a tudományos munka tervszerűségét. Meg kell teremteni a magyar tudomány legfelsőbb irányító szervét.

A Párt elutasítja a „művészet a művészetért" reakciós polgári elvét, magasszínvonalú, a valóságot, tehát a nép életét és harcait ábrázoló, az igazságot kereső, a demokratikus népi eszmék győzelmét hirdető optimista művészeket kíván. Csak ilyen művészet teljesítheti nagy feladatát, a nép, elsősorban az ifjúság nevelését.

A tudomány és művészet kíváló munkásait anyagi gondoktól mentesíteni kell.

Az ifjúság egészséges nevelése érdekében a Párt a testedzés tömegmozgalommá fejlesztéséért, a munkás- és parasztifjúságra való kiterjesztéséért, messzemenő állami támogatásáért és irányításáért száll síkra.

Az országban élő nemzetiségek (délszlávok, románok, szlovákok stb.) számára a Párt teljes állampolgári egyenjogúság biztosítása mellett, haladó nemzeti kultúrájuk szabad fejlesztéséért, anyanyelvükön történő oktatásért, demokratikus kulturális, társadalmi és politikai szervezkedésük teljes szabadságáért, a szomszéd országokban élő anya-nemzeteikkel való kultúrcsere és érintkezés szabadságáért száll síkra.

A honvédelem területén:

A Magyar Dolgozók Pártja a magyar állam területi épségének megvédésére, nemzeti függetlenségünk biztosítására minden esetleges imperialista támadással szemben, a demokratikus országokkal kötött barátsági és kölcsönös segélynyujtási szerződéseinkben vállalt kötelezettségeink teljesítésére erős, demokratikus néphadsereg kiépítését és korszerű felszerelését szorgalmazza.

A magyar honvédségből gyökeresen ki kell irtani a régi hadsereg népellenes szellemét, le kell dönteni a régi válaszfalakat nép és hadsereg között, a dolgozókat, elsősorban az ifjúságot arra kell nevelni, hogy a katonai szolgálat dicsőség és állampolgári kötelesség.

A honvédségben a katonai kiképzést az állampolgári neveléssel kell összekötni: a honvédséget a demokrácia iskolájává kell fejleszteni. Fokozni kell a fegyelmet, a feljebbvalók tekintélyét, a katonai szaktudást.

A honvédség tiszthelyettesi és tiszti kádereit elsősorban új, demokratikus népi elemekből kell meríteni, elő kell segíteni a legénység és a tiszthelyettesek sorából való előlépést a tisztikarba. Ugyanakkor a honvédség kiépítésénél igénybe kell venni a régi hadsereg tisztikarából a szakképzett, a hazához hű, demokratikus gondolkozású vagy átnevelhető elemeket.

Külpolitikai téren:

A Magyar DolgozókPártjának céljai: a békének, a népi demokrácia vívmányainak, a magyar nemzeti függetlenségnek védelme és biztosítása.

Ezért a Párt külpolitikájának alapja: szövetség a Szovjetunióval, az imperialistaellenes és demokratikus tábor vezető szocialista nagyhatalmával, a béke, a nemzeti függetlenség és a társadalmi haladás őrével.

Szoros együttműködés és barátság a népi demokráciákkal, Jugoszláviával, Romániával, Lengyelországgal, Bulgáriával.

Megegyezés, együttműködés és barátság a népi demokratikus Csehszlovákiával, a szlovákiai magyarság helyzetének a lenini-sztálini nemzetiségi politika elveinek megfelelő rendezése alapján.

A Párt emellett rendezett és békés gazdasági és politikai kapcsolatok szükségességét vallja minden országgal, ha azok nem avatkoznak belső ügyeinkbe és nem támogatják demokratikus rendünk ellenségeit.

Végül: a Párt a magyar népi demokrácia szolidaritását vallja, az imperializmus ellen szabadságukért és függetlenségükért harcoló népekkel.

V.

A népi demokrácia gazdasági és politikai megszilárdításának, a szocializmus felé haladó fejlődésének döntő tényezője a Magyar Dolgozók Pártja, mely egyesíti a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt erőit és ezzel megszünteti a magyar munkásosztály évtizedes szakadását.

A MKP és a SzDP egyesülését kommunistáknak és baloldali szociáldemokratáknak már a Horthy-rendszer alatt kiépülő együtt-

működése, a második világháború alatt és a felszabadulás után a két párt egységfrontja, a reakció ellen vívott közös harc, az új Magyarország felépítése érdekében kifejtett közös munka, a munkásosztály jobboldali árulói elleni közös fellépés készítette elő.

Az egyesülés halaszthatatlan szükségességgé vált, amikor a magyar demokrácia fejlődése során a szocializmushoz való haladás feladatai kerültek napirendre, amikor a kiélesedő nemzetközi helyzetben az imperialista támadással szemben való védekezés a munkásság erőinek szervezeti egyesítését és az imperializmus munkásmozgalmi ügynökségének felszámolását követelte meg. A demokratikus népi egység, a Függetlenségi Front demokratikus tömegszervezete megteremtésének is a munkáspártok közötti versengés teljes kiküszöbölése, a két párt egyesülése a feltétele.

A Magyar Dolgozók Pártja a marxizmus-leninizmus ideológiáját vallja, Marx, Engels, Lenin, Sztálin tanításait alkalmazza és fejleszti tovább, a magyar viszonyoknak megfelelően.

A Magyar Dolgozók Pártja elsősorban az egyetlen következetesen szocialista osztály, a munkásosztály pártja, élcsapata. Ugyanakkor a Párt a parasztság, valamint a dolgozó értelmiség legjobbjait egyesíti soraiban: a dolgozók pártja. Széles, dolgozó tömegeket magában foglaló tömegpárt, amely az egész dolgozó nép demokratikus és szocialista nevelésén munkálkodik, sorait az egész dolgozó népből egészíti ki, össze van forrva a dolgozókkal.

A Magyar Dolgozók Pártja védelmezi és képviseli a magyar nép mindennapi és történelmi érdekeit, folytatja és fejleszti a magyar történelem haladó hagyományait, Magyarországot a dolgozó nép hazájává építi, ezért: nemzeti párt. Ugyanakkor: a munkásosztály és a dolgozó nép alapvető érdekeinek, törekvéseinek és céljainak közösségét, a népek testvériségét vallja, szolidáris a szocializmusért és a demokráciáért harcoló erőkkel világszerte, ezért: nemzetközi párt.

A Magyar Dolgozók Pártja szervezeti téren a demokratikus centralizmus alapján áll. Politikai irányvonalát szabad megvitatás útján alakítja ki. A Párt vezető szerveinek határozatait azonban az alsóbb szervek és a párttagság köteles végrehajtani, a kisebbség a többségnek aláveti magát. A Párt: harci párt, szigorú fegyelemmel, egységes politikai irányvonallal, egységes ideológiával, egységes vezetéssel. Nem tűr soraiban frakciózást, opportunista megalkuvást a munkásosztály és a népi demokrácia ellenségeivel Következetesen küzd a marxizmus-leninizmus világnézetétől, elvi politikájától való bármely elhajlás, a reakciós-tőkés ideológia mindenfajta behatolása ellen a Párt, a munkásosztály, a dolgozók soraiba. Megköveteli tagjaitól a példaadó erkölcsi magatartást, megtisztítja sorait a korrupt, önérdeküket hajhászó, a néptől idegen elemektől. A Párt a munkásosztály és a dolgozók legmagasabb szervezeti formája.

A Magyar Dolgozók Pártjának nincsenek külön érdekei a munkásosztály, a nép érdekeivel szemben. A Párt a nép többségének meggyőzésével, a dolgozók érdekeinek felkarolásával, a nemzet javát szolgáló munkával érdemli ki és biztosítja vezető szerepét a kormányzatban, a Függetlenségi Frontban.

VI.

A Magyar Dolgozók Pártja a szocialista társadalomért küzd, melyben megszűnnek a kizsákmányoló osztályok, megszűnik embernek ember által való kizsákmányolása, elmosódnak a szövetséges dolgozó osztályok különbségei, az egyének boldogulása a közjó feltétele, a közérdek szolgálata az egyéni boldogulás útja és a fejlődés a kommunizmus felé vezet.

A MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJÁNAK SZERVEZETI SZABÁLYZATA

(Elfogadta a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusa 1948 június 14-én[1])

I. Párt neve

1. A Párt neve: Magyar Dolgozók Pártja (MDP).

A Magyar Dolgozók Pártja egyesíti a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt erőit és ezzel megszünteti a magyar munkásosztály évtizedes szakadását.

A MDP elsősorban az egyetlen következetesen szocialista osztály, a munkásosztály pártja, élcsapata. Ugyanakkor a dolgozók pártja, mely a parasztság, valamint a dolgozó értelmiség legjobbjait is egyesíti soraiban. Széles dolgozó tömegeket magábanfoglaló tömegpárt, mely sorait az egész dolgozó népből egészíti ki, össze van forrva a dolgozókkal. A MDP a munkásosztály és a dolgozó nép legfelsőbb szervezeti formája.

A MDP tevékenységét Marx, Engels, Lenin, Sztálin tanításai vezérlik.

A MDP megőrzi a magyar munkásosztály forradalmi hagyományait, folytatója a magyar nép dicső szabadságharcainak, örököse és továbbfejlesztője a magyar történelem haladó eszméinek.

A Magyar Dolgozók Pártja a szocialista társadalomért küzd, melyben megszűnnek a kizsákmányoló osztályok, megszűnik em-

---

[1] Magyar Dolgozók Pártja Egyesülési Kongresszus. Kiadja a MDP Országos Oktatási Osztálya. 209—219. old., vagy: A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusának jegyzőkönyve. Szikra 1948. 356—362. old.

bernek ember által való kizsákmányolása, elmosódnak a szövetséges, dolgozó osztályok különbségei és a fejlődés a kommunizmus felé vezet.

II. Párttagok. Kötelességeik, jogaik

2. A Párt tagja az, aki magáévá teszi a párt célkitűzéseit, elfogadja Programmnyilatkozatát és politikai irányvonalát, részt vesz valamely alapszervezetének munkájában, aláveti magát a pártfegyelemnek és rendszeresen fizeti a tagsági járulékot. A párt tagja csak az lehet, aki 16. életévét betöltötte.

3. A párttag kötelessége, hogy

a) minden erejével harcoljon a párt, a dolgozó nép, a haza ügyéért, a Magyar Köztársaság felvirágoztatásáért;

b) szakadatlanul fejlessze politikai tudását és emelje műveltségi színvonalát, igyekezzék elsajátítani a marxizmus-leninizmus tanításait;

c) éberen őrködjék a párt ideológiai tisztasága és szervezeti egysége fölött, védje a pártot minden ellenséggel szemben;

d) fegyelmezetten végrehajtsa a pártszervezetek határozatait;

e) állandóan erősítse kapcsolatait a tömegekkel, világosítsa fel őket a párt politikájáról, tanácsadójuk, vezetőjük legyen;

f) élen járjon a termelésben, példát mutasson a munkafegyelemben, a szakmai képzettség emelésében, őrködjék a népi demokratikus állam törvényei, rendje, fegyelme felett.

4. A párttag joga, hogy

a) résztvegyen a párt politikai és szervezeti kérdéseinek megvitatásában és a határozatok meghozatalában;

b) a pártszervezet taggyűlésein és értekezletein pártszerű bírálatot gyakoroljon a párt munkája, tagjainak és szerveinek tevékenysége felett;

c) résztvegyen a párt vezető szerveinek megválasztásában, mint választó és választható;

d) kérdéssel, beadvánnyal forduljon a felsőbb pártszervekhez, egészen a Központi Vezetőségig és a Kongresszusig.

III. Tagjelöltek. Kötelességeik, jogaik

5. A párttagság előiskolája a tagjelöltség. A tagjelöltség célja: lehetőséget adni annak, aki a párt tagja akar lenni, hogy megismerkedjék programjával, szervezeti szabályzatával, politikájával s hogy a pártnak módja legyen meggyőződni a jelölt hűségéről a párt és a népi demokrácia iránt.

6. A tagjelölt kötelességei és jogai azonosak a tagok kötelességeivel és jogaival, mégis azzal a különbséggel, hogy a tagjelöltek tanácskozó, de nem szavazati joggal vesznek részt a pártszervezet taggyűlésein és értekezletein s hogy a pártbizottságba és a párt egyéb vezető szerveibe nem választhatók.

IV. Párttagok és tagjelöltek felvétele, párttagság és tagjelöltség megszűnése, párttagok és tagjelöltek átigazolása

7. Párttagot csakis egyénileg lehet a pártba felvenni. Új párttagot általában csakis a tagjelöltek sorából lehet felvenni, mégpedig olyat, aki legalább hat hónap óta tagjelölt s ezalatt munkájával méltónak bizonyult arra, hogy a párt tagja legyen. A jelöltnek a pártba tagként való felvételét alapszervezetének vezetőségénél (titkáránál) írásban kell kérnie. Kérelméhez két olyan párttag írásos ajánlását kell mellékelnie, akik legalább két éve tagjai a pártnak (MKP, SzDP, MDP) és akik a jelöltet közös tevékenység alapján legalább hat hónap óta ismerik. Az ajánlók ajánlásukért a párt előtt felelősek.

Új párttagok felvételéről az alapszervezet vezetőségének előterjesztésére az alapszervezet taggyűlése határoz és ezt a megyei vagy kerületi Pártbizottság hagyja jóvá.

Kivételesen indokolt esetben a Központi Vezetőség, illetve a Politikai Bizottság, vagy a megyei, nagybudapesti, nagyszegedi, nagymiskolci, nagypécsi pártbizottság jóváhagyásával, az alapszervezet jelöltség nélkül, vagy hat hónapnál rövidebb jelöltségi idővel is felvehet egyes jelentkezőket a pártba.

8. Tagjelölteket csakis egyénileg lehet a pártba jelöltként felvenni. A tagjelöltségre jelentkező köteles belépési nyilatkozatot kitölteni, s ehhez két olyan párttag írásos ajánlását mellékelni, akik legalább egy év óta tagjai a pártnak (MKP, SzDP, MDP), s akik a jelöltségre jelentkezőt legalább hat hónap óta közös tevékenység alapján ismerik. Az ajánlók ajánlásukért a párt előtt felelősek.

Tagjelöltek felvételéről az alapszervezet vezetőségének előterjesztésére az alapszervezet taggyűlése határoz és ezt a megyei, vagy kerületi Pártbizottság hagyja jóvá.

9. Azt a párttagot, aki kötelességeit a párttal szemben hanyagul teljesíti, pártnapokon, taggyűléseken, értekezleteken nem vesz részt, magát nem képezi, pártmunkát nem végez tagjelöltté lehet visszaminősíteni. A visszaminősítésről az alapszervezet vezetőségének javaslata alapján a megyei, illetve kerületi Pártbizottság dönt.

10. A párttag vagy tagjelölt, aki három hónapig indokolatlanul nem fizet tagsági díjat és ezen idő elteltével felszólítás ellenére sem tesz eleget kötelességének, megszűnik a párt tagja, illetve tagjelöltje lenni. A párttagság, illetve tagjelöltség megszűnéséről az alapszervezet vezetőségének előterjesztésére az alapszervezet taggyűlése dönt, azonban a döntést köteles érvényesítés előtt a járási, kerületi, illetve városi Pártbizottság elé terjeszteni, mely az alapszervezet döntését megerősíti, vagy hatálytalanítja.

11. Azok a párttagok, tagjelöltek, akik üzemekben, intézményekben dolgoznak, a munkahelyükön lévő pártszervezethez tartoznak, de lakhelyük pártszervezetében is nyilván kell őket tartani.

Az összes többi párttagok, tagjelöltek lakóhelyük területén (körzeti, falusi, tanyai) működő pártszervezethez tartoznak.

12. Ha valamely párttag, vagy tagjelölt, munkahelyet vagy lakhelyet változtat, úgy új munkahelyén, illetve lakhelyén működő pártszervezethez kell őt átigazolni. Az átigazolást a párttag, illetve tagjelölt tagsági könyvébe is be kell vezetni.

V. A Párt szervezeti felépítése

13. A Magyar Dolgozók Pártja a demokratikus centralizmus elvén épül fel. Ez azt jelenti, hogy

a) a párt összes vezető szervei demokratikusan, taggyűlésen, pártértekezleten, Országos Pártkongresszuson választják;

b) a vezetőszervek kötelesek a pártszervezetekben tevékenységükről rendszeresen beszámolni;

c) a pártszervezetek és vezetőségek demokratikusan megvitatják a párt politikáját és feladatait;

d) véleményeltérés esetén a kisebbség köteles magát alávetni a többség határozatának; a határozatot köteles minden párttag és tagjelölt végrehajtani;

e) az Országos Pártkongresszus és a vezetőszervek határozatait az alsóbb szervek és a párttagok, valamint a tagjelöltek kötelesek végrehajtani abban az esetben is, ha ezekkel egyes párttagok, tagjelöltek, vagy pártszervek, illetve pártszervezetek nem értenek egyet;

f) a határozathozatal a párt minden szervezetében és szervében egyszerű szótöbbséggel történik;

g) minden pártszervezet önállóan dönthet helyi kérdésekben, de ezek a döntések nem állhatnak ellentétben a párt programjával, irányelveivel, gyakorlati politikájával;

h) a párton belüli demokrácia lehetővé teszi és megköveteli a szilárd pártfegyelmet, az építőjellegű bírálat s önbírálat széleskörű kifejlesztését, mely a pártszervezetek és párttagok (tagjelöltek) jó munkájának és fejlődésének egyik döntő előfeltétele.

VI. Az Országos Kongresszus

14. A Párt legfelsőbb szerve az Országos Kongresszus, amelyet a Központi Vezetőség két évenként hív össze. A Központi Vezetőség saját kezdeményezésére vagy a párttagok egyharmadának indítványára Rendkívüli Kongresszust hívhat össze, illetve köteles összehívni. A rendes, valamint a Rendkívüli Kongresszus küldötteit a pártszervezetek tag- és tagjelöltlétszámának arányában pártértekezleten demokratikusan választják. A Központi Vezetőség állapítja meg, hogy a taglétszámnak megfelelően az egyes pártszervezetek hány küldöttet jogosultak a Kongresszusra küldeni.

15. A Kongresszus

a) meghallgatja és elbírálja a Központi Vezetőség beszámolóját, jóváhagyja, vagy módosítja a párt programját és szervezeti szabályzatát, kidolgozza a párt politikai, taktikai és szervezeti irányvonalát;

b) meghatározza a Központi Vezetőség és a Központi Ellenőrző Bizottság tagjainak számát és e szerveket demokratikusan megválasztja.

VII. Az Országos Pártértekezlet

16. Két Kongresszus között a Központi Vezetőség saját kezdeményezésére Országos Pártértekezletet hívhat össze. Az Országos Pártértekezlet a megyei, valamint a nagybudapesti, nagyszegedi, nagymiskolci és nagypécsi Pártbizottságok küldötteiből, felelős pártfunkcionáriusokból tevődik össze. A párttagság számarányának és a pártszervezetek jelentőségének figyelembevételével a Központi Vezetőség határozza meg, hogy az egyes Pártbizottságok hány képviselővel vesznek részt az Országos Pártértekezleten.

17. Az Országos Pártértekezlet határoz a két Kongresszus közötti időben felmerülő politikai és szervezeti kérdésekről.

18. Az Országos Pártértekezlet jogosult a Központi Vezetőség tagjainak egyötödét újjáválasztani.

VIII. A Központi Vezetőség

19 A Központi Vezetőség irányítja a pártot két Országos Pártkongresszus közötti időszakban, képviseli a pártot más pártok, szervezetek vagy állami intézmények és hatóságok felé.

A Központi Vezetőség lehetőleg háromhavonként ülésezik és az Országos Kongresszusnak felelős.

20 A Központi Vezetőség saját tagjai közül megválasztja:

a) a párt elnökét, főtitkárát és főtitkárhelyetteseit;

b) a Politikai Bizottságot, mely végrehajtja a Központi Vezetőség határozatait és a Központi Vezetőség két ülése között dönt a párt összes kérdéseiben;

c) a Szervező Bizottságot a szervezési munka vezetésére. A Szervező Bizottság feladata a párt apparátusának és szervezeteinek összefogása, szervezeti irányítása és ellenőrzése. A Szervező Bizottság fontosabb döntéseit jóváhagyás végett a Politikai Bizottság elé terjeszti.

d) A Titkárságot, mely a Politikai Bizottság két ülése között a Párt ügyeit intézi.

e) Kijelöli a központi pártsajtó felelős vezetőit

21. A Politikai Bizottság és a Titkárság működését a Főtitkár irányítja.

IX. Központi Ellenőrző Bizottság

22 A Központi Ellenőrző Bizottság feladata:

a) őrködni a párttagok és tagjelöltek politikai magatartása, erkölcsi tisztasága és párthűsége felett;

b) kíméletlen harcot folytatni a pártszerűtlen, fegyelmezetlen,

pártellenes, frakciós tevékenység és a korrupció minden fajtája ellen;

c) őrködni azon, hogy a dolgozó nép érdekeit és erkölcsi felfogását sértő elemek, vagy a nép ellenségei ne furakodhassanak be a pártba.

23. A Központi Ellenőrző Bizottság párttagok és tagjelöltek ellen vizsgálatot indíthat, s velük szemben a szervezeti szabályzatban meghatározott büntetéseket alkalmazhat.

24. A Központi Ellenőrző Bizottságon kívül minden pártszerv és az alapszervezet vezetősége is folytathat fegyelmi vizsgálatot párttagokkal és tagjelöltekkel szemben, döntéseket is hozhat, ezeket azonban jóváhagyásra a felsőbb pártszerv elé kell terjeszteni.

25 Kizárásról, vagy egyéb fegyelmi büntetésről szóló határozatokat a felsőbb pártszerv, vagy a Központi Ellenőrző Bizottság jóváhagyása nélkül nyilvánosságra hozni nem szabad.

26. A Központi Ellenőrző Bizottság a Központi Vezetőségnek van alárendelve.

X. Megyei, járási, körzeti, városi, kerületi Választmányok és Pártbizottságok

27. A megye pártszervezeteinek felső szerve a Megyei Pártértekezlet, mely demokratikusan megválasztja a 31—41 tagból álló Megyei Választmányt. Két megyei pártértekezlet között a Megyei Választmány a megyei pártszervezetek vezető szerve. A mindennapi gyakorlati munka vezetésére a megyei pártszervezetek összefogására és irányítására a választmány tagjai közül 9—13 tagú Megyei Pártbizottságot választ A Megyei Választmány havonta, a Megyei Pártbizottság hetenként ülésezik.

28. A járás és a körzet valamennyi pártszervezetének felső szerve a járási, körzeti pártértekezlet, mely megválasztja a 25—31 tagból álló Járási, illetve Körzeti Választmányt. A Járási, illetve Körzeti Választmány a járási, illetve körzeti pártszervezetek összefogására és irányítására tagjai közül 7—11 tagú járási Pártbizottságot választ.

29. A nagybudapesti, illetőleg nagyszegedi, nagymiskolci és nagypécsi pártszervezetek felső szerve a nagybudapesti, illetőleg a nagyszegedi, nagymiskolci, nagypécsi Pártértekezlet, mely 31—43 tagú Választmányt választ. A Választmány tagjai közül a nagybudapesti, illetőleg a nagyszegedi, nagymiskolci, nagypécsi pártszervezetek összefogására és irányítására 11—15 tagú Pártbizottságot választ. A nagybudapesti, nagyszegedi, nagymiskolci, nagypécsi Pártbizottságokat közvetlenül a Központi Vezetőség irányítja.

30 Budapest területén a pártszervezet kerületi szervezetekre tagozódik. A kerületben lévő alapszervezetek felsőbb szerve a kerületi Pártértekezlet, mely 31—41 tagból álló kerületi Választmányt választ. A kerületi Választmány tagjai közül a kerületi, körzeti és

üzemi alapszervezeteinek irányítására 11—15 tagú kerületi Pártbizottságot választ.

31. A városok pártszervezeteinek felső szerve a városi Pártértekezlet, mely 25—31 tagból álló Városi Választmányt választ. A Választmány tagjai közül a körzeti és üzemi alapszervezetek összefogására és irányítására 9—13 tagú városi Pártbizottságot választ.

32. Minden városban és községben a Magyar Dolgozók Pártjának csak egy helyi vezetősége lehet, mely összefogja és irányítja a városban vagy községben működő összes alapszervezetek és párttagok munkáját.

33. A nagybudapesti, nagyszegedi, nagymiskolci, nagypécsi és a megyei Pártbizottság tagjai közül titkárt és helyettestitkárt választ. A városi, kerületi és járási Pártbizottságok és az alapszervezetek vezetőségei tagjaik közül elnököt és titkárt választanak. A titkár irányítja a vezetőség munkáját. Munkájáért a felsőbb szervnek és saját vezetőségének felelős. Az elnök elnököl a vezetőség ülésein, nyilvános taggyűléseken, segíti a titkárt feladatainak elvégzésében és a titkárral együtt képviseli a pártot más pártok, szervezetek és hatóságok felé. A vezetőségen belül munkamegosztás van. A vezetőség minden tagja az egész vezetőség együttes felelőssége mellett irányítja a pártmunka egyes ágait; a szervező, oktatási káder, propaganda, termelési, közigazgatási, tömegszervezési, szakszervezeti, szövetkezeti, a nő- és ifjúsági munkát, a pénztárosi teendőket stb.

34. A Megyei, Járási, Körzeti, Városi és Kerületi Választmányt és Pártbizottságot végső fokon a Központi Vezetőség erősíti meg. A Központi Vezetőségnek joga van indokolt esetben egyes helyi vezetőségek vagy e vezetőségek egyes tagjainak megválasztását semmisnek nyilvánítani. Rendkívüli körülmények között a Központi Vezetőség ideiglenesen helyi vezetőséget jelölhet ki.

XI. Az alapszervezet

35. A Párt alapszervezeteken épül fel. Az alapszervezet a Párt legkisebb önálló szervezési egysége, amely tovább már nem osztható. Alapszervezetek az üzemi, körzeti, falusi és tanyai pártszervezetek. Minden alapszervezet támpontja a Pártnak a tömegek között folytatott politikai, agitációs, propaganda- és szervezési munka elvégzésében. Alapszervezet létesítéséhez legalább három párttag szükséges.

36. Az alapszervezet feladatai: a Párt helyi politikájának kialakítása, a párttagok politikai színvonalának emelése, a Párt politikájának hirdetése és népszerűsítése, a pártirodalom és sajtó rendszeres terjesztése, tagszervezés, tagdíjbeszedés, a dolgozók mindennapi érdekeinek védelme, a Párt utasításainak végrehajtása.

37. Az 1000 taglétszámon aluli üzemi pártszervezetek felső szerve az üzemi Párttaggyűlés, mely 5—11 tagú Pártvezetőséget választ. Az üzemi pártszervezet a városi, kerületi, vagy községi pártszervezet része és vezetőségüknek alá van rendelve.

38. Az 1000 taglétszámon felüli üzemi pártszervezetek Választmányt választanak, Pártbizottságot alakítanak. A legfontosabbakat közülük a Központi Pártvezetőség hozzájárulásával közvetlenül a Nagybudapesti Pártbizottság, vidéken a Megyei Pártbizottság irányítja.

39. Azokban a nagyüzemi pártszervezetekben, ahol üzemi Pártbizottság van, a műhelypártszervezet az alapszervezet jogával rendelkezik.

40. A nagyobb tagsággal rendelkező városi, kerületi, vagy nagyközségi helyi szervezet körzeti alapszervezetekre tagozódik. A körzeti alapszervezeteknek 100—400 tagja van. Ha a taglétszám túlhaladja a 400-at, a felsőbb szerv engedélyével új alapszervezetet létesíthetnek. A körzeti alapszervezet felső szerve a falusi és tanyai Párttaggyűlés, mely 3—11 tagú vezetőséget választ.

41. A falvakban és tanyacsoportokon falusi és tanyai pártszervezet működik. A falusi és tanyai pártszervezet felső szervezete a falusi Párttaggyűlés, mely 3—11 tagú vezetőséget választ.

42. Olyan pártszervezetekben, melyeknek taglétszáma a tizet nem haladja meg, vezetőség helyett a taggyűlés által megválasztott titkár intézi az ügyeket.

43. Az alapszervezet vezetőségét a felsőbb pártszerv erősíti meg.

44. A párt által kitűzött feladatok végrehajtását a pártszervezet vezetőségének irányításával minden alapszervezetben a pártmunkások segítik elő.

A pártmunkások a pártmunka valamely területén dolgozó legöntudatosabb és legodaadóbb páritagok, akiket pártmunkájuk alapján, a helyi pártszervezet vezetőségének javaslatára, a pártmunkások értekezlete pártmunkásnak minősít.

45. Az alapszervezeteken belül a párttagok közötti politikai és felvilágosító munka megjavítására, a párttagok megismerése, a pártmunkába való bekapcsolása és a tagdíjfizetés rendszeressége érdekében az alapszervezet tagjai tizes csoportokat képeznek, melyek élén pártbizalmiak állanak.

XII. Országgyűlési, törvényhatósági és községi csoportok

46. Az országgyűlésen, törvényhatósági bizottságokban, községi képviselőtestületekben működő párttagok országgyűlési, törvényhatósági vagy községi képviselőtestületi csoportot alakítanak. A csoportok élén 3—9 tagú vezetőség áll, melyet a megfelelő felsőbb pártszerv erősít meg és amely a megfelelő helyi vezetőségnek, illetve a Központi Vezetőségnek van alárendelve és ezek utasításait köteles végrehajtani.

A Központi Vezetőségnek, illetve a helyi vezetőségnek vannak alárendelve a kormányban, a közigazgatásban, az összes pártonkívüli tömegszervezetekben és egyebütt dolgozó párttagok is. A Központi, illetve a helyi vezetőségnek jogában áll a párt tagjait a testületekből visszahívni.

XIII. Pártfegyelem

47. A Magyar Dolgozók Pártja csak akkor teljesítheti feladatát, ha a párt maga a fegyelmezettség és a szervezettség megtestesülése. A pártban vasfegyelem van, melynek minden egyes párttag és pártszervezet köteles alávetni magát. A vasfegyelem a pártban nem zárja ki, hanem feltételezi az alárendelés tudatosságát és önkéntességét, mert csak tudatos fegyelem lehet igazi vasfegyelem. A fegyelem a pártban az akarat egységével, a párt összes tagjainak teljes és feltétlen cselekvési egységével valósítható meg.

A Magyar Dolgozók Pártja csakis a megalkuvó, fegyelmetlen elemek ellen vívott engesztelhetetlen harc útján őrizheti meg sorainak egységét és fegyelmezettségét.

48. A pártban nincsen helye semmiféle külön csoportosulásnak vagy frakciónak, mert a csoportosulások és frakciók aláássák a párt egységét és harckészségét. Aki a párton belül frakciót szervez vagy ilyenben résztvesz, aki lazítja vagy megbontja a párt fegyelmét, azt, mint ellenséget, a párt soraiból el kell távolítani.

49 A fegyelmet és a párt erkölcsi felfogását sértő, vagy a párt politikai irányvonalával szembehelyezkedő tagok ellen a pártszervezetek a helyi és felső vezetőségek és a Központi Ellenőrző Bizottság az általuk folytatott vizsgálat eredményeként pártbüntetést határozhatnak el és foganatosíthatnak.

A kiszabott pártbüntetés az eset súlyosságának megfelelően dorgálás, megrovás, szigorú megrovás, a pártból való kizárás. A kiszabott pártbüntetés ellen a felsőbb pártszervekhez, egészen az Országos Pártkongresszusig lehet fellebbezni. A pártbüntetés mindaddig érvényben marad, amíg a felsőbb szerv azt meg nem változtatja.

50. A Központi Vezetőség a Párt érdekeit, vagy a fegyelmet sértő bármely párttag ellen indíthat eljárást, foganatosíthat rendszabályokat.

A Központi Vezetőség feloszlathat olyan pártszervezeteket, vagy helyi vezetőségeket, melyek a párt célkitűzéseivel, irányvonalával, vagy szervezeti szabályaival ellentétes működést fejtenek ki.

51. A Magyar Dolgozók Pártja szervezeti szabályzata a Párt alkotmánya, törvény minden párttag és pártszervezet számára.

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ

Részletes tartalomjegyzékét lásd a 215. oldalon.

	Oldal
Előszó	5— 8
A TÁRSADALMI FORMÁK FEJLŐDÉSE	9— 28
TŐKÉS KIZSÁKMÁNYOLÁS	29— 47
IMPERIALIZMUS	48— 71
A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM	72— 88
HALADÓ ÉS REAKCIÓS ERŐK HARCA A II. VILÁGHÁBORÚ UTÁN	89—100
A MAGYAR MUNKÁSMOZGALOM 1919-IG	101—108
A PÁRT ÉS SZERVEZETI SZABÁLYZATA	109—127
NÉPI DEMOKRÁCIA — ÚT A SZOCIALIZMUSHOZ	128—160
NÉPI DEMOKRÁCIÁNK GAZDASÁGA	161—178
HAZAFISÁG ÉS NEMZETKÖZISÉG	179—195
A SZOVJETUNIÓ A SZOCIALIZMUS ORSZÁGA	196—216
TÁRSAS GAZDÁLKODÁS	217—229
DIALEKTIKUS MATERIALIZMUS	230—244

MÁSODIK RÉSZ

A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM	253—269
Az októberi felkelés — a győzelmes proletárfelkelés klasszikus példája („A polgárháború évei a Szovjetunióban 1917—1922" c. könyv 2. kötete negyedik fejezetének 8. pontja)	253
A nagy proletárforradalom dekrétumai („A polgárháború évei a Szovjetunióban 1917—1922" c. könyv 2. kötete ötödik fejezetének 2. pontjából)	259
HALADÓ ÉS REAKCIÓS ERŐK HARCA A II. VILÁGHÁBORÚ UTÁN	270—300
Hogyan kezdődött a német agresszió előkészítése? (A Szovjetunió Tájékoztatási Irodája által kiadott „Történelemhamisítók" c. könyv I. fejezetéből)	276
Nem a német agresszió elleni harc, hanem a Szovjetunió elszigetelésének politikája (A Szovjetunió Tájékoztatási Irodája által kiadott „Történelemhamisítók" c. könyv II. fejezetéből	276

Oldal

A nemzetközi helyzetről
(Zsdánov előadói beszédéből, melyet több kommunista párt képviselőinek 1947 szeptemberében tartott tájékoztató tanácskozásán mondott) 283

Nyilatkozat a nemzetközi helyzetről. 1947 október 290

Kommunista pártok a békefront élén
(Farkas Mihály elvtárs azonos című, a MKP Politikai Akadémiáján 1948 április 23-án tartott előadásából) 293

[A demokratikus erők békefrontja az imperialisták ellen]
(Rákosi Mátyás elvtárs „A Magyar Dolgozók Pártjával erős, virágzó Magyarországért" c., a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusán 1948 június 13-án tartott beszámolója I. fejezetéből) 295

A MAGYAR MUNKÁSMOZGALOM 1919-IG . . . . . 301—329

[A magyar munkásosztály kialakulása]
(Szántó Béla elvtárs „A magyar munkásmozgalom 1914-ig" c. könyve V. fejezetéből) 301

Demokrácia és szocializmus 1918—19-ben
(Andics Erzsébet elvtárs „Demokrácia és szocializmus 1918—19-ben" c. cikkéből) 311

[A kommunista mozgalomról]
(Rákosi Mátyás elvtársnak, a nagybudapesti pártfunkcionáriusok ünnepi értekezletén 1948 november 20-án mondott beszédéből) 325

HARC AZ ELLENFORRADALOM ÉS REFORMIZMUS ELLEN . . . . 330—350

A nemzetpusztító Horthy-rendszer huszonöt esztendeje
(Andics Erzsébet elvtárs „Munkásosztály és nemzet" c. művének II. fejezetéből) 330

[A Magyar Kommunista Párt harca az elnyomatás éveiben]
(Réti László elvtárs „Negyedszázados harc a reakció ellen" c. szemináriumi füzetéből) 342

A MUNKÁSEGYSÉG MEGTEREMTÉSE . . . . . 351—436

Elkerülhetetlen-e a fasizmus győzelme?
(Dimitrov elvtársnak a Kommunista Internacionále VII. világkongresszusán 1935 augusztus 2-án tartott beszámolójából) . . 351

Ki a felelős?
(Rákosi Mátyás elvtárs azonos című, a 27-es hadifogolytáborban 1943 szeptember 7-én tartott előadásából) 363

Munkásegység
(Révai József elvtárs azonos című előadása a Magyar Kommunista Párt Politikai Akadémiáján 1946 május 18-án) 386

A Magyar Dolgozók Pártjával erős, virágzó Magyarországért
(Rákosi Mátyás elvtárs azonos című, a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusán 1948 június 13-án tartott beszámolója III. fejezetéből) 405

[A jobboldali szociáldemokratákról]
(Szakasits Árpád elvtárs „Harcban a munkásárulókkal a munkásegységért" c., a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusán 1948 június 13-án tartott beszámolójából) 415

Oldal

A baloldali szociáldemokraták útja
(Marosán György elvtárs azonos című hozzászólása a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusán 1948 június 13-án) 429

A PÁRT ÉS SZERVEZETI SZABÁLYZATA ..... 437—478

A Párt: élcsapat
(Rákosi Mátyás elvtárs cikke a „Szabad Nép" 1948 április 18-i számában) 437

Erős, egységes marxista-leninista pártért
(Farkas Mihály elvtárs azonos című, a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusán 1948 június 14-én mondott előadói beszédéből) 443

A Tájékoztató Iroda határozata Jugoszlávia Kommunista Pártjának helyzetéről
(Közlemény a Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának 1948 június második felében tartott értekezleteről) ... 458

A marxizmus-leninizmus a győzelem egyetlen útja
(Rákosi Mátyás elvtárs azonos című, a nagybudapesti pártfunkcionáriusok értekezletén 1948 június 2-án mondott beszédéből) 464

A MDP politikai bizottságának határozata a tagfelvételi és tagjelöltfelvételi zárlatról. 1948 szeptember 2 473

Szüntelenül őrködjünk a párt soraink tisztasága felett
(Farkas Mihály elvtárs azonos című cikke) 474

NÉPI DEMOKRÁCIA — ÚT A SZOCIALIZMUSHOZ ..... 479—499

[A szocializmus építése falun]
(Rákosi Mátyás elvtárs „Népi demokráciánk új feladatai" c., a Központi Vezetőség ülésén 1948 november 27-én mondott beszédéből) 479

[A demokrácia és az egyház viszonya]
(Rákosi Mátyás elvtárs „Népi demokráciánk új feladatai" c., a Központi Vezetőség ülésén 1948 november 27-én mondott beszédéből) 484

[A népi demokrácia fejlődésének néhány főbb problémája]
(Révai József elvtárs „Elméleti feladataink és a pártoktatás" c., a Magyar Dolgozók Pártja I. Országos Oktatási Értekezletén 1948 szeptember 25-én tartott előadásából) 486

NÉPI DEMOKRÁCIÁNK GAZDASÁGA ..... 500—536

Szövetkezetekkel a dolgozó parasztság felemelkedéséért
(Gerő Ernő elvtárs azonos című, a Magyar Dolgozók Pártja Országos Szövetkezeti Konferenciáján 1948 július 10-én tartott beszámolója) 500

A dolgozó parasztság a szövetkezés útján
(Rákosi Mátyás elvtárs azonos című, 1948 augusztus 20-án Kecskeméten mondott beszédéből) 514

[Tervszerű gazdálkodással a szocializmus felé]
(Rákosi Mátyás elvtárs „Népi demokráciánk új feladatai" c., a Központi Vezetőség ülésén 1948 november 27-én mondott beszédéből) 519

Oldal

[Az akkumuláció új forrásai]
(Gerő Ernő elvtárs beszéde a Központi Vezetőség ülésén 1948 november 27-én) ... 522

A Magyar Szakszervezetek XVII. Kongresszusának határozata 1948 október 17—20 ... 529

HAZAFISÁG ÉS NEMZETKÖZISÉG ... 537—549

Hová vezet Tító csoportjának nacionalizmusa Jugoszláviában
(A Szovjetunió Kommunista [bolsevik] Pártja Központi Bizottságának közleménye. Právda, 1948 szeptember 8) ... 537

[Nemzeti hagyományainkról]
(Révai József elvtárs „Száz esztendő — három év távlatából" című cikke) ... 543

A SZOVJETUNIÓ A SZOCIALIZMUS ORSZÁGA ... 550—586

Az új ötéves terv
(N. Voznjeszjenszkij elvtárs, a Szovjetunió Állami Tervbizottsága elnökének jelentéséből a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa ülésén, 1946 március 15-én) ... 550

A Szovjetunió háborús gazdaságának alapjai
(N. Voznjeszjenszkij elvtárs „A Szovjetunió hadigazdasága a Nagy Honvédő Háború éveiben" c. könyvéből) ... 572

Az Októberi Szocialista Forradalom és a kommunizmus felépítése a Szovjetunióban
(P. Judjin elvtárs a „Tartós békéért, népi demokráciáért!" c. lap főszerkesztőjének cikke) ... 579

TÁRSAS GAZDÁLKODÁS ... 587—599

A kolhózok a gyakorlatban
(V. Karpinszkij elvtárs azonos című könyvéből) ... 587

DIALEKTIKUS MATERIALIZMUS ... 600—604

Mi a világnézet?
(Rudas László elvtárs „Materialista világnézet" c. könyve első fejezetének II. része) ... 600

Függelék ... 605—633

A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusának határozata
(Elfogadta az Egyesülési Kongresszus 1948 június 14-én) ... 605

A Magyar Dolgozók Pártjának programnyilatkozata
(Elfogadta a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusa 1948 június 14-én) ... 606

A Magyar Dolgozók Pártjának szervezeti szabályzata
(Elfogadta a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusa 1948 június 14-én) ... 625

EÖTVÖS EGYETEM
RÉGÉSZETI INTÉZET
fol. 442,2 Marx

A MARXIZMUS–LENINIZMUS KLASSZIKUSAI

Marx: A tőke

936 oldal, ára: fűzve 60.—, kötve 75.— forint

Engels: Anti-Dühring

408 oldal, ára: fűzve 15.—, kötve 24.— forint

Lenin: Válogatott Művek I.

1104 oldal, ára: fűzve 30.—, kötve 40.— forint

Lenin:
Marx, Engels, marxizmus

464 oldal, ára: fűzve 15.— kötve 25.— forint

Lenin: Materializmus és empiriokriticizmus

396 oldal, ára: fűzve 30.—, kötve 43 — forint

Sztálin: A leninizmus kérdései

660 oldal, sajtó alatt

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története

404 oldal, ára: fűzve 8,—, kötve 12 —
egészvászonkötésben 16.— forint

SZIKRA KIADAS

A Marxizmus—Leninizmus Kis Könyvtára

1.	*Lenin:*	Marx Károly és Engels Frigyes	Ft.	2.—
2.	*Engels:*	A szocializmus fejlődése az utópiától a tudományig . .		2.—
3.	*Engels:*	Feuerbach és a klasszikus német filozófia felbomlása	„	2.—
4.	*Marx:*	Bérmunka és tőke	„	2.—
5.	*Marx:*	Bér, ár és haszon	„	2.—
6.	*Marx—Engels:*	A történelmi materializmusról. (Új, bővített kiadás)	„	2.—
7—8	*Marx—Engels:*	A kommunista kiáltvány	„	4.—
9	*Plechánov:*	A materialista történelemfelfogásról		2.—
10—11.	*Lenin:*	Kik azok a „népbarátok" és hogyan hadakoznak a szociáldemokraták ellen?	„	4.—
12.	*Plechánov:*	A személyiség történelmi szerepének kérdéséhez	„	2.—
13.	*Engels:*	A szakszervezetekről . . .		2.—
14—15.	*Lenin:*	A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban .		4.—
16—17.	*Sztálin:*	A leninizmus alapjai . . .		4.—
18.	*Sztálin:*	A dialektikus és a történelmi materializmusról	„	2.—
19—20.	*Lenin:*	„Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége	„	4.—
21—23.	*Marx:*	Osztályharcok Franciaországban 1848—1850 ig	„	6.—
24—25	*Lenin:*	Állam és forradalom	„	4.—
26—27.	*Lenin:*	Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka	„	4.—
28—29.	*Lenin:*	A proletárforradalom és a renegát Kautsky	„	4.—
30—32.	*Lenin:*	Mi a teendő?	„	6.—
33—35	*Lenin:*	Egy lépés előre, két lépés hátra	„	6.—
36.	*Sztálin:*	Leninről	„	2.—
37.	*Sztálin:*	Marxizmus és nemzeti kérdés	„	2.—
38.	*Lenin:*	A nemzetek önrendelkezési jogáról . .	„	2.—
39.	*Sztálin:*	A leninizmus kérdéseihez	„	2.—
40—41	*Marx:*	Louis Bonaparte brumaire tizennyolcadikája	„	4.—

SZIKRA KIADÁS

I-II. rész 10.— Ft.